

Gjennomgåelse av nærmere angitte problemstillinger om inkassoloven

Rapport fra arbeidsgruppe nedsatt av Justis- og beredskapsdepartementet
Januar 2020

Innhold

1	INNLEDNING	6
1.1	Arbeidsgruppens oppnevning, sammensetning og mandat	6
1.2	Arbeidsgruppens arbeid	7
1.3	Generelt om bakgrunnen for arbeidsgruppens forslag	8
1.4	Sammendrag av arbeidsgruppens forslag	10
2	ORGANISERING AV OG ANSVAR FOR INKASSOVIRKSOMHET	14
2.1	Gjeldende rett	14
2.2	Andre virksomhetsområder	15
2.2.1	Eiendomsmeglingsforetak	15
2.2.2	Regnskapsførerselskap	16
2.2.3	Finansforetak	16
2.2.4	Verdipapirforetak	17
2.3	Arbeidsgruppens vurderinger og forslag	17
2.3.1	Styrets ansvar og styrets og daglig leders kompetanse	17
2.3.2	Faktisk leder/fagansvarliges rolle	18
3	KOMPETANSEKRAV	21
3.1	Historisk utvikling og gjeldende rett	21
3.2	Andre virksomhetsområder	22
3.2.1	Eiendomsmeglere	22
3.2.2	Regnskapsførere	23
3.2.3	Revisorer	23
3.3	Arbeidsgruppens vurderinger og forslag	24
3.3.1	Personlig inkassobevilling	24
3.3.2	Fagansvarlige	25
3.4	Advokaters adgang til å drive fremmedinkassovirksomhet	27
4	UTKONTRAKTERING	28
4.1	Gjeldende rett	28

4.2	Arbeidsgruppens vurderinger og forslag	29
-----	--	----

5	KRAV TIL SAKSGANGEN	31
5.1	Gjeldende rett	31
5.2	Arbeidsgruppens vurderinger og forslag	33
5.2.1	Inkassovarsler	33
5.2.2	Betalingsoppfordringer	34
5.2.3	Varsel om rettslig inndrivning	35
5.2.4	Sammenslåing av krav	35
5.2.5	Forebygging av unødvendige begjæringer av tvangsfullbyrdelse	38
5.2.6	Rutiner for å hindre inndrivning av urettmessige krav. Innsigelsesbehandling	40
5.2.7	Utenrettslige gjeldsforhandlinger og gjeldsordninger	40

6	KOSTNADSDEKNING – UTENRETSLIG INNDRIVING	42
6.1	Gjeldende rett	42
6.2	Historisk utvikling	43
6.3	Dansk og svensk rett	45
6.4	Nødvendighetskravet og arbeidsgruppens forslag om gebyrsystem	45
6.5	Gebyr ved purringer og inkassovarsler, og ved betalingsoppfordringer som fordringshaveren sender selv	46
6.6	Endring av salærmodellen ved fremmedinkasso – forslag om gebyr for betalingsoppfordringer og betalingspåminnelser	48
6.7	Andre forslag	51
6.7.1	Gebyr ved sammenslåing av krav	51
6.7.2	Gebyr ved betalingsutsettelse og avdragsbetaling	52

6.7.3	Gebyr for utarbeidelse av gjeldsbrev eller en annen skriftlig erklæring som hindrer foreldelse	52
6.7.4	Gebyr for svar på forslag til utenrettslige gjeldsordninger	52
6.7.5	Gebyr for tilbakeføring	53
6.7.6	Adgang til å kreve kostnadsdekning overfor mindreårige	53
6.7.7	Endring i lovens ordlyd om utgangspunktet for kostnadsdekningen	54
6.7.8	Justering av inkassosatsen	54
6.8	Forenklinger	55
6.9	Avtaler om pay back (ytelser fra inkassoforetaket til fordringshaveren for å få oppdrag)	55

7 KOSTNADSDEKNING – RETTSLIG INNDRIVING 59

7.1	Gjeldende rett	59
7.2	Arbeidsgruppens vurderinger og forslag	59
7.3	Avtaler om no cure no pay	60

8 GOD INKASSOSKIKK 62

8.1	Generelt om god inkassoskikk etter gjeldende rett	62
8.2	Arbeidsgruppens vurderinger og forslag	63
8.2.1	Overordnet om behov for presisering av kravet til god inkassoskikk	63
8.2.2	Kommunikasjon med skyldnere	64
8.2.3	Skyldnere i en særlig vanskelig situasjon og skyldnere som unndrar seg forpliktelsene sine	65
8.2.4	Inkasso mot mindreårige	65
8.2.5	Inkasso mot voksne som har verge	66
8.2.6	Skyldnere som er fratatt rettslig handleevne på det økonomiske området	67
8.2.7	Inkassoforetakets økonomiske uavhengighet	67
8.2.8	Oppdragsavtale	68

9 KONSERNINTERNE KRAV 70

9.1	Gjeldende rett	70
9.2	Svensk og dansk rett	71
9.3	Behov for endringer	72
9.4	Arbeidsgruppens vurderinger og forslag	73

10 KLIENTMIDDELBEHANDLING 76

10.1	Gjeldende rett	76
10.2	Arbeidsgruppens vurderinger og forslag	76
10.2.1	Bokføring og avstemming av klientmidler	76
10.2.2	Opphør og avvikling av inkassovirksomhet	77
10.2.3	Utvidelse av begrepet «klientmidler» til å omfatte skyldnerens midler	78
10.2.4	Behandling av skyldnerens overbetalinger	78
10.2.5	Dekningsrekkefølge	79
10.2.6	Klientmiddelbehandling og sikkerhetsstillelse ved inndriving av uforfalte pengekrav	79

11 PERSONOPPLYSNINGER 81

11.1	Gjeldende rett	81
11.2	Generelt om behandling av personopplysninger i inkassoforetak	82
11.3	Generelt om personvernkonsekvenser av arbeidsgruppens forslag	83
11.4	Forebygging av unødvendige begjæringer av tvangsfullbyrdelse	83
11.5	Mindreårige skyldnere	84
11.6	Voksne skyldnere som har verge	84
11.7	Skyldnere som er fratatt rettslig handleevne på det økonomiske området	85
11.8	Tilgang til folkeregistrerte opplysninger som er underlagt taushetsplikt	85
11.9	Forslag som bare i ubetydelig grad medfører økt bruk av personopplysninger	87

12 SANKSJONER 88

12.1	Gjeldende reaksjonshjemler	88
12.2	Overtrjedelsesgebyr	89
12.2.1	Generelt om overtrjedelsesgebyr	89
12.2.2	Prinsipper for om det bør gis hjemler for administrative sanksjoner	89
12.2.3	Bør det innføres hjemmel for å ilegge overtrjedelsesgebyr?	90
12.2.4	Bør fysiske personer kunne ilegges overtrjedelsesgebyr?	90
12.2.5	Nærmere om hvilke pliktbrudd som bør kunne sanksjoneres med overtrjedelsesgebyr	91
12.2.6	Utmåling av overtrjedelsesgebyr	92
12.2.7	Foreldelse av adgangen til å ilegge overtrjedelsesgebyr	93
12.3	Straff	93

**13 ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE
KONSEKVENSER 95**

13.1	Organisering og ansvar	95
13.2	Kompetansekrav	96
13.3	Saksgang	97
13.4	Utenrettslige kostnader	99
13.5	Rettslig inndrivning	103
13.6	God inkassoskikk	104
13.7	Konserninterne krav	105
13.8	Klientmiddelbehandling	105
13.9	Reaksjoner ved brudd på regelverket	106
13.10	Oppsummering om konsekvenser for inkassobransjen	106
13.11	Konsekvenser for det offentlige	109

**14 MERKNADER TIL DE ENKELTE
BESTEMMELSENE I LOVEN 112**

**15 MERKNADER TIL DE ENKELTE
BESTEMMELSENE I FORSKRIFTEN 139**

LOVFORSLAG 153

	Forslag til lov om inndrivning av forfalte pengekrav (inkassoloven)	153
Kap. 1	Innledende bestemmelser	153
Kap. 2	Bevilling, kvalifikasjoner og ansvar for inkassovirksomheten	154
Kap. 3	Saksgangen når inkassoforetak inndriver forfalte pengekrav	156
Kap. 4	Inkassoforetaks forhold til skyldnere og fordringshavere	159
Kap. 5	God inkassoskikk, kommunikasjon med skyldnere, dekning av inndrivingskostnader	161
Kap. 6	Nemndsbehandling av tvister i inkassosaker	162
Kap. 7	Tilsynsmyndighet, opplysningsplikt og sanksjoner	162
Kap. 8	Avsluttende bestemmelser	164

FORSKRIFTSFORSLAG 165

	Forslag til forskrift om inndrivning av forfalte pengekrav (inkassoforskriften)	165
Kap. 1	Innledende bestemmelser	165
Kap. 2	Skyldnerens ansvar for kostnader til utenrettslig inndrivning mv.	165

Kap. 3	Nærmere om inkassoforetakenes inndrivning	168
Kap. 4	Bevillingssøknader, kvalifikasjoner og fagansvarliges plikter	169
Kap. 5	Sikkerhetsstillelse ved fremmedinkassovirksomhet	171
Kap. 6	Nærmere om inkassoforetakenes klientmiddelbehandling	172
Kap. 7	Overtredelsesgebyr og avsluttende bestemmelser	173

Innledning

1.1 Arbeidsgruppens oppnevning, sammensetning og mandat

16. oktober 2018 oppnevnte Justis- og beredskapsdepartementet en arbeidsgruppe som skulle se på nærmere angitte problemstillinger om inkassoloven. Arbeidsgruppen hadde følgende sammensetning:

- fungerende lovrådgiver Signe Christophersen, Justis- og beredskapsdepartementet (leder for arbeidsgruppen)
- seniorrådgiver Oda Stensrud, Finanstilsynet (sekretær for arbeidsgruppen)
- seniorrådgiver Paal Bjønness, Forbrukerrådet
- advokat Carl Flock, Finans Norge
- leder Hanne Riksheim, Virke Inkassos lovutvalg

Arbeidsgruppen fikk følgende mandat:

«1. Bakgrunnen for oppnevningen av arbeidsgruppen

Lov 13. mai 1988 nr. 26 om inkasso (inkassoloven) trådte i kraft 1. oktober 1989 og regulerer den utenrettslige inkassovirksomheten. Loven omfatter både inndrivning av egne krav (egeninkasso) og inndrivning av krav for andre (fremmedinkasso). Inkassoloven bygger på en vanskelig balansegang mellom hensynet

til en effektiv innfordring på den ene siden, og hensynet til rettsikkerhet for skyldneren på den andre siden.

Tiden er nå moden for en gjennomgåelse av enkelte problemstillinger knyttet til inkassoloven. Måten inkassovirksomhet drives på i dag, er annerledes enn da inkassoloven ble til. En forsvarlig utøvelse av inkassovirksomhet krever gode risikostyrings- og internkontrollsystemer. Det er blant annet behov for å se nærmere på reglene om organiseringen av inkassovirksomheten og kravene som stilles til bevillingshaveren. Arbeidsgruppen skal se på nærmere angitte problemstillinger som har betydning for en forsvarlig utøvelse av inkassovirksomhet.

Arbeidsgruppen skal utrede og fremme forslag om de nærmere angitte problemstillingene i punkt 2. Arbeidsgruppen skal foreslå endringer i gjeldende lov og forskrift. Det kan foreslås endringer i andre bestemmelser enn dem arbeidsgruppens mandat direkte gjelder, dersom dette er nødvendig for å sikre god sammenheng i loven.

2. Spørsmål arbeidsgruppen skal utrede og fremme forslag om

Arbeidsgruppen skal se på reglene om organisering av og ansvar for inkassovirksomheten, og eventuelt foreslå endringer i disse. Særlig skal arbeidsgruppen se nærmere på fordelingen av ansvar for risikostyring, internkontroll og faglig ansvar for inkassovirksomheten.

Arbeidsgruppen skal utrede om det bør stilles andre kompetansekrav til innehavere av personlig inkasso-

bevilling enn dagens krav, og eventuelt komme med forslag til slike regler. Særlig skal arbeidsgruppen utrede om det skal stilles krav om utdanning og etterutdanning for inkassobevillingshavere. Arbeidsgruppen kan vurdere om det bør gjelde egne kompetanse- eller egnethetskrav for faktiske ledere, løsrevet fra kravene til innehavere av personlig inkassobevilling.

Arbeidsgruppen skal se nærmere på reglene om dekning av kostnader ved utenrettslig inndrivning i inkassoloven og inkassoforskriften, og eventuelt foreslå endringer i disse. Arbeidsgruppen skal blant annet vurdere om maksimalsatsene ved utenrettslig inndrivning fungerer etter sin hensikt, og se nærmere på nødvendighetskravet. Arbeidsgruppen skal også se på om utformingen av reglene kan gjøres enklere.

Arbeidsgruppen skal utrede om grensen mellom egen- og fremmedinkasso bør lov- eller forskriftsreguleres, og eventuelt komme med forslag til slike regler. Arbeidsgruppen skal vurdere hvordan grensdragningen får betydning for inndrivelse av konserninterne krav. Arbeidsgruppen kan vurdere om denne problemstillingen kan løses gjennom et krav om uavhengighet for inkassoforetaket.

Arbeidsgruppen skal se på reglene om klientmiddelbehandling hos inkassoforetak og eventuelt foreslå endringer i disse.

Arbeidsgruppen skal utrede om kravet til god inkassoskikk bør presiseres nærmere, og eventuelt komme med forslag til slik regulering. Arbeidsgruppen kan se på mulighetene for å presisere kravet i forskrift.

Arbeidsgruppen skal se på adgangen til utkontraktering av arbeidsoppgaver fra inkassoforetak og vurdere om det bør gis nærmere regler om dette.

Arbeidsgruppen skal vurdere om det er behov for regler om behandling av personopplysninger i inkassovirk-somhet, og eventuelt komme med forslag til slik regulering.»

Arbeidsgruppen ble gitt frist til 1. januar 2020 til å levere sin rapport.

3. januar 2019 utvidet Justis- og beredskapsdepartementet arbeidsgruppens mandat. Utvidelsen lød som følger:

«Arbeidsgruppen skal se på inkassoselskapenes adgang til å kreve gebyrmessig kostnadsdekning ved rettslig inndrivning, jf. tvisteloven § 6-13 og forskrift om saksøktets sakskostnadsansvar ved tvangsfullbyrdelse.

Arbeidsgruppen skal vurdere om det bør gis hjemmel i inkassoloven for å ilegge andre typer administrative sanksjoner enn i dag, og eventuelt utforme forslag til slike bestemmelser. Bestemmelsene bør utformes i tråd med anbefalingene i Prop. 62 L (2015–2016) Endringer i forvaltningsloven mv. (administrative sanksjoner mv.). Videre skal arbeidsgruppen vurdere om de gjeldende bestemmelsene i inkassoloven om administrative sanksjoner bør endres i tråd med anbefalingene i Prop. 62 L (2015–2016), og eventuelt foreslå endringer.»

1.2 Arbeidsgruppens arbeid

Arbeidsgruppen har hatt 17 møter og en omvisning og presentasjon hos Lindorff avdeling Røyken. Følgende personer har innledet på møtene:

- prosjektleder Trygve Rossebø, Kompetansesenter for gjeldsrådgivning, Nav Trøndelag
- professor Trygve Bergsåker, Universitetet i Oslo
- seniorrådgiver Christel Halsen, Skatteetaten
- senior tilsynsrådgiver Stein Tore Næprud, Finanstilsynet
- namsfogd i Oslo Alexander Dey
- inkassosjef Tore-André Gram-Knutsen, Bergen kemnerkontor, og kemner Pål Henning Klavenes, Fredrikstad kommune (begge representerte Norges kemner- og kommuneøkonomers forbund)
- advokat Jan-Frode Lervik, Lindorff
- Arne Borge Hellesylt, Inger Johanne Heggdal og Siri Brækhus Haugsand, Jussbuss
- seniorrådgiver Hilde I. Slevigen og avdelingsleder Marianne Uppman, Finansklagenemnda

Arbeidsgruppen og departementet har dessuten fått mange henvendelser fra privatpersoner og organisasjoner, med innspill om behov for regelendringer.

1.3 Generelt om bakgrunnen for arbeidsgruppens forslag

Inkassoloven trådte i kraft 1. oktober 1989 og bygger på en utredning som ble påbegynt i 1975. Selv om deler av den opprinnelige lovteksten senere er endret og det har kommet en del tilføyelser på flere områder, er reglene i hovedsak utformet på en tid hvor inkassovirksomhet ble utført på en helt annen måte enn i dag. Mange deler av inndrivingsprosessene har blitt automatisert, mens gjeldende regelverk stort sett er utformet for manuelle og delautomatiserte prosesser. Videre har inkassobransjen en annen struktur og et annet omfang nå enn i 1989. Ved utgangen av 1990 hadde inkassoforetakene 770 000 krav til inndrivning, men ved utgangen av juni 2019 hadde antall krav til inndrivning i inkassoforetakene økt til nærmere 5,8 millioner. I løpet av 1990 ble det til sammen inndrevet 1,8 milliarder kroner, mens det i første halvår 2019 ble inndrevet 19,6 milliarder kroner. Fremmedinkassoforetakene hadde ved utgangen av juni 2019 en samlet fordringsmasse til inndrivning på 100,4 milliarder kroner. Mye av fordringsmassen til inndrivning er gamle krav som vanskelig lar seg inndrive.

Kreditt danner grunnlag for verdiskaping og økonomisk vekst – både for enkeltpersoner, bedrifter og samfunnet generelt. Likevel er det grunn til bekymring for gjeldsveksten senere år. Norske husholdningers gjeld har over mange år økt mer enn inntektene, og nå utgjør gjelden i gjennomsnitt mer enn to ganger husholdningenes disponible inntekt. Gjelden skyldes for en stor del økte boligpriser, men det har også blitt stadig vanligere å handle på kreditt, og forbrukslånene har økt betydelig. Av husholdningenes totale gjeld utgjør lån uten sikkerhet i underkant av 4 % ifølge Finansielt utsyn desember 2019, men rentebetalin-

gene utgjør 13 % av husholdningenes totale rentebetalinger. Forbrukslån misligholdes i større grad enn andre lån, og ved utgangen av tredje kvartal 2019 lå misligholdet på 9,4 % for foretakene som inngikk i Finanstilsynets undersøkelse, mens misligholdet for bankenes totale utlån var på 0,9 %. Det reelle misligholdet av forbrukslån er ifølge Finansielt utsyn enda høyere siden bankene også selger misligholdte lån til finansieringsforetak.

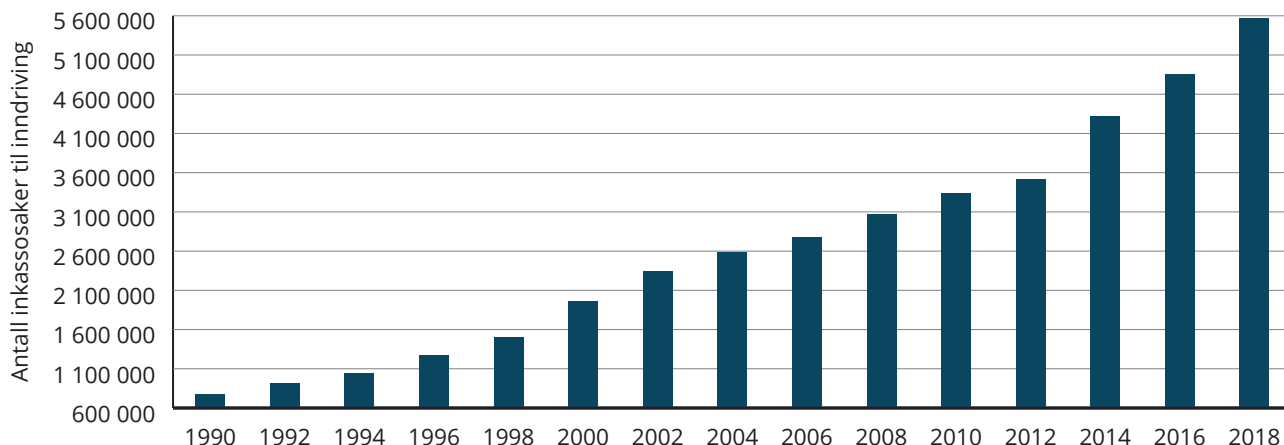
Gjeldsbelastningen er ulikt fordelt, slik at mange personer skylder betydelig mer enn gjennomsnittet. Gjeldsveksten skjer mens norsk økonomi går godt. Både arbeidsledigheten og rentene er lave. Ved økning i arbeidsledighet og/eller renter vil en del som har store gjeldsforpliktelser, få alvorlige betalingsproblemer. Skyldnere med store gjeldsforpliktelser kan selvsagt få betalingsvanskeligheter også pga. mer personlige forhold, som sykdom og samlivsbrudd.

Det er likevel småkrav og ikke forbrukslån som dominerer i antallet krav inkassoforetakene inndriver, og en stor andel av inkassosakene har andre årsaker enn manglende betalingsevne. Småkravene skyldes ikke behov for investeringer, men behov for forenklinger. F.eks. er det en forenkling at sjåførere ikke trenger å betale kontant i bomringen, og at pasienter ikke trenger å betale legetimen hos sekretæren.

Inkassoforetakene er fordringshaverens representant, og formålet med inkassovirksomheten er å inndrive pengekravene effektivt og hensiktsmessig. Det at de som har betalingsevne, gjør opp for seg, er av avgjørende betydning for et velfungerende kredittmarked, enten kravet gjelder lån, salg på faktura eller andre former for kreditt. Det at inndrivningen lykkes, er også viktig for alle forbrukere som betaler forpliktelsene sine, i og med at tap på krav ofte vil føre til høyere priser for de som betaler. Overordnet er tillit

Utviklingen i inkassosaker til inndrivning hos inkassoforetakene under tilsyn av Finanstilsynet

Kilde: Finanstilsynet

til at avtaler holdes, herunder at gyldige krav betales, svært viktig for økonomien. Det ene av de sentrale formålene med inkassoloven er etter dette å legge til rette for effektiv inndrivning av forfalte pengekrav.

Samtidig er inkassoforetakene i en posisjon hvor de kan bidra til å finne løsninger for skyldnerne, og hvor de kan tilpasse inndrivningen ut fra skyldnerens situasjon, f.eks. der skyldneren ikke har betalingsevne eller betalingsevnen er svært lav. Det andre av de sentrale formålene med inkassoloven er å beskytte skyldnerne – som i det vesentligste er forbrukere – mot urimelig og urettmessig inkassopågang, gjennom god inkassoskikk-normen, regler om varsling, regler som begrenser skylderens ansvar for inndrivingskostnadene, og regler om klageadgang og tilsyn. Reglene om skyldnerens ansvar for inndrivingskostnadene er modne for revisjon, særlig fordi innsparinger som følge av automatisering i inndrivningen må komme skyldnerne til gode. Bortsett fra at skyldnerens kostnadsansvar ble redusert ved endringer i inkassoforskriften i 2002 og 2009, har kostnadsansvaret økt i tråd med konsumprisindeksen, mens inndrivingskostnadene langt fra har økt like mye. Særlig for småkrav som for en stor del inndrives automatisk, fører sakskostnadsreglene i inkassoforskriften nå til at skyldneren betaler uforholdsmessig mye, både sett i forhold til hva det faktisk koster å drive inn kravet, og sett i forhold til kravenes størrelse. For øvrig ser arbeidsgruppen et stort potensiale i å gjøre loven mer skyldnervennlig. Det gjelder både regler som kommer alle grupper av skyldnere til gode, f.eks. ulike regler om kommunikasjon, og regler som kommer særlige skyldnergrupper til gode, f.eks. mindreårige skyldnere, voksne skyldnere som har verge, og skyldnere med svært lav eller ingen betalingsevne.

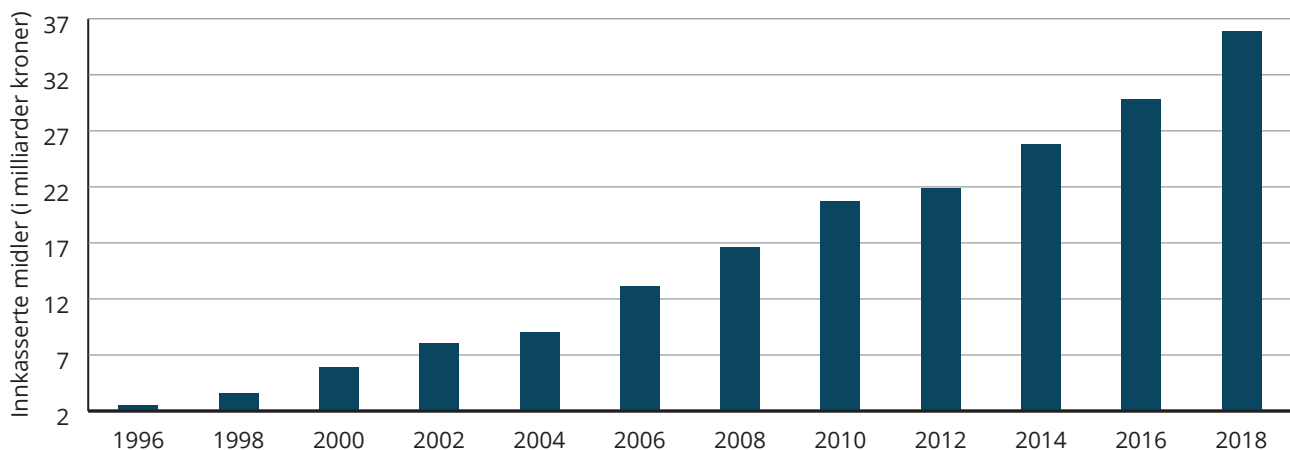
Arbeidsgruppen ser også potensiale i å redusere insentivene som ligger til grunn for at et så stort antall krav som i dag begjæres tvangsfullbyrdet. Ca. 90 % av inkassosakene løses i dag på et utenrettslig stadium. Det har likevel vært en stadig økende trend at misligholdte krav begjæres tvangsfullbyrdet. Finanstilsynet undersøkte bakgrunnen for trenden i en tilsynssak i 2018 og innhentet i den forbindelse data fra Politidirektoratet om utviklingen i antall utleggsbegjæringer for perioden 2015–2017. Tallene viste at det i 2015, 2016 og 2017 samlet sett var henholdsvis 225 645, 274 630 og 332 930 utleggsbegjæringer. Fra 2015 til 2017 økte antallet utleggsbegjæringer dermed med 47,5 %. Den største prosentvise økningen gjaldt krav med hovedstol på mindre enn 2500 kroner, med en økning på 75,1 %. For denne kravskategorien var antall utleggsbegjæringer i 2015, 2016 og 2017 på henholdsvis 52 958, 75 093 og 92 751. Begjæringer av tvangsfullbyrdelse medfører store kostnader for skyldnere, og i og med at kostnadene ikke er tilpasset kravenes størrelse, er de uforholdsmessig høye for småkrav. Samtidig innebærer veksten i begjæringer av tvangsfullbyrdelser en belastning for namsmyndighetene.

Et tredje sentralt formål med inkassoloven er å gi fordringshaveren sikkerhet for inkassoforetakets inndrivning, blant annet gjennom plikt til å følge opp kravet og å holde fordringshaveren orientert om inkassosakens utvikling, samt gjennom regler om klientmiddelbehandling og sikkerhetsstillelse.

Et fjerde sentralt formål med inkassoloven er å regulere inkassoforetakene, ved å stille krav til bevilling og hvilke vilkår som må være oppfylt for å få bevilling, og ved å regulere forholdet til tilsynsmyndigheten.

Utviklingen i innkasserte midler hos inkassoforetakene under tilsyn av Finanstilsynet

Kilde: Finanstilsynet

For å sikre en forsvarlig inndrivning er det viktig at regelverket er tilgjengelig. Store deler av regelverket er vanskelig tilgjengelig nå. Rettskildebildet er fragmentert og finnes spredt i blant annet rundskriv og tilsynssaker fra Finanstilsynet, avgjørelser fra Finansklagenemnda Inkasso og tolkningsuttalelser fra Justisdepartementets lovavdeling. Dette medfører at etterlevelsen av regelverket er utfordrende for inkassobransjen, og det er svært vanskelig for skyldnere å undersøke om inkassoprosessen blir utført i henhold til regelverket.

Inkassoloven gjelder både når inkassoforetak inndriver krav på vegne av fordringshavere (fremmedinkasso) og når fordringshavere inndriver egne krav (egeninkasso), men det stilles langt mer omfattende krav til inkassoforetak enn til fordringshavere som inndriver kravene selv. Skyldnerne er oftest forbrukere, selv om de også kan være bedrifter, forvaltningsorganer, organisasjoner mv.

Ved utgangen av desember 2019 var det 97 inkassoforetak som drev inkassovirksomhet i medhold av bevilling. 93 foretak inndrev forfalte pengekrav for andre (fremmedinkasso), og fire inndrev egne oppkjøpte pengekrav (oppkjøps- og egeninkasso). Inkassobransjen har i lang tid bestått av noen få store og mange små og mellomstore foretak. De 15 største inkassoforetakene har samlet sett over 80 % av markedet målt ut fra både størrelsen på kravene som er til inndrivning, og antallet inkassosaker. Ved utgangen av juni 2019 var det 2 116 årsverk i inkassobransjen. 53,7 % av årsverkene (1 137 årsverk) var i de fem største foretakene. På den andre siden hadde hele 60,0 % av foretakene på det tidspunktet (57 foretak) under seks årsverk. De senere årene har dessuten stadig flere av de store og mellomstore inkassoforetakene gått inn i konserner.

1.4 Sammendrag av arbeidsgruppens forslag

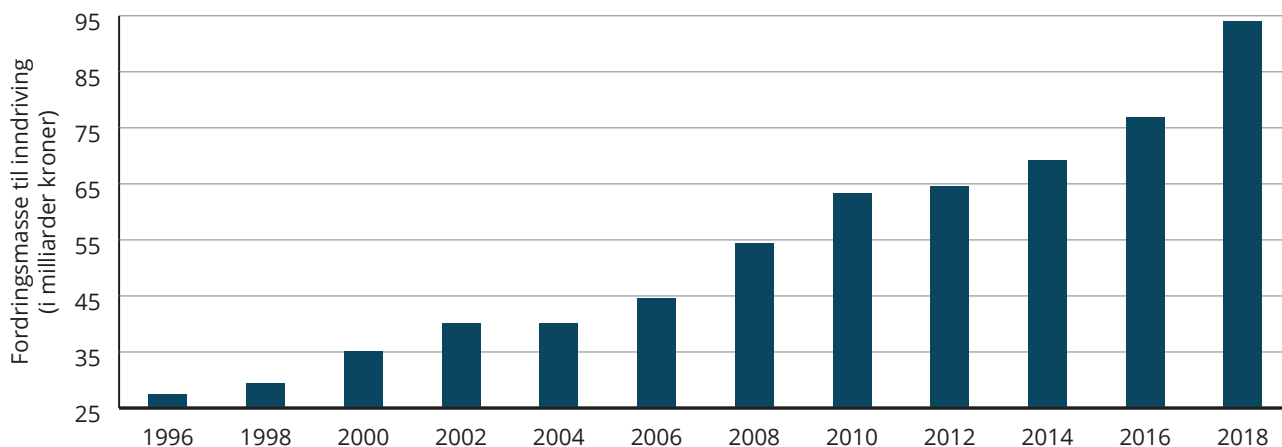
Arbeidsgruppen foreslår mange endringer i inkassoregelverket, og gjør dette i form av en ny lov og en ny forskrift. Arbeidsgruppen vil presisere at ikke alle bestemmelsene i den gjeldende inkassoloven og -forskriften som inngår i lov- og forskriftsforslaget, er gjennomgått. Arbeidsgruppen har for eksempel ikke sett nærmere på reglene om nemndsbehandling. Disse reglene faller klart utenfor arbeidsgruppens mandat og har liten eller ingen sammenheng med arbeidsgruppens endringsforslag.

En viktig bakgrunn for arbeidsgruppens forslag er at det bør være mulig å utvikle elektroniske saksbehandlingsløsninger som gir en bedre tilpasset inndrivning enn i dag. Dette gjelder for inkassoforetakene. For fordringshavere som driver ordinær egeninkasso og ikke har avanserte saksbehandlingssystemer for inkasso, bør det fortsatt være enkle regler. Samtidig som elektroniske saksbehandlingsløsninger kan gi grunnlag for et mer avansert regelverk, har arbeidsgruppen lagt til grunn at et hovedformål med inkasso er å finne løsninger, og at det i mange tilfeller er nødvendig med personlig skyldnerkontakt og personlige vurderinger av sakene.

Arbeidsgruppen foreslår betydelige endringer i kravene til saksgangen. Flere bestemmelser har til formål å legge til rette for bedre kommunikasjon mellom inkassoforetakene og skyldnerne. Arbeidsgruppen foreslår utvidete krav til innholdet i inkassovarsler, betalingsoppfordringer og varsler om rettslig inndrivning, bl.a. for at konsekvensene av manglende betaling skal komme klarere fram for skyldneren. Videre foreslår arbeidsgruppen at det skal opplyses i

Utviklingen i fordringsmassen til inndrivning hos inkassoforetakene under tilsyn av Finanstilsynet

Kilde: Finanstilsynet

betalingsoppfordringen om hvordan skyldneren kan fremme innsigelser mot kravet, klage på inndrivningen eller ta opp betalingsvanskeligheter. Blant annet på grunn av økte krav til innholdet i inkassovarslene foreslår et flertall at bare inkassoforetak skal kunne sende inkassovarsler.

En saksbehandlingsregel som har vesentlige konsekvenser for skyldnerens kostnadsplikt, er plikten til å slå sammen krav mellom den samme skyldneren og den samme fordringshaveren, som i dag følger av en tolkning av nødvendighetskravet. Arbeidsgruppen foreslår en utvidelse av plikten, ved at inkassoforetakene skal ha plikt til å slå sammen krav som ikke er på det samme stadiet i inndrivingsprosessen. Et mindretall foreslår på den andre siden at plikten til sammenslåing bare skal gjelde for krav som springer ut av det samme avtale- eller rettsforholdet, og det innebærer en betydelig innsnevring av plikten som gjelder i dag.

Det foreslås unntak fra pliktene under saksgangen dersom skyldneren søker å unndra seg betalingen, rettslige skritt er nødvendig for å unngå forpliktelsene mv. Disse forslagene innebærer i hovedsak en videreføring av gjeldende rett, men tilpasset arbeidsgruppens nye forslag.

Videre foreslår arbeidsgruppen regler som skal forebygge inndrivning av urettmessige krav, og regler om skriftlige klager på inndrivningen. Blant annet foreslås det plikt til å svare på innsigelser mot kravet og klager på inndrivningen, og plikt til å registrere innsigelsene og klagen. Plikt til å registrere innsigelser følger allerede av ulovfestet rett. Også arbeidsgruppens forslag om oppdragsavtale har som et viktig formål å forebygge inndrivning av urettmessige krav. Både bestemmelsen om urettmessige krav og bestemmelsen om oppdragsavtale har som et vesentlig

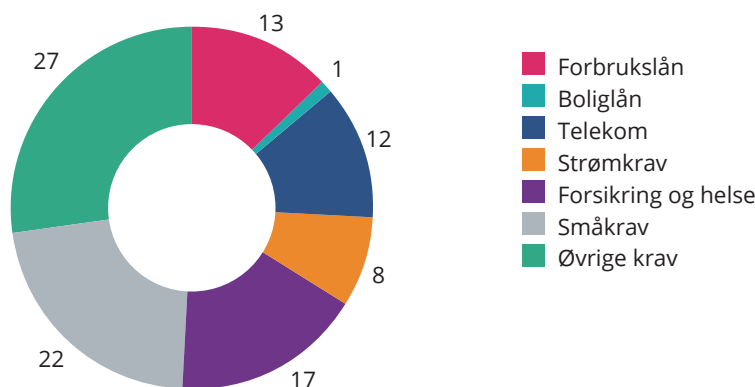
siktemål å tydeliggjøre fordringshaverens rolle ved inndrivning av urettmessige krav og forholdet mellom inkassoforetaket og fordringshaveren i den forbindelse.

Inkassoloven bør legge til rette for at sakene løses uten rettslig i stedet for at kravene begjæres tvangsfullbyrdet. Arbeidsgruppen foreslår i den forbindelse en egen bestemmelse som skal forebygge unødvendige rettslige skritt. Etter denne skal inkassoforetakene før begjæring av tvangsfullbyrdelse undersøke i løsreregisteret om det nylig er avholdt utleggsforretning uten at skyldneren hadde noe til utlegg. Er det tilfelle, foreslår arbeidsgruppen at inkassoforetaket bare kan begjære tvangsfullbyrdelse dersom det er holdepunkter for at det nå kan tas utlegg, rettslige skritt er nødvendig for å hindre foreldelse, det går klart fram at skyldneren søker å unndra seg betalingen eller det foreligger andre særlige grunner. I bestemmelsen foreslås det også at inkassoforetak ikke kan ta rettslige skritt for å hindre foreldelse tidligere enn nødvendig, og at inkassoforetak før det tar rettslige skritt for å hindre foreldelse, må gi skyldneren et tilbud om å undertegne et gjeldsbrev eller en annen skriftlig erklæring som hindrer foreldelse. Et flertall foreslår dessuten et forbud mot at inkassoforetaket dekker rettslige kostnader. Det siste innebærer i praksis at fordringshaveren må ta den økonomiske risikoen ved uttak av rettslige skritt.

For å legge til rette for løsninger for skyldnere med store gjeldsproblemer foreslår arbeidsgruppen en plikt til å stanse inndrivningen i en periode på inntil fire måneder under utenrettslige gjeldsforhandlinger. Videre foreslås det at inkassoforetak som har fullmakt fra fordringshaveren til å ta stilling til forslag til utenrettslige gjeldsordninger, skal måtte godta forslagene hvis ikke det er saklig grunn til å avslå.

Saker fordelt på gjeldstyper per 31.12.2018

Kilde: Finanstilsynet

Et annet forslag som skal tilgodese skyldnere med store gjeldsproblemer, gjelder dekningsrekkefølgen ved delbetaling på kravet. Dersom skyldneren ikke har bestemt annet, foreslår arbeidsgruppen at delbetalinger først skal gå til dekning av hovedstolen og forfalte terminbeløp. Ofte har fordringshavere og inkassoforetak avtalt at delbetalinger først skal dekke renter og inkassokostnader. Der den avtalte renten er høyere enn forsinkelsesrenten, innebærer denne dekningsrekkefølgen at skyldneren betaler mer enn nødvendig, og det kan gjøre nedbetalingen av gjelden vanskeligere.

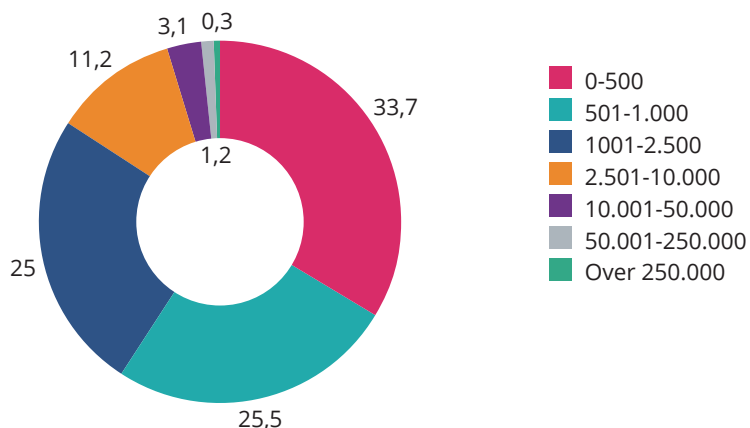
Arbeidsgruppen foreslår flere bestemmelser som skal presisere innholdet i god inkassoskikk. Det foreslås en egen bestemmelse om god inkassoskikk, som vil gi mer informasjon enn den gjeldende bestemmelsen, og egne regler om kommunikasjon med skyldnere og tilpasninger i inndrivningen til skyldnere i en særlig vanskelig situasjon og skyldnere som søker å unndra seg forpliktelsene sine. Videre foreslås det forskriftsbestemmelser om utførelsen av inkassooppdragene som presiserer innholdet i god inkassoskikk. Blant annet foreslås det regler om inndrivning overfor mindreårige, voksne som har verge og personer som er fratatt rettslig handleevne på det økonomiske området. Dette er regler som etter arbeidsgruppens syn vil bidra til en mer hensynsfull og tilpasset inndrivingsprosess overfor særlig utsatte skyldnergrupper. Foruten at forslaget til regler om oppdragsavtale skal tydeliggjøre fordringshaverens rolle i forbindelse med inndrivning av urettmessige krav, skal forslaget bidra til at fordringshavere ikke presser inkassoforetak til å inndrive krav i strid med god inkassoskikk eller i gråsonen av god inkassoskikk.

Arbeidsgruppen foreslår at nødvendighetskravet fjernes som grunnlag for krav om dekning av kostnader overfor

skyldneren. I stedet foreslås det å innføre normaltaps-erstatning med standardiserte gebyrer. Nødvendighetskravet har aldri fungert etter hensikten, og forslaget om å fjerne nødvendighetskravet innebærer derfor i hovedsak en videreføring av gjeldende praksis. Arbeidsgruppen foreslår en ny gebyrmodell for fremmedinkassoforetak som innebærer at de kan ta gebyr for inntil to betalingsoppfordringer og to betalingspåminnelser, i stedet for at de kan ta lett eller tungt salær. Formålet er å legge til rette for tettere oppfølging av kravet, og raskere betaling eller inngåelse av avtaler om betalingsutsettelse eller avdrag. Arbeidsgruppen foreslår at fordringshavere som driver ordinær egeninkasso (dvs. inndriver egne krav som ikke er kjøpt opp), ikke kan ta gebyr for betalingsoppfordringer, og at purregebyrene halveres. Et flertall foreslår at fordringshavere som driver ordinær egeninkasso, heller ikke skal kunne ta gebyr for inkassovarsler. Til gjengjeld foreslår arbeidsgruppen at fordringshaverne kan ta gebyr for én purring mer enn i dag. Arbeidsgruppen foreslår også reduserte gebyrer for betalingsoppfordringer ved oppkjøps- og egeninkasso. Et flertall foreslår at fremmedinkassoforetak som inndriver krav som tilhører et annet foretak i samme konsern, bare kan kreve gebyr som ved oppkjøps- og egeninkasso. En samlet arbeidsgruppe foreslår videre at inkassoforetak og – for noen av gebyrene – fordringshavere som driver egeninkasso, skal kunne kreve ekstra gebyr ved betalingsutsettelse og avdrag, utarbeidelse av gjeldsbrev eller annen skriftlig erklæring som hindrer foreldelse, endelige svar på forslag til utenrettslige gjeldsordninger og tilbakeføringer der skyldneren har betalt for mye. Foruten at bestemmelsene slår fast at det kan tas gebyr, vil de begrense adgangen til å ta høyere gebyrer. Arbeidsgruppen foreslår at det kan tas gebyr for hvert varsel mv., i motsetning til etter gjeldende rett, hvor lett salær konsumerer

Fordeling av hovedstolens størrelse til inndrivning pr. 31.12.2018 betalt etter betalingsoppfordring med lett salær

Kilde: Finanstilsynet

gebyr for purringer, inkassovarsler og ev. betalingsoppfordring, og tungt salær konsumerer lett salær.

Når det gjelder kostnadsdekning ved rettslig inndrivning, foreslås det en halvering av skrivesalæret som kan kreves for saker om utlegg, tvangssalg av løsøre og tilbakelevering av løsøre til salgspanthaver etter forskrift om saksøktes sakskostnadsansvar ved tvangsfullbyrdelse. Forslaget om halvering innebærer at adgangen til kostnadsdekning i større grad enn i dag tilsvarer de faktiske kostnadene. Forslag om halvering vil dessuten kunne bidra til å redusere omfanget av unødvendige begjæringer av tvangsfullbyrdelse. Forslaget gjelder for alle som inndriver pengekrav, ikke bare inkassoforetak.

Arbeidsgruppen foreslår med dette betydelige reduksjoner i salærene som tilfaller fremmedinkassoforetak. Samlet foreslås det en reduksjon i salærene på nærmere 50 %. Forslaget om at lett/tungt salær skal erstattes med gebyr for betalingsoppfordringer og betalingspåminnelser er anslått å medføre en reduksjon i inkassoforetakenes samlede inntekter på 30 til 35 %. For det enkelte foretaket vil konsekvensene variere mye avhengig av størrelsen på kravene de driver inn. Det er vanskelig å anslå kostnadene ved forslaget om utvidet plikt til sammenslåing av krav, men et usikkert anslag er 10 % for flertallets forslag. Videre vil forslaget om halvering av skrivesalæret som kan kreves for saker om utlegg, tvangssalg av løsøre og tilbakelevering av løsøre til salgspanthaver, medføre en reduksjon i inkassoforetakenes totale inntekter på 7 %. I tillegg vil en reduksjon i omfanget av begjæringer av tvangsfullbyrdelser medføre tapte inntekter. De foreslåtte nye gebyrene for betalingsutsettelse og avdrag, utarbeidelse av gjeldsbrev eller en annen skriftlig erklæring som hindrer foreldelse, svar på forslag til utenrettslige gjeldsordninger og tilbakeføringer er små og gjelder et relativt lite antall saker, og antas samlet å medføre en økning i inkassoforetakenes inntekter på ca. 1 %.

Et flertall foreslår ikke å videreføre begrensninger i pay back (ytelser som inkassoforetaket gir fordringshaveren for å få oppdrag), selv om det samme flertallet ser gode grunner til å videreføre begrensningene.

Som nevnt tar både egne bestemmelser om forebygging av unødvendige rettslige skritt, urettmessige krav, innsigelsesbehandling, oppdragsavtale og halvering av skrivesalæret sikte på å redusere omfanget av unødvendig rettslig inndrivning. Samlet sett antar arbeidsgruppen at disse forslagene vil avhjelpe det store presset som er på namsmyndighetene, og at skyldneren i mindre grad vil bli utsatt for unødvendige kostnader til rettslig inndrivning. Arbeidsgruppen antar dessuten at informasjon i betalingsoppfordringen om hvordan skyldneren kan ta kontakt ved

betalingsvanskeligheter, og mer fleksible regler om gebyr ved betalingsutsettelse og avdrag også legger til rette for utenrettslige løsninger.

For å gi fordringshaverne bedre sikkerhet for krav som er inndrevet på deres vegne, foreslår arbeidsgruppen flere nye bestemmelser om klientmiddelbehandling, sikkerhetsstillelse, avvikling av inkassovirksomhet og likviditet. Arbeidsgruppen foreslår dessuten å presisere at reglene om klientmidler også skal gjelde for skyldnerens midler, og at inkassoforetakene av eget tiltak skal tilbakebetale overbetalinger og for mye innkrevd gebyr.

Arbeidsgruppen antar at forslaget om at det skal opplyses om senere inkassokostnader i inkassovarselet, den første betalingsoppfordringen, betalingspåminnelser og varsellet om rettslig inndrivning, vil føre til at flere betaler på et tidlig tidspunkt. Også forslaget om at inkassoforetaket skal kunne sende to gebyrdrivende betalingspåminnelser og en ekstra gebyrdrivende betalingsoppfordring, antas å ha positiv innvirkning på kredittiden.

For å bedre etterlevelsen av regelverket foreslår arbeidsgruppen tydeligere regulering av ledelsens ansvar for inkassovirksomheten, økte kompetansekrav til personlig inkassobevillingshavere og faktiske ledere/fagansvarlige, og regler om overtredelsesgebyr. Arbeidsgruppen foreslår dessuten en del regler som kodifiserer gjeldende rett som nå er å finne i et fragmentert rettskildebilde, f.eks. regler om utkontraktering/bruk av kontraktsmedhjelpere og regler om bokføring og avstemming av klientmidler. Dette innebærer at gjeldende rett ikke endres på disse punktene, men at regelverket blir mer oversiktlig og tilgjengelig – både for inkassoforetakene, fordringshaverne og skyldnerne. Et lettere tilgjengelig regelverk vil også gi bedre etterlevelse.

Organisering av og ansvar for inkassovirksomhet

2.1 Gjeldende rett

Det følger av inkassoloven § 4 at inkassovirksomhet bare kan drives av foretak som er registrert i Foretaksregisteret og har inkassobevilling, foruten at advokater kan drive fremmedinkassovirksomhet og finansforetak kan drive oppkjøps- og egeninkassovirksomhet. Inkassobevillingen skal avgrenses til enten å gjelde inndrivning av forfalte pengekrav for andre (fremmedinkasso) eller oppkjøp og egen inndrivning av forfalte pengekrav (oppkjøps- og egeninkasso).

Inkassoloven har ingen krav til organisasjonsform for inkassoforetak. Det er heller ikke noe krav i inkassoloven til sammensetning av ledelsen; dette reguleres av selskapslovgivningen. Det er imidlertid et krav etter § 5 at virksomheten ledes av en faktisk leder, og styremedlemmer, daglig leder og eier med betydelig eierandel må anses egnet til å drive foretaket i samsvar med lover, forskrifter og god inkassoskikk. I fremmedinkassoforetak skal faktisk leder ha personlig inkassobevilling, men for faktiske ledere i oppkjøps- og egeninkassoforetak gjelder bare et krav om egnethet. Vurderingen av egnethet for personer med ledende rolle i inkassoforetak innebærer i praksis bare en kontroll av vandel (politiattest) og økonomiske forhold. I tillegg vil eventuelle tidligere tilsynsmerknader og annen informasjon som Finanstilsynet måtte ha tilgang til, kunne inngå i egnethetsvurderingen.

Pliktene for innehavere av inkassobevilling følger av inkassoloven § 6. Det framkommer her at innehavere av inkassobevilling skal påse at de objektive virksomhetsvilkårene for inkassobevillingen er oppfylt, at virksomheten utøves i samsvar med god inkassoskikk og regler om vars-

ling av skyldnerne, at pålegg fra Finanstilsynet følges, og at virksomheten også ellers skjer på lovlig måte. Begrepet «innehaver av inkassobevilling» retter seg både mot inkassoforetak og innehavere av personlig bevilling, dvs. at både foretak og personlig bevillingshavere er pliktsubjekter. I praksis er det ikke alle personlige bevillingshavere, men de som er faktiske ledere, som har plikter etter bestemmelsen.

Faktisk leders ansvar er ikke regulert nærmere i lov eller forskrift. For å klargjøre faktisk leders ansvar har imidlertid Finanstilsynet gitt rundskriv 9/2012 Retningslinjer for faktisk leiar i inkassoforetak. Rundskrivet beskriver blant annet hvilke kontrollrutiner som må opprettes, og hvilke deler av virksomheten som må inngå i kontrollene.

Selv om det ikke framkommer av loven at faktisk leder må være fysisk til stede ved det enkelte avdelingskontoret, er det forvaltningspraksis å kreve tilstedeværelse. Begrunnelsen for dette er å finne i Ot.prp. nr. 2 (1987–1988) s. 43:

«Så lenge virksomheten reelt ledes av en bevillingshaver, vil det kunne gjøres bruk av hjelpere uten særlige kvalifikasjoner, så lenge virksomheten totalt sett likevel kan anses betryggende.

...

Dersom inkassovirksomheten skal drives med mange hjelpere og eventuelt fra flere forretningssteder, må det kreves at det finnes flere bevillingshavere med faglig ansvar, og at disse er tilstede og leder inkassovirksomheten.»

Inkassovirksomhet har utviklet seg til å bestå av saksbehandling via systemer som kan kontrolleres fra andre steder enn det enkelte avdelingskontoret. Finanstilsynet har likevel videreført kravet om tilstedeværelse. I hovedsak skyldes dette at faktisk leder ikke bare har ansvar for å kontrollere saksbehandlingen eller systeminnstillinger, men at vedkommende også bør være til stede som en tilgjengelig fagperson for saksbehandlerne. I den senere tid har Finanstilsynet lempet på kravet og godtatt noe redusert fysisk tilstedeværelse på enkelte avdelingskontorer. Det har da blitt stilt krav om at styret og faktisk leder har redegjort for hvordan faktisk leders ansvar skal ivaretas, og styret må bekrefte at dette vurderes å være forsvarlig.

Før 1. januar 2002 var det ikke krav til at foretak hadde selvstendig inkassobevilling. Det ble bare tildelt personlige inkassobevillinger, og inkassovirksomheten i foretaket ble utøvet i kraft av denne. Ifølge Ot.prp. nr. 2 (1987-1988) s. 41-42 var begrunnelsen for dette å lette myndighetenes kontroll, og at et inkassoforetak uansett måtte ledes av en person med bevilling. Man så derfor ikke behov for foretaksbevilling i tillegg. Selv om det offentlige tilsyn ble rettet mot foretakets samlede virksomhet, var det den personlige bevillingshaverens ansvar å påse at pålegg og andre tiltak fra tilsynsmyndigheten ble fulgt opp i praksis. Ble det aktuelt å inndra en personlig bevilling, kunne foretaket fortsette virksomheten når en ny bevillingshaver ble ansatt eller utpekt. Større inkassoforetak har vanligvis flere ansatte som har bevilling eller som fyller vilkårene for å få bevilling. Inndragningene av bevillingene rammet dermed foretaket og eierne bare i begrenset grad, selv om det ofte var foretaksspesifikke forhold som var årsaken til inndragningene. Endringen til dobbelt konsesjonssystem – hvor foretaket og faktisk leder skal ha hver sin bevilling – kom som følge av et behov for å styrke den øvrige ledelsens ansvar for virksomheten som ble utøvet. Samtidig var det ønskelig å opprettholde muligheten til å holde faktisk leder ansvarlig for feil på den faglige delen av virksomhetsutøvelsen. I Ot.prp. nr. 26 (2000-2001) ble det ikke gitt noen nærmere føringer for hvilke type pliktbrudd som skulle ramme foretakets bevilling, og hvilke som skulle ramme den faktiske lederens bevilling. Det ble imidlertid uttalt at en personlig bevillingshaver fortsatt forutsettes å ha den faglige ledelsen av inkassovirksomheten og derfor har ansvaret overfor tilsynsmyndigheten for hvordan virksomheten utøves. Ved den samme lovendringen ble det innført krav til foretaksbevilling for å drive oppkjøps- og egeninkasso, men her ble det ikke stilt krav om at faktisk leder skulle ha personlig inkassobevilling.

I praksis innebærer det doble konsesjonssystemet for fremmedinkassovirksomhet at Finanstilsynet ved alvorlige brudd på regelverket først må vurdere om det er tilstrekkelig for å tilråde videre drift at faktisk leder byttes ut. Det

forutsetter i så fall tilbakekall av den faktiske lederens personlige inkassobevilling. Dersom avvikene skyldes uforvarslig risiko eller andre forhold som faller inn under styret og daglig leders ansvar, vil det som regel være nødvendig å tilbakekalle foretakets bevilling i tillegg. Det kan også være tilstrekkelig bare å tilbakekalle foretaksbevillingen, dersom faktisk leder ikke er ansvarlig for regelbruddene.

Inkassoforetak har vært underlagt forskrift 22. september 2008 nr. 1080 om risikostyring og internkontroll (risikostyringsforskriften) siden 2009. Forskriften er gitt med hjemmel i finanstilsynsloven § 4 og gjelder bl.a. for verdipapirområdet, pensjonsforetak, e-pengeforetak, eiendomsmeglings-, forsikringsformidlings- og regnskapsførervirksomhet. Den har som formål å utdype styrets og ledelsens ansvar utover det som følger av selskapsrettslige regler og regler i særlovgivningen. Etter forskriften er det styret som skal påse at risikostyring og internkontroll er sikret i tilstrekkelig omfang og på en systematisk måte, mens daglig leder har det operative ansvaret for foretakets kontrollmiljø på alle nivåer i foretaket. I mindre foretak vil daglig leder ofte delta i selve prosessen. I større foretak vil daglig leder ha ansvar for å initiere prosessen, engasjere seg i den overordnede risikovurderingen, aktivt vurdere om styrings- og kontrollapparatet er forsvarlig, og følge opp at linjeledere deltar aktivt. Selv om faktisk leder har øverste ansvar for inkassovirksomheten, har vedkommende ingen formell innflytelse over styret og daglig leder når det gjelder risikostyring og internkontroll.

2.2 Andre virksomhetsområder

2.2.1 Eiendomsmeglingsforetak

I eiendomsmeglingsforetak har styret det overordnede ansvaret også for den eiendomsmeglingsfaglige virksomhetsutøvelsen, se Ot.prp. nr. 16 (2006-2007) s. 55. I eiendomsmeglingsloven § 3-3 er styret eksplisitt gitt ansvar for å påse at det er utarbeidet rutiner for utførelsen av meglingen, og styret skal skriftlig bekrefte at dette er gjort. Hensikten med bestemmelsen er å rette styrets oppmerksomhet mot den faglige utøvelsen av meglingen, samtidig som den er et uttrykk for at foretakets styrende organer bør ha det formelle ansvaret for det eiendomsmeglingsfaglige i foretaket, jf. Ot.prp. nr. 16 (2006-2007) s. 55 og 72. Styret har etter risikostyringsforskriften § 3 også det overordnede ansvaret for foretakets risikostyring og internkontroll.

Styremedlemmer og daglig leder skal ha relevante kvalifikasjoner og yrkeserfaring, jf. eiendomsmeglingsloven § 2-9 første ledd. Det følger av Finanstilsynets (tidligere Kredittilsynets) rundskriv 34/2007 Nytt regelverk for eiendomsmeglingsvirksomhet punkt 4 andre avsnitt at det i denne forbindelse kreves at minst ett av styremedlemmene har eiendomsmeglingsfaglig kompetanse.

Alle eiendomsmeglingsforetak skal ha en fagansvarlig person. Eiendomsmeglingsloven setter kompetansekrav og egnethetskrav til den som skal være fagansvarlig. Fagansvarlige må ha eiendomsmeglerbrev, advokatbevilling eller en særskilt juristtillatelse, jf. § 2-9 andre ledd. Det følger av Ot.prp. nr. 16 (2006–2007) s. 58–59 at kravet til egnethet for fagansvarlige skal tilsvare egnethetskravet som stilles til eiere i foretaket. Kravet er begrunnet i at det kan gå lang tid fra egnethetsvurderingen som foretas ved innvilgelse av personlig tillatelse til å være megler og til vedkommende skal registreres som fagansvarlig. I denne perioden kan det ha inntrådt forhold som gjøre at vedkommende ikke lenger kan anses egnet. Forhold som ikke kvalifiserer til å kalle tilbake den personlige tillatelsen, kan være tilstrekkelig til at vedkommende ikke er egnet som fagansvarlig.

Hvis det blir avdekket at fagansvaret ikke utøves tilfredsstillende, kan Finanstilsynet nekte en person å fortsette som fagansvarlig selv om forholdene ikke nødvendigvis kvalifiserer til tilbakekall av den personlige tillatelsen. Dersom tilsynet finner at vedkommende ikke er egnet til å lede den faglige delen av virksomheten, kan denne altså fremdeles drive eiendomsmegling under ledelse av en annen person.

Etter eiendomsmeglingsforskriften § 2-8 første ledd skal den fagansvarlige – for den *eiendomsmeglingsfaglige* utøvelsen – sørge for å etablere forsvarlig risikostyring og internkontroll i foretaket etter retningslinjer fra styret. Den fagansvarlige skal sørge for at risikostyringen og internkontrollen blir dokumentert, gjennomført og overvåket, og holde styret oppdatert. Eiendomsmeglingsforskriften § 2-8 første ledd begrenser dermed daglig leders ansvar for risikostyring og internkontroll etter risikostyringsforskriften § 4. Den fagansvarlige er i eiendomsmeglingsloven § 3-4 gitt forslags-, møte- og talerett i styret, og kan ved uenighet med styret kreve sin oppfatning protokollført.

Det er ikke noe til hinder for at én person innehar flere av de ledende rollene i foretaket, med det definerte ansvarsområdet som medfølger.

2.2.2 Regnskapsførerselskap

For regnskapsførerselskap er det et konsesjonskrav at daglig leder er autorisert regnskapsfører, jf. regnskapsførerloven § 6 første ledd nr. 1. Begrunnelsen for kravet er bl.a. å sikre tilstrekkelig kunnskap og bevissthet om ansvaret og pliktene et selskap har, både overfor Finanstilsynet og oppdragsgiverne. Ettersom daglig leder har en definert myndighet etter selskapslovgivningen, så man det som hensiktsmessig å legge fagansvaret til denne. Regnskapsførerforskriften § 1-3 gir et snevert unntak fra kravet.

I NOU 2018: 9 s. 30–31 og 74 er det imidlertid foreslått å endre kravet om at daglig leder skal være autorisert regnskapsfører. Utvalget foreslår i stedet en egen bestemmelse om at regnskapsførerselskap i stedet skal ha forsvarlig kvalitetsstyring, og at en autorisert regnskapsfører skal ha ansvar for kvalitetsstyringen, se forslag til ny regnskapsførerlov § 4-1 annet og tredje ledd og utredningen side 60. Kvalitetsstyringen skal omfatte retningslinjer og rutiner for å sikre at foretakets og den enkelte oppdragsansvarliges regnskapsoppdrag utføres og dokumenteres i samsvar med lovens krav. Bestemmelsen skal ses i sammenheng med risikostyringsforskriften og begrenser ikke ansvaret eller myndigheten til daglig leder eller styret. Begrunnelsen for at det er en autorisert regnskapsfører som skal ha ansvaret for kvalitetsstyringen, er behovet for å sikre at den som har ansvaret for kvaliteten, også har god kunnskap om de særskilte reglene som gjelder for oppdragsutførelsen. Det følger av merknaden til bestemmelsen at kravet om forsvarlig kvalitetsstyring skal anvendes forholdsmessig ut fra omfanget av og kompleksiteten i regnskapsforetakets virksomhet.

2.2.3 Finansforetak

For finansforetak er det blant annet et krav for å få konsesjon at styremedlemmer, daglig leder og ev. andre personer i den faktiske ledelsen har nødvendige kvalifikasjoner og yrkeserfaring til å utøve stillingen eller vervet, jf. finansforetaksloven § 3-5 (1) a. Nærmere krav til sammensetningen av styret følger av § 8-4.

Finansforetakene er ikke underlagt risikostyringsforskriften. Finansforetaksloven har imidlertid egne bestemmelser som supplerer selskapslovgivningen. Etter § 13-5 skal et finansforetak organiseres og drives på en forsvarlig måte. Foretaket skal ha en klar organisasjonsstruktur og ansvarsfordeling, samt klare og hensiktsmessige styrings- og kontrollordninger. Foretaket skal ha hensiktsmessige retningslinjer og rutiner for å identifisere, styre, overvåke og rapportere risiko. Foretaket skal også ha hensiktsmessige retningslinjer og rutiner for gjennomføring, overvåk-

ning og regelmessig vurdering av godtgjørelsesordninger. Styrings- og kontrollordningene samt retningslinjene og rutineene skal være tilpasset risikoen ved og omfanget av virksomheten i foretaket. Etter § 8-6 har styret ansvaret for å påse at kravene til etablering av forsvarlige styrings- og kontrollsystemer blir etterkommet. Styret skal videre føre tilsyn med den daglige ledelsen og virksomheten for øvrig. I denne forbindelse skal styret fastsette instruks for den daglige ledelsen og sørge for at den daglige ledelsen regelmessig gir styret underretning om foretakets virksomhet, stilling og resultatutvikling.

Etter § 8-10 har daglig leder rett og plikt til å delta i styremøter. Videre skal daglig leder sørge for at foretaket har ansatte som samlet har kvalifikasjonene og erfaringen som trengs for at virksomheten i foretaket drives på en forsvarlig måte, og at det etableres forsvarlige styrings- og kontrollsystemer.

For å kontrollere at finansforetaket er organisert og drives på en forsvarlig måte i samsvar med kravene til virksomheten, skal foretaket ha internrevisjon, og styret skal ansette lederen av internrevisjonen, jf. § 8-16.

2.2.4 Verdipapirforetak

Tillatelse til å yte investeringstjenester kan gis aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, jf. verdipapirhandelloven § 9-9. Styremedlemmer, daglig leder og andre som faktisk deltar i ledelsen av foretaket, skal ha relevante kvalifikasjoner og yrkeserfaring i tillegg til å ha ført en hederlig vandel og ellers ikke ha utvist utilbørlig atferd som indikerer at stillingen eller vervet ikke ivaretas på en forsvarlig måte, jf. § 9-10. Styret skal bestå av minst tre personer, og minst ett av styremedlemmene skal være eksternt, jf. Finanstilsynets rundskriv 4/2015 Organisering av verdipapirforetak punkt 4.3. Den faktiske ledelsen skal forestås av minst to personer. Dette innebærer at det er et krav om en faktisk leder *i tillegg* til daglig leder, jf. rundskrivet punkt 4.2.1. Samtlige personer som leder foretaket, skal godkjennes av Finanstilsynet, jf. § 9-1 (2). Det er ikke krav til personlige konsepsjoner, men faktisk leder må kunne dokumentere operativ erfaring fra den aktuelle investeringstjenestevirksomheten. Hvilken erfaring som anses relevant, vurderes på bakgrunn av hvilke investeringstjenester vedkommende skal være leder for.

De øvrige kravene til organisering av virksomheten, herunder nærmere regulering av risikostyring og internkontroll m.m., følger av § 9-11. Denne reguleringen går lenger enn de overordnede kravene som følger av risikostyringsforskriften. Begge disse regelsettene må ses i sammenheng med tanke på de totale kravene til compliance i

foretaket. Det nærmere innholdet i compliance-funksjonen følger av Finanstilsynets rundskriv 5/2015 Kontrollfunksjonen (compliancefunksjonen) i verdipapirforetak.

2.3 Arbeidsgruppens vurderinger og forslag

2.3.1 Styrets ansvar og styrets og daglig leders kompetanse

Arbeidsgruppen mener at det overordnede ansvaret for den faglige kvaliteten på virksomheten i større grad bør legges på foretakets ledelse og styre – samtidig som en fagansvarlig person har et særlig ansvar for den inkasso-faglige virksomheten, slik det er redegjort for i punkt 2.3.

Inkassovirksomhet består i dag i stor utstrekning av automatiserte prosesser. Det medfører at hvordan systemene er innrettet, i stor grad avgjør hvordan inkassosakene behandles, og at systemfeil kan få konsekvenser for svært mange saker. Det er derfor viktig at den eller de som har ansvaret for forsvarlig virksomhetsutøvelse, har et velfungerende risikostyrings- og internkontrollregime, samt gode rutiner for avvikshåndtering.

Det kan stilles spørsmål ved sammenhengen i regelverket når det gjelder ansvaret for å påse at systemene for kontrollaktiviteter og øvrig risikostyring fungerer. Etter risikostyringsforskriften er det styret og daglig leder som er ansvarlig for den generelle virksomhetsutøvelsen og for å ha etablert et forsvarlig risikostyringssystem. Alle deler av virksomheten skal risikovurderes – herunder IT-systemer, bemanning m.m. Risikostyringsforskriften går derfor vesentlig lenger enn inkassoloven, som regulerer ansvaret for foretakets kjernevirksomhet. Etter inkassoloven § 6 har inkassobevillingshavere (i praksis faktisk leder) et særskilt ansvar for utøvelsen av inkassovirksomheten, og med tanke på rapportering og internkontroll overlapper faktisk leders ansvar i stor grad daglig leders plikter etter risikostyringsforskriften § 4.

Tilsynserfaring viser at faktisk leder, styret og eierne kan ha ulike holdninger til kontroll med virksomhetsutøvelsen: Styret og eierne vil gjerne være motivert av økonomiske og kommersielle hensyn, mens den faktiske lederen legger større vekt på kravene til forsvarlig virksomhetsutøvelse for ikke å risikere at hans personlige bevilling står på spill. Faktisk leder har verken selskapsrettslig myndighet i foretaket eller møterett i styret, og det medfører at faktisk leder kan mangle muligheter til å ivareta sitt ansvar.

Arbeidsgruppen ser et behov for tydeligere regler om styret og faktisk leder, slik at ansvarsforholdene blir klarere og bedre tilpasset risikostyringsforskriften. Arbeidsgruppen viser særlig til at reglene om organisering av og ansvar for inkassovirksomheten synes å være lite tilpasset veksten i antallet inkassosaker, automatiseringen og reglene om risikostyring og internkontroll, og at klarere ansvarsforhold trolig vil føre til bedre kvalitet i utøvelsen av inkassovirksomheten. Tilsynserfaring viser at det naturlig nok forekommer flest inkassofaglige feil hos foretak som har mangelfulle risikovurderinger, som har få eller ingen kontroller for å fange opp systemfeil, som mangler opplæring og oppfølging av ansatte eller som mangler kompetanse om regelverket.

Arbeidsgruppen foreslår i lovforslaget § 14 en egen bestemmelse om styrets ansvar for inkassorutinene og for fagansvarliges ansvarsområder. Etter bestemmelsen skal styret påse at det utarbeides rutiner for hvordan inkassovirksomheten skal utøves, og rutinene skal oppdateres ved behov. Bestemmelsen tydeliggjør styrets overordnede ansvar for inkassovirksomheten – som etter eiendomsmeglingsloven § 3-3. Der det er flere fagansvarlige i foretaket, skal styret fordele ansvaret for kontrollen med inkassovirksomheten mellom dem. Styret skal dessuten påse at fagansvarlige er tilstede på hvert foretakssted i tilstrekkelig omfang til at den fagansvarliges plikter ivaretas. Den fagansvarliges plikter overfor styret når det gjelder risikostyring og internkontroll, foreslås regulert i forskrift, se forskriftsforslaget § 29 og punkt 2.3.2.

Etter arbeidsgruppens syn bør det også stilles krav til styremedlemmers og daglig leders kompetanse. Etter inkassoloven § 5 første ledd bokstav b) og c) og tredje ledd bokstav a) og c) er det bare krav om egnethet, og det vil i praksis først og fremst si et krav om hederlig vandel som dokumenteres ved politiattest, og at tilsynsmyndigheten ikke på annen måte har registrert adferd som tilsier uegnethet. Arbeidsgruppen antar at krav til ledelsens kompetanse vil bidra til å øke kvaliteten i utførelsen av inkassooppdragene, og viser særlig til at daglig leder og styret bør være kvalifisert til å ivareta det overordnede ansvaret for inkassovirksomheten og ansvaret for risikostyring og internkontroll. Krav til foretaksbevilling legger dessuten godt til rette for en vurdering av kompetansen til ledelsen i foretaket. Arbeidsgruppen foreslår i lovforslaget § 13 at det stilles krav om at styremedlemmer og daglig leder har relevante kvalifikasjoner og yrkeserfaring, og at de har ført en hederlig vandel og ikke har utvist utilbørlig atferd. Forslaget bygger på eiendomsmeglingsloven § 2-9 første ledd. Arbeidsgruppen understreker at det ikke må være et generelt krav om at styremedlemmer og daglig leder har inkassofaglig bakgrunn, men de må ha kvalifikasjoner og yrkeserfaring som er relevant for den rollen de skal ha, eksempelvis kom-

petanse innen risikostyring og internkontroll, obligasjonsrett eller økonomi. Det bør imidlertid være enkelte personer i ledelsen utover den fagansvarlige som har formell eller realkompetanse innen inkasso. Ordlyden i den foreslåtte bestemmelsen legger opp til at Finanstilsynet vil kunne foreta en bred vurdering av kvalifikasjoner og yrkeserfaring.

Arbeidsgruppen ser ikke grunn til at det bør stilles krav om at én og samme person bare kan ha én rolle i foretaket. Dette innebærer at det er adgang til at daglig leder også kan være fagansvarlig, likeså vel som at den fagansvarlige også kan sitte i styret. Spesielt vil dette være av praktisk betydning for de mindre foretakene, hvor det kan være utfordrende å fylle alle ledende roller med ulike personer som besitter nødvendig kompetanse. Ved utgangen av desember 2019 har 42 av fremmedinkassoforetakene faktisk leder som også er foretakets daglige leder, og i 29 av fremmedinkassoforetakene er faktisk leder også styremedlem i foretaket.

2.3.2 Faktisk leder/fagansvarliges rolle

Arbeidsgruppen ser også grunn til å klargjøre faktisk leders rolle i inkassoforetakene og å styrke faktisk leders posisjon.

Når det gjelder nye krav til organisering og ansvar, har arbeidsgruppen tatt utgangspunkt i at det fremdeles skal være én eller flere som utpekes som særskilt ansvarlig for den faglige kvaliteten i virksomheten. Det er imidlertid vurdert om dette skal være en person med offentlig godkjenning, eller om foretaket skal kunne utpeke en kompetent person uten godkjenning. En forskjell mellom disse alternativene er hvilke sanksjonsmuligheter tilsynsmyndigheten har ved brudd på regelverket. Dersom en fagansvarlig har en offentlig godkjenning, vil det være mulig å tilbakekalle denne godkjenningen i stedet for at foretaket som sådan rammes. Krav til offentlig godkjenning innebærer dessuten muligheter for å stille klare krav til vedkommendes kvalifikasjoner. Motsetningsvis vil foretakene gis større autonomi dersom det ikke er avhengig av en person med offentlig godkjenning.

Arbeidsgruppen foreslår å videreføre ordningen med et dobbelt konsesjonssystem, ved at det stilles som vilkår for foretaksbevillingen at foretaket har en fagansvarlig person som innehar en personlig inkassobevilling. Etter arbeidsgruppens syn fungerer ordningen godt, og den muliggjør særlige kompetansekrav og nyanserte reaksjoner etter om enten den fagansvarlige eller foretakets ledelse for øvrig forsømmer sitt ansvar. Dessuten er en tilsvarende ordning som vist over valgt på eiendomsmeglings- og regnskapsførerområdet. Felles for områdene eiendomsmegling og

regnskapsføring er likevel at foretaket påtar seg enkeltstående oppdrag med én oppdragsansvarlig. Den som er fagansvarlig for virksomheten, kontrollerer at den oppdragsansvarlige utfører oppdraget i henhold til regelverket og interne rutiner. Slik skiller disse virksomhetene seg vesentlig fra inkassovirksomhet, som har en mer helhetlig produksjon som består av inndrivning av en større mengde krav, med flere arbeidsflyter/prosesser.

Arbeidsgruppen foreslår et tydeligere skille mellom fagansvarlige og innehavere av personlig inkassobevilling som ikke har fagansvar. Det gir mulighet til å stille høyere krav til fagansvarliges kompetanse og egnethet, ut fra den fagansvarliges særlige ansvarsområder. Videre åpner det for mer nyanserte reaksjoner, ved at Finanstilsynet kan tilbakekalle godkjenningen som fagansvarlig uten å tilbakekalle den personlige bevillingen, dersom det ikke er grunn til det siste. Arbeidsgruppen foreslår etter dette i lovforslaget § 11 at fagansvarlige skal godkjennes av Finanstilsynet på bakgrunn av egne egnethets- og kvalifikasjonskrav, og i lovforslaget § 45 fjerde ledd at godkjenningen kan tilbakekalles dersom den fagansvarlige ikke lenger anses egnet og kvalifisert til å ivareta fagansvaret. Når det gjelder kvalifikasjoner, foreslår arbeidsgruppen at fagansvarlige skal ha personlig inkassobevilling, også i oppkjøps- og egeninkassoforetak, og at fagansvarlige i fremmedinkassoforetak skal ha et års høyere utdanning innen rettsvitenskap eller økonomi og en egen inkassofaglig prøve, se mer om dette i punkt 3.3.2. Arbeidsgruppen foreslår å bruke ordet «fagansvarlig», som for eiendomsmeglingsområdet, i stedet for «faktisk leder». Arbeidsgruppen antar at ordet «fagansvarlig» beskriver rollen bedre enn det «faktisk leder» gjør. Personlig inkassobevilling får selvstendig betydning ved at det gir prosessfullmakt etter tvisteloven § 6-7 (1) c, konkursloven § 149 andre ledd og tvangsfullbyrdelsesloven § 5-1 andre ledd andre punktum, og arbeidsgruppen legger til grunn at i hvert fall større foretak bør ha flere personlig inkassobevillingshavere enn fagansvarlige, og at kompetansekravene for personlig inkassobevilling bør tilpasses oppgavene de har som prosessfullmektiger, se mer om dette i punkt 3.3.1.

Når det gjelder den fagansvarliges plikter og rettigheter, foreslår arbeidsgruppen å videreføre ansvaret for å påse at inkassovirksomheten utøves i samsvar med gjeldende regler, se lovforslaget § 12 første ledd. For å styrke fagansvarliges posisjon overfor den øvrige ledelsen foreslår arbeidsgruppen å gi den fagansvarlige rett til å kreve saker styrebehandlet, møte- og talerett i styret og rett til å få protokollført uenighet, se lovforslaget § 12 andre ledd. Arbeidsgruppen foreslår dessuten å presisere fagansvarliges plikter og forholdet til styret når det gjelder risikostyring og internkontroll nærmere, ved at den fagansvarlige overtar daglig leders ansvar for risikostyring og internkontroll etter

risikostyringsforskriften § 4 når det gjelder den inkassofaglige utøvelsen, se forskriftsforslaget § 29 første ledd. I forskriftsforslaget § 29 andre ledd foreslås det at den fagansvarlige skal påse at ansattes utdanning, praksis og inkassofaglige prøver oppfyller kravene i lov og forskrift. Forslagene bygger på eiendomsmeglingsloven § 3-4 og eiendomsmeglingsforskriften § 2-8, og Finanstilsynet har erfaring med at disse bestemmelsene fungerer godt i praksis. Arbeidsgruppen foreslår dessuten i forskriftsforslaget § 36 tredje ledd at fagansvarlige eller den som den fagansvarlige har gitt fullmakt, skal disponere klientkontoen. Det siste innebærer en videreføring av inkassoforskriften § 4-1 femte ledd. Den fagansvarlige vil for øvrig være underlagt arbeidsgiverens styringsrett og rapportere til foretakets styre og daglige leder.

Arbeidsgruppen foreslår dessuten at krav til en viss fysisk tilstedeværelse for faktisk leder/fagansvarlig kodifiseres. I lovforslaget § 14 tredje ledd foreslår arbeidsgruppen at styret skal påse at fagansvarlige er til stede på hvert forretningssted i tilstrekkelig omfang til at den fagansvarliges plikter ivaretas på hvert sted. Det er flere grunner til at den fagansvarlige bør ha en viss fysisk tilstedeværelse på hvert forretningssted selv om kontroll for en stor del kan utøves fra andre steder. For det første antas det at krav om fysisk tilstedeværelse bidrar til å redusere risikoen for at foretak benytter seg av stråpersoner som i liten eller ingen grad ivaretar ansvaret for den inkassofaglige delen av virksomheten. For det andre antas det at fysisk tilstedeværelse vil være nødvendig for at den fagansvarlige skal ha tilstrekkelig kontroll med hvordan virksomheten utøves ned på saksbehandlernivå. For det tredje vil fysisk tilstedeværelse kunne gjøre den fagansvarlige lettere tilgjengelig for opplæring og avklaring av spørsmål for de ansatte. Dagens forvaltningspraksis er imidlertid lite fleksibel og tillater i liten grad at foretaket selv avpasser omfanget av fysisk tilstedeværelse ut fra en mer helhetlig vurdering av behovet. Arbeidsgruppen foreslår derfor at det stilles krav om fysisk tilstedeværelse, men at det ikke stilles spesifikke krav til omfang. Dette vil gi foretakene fleksibilitet, innen rammene av det som er forsvarlig for at den fagansvarlige skal kunne ivareta sine plikter.

Hvert avdelingskontor må ha en fagansvarlig person. Arbeidsgruppen foreslår at én fagansvarlig kan ha fagansvaret for flere avdelingskontorer dersom det er forsvarlig. Styret og den fagansvarlige må i denne forbindelse ha vurdert og skissert hvordan fagansvaret skal ivaretas hos de ulike avdelingskontorene, herunder internkontroller, fysisk tilstedeværelse mv. Når det gjelder hvorvidt én fagansvarlig kan ha fagansvaret for flere inkassoforetak, må dette på samme måte være vurdert som forsvarlig av styrene i de respektive foretakene samt den fagansvarlige selv.

I og med at ordningen med fagansvarlig med personlig bevilling bygger på dagens doble konsesjonssystem og plikten til tilstedeværelse allerede er etablert, antas det at konsekvensene av forslagene ikke vil være betydelige for foretakene. Ansvarsfordelingen mellom styret og den fagansvarlige er også fleksibel for både små og store foretak. De største foretakene vil antagelig ha behov for større og eventuelt strukturerte fagavdelinger, som ledes av fagansvarlige. De minste foretakene vil kunne klare seg med én fagansvarlig, slik som i dag. Hvilke konsekvenser økte krav til kompetanse vil ha for foretakene, er det redegjort for i punkt 3.3 og 13.2.

Kompetansekrav

3.1 Historisk utvikling og gjeldende rett

Krav til bevilling for å drive inkassovirksomhet ble først regulert i lov 21. juni 1913 nr. 1 om inkasso-, auksjons- og retshjelpsvirksomhet og deretter videreført i lov 1. februar 1936 nr. 3 om inkasso-, auksjons- og rettshjelpsvirksomhet. Inkassobevilling kunne gis til myndige norske statsborgere som var bosatt i riket og kjent for sin rettskaffenhet og pålitelighet. Ved avgjørelsen skulle det vurderes om utdanning og tidligere arbeid gjorde det sannsynlig at virksomheten ville bli drevet på tilfredsstillende måte. Søkeren måtte også godtgjøre tilstrekkelig kyndighet i regnskapsførsel. I foreninger og selskaper med begrenset ansvar måtte alle medlemmene oppfylle vilkårene. Det følger av Ot.prp. nr. 3 (1913) s. 13 at man ikke så behov for å arrangere noen særskilt prøve i anledning bevillingssøknader. Det var formannskapet i kommunene som tildelte bevillinger, og formannskapene hadde fritt skjønn til å prøve søkerens egnethet og kvalifikasjoner. Normalt ble det ansett tilstrekkelig å framlegge politiattest og bokføringsprøve fra halvårlig handelskole, jf. Ot.prp. nr. 2 (1987–1988) s. 18. I både loven av 1913 og loven av 1936 var lensmenn og advokater unntatt fra bevillingskravet.

I proposisjonen til den gjeldende inkassoloven, Ot.prp. nr. 2 (1987–1988) s. 29, kom Justisdepartementet til at inkassovirksomhet fortsatt burde reguleres gjennom en bevillingsordning. Det ble fremholdt at forsvarlig inkassovirksomhet forutsatte visse faglige kvalifikasjoner. Det kunne likevel godtas bruk av medhjelpere, så lenge medhjelperne opererte under bevillingshaverens faglige ledelse og kontroll. Advokater kunne fortsatt drive inkassovirksomhet uten bevilling.

Etter inkassoloven § 5 andre ledd er vilkåret for å få personlig inkassobevilling at søkeren er egnet til å være faktisk leder i fremmedinkassoforetak. I denne forbindelse skal søkeren godtgjøre å ha minst tre års erfaring med inndrivning av pengekrav i løpet av de siste ti årene og framlegge politiattest. Praktisk erfaring dokumenteres i praksis med en attest gitt av den som har vært faktisk leder i den aktuelle perioden (og ansvaret for opplæringen av søkeren). Det er ingen formkrav til en slik attest, og man kan ta hensyn til praksis fra ulike arbeidsssteder. Praksisen må imidlertid ha omfattet alle deler av en inkassoprosess, herunder klientmiddelbehandling. I utgangspunktet er det bare praksis fra fremmedinkasso som oppfyller kravet, men Finanstilsynet kan også godkjenne praksis fra namsmannen eller visse former for egeninkassovirksomhet dersom virksomheten har ligget tett opp til fremmedinkasso. Det avgjørende vil være om stillingen har gitt søkeren tilstrekkelig innsikt og trening i å ivareta både fordringshavernes og skyldnernes interesser på en forsvarlig måte, både når det gjelder regnskapsførsel, klientmiddelbehandling, framgangsmåten ved inndrivningen og vurderinger av kravs rettmessighet. Normalt kreves det uansett at søkeren har minimum tre måneders praktisk erfaring fra fremmedinkassovirksomhet. Det stilles ikke krav til utdanning for tildeling av bevilling i dag, og utdanning gir heller ikke grunnlag for å dispensere fra kravet til praktisk erfaring.

Det er ingen begrensning på hvor lenge en personlig bevilling er gyldig. Det er heller ingen krav til vedlikehold av kompetansen, eksempelvis ved krav om etterutdanning eller at man nylig skal ha arbeidet med inkasso.

Da det fra 1. januar 2002 ble krav til foretaksbevilling for å drive oppkjøps- og egeninkasso, ble det ikke stilt krav om at faktisk leder i oppkjøps- og egeninkassoforetakene skulle

ha personlig inkassobevilling. I Ot.prp. nr. 26 (2000–2001) punkt 4.2.3 sa departementet seg enig med Kredittilsynet i at det ikke syntes nødvendig å kreve tidligere erfaring fra inkassovirksomhet. Selv om det også ved oppkjøps- og egeninkasso skulle kreves kunnskap om inkassolovgivningen av hensyn til skyldneren, ville det ikke være påkrevet med like grundig erfaring med hensyn til beregning av inkassosalær eller behandling av inkasserte midler som ved fremmedinkasso. Det ble vist til at oppkjøps- og egeninkassoforetak ikke hadde rett til å kreve inkassogebyr etter inkassoforskriften kapittel 2. Det stilles imidlertid krav til egnethet.

Det er nå 1 740 personlige inkassobevillingshavere i Finanstilsynets register. Av dem fikk 1 441 bevillingen for mer enn fem år siden, mens 1 140 av dem igjen fikk bevillingen for mer enn ti år siden. Personlig inkassobevillingshavere kan ikke si opp bevillingen. Det er derfor mange med personlig inkassobevilling som ikke lenger arbeider med inkasso.

Videre er det registrert 133 faktiske ledere fordelt på de 93 fremmedinkassoforetakene. Blant disse er 34 registrert som faktiske ledere for totalt 35 avdelingskontor. Det høyeste antallet faktiske ledere i ett og samme inkassoforetak er elleve. Det er p.t. fire oppkjøps- og egeninkassoforetak med egne faktiske ledere.

3.2 Andre virksomhetsområder

3.2.1 Eiendomsmeglere

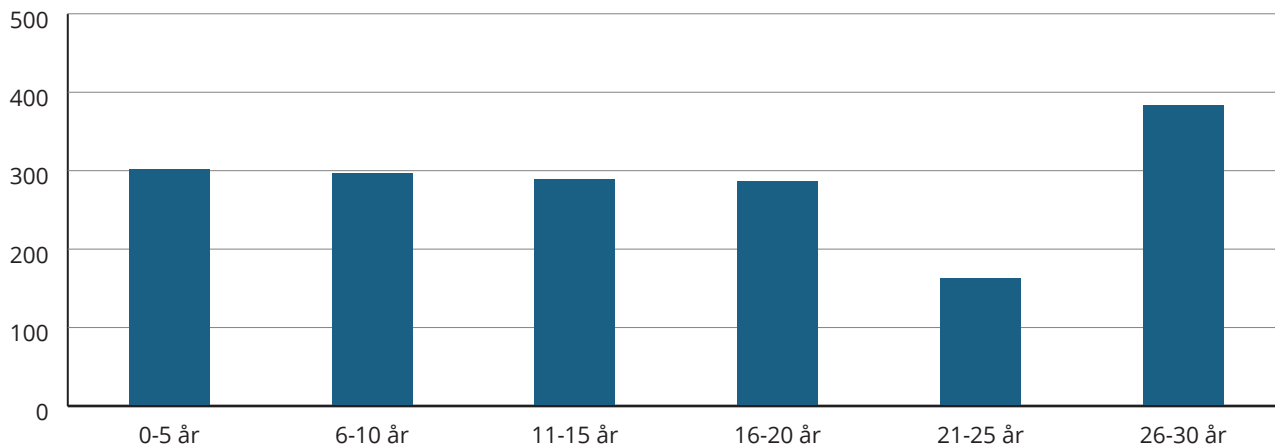
Innenfor eiendomsmeglingsområdet kan det sies å være et dobbelt konsesjonskrav; som for inkasso stilles det krav både på foretaks- og personnivå. Eiendomsmegling mot godtgjørelse etter eiendomsmeglingsloven § 2-1 kan bare drives av foretak som har tillatelse fra Finanstilsynet, eller i medhold av norsk advokatbevilling når advokaten har stilt sikkerhet etter domstolloven § 222.

Etter eiendomsmeglingsloven § 2-9 andre ledd skal eiendomsmeglingsforetaket ha en fagansvarlig person. Den fagansvarlige må enten ha eiendomsmeglerbrev, advokatbevilling eller en særskilt juristtillatelse. For å få eiendomsmeglerbrev må søkeren blant annet ha bestått godkjent eiendomsmeglereksamen, ha minst to års praktisk erfaring etter bestått eksamen og oppfylle egnethetskrav, jf. § 4-2. Tilsvarende krav stilles for juristtillatelsen etter § 4-3, men da med grunnlag i juridisk embetseksamen.

For hvert oppdrag skal det utpekes en ansvarlig megler etter eiendomsmeglingsloven § 6-2. Ansvarlig megler må også ha eiendomsmeglerbrev, advokatbevilling eller særskilt juristtillatelse. Ansvarlig megler skal selv utføre de vesentlige elementene i meglingen, men kan benytte seg av medhjelpere til mindre vesentlige oppgaver og oppgaver av rutinemessig eller teknisk karakter. Medhjelpere må ha bestått eksamen godkjent av Finanstilsynet, jf. eiendomsmeglingsloven § 4-4 og eiendomsmeglingsforskriften § 4-9. Oppdrag kan også utføres av en eiendomsmegler-

År siden tildelt personlig inkassobevilling

Kilde: Finanstilsynet

fullmektig under tilsyn av ansvarlig megler. Eiendomsmeglerfullmektiger har eiendomsmeglereksamen eller juridisk embetseksamen, se eiendomsmeglingsloven § 4-5 andre ledd.

Personer som har eiendomsmeglerbrev, advokatbevilling eller særskilt juristtillatelse og som er engasjert i eiendomsmeglingsvirksomhet, må kunne dokumentere minst 15 timers eiendomsmeglingsfaglig etterutdanning i løpet av de to foregående kalenderårene, se eiendomsmeglingsforskriften § 4-10, som er gitt i medhold av eiendomsmeglingsloven § 4-6.

3.2.2 Regnskapsførere

Kravet til autorisasjon som regnskapsfører følger av regnskapsførerloven § 4. Det følger her at man blant annet må oppfylle krav til utdanning i henhold til forskrift, samt to års regnskapspraksis og vandel.

Etter forskrift om autorisasjon av regnskapsførere § 4-1, som er gitt i medhold av regnskapsførerloven § 5, skal autoriserte regnskapsførere til enhver tid oppfylle kravet til 77 timers etterutdanning i løpet av de tre foregående kalenderårene. Alle autoriserte regnskapsførere må følge etterutdanningsløpet, også om de ikke arbeider som regnskapsførere. Dersom regnskapsførerne ikke ønsker å ta etterutdanning, må de derfor si fra seg autorisasjonen. Vender de tilbake til yrket, må de søke om ny autorisasjon etter de reglene som gjelder på søknadstidspunktet. I NOU 2018: 9 punkt 4.6 er det imidlertid foreslått en ordning hvor regnskapsførere kan deponere autorisasjonen. Ordningen innebærer at regnskapsførerne kan ha en «inaktiv» tillatelse og da ikke behøver å følge etterutdanningsløpet. Der-

som de igjen vil aktivere autorisasjonen, må de dokumentere skikkethet og etterutdanning.

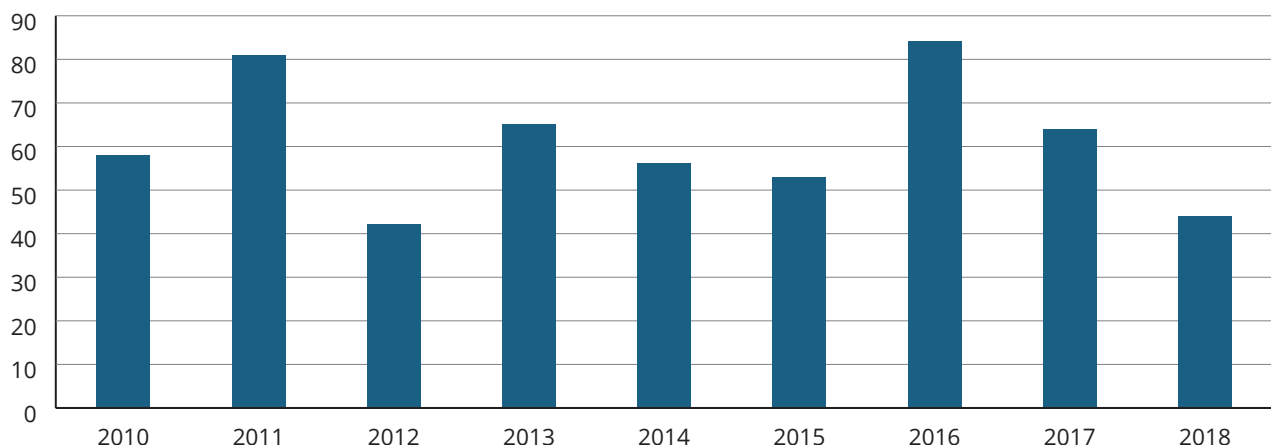
3.2.3 Revisorer

Revisorer godkjennes av Finanstilsynet i klassene «registrert» og «statsautorisert». Forskjellen på titlene er om vedkommende har tatt henholdsvis bachelor- eller mastergrad innen regnskap og revisjon, jf. revisorloven § 3-2. Praksiskravet på tre år er det samme for begge titler, jf. § 3-3. Videre er det krav til vandel og økonomisk vederheftighet, jf. § 3-4. I Prop. 37 LS (2019–2020) er det foreslått at det bare skal gis én tittel framover, statsautorisert revisor. Dette innebærer et krav om mastergrad for å få revisorgodkjenning.

I forbindelse med revisorgodkjenning stilles det krav om godkjent praktisk prøve fra universitet eller høyskole, jf. revisorloven § 3-3 femte ledd. Kravet til revisorprøve er hjemlet i direktiv 2006/43/EF (revisjonsdirektivet) artikkel 10 og skal sikre et visst minimumsnivå på kompetansen til revisorer som skal ha oppdragsansvar i Norge. I revisorforskriften § 1-3 er det gitt nærmere regler om prøven. Det følger her at den skal «teste revisors evne til å anvende teoretisk kunnskap i praksis». Ytterligere regler om praktisk prøve finnes i forskrift 24. april 2001 nr. 433 om gjennomføring av praktisk prøve for revisorer. Det følger av § 3 at prøven skal være standardisert i form av gjennomføring av et revisjonsoppdrag eller deler av et revisjonsoppdrag. Prøven kan arrangeres av institusjoner som gir utdanning etter revisorloven og som godkjennes av Finanstilsynet. Prøven som tilbys nå, er en hjemmeeksamen via Universitetet i Agder som finner sted én gang i året.

Antall tildelte personlige inkassobevillinger i utvalgte år

Kilde: Finanstilsynet

Revisorloven § 3-7 oppstiller dessuten tilleggskrav som må oppfylles dersom en revisor skal kunne utpekes som ansvarlig revisor. Mest relevant i denne forbindelse er kravet om 105 timers etterutdanning i løpet av de tre foregående kalenderårene som følger av revisorforskriften § 2-1. Tilleggskravene berører ikke selve revisorgodkjenningen, men man kan ikke være ansvarlig revisor uten å oppfylle § 3-7 og bestemmelsene som er gitt i medhold av denne.

I forslag til ny revisorlov § 3-8 i Prop. 37 LS (2019–2020) er det foreslått at revisorer kan deponere godkjenningen. Forslaget innebærer at en revisor som frivillig har sagt fra seg godkjenningen, kan få godkjenningen igjen dersom de oppfyller kravene til etterutdanning og skikkethet.

3.3 Arbeidsgruppens vurderinger og forslag

3.3.1 Personlig inkassobevilling

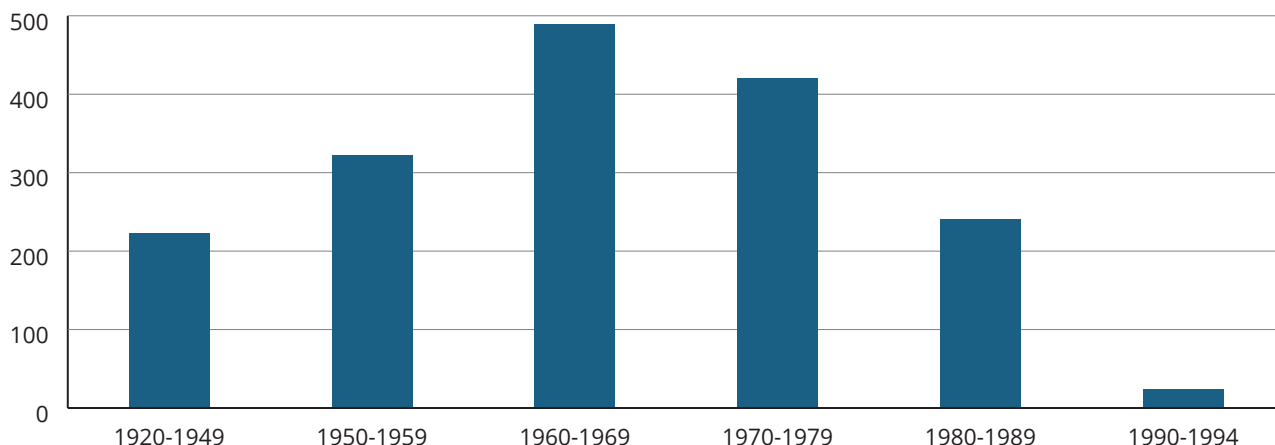
Arbeidsgruppens forslag om fagansvarliges rolle, se punkt 2.3.2, innebærer at personlig inkassobevilling bare gir prosessfullmakt for å ta ut rettslige skritt på vegne av foretaket. For fagansvarlige foreslår arbeidsgruppen egne kompetansekrav, der personlig inkassobevilling inngår, se punkt 3.3.2. Arbeidsgruppens forslag om økte kompetansekrav for innehavere av personlig inkassobevilling tar derfor særlig sikte på å dekke behovet for kompetanse i rollen som prosessfullmektig.

Etter arbeidsgruppens syn er det et klart behov for å øke kompetansekravene for innehavere av personlig inkassobevilling. Både inkassoregelverket, annet pengekravsrettslig regelverk og ulikt regelverk som må anvendes ved vurderinger av kravs rettmessighet, er komplisert, og foretakene inndriver betydelige summer på vegne av fordringshaverne og møter skyldnere i sårbare situasjoner. Arbeidsgruppen antar at økt kompetanse vil føre til bedre kvalitet i arbeidsutførelsen. For inkassobevillingshaverne antar arbeidsgruppen at det er særlig behov for kunnskap og forståelse om inndrivingsprosessen. Bevillingshaverne vil også ha prosessfullmakt i forbindelse med rettslig inndrivning, og det er viktig at de har tilstrekkelig kompetanse til å vurdere hensiktsmessigheten av de rettslige skrittene og for øvrig til å påse at begjæringer er korrekte. Dagens krav til kompetanse er begrenset, ved at det bare kreves tre års arbeidserfaring, dokumentert med attest fra foretaket søkeren arbeidet i. For bevillingshaverne som fikk bevillingen for mange år siden, er det dessuten en nærliggende risiko for at kunnskapen de hadde på søknadstidspunktet, er utdatert – i og med at det verken er noen begrensning i hvor lenge en personlig bevilling er gyldig, eller krav til vedlikehold av kompetansen. Dersom personlige bevillingshavere ikke er oppdatert innen sine ansvarsområder, vil det kunne ha alvorlige konsekvenser for både foretaket, fordringshaverne og skyldnerne.

Arbeidsgruppen foreslår i lovforslaget § 10 første ledd å videreføre dagens krav til tre års praktisk erfaring, men å kombinere arbeidserfaringen med en inkassofaglig prøve. Etter arbeidsgruppens syn er praktisk erfaring godt egnet til å gi innsikt i inkassofaget, men det er behov for bedre dokumentasjon for at søkerne har tilegnet seg tilstrekkelige kunnskaper og ferdigheter. Arbeidsgruppen viser dessuten til at det også for eiendomsめglere, regnskapsførere og

Fødselsperiode for nåværende innehavere av personlig inkassobevilling

Kilde: Finanstilsynet

revisorer stilles krav om praktisk erfaring. Det i hovedsak å videreføre dagens krav innebærer en betydelig fordel for de som har personlig inkassobevilling i dag, og for foretakene. Hensynet til bevillingshaverne selv og foretakene tilsier at det ikke stilles krav til høyere utdanning for personlige bevillingshavere dersom man kan godtgjøre nødvendig kompetanse på annen måte. Det finnes heller ikke egnete utdanningsløp i dag, og sannsynligvis er antallet innehavere av personlig inkassobevilling for lavt til at det er regningssvarende for noen utdanningsinstitusjoner å lage en utdanning for denne gruppen.

Arbeidsgruppen foreslår i forskriftsforslaget § 22 nærmere krav til innhold og omfang i arbeidserfaringen. For å kodifisere dagens tilsynspraksis foreslås det at erfaringen må opparbeides hos inkassoforetak eller namsmyndigheter, hvorav minst tre måneder må opparbeides hos et fremmedinkassoforetak. Innholdsmessig foreslår arbeidsgruppen at praksisen må ha gitt søkeren god erfaring fra vurderinger av kravs rettmessighet, innsigelsesbehandling, sammenslåing av krav, god inkassoskikk, rettslige prosesser og alternative løsninger. Med alternative løsninger menes løp som er tilrettelagt fordi skyldneren mangler betalingsevne, for eksempel betalingsutsettelse, avdragsordninger, ettergivelse av gjeld og gjeldsordninger. Kunnskap om alternative løsninger er svært viktig for å behandle skyldnere med betalingsvanskeligheter på en god måte. De innholdsmessige kravene til arbeidserfaringen vil være i kjernen av det en bevillingshaver må ha god kunnskap om og forståelse for som prosessfullmektig.

I forskriftsforslaget § 23 første ledd foreslås det at den inkassofaglige prøven skal dokumentere god kunnskap om og forståelse for de samme områdene som bevillingshaveren må ha erfaring fra etter forskriftsforslaget § 22, dvs. vurderinger av kravs rettmessighet, innsigelsesbehandling, sammenslåing av krav, god inkassoskikk, rettslige prosesser og alternative løsninger. I andre ledd foreslås det at innehavere av personlig inkassobevilling må bestå prøven hvert femte år. Kravet til gjentatt praktisk prøve skal sikre vedlikehold og oppdatering av kompetansen. Et alternativ til gjentatt praktisk prøve kunne vært etterutdanning, men krav om gjentatt praktisk prøve anses å være et mer fleksibelt krav enn krav om løpende etterutdanning, som samtidig er bedre egnet til å sikre at bevillingshaverne har god inkassofaglig forståelse.

I forskriftsforslaget § 23 tredje ledd foreslås det at prøven skal avholdes som hjemmeeksamen minst en gang per år, og at Finanstilsynet skal godkjenne prøvearrangøren. Virke Inkasso har allerede en frivillig autorisasjonsordning for personer med personlig inkassobevilling og tilbyr før eksamen et opplæringsløp, som blant annet omfatter juridiske emner, økonomiske emner, juridisk metode, etikk og

inkassovirksomhet, med blant annet caseløsning og dilemmatrening. Arbeidsgruppen legger derfor til grunn at Virke Inkasso vil kunne avholde inkassofaglig prøve for personlige inkassobevillingshavere, samt tilby forutgående opplæring. Arbeidsgruppen foreslår ikke at forutgående opplæring skal være obligatorisk, men for mange vil forutgående opplæring være nødvendig for å bestå prøven.

Av hensyn til inkassobevillingshavere som i en periode ikke skal bruke sin bevilling, foreslår arbeidsgruppen å innføre en deponeringsadgang, se lovforslaget § 10 tredje ledd og forskriftsforslaget § 23 andre ledd fjerde punktum. Deponeringsadgangen innebærer at bevillingshaveren ikke er underlagt krav til praktisk prøve i perioden bevillingen er deponert. For å få tilbake bevillingen må imidlertid vedkommende dokumentere egnethet og at praktisk prøve er bestått i løpet av de siste fem årene.

Når det gjelder overgangsordninger for de som har personlig inkassobevilling i dag, vises det til lovforslaget § 49 og merknaden til denne.

3.3.2 Fagansvarlige

For faktiske ledere er det mange forskjellige problemstillinger som krever god kompetanse innenfor blant annet økonomi, jus og virksomhetsstyring, og kravet til kompetanse har økt vesentlig fra 1980-tallet, da de någjeldende kompetansereglene ble utformet. Regelverket er mer komplisert, kravene som drives inn, er mer kompliserte, feil i systeminnstillinger kan føre til feil i et stort antall saker, og forventningene om profesjonalitet fra skyldnerne, fordringshaverne, tilsynsmyndighetene og inkassobransjen selv har økt. Den økte saksmengden fører også til høyere krav til god organisering. Faktiske ledere har dessuten et særlig ansvar for klientmiddelbehandlingen, se Finanstilsynets rundskriv 9/2012 Retningslinjer for faktisk leiar i inkassoforetak, og etter forskriftsforslaget § 36 tredje ledd er det den fagansvarlige eller den som har fullmakt fra den fagansvarlige, som skal disponere klientkontoen.

Når det gjelder klientmiddelbehandling, er ikke arbeidserfaringen som ligger til grunn for inkassobevillingene som ble gitt tidligere, nødvendigvis tilstrekkelig omfattende. Tidligere godkjente Finanstilsynet søknader hvor arbeidsgiveren – i utgangspunktet faktisk leder – bekreftet at søkeren hadde arbeidet med «alle sider av inkassoprosessen». Det var ikke krav til nærmere spesifisering av innholdet i praksisen. Gjennom tilsynsarbeid har det blitt klart at flere av søkerne hadde utilstrekkelig – eller ingen – erfaring med klientmiddelbehandling eller regnskapsførsel.

For fagansvarlige i fremmedinkassoforetak foreslår arbeidsgruppen derfor at det stilles tilleggskrav – utover krav om personlig inkassobevilling – i form av ettårig høyere utdanning innen økonomi og/eller rettsvitenskap og en egen inkassofaglig prøve som må tas hvert tredje år, se lovforslaget § 11 og forskriftsforslaget §§ 24 og 25.

Ideelt sett burde fagansvarlige i fremmedinkassoforetak ha høyere utdanning som er tilpasset de fagansvarliges behov for kompetanse. Arbeidsgruppen antar imidlertid at det er vanskelig å få opprettet et studium som skal være rettet mot fagansvarlige i inkassoforetak. P.t. har inkassoforetakene samlet 133 faktiske ledere, og ved innføringen av et krav om høyere utdanning ville det vært mange som skulle ta studiet, men senere ville det trolig vært rundt ti personer per år. Som nevnt foreslår arbeidsgruppen derfor i forskriftsforslaget § 24 at det stilles krav om en ettårig høyere utdanning innen økonomi og/eller rettsvitenskap. Arbeidsgruppen legger til grunn at høyere utdanning vil gjøre fagansvarlige bedre i stand til å løse nye og/eller kompliserte problemstillinger, og at utdanning innen økonomi eller rettsvitenskap vil være særlig relevant for fagansvarlige. Kravet om et års utdanning innen økonomi eller rettsvitenskap vil kunne være krevende å oppfylle for små foretak der faktisk leder ikke allerede har slik utdanning. Tilsynserfaring viser likevel at det kanskje er i disse foretakene det er størst behov for kompetanseheving.

Hensikten med en inkassofaglig prøve for fagansvarlige i fremmedinkassoforetak er å sikre at fagansvarlige har nødvendig kompetanse til å ivareta sitt spesifikke ansvar. Det er svært viktig at fagansvarlige i fremmedinkassoforetak kan sørge for god internkontroll og risikostyring, utarbeide gode opplærings- og saksbehandlingsrutiner og behandle klientmidler etter gjeldende regelverk. I forskriftsforslaget § 25 første ledd foreslås det at inkassofaglig prøve for fagansvarlige skal dokumentere god kunnskap om og forståelse for klientmiddelbehandling, regnskap, juridiske fag, risikostyring og internkontroll og etikk som er relevant for fagansvarlige i fremmedinkassoforetak. Dette er fag som er særlig viktige for ivaretagelse av fagansvaret. Prøven vil normalt forutsette at fagansvarlige tar kurs som er spesielt rettet mot denne prøven. Arbeidsgruppen legger til grunn at Virke Inkasso vil kunne tilby kurs og avholde prøven. Arbeidsgruppen foreslår at inkassofaglig prøve for fagansvarlige i fremmedinkassoforetak må tas minst hvert tredje år. Dette fordi det er svært viktig å sikre at den fagansvarliges kompetanse er vedlikeholdt og oppdatert. Etter som fagansvarlige også har personlig inkassobevilling, vil de måtte avlegge inkassofaglige prøver både for innehavere av personlig inkassobevilling og for fagansvarlige.

Når det gjelder fagansvarlige i oppkjøps- og egeninkasso, foreslår arbeidsgruppen i lovforslaget § 11 en kompetanse-

heving i form av krav om personlig inkassobevilling. Arbeidsgruppen foreslår i forskriftsforslaget § 22 andre ledd tilpassete krav til arbeidserfaring for personlig inkassobevilling som er begrenset til å gjelde oppkjøps- og egeninkasso, ved at søkeren kan ha erfaring fra oppkjøps- og egeninkasso i stedet for erfaring fra fremmedinkasso, og at søkeren selv kan dokumentere arbeidserfaringen. Arbeidsgruppen antar at de aller fleste eller alle som er faktiske ledere i oppkjøps- og egeninkasso i dag, vil fylle kravene om arbeidserfaring. Forslaget innebærer imidlertid at de må bestå inkassofaglig prøve for inkassobevillingshavere. I og med at oppkjøps- og egeninkassoforetak inndriver egne midler, står klientmiddelbehandling mindre sentralt. Klientmiddelbehandling omfatter riktignok også skyldneres midler, men i lys av de begrensede midlene dette gjelder i oppkjøps- og egeninkassoforetakene, antar arbeidsgruppen at det ikke er noe vesentlig behov for å øke kompetansen innen klientmiddelbehandling. Slik arbeidsgrupens forslag er utformet, er det ikke krav til særskilt kunnskap om regnskap og klientmiddelbehandling verken for personlige inkassobevillingshavere eller faktiske ledere for oppkjøps- og egeninkassovirksomhet – og regnskap og klientmiddelbehandling vil heller ikke inngå i den praktiske prøven for personlig inkassobevilling som de må ta. Det lille antallet faktiske ledere i oppkjøps- og egeninkasso (p.t. 4 personer), tilsier dessuten at det ikke er grunnlag for å tilby en egen praktisk prøve med forutgående opplæring for denne gruppen hvert år. Arbeidsgruppen mener den praktiske prøven innebærer en ønsket kompetanseheving, og at kravet om å bestå denne prøven ikke er urimelig tyngende.

Arbeidsgruppen foreslår ikke krav til godkjent ettårig utdanning eller krav om særskilt inkassofaglig prøve for fagansvarlige i oppkjøps- og egeninkassoforetak. Bakgrunnen for det er at oppkjøps- og egeninkassoforetak skiller seg vesentlig fra fremmedinkassoforetakene. Oppkjøps- og egeninkassoforetakene er små både i antall ansatte og fordringsmassen de driver inn, og de kan etter inkassoforskriften kapittel 1 bare kreve egeninkassogebyr. En konsekvens av finansavtaleloven § 45 er at de ikke kan inndrive finanskrav eller krav fra kommuner eller fylkeskommuner hvis ikke skyldneren har samtykket til at kravet overdras til oppkjøps- og egeninkassoforetaket. Arbeidsgruppen viser også til vurderingene i Ot.prp. nr. 26 (2000–2001) punkt 4.2.2 og 4.2.3 som ligger til grunn for at de som driver oppkjøps- og egeninkasso, ikke behøver personlig inkassobevilling i dag.

Når det gjelder overgangsordninger for de som er faktiske ledere i dag, vises det til lovforslaget § 49 og merknaden til denne.

3.4 Advokaters adgang til å drive fremmedinkassovirksomhet

Inkassoloven § 4 tredje ledd gir adgang til å drive fremmedinkassovirksomhet i medhold av advokatbevilling. Der advokater driver inkassovirksomhet, vil advokatlovgivingen supplere inkassoloven og ved motstrid gå foran. Etter inkassoloven § 6 tredje ledd er advokaters plikter etter inkassoloven begrenset, slik at inkassovirksomheten skal utøves som bestemt i §§ 8 til 12 (god inkassoskikk og regler om varsling av skyldnere) og ellers på lovlig måte.

Advokater er ikke underlagt Finanstilsynets tilsyn, men Tilsynsrådet for advokatvirksomhet. I egenerklæringen til Tilsynsrådet for regnskapsåret 2018, var det bare 42 advokater som rapporterte å ha utført inkassooppdrag etter inkassoloven i rapporteringsperioden. Av disse var det 18 advokater som rapporterte ikke å ha noen fordringsmasse til inndrivning på vegne av andre ved årsslutt 2018. Omfanget av advokaters utførelse av inkassooppdrag etter inkassoloven er dermed meget begrenset.

Arbeidsgruppen foreslår at advokatbevilling ikke lenger skal gi generell adgang til å drive fremmedinkassovirksomhet. Inkasso inngår ikke i vanlig advokatvirksomhet, og verken jusstudiene eller advokatkurset gir nødvendig innsikt i inndrivning av forfalte pengekrav etter inkassolovens regler, alternative løsninger, risikostyring og internkontroll, regnskap eller klientmiddelbehandling. Advokater som utøver inkassovirksomhet, er heller ikke underlagt forskrift om risikostyring og internkontroll, hvilket i seg selv medfører en høyere risiko for feil i inkassovirksomheten. Med økte kompetansekrav for personlige bevillingshavere og faglige ledere og mer detaljerte krav til inkassovirksomheten er det vanskelig å se at advokater uten inkassofaglig bakgrunn har nødvendige kvalifikasjoner for å drive forsvarlig inkassovirksomhet. Det er også uheldig at Finanstilsynet ikke kan iverksette undersøkelser og ilegge sanksjoner når advokater bryter inkassoregelverket. Det har forekommet at inkassoforetak som har fått inndratt inkassobevillingen, engasjerer en mindre seriøs advokat til formelt å lede virksomheten, og da både omgår vedtaket om inndragning av bevillingen og kommer seg unna Finanstilsynets tilsyn. Advokaters inkassovirksomhet er heller ikke underlagt Finansklagenemnda Inkassos kompetanse. Klager på utførelsen av denne delen av advokatens virksomhet må derfor behandles av Advokatforeningens disiplinærutvalg. Det at klager på virksomhetsutøvelsen bør behandles av ett klageorgan, er etter arbeidsgruppens syn nok et moment som taler i retning av samordning av regelverket når det gjelder adgang til å drive inkassovirksomhet.

Imidlertid kan arbeidsgruppen se gode grunner for å oppstille et snevert unntak for advokaters adgang til å drive inn krav på vegne av klienter dersom advokaten har bistått klienten med retts hjelp i tilknytning til det samme kravet. Dette vil eksempelvis gjelde slik at advokaten kan bistå i å purre og drive inn krav som er fastsatt i dom, og hvor advokaten har bistått i den rettslige prosessen. Unntaket vil gjelde enkelttilfeller, og det vil ikke komme til anvendelse for advokater som tar sikte på å drive systematisk inkassovirksomhet på vegne av andre. Arbeidsgruppen foreslår unntaket først og fremst av praktiske årsaker, slik at ikke en fordringshaver må finne et inkassoforetak som kan ta oppdraget med å drive inn ett enkeltstående krav. Alternativet til dette kunne vært at fordringshaveren ikke ville hatt noe annet valg enn å drive inn kravet selv, eller at vedkommende måtte begjært tvangsfullbyrdelse av kravet. Arbeidsgruppen antar at unntaket ikke vil bli hyppig brukt.

Dette forslaget kan til en viss grad sammenliknes med unntak i den tidligere lov 16 juni 1989 nr. 53 om eiendomsmegling § 1-2 andre ledd første punktum, som ga en særadgang for advokater til å utføre enkeltoppdrag uten å ha stilt særskilt sikkerhet for eiendomsmeglingsvirksomhet, eller uten eiendomsmeglingskonsesjon. Det fulgte av unntaket at advokater kunne drive eiendomsmegling i enkelttilfelle i forbindelse med ivaretagelse av andre økonomiske anliggender for klienten (typisk i forbindelse med testamentsfullbyrdelse, bobestyrerverv eller eiendomsforvaltning). Unntaket fikk bare anvendelse der eiendomsmeglingen utgjorde et tillegg til, eller var som en følge av et annet oppdrag av økonomisk karakter. Det var ikke tilstrekkelig at det tidligere hadde bestått et klientforhold, og oppdraget kunne ikke være av bagatellmessig art (NOU 2006: 1 s. 46 flg.). Unntaket var begrunnet i at det var den profesjonelle eiendomsmeglingen man først og fremst tok sikte på å regulere ved konsesjonsordningen. Unntaket kunne således ikke påberopes av advokater som faktisk drev eiendomsmegling på et stadig og profesjonelt nivå.

Arbeidsgruppen foreslår at advokater skal følge de samme reglene som ved ordinær egeninkasso. Det vil si at advokatene ikke vil pålegges omfattende plikter etter inkassoloven, og at de etter arbeidsgruppens forslag bare vil kunne ta egeninkassogebyr. For øvrig vil advokatregelverket komme til anvendelse.

Forslaget til regler for advokater er inntatt i lovforslaget § 5 andre ledd andre og tredje punktum.

Utkontraktering

4.1 Gjeldende rett

Med mindre noe annet følger av oppdragsavtalen, følger det av alminnelige kontraktsrettslige prinsipper at en kontraktspart kan benytte kontraktsmedhjelpere for å oppfylle en kontraktsrettslig forpliktelse. Selv om det benyttes en kontraktsmedhjelper, beholder kontraktsparten som den klare hovedregel oppfyllesansvaret i henhold til oppdragsavtalen. Kontraktsparten kan også bli ansvarlig overfor tredjemann for kontraktsmedhjelperens feil i henhold til det såkalte oppdragsgiveransvaret.

I generell og spesiell lovgivning er det gjennomgående fire faktorer som setter grenser for adgangen til utkontraktering:

- kjernevirksomhet som krever bevilling
- taushetsbelagte opplysninger (i særlige tilfeller)
- offentlige myndigheters mulighet for kontroll
- internkontroll

Etter inkassoloven §§ 4 og 5 er det som nevnt i punkt 2.1 krav om bevilling for å drive inkassovirksomhet. Ifølge Ot. prp. nr. 2 (1987–1988) s. 30 er et hensyn bak kravet om bevilling å sikre faglige kvalifikasjoner som er nødvendige for å kunne utøve inkassovirksomheten forsvarlig. Etter tilsynspraksis er det ikke tillatt å utkontraktere *kjerneoppgaver* innen inkassovirksomheten til tredjeparter uten bevilling fordi kjerneoppgavene anses som konsesjonsbelagte. Inkassoforetak kan imidlertid utkontraktere kjerneoppgaver til andre inkassoforetak. Det er ingen nærmere lov-

eller forskriftsregulering av inkassoforetakenes adgang til utkontraktering. Inkassoforetakene og Finanstilsynet må derfor fortløpende vurdere hvilke oppgaver som er å anse som kjerneoppgaver og ikke, og hvordan utkontraktering kan skje på en forsvarlig måte.

Inkassoforetak er ikke omfattet av meldeplikt til Finanstilsynet ved inngåelse av avtale om utkontraktering, endring av slik avtale og bytte av oppdragstaker etter finanstilsynsloven § 4 c første ledd, jf. forskrift 5. juni 2015 nr. 613 om unntak fra meldeplikt ved utkontraktering av virksomhet § 1. Inkassoforetakene er likevel omfattet av finanstilsynsloven § 4 c andre ledd. Etter denne bestemmelsen kan Finanstilsynet sette vilkår for utkontraktering av virksomhet eller gi foretaket pålegg om ikke å iverksette eller om å avslutte oppdraget, dersom tilsynet finner at utkontraktering skjer i et omfang eller på en måte som ikke kan anses som forsvarlig, vanskeliggjør tilsynet med den utkontrakterte virksomheten eller med foretakets samlede virksomhet eller er i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av lov.

Etter forskrift 22. september 2008 nr. 1080 om risikostyring og internkontroll § 5 første ledd har inkassoforetakene ansvar for risikostyring og internkontroll også der deler av virksomheten er utkontraktert, og det skal foreligge en skriftlig avtale med kontraktsmedhjelperen som sikrer dette. Avtalen må sikre at foretaket gis rett til innsyn i og kontroll med utkontraktert virksomhet. Etter andre ledd skal avtalen også sikre at Finanstilsynet gis tilgang til opplysninger fra og tilsyn med virksomheten dersom tilsynet finner det nødvendig. Etter tredje ledd er et vilkår for utkontraktering uansett at inkassoforetaket sørger for at det besitter tilstrekkelig kompetanse til å håndtere utkontrakteringsavtalen.

Reglene om risikostyring og internkontroll ved utkontraktering innebærer i praksis bl.a. at inkassoforetaket må analysere risiko, vurdere sannsynlighet og konsekvens og iverksette nødvendige tiltak for å sikre at risikoene er redusert til et akseptabelt nivå. Foruten at avtalen mellom inkassoforetaket og kontraktsmedhjelperen må sikre at inkassoforetaket kan kontrollere den utkontrakterte virksomheten, og at Finanstilsynet gis tilgang til opplysninger fra kontraktsmedhjelperen, må avtalen inneholde bestemmelser om rapportering fra kontraktsmedhjelperen til inkassoforetaket, slik at inkassoforetaket kan ivareta sitt ansvar overfor Finanstilsynet, fordringshavere mv. I den grad det er aktuelt, bør avtalen også regulere kontraktsmedhjelperens adgang til selv å benytte kontraktsmedhjelpere.

Forskrift 21. mai 2003 nr. 630 om bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) har egne bestemmelser om utkontraktering av IKT-virksomhet i §§ 2 og 12.

På bakgrunn av uttalelser i forarbeidene til inkassoloven – og hensynene bak konsesjonsordningen – er det i tilsynspraksis lagt til grunn at faktiske ledere må ha kontroll med arbeid av betydning for inkassovirksomheten som kontraktsmedhjelpere utfører. I Ot.prp. nr. 2 (1987–1988) s. 42–43 ble det vurdert hvorvidt alle som arbeider i inkassoforetaket – primært saksbehandlere – skulle ha et minimumsnivå av fagkunnskap. Departementet kom til at det ikke skulle stilles slike kvalifikasjonskrav, og uttalte:

«Så lenge virksomheten reelt ledes av en bevillingshaver, vil det kunne gjøres bruk av hjelpere uten særlige kvalifikasjoner, så lenge virksomheten totalt sett likevel kan anses betryggende.»

Uttalelsen er i praksis ansett å ha betydning for faktisk leders kontroll med både ansatte og kontraktsmedhjelpere. Taushetspliktbestemmelsen i inkassoloven § 28 omfatter blant annet «inkassator, dennes ansatte og andre hjelpere», og her er kontraktsmedhjelpere omfattet av «hjelpere».

4.2 Arbeidsgruppens vurderinger og forslag

Arbeidsgruppen legger til grunn at foretakene i stadig økende grad benytter seg av kontraktsmedhjelpere til utførelsen av enkelte oppgaver i inkassoprosessen. Dette er typisk utskrivning og pakking av brev, it-relaterte systeminnstillinger, regnskapsføring mv. Utkontraktering kan bidra til å redusere kostnader gjennom mer effektiv og oversiktlig drift, samt føre til innovasjon og et mer variert tjenestetil-

bud. Etter arbeidsgruppens syn bør regulering av utkontraktering ikke begrense foretakenes adgang til å benytte kontraktsmedhjelpere unødvendig eller føre til uforholdsmessig mye arbeid for foretakene eller Finanstilsynet.

På den andre siden kunne utkontraktering uten nærmere regulering ført til en pulverisering av foretakets ansvar for forsvarlig virksomhetsutøvelse og vanskeliggjort Finanstilsynets tilsynsarbeid. Et viktig overordnet hensyn bak reglene om utkontraktering er å hindre at skyldnere og fordringshavere blir skadelidende, og å legge til rette for tilsyn.

Arbeidsgruppen foreslår å lovfeste regelen om at konsesjonspliktig inkassovirksomhet bare kan utkontrakteres til andre inkassoforetak. I lovforslaget § 9 første ledd første punktum foreslås det at inkassoforetak bare kan benytte kontraktsmedhjelpere som selv har inkassobevilling, ved utkontraktering av inkassofaglige oppgaver. Arbeidsgruppen legger til grunn at lovfesting vil gjøre regelen lettere tilgjengelig. Spørsmålet om hva som er inkassofaglige oppgaver i bestemmelsens forstand, vil til en viss grad være vurderingspreget. Arbeidsgruppen foreslår likevel ikke en nærmere regulering av dette spørsmålet. Praksis nå synes å være tilstrekkelig klar, og Finanstilsynet veileder foretakene om adgangen til utkontraktering. Arbeidsgruppen foreslår imidlertid en forskriftshjemmel i andre ledd, slik at det ved eventuelt senere behov kan angis mer konkret hvilke oppgaver som bare kan utkontrakteres til inkassoforetak, og hvilke oppgaver som også kan utkontrakteres til foretak som ikke har inkassobevilling. I merknaden til lovforslaget § 9 er det redegjort nærmere for hvilke oppgaver som arbeidsgruppen anser som inkassofaglige og ikke i denne sammenheng.

I lovforslaget § 9 første ledd andre punktum foreslår arbeidsgruppen å presisere at oppgaver som krever autorisasjon etter regnskapsførerloven (blant annet bokføring og avstemming av klientmidler), bare kan utkontrakteres til autoriserte regnskapsførere. En lettere tilgjengelig bestemmelse her anses viktig, siden det hender at inkassoforetak utkontrakterer slike oppgaver til andre enn autoriserte regnskapsførere. Bestemmelsen vil ikke være til hinder for at inkassoforetaket utfører disse oppgavene selv.

I lovforslaget § 30 første ledd første punktum om taushetsplikt foreslår arbeidsgruppen å endre «hjelpere» i inkassoloven § 28 første ledd første punktum til «andre som utfører oppgaver på vegne av inkassoforetaket». Som nevnt i punkt 4.1 omfatter «hjelpere» blant annet kontraktsmedhjelpere, men arbeidsgruppen antar at «andre som utfører oppgaver på vegne av inkassoforetaket» er et lettere tilgjengelig og mer treffende begrep enn «hjelpere». For øvrig ser ikke arbeidsgruppen behov for endringer i de gjeldende reglene om forholdet til tilsynsmyndigheten og risikostyring

og internkontroll ved utkontraktering. Arbeidsgruppen har vurdert om det er hensiktsmessig å innlemme inkassoforetak i finanstilsynsloven § 4 c første ledd, som regulerer meldeplikt til Finanstilsynet ved utkontraktering. Dette anses ikke hensiktsmessig, siden det vil medføre uforholdsmessig mye arbeid for både inkassoforetakene og Finanstilsynet. Når det gjelder ansvaret for virksomhetsutøvelsen, vil arbeidsgruppen understreke at forslagene som er nærmere omtalt i punkt 2.3 også vil gjøre ansvarsforholdene ved utkontraktering klarere og slik styrke inkassoforetakenes reelle kontroll.

Arbeidsgruppen foreslår i lovforslaget § 46 at brudd på reglene om bruk av kontraktsmedhjelpere skal kunne sanksjoneres med ileggelse av overtredelsesgebyr, se mer om dette i punkt 12.2.

Krav til saksgangen

5.1 Gjeldende rett

Inkasso er inndriving av forfalte pengekrav, jf. inkassoloven § 1 første ledd første punktum. Forut for en inkassosak må kravet derfor ha blitt brakt til forfall, og forfallstiden må ha blitt oversittet. De alminnelige reglene om forfallstid finnes i gjeldsbrevloven § 5. Forfallstiden kan være avtalt, fastsatt i gjeldsbrev eller følge av dom eller annet. Dersom det ikke er fastsatt noen forfallstid, skal skyldneren betale når fordringshaveren ber om det (påkrav). Det finnes ingen formkrav for hvordan påkravet skal være. For å unngå bevisproblemer velger de fleste imidlertid å sende påkrav skriftlig (faktura e.l.).

Når forfallstiden er oversittet, har fordringshaveren anledning til å sende purring. Purringer er ikke omtalt i inkassoregelverket ut over i gebyrreglene, se mer om purregebyrer i punkt 6.1 og 6.5. Purringer vil ikke bli omtalt videre i kapitlet her.

Før inkassotiltak kan iverksettes, er det et krav om at enten fordringshaveren eller et inkassoforetak har sendt inkassovarsel etter inkassoloven § 9. Inkassovarselet kan tidligst sendes etter kravets forfall, og inkassovarselet skal ha en betalingsfrist på minst 14 dager. Ofte er oppgaven med å sende inkassovarsel satt bort til et fremmedinkassoforetak.

Når et krav er mottatt av et inkassoforetak og betalingsfristen i inkassovarselet har løpt ut, skal inkassoforetaket sende betalingsoppfordring etter inkassoloven § 10. Betalingsoppfordringen skal gi skyldneren skriftlig oppfordring om enten å betale eller å komme med innsigelser mot kravet, innen en frist på minst 14 dager. Etter lovbestem-

melsen skal forhold som gir grunn til tvil om kravet er rettmessig, være vurdert før betalingsoppfordringen sendes, men dette er ikke lagt til grunn i praksis, se nedenfor.

Betalingsoppfordringen skal angi:

- fordringshaverens navn
- hva kravet gjelder
- kravets størrelse med særskilt angivelse av hovedkrav og tilleggskrav, som krav på forsinkelsesrente og erstatning for inndrivingskostnader
- hvilken sats for forsinkelsesrente som i tilfelle er brukt, og dato det er beregnet forsinkelsesrente fra
- at unnlatt betaling kan føre til ytterligere kostnader for skyldneren og til rettslig inndriving, og
- retten til å kreve nemndsbehandling etter inkassoloven § 22 (gjelder bare for fremmedinkassoforetak)

Fullstendige opplysninger om kravets størrelse og renter er det ikke nødvendig å gi dersom beregningen av kravet er særdeles omfattende. Samlet krav må likevel alltid oppgis, og det må opplyses at en fullstendig oppstilling vil bli gitt ved forespørsel.

Fordringshaveren kan også sende ut betalingsoppfordringer selv og kreve gebyr for dette, se 6.5. Men betalingsoppfordringer fordringshaveren sender ut selv, har ingen rettslig funksjon ut over at de gir rett til å ta gebyr.

Dersom et inkassoforetak skal sette i verk rettslig inn-driving, må inkassoforetaket ha sendt skyldneren en betalingsoppfordring med varsel om at rettslig inn-driving vil bli satt i verk, jf. inkassoloven § 11. Betalingsfristene som skyldneren har fått, må dessuten ha løpt ut, og inkassoforetaket må ha vurdert om kravet er rettmessig. Varsel om rettslig inn-driving kan enten sendes i betalingsoppfordringen som sendes når betalingsfristen i inkassovarslet er oversittet, eller i et særskilt senere varsel, med egen betalingsfrist på 14 dager. Dersom det har gått mer enn seks måneder siden betalingsoppfordringen, skal det sendes ny betalingsoppfordring med varsel om rettslig inn-driving. Kravet til å sende varsel om rettslig inn-driving etter inkassoloven § 11 gjelder i tillegg til kravene til varslor etter tvangsfullbyrdsloven §§ 4-18 og 4-19, tvisteloven § 5-2 og konkursloven § 63, men varslene kan kombineres slik at det sendes ett varsel som oppfyller både kravene etter inkassoloven § 11 og de aktuelle kravene etter prosesslovgivningen.

Utover inkassovarsel, betalingsoppfordring og varsel om rettslig inn-driving er det ingen kravbrev som må sendes skyldneren etter inkassoloven. Inkassoforetakene har imidlertid rutiner som innebærer hyppigere kontakt. Dette skjer både gjennom SMS, e-poster, kravbrev og telefoniske henvendelser. Disse aktivitetene gir ikke rett på ytterligere kostnadsdekning, bortsett fra at det kan tas avdragsalær ved inngåelse av en avdragsordning på mer enn fire avdrag. Avdragsalær er nærmere omtalt i punkt 6.7.2. Begrensningene i adgangen til å kontakte skyldnere som følger av god inkassoskikk, er nærmere omtalt i punkt 8.1.

På bakgrunn av nødvendighetskravet for saks kostnader i inkassoloven § 17 er det utviklet en praksis om krav til sammenslåing av krav mellom samme fordringshaver og skyldner. Det følger av Finanstilsynets rundskriv 1/2018 Retningslinjer for sammenslåing og varsling av krav at når et inkassoforetak har fått i oppdrag fra en fordringshaver å drive inn flere krav mot samme skyldner, må inkassoforetaket vurdere om kostnadene ved å drive inn kravene separat er nødvendige. Er ikke kostnadene ved å drive inn kravene separat nødvendige, må kravene behandles samlet, og det samlede hovedkravet blir beregningsgrunnlaget for inkassosalæret. Hovedregelen er at inkassoforetaket må slå sammen kravene når to eller flere krav oversendes på samme stadium i inn-drivingsprosessen. Kravene skal slås sammen før betalingsoppfordringen sendes. Det er ikke krav til sammenslåing dersom det allerede er sendt betalingsoppfordring for et krav når et nytt krav mottas til inkasso.

I rundskrivet er det oppstilt enkelte unntak fra hovedregelen. Det er ikke krav til sammenslåing når kravene har ulike gjelds- eller tvangsgrunnlag og inn-drivingsprosessen

blir forskjellig. Videre er det anledning til separat inn-driving for krav hvor skyldneren ikke vil kunne delbetale seg à jour for en bestemt ytelse når kravene er slått sammen – med mindre den enkelte avtale er sagt opp. Ulik rentesats gir imidlertid ikke anledning til å holde kravene separat.

Som nevnt gjelder kravet til sammenslåing av krav som hovedregel der kravene er på det samme stadiet i inn-drivingsprosessen. I ett tilfelle skal imidlertid krav som hovedregel slås sammen selv om de ikke er på det samme stadiet. Det vil være dersom det er indikasjoner på at misligholdene skyldes manglende betalingsevne som ikke er forbigående. Dette grunnlaget for sammenslåing er en følge av uttalelser i Ot.prp. nr. 2 (1987–1988) s. 120–121 om at kostnader ved utenrettslig inn-driving kan bli ansett helt eller delvis unødvendige dersom det var absolutt på det rene at inn-drivingsforsøket ikke ville lykkes. Forarbeidsuttalelsene er for øvrig generelle, men har i praksis bare blitt anvendt som grunnlag for plikt til å slå sammen krav.

Det er i utgangspunktet opp til det enkelte inkassoforetaket å legge opp rutiner for den rettslige inn-drivingen. Dette gjelder både i hvilke tilfeller det tas rettslige skritt, hvor ofte, og hvilken type skritt som tas. Det er ingen spesifikke grenser i lovgivningen for hvor hyppig, eller for hvor små krav, en fordringshaver eller et inkassoforetak kan begjære tvangsfullbyrdelse, men det kan være nødvendig og derfor i strid med god inkassoskikk å begjære tvangsfullbyrdelse der det er grunn til å tro at det ikke er noe å hente hos skyldneren. Videre følger det av god inkassoskikk at de sterkeste virkemidlene ikke bør tas i bruk så lenge det er grunn til å tro at de mer lempelige vil føre til samme resultat, og rettslige tiltak bør derfor ikke iverksettes før det har gått en viss periode og man har forsøkt ulike utenrettslige inn-drivingstiltak. Finanstilsynet har i rapporten Økning i antall utleggsbegjæringer fra inkassoforetakene 19. juni 2018 understreket at det er viktig med gode rutiner for å gjøre en skjerpet vurdering av om utleggsbegjæringen er nødvendig dersom det åpenbart blir stor uforholdsmessighet mellom kostnadene ved inn-drivingen og det opprinnelige kravet, og at det i slike situasjoner bør være lagt opp til at ytterligere utenrettslige tiltak forsøkes. Særskilte grunner kan gi unntak, f.eks. dersom foreldelsesfristen nærmer seg eller skyldneren forsøker å unndra seg betalingsforpliktelsen.

Bevilling til å drive inkassovirksomhet gir bare adgang til å inn-drive uomtvistede krav. Forsøk på utenrettslig inn-driving av tvilsomme eller urettmessige krav kan være i strid med god inkassoskikk, og det er svært viktig for skyldnerne og for tilliten til inkassoforetakene at ikke urettmessige krav blir forsøkt inndrevet. Med urettmessige krav menes krav som aldri har bestått, krav som er bortfalt ved foreldelse, oppgjør, frafall eller andre grunner, eller krav som er rettet mot feil person. Vurderinger av kravs rett-

messighet og innsigelsesbehandling er derfor helt sentrale oppgaver for inkassoforetaket. For å gi retningslinjer om vurderinger av kravets rettmessighet og innsigelsesbehandling har Finanstilsynet utarbeidet rundskriv 20/2016 Inkassators undersøkelsesplikt ved utenrettslig inndrivelse. Det følger av rundskrivet at inkassoforetakene må ha gode rutiner for å hindre inndrivning av urettmessige krav. I utgangspunktet kreves det ingen individuell vurdering av hvert enkelt krav før inkassoprosessen igangsettes, men det forutsetter at fordringshaveren er kjent for inkassoforetaket, og at inkassoforetaket har gjennomgått fordringshaverens rutiner og funnet dem betryggende. Der det oppstår forhold som gir grunn til å betvile kravets rettmessighet, må forholdene vurderes av inkassoforetaket før betalingsoppfordringen sendes. Denne vurderingsplikten påhviler inkassoforetaket under hele inndrivingsløpet, slik at forhold som framkommer også etter utsendt betalingsoppfordring, fortløpende skal vurderes. Inkassoforetaket har dessuten en selvstendig plikt til å vurdere et kravets rettmessighet før rettslig inndrivning igangsettes. Det følger av rundskrivet at dersom det framsettes en innsigelse mot et krav og innsigelsen ikke er åpenbar uholdbar (framsatt i forhandlingshensikt), må inkassoforetaket stanse den utenrettslige inndrivningen. Alle innsigelser skal besvares av inkassoforetaket innen rimelig tid. Hva som er å anse som rimelig tid, må vurderes i det enkelte tilfelle. Dersom inkassoforetaket ikke har tilstrekkelig grunnlag for å besvare innsigelsen, må den forelegges fordringshaveren. Hvis kravet etter dette fremdeles bestrides og fordringshaveren ønsker kravet inndrevet, må inndrivningen skje rettslig, normalt ved uttak av forliksklage. Rundskrivet angir også hvordan inkassoforetakene skal registrere innsigelser som en del av forsvarlig internkontroll.

5.2 Arbeidsgruppens vurderinger og forslag

5.2.1 Inkassovarsler

I dag stilles det ikke krav til innholdet i inkassovarslet utover kravets størrelse, hva kravet gjelder, varsel om at inkasso vil bli satt i verk, og en betalingsfrist på 14 dager. Klager til Finanstilsynet, Finansklagenemnda Inkasso og inkassoforetakene tyder på at mange skyldnere ikke forstår hva et inkassovarsel innebærer, og konsekvensene av at inkasso iverksettes. En samlet arbeidsgruppe foreslår derfor at inkassovarsler skal gi tydeligere informasjon, særlig om hva kravet gjelder, og hva det vil koste dersom inkassoforetaket må sende en betalingsoppfordring i saken. Lettere tilgjengelig angivelse av hva kravet gjelder,

vil trolig gjøre det lettere for skyldneren å ta stilling til kravet på et førinkassostadium. En lettere tilgjengelig angivelse av hva kravet gjelder, krever systemtilpasninger, siden inkassoforetaket nå vanligvis bare får fakturanummer eller liknende fra fordringshaveren. Arbeidsgruppen viser til lovforslaget § 15 og nærmere omtale i merknaden til bestemmelsen.

Et flertall i arbeidsgruppen bestående av *Bjønness, Riksheim, Stensrud og Christophersen* foreslår at bare inkassoforetak skal kunne sende inkassovarsler etter lovforslaget § 15 a. I praksis betyr det at fordringshavere som skal få et krav inndrevet gjennom et inkassoforetak, må overlate til inkassoforetaket å sende inkassovarslet. Bakgrunnen for forslaget er særlig at det vil være vanskelig for fordringshaverne selv å oppfylle de foreslåtte kravene til innholdet i inkassovarslene. I dag er det få fordringshavere som sender inkassovarsel selv når det er engasjert et inkassoforetak til å ta inkassoprosessen videre, og etter både Finanstilsynets og inkassobransjens erfaring er det svært mye feil med inkassovarslene fordringshaverne selv sender ut, til tross for de relativt beskjedne formkravene som stilles i dag. Inkassoforetakenes kontroll med fordringshavernes inkassovarsler krever dessuten mye ressurser. Fordringshavere har ofte ikke kvalifikasjonene som skal til for å sende ut riktige inkassovarsler, og de har ikke adgang til å overlate til andre bedrifter enn inkassoforetak å sende ut inkassovarsler, ettersom det vil være inkassovirksomhet som krever inkassobevilling. Samlet sett antar flertallet at det er grunn til å forvente mange feil i inkassovarslene som fordringshavere sender ut, og at det er lite praktisk behov for at fordringshaverne skal ha denne muligheten. Som nå vil inkassovarslet varsle om at inkassotiltak iverksettes, men den foreslåtte endringen innebærer at fordringshaverne ikke kan bruke inkassovarslet til å varsle om at kravet oversendes til et inkassoforetak. Praktisk sett vil forslaget bety at inkassovarslet er et varsel om at det forfalte kravet allerede er overlatt til et profesjonelt inkassoforetak for videre oppfølging, og at kravet vil bli inndrevet i en inkassoprosess dersom inkassovarslet ikke betales innen forfall. Fordringshaverne står imidlertid fremdeles fritt til å sende ordinære purringer i forkant av inkassovarslet, og vil ha anledning til å opplyse i purringene om at kravet vil oversendes et inkassoforetak ved fortsatt mislighold. I forskriftsforslaget § 5 tredje ledd foreslås det at fordringshaveren får mulighet til å ta gebyr for en ekstra purring sammenlignet med i dag, se også punkt 6.5. Dette vil kompensere for gebyret som faller fra ved at fordringshaverne selv ikke lenger kan sende inkassovarsel.

Mindretallet (Flock), viser til at flertallet foreslår en vesentlig endring i en svært praktisk innfordringsregel som har vært gjeldende rett i en årrekke. Det er imidlertid ikke dokumentert at dagens regel medfører nevneverdige problemer for

skyldnere og fordringshavere. At enkelte skyldnere ikke forstår alle fasetter ved inkassovarselets funksjon kan uansett ikke begrunne en slik betydelig omlegging som foreslått. Det sentrale med inkassovarselet er at det gir skyldner et varsel om at misligholdet er i ferd med å bli så alvorlig at saken snart sendes til et inkassoselskap for innfordring etter inkassolovens regler. Dette er gjengs kunnskap blant skyldnere – både forbrukere og næringsdrivende. Erfaringsmessig er inkassovarslet en «nødvendig vekker» for å få betalt krav fra enkelte skyldnere.

Et varsel om inkasso er både formelt og innholdsmessig noen annet enn en regulær purring. Dersom fordringshaver ikke selv kan sende inkassovarsel, vil dette i praksis medføre at forfalte krav sendes over til inkasso på et tidligere tidspunkt enn i dag. I lys av den offentlige kritikken mot at enkelte kreditorer automatisk oversender misligholdte krav til inkasso kort tid etter forfall (jf. bl.a. Dokument 8: 97 S (2018–2019) Representantforslag om mer rettferdig inkasso og ulike tiltak for å hindre at flere havner i gjeldsfeller), framstår forslaget som merkverdig. Dersom man fremtvinger overføring av saksgangen til inkassoselskapet allerede ved inkassovarsels-tidspunktet vil det føre til at inkassoselskapet administrerer saken på et tidligere tidspunkt enn nødvendig. En slik løsning vil fordyre innkrevingen i det store antallet saker hvor kunden nettopp betaler etter inkassovarsel er utsendt. Det kan også gjøre det mer tungvint for fordringshaver å finne alternative løsninger sammen med kunden – ettersom dialogen her også må involvere inkassoselskapet.

Det er en grunnleggende kreditorrettighet å ha styring med innfordringen og vurdere om et krav skal sendes til inkasso. Retten til selv å varsle kunden (skyldneren) om at saken sendes over til inkasso dersom kravet ikke gjøres opp innen en fastsatt frist, er en klar forlengelse av dette prinsippet. Selv om enkelte fordringshavere i dag overlater til inkassoselskapene å sende inkassovarsel (typisk hvor inkassoselskapets tilhørende fakturaselskap står for hele betalingsinndrivningen), er det fortsatt et betydelig antall fordringshavere som sender inkassovarsler på egen hånd. Når slike varsler kommer fra et inkassoselskap, vil kunden kunne oppfatte det slik at det allerede har oppstått en inkassosak – ettersom avsender er en annen enn kreditor. Dette vil åpenbart kunne påvirke fordringshavers motivasjon til å oversende saken til inkassoselskapet, fordi kreditor ikke alltid ønsker å markere en slik «hardhendt holdning» overfor sine kunder.

Det bør derfor etter mindretallets vurdering fortsatt være opp til kreditor å bestemme om man selv ønsker å sende ut inkassovarsel eller overlate dette til inkassoselskapet. Dersom inkassoselskapet opplever at deres kunder ikke evner å tilfredsstillende de relativt beskjedne kravene til inkasso-

varselets innhold, står de uansett allerede i dag fritt til å regulere utforming og håndtering av inkassovarselet i oppdragsavtalene med kundene. Store profesjonelle aktører i næringslivet klarer i dag å etterleve de formelle kravene som stilles til inkassovarsel. At enkelte mindre profesjonelle aktører ikke evner å etterleve kravene, kan ikke begrunne en lovendring som rammer fordringshaveres grunnleggende kreditorrettigheter.

Det er et viktig hensyn i regelverksutformingen at man legger til rette for utviklingen av digitale løsninger og ny teknologi. Kravene til inkassovarselets innhold bør ikke utformes på en slik måte at utformingen nødvendiggjør manuell behandling. I dag benytter de fleste foretak helautomatiserte fakturasystemer, og noen av disse løsningene er også integrert med systemene i inkassoselskapene. Fakturasystemer utvikler seg løpende og som oftest i kombinasjon med betalingsløsninger, som for eksempel VIPPS. Med den digitale utvikling på dette området vil trolig en stor andel betalinger og fakturaer i nær fremtid gå gjennom VIPPS eller lignende løsninger. Allerede i dag har foretak som VIPPS, løsninger for å sende ut inkassovarsel til kundene. Det er lettere for fordringshaver å kommunisere digitalt i et eksisterende kundeforhold enn via et inkassoforetak. Ved å la kommunikasjonen med kundene gå via normale kanaler vil det derfor trolig være enklere å oppnå avdragsløsninger eller lignende.

Flertallets lovforslag griper inn i etablerte rettigheter og praksis i norsk næringsliv uten at det er dokumentert et behov for en slik inngripende endring, som lett kan ivaretas på andre måter. Når reglene i tillegg berører så mange fordringshavere og skyldnere, bør et slikt endringsforslag være godt begrunnet. Etter mindretallets vurdering er det ikke fremmet noen tilstrekkelig begrunnelse for en slik endring som foreslått.

5.2.2 Betalingsoppfordringer

Arbeidsgruppen foreslår å videreføre inkassoloven § 10 om betalingsoppfordringer, men med to vesentlige endringer.

For det første foreslås det å ta ut plikten etter inkassoloven § 10 første ledd andre punktum til å vurdere forhold som gir grunn til tvil om kravet er rettmessig, før en betalingsoppfordring sendes. I praksis er det i utgangspunktet ikke noen plikt til å undersøke rettmessigheten i den enkelte sak uansett (se Finanstilsynets rundskriv 20/2016 Inkassators undersøkelsesplikt ved utenrettslig inndrivelse), og en slik plikt ville neppe fungert i praksis. For å styrke inkassoforetakenes rutiner for å hindre inndrivning av urettmessige krav foreslår arbeidsgruppen i stedet en særlig bestemmelse om urettmessige krav og innsigelsesbehandling i

lovforslaget § 23, samt bestemmelser som skal forebygge at fordringshaveren oversender urettmessige krav, i lovforslaget § 25 om oppdragsavtale.

For det andre foreslås det noen andre krav til innholdet i betalingsoppfordringen. Hensikten er særlig å tydeliggjøre plikten til å betale og konsekvensen av unnlatt betaling. Arbeidsgruppen foreslår tydeligere informasjon om hva kravet gjelder, som for inkassovarsler. Videre foreslår arbeidsgruppen at betalingsoppfordringen skal gi informasjon om anslåtte kostnader som påløper dersom inkassoforetaket må sende betalingspåminnelser og en ny betalingsoppfordring i saken (se mer om gebyrer for betalingspåminnelser og betalingsoppfordringer i punkt 6.6). Arbeidsgruppen har vurdert om inkassoforetaket bør gi en fullstendig oversikt over alle kostnader som kan påløpe under inndrivningen, men finner dette lite hensiktsmessig. Saker vil ha ulikt saksforløp, og det vil formodentlig virke mot sin hensikt å gi en større oversikt, som kan virke mer forvirrende enn informativ. Imidlertid vil opplysninger om kostnader som påløper dersom inkassoforetaket må sende betalingspåminnelser og en ny betalingsoppfordring i saken, gi skyldneren en bedre mulighet enn i dag til å forstå hva inkassoprosessen vil innebære økonomisk ved videre mislighold. Gebyr ved utsendelse av betalingspåminnelser og en ny betalingsoppfordring vil vanligvis være de gebyrene som har størst økonomiske konsekvenser for skyldneren. Arbeidsgruppen foreslår at det ikke skal opplyses om kostnader ved rettslig inndrivning før i varselet om rettslig inndrivning, for å gjøre det tydeligere hva hvert varselbrev gjelder.

Arbeidsgruppen foreslår også at betalingsoppfordringen skal gi informasjon om hvordan skyldneren kan ta opp betalingsvanskeligheter. Formålet er å senke terskelen for å ta opp betalingsvanskeligheter. Normalt vil ikke et inkassoforetak ha utfyllende oversikt over skyldnerens økonomi, og kunnskap om betalingsvanskeligheter er nødvendig for at inkassoforetaket skal kunne tilpasse inndrivningen eller bistå i å finne alternative løsninger til den ordinære inkassoprosessen.

Som det framgår av punkt 6.5, foreslår et flertall i arbeidsgruppen at bare inkassoforetak skal kunne ta gebyr for å sende betalingsoppfordringer.

Arbeidsgruppen viser for øvrig til lovforslaget § 16 og nærmere omtale i merknaden til bestemmelsen.

5.2.3 Varsel om rettslig inndrivning

Arbeidsgruppen foreslår i det vesentligste å videreføre inkassoloven § 11. Imidlertid foreslår arbeidsgruppen at

varselet om rettslig inndrivning som framkommer av betalingsoppfordringen, også gir informasjon om hva slags rettslig inndrivning som vil bli iverksatt, og et anslag over de samlede kostnadene som påløper ved inndrivningen. Dette gjelder både kostnader til fordringshaversiden og til det offentlige.

Arbeidsgruppen foreslår også å ta ut plikten til å vurdere om kravet er rettmessig, før varselet sendes. Som nevnt over antas det at inndrivning av urettmessige krav bør forebygges på et rutinenivå. Med mindre skyldneren framsetter en innsigelse på et så sent stadium av prosessen, antas det at det ikke vil foreligge forhold som tilsier at inkassoforetaket bør foreta nye, selvstendige vurderinger av kravets rettmessighet på dette tidspunktet. Uansett hvilket tidspunkt skyldneren framsetter en innsigelse på, skal inkassoforetaket ta stilling til innsigelsen når den framsettes. Det vil være i strid med god inkassoskikk og lovforslaget § 23 første ledd andre punktum å ignorere skyldnerens innsigelse, med mindre den er åpenbart grunnløs og framsatt for å trenere saken. Inkassoforetaket må uansett ta stilling til innsigelsen for å konkludere med at den ikke skal ha betydning for den videre behandlingen av saken.

5.2.4 Sammenslåing av krav

Gjeldende krav til sammenslåing av krav legger opp til mange og konkrete vurderinger for inkassoforetakene. Finanstilsynets rundskriv har utviklet seg over tid, basert på endringer i inkassoforetakenes inndrivingsrutiner, avgjørelser fra Finansklagenemnda Inkasso og tilsynssaker fra Finanstilsynet. Slik rundskrivet er utformet nå, er det lite tilgjengelig, og kompleksiteten i vurderingstemaene gir risiko for varierende praksis i bransjen. Utviklingen i automatiserte prosesser, stadig økende volum av saker og muligheten til å få et mer sammensatt bilde av skyldnerens økonomi har medført at anvendelsen av retningslinjene gir betydelige tekniske utfordringer. Når det gjelder sammenslåing av krav, finner Finanstilsynet feil i de aller fleste tilsynssaker. Feilene innebærer at skyldneren er avkrevd for høye salærer, og kan blant annet bero på manglende funksjonalitet i systemet, manglende forståelse av rundskrivet eller mangelfull internkontroll. Dersom nødvendighetskriteriet i inkassoloven § 17 ikke videreføres i en ny bestemmelse om skyldnerens plikt til å dekke saksomkostninger, se lovforslaget § 37 og punkt 6.4, vil dessuten det rettslige grunnlaget for kravet om sammenslåing falle bort.

Selv om reglene om sammenslåing av krav byr på vesentlige vanskeligheter for foretakene, er de av stor økonomisk betydning for skyldnerne. Arbeidsgruppen foreslår derfor å lovfeste plikten til sammenslåing av krav. I lovforslaget § 18 foreslås det å utvide plikten til sammenslåing og å gi klarere

regler om unntak fra plikten til sammenslåing og om saksgangen. Et mindretall bestående av *Flock og Riksheim* foreslår imidlertid at plikten til sammenslåing bare skal gjelde for krav som springer ut av den samme avtalen eller det samme rettsforholdet, og det innebærer en betydelig innsnevring av plikten til sammenslåing som gjelder i dag. De foreslår også at unntak fra plikt til sammenslåing skal gis i forskrift, se deres § 21 i forskriftsforslaget.

Arbeidsgruppen foreslår en utvidelse av plikten til sammenslåing ved at kravene skal slås sammen selv om de er på ulike stadier i inndrivingen. Det vil i utgangspunktet innebære at inkassoforetaket skal slå sammen alle krav som oversendes til inndriving fra den samme fordringshaveren mot den samme skyldneren, dersom det allerede foreligger minst ett krav til inndriving mellom partene hos inkassoforetaket. Kravet til sammenslåing bør likevel først gjelde fra etter at inkassovarsel er sendt og forfalt for alle kravene. Dette for at skyldneren bør gis muligheten til å betale eller komme med innsigelser mot kravene før de slås sammen. Ved at kravene skal slås sammen selv om de ikke er på det samme stadiet, bortfaller vurderingen av om det er indikasjoner på at misligholdene skyldes manglende betalingsevne som ikke er forbigående. Denne vurderingen er utpreget skjønnsmessig og vanskelig for foretakene å ta. Utvidelsen av plikten til sammenslåing vil være av stor betydning for skyldnerne i løpende avtaleforhold, f.eks. abonnementer. Skyldnerne vil bli spart for inkassokostnader, og håndteringen av inkassosakene vil bli mer ryddig, særlig for skyldnere som har så mange saker at saksmengden blir uoversiktlig. Utvidelsen av plikten til sammenslåing av krav vil dessuten føre til sparte kostnader til rettslig inndriving og lette namsmyndighetens vurdering av om rettslige kostnader ved oversendelse av flere krav mellom de samme partene er nødvendig, og redusere risikoen for at ulike namsdistrikter vurderer dette spørsmålet ulikt. Utvidelsen av plikten til sammenslåing vil imidlertid føre til tapte inntekter for inkassoforetakene. Når det gjelder utgifter, vil det være mindre arbeid med oppfølgingen av én sak som består av flere krav som er slått sammen, enn av flere enkeltsaker, men regler om sammenslåing av krav vil formodentlig medføre IT-kostnader.

Arbeidsgruppen foreslår et generelt unntak fra hovedregelen for det tilfellet at skyldneren motsetter seg sammenslåing av kravene. Det kan for eksempel tenkes at skyldneren ønsker å betale seg à jour for ett av kravene – ved flere forfalte leasingavtaler eller flere strømanlegg – eller at ett av kravene er bestridt. Unntaket for plikten til sammenslåing av krav hvor det ikke vil være mulig å delbetale seg à jour for en bestemt ytelse når kravene er slått sammen, trenger dermed ikke å videreføres. Arbeidsgruppen foreslår også å videreføre unntaket fra plikten til sammenslåing som gjelder dersom en rettslig inndriving av

kravene vil være ulik. Ulik rettslig inndriving kan f.eks. skyldes at ett av kravene er sikret ved pant, mens et annet krav mellom partene er usikret. Sammenslåing vil i et slikt tilfelle forsinke inndrivingen av det sikrede kravet unødig. For å gjøre reglene om sammenslåing av krav anvendelige i praksis foreslår arbeidsgruppen et nytt unntak for krav som er rettet mot skyldneren som henholdsvis forbruker og næringsdrivende. Forslaget er nærmere omtalt i spesialmerknaden.

Etter gjeldende rett gjelder plikten til sammenslåing av krav bare for fremmedinkassoforetak. Det skyldes at oppkjøps- og egeninkassoforetak bare kan kreve gebyrer etter inkassoforskriften kapittel 1, og adgangen til å ta gebyr etter denne gjelder «uten hensyn til de faktiske kostnader», jf. forskriften § 1-1. Arbeidsgruppen foreslår at plikten til sammenslåing av krav også skal gjelde for oppkjøps- og egeninkassoforetak. Det skyldes at oppkjøps- og egeninkassoforetak ellers kunne kjøpt opp mange forfalte krav fra samme fordringshaver og ta gebyr for betalingsoppfordringer for hvert av kravene.

I lovforslaget § 18 foreslås det nærmere regler om saksgangen. For en nærmere redegjørelse for arbeidsgruppens forslag om sammenslåing av krav vises det til spesialmerknaden til bestemmelsen.

I forskriftsforslaget § 8 foreslås det regler om gebyr ved sammenslåing. Gebyrreglene er nærmere omtalt i merknaden til bestemmelsen og i punkt 6.7.1.

Et mindretall bestående av *Flock og Riksheim* foreslår at plikten til sammenslåing bare skal gjelde for krav som springer ut av den samme avtalen eller det samme rettsforholdet. Mindretallet har redegjort for sitt forslag under. Et flertall i arbeidsgruppen (*Bjønness, Stensrud og Christophersen*) foreslår at det ikke oppstilles flere unntak fra hovedregelen enn de som er nevnt over. Det vil kunne være uklart om det foreligger en eller flere avtaler, eller om kravene springer ut av det samme rettsforholdet eller ulike rettsforhold, og denne uklarheten innebærer i seg selv en betydelig ulempe med mindretallets forslag, etter flertallets oppfatning. Flertallet antar at det i utgangspunktet må anses å oppstå en ny avtale hver gang skyldneren pådrar seg en betalingsforpliktelse. Dvs. at hvert legebeseøk og hver passering i bomringen må anses å være én avtale. Etter flertallets oppfatning er det typiske krav som bør slås sammen. Dersom kravene skal kunne inndrives separat på bakgrunn av at de springer ut av ulike avtaler eller rettsforhold, legger flertallet til grunn at det i praksis vil bety en hovedregel om separat inndriving. De eneste typene krav som skal sammenslås etter mindretallets forslag, vil være krav fra det samme abonnementet, krav om delbetalinger i det samme avtaleforholdet mv. Flertallet antar at det i denne sammen-

hengen er underordnet at kravene også må ha likt rente- og tvangsgrunnlag, og at de ifølge mindretallets begrunnelse må ha oppstått i én avdeling hos fordringshaveren. Flertallet kan ikke se at en regel som er begrenset til abonnementsforhold, delbetalinger i det samme avtaleforholdet mv., ivaretar hensynene som begrunner sammenslåing i tilstrekkelig grad.

Selv om sammenslåing av krav kan by på systemtekniske utfordringer, i hovedsak i forbindelse med remittering av delbetalinger, legger flertallet til grunn at inkassoforetakene kan innrette sine systemer etter dette. Det forekommer delbetalinger i sammenslåtte saker, men flertallet kan ikke gå inn for at plikten til sammenslåing begrenses til å gjelde abonnementsstilfeller og krav om delbetalinger i det samme avtaleforholdet for å redusere feil eller forsinkelser ved remitteringer. Etter det gjeldende rundskrevet skal krav fra ulike avtaler eller rettsforhold slås sammen så lenge de er fra den samme fordringshaveren, mot den samme skyldneren og er på det samme stadiet i inndrivingsprosessen. Dette har vært gjeldende rett i lang tid, og inkassoforetakene bør derfor ha systemer som kan håndtere sammenslåing i disse sakene for ikke å komme i konflikt med dagens regelverk. Flertallet kan derfor ikke se at systemtekniske utfordringer bør være av avgjørende vekt. Flertallet vil likevel bemerke at det foreslås gitt flere opplysninger om kravet i inkassovarsler og betalingsoppfordringer, og det er grunn til å tro at remitteringer og kommunikasjon med fordringshaveren vil være enklere dersom inkassoforetakene får mer informasjon om kravet fra fordringshaveren enn i dag.

For øvrig vil flertallet bemerke at det avgjørende etter gjeldende rett og etter flertallets forslag er om fordringshaveren er det samme foretaket. Er kravene fra to ulike foretak i det samme konsernet, skal de ikke slås sammen. Når det gjelder kommunale krav, antar flertallet at fordringshavere som misligholder betalingsforpliktelse overfor barnehage, SFO, kommunale krav med legalpant i fast eiendom mv. ofte vil være i en svært vanskelig situasjon, og at de vil være spesielt beskyttelsesverdige med tanke på ekstra gebyrbelastning.

Selv om mindretallets foreslåtte avgrensning gjelder om kravet springer ut av den samme avtalen eller det samme rettsforholdet, vil flertallet pga. mindretallets argumentasjon legge til at i hvilken grad det er variasjon i hvilke varer og tjenester fordringshaveren yter synes å være et umulig avgrensningskriterium. Det samme gjelder geografiske avstander hos fordringshaveren.

Mindretallet (Flock og Riksheim) stiller seg prinsipielt bak et forslag om sammenslåing av krav, men mener at lovforslaget som er fremmet, ikke hensyntar tungtveiende praktiske utfordringer på fordringshavers side, i forholdet

mellom fordringshaver og inkassoforetaket, og i noen utstrekning også for skyldnerne.

Oppdragsgiver har ikke krav til sammenslåing ved fakturautsendelse eller purring av misligholdt pengekrav. Kravet inntreer først når inkassoforetaket mottar et krav til inndrivning med samme skyldner og samme fordringshaver som et krav som inkassoforetaket allerede har til inndrivning. Det avgjørende for plikt til sammenslåing er om fordringshaver er et eget rettssubjekt. Som regel er dette ukomplisert da fordringshaver har et organisasjonsnummer og denne fordringshaveren innehar kravene mot samme skyldner. Problemet oppstår det fordringshaver (hovedenheten) har et juridisk organisasjonsnummer, men der pengekravet har sin opprinnelse fra en eller flere virksomheter i organisasjonsleddet til hovedenheten. Krav om å identifisere og samordne slike saker under et overordnet subjekt i alle henseende vil være komplisert. Når kravene er sammenslått på det juridiske organisasjonsnummeret til hovedenheten, vil inkassoforetaket få et komplekst merarbeid når innbetalinger skal remitteres og rapporteres til de ulike virksomhetene.

Erfaringsmessig kan en fordringshaver med virksomhet av en viss størrelse tilby svært forskjelligartede varer og tjenester. Virksomheten kan være spredt geografisk og etter tjenestekategori. Fordringshaver kan videre administrativt og operativt ha organisert virksomheten slik at kundebehandling i vid forstand, fakturering og regnskapsmessig oppfølging er tillagt lokale avdelinger av virksomheten. Som eksempel kan nevnes foretak som tilbyr sand og steinmasser, containerutleie, transporttjenester og renovasjonstjenester fra forskjellige drift/utsalgssteder, eller et foretak som tilbyr alt fra elektroinstallasjon, rørlegger tjenester, annet monteringsarbeid og entrepris fra ulike enheter under samme foretaksnummer. Et annet eksempel kan være kommuner som vil være hovedenheten, mens kravene gjelder barnehage, aktivitetsskole, skole-PC mv. oppstått hos kommunens virksomheter.

I daglig drift følges slike forhold gjerne operativt og administrativt opp av den enkelte avdeling eller underenhet. Inkassoforetaket må i slike tilfelle følge opp skyldners henvendelser og eventuelle innsigelser til den avdeling eller underenhet det gjelder, for saklig avklaring.

Sammenslåing av krav som sorterer under respektive avdelinger/underenheter, vil kunne komplisere inkassoforetakets løpende oppfølging i en inkassosak overfor fordringshaveren betydelig. Tilsvarende utfordringer vil gjelde inkassoforetakets remittering av delbetalinger og befriende oppgjør fra skyldner. Det kan også komplisere forholdet til skyldner at logistikk forbundet med å behandle et sentralisert oppgjør for fordringshavers side kan trekke ut i tid.

Sammenslåing av krav forutsetter sikker identifisering av skyldneren allerede ved mottak av inkassooppdrag. Det er bare fra oppdragsgivere innenfor bank/finansnæringen at inkassoforetaket regelmessig mottar skyldners fødselsnummer med innfordringsoppdraget. Dette gir grunnlag for rask og sikker identifisering. Datakvalitet, dvs. korrekt og fullstendig angivelse av skyldners navn, adresse og kontaktopplysninger for øvrig, kan ellers variere og vanskeliggjøre identifisering. Forholdet kompliseres ytterligere ved plikt til sammenslåing på tvers av fordringshavers forskjellige enheter. Det er f.eks. ikke opplagt at et nettselskap opererer med en og samme fakturaadresse på skyldner for fakturering av nettleie til hhv. skyldners bolig og fritidseiendom innenfor samme nettområde. Tilsvarende gjelder for en fordringshavers forskjelligartede ytelser som meget vel kan ha ulike leverings- og faktureringsadresser til skyldner. Det kan således være krevende umiddelbart å identifisere at kravene gjelder samme skyldner.

Ved å begrense plikt til sammenslåing til krav som springer ut av samme retts- eller avtaleforhold, kan det forventes at kontaktopplysninger om skyldner gjennomgående er konsistente og at samme identifiseringsproblematikk ikke gjør seg gjeldende.

Slik mindretallet ser det, bør det ikke gjelde plikt til sammenslåing av krav som springer ut av forskjellige avtaleforhold, eller forskjellig rettsgrunnlag. Med en slik begrensning vil forskjelligartede krav kunne inndrives og behandles hver for seg på en ryddig og oversiktlig måte for alle involverte parter. Andre repeterende og likeartede krav som grunner seg på samme avtale eller rettsforhold kompliserer ikke innfordring, kommunikasjon og oppgjør vesentlig og skal slås sammen, slik også flertallet går inn for. Som eksempel på krav som etter bestemmelsen fortsatt skal slås sammen, kan nevnes løpende abonnementskrav (mobil, TV, bredbånd, avis, treningssenter), husleie, suksessive legebekker, forsikring, bompenger, kommunale krav på basert på forskrift, lovhjemlet gebyr for manglende bilforsikring og veiavgift, termininkasso for boliglån, forbrukslån, kredittkort og bilfinansiering.

Mindretallet vil derfor fremme et modifisert lov- og forskriftsforslag hvor pliktig sammenslåing avgrenses til krav som springer ut av samme retts- eller avtaleforhold og som i større grad hensyntar praktiske forhold på inkassoforetakets, fordringshavers og skyldners side.

Slik mindretallet ser det, vil en slik hovedregel medvirke til at krav med samme avtale eller rettsgrunnlag suksessivt slås sammen inntil forholdet kommer til opphør, og at det således er et endelig krav mellom partene som eventuelt blir gjort til gjenstand for rettslig inndrivelse.

Allerede er sammenslåing av krav etter gjeldende rundskriv utfordrende. I tillegg til tolkningstvil og vurdering av skyldners betalingssevne – som foreliggende lovforslag for en del avhjelper – knytter det seg utfordringer til rask og sikker identifisering av skyldner. Etter mindretallets syn er det svært ambisiøst å regulere plikt til sammenslåing av krav – og da særlig unntak fra denne plikten direkte i loven. Slik mindretallet ser det, vil det være en bedre løsning, som gir en noe lempeligere adgang til justering dersom forholdene skulle tilsi det, å regulere i alle fall unntakene fra sammenslåingsplikt i forskrift. Mindretallets forslag er basert på en slik oppdeling.

5.2.5 Forebygging av unødvendige begjæringer av tvangsfullbyrdelse

Det har vært en stadig økende trend at misligholdte krav oversendes til namsmyndighetene for tvangsfullbyrdelse. På grunn av denne trenden og et stort antall klager over misforhold mellom kravets størrelse og kostnadene som påløp i forbindelse med tvangsfullbyrdelse, gjennomførte Finanstilsynet i 2018 en dokumentbasert tilsynssak blant et utvalg inkassoforetak («Økning i antall utleggsbegjæringer fra inkassoforetakene», rapport publisert 19. juni 2018).

Finanstilsynet innhentet i denne forbindelse data fra Politidirektoratet om utviklingen i antall utleggsbegjæringer for perioden 2015–2017. Tallene viste at det i 2015, 2016 og 2017 samlet sett var henholdsvis 225 645, 274 630 (økning på 21,7 % sammenlignet med 2015) og 332 930 (økning på 47,5 % sammenlignet med 2015) utleggsbegjæringer. For å nansere den generelle økningen ble antall utleggsbegjæringer kategorisert i fire grupper basert på kravets hovedstol; krav med hovedstol på mindre enn 2 500 kroner, krav med hovedstol mellom 2 500 og 5 000 kroner, krav med hovedstol mellom 5 000 og 10 000 kroner, og krav med hovedstol større enn 10 000 kroner. Den største prosentvise økningen lå i kategorien med lavest hovedstol. For denne kategorien var antall utleggsbegjæringer i 2015, 2016 og 2017 på henholdsvis 52 958, 75 093 (økning på 41,8 % sammenlignet med 2015) og 92 751 (økning på 75,1 % sammenlignet med 2015). Den nest største prosentvise økningen var for kategorien med hovedstol større enn 10 000 kroner. For denne kategorien var antall utleggsbegjæringer i 2015, 2016 og 2017 på henholdsvis 108 744, 128 413 (økning på 18,1 % sammenlignet med 2015) og 165 359 (økning på 52,1 % sammenlignet med 2015).

Inkassoforetakene forklarte den store økningen i antall utleggsbegjæringer med ulike årsaker. En årsak var at de så en positiv effekt av begjæringene (fra et inndrivingsståsted), fordi foretakenes analyseverktøy hadde bedret seg betydelig over de siste årene og ga bedre treffsikkerhet. Andre

årsaksforklaringer var økte krav fra oppdragsgivere (fordringshavere) om løsningsgrad, både med tanke på *antall* løste saker men også hvor *fort* foretakene klarte å inn drive kravene. Inkassoforetakene forklarte også at de i perioden hadde satt ned den nedre beløpsmessige grensen for hvilke hovedstoler som ble oversendt til tvangsfullbyrdelse, og at dette hadde nær sammenheng med kravene til løsningsgrad og de bedrede analyseverktøyene. I tillegg ble det opplyst at samtlige av foretakene hadde hatt en økning i saker til inn driving som var proporsjonal med antall utleggsbegjæringer, og at de hadde fått nye oppdragsgivere med eldre porteføljer som raskere måtte sikres mot foreldelse. I tillegg trakk foretakene fram innføringen av Elektronisk samhandling (ELSA) som en vesentlig årsak til økningen. ELSA er et system som legger til rette for at begjæringen inkludert vedlegg overføres elektronisk direkte fra inkassoforetakenes saksbehandlingsystemer til namsmannens datasystemer. Dette er en forenkling som i mange tilfeller sparer tid og kostnader.

Veksten medfører betydelige kostnader for skyldnerne. For hver utleggsbegjæring må skyldneren betale 1992 kroner i kostnader til staten og 1172 kroner i skrivesalær til fordringshavere/inkassoforetaket, jf. rettsgebyrloven § 14 og forskrift om saksøktets sakskostnadsansvar ved tvangsfullbyrdelse § 2. Veksten innebærer dessuten en stor belastning for namsmyndighetene.

Når namsmannen ilegger lønnstrekk, trekkes skyldneren månedlig i lønn og øvrige ytelser fordi det er vurdert at vedkommende likevel vil ha tilstrekkelige midler til livsopphold. Normalt kan ikke et lønnstrekk overstige to år, og det kan derfor være nødvendig at utleggsbegjæringen gjentas når trekkperioden utløper, om ikke hoved- og tilleggskravene full ut er oppgjort, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-21. Der som det er rom i skyldnerens økonomi til å betale uten rettslig i stedet, ville eksempelvis avdragsordninger vært mer gunstig for skyldneren. Der det er lite rom for trekk, vil flere løpende avdragsordninger være mer gunstig for skyldneren enn å bli utsatt for stadige utleggsbegjæringer. Utleggstrekk innvilges etter et «førstemann til mølla»-prinsipp, noe som innebærer at én fordringshaver får dekket sitt krav før andre fordringshavere. Det kan medvirke til at flere fordringshavere gjentar (kostnadsdrivende) utleggsbegjæringer i påvente av at skyldneren har anledning til å dekke sine samlede forpliktelse. Finanstilsynet har gjennom sin tilsynsvirksomhet ved flere anledninger blitt framlagt saksbehandlingsrutiner og oppdragsavtaler som legger opp til inn drivingsløyper hvor foretaket heller sender saken til tvangsfullbyrdelse enn å inngå avdragsordninger. Tidvis forekommer det også at inkassoforetak ukritisk gjentar utleggsbegjæringer hyppere enn hva som er nødvendig, og til tross for kunnskap om at skyldnerens økonomi tilsier at det ikke vil bli tatt utlegg. En stor fordel for fordringshave-

ren og inkassoforetaket er selvsagt at de ikke behøver å arbeide nevneverdig mer med saken dersom kravet tvangsfullbyrdes, fordi betalingen da framtvingses. Der kravet blir tvangsfullbyrdet, vil også sakskostnadene inngå i tvangsfullbyrdelsen, f.eks. ved at de blir inkludert i et lønnstrekk. Sånn sett løper verken fordringshavere eller inkassoforetaket særlig kostnadsrisiko. Slik arbeidsgruppen ser det, bør insentivene til raske begjæringer av tvangsfullbyrdelse reduseres, først og fremst av hensyn til skyldneren, men også for å avhjelpe presset på namsmyndighetene.

For å forebygge unødvendige begjæringer om tvangsfullbyrdelse foreslår arbeidsgruppen i lovforslaget § 21 en plikt til å undersøke i løsøreregisteret om det nylig er registrert «intet til utlegg» på skyldneren før et inkassoforetak begjærer tvangsfullbyrdelse på vegne av fordringshavere. Der som det nylig er avholdt utleggsforretning uten at skyldneren har hatt noe til utlegg, foreslås det at inkassoforetaket bare kan begjære tvangsfullbyrdelse dersom det er holdepunkter for at det nå kan tas utlegg, rettslige skritt er nødvendig for å hindre at kravet går tapt ved foreldelse (jf. foreldelsesloven § 15), det går klart fram at skyldneren søker å unndra seg betalingen, eller det foreligger andre særlige grunner. Der det er aktuelt å ta rettslige skritt for å hindre foreldelse, foreslår arbeidsgruppen at inkassoforetaket først skal tilby skyldneren å undertegne et gjeldsbrev eller en annen skriftlig erklæring, jf. foreldelsesloven § 14. Om skyldneren ikke undertegner gjeldsbrevet, vil inkassoforetaket ofte være tvunget til å ta ut rettslige skritt for at ikke kravet skal gå tapt. Arbeidsgruppen foreslår imidlertid at rettslige skritt for å hindre foreldelse ikke skal kunne tas tidligere enn nødvendig.

Arbeidsgruppen antar at tiltakene vil være godt egnet til å redusere omfanget av unødvendige begjæringer av tvangsfullbyrdelse, og at de vil være praktisk gjennomførbare med tanke på det store antallet saker og behovet for automatiserte prosesser. Mer skjønnsmessige regler om hvorvidt tvangsfullbyrdelse er nødvendig, eller om skyldnerens økonomi, ville etter arbeidsgruppens syn ikke kunne fungert i praksis. Forslaget forutsetter at inkassoforetakene får elektronisk tilgang til opplysninger om «intet til utlegg» fra løsøreregisteret.

For ordens skyld presiseres det at plikten til å tilby skyldneren å undertegne et gjeldsbrev eller en annen skriftlig erklæring før rettslige skritt for å hindre foreldelse ikke er begrenset til å gjelde situasjoner der det er aktuelt å begjære tvangsfullbyrdelse. Rettslige skritt omfatter f.eks. også forliksklager.

Arbeidsgruppen foreslår i forskriftsforslaget § 10 at inkassoforetaket kan ta et gebyr på 140 kroner ved utarbeidelse av gjeldsbrev eller en annen skriftlig erklæring som hindrer

foreldelse, forutsatt at skyldneren undertegner, se også 6.7.3.

Personvernkonsekvensene av lovforslaget § 21 første ledd om plikt til å undersøke løsreregisteret er vurdert i punkt 11.4.

Arbeidsgruppen foreslår dessuten å halvere skrivesalæret for begjæringer om utlegg, tvangssalg av løsøre og tilbakelevering av løsøre til salgspanthaver etter forskrift om saksøktes sakskostnadsansvar ved tvangsfyllbyrdelse, se punkt 7.2. Videre foreslår et flertall i arbeidsgruppen i lovforslaget § 21 a tredje ledd et forbud mot at inkassoforetak dekker kostnadene ved det rettslige skrittet på vegne av fordringshaveren, se punkt 7.3. Også disse forslagene har til hensikt å hindre unødvendige rettslige skritt. Forslag om utvidet plikt til sammenslåing av krav i lovforslaget § 18 vil også kunne redusere omfanget av utleggsbegjæringer.

Arbeidsgruppen ser det som svært utfordrende å utforme tilsvarende saksbehandlingsregler som skal forebygge unødvendige utenrettslige skritt. Selv om inkassoforetakene har tilgang til mange opplysninger om skyldnerens økonomi, kan de ikke ha fullstendig oversikt over skyldnerens økonomi og mulighet til å innfri kravet, og det vil derfor ikke være mulig å vite på forhånd om det enkelte tiltaket er nødvendig. Videre er utgangspunktet for inkassosaken at skyldneren har misligholdt en betalingsforpliktelse, og fordringshaverne har krav på at inkassoforetaket følger opp saken. Det er heller ikke alle inkassotiltak som medfører gebyrer for skyldneren, se mer i 6.1. Arbeidsgruppen foreslår imidlertid presiseringer i reglene om god inkassoskikk, se punkt 8.2.

Arbeidsgruppen vil understreke at forslagene ikke berører plikten etter god inkassoskikk til å forsøke lempeligere tiltak før tyngre.

5.2.6 Rutiner for å hindre inndriving av urettmessige krav. Innsigelsesbehandling

Som det går fram av 5.2.2 og 5.2.3, foreslår arbeidsgruppen ikke å videreføre plikten etter inkassoloven § 10 første ledd tredje punktum og § 11 første ledd andre punktum til å vurdere om det enkelte kravet er rettmessig. Etter gjeldende praksis holder det i utgangspunktet at inkassoforetakene hindrer inndriving av urettmessige krav på et rutinenivå, med mindre det foreligger innsigelser eller andre opplysninger som gir grunn til tvil om det enkelte kravet er rettmessig.

Det er helt sentralt for forsvarlig virksomhetsutøvelse at inkassoforetakene har gode rutiner for å hindre inndriving

av urettmessige krav og for innsigelsesbehandling. Arbeidsgruppen foreslår derfor at retningslinjene som framkommer av Finanstilsynets rundskriv 20/2016 Inkassators undersøkelsesplikt ved utenrettslig inndrivelse, lovfestes, se lovforslaget § 23 og merknaden til bestemmelsen. Arbeidsgruppen foreslår dessuten at kravet skal tilbakeføres til fordringshaveren dersom inkassoforetaket ikke får bistand fra fordringshaveren i å vurdere tvisten. Slik arbeidsgruppen ser det, må det kunne forventes et minimum av aktivitet fra fordringshaverens side når kravets rettmessighet skal vurderes, fordi dette ofte beror på forhold som er utenfor inkassoforetakets kunnskap og kontroll.

I § 25 om oppdragsavtale foreslår arbeidsgruppen at oppdragsavtalen mellom inkassoforetaket og fordringshaveren skal angi rutiner for å hindre inndriving av urettmessige krav, og at inkassoforetaket skal kunne si opp avtalen dersom fordringshaveren i ikke ubetydelig utstrekning oversender urettmessige krav eller vesentlig bryter rutiner som skal hindre inndriving av urettmessige krav.

5.2.7 Utenrettslige gjeldsforhandlinger og gjeldsordninger

Med utenrettslige gjeldsforhandlinger og gjeldsordninger menes gjeldsforhandlinger og gjeldsordninger som ikke reguleres av gjeldsordningsloven eller konkursloven. Utenrettslige gjeldsordninger er frivillige betalingsordninger mellom skyldnere og fordringshavere som innebærer at fordringshavernes krav dekkes forholdsmessig av skyldnerens overskudd i økonomien for en begrenset periode, men som regel ikke fullt ut. Fordringshaverne vil generelt sett likevel komme bedre ut av en avtale om utenrettslig gjeldsordning enn uten denne løsningen. Gjennom gjeldsordningen vil skyldneren på sikt komme ut av en uholdbar økonomisk situasjon. Utenrettslig gjeldsordning kan dessuten ses som et kostnadsbesparende og fleksibelt alternativ til rettslig gjeldsordning. Det er normalt en forutsetning for inngåelse av utenrettslige gjeldsordninger at alle fordringshaverne godtar forslaget til gjeldsordning. Utenrettslige gjeldsforhandlinger er forberedelser til forslag til gjeldsordninger, der skyldneren eller skyldnerens representant får oversikt over gjelden og utarbeider forslaget til gjeldsordning.

Gjeldsforhandlinger og gjeldsordninger er ikke en del av inkassoprosessen, og inkassoforetak vil ikke nødvendigvis ha kvalifikasjoner til å håndtere henvendelser om gjeldsforhandlinger og gjeldsordninger. Det vil likevel være lite profesjonelt og lite hensynsfullt overfor skyldneren, skyldnerens representant og andre fordringshavere om ikke henvendelser om gjeldsforhandlinger og gjeldsordninger ble

fulgt opp. Ofte vil dessuten fremmedinkassoforetak ha fullmakt til å ta stilling til forslag til gjeldsordninger på fordringshaverens vegne. Arbeidsgruppen foreslår på denne bakgrunn regler som skal sikre at inkassoforetakene følger opp utenrettslige gjeldsforhandlinger og forslag til utenrettslige gjeldsordninger. Når det gjelder kvalifikasjoner, foreslår arbeidsgruppen i forskriftsforslaget § 23 første ledd første punktum at inkassofaglig prøve for innehavere av personlig inkassobevilling skal dokumentere god kunnskap om og forståelse for alternative løsninger, og her inngår utenrettslige gjeldsordninger.

Arbeidsgruppen foreslår i lovforslaget § 19 første ledd at inndrivningen skal stilles i bero under utenrettslige gjeldsforhandlinger i en periode på inntil fire måneder, dersom skyldneren eller skyldnerens representant har bedt om det. En såkalt fredsplikt på inntil fire måneder er allerede anbefalt i Standard for utarbeidelse av utenrettslig gjeldsordning i NAV revidert versjon fra desember 2017 punkt 4.3.1. Fredsplikten bidrar til arbeidsro og likebehandling under gjeldsforhandlingene, se standarden Til 4.3.1. Fredsplikt og betalingsutsettelse. Et hensyn bak fredsplikten er dessuten å skape lojalitet mellom fordringshaverne. Videre foreslår arbeidsgruppen i bestemmelsen at inkassoforetaket skal svare på henvendelser om gjeldsforhandlingene innen angitte frister, så lenge fristene er rimelige. I stedet for å svare på henvendelsene kan inkassoforetaket oversende henvendelsene til fordringshaveren og orientere skyldneren eller skyldnerens representant om oversendelsen. Inkassoforetaket trenger derfor ikke delta i gjeldsforhandlingene selv.

Erfaringer fra bl.a. Nav, som bistår brukere med gjeldsproblemer, tilsier at det er behov for mer forsvarlige vurderinger av forslag til utenrettslige gjeldsordninger. Etter gjeldende rett er det ikke nødvendig å begrunne avslag på forslag til utenrettslige gjeldsordninger, men det er grunn til å tro at mange avslår eller lar være å svare pga. uvitenhet eller generell skepsis. Arbeidsgruppen foreslår derfor i lovforslaget § 19 andre ledd at forslag til utenrettslige gjeldsordninger skal godtas med mindre det er saklig grunn til å avslå, der fremmedinkassoforetak har fullmakt til å ta stilling til forslag til utenrettslige gjeldsordninger. Foreligger det saklig grunn, er det ikke noe i veien for å avslå. Men avslag på bakgrunn av uvitenhet eller generell skepsis til utenrettslige gjeldsordninger vil ikke være saklige.

Der inkassoforetaket ikke har fullmakt til å ta stilling til forslag til utenrettslige gjeldsordninger, foreslår arbeidsgruppen at inkassoforetaket skal forelegge forslaget for fordringshaveren så snart som mulig. Arbeidsgruppen ser det ikke som aktuelt å oppstille en plikt for inkassoforetakene til å vurdere forslag til utenrettslige gjeldsordninger på vegne av fordringshaveren. Fordringshaveren eier kravet

og kan ha gode grunner til å ønske å vurdere forslag til utenrettslige gjeldsordninger selv.

Dersom inkassoforetaket behandler forslaget, foreslår arbeidsgruppen at det skal kunne ta et mindre gebyr for arbeidet, på 140 kroner, se forskriftsforslaget § 11 og punkt 6.7.4.

I merknaden til lovforslaget § 19 er det en mer detaljert redegjørelse for forslaget. Personvernkonsekvensene av forslaget er kort omtalt i punkt 11.9.

Kostnadsdekning – utenrettslig inndriving

6.1 Gjeldende rett

Reglene om skyldnerens ansvar for utenrettslige inndrivingskostnader er bygget opp etter erstatningsrettslige prinsipper. Det følger av inkassoloven § 17 første ledd at skyldneren plikter å erstatte fordringshaverens nødvendige kostnader ved utenrettslig inndriving. Dette gjelder både kostnader ved å drive inn kravet selv (egeninkasso) og kostnader ved å engasjere et fremmedinkassoforetak (fremmedinkasso).

I inkassoloven § 19 er det gitt forskriftshjemmel til å fastsette beløpet som fordringshavere kan kreve av skyldneren for purring, inkassovarsel og betalingsoppfordring. Disse beløpene er regulert i inkassoforskriften kapittel 1. Inkassoforskriften kapittel 1 kommer til anvendelse ved egeninkasso og når fremmedinkassoforetak sender purring og inkassovarsler. Det framkommer her at fordringshaveren kan kreve et gebyr tilsvarende 1/10 av inkassosatsen (dvs. 70 kroner) for purring, samme beløp for inkassovarsel, samt 3/10 av inkassosatsen (dvs. 210 kroner) for betalingsoppfordring som fordringshaveren sender selv. I tilknytning til samme pengekrav kan fordringshaveren bare kreve gebyr enten for to purring og en betalingsoppfordring eller for en purring, et inkassovarsel og en betalingsoppfordring. Totalt kan skyldneren avkreves 5/10 av inkassosatsen (dvs. 350 kroner) dersom disse tre kravbrevene sendes. For disse kravbrevene avkreves skyldneren altså et flatt gebyr uten hensyn til verken faktiske kostnader eller hovedstolens størrelse. Dersom det er gått mer enn seks måneder siden avsendelsen av siste varsel det kreves gebyrmessig erstatning for, kan fordringshaveren etter inkassoforskriften § 1-3 andre ledd kreve gebyrmessig erstatning for nye varsler etter reglene i kapitlet så langt inkassoloven §§ 17 og 18

og kapittel 2 i inkassoforskriften gir rett til det. Videre følger det av inkassoforskriften § 1-1 andre ledd, jf. inkassoloven § 19 fjerde ledd, at fordringshavere som har hatt faktiske kostnader som ikke dekkes av erstatningen vedkommende kan kreve etter kapittel 1, i stedet kan kreve faktiske kostnader erstattet så langt inkassoloven §§ 17 og 18 og inkassoforskriften kapittel 2 gir rett til det.

I inkassoloven § 20 er det gitt forskriftshjemmel til å fastsette maksimalsatser for erstatningen fordringshavere kan kreve av en skyldner for kostnader ved å ha engasjert et inkassoforetak eller for andre kostnader ved utenrettslig inndriving (fremmedinkasso). Satsene kan variere etter størrelsen av pengekravene. Satsene er nærmere regulert i inkassoforskriften kapittel 2. Når betalingsfristen i inkassovarslet er oversittet og saken er registrert hos fremmedinkassoforetaket, kan fordringshaveren ved fremmedinkassoforetaket kreve erstattet utenrettslige inndrivingskostnader inntil maksimale satser som angitt i inkassoforskriften § 2-2 (lett salær):

- for krav t.o.m. kr 2 500: 0,5 ganger inkassosatsen (dvs. 350 kroner)
- for krav t.o.m. kr 10 000: 1 gang inkassosatsen (dvs. 700 kroner)
- for krav t.o.m. kr 50 000: 2 ganger inkassosatsen (dvs. 1400 kroner)
- for krav t.o.m. kr 250 000: 4 ganger inkassosatsen (dvs. 2800 kroner)
- for krav over kr 250 000: 8 ganger inkassosatsen (dvs. 5600 kroner)

Som regel presenteres skyldneren for salærkravet i betalingsoppfordringen. Det lette salæret kan dobles dersom betalingsfristen i betalingsoppfordringen oversettes med mer enn 28 dager (tungt salær), jf. inkassoforskriften § 2-3. Dersom hele eller mer enn halvparten av et krav skriver seg fra virksomhet som ikke er merverdiavgiftspliktig, skal det ved beregningen av de maksimale beløpssatsene legges til et beløp tilsvarende den generelle satsen for merverdiavgift. Videre følger det av inkassoforskriften § 2-1 andre ledd at de maksimale beløpssatsene i §§ 2-2 og 2-3 gjelder der skyldneren har pådratt seg en forpliktelse i egenskap av å være forbruker. I andre tilfeller er maksimalsatsene halvannen ganger satsene i forbrukerforhold. Lett og tungt salær konsumerer purregebyr, inkassovarselgebyr og ev. gebyr for betalingsoppfordring som fordringshaveren har sendt selv. Det vil si at det f.eks. ikke både kan tas purregebyr og lett salær. Inkassoforetakene kan heller ikke ta både lett og tungt salær.

Etter inkassoforskriften § 2-4 kan maksimalsatsene etter §§ 2-2 og 2-3 på nærmere vilkår forhøyes med 1,5 ganger inkassosatsen når det avtales en avdragsordning med mer enn fire avdrag. Bestemmelsen er nærmere omtalt i punkt 6.7.2.

Hvis fordringshaverens faktiske kostnader overstiger de maksimale satsene, har fordringshaveren i særlige tilfeller og i rimelig utstrekning anledning til å få dekket disse, jf. inkassoforskriften § 2-5. Ved vurderingen skal det legges vekt på hvor påkrevde kostnadene har vært, men også kostnadens størrelse. Jo lenger utover maksimalsatsene i §§ 2-2 og 2-3 det er tale om å gå, jo strengere krav må det stilles til momentene som skal rettferdiggjøre bruken av § 2-5. Man skal også se hen til om skyldneren kan klandres for at kostnadene påløp og ble så høye, og om skyldneren ved den framgangsmåten fordringshaveren har valgt, er blitt spart for andre kostnader – eksempelvis knyttet til rettslig inndrivning.

Selv om skyldneren etter inkassoloven § 17 første ledd bare kan avkreves nødvendige kostnader og satsene i inkassoforskriften kapittel 2 er maksimalsatser, tas det maksimale satser i så å si alle saker, uten en nærmere vurdering av om kostnadene har vært nødvendige. Se mer om dette i punkt 6.4.

Sakskostnadsreglene regulerer i prinsippet skyldnerens maksimale erstatningsansvar overfor fordringshaveren, ikke hvilket vederlag inkassoforetaket har krav på fra fordringshaveren. Vederlaget kan likevel i utgangspunktet ikke være lavere enn erstatningen som kreves fra skyldneren etter inkassoforskriften kapittel 2, fratrukket gebyr for purringer, inkassovarsler og betalingsoppfordringer, se punkt 6.9 om pay back. I og med at det praktisk talt alltid kreves

maksimalsatser, er det maksimalsatsene som bestemmer inkassoforetakets vederlag. Beløpssatsene etter inkassoforskriften kapittel 2 kalles salær, trolig fordi det i praksis er disse beløpene som inkassoforetaket får i salær fra fordringshaveren (innbetalt direkte fra skyldnerne).

6.2 Historisk utvikling

Skyldnerens plikt til å dekke kostnader ved inkasso framgikk ikke av lov 1. februar 1936 nr. 3 om inkasso-, auksjons- og rettshjelpsvirksomhet. I forbrukerforhold fantes det imidlertid en hjemmel i forsinkelsesrenteloven for å kreve inkassokostnader dekket. Selve plikten til å erstatte salæret fulgte i hovedsak av ulovfestede obligasjonsrettslige prinsipper om erstatningsansvar ved mislighold av pengeforpliktelse, som ble supplert av gjeldsbrevloven § 6 andre ledd, jf. § 40. I forbindelse med utarbeidelsen av dagens inkassolov så man det som naturlig at fordringshaveren ble gitt en lovfestet rett til å kreve at skyldneren erstattet kostnader i forbindelse med å engasjere en inkassator, så lenge kostnadene var nødvendige. Departementet uttalte i Ot. prp. nr. 2 (1987–1988) punkt 5.9.4.2 at det var en utbredt oppfatning både hos skyldnere, domstolene og inkassatorene selv at situasjonen med fri salærfastsettelse var lite heldig, og at konkurranse vanskelig kunne påvirke prisdannelsen når det var fordringshaveren som valgte inkassator, mens det var skyldneren som i siste omgang skulle bære kostnadene ved inndrivningen.

Da inkassolovutvalget skulle foreslå et lovfestet salær-system, ble det i NOU 1983: 8 s. 49 spesielt trukket fram tre hensyn som måtte ivaretas. Først og fremst betydningen det har for skyldneren å utsettes for en større gjeldsbelastning når han allerede har problemer med å betale. Videre så man hen til fordringshaverens interesse i at inkassokostnadene fullt ut erstattes, og inkassators behov for regler som åpner for lønnsom drift. Som en praktisk virkning viste utvalget til at salærets størrelse kunne ha betydning for hvor strenge krav det offentlige kunne stille til inkassators opptreden og grundighet.

Når det gjaldt salærets størrelse, fastslo departementet i Ot.prp. nr. 2 (1987–1988) s. 16 flg. at utgangspunktet var at fordringshaverens individuelle, faktiske kostnader skulle dekkes, så lenge kostnadene ble ansett nødvendige. Dette er også begrunnelsen for et todelt system for kostnadsdekning ved hhv. egen- og fremmedinkasso.

Bakgrunnen for at fordringshavere ble gitt adgang til å avkreve standardiserte gebyr ved egeninkasso, framkommer i Ot.prp. nr. 2 (1987–1988) punkt 5.9.5. I hovedsak byg-

ger gebyrene også her på en erstatningsrettslig tankegang. Departementet kom til at når inkassoloven skulle omfatte egeninkasso når det blant annet gjaldt god inkassoskikk, burde fordringshaverne få erstattet kostnader forbundet med inndringen. Det ble også pekt på at en konsekvens av å tillate gebyrmessig dekning av inndrivingskostnader ved egeninkasso, kunne bli at skyldnere ikke like ofte ble utsatt for de høyeste kostnadskravene. Av praktiske årsaker fant departementet det som mest naturlig å knytte kostnadene til ordinær saksgang ved fremmedinkasso, dvs. for purring, inkassovarsel og betalingsoppfordring. Begrunnelsen for ikke å sette gebyrene for egeninkasso like høyt som ved fremmedinkasso var at fordringshavere som driver inn sine egne krav, ikke vil ha et salærkrav fra inkassoforetak å vise til som tapspost, se Ot.prp. nr. 2 (1987–1988) punkt 3.7.2. Dette innebærer at fordringshaveren i utgangspunktet bare vil ha utgifter til telefon, porto, tidsbruk til skriving av purringer mv. De standardiserte gebyrene ble vurdert å dekke disse utgiftene. Departementet uttalte i denne forbindelsen:

«Ved inndring av egne krav (egeninkasso) vil ikke fordringshaveren ha et salærkrav fra en inkassator å vise til som tapspost. I den grad en skyldners mislighold har påført fordringshaveren andre kostnader ved å drive inn kravet, vil imidlertid også dette kunne kreves dekket på samme grunnlag ..., forutsatt at kostnadene kan anses som nødvendige. Større kostnader enn det det ville kostet å engasjere en inkassator, vil vanskelig kunne anses som nødvendige. ... Tap som en fordringshaver etter departementets syn kan kreve erstattet, vil kunne skyldes utgifter til telefon, porto, skriving av purrebrev m.v., samt tap p.g.a. eget tidsspille, så langt tapet kan anses som påregnelig. I praksis vil slike tapsposter være vanskelig å dokumentere. Ved hjelp av standardklausuler om rett til «purregebyr» o.a. prøver enkelte fordringshavere ofte å avbøte dette.»

Ved utarbeidelsen av inkassoloven ble det vurdert om fordringshaveren selv skulle bære en del av kostnadene ved å engasjere et inkassoforetak. Utvalget gikk ikke inn for dette. Utvalgets syn ble begrunnet ved at fordringshaveren kanskje ville avskrive kravet som tapt i stedet for å risikere å sitte igjen med kostnader til inndringen, eller at inkasso-kostnadene ble ansett som driftsomkostninger. I begge tilfeller ville fordringshaverens tap eller utgifter bli innkalkulert i prisen på varer eller tjenester, hvilket ville forskyve tapet til kundekretsen som i det vesentligste besto av gode betalere. Et annet argument var at det kunne legges opp til mer hensynsløs egeninkasso utenfor myndighetenes kontroll. En fordel utvalget så, var imidlertid at en slik regel kunne medvirke til mer varsom vurdering før det ble gitt kreditt. Departementet viste i Ot.prp. nr. 2 (1987–1988)

s. 72 særlig til at skyldneren ikke hadde oppfylt sin betalingsplikt:

«Dersom det forutsettes at fordringshavere må bære en del av kostnadene til inkasso selv, f.eks. en bestemt presentsats eller alt over en viss sum, vil det kunne oppnås en viss priskonkurranse mellom inkassatorene. Departementet har imidlertid likevel kommet til at forskrifter med satser for skyldneres maksimale erstatningsplikt bør ta utgangspunkt i inkassatorers normale, faktiske kostnader ved inndringen, inklusiv variable kostnader til porto, telefon, kopier m v, og med tillegg av en rimelig fortjeneste. Det bør etter departementets syn ikke være en forutsetning at fordringshavere skal bære en del av inkassokostnadene selv så lenge inkassatorens tjenester ikke går ut over det en må betrakte som inkassotjenester. Eventuelle tilleggstjenester uten sammenheng med det konkrete inndrivingsoppdraget, bør derimot ikke belastes skyldneren. Departementets standpunkt skyldes for det første utgangspunktet ved inkassosaker som er at en skyldner ikke har oppfylt sin plikt til å betale. Departementet finner det da av prinsipielle grunner vanskelig å gå inn for en ordning der en fordringshaver avskjæres fra å kreve full dekning for det tapet som er påført av skyldnerens betalingsmislighold. I tillegg kommer de grunner Inkassolovutvalget har anført i det som er gjengitt ovenfor. Departementet vil dessuten peke på at også en inkassators inkasso kan bli hardere dersom satsene for skyldnerens erstatningsplikt settes lavt. Dette kan skje hvis inkassatoren prøver å oppnå fortjeneste uten å kreve tilleggssalær av fordringshaveren.»

I 2002 ble salærberegningen ved fremmedinkasso revidert. Bakgrunnen var kritikk mot at inkassobransjen bevilget seg for høye salærer, og at relativt beskjedne krav kunne vokse seg til det dobbelte etter beregning av renter og salær. Tidligere ble inkassosalæret beregnet ut fra rettsgebyret. Oppjustering av rettsgebyret ble imidlertid foretatt årlig på bakgrunn av andre hensyn enn virkningen for inkassosalæret. Det ble derfor opprettet en egen inkassosats som skulle justeres etter konsumprisindeksen. Inkassosatsen ble innført 1. mars 2002.

Selv om salærene ble vesentlig redusert i 2002, ble salærenes størrelse tatt opp til ny vurdering i 2008/2009. Det ble spesielt trukket fram at norske inkassosatser lå høyere enn i andre nordiske land, og at det kunne være behov for ytterligere reduksjon for å bedre skyldnernes stilling. Endringer som ble gjort i denne forbindelse, var en generell reduksjon av salæret, lengre tid før det kunne kreves tungt salær, og en sammenslåing av antall trinn i salærtabellen. Det ble også vurdert om fordringshaveren

skulle måtte dekke noe av kostnadene selv, men det ble verken foreslått eller vedtatt.

I 2013 ble det innført en ny bestemmelse i forsinkelsesrenteloven § 3 a om standardkompensasjon ved forsinket betaling. Bestemmelsen ble gitt på bakgrunn av direktiv 2011/7/EU (Betalingsdirektivet). Standardkompensasjonen er på € 40 og kan avkreves på samme tidspunkt som skyldneren må svare forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 2. Kompensasjonen kan imidlertid ikke avkreves forbrukere, jf. forsinkelsesrenteloven § 4 bokstav d). Standardkompensasjonen er samordnet med gebyr etter inkassoforskriften § 1-5 og salær etter inkassoforskriften § 2-6, slik at skyldneren ikke både kan avkreves inkassogebyrer/-salærer og standardkompensasjon.

I forbindelse med endringer i inkassoloven om teknologinøytralitet uttalte departementet i Prop. 6 L (2016–2017) s. 21–22 at en adgang til varsling ved elektronisk kommunikasjon måtte forventes å få betydning for en inkassators samlede kostnadsbilde, og at dette igjen burde vurderes reflektert i skyldnerens erstatningsplikt. Departementet kom imidlertid til at det var «noe tidlig» å vurdere de kostnadsmessige konsekvensene for inkassator.

I desember 2018 ble inkassosatsen fryst på 700 kroner i påvente av nye regler om inkassosalærer. Det ble vist til at inkassobranchen sparer penger på grunn av automatisering, og at det burde føre til lavere inkassosalærer.

6.3 Dansk og svensk rett

I dansk rett er kravet på dekning av utenrettslige kostnader bygget opp relativt likt som salærssystemet i Norge. Det er anledning til å sende inntil tre rykkere (tilsvarende purringer), hvor skyldneren avkreves maksimalt DKR 100 per rykker, jf. Bekentgørelse om udenretlige inndrivelsesomkostninger i anledning af forsinket betaling § 2, jf. Bekentgørelse af lov om renter og andre forhold ved forsinket betaling § 9a. Når det er sendt minst ett rykkerskriv med opplysning om videre inkassoprosess (tilsvarende inkassovarsel) med ti dagers betalingsfrist, kan fordringshaveren overlate inndrivningen til et eksternt inkassoforetak. Ved fremmedinkasso kan fordringshaveren kreve «*det hermed forbundne rimelige salærkrav*» av skyldneren, jf. Bekentgørelse om udenretlige inndrivelsesomkostninger i anledning af forsinket betaling § 3. Dersom fordringshaveren ønsker å inndrive kravet selv, kan han kreve betaling for «*rimelige udgifter til henholdsvis udarbejdelse og indgåelse af en betalingsaftale med skyldneren (frivilligt forlig) og til administration heraf*», jf. § 4. Både ved egen- og

fremmedinkasso skal kostnadene være «*rimelige og relevante*». Det er gitt tabeller med maksimale satser for hva som kan kreves både ved egeninkasso og fremmedinkasso. I motsetning til i det norske systemet beregnes satsene ut fra hovedstolens størrelse også ved egeninkasso. Det er ikke lagt opp til forhøyelse av salæret på et gitt tidspunkt (som i Norge ved fremmedinkasso, dvs. tungt salær).

Kostnader forbundet med svenske inkassosaker følger et regelsett som i stor grad ligner det norske gebyrssystemet for egeninkasso etter inkassoforskriften kapittel 1. Standardsatsene er de samme for egen- og fremmedinkasso. I motsetning til i Danmark og Norge, hvor fordringshaveren skal få kostnadene sine dekket, bygger det svenske systemet på at fordringshaveren må dekke kostnader utover standardsatser selv. For skriftlig betalingspåminnelse kan skyldneren avkreves SEK 180 i inkassokostnader og SEK 170 for nedbetalingsavtale, jf. Lag (1981:739) § 4.

6.4 Nødvendighetskravet og arbeidsgruppens forslag om gebyrssystem

Som nevnt i punkt 6.1 plikter skyldneren etter inkassoloven § 17 første ledd å erstatte fordringshaverens *nødvendige* kostnader ved utenrettslig inndrivning. Nødvendighetskravet gjelder både om tiltaket som førte til kostnaden (f.eks. det å engasjere et inkassoforetak), var nødvendig, og om kostnadene for det aktuelle tiltaket var nødvendige. Begge deler skal i prinsippet vurderes konkret, ut fra hva som framsto som forsvarlig for fordringshaveren, men nødvendighetskravet har aldri fungert etter hensikten. Også begrensningene i adgangen til å avtale pay back, som er beskrevet i punkt 6.9, følger av nødvendighetskravet. Nødvendighetskravet gjelder ikke for gebyr etter inkassoforskriften kapittel 1.

Når det gjelder spørsmålet om tiltaket som førte til kostnaden, var nødvendig, har nødvendighetskravet bare blitt anvendt i begrenset utstrekning. Retningslinjene om sammenslåing av krav følger av nødvendighetskravet. Videre kan et inndrivingsforsøk anses unødvendig dersom det var absolutt på det rene at inndrivingsforsøket ikke ville lykkes. Det siste gjelder i prinsippet generelt, men har i all hovedsak blitt praktisert som et grunnlag for plikt til sammenslåing av krav. Det er redegjort nærmere for sammenslåing av krav i punkt 5.2.4.

Når det gjelder nivået på salærer og gebyrer, har nødvendighetskravet aldri vært anvendt etter sin hensikt. Salærene

og gebyrene har vært avkrevd etter satsene i inkassoforskriften, uten nærmere vurdering av om inndrivingskostnadene har vært nødvendige, og både nemnda og Finanstilsynet har akseptert en slik praksis. Ettersom lett salær avkreves samtidig som betalingsoppfordringen sendes og grovt sagt samtidig som inkassotiltakene begynner, måtte man ha vurdert forventet arbeid med inndrivningen av den enkelte saken på forhånd dersom man skulle vurdert om det var nødvendig å beregne lett salær etter satsene i inkassoforskriften § 2-2. Det vil imidlertid ikke være mulig å vite på forhånd hvor mye arbeid den enkelte saken kommer til å medføre. Antageligvis ville det heller ikke vært praktisk mulig å gjøre en konkret vurdering av kostnadene i etterkant, fordi det inngår så mange kostnadselementer i den enkelte saken og store inkassoforetak har enorme volumer av saker. Paradokset er også at en individuell vurdering av kostnadene i den enkelte saken sannsynligvis ville påført saken uforsvarlig høye(re) kostnader, avhengig av hvor detaljerte krav som ble stilt til vurderingen.

I og med at nødvendighetskravet aldri har fungert etter hensikten, og antagelig heller ikke kan fungere etter hensikten, foreslår arbeidsgruppen ikke å videreføre det. Arbeidsgruppen foreslår i stedet gebyrregler. Det framstår som klart at man av prosessøkonomiske grunner bør ha faste gebyrer, selv om en del saker koster mindre å drive inn enn gebyrene, og noen saker koster mer å drive inn. En vesentlig utfordring ved å utforme et gebyrsystem er å finne et rimelig nivå som representerer et snitt for direkte og indirekte inndrivingskostnader. Gebyrsystemet vil nødvendigvis måtte innebære at skyldnere med saker som medfører relativt små kostnader, til en viss grad er med på å dekke kostnadene til skyldnere i mer kostnadskrevede saker. Gjennomgående vil det være mer arbeid og høyere kostnader forbundet med de sakene hvor skyldneren ikke kan betale, enn hvor skyldneren kan betale, men av andre grunner ikke har betalt i tide. Gebyrene skal foruten å dekke kostnader knyttet til den enkelte saken dekke generelle kostnader i foretaket som IT, internkontroll, kompetanseutvikling og husleie. Arbeidsgruppen foreslår imidlertid å videreføre adgangen etter inkassoforskriften § 2-5 til i særlige tilfeller å kreve faktiske kostnader dekket, på nærmere angitte vilkår.

Arbeidsgruppen foreslår ikke regler som innebærer konsumering av gebyrene, slik lett salær konsumerer tidligere ilagte gebyrer og tungt salær konsumerer lett salær nå. Det skyldes både at gebyrene i forslaget knyttes til skriftlige henvendelser som sendes skyldneren, at konsumeringen gjør regelverket vanskeligere tilgjengelig, og at arbeidsgruppen ønsker å legge til rette for at fordringshaveren skal kunne sende flere purringer uten å få kuttet purregebyret dersom kravet senere inndrives gjennom et inkassoforetak.

I lovforslaget § 18 foreslår arbeidsgruppen klarere regler for sammenslåing av krav, som nå følger av nødvendighetskravet. Se også punkt 5.2.4.

Et mindretall foreslår å videreføre reguleringer av pay back, se punkt 6.9. Flertallet foreslår ikke videre regulering av pay back, selv om flertallet også ser gode grunner som taler for en regulering.

6.5 Gebyr ved purringer og inkassovarsler, og ved betalingsoppfordringer som fordringshaveren sender selv

Arbeidsgruppen foreslår i punktet her en halvering av purregebyrene. Videre foreslår arbeidsgruppen at fordringshavere ikke skal kunne ta gebyr for betalingsoppfordringer de sender selv, bortsett fra ved oppkjøps- og egeninkasso. Et flertall foreslår det samme for inkassovarsler. Forslagene innebærer samlet en betydelig reduksjon i kostnadene for skyldnerne, og tilsvarende reduksjon i fordringshavernes inntekter. Forslagene får særlig betydning for fordringshavere som driver ordinær egeninkasso. Samtidig innebærer forslagene forenklinger for fordringshaverne. Forslagene må ses i sammenheng med automatiseringen i inndrivingsprosessene og forslaget om reduksjon i salærene ved fremmedinkasso, se punkt 6.6.

I punkt 5.2.1 er det redegjort for *Bjønness, Riksheim, Stensrud og Christophersens* forslag om at bare inkassoforetak skal kunne sende inkassovarsler. Dette flertallet foreslår at fordringshavere ved ordinær egeninkasso heller ikke skal kunne ta gebyr for inkassovarsler. *Flock* foreslår at fordringshavere som driver ordinær egeninkasso, fortsatt skal kunne sende inkassovarsler og ta gebyr for det. Arbeidsgruppen er enige om at gebyr for inkassovarsel fortsatt bør være på 70 kroner, se forskriftsforslaget § 5 andre ledd. Arbeidsgruppen viser i den forbindelse til at det foreslås betydelige krav til innholdet i inkassovarsler i lovforslaget § 15.

Det er enighet i arbeidsgruppen om at bare inkassoforetak bør kunne ta gebyr for betalingsoppfordringer. Dette er begrunnet i flere forhold. Generelt mener arbeidsgruppen at det er viktig at fordringshaverne fortsatt skal ha gode muligheter til å inndrive krav selv, men ordinær egeninkasso bør skje etter enkle regler som de aller fleste fordringshavere kan klare å følge, og skyldnerne bør ikke

betale mer i gebyr enn det inndringen koster. Betalingsoppfordringer fra fordringshavere som driver ordinær egeninkasso, har etter gjeldende rett ingen rettslig funksjon, ut over at skyldneren må betale et høyere gebyr for betalingsoppfordringer enn for purringer og inkassovarsler. Det er dessuten vanskelig å se at betalingsoppfordringene fordringshaverne sender ut selv, har særlig praktisk eller informativ verdi for skyldnerne, ved siden av innholdet i purringer og innholdet i varsler som må sendes ut forut for rettslig inndring. Det er heller ingen reell kontroll med betalingsoppfordringene som sendes ved ordinær egeninkasso, i og med at de ikke kan bringes inn for Finansklagenemnda Inkasso, og at Finanstilsynet ikke kan sanksjonere feil ut over eventuelt å pålegge stans av ulovlig virksomhet. På bakgrunn av feilene som gjøres i inkassovarslene ved ordinær egeninkasso (se punkt 5.2.1), antar arbeidsgruppen at det gjøres minst like mye feil i betalingsoppfordringene ved ordinær egeninkasso, selv om Finanstilsynet og inkassoforetakene ikke ser disse betalingsoppfordringene. Gebyrsystemet bør heller ikke stimulere til økt bruk av ordinær egeninkasso, hvor det er en forhøyet risiko for feil i inkassoprosessen og ingen kontrollmekanismer.

Det er redegjort for forslag om gebyr for betalingsoppfordringer ved fremmedinkasso i punkt 6.6. Arbeidsgruppen foreslår i forskriftsforslaget § 7 at oppkjøps- og egeninkassoforetak kan ta 140 kroner for betalingsoppfordringer, men likevel bare 70 kroner for krav t.o.m. 500 kroner. Dette innebærer en reduksjon fra i dag, da oppkjøps- og egeninkassoforetakene på lik linje med andre fordringshavere kan ta 210 kroner for betalingsoppfordringer. Forslaget til reduksjon skyldes at automatisering har medført betydelig reduserte kostnader. Gebyrene for oppkjøps- og egeninkasso har vært de samme siden 2002 (bortsett fra at de har økt i tråd med konsumprisindeksen), mens salærene ved fremmedinkasso ble redusert med rundt 25–30 % i 2009. Forslaget om at det bare kan tas 70 kroner for betalingsoppfordringer for krav t.o.m. 500 kroner, skyldes at gebyr for småkrav bør bli mer proporsjonale med kravets størrelse, og forholdet til forslaget om gebyr for betalingsoppfordringer ved fremmedinkasso.

Som nevnt i punkt 6.1 kan fordringshaveren i tilknytning til det samme pengekravet kreve gebyr enten for to purringer og en betalingsoppfordring eller for en purring, et inkassovarsel og en betalingsoppfordring. Arbeidsgruppen foreslår i forskriftsforslaget § 5 tredje ledd at fordringshaveren skal kunne ta betalt for tre purringer, eventuelt to purringer og et inkassovarsel (men det følger som nevnt av et flertalls forslag at et inkassoforetak må ha sendt inkassovarselet). Dette forslaget innebærer med andre ord at fordringshavere som driver ordinær egeninkasso, kan ta gebyr for like mange kravbrev som i dag, til tross for forslaget om at de ikke kan ta gebyr for inkassovarsler og beta-

lingsoppfordringer. Arbeidsgruppen foreslår ikke å videreføre gjeldende system der gebyr for purringer, inkassovarsler og eventuelle betalingsoppfordringer som fordringshaveren selv måtte ha sendt, konsumeres i lett og tungt salær. Det legger til rette for at fordringshaveren kan sende flere purringer før saken eventuelt oversendes til inndring i et fremmedinkassoforetak. Arbeidsgruppen antar imidlertid at mange bare vil sende én purring forut for inkassovarselet.

Arbeidsgruppen foreslår at purregebyret settes ned fra 70 kroner til 35 kroner, se forskriftsforslaget § 5 første ledd. Bakgrunnen for forslaget om halvering av purregebyret, er at purringer nå i all hovedsak sendes automatisk, og at det medfører betydelig reduserte kostnader. Arbeidsgruppen antar derfor at et purregebyr på 70 kroner langt overstiger kostnadene ved utsendelser av purringer, og at halverte purregebyrer bedre vil sammenfalle med kostnadene. Purregebyret har vært på 1/10 av inkassosatsen helt siden 2002, mens salærene ved fremmedinkasso ble redusert med rundt 25–30 % i 2009.

Arbeidsgruppen foreslår ikke å videreføre inkassoforskriften § 1-3 andre ledd, som gir fordringshaveren rett til å ta gebyr ved nye varsler som sendes seks måneder etter de første. Det er vanskelig å se behov for bestemmelsen, og hensynet til forenkling i regelverket tilsier da at den ikke videreføres. Ettersom ordinær egeninkasso ikke er underlagt offentlig kontroll, finnes det ingen oversikt over i hvor stor grad fordringshaverne benytter seg av bestemmelsen, men den framstår som upraktisk, i og med at fordringshavere normalt vil gjøre det de kan for å få inndrevet kravet raskt. Ved videre oppfølging av saken etter seks måneder vil det være lite naturlig å begynne på en ny, alminnelig egeninkassoprosess. Seksmånedersregelen legger heller ikke til rette for en prosess som er tilpasset skyldnerens mulighet til å betale kravet. I lys av at arbeidsgruppen foreslår at fordringshavere som driver ordinær egeninkasso, ikke lenger skal kunne ta gebyr for verken inkassovarsler eller betalingsoppfordringer, er det dessuten vanskelig å se behovet for å gi en fordringshaver som ikke har fått betaling innen seks måneder etter siste utsendte purring, rett til å sende nye purringer med relativt lave gebyr.

Arbeidsgruppen foreslår i forskriftsforslaget §§ 9 og 12 at fordringshavere som driver egeninkasso, skal kunne ta gebyr ved inngåelse av avtale om betalingsutsettelse eller avdragsbetaling og ved tilbakeføringer der skyldneren har betalt for mye, se mer om det i punkt 6.7.2 og 6.7.5. Disse forslagene innebærer en klar fordel for fordringshaverne, selv om det er mulig at noen fordringshavere har tatt høyere gebyr for tilbakeføringer enn gebyret som foreslås (35 kroner).

Når det gjelder dekning av faktiske kostnader, foreslår arbeidsgruppen at fordringshavere som driver egeninkasso, skal omfattes av regelen etter den gjeldende inkassoforskriften § 2-5 (som gjelder ved fremmedinkasso) i stedet for inkassoforskriften § 1-1 andre ledd (som gjelder ved egeninkasso), se forskriftsforslaget § 3 andre ledd. Forslaget om at denne bestemmelsen skal gjelde både ved egeninkasso og fremmedinkasso, innebærer en forenkling sammenlignet med gjeldende regler. Adgangen til å kreve faktiske kostnader dekket etter inkassoforskriften § 2-5 kan anses å være mer snever enn etter § 1-1 andre ledd, etter som den angir at det bare er i særlige tilfeller og i rimelig utstrekning fordringshavere kan kreve faktiske kostnader dekket. I tillegg oppstiller bestemmelsen flere vurderingsmomenter, ved at det skal legges vekt på hvor påkrevde og høye kostnadene var, om skyldneren kan klandres for at kostnadene påløp og ble så høye, og om skyldneren ved den framgangsmåten fordringshaveren har valgt, er blitt spart for andre kostnader. Bestemmelsen er imidlertid også mer fleksibel fordi den ikke tvinger fordringshaveren inn i gebyrene for fremmedinkasso, selv om det etter arbeidsgruppens syn skal mye til for at en fordringshaver som driver egeninkasso, skal ha krav på høyere kostnader enn ved fremmedinkasso.

Både forslaget om halvering av purregebyret, flertallets forslag om at fordringshaverne ikke lenger kan sende inkassovarsler med gebyr og forslaget om at fordringshaverne ikke lenger kan sende betalingsoppfordringer med gebyr ved ordinær egeninkasso og noe reduserte muligheter til å kreve faktiske kostnader dekket, setter fordringshavere som driver inn egne krav, i en dårligere stilling enn i dag. Reglene innebærer imidlertid også en forenkling for fordringshavere som driver ordinær egeninkasso, ved at de ikke behøver å forholde seg til formkrav for inkassovarsler (etter flertallets forslag) og betalingsoppfordringer. De foreslåtte reglene om gebyr ved betalingsutsettelse og avdragsbetaling innebærer at de av fordringshaverne som er tilgjengelig for å finne løsninger for skyldnerne, kan få dekket noen av sine utgifter til det. For øvrig er det redegjort nærmere for konsekvensene av forslaget i punkt 13.4.

6.6 Endring av salærmodellen ved fremmedinkasso – forslag om gebyr for betalingsoppfordringer og betalingspåminnelser

Arbeidsgruppen foreslår i forskriftsforslaget § 6 å endre lett/tungt salær ved fremmedinkasso til gebyr for inntil to betalingsoppfordringer og to betalingspåminnelser. Arbeidsgruppen foreslår at inkassoforetakene først skal kunne sende en betalingsoppfordring, deretter to betalingspåminnelser og til slutt en siste betalingsoppfordring. En betalingsfrist på minst 14 dager i betalingsoppfordringen/betalingspåminnelsen må være oversittet før en ny betalingspåminnelse/betalingsoppfordring sendes ut. Det vil si at det må gå minst 45 dager mellom utsendelsen av de to betalingsoppfordringene. Arbeidsgruppen foreslår høyere krav til innholdet i betalingsoppfordringene enn i betalingspåminnelsene, og at det skal være høyere gebyr for betalingsoppfordringer enn betalingspåminnelser. Arbeidsgruppen foreslår en økt differensiering i gebyrene etter kravenes størrelse, gjennom en betydelig reduksjon for de minste kravene. Forslaget er anslått å medføre en reduksjon i inkassoforetakenes inntekter på 30–35 %. For foretak med stor overvekt av småkrav kan inntektene bli redusert med opp mot 50 %, og over det hvis foretakene stort sett bare inndriver småkrav som bompenger og legeregninger. For skyldnerne samlet sett vil besparelsene være like store, men for den enkelte skyldneren vil besparelsene variere etter kravenes størrelse og når de betaler. Etter lovforslaget § 16 vil det være obligatorisk å sende en betalingsoppfordring når et krav er mottatt til inkasso og betalingsfristen i inkassovarslet er oversittet. Utsendelser av betalingspåminnelser og en betalingsoppfordring til vil være frivillig, men en forutsetning for å få de aktuelle gebyrene.

Etter gjeldende rett oppstår fordringshaverens erstatningskrav for utenrettslige inndrivingskostnader, og dermed fremmedinkassoforetakets salærkrav, på to tidspunkt. Erstatningsplikt for *lett salær* oppstår idet betalingsfristen i inkassovarslet er utløpt og et inkassoforetak har fått i oppdrag å inndrive kravet, jf. Ot.prp. nr. 2 (1987–1988) s. 65. Selv om skyldneren vanligvis først presenteres for lett inkassosalær ved betalingsoppfordringen, inntreer erstatningsplikten med andre ord på et tidligere tidspunkt. I proposisjonen begrunnet departementet dette med at inkassoforetaket har hatt (manuelt) arbeid forbundet med registreringen av en ny sak, selv om betalingsoppfordringen ikke er utarbeidet og sendt ut. Videre antok departementet at en regel om at salæret først kunne kreves ved

utsendelsen av betalingsoppfordringen, ville gi et sterkt insentiv til å sende betalingsoppfordringen umiddelbart, og før rettmessigheten av kravet var vurdert. I dag har mange fordringshavere satt bort en større del av førinkassoinndringen til inkassoforetak, og der inkassoforetaket sender inkassovarsel på vegne av fordringshaveren, er inkassosaken allerede registrert hos inkassoforetaket ved utløpet av betalingsfristen i inkassovarselet. Dvs. at skyldneren kan avkreves lett salær dagen etter betalingsfristens utløp, selv om det ikke har vært noe arbeid med inkassosaken. Arbeidsgruppen legger til grunn at det ved de automatiserte prosessene som brukes nå, ikke er noe merarbeid som rettferdiggjør inkassosalær før inkassoforetaket har sendt ut betalingsoppfordring. Erstatningsplikt for *tungt salær* oppstår automatisk ved at betalingsfristen i betalingsoppfordringen oversettes med mer enn 28 dager, og dermed er heller ikke tungt salær knyttet til noen aktivitet i inkassoforetaket.

Lett og tungt salær knytter seg etter dette ikke til arbeidet som utføres, men tiden som har gått, og det er i stor grad fordringshaverens forventninger om løsningsgrad som styrer inkassotiltakene. Etter Finanstilsynets erfaring varierer foretakenes innsats med å få inndrevet kravene betydelig. Enkelte foretak begynner arbeidet med inndringen først etter at tungt salær er påført. Andre oversender saken til tvangsfullbyrdelse etter at tungt salær er påført, uten å ha gjort noe forsøk på å inndrive kravet ut over å sende lovplagte varsler. Mange skyldnere motsetter seg dessuten at inkassoforetakene kan ta inkassosalær før de har sendt noe nytt kravbrev.

Bakgrunnen for forslaget om gebyr for betalingsoppfordringer og betalingspåminnelser er særlig at det bør stilles visse minimumskrav til hvilke tiltak inkassoforetaket skal gjennomføre, og at salærkravene i større grad bør utløses av arbeidet inkassoforetaket gjør i den enkelte saken. Forslaget vil derfor jevne ut forskjellene i inndringen mellom foretakene, og gjøre inndringen og inkassogebyrene mer forutsigbar for skyldnerne. Samtidig får skyldnerne flere konkrete tilbud om å gjøre opp kravet før inkassokostnadene påløper i sin helhet. Arbeidsgruppen antar at forslaget vil effektivisere inndringen og føre til redusert kreditetid, både ved at skyldnerne får flere påminnelser og anledninger til å gjøre opp kravet, og ved at inkassoforetaket i både inkassovarselet, betalingsoppfordringene og betalingspåminnelserne opplyser om gebyrkostnadene som påløper framover. Arbeidsgruppen mener det er rimelig at gebyrbelastningen øker med antall tiltak, slik at de som betaler sent, betaler mer enn de som betaler tidlig. Det er særlig begrunnet i at inkassoforetakene bruker mer ressurser på å inndrive kravene som betales sent eller ikke betales, enn på kravene som inndrives tidlig, og at hensikten med gebyrene er å erstatte inndrivingskostnadene.

Forslaget vil likevel ikke jevne ut forskjellene mellom inkassoforetakenes innsats fullstendig. Erfaringsvis er telefoniske henvendelser det mest effektive for å få skyldneren til å betale eller finne løsninger på inkassostadiet, og det er mer kostnadskrevenne for inkassoforetaket å ringe skyldnerne enn å sende skriftlige henvendelser. I forslaget foreslås det at betalingspåminnelser må være skriftlige, og inkassoforetakene får derfor ingen gebyrinntekt ved å ringe skyldnerne. Arbeidsgruppen antar likevel at mange fordringshavere er opptatt av løsningsgrad og derfor vil velge foretak som gjør en innsats ut over å sende varslene og betalingspåminnelser etter loven og forskriften. Telefonhenvendelser er ofte også en forutsetning for å avtale betalingsuttsettelse og avdrag, som vil utløse gebyr etter forskriftsforslaget § 9. I punkt 8.2.2 er telefoniske henvendelser til skyldnerne nærmere omtalt, se også lovforslaget § 35 og merknaden til denne.

Arbeidsgruppen antar at det er pedagogisk å knytte gebyrene til skriftlige henvendelser som sendes skyldneren, og forslaget om gebyr for betalingsoppfordringer og betalingspåminnelser gir sånn sett god sammenheng med de andre gebyrforslagene. En pedagogisk ulempe med dette forslaget er likevel at gebyrene ikke bare skal dekke kostnadene med å sende ut betalingsoppfordringer og betalingspåminnelser, men at de også skal dekke andre kostnader, f.eks. til telefoner med skyldneren og håndtering av gjeldsordningssaker som ikke dekkes av gebyret etter forskriftsforslaget § 11, samt generelle kostnader i foretaket som ikke gjelder den aktuelle saken, f.eks. IT, internkontroll, kompetanseutvikling og husleie.

Arbeidsgruppen foreslår små krav til innholdet i betalingspåminnelserne, og inkassoforetakene står fritt til å velge en hensiktsmessig forsendelse, eksempelvis ved SMS, Digipost, e-post, Vipps eller andre trygge kanaler som kan utvikles framover. Arbeidsgruppen vil likevel bemerke at lovforslaget § 36 (inkassoloven § 3 a) om at meddelelser må være sendt på en betryggende måte, og personvern hensyn kan medføre at f.eks. ikke SMS og e-post kan sendes i alle saker. Foretakene kan fremdeles supplere skyldnerkontakten ved henvendelser per telefon, og ved å være tilgjengelig på chat og skyldnerportaler på foretakets nettsider mv.

Arbeidsgruppen foreslår en betydelig reduksjon i gebyrene, særlig for småkrav. Volumet av inkassosaker som er til inndring i inkassoforetakene, samt automatiseringen og effektiviseringen som har skjedd i bransjen, medfører at kostnads- og inntektssituasjonen er en helt annen enn ved opprettelsen av salærssystemet i 1989. Ettersom inkassosatsen har økt i tråd med konsumprisindeksen mens stadig flere prosesser er optimalisert og automatisert, har inkassoforetakene fått en betydelig høyere fortjeneste enn det de var tiltenkt. Fra 2008/2009, da salærssystemet ble

revidert forrige gang, og fram til 2018 har inkassosatsen og dermed salærnivået økt med 22,8 % (fra 570 kroner til 700 kroner). Ved utgangen av 2008 var gjennomsnittlig lønnskostnad per inkassosak på 366 kroner, mens den ved utgangen av 2018 var på 367 kroner. I løpet av denne perioden har lønnskostnaden pr. inkassosak altså bare økt med 0,3 %.

Fortjenesten viser seg blant annet ved de store inkassoforetakenes overskudd, prisingen ved kjøp av fordringsmasser der konsernet som kjøper kravene, kan innkalkulere inkassosalærer, og avtaler mellom inkassoforetak og fordringshavere om no cure no pay og pay back. Særlig for småkrav som oversendes inkassoforetak i store volumer (for eksempel bompenger, parkeringsgebyr, telefonregninger og legeregninger), synes salærene p.t. å være uforholdsmessige høye, både i forhold til kravenes størrelse og kostnadene ved inndrivningen. På den andre siden innebærer arbeidsgruppens forslag større ressurser og kostnader for inkassoforetakene, blant annet til kompetanseutvikling, internkontroll og IT-systemer.

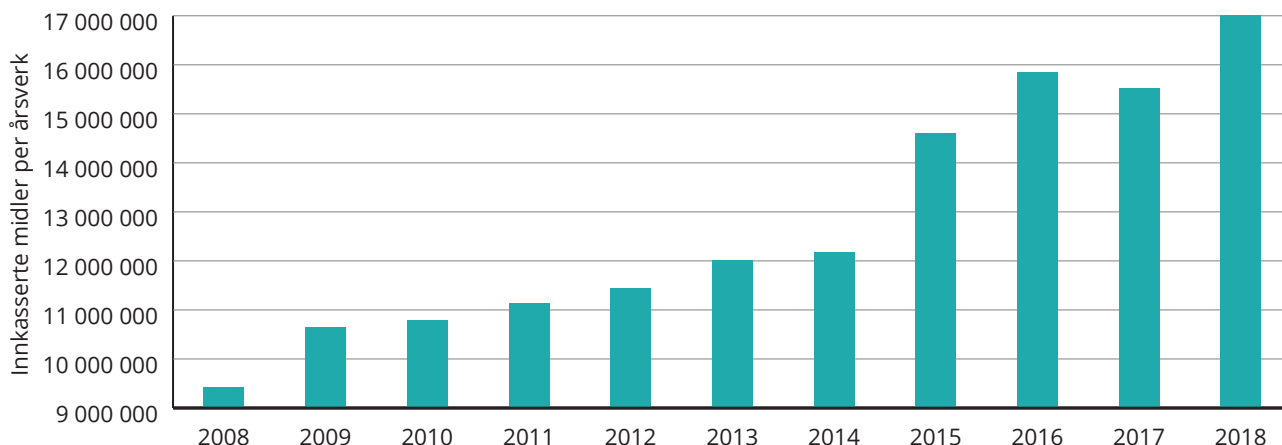
Arbeidsgruppen foreslår gebyrtabeller som i grove trekk vil dekke inkassoforetakenes kostnader, men uten å gi noen stor fortjenestemargin som i dag. Det er tatt utgangspunkt i store foretak som har automatisert og optimalisert prosessene. En del mindre foretak går med underskudd i dag, og det er klart at gebyrforslagene ikke vil bedre den økonomiske situasjonen i disse foretakene. Etter arbeidsgruppens syn bør skyldnerne fortsatt dekke kostnadene, men det er uheldig dersom skyldnerne betaler langt mer enn inndrivingskostnadene. Foruten at erstatning etter norsk rett vanligvis ikke skal gå ut over kostnadene/tapene, har mange skyldnere svært dårlig økonomi, og mange er også i en vanskelig situasjon helsemessig og sosialt. En unødven-

dig økonomisk belastning i form av uforholdsmessige høye inkassosalærer vil kunne gjøre en allerede vanskelig situasjon betydelig vanskeligere. Virke Inkasso har anslått at forslaget innebærer en reduksjon i inkassoforetakenes inntekter på ca. 30–35 % (men reduksjon i inntekter pga. halvering av skrivesalæret ved utlegg mv. og sammenslåing av krav kommer i tillegg). For foretak med stor overvekt av småkrav kan inntektene bli redusert med opp mot 50 %, og over det hvis foretakene stort sett bare inndriver småkrav som bompenger og legeregninger. Den økte differensieringen i betalingstid innebærer som nevnt at de som betaler tidlig, kommer særlig godt ut.

Ved at det foreslås en større reduksjon i gebyrene for småkrav enn for større krav, blir det enda større differensiering etter kravenes størrelse enn i dag. Dette er særlig begrunnet i at det koster vesentlig mer å inndrive større krav enn mindre. De store kravene er svært ulike og omfatter bl.a. erstatning, utbytte fra økonomisk kriminalitet og næringsgjeld, i tillegg til forbruks- og boliglån. Når store krav misligholdes, vil det ofte skyldes at skyldneren mangler betalings evne, mens når små krav misligholdes, skyldes det ofte forglemmelser. Det tar derfor gjerne lenger tid å få inndrevet større krav, og større krav krever tettere oppfølging av skyldnerne med sikte på å finne en løsning. Både av den grunn og på grunn av forventninger fra fordringshaverne følges store krav opp mer personlig av ansatte i inkassoforetakene, enn hva tilfellet er med småkrav. Særlig banker har forventninger om høy profesjonalitet i kontakten med skyldnerne, og stiller krav om høy kompetanse i inkassoforetaket. Inkassoforetaket har også tettere kontakt med fordringshaverne om det enkelte kravet der kravet er større. Det er også slik at flere saker som gjelder store krav, ender i gjeldsordning enn det som er tilfelle med småkrav.

Figuren illustrerer at det enkelte inkassoårsverk innkasserer større beløp enn tidligere, noe som blant annet kan forklares med ulike måter for effektivisering

Kilde: Finanstilsynet

Reduksjonen for de minste kravene vil gjøre gebyrene mer proporsjonale med kravenes størrelse og mer tilpasset kostnadene ved inndringen, i hvert fall for større fordringsmasser som bompenger, parkeringsgebyr, telefonregninger og legeregninger. For småkrav som ikke oversendes inkassoforetak i store volumer, er det usikkert om gebyrene vil dekke kostnadene. I slike tilfeller må eventuelt fordringshaveren betale noe for inndringen, og kostnadene vil da kunne bli veltet over på andre kunder. En annen mulighet er at fordringshaveren vil anse kravene som tapt, eller at de fordringshaverne som har mulighet, vil være mer varsomme med å yte kreditt til personer med dårlig betalingsvevne eller en dårlig betalingshistorikk.

Etter inkassoforskriften § 2-1 andre ledd gjelder de maksimale beløpssetningene i §§ 2-2 og 2-3 forbrukerforhold, og i næringsforhold er satsene halvannen ganger så høye. Arbeidsgruppen foreslår å videreføre dette. Arbeidsgruppen deler presumpsjonen fra forarbeidene om at næringsdrivende generelt har bedre økonomiske forutsetninger enn forbrukere for å bære inkassokostnader. Etter arbeidsgruppens syn bør tapte kostnader som skyldes at næringsdrivende mangler betalingsvevne, dekkes av øvrige næringsdrivende og ikke lempes over på forbrukere. Videre koster det mer å drive inn næringskrav. Det skyldes for det første at skyldnerne i næringsforhold oftere kommer tilbake for å etterspørre mer informasjon – hovedsakelig fordi de som skal følge opp kravet, ikke vet hva det gjelder, da andre i foretaket har kjøpt varen eller tjenesten. Skyldnerne i næringsforhold ber også oftere om skriftlig informasjon enn det forbrukere gjør. For det andre har rettslige skritt mot næringsdrivende ofte ikke noe for seg, og inkassoforetakene må derfor arbeide mer for å finne en utenrettslig løsning. Næringskrav kan også være svært store.

Arbeidsgruppen foreslår også å videreføre adgangen etter inkassoforskriften § 2-2 første ledd andre punktum og § 2-3 første ledd andre punktum til å legge til et beløp tilsvarende den generelle satsen for merverdiavgift der hele eller mer enn halvparten av et krav ikke skriver seg fra virksomhet som er merverdiavgiftspliktig. Arbeidsgruppen viser til at merverdiavgift er en reell kostnad for fordringshaveren, og tilsvarende bestemmelser finnes i forskrift om saksøktes sakskostnadsansvar ved tvangsfullbyrdelse § 2 (1) nr. 2, tvisteloven § 6-13 (1) bokstav e) og tvisteloven § 20-5 (1).

6.7 Andre forslag

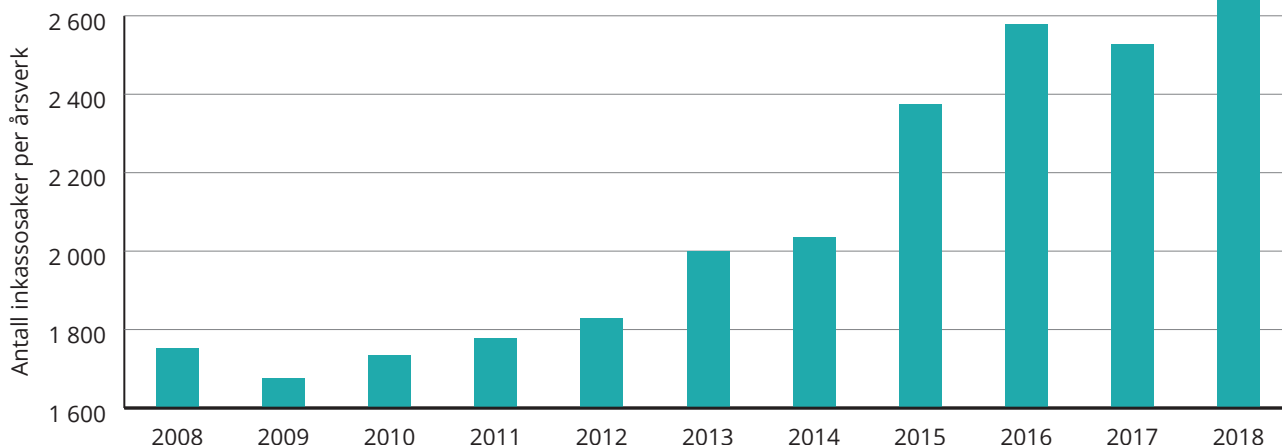
6.7.1 Gebyr ved sammenslåing av krav

Som det framgår av 5.2.4, foreslår arbeidsgruppen utvidet plikt til sammenslåing av krav, ved at kravene som hovedregel skal slås sammen selv om de er på ulike stadier i inndringen, se også lovforslaget § 18 og forskriftsforslaget § 21. I forskriftsforslaget § 8 foreslås det presisert hvordan gebyrene skal være i sammenslåingstilfellene. Forslaget må ses i sammenheng med forslaget til endring av salærmodellen ved fremmedinkasso, se punkt 6.6 og forskriftsforslaget § 6.

Kort sagt foreslås det at inkassoforetaket kan kreve gebyr for oppdatert betalingsoppfordring beregnet etter hovedstolen for krav som er tilkommet saken. Gebyr for eventuelle senere betalingspåminnelser og en eventuell ny betalingsoppfordring beregnes etter ny samlet hovedstol. Splittes tidligere sammenslåtte krav etter ønske fra skyldneren,

Figuren illustrerer at det enkelte inkassoårsverk behandler flere inkassosaker enn tidligere, noe som blant annet kan forklares med ulike måter for effektivisering

Kilde: Finanstilsynet

kan det kreves gebyr som om sakene ikke hadde vært slått sammen.

Gebyrforslaget er nærmere kommentert i spesialmerknoten til forskriftsforslaget § 8.

Reglene om sammenslåing av krav og gebyrreglene som foreslås i den forbindelse, fører gjennomgående til store besparelser for skyldnerne, både ved utenrettslig og rettslig inndrivning, selv om det har vært vanskelig å tallfeste de økonomiske konsekvensene nøyaktig. Forslaget legger dessuten til rette for at fordringshaveren i større utstrekning enn nå sier opp eller hever avtalen med skyldneren på grunn av misligholdet, og slik forhindrer at kravet stadig vokser. Nå er inkassosalærene så høye ved gjentatt mislighold at de ikke legger til rette for at fordringshaveren sier opp eller hever avtalen.

6.7.2 Gebyr ved betalingsutsettelse og avdragsbetaling

Etter inkassoforskriften § 2-4 kan maksimalsatsene etter §§ 2-2 og 2-3 forhøyes med 1,5 ganger inkassosatsen (dvs. 1050 kroner) når det avtales en avdragsordning med mer enn fire avdrag. Dette gjelder likevel ikke dersom fordringshaveren bringer saken inn for forlikrådet, tingretten eller namsmannen, eller dersom avdragsordningen avtales etter at en av disse instansene har behandlet saken. Formålet med bestemmelsen er å gi insentiver til å løse inkassosaken utenfor det rettslige apparatet. Departementet har i Rundskriv G-106/89 om inkassoloven og inkassoforskriften s. 84–85 begrunnet avdragsordningen med at det som et ledd i avdragsordningen ofte utstedes eksigibelt gjeldsbrev slik at domstolsbehandling ikke er aktuelt. Kostnadene dette medfører, må kunne kreves dekket av skyldneren. Alternativet vil ofte være rettslig inndrivning med høyere kostnader for skyldneren. Ordningen tar dermed sikte på å være gunstig for både skyldneren og fordringshaveren.

Etter arbeidsgruppen syn er bestemmelsen lite fleksibel og lite tilpasset inkassoforetakets arbeid med saken. Avtaler om betalingsutsettelse og avdragsbetaling vil imidlertid medføre kostnader i form av kontakt med skyldneren i forbindelse med inngåelse av avtalen, påminnelser om forfall og føring av innbetalinger. Dersom avdragsordningen brytes eller skyldneren ønsker å reforhandle avtalen, vil også dette medføre kostnader.

Arbeidsgruppen foreslår i forskriftsforslaget § 9 at det skal kunne tas et gebyr på 105 kroner for inngåelse av avtaler om betalingsutsettelse og avdragsbetaling og deretter 35 kroner for hver skriftlig henvendelse som sendes skyldneren i henhold til avtalen. Forslaget vil formodentlig være til

økonomisk gunst for skyldneren ettersom beløpet som avkreves, står i forhold til ordningen som avtales. Inkassoforetaket vil heller ikke ha noen egeninteresse i antall avdrag som velges, slik dagens skille på fire eller flere avdrag legger opp til.

Arbeidsgruppen foreslår at bestemmelsen skal gjelde ved all inndrivning, dvs. ved både egen- og fremmedinkasso. Dette særlig for å stimulere til økt fleksibilitet innen egeninkasso når det gjelder det å finne en løsning der skyldneren har betalingsvanskeligheter.

Forslaget er kommentert nærmere i merknoten til forskriftsforslaget § 9.

6.7.3 Gebyr for utarbeidelse av gjeldsbrev eller en annen skriftlig erklæring som hindrer foreldelse

Som nevnt i punkt 5.2.5 foreslår arbeidsgruppen i lovforslaget § 21 andre ledd at skyldneren skal ha fått tilbud om å undertegne et gjeldsbrev eller en annen skriftlig erklæring, før et inkassoforetak tar rettslige skritt for å hindre foreldelse.

Arbeidsgruppen foreslår i forskriftsforslaget § 10 at inkassoforetaket kan ta et gebyr på 140 kroner dersom det utarbeider et gjeldsbrev eller en annen skriftlig erklæring for å hindre foreldelse, forutsatt at skyldneren undertegner. Etter arbeidsgruppens syn vil utarbeidelsen av gjeldsbrevet eller erklæringen medføre kostnader for inkassoforetaket som det er rimelig å kreve delvis dekket. Gebyrbestemmelsen vil også synliggjøre plikten til å tilby skyldneren å undertegne et gjeldsbrev eller en annen skriftlig erklæring som hindrer foreldelse. Forslaget er nærmere kommentert i merknoten til forskriftsforslaget § 10.

6.7.4 Gebyr for svar på forslag til utenrettslige gjeldsordninger

Arbeidsgruppen foreslår i forskriftsforslaget § 11 at det kan tas et gebyr på 140 kroner der fremmedinkassoforetak behandler forslag til utenrettslige gjeldsordninger. Gebyret vil langt fra dekke inkassoforetakets arbeid med å vurdere forslag til utenrettslige gjeldsordninger. Forslaget bygger på en avveining av ulike hensyn. På den ene siden står hensynet til i hvert fall til en viss grad å kompensere arbeidet som gjøres, forebygge useriøse forslag til utenrettslige gjeldsordninger og å skape mer oppmerksomhet om den foreslåtte plikten til å svare på forslag til utenrettslige gjeldsordninger, jf. lovforslaget § 19 andre ledd. På den andre siden står hensynet til skyldneren, som ofte vil være i en

svært presset økonomisk situasjon, og det at fordringshaver og fremmedinkassoforetak ikke bør gjøre situasjonen vanskeligere ved å påføre høye kostnader. Arbeidsgruppen vil bemerke at gebyret normalt vil inngå i gjeldsordningen, og at inkassoforetaket derfor vanligvis vil motta et betydelig lavere beløp, om noe i det hele tatt.

Arbeidsgruppen foreslår at anledningen til å ta gebyr bare skal gjelde der fremmedinkassoforetak har svart på forslaget til utenrettslig gjeldsordning. Det skyldes både at plikten til å svare på forslag om utenrettslige gjeldsordninger etter lovforslaget § 19 andre ledd bare foreslås å gjelde for fremmedinkassoforetak, og det at fordringshaverens arbeid med å svare på forslag til utenrettslige gjeldsordninger vil være arbeid med egen sak som det ikke er naturlig å kreve dekket.

6.7.5 Gebyr for tilbakeføring

Når skyldnere betaler for mye til inkassoforetaket, har inkassoforetaket anledning til å holde tilbake kostnadene til tilbakeføring. Dette gjelder ikke dersom det er inkassoforetaket eller fordringshaveren som er skyld i at overbetalingen har funnet sted. Kostnadene til tilbakeføring skal dekke de faktiske direkte og indirekte kostnadene og kan derfor ikke fastsettes sjablonmessig. Holder inkassoforetaket tilbake et større beløp enn de faktiske kostnadene, vil det være i strid med god inkassoskikk. Gjennom tilsyn er det avdekket at det er varierende praksis hos de ulike inkassoforetakene når det gjelder hvilket beløp som holdes tilbake ved tilbakeføringen. Beløpene varierer som regel fra 0 til 150 kroner, men som regel har inkassoforetaket satt én fast sats for beløpet som holdes tilbake.

Etter arbeidsgruppens syn er det et klart behov for å regulere adgangen til å ta gebyr for tilbakeføringer. Arbeidsgruppen har vurdert om kostnadene til tilbakeføring bør anses dekket gjennom gebyrsystemet for øvrig, eller om det bør settes et fast tilbakeføringsgebyr. Arbeidsgruppen foreslår i forskriftsforslaget § 12 et gebyr på 35 kroner. Arbeidsgruppen foreslår at det bare skal være adgang til å holde tilbake dette gebyret i de tilfellene hvor skyldneren selv er skyld i overbetalingen, eksempelvis der skyldneren har betalt et høyere beløp enn angitt eller har betalt flere kravbrev som gjelder det samme kravet. Arbeidsgruppen mener det er rimelig at det i slike tilfeller kan tas et mindre gebyr for tilbakeføringen, i og med at det påløper kostnader, og at det er mer rimelig at det er skyldneren som har gjort feil, som betaler, enn at kostnadene fordeles på andre. En slik gebyrbestemmelse vil dessuten gi en tydelig regel som begrenser adgangen til å ta høyere gebyr, og den vil tydeliggjøre plikten til tilbakebetaling. Bestemmelsen foreslås å gjelde ved all utenrettslig inndrivning, dvs. at den også vil

beskytte skyldnerne mot høyere gebyrer ved ordinær egeninkasso. Dersom det er registrert flere overbetalinger i en sak på tidspunktet for tilbakeføringen, bør det bare være adgang til å holde tilbake gebyr for én tilbakeføring, ikke for hver overbetaling som har skjedd.

For inkassoforetak foreslår arbeidsgruppen å lovfeste plikt til å tilbakeføre beløp som skyldneren har betalt for mye, i lovforslaget § 22 tredje ledd. Forslaget er nærmere behandlet i punkt 10.2.4.

I merknaden til forskriftsforslaget § 12 er det redegjort nærmere for forslaget om gebyr for tilbakeføringer.

6.7.6 Adgang til å kreve kostnadsdekning overfor mindreårige

I flere tolkningsuttalelser fra Justisdepartementets lovavdeling er det lagt til grunn at det ville være i strid med vergemålsloven å kreve inndrivingskostnader dekket fra en mindreårig. Lovavdelingen har i en tolkningsuttalelse 4. juli 2008 imidlertid uttalt at det ikke er noe i veien for at en verge tar på seg å dekke de økonomiske forpliktelsene til en mindreårig. Dersom vergen ikke betaler i tide, kan kravet inndrives gjennom utenrettslig inkasso, og fordringshaveren kan kreve at vergen dekker nødvendige inndrivingskostnader etter inkassoloven § 17. Om en verge i det enkelte tilfellet har tatt på seg å dekke de økonomiske forpliktelsene til en mindreårig, må vurderes konkret. I praksis er uttalelsen tolket slik at inkassoforetakene kan inndrive krav som er pådratt av mindreårige, på en av følgende måter:

- 1) Fordringshaveren/inkassoforetaket kan rette kravet til den mindreåriges verge og da kreve de utenrettslige inndrivingskostnadene dekket. Eksempelvis vil dette være tilfelle dersom inkassoforetaket sender kravbrevet til den mindreårige ved foresatte.
- 2) Fordringshaveren/inkassoforetaket kan rette kravet direkte til den mindreårige, men da ikke kreve de utenrettslige inndrivingskostnadene dekket.

I en tolkningsuttalelse 22. august 2017 har lovavdelingen kommet til at fordringshaveren må kunne kreve dekket inndrivingskostnadene så lenge inndrivingsprosessen er påbegynt etter at skyldneren er blitt myndig. I tolkningsuttalelsen er det lagt til grunn at dersom det sendes et påkrav etter at skyldneren har fylt 18 år, for et krav som er pådratt før fylte 18 år, vil inndrivingskostnader som knytter seg til det nye betalingsmisligholdet, være oppstått etter at skyldneren har blitt myndig. Når skyldneren havner i mislighold på dette tidspunktet, vil han eller hun ikke lenger vernes av vergemålsloven § 9. Lovgivningen bygger på en forutset-

ning om at myndige skyldnere er i stand til å forstå konsekvensene av ikke å gjøre opp for seg. Så lenge inndrivingskostnadene knyttet seg til misligholdet av en gyldig betalingsforpliktelse og misligholdet skjedde etter at skyldneren ble myndig, hadde skyldneren etter lovavdelingens syn heller ingen berettiget forventning om å slippe å dekke kostnadene ved inndrivningen.

Det har forekommet tilpasninger til denne tolkningsuttalelsen som innebærer at inkassooppfølging av krav innstilles fram til den mindreårige fyller 18 år. Når den mindreårige har fylt 18 år, begynner inndrivningen med vanlige inkassogebyrer, og med forsinkelsesrenter som har påløpt helt fra opprinnelig forfall.

I forskriftsforslaget § 16 foreslås det at det ikke kan kreves dekket inndrivingskostnader av skyldnere for krav de har pådratt seg som mindreårige. Dette gjelder også ved inndrivning som rettes til vergen så lenge ikke vergen er medskyldner, og for inndrivning som skjer etter at skyldneren har fylt 18 år. Bestemmelsen foreslås å gjelde ved alle former for inndrivning, dvs. både ved egen- og fremmedinkasso. Forslaget er begrunnet i flere ulike forhold. Etter arbeidsgruppens syn framstår det i utgangspunktet som lite rimelig at unge som nettopp er fylt 18 år, skal betale inkassogebyrer for krav som er pådratt før de fylte 18. Etter barneloven § 66 skal foreldrene forsørge barna når barna selv ikke har midler til det. Plikten til å forsørge barna varer fram til barna er 18 år eller så lenge de følger vanlig skolegang, jf. barneloven § 68 andre ledd. Arbeidsgruppen antar at det ofte skyldes omsorgssvikt når mindreårige ikke betaler utgifter til lege og andre utgifter som gjelder grunnleggende behov, og at det ofte vil være vanskelig for ungdommer som er utsatt for omsorgssvikt, å betale straks de fyller 18 år. Så lenge ungdommene følger vanlig skolegang, følger det som nevnt av barneloven at de skal forsørges av foreldrene, selv om de er over 18 år. Arbeidsgruppen har også lagt vekt på at gjelden ble pådratt mens skyldneren var mindreårig, og at det virker urimelig å lage et nytt forfallstidspunkt for å generere gebyr når skyldneren oppnår myndighetsalder. Av hensyn til enkelhet er det ikke lagt opp til et skille mellom kravenes bakgrunn i forslaget til forskriftsbestemmelse, selv om det ikke for alle typer krav anses like urimelig at den mindreårige må betale inndrivingskostnader. For eksempel dersom kravet gjelder erstatning for forsettlig skader, kan det anses urimelig at fordringshaveren (offeret) må betale for inndrivningen i stedet for skyldneren. Den foreslåtte bestemmelsen innebærer ikke noe rettslig hinder for at gjelden kan inndrives, men etter omstendighetene kan det bli ulønnsomt.

For nærmere detaljer vises det til merknaden til forskriftsforslaget § 16. Personvernkonsekvensene av forslaget er vurdert i punkt 11.5.

6.7.7 Endring i lovens ordlyd om utgangspunktet for kostnadsdekningen

Som det framgår av avsnittene foran, foreslår arbeidsgruppen at det skal kunne tas standardgebyrer, men med en begrenset rett til å kreve faktiske kostnader dekket, og at gebyrene settes ned betraktelig.

Som en konsekvens av dette foreslår arbeidsgruppen å endre hovedregelen om kostnadsdekning i inkassoloven. Etter hovedregelen i inkassoloven § 17 første ledd første punktum plikter skyldneren «å erstatte fordringshaverens nødvendige kostnader ved utenrettslig inndrivning». Arbeidsgruppen foreslår i lovforslaget § 37 første ledd første punktum at skyldneren skal plikte «å dekke rimelige kostnader til utenrettslig inndrivning». Arbeidsgruppen legger til grunn at rimelighetsbegrensningen gir adgang til å sette gebyrer som ikke nødvendigvis dekker alle kostnader i alle saker. Men gebyrene må dekke vanlige, rimelige kostnader.

6.7.8 Justering av inkassosatsen

Arbeidsgruppen foreslår i forskriftsforslaget § 4 andre ledd å videreføre inkassoforskriften § 1-1 tredje ledd andre punktum, slik den lød fram til inkassosatsen ble fryst ved forskrift 20. desember 2018 nr. 2050 om endring i inkassoforskriften m.m., jf. også daværende inkassoforskriften § 2-1 første ledd andre punktum. Det vil si at inkassosatsen og alle gebyrene justeres i tråd med konsumprisindeksen.

Som tidligere nevnt er en årsak til at gebyrene og salærene nå gjennomgående er høyere enn kostnadene, at gebyrene og salærene er økt i tråd med konsumprisindeksen, samtidig som kostnadene pga. automatisering og optimalisering av prosesser ikke er økt like mye. Historikken gir imidlertid ikke arbeidsgruppen grunnlag for å si at inkassoforetakene nå har et så stort potensiale innen automatisering og optimalisering at gebyrene ikke bør øke framover, eller at de bør øke mindre enn konsumprisindeksen. Det er mulig at de største potensialene for effektivisering allerede er utnyttet. Arbeidsgruppen har også lagt vekt på at flere av forslagene forutsetter manuell skyldnerkontakt og saksbehandling, og at andre gebyrer øker i tråd med konsumprisindeksen.

6.8 Forenklinger

Arbeidsgruppen har forsøkt å utforme reglene slik at de er lett tilgjengelige. Likevel foreslås det flere forskriftsbestemmelser enn i den gjeldende inkassoforskriften. Arbeidsgruppen antar at gebyrene som foreslås for spesifikke handlinger, f.eks. betalingsutsettelse, avdrag og tilbakeføring, er lette å forstå og forholde seg til. Når det gjelder struktur, foreslår arbeidsgruppen et felles kapittel i inkassoforskriften om gebyrer for egen- og fremmedinkasso. Flere av de foreslåtte reglene er felles for både egen- og fremmedinkasso (regler om inkassosatsen og dekning av faktiske kostnader, gebyr for purringer, betalingsutsettelser, avdrag og tilbakeføringer og regulering av adgangen til å ta gebyr der skyldneren har pådratt seg kravet som mindreårig), og det anses ikke hensiktsmessig å ha dem i ulike kapitler.

Arbeidsgruppen foreslår at inkassosatsen reduseres fra 700 kroner til 70 kroner. Dette vil forenkle skyldnerens kontroll med gebyrene som avkrevs.

Videre anses det som en vesentlig forenkling at nødvendighetskravet utgår, og at forslaget legger opp til standardiserte gebyr, i stedet for «skyldnerens maksimale erstatningsplikt for utenrettslige inndrivingskostnader», se mer om dette i punkt 6.4.

Bjønness, Riksheim, Stensrud og Christophersens forslag om at fordringshavere ikke kan ta gebyr for inkassovarsler og betalingsoppfordringer ved ordinær egeninkasso, innebærer også en betydelig forenkling, fordi fordringshaverne bare behøver å forholde seg til purringer, som så å si ikke har formkrav.

Arbeidsgruppen antar også at forslaget om at gebyrene som kreves for purring og inkassovarsel, ikke konsumeres i gebyrene for betalingsoppfordring, innebærer en forenkling. Etter dagens system vil purregebyr og gebyr for inkassovarsel og eventuelle betalingsoppfordringer etter inkassoforskriften kapittel 1 konsumeres av lett salær etter kapittel 2. Videre konsumeres lett salær av tungt salær. Konsumeringen framgår implisitt av loven, ved at salærene er maksimalsatser for inndrivingskostnader. Videre vil manglende konsumering legge til rette for mer fleksibilitet i inndringen, ved at fordringshaveren f.eks. kan sende to eller tre purringer og i større grad enn nå ta betalt for det. Manglende konsumering vil dessuten forenkle kontroll og utregning av gebyrene.

Det er også en forenkling at særreglene for advokater ikke foreslås videreført.

Flere av de relativt kompliserte reglene som foreslås, viderefører gjeldende rett. Det gjelder f.eks. rett til å legge til et beløp tilsvarende den generelle satsen for merverdiavgift der hele eller mer enn halvparten av et krav ikke skriver seg fra virksomhet som er merverdiavgiftspliktig. Inkassoforetakene har imidlertid systemer som innebærer at regelen ikke er vanskelig å anvende. Arbeidsgruppen antar også at skyldnere flest ikke behøver å forholde seg til denne bestemmelsen. Det samme gjelder definisjonen av krav i inkassoforskriften § 2-2 annet ledd og forskriftsforslaget § 6 sjuende ledd, som kan framstå som komplisert, men som etter det arbeidsgruppen er kjent med, fungerer godt i praksis. Arbeidsgruppen foreslår som nevnt også en forskriftsbestemmelse om at det ikke kan tas gebyr for inndrivingskostnader som mindreårige har pådratt seg. Selv om det øker forskriftens omfang, er det vanskelig å se at bestemmelsen gjør regelverket mer komplisert, i og med at det allerede finnes regler om dette, som følger av en tolkning av vergemålsloven sammenholdt med inkassoregelverket. Etter arbeidsgruppens syn innebærer forskriftsregulering av adgangen til å ta gebyr overfor mindreårige først og fremst at regelverket blir lettere tilgjengelig.

6.9 Avtaler om pay back (ytelser fra inkassoforetaket til fordringshaveren for å få oppdrag)

Avtaler hvor inkassoforetakene gir fordringshaverne penger og/eller tilleggstjenester med økonomisk verdi for å få inkassooppdrag (pay back), er et viktig element i konkurransen om oppdrag i deler av inkassobransjen.

Etter gjeldende regler begrenser nødvendighetskriteriet i inkassoloven § 17 i vesentlig utstrekning adgangen til pay back. Vilkåret om at skyldneren bare plikter å erstatte fordringshaverens *nødvendige* inndrivingskostnader, utelukker i utgangspunktet at inkassoforetaket kan gi fordringshaveren rabatt på eller tilbakeføre hele eller deler av inkassosalæret som skyldneren har betalt. I et slikt tilfelle kan skyldneren sies å ha blitt avkrevd mer salær enn hva som er nødvendig, hvor differansen tilsvarer rabatten eller tilbakeføringen. Inkassoloven utelukker imidlertid ikke pay back fullstendig. Selv om fremmedinkassosalær bare kan avkrevs og beregnes ut fra et nødvendighetsperspektiv etter inkassoforskriften kapittel 2, avkrevs gebyrer etter inkassoforskriften kapittel 1 uten hensyn til faktiske kostnader. Det vil si at disse gebyrene kan avkrevs uten at fordringshaveren må dokumentere tap, jf. Justisdepartementets Rundskriv G-106/89 om inkassoloven og inkassofor-

skriften s. 76. Med andre ord behøver fordringshaveren verken å vurdere om tiltakene (purring, inkassovarsel eller betalingsoppfordring) eller gebyrenes størrelse er nødvendig. Inkassoforskriften kapittel 1 er tolket slik at inkassoforetakene lovlig kan tilbakeføre et beløp tilsvarende gebyret for purring/inkassovarsel/betalingsoppfordring til fordringshaveren, selv om skyldneren er blitt avkrevd «fullt» fremmedinkassosalær etter inkassoforskriften kapittel 2. I tillegg til å tilbakeføre disse gebyrene kan inkassoforetakene uten vederlag yte tjenester som øker effektiviteten eller kvaliteten i inkassoforetakets inndrivning og utførelse av oppdraget, jf. tolkningsuttalelse fra Justisdepartementets lovavdeling 21. januar 2011.

Finanstilsynet har ved flere anledninger utarbeidet rundskriv for å veilede om tillatt pay back, senest rundskriv 5/2014 Retningslinjer for inkassators adgang til å inngå avtaler om tilleggsytelser i forbindelse med inkassooppdrag – «pay back». Finanstilsynets erfaring er at foretakenes etterlevelse av retningslinjene varierer, og foretakene opplever at rom for tolkning og manglende innsyn i anbuds konkurranser gjør konkurransesituasjonen vanskelig. Det krever også store ressurser fra Finanstilsynets side både å følge opp foretakenes etterlevelse og stadig å vurdere nye avtalevilkår.

Høsten 2018 igangsatte Finanstilsynet et dokumentbasert tilsyn for å undersøke foretakenes etterlevelse av reglene om pay back nærmere. Tilsynet ble avsluttet med rapporten Avtaler om tilleggsytelser i forbindelse med inkassooppdrag (pay back) 13. november 2019. I forbindelse med tilsynet ble alle norske inkassoforetak bedt om å inngi tallmateriale som kunne danne grunnlag for statistikk, men også for videre utvelgelse av mer inngående materiale til kontroll. Tallmaterialet viste at 27 av 101 inkassoforetak hadde avtaler om pay back i 2017. Totalt ble det tilbakeført 197 523 429 kroner fordelt på 786 fordringshavere. Dette utgjorde 6,78 % av disse inkassoforetakenes inkassoinntekter for samme år (totale inkassoinntekter var 2 875 869 962 kroner). Enkelte foretak hadde bare pay back-avtale med én fordringshaver, og disse utbetalingene varierte totalt fra 64 kroner til 30 021 180 kroner for 2017. Foretaket med flest pay back-avtaler hadde 232 fordringshavere som fikk tilbakeføringer. Ett foretak sto for over 25 % av alle tilbakeføringer beløpsmessig sett – 52 643 609 kroner fordelt på 120 fordringshavere.

Arbeidsgruppen foreslår som nevnt i punkt 6.4 ikke å videreføre nødvendighetskravet i inkassoloven § 17. Arbeidsgruppen foreslår i stedet gebyrer som bygger på normal-tapsbetraktninger. Dersom det er ønskelig å begrense inkassoforetakenes adgang til å yte pay back, må det derfor gjøres gjennom en særskilt lovbestemmelse.

Arbeidsgruppen ser gode grunner til å opprettholde begrensninger i adgangen til å yte pay back. Likevel foreslår et flertall bestående av *Bjønness, Flock, Stensrud og Christophersen* ingen videre regulering. *Riksheim* foreslår i lovforslaget § 27 og forskriftsforslaget § 30 en regulering som for en stor del bygger på gjeldende rett, men som innsnevrer adgangen til tilbakeføringer til gebyrer for purringer som fordringshaveren selv har sendt. Forslaget henger sammen med forslaget om at bare inkassoforetak kan sende inkassovarsler og betalingsoppfordringer. I tillegg foreslås det eksplisitt regulering av hvilke tjenester som kan ytes vederlagsfritt.

Begrensninger i adgangen til å yte pay back regulerer forholdet mellom inkassoforetak og fordringshavere, dvs. to profesjonelle aktører, eventuelt konkurransen inkassoforetakene imellom. Dersom pay back skal reguleres, må det være pga. hensynet til skyldnerne eller andre tungtveiende samfunnsmessige hensyn. Reglene om kostnadsdekning er innrettet slik at en tredjeperson (skyldneren) blir ansvarlig for kostnadene fordringshaveren har til en tjeneste (inkasso) som denne velger å benytte. Det er ingen vanlig konkurransesituasjon. Skyldneren, som betaler, kan verken påvirke prisen eller kvaliteten på tjenesten. Vanligvis skal konkurranse føre til lavere pris og/eller bedre kvalitet i tjenestene, men når pay back inngår i konkurransen om inkassooppdragene, fører det verken til lavere pris eller høyere kvalitet for den som betaler for tjenesten. Det at pay back gjelder statlig fastsatte gebyrer som skyldneren har betalt for inndrivningen som en erstatning for fordringshaverens kostnader, tilsier at gebyrene bør dekke kostnader til inndrivningen og komme skyldneren til gode i form av høy kvalitet i inndrivningen. Arbeidsgruppens forslag til ny inkassolov og ny inkassoforskrift innebærer betydelig reduserte inntekter og økte kostnader for inkassoforetakene, og endringsforslagene tilsier at det bør være lite eller ikke noe rom for pay back. Dersom inkassoforetakene inngår avtaler med fordringshavere som ytterligere presser foretaket økonomisk, er det grunn til å tro at foretakene vil måtte kutte ressurser i bemanning, kompetanseutvikling, internkontroll, systemutvikling mv. og bare oppfylle lovens minimumskrav til forsvarlig virksomhetsutøvelse. Det vil i praksis kunne innebære en økt bruk av automatiserte prosesser som vil kunne gå ut over de skyldnerne som er best tjent med å kunne samtale med kvalifiserte saksbehandlere for å finne en løsning på inkassosaken. Det er også generelt sett vanskelig å se noen grunn til at fordringshaverne skal få betalt for å sende saker til inkasso og slik tjene penger på misligholdet. Ved at fordringshavere får inntekter på grunn av misligholdet, kan pay back dessuten gi enkelte fordringshavere insentiver til å «skape krav», f.eks. ved å innrette betalingsløsningene slik at skyldnere uforvarende kan pådra seg betalingsforpliktelser, eller ved at løpende avtaler ikke avsluttes ved mislighold. *Bjønness, Riksheim, Stensrud*

og Christophersens forslag om forbud mot at inkassoforetak skal dekke kostnader til det offentlige for rettslig inn-driving, henger også godt sammen med regulering av pay back, fordi det blir enklere å omgå forbudet dersom det ikke er noen regulering av pay back.

Et flertall bestående av *Bjønness, Flock, Stensrud og Christophersen* foreslår likevel ikke fortsatt regulering av pay back. Bakgrunnen for dette er dels at det framstår som usikkert i hvilken grad regulering av pay back vil komme skyldnerne til gode, og dels at regler om pay back uansett er vanskelig å håndheve og sanksjonere for Finanstilsynet.

Slik flertallet ser det, er det usikkert i hvilken grad begrensninger i adgangen til å yte pay back vil bidra til kvalitet i virksomhetsutøvelsen, eller om begrensningene heller vil tilgodese inkassoforetakets eiere. Kravene til inkassovirk-somheten, kombinert med strengere sanksjoner, legger til rette for forsvarlig virksomhetsutøvelse, uavhengig av regler om pay back. Det ville være lite rasjonelt av inkasso-foretakene å yte pay back i en så stor utstrekning at foretaket ikke har økonomi til å drive virksomheten på en forsvarlig måte. Som det er redegjort for i punkt 12.1 kan Finanstilsynet gi flere ulike reaksjoner ved brudd på inkassolovgivningen. Dersom virksomheten innrettes slik at det ikke er tilrådelig å la den fortsette, pga. brudd på god inkassoskikk og/eller øvrige krav til inn-drivingen, kompetanse mv., vil det kunne medføre tilbakekall av foretaksbevillingen. Når flertallet ikke vil foreslå regulering av pay back, innebærer det at foretakene vil stå fritt til å avtale de økonomiske betingel-sene med fordringshaveren. Etter flertallets oppfatning må inkassoforetakene selv ta ansvar for ikke å havne i en situa-sjon hvor avtalene med fordringshaverne legger et så stort økonomisk press på kvaliteten i virksomhetsutøvelsen at virksomheten ikke drives forsvarlig. Det som uansett synes klart, er at en regulering av pay back neppe vil komme skyldnerne til gode i form av reduserte inkassogebyr. Der-som pay back ikke har klare konsekvenser for skyldneren, kan ikke flertallet se at det bør oppstilles regler som griper inn i kommersielle avtaler mellom to profesjonelle parter som fordringshaver og inkassoforetak.

Flertallet kan for øvrig heller ikke se at det er hensiktsmessig at Finanstilsynet skal bruke store ressurser på å kontrol-lere, veilede om og håndheve reguleringer av pay back, med mindre det tjener hensynet til skyldneren eller andre viktige samfunnsmessige hensyn. Den foreslåtte regelen om at inkassoforetaket vederlagsfritt kan yte nærmere angitte tjenester som bedrer effektiviteten eller kvaliteten i inn-drivingen, vil kunne føre til enklere vurderinger av hvilke tjenester inkassoforetakene kan yte vederlagsfritt. Imidler-tid vil inkassoforetak alltid kunne yte tjenester til fordrings-havere på vanlige forretningsmessige vilkår. Spørsmål om tjenestene ytes på vanlige forretningsmessige vilkår eller

ikke, vil derimot være svært vanskelig å overprøve fra det offentliges side, og behandlingen av klager som vil måtte komme, vil kunne være særdeles omfattende. En annen sak er at sanksjonssystemene ikke er (og heller ikke bør være) innrettet mot kommersielle avtaler mellom for-dringshaveren og inkassoforetaket.

Riksheim ønsker ikke at det skal være anledning for inkasso-foretaket og fordringshaveren å fritt avtale seg imellom til-bakeføring av hele eller deler av inkassogebyret. Hun mener derimot at det finnes gode grunner for å forby vederlag for å få oppdrag, og foreslår en bestemmelse som regulerer dette.

Dersom man tilbakefører hele eller deler av inkassoforeta-kets gebyrinntekter for å utføre oppdraget til fordrings-haver, er mindretallets oppfatning at dette bryter med prin-sippet om skyldnerens kostnadsdekning etter lovforslaget § 37 og forskriftsforslaget kapittel 2. Dersom skyldneren blir avkrevd et inkassogebyr, må dette tilsvare en kostnad fordringshaveren har for å engasjere et inkassoforetak i saken. Dersom beløp blir tilbakeført fordringshaveren, utover fordringshaverens egne kostnader, blir skyldneren avkrevd mer enn det som er fordringshaverens kostnader.

For fordringshavere som ikke har hatt kostnader med å sende purring eller varsel selv, er tilbakeføringen en ren inntektskilde. Mindretallet mener dette ikke bare er et brudd med skyldnernes erstatningsplikt, men dessuten etisk svært vanskelig å forsvare. Et uttrykt formål med lov-revisjonen er å skape tillit til bransjen. Adgang til full pay back er med på å uthule dette formålet.

Det er i stor grad fordringshavere som i en anbudskonkur-ranse om inkassoopdrag oppstiller vilkår om tilbakeføring av gebyrer som i realiteten er å anse som et vederlag for å få oppdraget. Det er derfor, etter mindretallets mening, oppdragsgivere som er premissleverandør for konkurranse-situasjonen. I dagens situasjon vil en pay back-ordning bare komme fordringshaveren til gode og medføre betydelige inntekter på fordringshaverens hånd. Etter dette mindre-tallets syn vil et forbud mot pay back snu konkurranse-situasjonen til å konkurrere på kvalitet i inn-driving og skyldner-vennlige tiltak, fremfor å skape en økonomisk fordel for fordringshaverne på skyldnernes bekostning.

Lovforslaget § 27 innebærer i praksis at inkassoforetaket skal beholde gebyrer for varsler som foretaket har sendt, som inkassovarsler og betalingsoppfordringer, og andre gebyrer som er foreslått i forslaget til inkassoforskriften. Fordringshaveren beholder gebyr for puringer som han selv har sendt.

For å unngå omgåelse av forbud mot vederlag foreslår mindretallet at heller ikke tilleggsytelser kan ytes vederlagsfritt til fordringshaver. Som vederlag omfattes derfor også «ytelser av varer eller tjenester som ikke skjer på vanlige forretningsmessige vilkår». Ytelse som er en naturlig del av inkassovirksomheten, omfattes ikke av bestemmelsen. Dette er ikke tilleggstjenester, men en del av inkassotjenesten. Som eksempel vil scoring av skyldner for inndrivingsløp, håndtering av innsigelser og vurdering av rettmessighet av krav, postutsendelse og returpost være oppgaver som naturlig faller innenfor inkassooppdraget. På samme måte vil rettshjelp som er «nødvendig for» å yte god og fullstendig inkassobistand og bevillingshavers adgang til å opptre som prosessfullmektig falle innenfor, jf. uttalelser om inkassoforetakets muligheter til å gi rettshjelp i Ot.prp. nr. 7 (1990–1991) side 18–19.

Spørsmålet om ytelse av varer eller tjenester skjer på vanlige forretningsmessige vilkår eller ikke, kan være vanskelig. Finanstilsynet henviser til vesentlige ressurser til kontroll av de forretningsmessige vilkår. Mindretallet foreslår en forskriftsbestemmelse om unntak for kvalitetshevende og effektiviserende tiltak. Som eksempel vil IT-tekniske løsninger (integrasjoner) for informasjonsflyt mellom fordringshaver og inkassoforetak være avgjørende for kvalitet og effektivitet i inkassoprosessen. Slike løsninger vil også gi bedre sikkerhet og sporbarhet med informasjonsutveksling mellom fordringshaveren og inkassoforetaket. Formuleringen «tjenester som gjør inndrivingen mer effektiv eller kvalitativt bedre» i den foreslåtte lovbestemmelsen viderefører gjeldende avgrensning i hvilke tjenester inkassoforetak kan yte til fordringshaveren, jf. tolkningsuttalelse fra Justisdepartementets lovavdeling 21. januar 2011. I Finanstilsynets rundskriv 5/2014 Retningslinjer for inkassators adgang til å inngå avtale om tilleggsytelser i forbindelse med inkassooppdrag – «pay back» er det redegjort nærmere for hvilke tjenester inkassoforetaket kan yte og ikke. Mindretallet foreslår en forskriftsbestemmelse som bygger på dette rundskrivet, men som begrenser dagens praksis, se forskriftsforslaget § 30. Ytelse av varer eller tjenester utover dette kan ikke lovlig tilbys vederlagsfritt. Mindretallet legger til grunn at forslag til ny bestemmelse vil innebære færre grensetilfeller enn etter dagens regulering av pay back til fordringshaver, og at presiseringen i lovforslaget § 15 vil føre til en forenklet tilsynsoppgave for Finanstilsynet. Hensynet til Finanstilsynets ressursituasjon kan uansett ikke være avgjørende for et hensiktsmessig regelverk for utøvelse av inkassovirksomhet.

Forbudet gjelder overføring av kontanter, varer og tjenester til fordringshaveren selv, fordringshaverens nærstående og administrative foretak som utfører oppdrag for en fordringshaver. Med «nærstående» menes nærstående som er omfattet av definisjonen av nærstående i aksjeloven

§ 1-5, likevel slik at det i konsernforhold ikke er nødvendig at morselskapet er et norsk aksjeselskap. Forbudet mot pay back gjelder allerede administrative foretak som utfører oppdrag for fordringshaveren, se Finanstilsynets rundskriv 5/2014 Retningslinjer for inkassators adgang til å inngå avtaler om tilleggsytelser i forbindelse med inkassooppdrag – «pay back» punkt 5.

Det gir bare mening å forby pay back ved fremmedinkasso, siden fordringshaveren og inkassoforetaket er samme person ved oppkjøps- og egeninkasso.

Kostnadsdekning – rettslig inndriving

7.1 Gjeldende rett

Når skyldneren ikke betaler frivillig, kan fordringshaveren eller et inkassoforetak på fordringshaverens vegne begjære tvangsfullbyrdelse av kravet. Forutsetningen er at saksøkeren har alminnelig eller særlig tvangsgrunnlag for kravet, og at tvangsgrunnlaget er tvangskraftig, jf. tvangsfullbyrdsesloven § 4-1. En begjæring om tvangsfullbyrdelse skal inneholde opplysning om hva slags tvangsfullbyrdelse som begjæres, partenes navn og adresse, betegnelse av kravet, særskilt angivelse av hovedkrav og grunngitte tilleggskrav (for pengekrav), betegnelse av tvangsgrunnlaget og øvrige opplysninger namsmannen behøver for å fatte sin avgjørelse, jf. tvangsfullbyrdsesloven § 5-2. Ved begjæring om utlegg, tvangssalg av løsøre og tilbakelevering av løsøre kan saksøkeren kreve erstattet kostnader ved å utferdige begjæringen etter forskrift 4. desember 1992 nr. 898 om saksøktes sakskostnadsansvar ved tvangsfullbyrdelse. Det kan maksimalt kreves inntil ett rettsgebyr, dvs. 1172 kroner, for dette arbeidet, med mindre saksøkeren kan dokumentere å ha hatt nevneverdig mer arbeid med saken enn det som er vanlig, jf. forskriften §§ 2 og 3. Skrivesalæret påføres hver enkelt gang et inkassoforetak framsetter begjæring om utlegg mv.

Dersom det er tvist om kravet og kravet ikke overstiger 125 000 kroner, skal det behandles i forliksrådet (småkrav-sprosess). Sak for forliksrådet reises ved forliksklage. Forliksklagen skal i korte trekk angi det aktuelle forliksrådet, navn og adresse på partene, kravet som gjøres gjeldende, påstand om resultat og begrunnelse som angir en konsentrert beskrivelse av de faktiske forholdene. Kopi av dokumenter som kravet direkte bygger på, bør vedlegges. Dersom et inkassoforetak i tillegg krever inkassokostnader, skal betalingsoppfordringen vedlegges, jf. tvisteloven § 6-3.

Erstatning for retts hjelp ved forliksklage eller tilsvar gis for inntil fire rettsgebyr (dvs. 4688 kroner), men bare inntil ett rettsgebyr (dvs. 1172 kroner) dersom et inkassoforetak i tillegg krever inkassokostnader dekket, jf. tvisteloven § 6-13. I tillegg dekkes reise- eller møteutgifter.

Skrivesalæret er den eneste kostnaden et inkassoforetak kan avkreve skyldneren etter at saken har nådd stadiet for tungt salær, med unntak av avdragssalær, som kan påføres om kravet ikke inndrives rettslig, jf. inkassoforskriften § 2-4.

Både ved begjæringer av tvangsfullbyrdelse og forliksklager påløper det i tillegg kostnader til det offentlige.

7.2 Arbeidsgruppens vurderinger og forslag

Ofte vil ikke de kostnadene skyldneren må betale ved rettslig inndriving, stå i forhold til kravet som forsøkes inndrevet, i og med at kostnadene er uavhengig av kravets størrelse. Det er også grunn til å tro at skrivesalæret ved begjæringer av utlegg, tvangssalg av løsøre og tilbakelevering av løsøre i stor utstrekning er uforholdsmessig høyt i forhold til inkassoforetakenes kostnader ved begjæringene, blant annet fordi foretakene i stadig økende grad benytter seg av ELSA ved innsending av begjæringer til namsmannen.

Arbeidsgruppen foreslår å halvere skrivesalæret ved begjæring om utlegg, tvangssalg av løsøre og tilbakelevering av løsøre fra ett rettsgebyr til et halvt rettsgebyr (dvs. fra 1172 kroner til 586 kroner), se forslag til endring i forskrift om saksøktes sakskostnadsansvar ved tvangsfullbyrdelse § 2.

Forslaget er først og fremst begrunnet i det at skrivesalæret ved begjæring om utlegg, tvangssalg av løsøre og tilbakelevering av løsøre i større grad bør gjenspeile kostnadene, og hensynet til et enkelt regelverk. Selv om skrivesalæret etter alt å dømme er for høyt nå, er det fortsatt kostnader knyttet til begjæringene. Ifølge Virke Inkasso kan cirka 30–40 % av begjæringene om tvangsfullbyrdelse nå oversendes elektronisk gjennom ELSA. Dette medfører sparte kostnader, selv om begjæringene krever manuelt arbeid også ved elektronisk oversendelse. Arbeidsgruppen foreslår i lovforslaget § 21 at inkassoforetak skal undersøke om det er registrert nylig avholdt utleggsforretning uten at skyldneren hadde noe til utlegg, før begjæring av tvangsfullbyrdelse. Dette innebærer en ny kostnad som det er rimelig at inkassoforetaket får kompensert, selv om det da blir andre skyldnere enn de som undersøkelsene har kommet til gode, som betaler. Arbeidsgruppen foreslår i lovforslaget § 10 og forskriftsforslaget §§ 22 og 23 også økte kvalifikasjonskrav for inkassobevillingshavere, som er de som oversender sakene til tvangsfullbyrdelse, jf. tvangsfullbyrdsesloven § 5-1 andre ledd andre punktum.

Arbeidsgruppen legger til grunn at skrivesalæret ikke bør graderes etter kravets størrelse, og viser til at arbeidet vil være det samme uavhengig av kravets størrelse, at også de som har mindre krav, bør ha reell mulighet til å få inndrevet kravene gjennom namsmannen, samt hensynet til enkle regler. Inkassoforetakene bør heller ikke stilles bedre eller dårligere enn andre som sender saker til tvangsfullbyrdelse. Det er videre lite ønskelig at de som ikke oversender saker elektronisk gjennom ELSA, skal få et høyere skrivesalær enn de som oversender sakene elektronisk, siden det vil motvirke en ønsket overgang til elektroniske løsninger. Det kan også anses urimelig at skyldneren skal måtte betale for ineffektive løsninger.

Et annet hensyn som taler for å redusere skrivesalæret, er å unngå unødvendige begjæring om utlegg, tvangssalg av løsøre og tilbakelevering av løsøre. Skrivesalæret ved begjæring om utlegg, tvangssalg av løsøre og tilbakelevering av løsøre gir formodentlig et insentiv til å sende saken til namsmannen på et relativt tidlig tidspunkt, i stedet for å forsøke ytterligere minnelige utenrettslige løsninger som ikke genererer inntekt. En halvering av skrivesalæret vil være av vesentlig betydning i denne forbindelsen. Forslaget må ses i sammenheng med andre forslag som tar sikte på å redusere unødvendige begjæring om tvangsfullbyrdelse. I lovforslaget § 21 foreslår arbeidsgruppen regler for å avverge unødvendige rettslige skritt, se mer om forslagene i bestemmelsens to første ledd i punkt 5.2.5. Bjønness, Riksheim, Stensrud og Christophersen foreslår i bestemmelsens tredje ledd at inkassoforetaket ikke skal kunne dekke rettslige kostnader for fordringshaveren (dvs. forbud mot no cure no pay for kostnadene som tilfaller det offent-

lige ved rettslig inndriving), se punkt 7.3. Videre foreslår arbeidsgruppen endringer i gebyrfastssettelsen ved avdragsordninger, se punkt 6.7.2 og forskriftsforslaget § 9. Og det foreslås utvidet plikt til sammenslåing av krav i lovforslaget § 18. Arbeidsgruppen antar at disse reglene samlet sett vil bidra til at kravene ikke sendes til tvangsfullbyrdelse unødvendig. Det er redegjort for behovet for å redusere omfanget av begjæring om tvangsfullbyrdelse i punkt 5.2.5.

Det er formodentlig vesentlig mer arbeid ved utarbeidelsen av forliksklager enn ved begjæring om utlegg, tvangssalg av løsøre og tilbakelevering av løsøre, og det vil kunne forsvare høyere kostnader. Arbeidsgruppen viser i den forbindelse til at det er en tvist om kravet, til kravene til innhold i en forliksklage etter tvisteloven § 6-3, og at det etter tvisteloven § 6-13 kan kreves fire rettsgebyr hvis man ikke krever inkassokostnader dekket. Den alternative godtgjørelsen på ett rettsgebyr dersom man i tillegg krever inkassokostnader dekket, framstår som moderat. Arbeidsgruppen foreslår etter dette ikke endringer i skrivesalæret ved forliksklage.

7.3 Avtaler om no cure no pay

I mange tilfeller avtaler fordringshaveren og inkassoforetaket en klausul om «no cure no pay». Denne avtaleklausulen innebærer at inkassoforetaket frafaller salærkravet mot fordringshaveren dersom oppdraget ikke lykkes. En avtale om no cure no pay innebærer altså at fordringshaveren ikke løper noen kostnadsrisiko ved å sende kravet over til et inkassoforetak. No cure no pay ble vurdert i forbindelse med 1989-loven. Departementet uttalte i Ot.prp. nr. 2 (1987–1988) s. 113:

«Utvalget finner ikke grunn til å forby slike ordninger, men uttaler at det ikke skal mye til «no cure no pay»-innslag i en inkassators generelle salærpraksis før dette må sies å stride mot «god inkassoskikk». Departementet er i og for seg enig i at «no cure no pay»-ordninger kan gi uheldige utslag, bl.a. fordi det blir så viktig for inkassatoren at inndrivingen lykkes. Departementet finner imidlertid at en normalt heller bør vurdere mulige utslag av slike ordninger enn selve ordningen, i forhold til generalklausulen om plikt til «god inkassoskikk». Departementet vil derfor ikke generelt si at slike ordninger strider mot god inkassoskikk. Med de prinsippene departementet går inn for å legge til grunn ved fastsettelsen av maksimalsatser ... for skyldnerens erstatningsplikt ved utenrettslig inndriving, vil imidlertid slike ordninger bli mindre interessante for inkassatorer ...»

No cure no pay avtales i langt større utstrekning enn departementet forutså. No cure no pay-klausuler benyttes i konkurransen mellom inkassoforetakene for å få oppdragene, og inkassoforetaket presses i så måte til å akseptere denne avtalebetingelsen. Det er åpenbart så stort overskudd på de sakene i porteføljen som betales av skyldneren, at inkassoforetakene har god nok margin til å avtale dette.

Inkassoforetakene avtaler også no cure no pay for kostnader som tilfaller det offentlige ved rettslig inndrivning (rettslige kostnader). Ved no cure no pay for rettslige kostnader har ikke fordringshaveren noen økonomisk risiko ved å ta ut rettslige skritt, som å begjære tvangsfullbyrdelse og ta ut forliksklage. Det er inkassoforetakene som har risikoen for at den rettslige inndrivningen ikke lykkes.

Et flertall i arbeidsgruppen (*Bjønness, Riksheim, Stensrud og Christophersen*) foreslår i lovforslaget § 21 tredje ledd et forbud mot no cure no pay begrenset til kostnader som tilfaller det offentlige ved rettslig inndrivning. Når fordringshaveren ikke har noen økonomisk risiko, legger dette et unødvendig press på inkassoforetakene for å ta ut rettslige skritt – spesielt med tanke på at løsningsgrad er et vesentlig kriterium i konkurransen om inkassooppdrag. No cure no pay-avtaler for rettslige kostnader går ut over både skyldnere, namsmyndighetene og inkassoforetakene. Forslaget tar særlig sikte på å redusere omfanget av rettslig inndrivning av småkrav og tvangsfullbyrdelse der skyldneren ikke har noe til utlegg, men den vil også kunne forebygge oversendelser av urettmessige krav til forliksrådet i den grad det er et problem at inkassoforetak oversender urettmessige krav dit. Den foreslåtte bestemmelsen vil også kunne medføre at saken holdes på et utenrettslig stadium i lenger tid før den eventuelt oversendes til namsmyndighetene. Hovedhensynet er at et slikt forbud vil tvinge fram at fordringshaveren involveres i større grad ved vurderingen av om – og når – rettslige skritt skal tas, i og med at fordringshaveren vil måtte dekke de rettslige kostnadene selv der fordringshaveren ikke vinner fram med kravet eller skyldneren ikke har økonomisk evne til å betale de rettslige kostnadene. Etter dette flertallets syn vil et forbud mot no cure no pay for rettslige kostnader være et godt virkemiddel for å redusere omfanget av unødvendige begjæringer av tvangsfullbyrdelser som er beskrevet i punkt 5.2.5. Flertallet antar dessuten at et forbud som er avgrenset til å gjelde rettslige kostnader til det offentlige, vil være enkelt å forstå, kontrollere og etterleve.

Et forbud mot at inkassoforetaket kan dekke rettslige kostnader, kan imidlertid by på et praktisk problem der det bare gjenstår utenrettslige inndrivingskostnader i saken. Dersom det legges opp til at fordringshaveren er tvunget til å ta den økonomiske risikoen ved rettslige skritt, er det lett å se at en fordringshaver som har fått dekket sitt krav fullt

ut, ikke vil være villig til å ta denne risikoen for å få dekket inn inkassogebyrene, som skal tilfalle inkassoforetaket. Ettersom inkassogebyrene også er et krav som eies av fordringshaveren, vil ikke inkassoforetaket kunne begjære gebyrene tvangsinnrevet uten samtykke av fordringshaveren, og det vil derfor være en reell mulighet for at inkassoforetaket ikke får dekket sinne kostnader til arbeidet med saken. En virkning av dette kan være at skyldnere unndrar seg å betale inkassogebyrene. Problemstillingen blir særlig aktuell med forslaget om at delbetalinger først skal dekke hovedstolen og forfalte terminbeløp, se lovforslaget § 22 fjerde ledd og punkt 10.2.5. Flertallet foreslår derfor et unntak som innebærer at inkassoforetaket kan dekke rettslige kostnader dersom kravet som inndrives rettslig, bare gjelder inkassogebyr.

Arbeidsgruppen foreslår ikke noe forbud mot no cure no pay for inkassogebyrer. Dette skyldes for det første at det bør foreligge svært gode grunner for å gripe inn i avtalefriheten mellom inkassoforetaket og fordringshaveren. For det andre antas det at et forbud mot no cure no pay for inkassogebyrer vil føre til vanskelige tolknings spørsmål og være vanskelig å anvende i praksis.

Mindretallet (Flock) støtter ikke flertallets forslag til å innføre en begrensning i at inkassoselskapet skal kunne legge ut for kostnader ved rettslig inndrivning. Det vises til at arbeidsgruppen – uavhengig av forslaget – foreslår egne regler om forbud mot inndrivning av urettmessige krav og unødvendige rettslige skritt. Begge hensyn bak forslaget er dermed ivarettatt gjennom andre regelverksforslag.

Mindretallet er ikke kjent med at man på andre deler av finansområdet har funnet det hensiktsmessig å regulere betalingsstrømmer mellom profesjonelle aktører. Slike prisregulerende tiltak er i dag ansett som lite formålstjenlige, bortsett fra innen primærnæringer med betydelige innslag av offentlige tilskuddsordninger, sterk prissubsidiering og statlig styring. Forslaget griper inn i avtalefriheten mellom fordringshaver og inkassoforetaket, og det bør være særlig sterke hensyn til stede for å avvike fra det prinsippet, særlig mellom profesjonelle. Slike sterke hensyn er ikke påvist i dette tilfelle – tvert imot taler konkurransehensyn for at dette ikke reguleres. Når inkassosatsene reguleres ned, vil uansett konkurransen i markedet gjøre det mindre aktuelt å avtale slik praksis som forslaget er ment å ramme. Det kan derfor ikke være grunn til å innføre egne regler om dette nå – før man har sett effekten av de endrede reglene i markedet.

God inkassoskikk

8.1 Generelt om god inkassoskikk etter gjeldende rett

Generalklausulen om god inkassoskikk står i inkassoloven § 8 og lyder slik:

«§ 8 *God inkassoskikk*

Inkassovirksomhet skal utøves i samsvar med god inkassoskikk. Det samme gjelder ved leilighetsvis inn-driving for andre og ved inn-driving av egne pengekrav.

Det er i strid med god inkassoskikk å bruke inkassometoder som utsetter noen for urimelig påtrykk, skade eller ulempe.»

Plikten til å følge god inkassoskikk påhviler alle som er involvert i inn-drivingen fra fordringshaversiden – både fordringshavere, inkassoforetak og andre som utfører eller bistår ved inn-drivingen, jf. Ot.prp. nr. 2 (1987–1988) s. 108. Plikten gjelder, som det framgår av § 8 første ledd, ved all inn-driving av forfalte pengekrav, dvs. både ved fremmed-inkasso og egeninkasso. Det er likevel bare overfor inkasso-foretak at det foreligger effektive håndhevingsmekanismer, ved at forbrukere kan klage til Finansklagenemnda Inkasso, og at inkassoforetakene er underlagt tilsyn fra Finanstilsynet. Plikten gjelder både overfor skyldnere og fordringshavere. Formuleringen at ikke «noen» kan utsettes for metoder i strid med god inkassoskikk, innebærer at plikten også gjelder overfor andre – eksempelvis skyldnerens arbeidsgiver, familie og omgangskrets.

God skikk-normen er en såkalt rettslig standard. Det vil si at hva som er god skikk, hentes utenfra, og at normen kan endres over tid, ettersom det oppstår nye problemstillinger, og ettersom holdninger i samfunnet endres. I Ot.prp. nr. 2 (1987–1988) s. 46 er det uttalt at formuleringen «god inkassoskikk» er vag for at normen skal være tilstrekkelig fleksibel. Når innholdet i god skikk-normen skal klarlegges, kan det ofte tas utgangspunkt i god bransjepraksis, men praksisen overprøves gjennom tilsyns-, nemnds- og domstolskontroll. Innholdet i normen er derfor nærmere klarlagt gjennom bransjepraksis, avgjørelser og rundskriv fra Finanstilsynet, avgjørelser fra Inkassoklagenemnda/Finansklagenemnda Inkasso og rettsavgjørelser. I inkassoloven § 8 andre ledd er innholdet i god inkassoskikk-normen presisert, ved at det er gitt eksempler på inkassometoder som er i strid med god inkassoskikk, nemlig inkassometoder som utsetter noen for urimelig påtrykk, skade eller ulempe. Det følger av NOU 1983: 8 s. 94 at begrepet inkassometoder må forstås vidt og ikke bare omfatter skriftlige varsler, rettslige skritt og andre formelle tiltak. Ethvert tiltak eller enhver handling som er ledd i inn-drivingen eller som treffes for å fremme denne, omfattes. Som det framgår av Ot.prp. nr. 2 (1987–1988) s. 108, gir ikke andre ledd en uttømmende angivelse av hva som kan komme i strid med god inkassoskikk. Særlig i inkassoforetakets forhold til fordringshaveren vil andre omstendigheter spille inn. I praksis er det dessuten lagt til grunn at det er i strid med god inkassoskikk å bryte andre deler av inkassoregelverket under inn-drivingen.

Selv om kravet til god inkassoskikk gjelder overfor både skyldnerne og fordringshaverne, har kravet størst betydning overfor skyldnerne. Skyldneren vil som regel være den svake parten i inkassoprosessen, og det er derfor spesielt viktig at denne ikke utsettes for inkassometoder i strid med god inkassoskikk. Fordringshaverne vil vanligvis være

næringsdrivende som forutsetningsvis er i stand til å ivareta egne interesser, og det vil være etablert et avtaleforhold mellom inkassoforetaket og fordringshaveren som regulerer plikter og rettigheter m.m.

Som nevnt omfatter kravet til god inkassoskikk bl.a. at skyldneren ikke skal utsettes for *urimelig* påtrykk, skade eller ulempe. Om vurderingen som skal foretas i denne sammenhengen, følger det av Ot.prp. nr. 2 (1987–1988) s. 108–109 og NOU 1983: 8 s. 93–94 at det skal tas utgangspunkt i skyldnerens situasjon. Stort sett skal man se hen til en objektiv norm for hva skyldnere i alminnelighet bør finne seg i under de gitte forhold. De aller fleste inkassosaker medfører en viss ulempe for skyldneren. Imidlertid må man tenke seg unntak for skyldnere som er i spesielle situasjoner, når situasjonen er kjent for inkassoforetaket. For eksempel kan det være i strid med god inkassoskikk å gå like hardt fram overfor en midlertidig arbeidsledig skyldner som overfor andre. Departementet peker særlig på at inkasso mot forbrukere bør skje varsomt, men at skyldnerens subjektive forhold også vil kunne spille inn, eksempelvis dersom en skyldner klart søker å unndra seg betalingsforpliktelsen. I praksis vil vurderingen ofte ta utgangspunkt i skikk og bruk blant samvittighetsfulle og dyktige utøvere av inkassovirksomhet, men standarden forutsetter en selvstendig vurdering fra det enkelte inkassoforetaket. Inkassoforetaket bør spørre hva som er nødvendig for en forsvarlig og fornuftig innkassering, og må kunne legge vekt på fordringshaverens behov for dekning og på nødvendigheten av de aktuelle tiltakene. De sterkeste virkemidlene bør ikke tas i bruk så lenge det er grunn til å tro at de mer lempelige vil føre til samme resultat, jf. NOU 1983: 8 s. 43.

Brudd på god inkassoskikk medfører at skyldnerens ansvar for kostnader ved utenrettslig inndrivning bortfaller, jf. inkassoloven § 17 fjerde ledd. Ved grovere eller gjentatte brudd vil dessuten en inkassobevilling kunne inndras og straff kunne idømmes, jf. inkassoloven § 31, jf. § 6, og § 32.

8.2 Arbeidsgruppens vurderinger og forslag

8.2.1 Overordnet om behov for presisering av kravet til god inkassoskikk

Arbeidsgruppen foreslår å videreføre kravet om god inkassoskikk og viser til behovet for en fleksibel norm som åpner for skjønn, og som kan utvikles ettersom det kommer til nye inkassometoder, og i takt med holdninger i samfunnet.

Arbeidsgruppen foreslår imidlertid å utvide dagens bestemmelse for å gi noe klarere informasjon om noe er innenfor eller utenfor god inkassoskikk. I lovforslaget § 32 første ledd andre punktum foreslås det presisert at inndrivningen skal være forsvarlig og hensynsfull overfor både fordringshaveren og skyldneren, og at både fordringshaverens og skyldnerens interesser i rimelig utstrekning skal ivaretas. Videre foreslås det i andre ledd andre punktum presisert at det er i strid med god inkassoskikk å bryte bestemmelse gitt i eller med hjemmel i denne loven under inndrivning av forfalte pengekrav. Arbeidsgruppen foreslår å beholde presiseringen i inkassoloven § 8 andre ledd om at det er i strid med god inkassoskikk å bruke inkassometoder som utsetter noen for urimelig påtrykk, skade eller ulempe, se lovforslaget § 32 andre ledd første punktum.

Som tidligere nevnt har innholdet i god inkassoskikk over tid blitt fastlagt gjennom tilsyns-, domstols- og nemndspraksis. Disse avgjørelsene er imidlertid ikke samlet, og de er derfor relativt vanskelig tilgjengelige. Ettersom det allerede har utviklet seg klar praksis for vurderingen av enkelte sider av inkassoprosessen sett opp mot kravet til god inkassoskikk, foreslår arbeidsgruppen at det gis egne regler som kodifiserer praksisen. At innholdet nedfelles i lov- og forskriftsbestemmelser, gjør gjeldende rett mer tilgjengelig og forutberegnelig. Arbeidsgruppen foreslår dessuten enkelte nye regler, som ikke følger av praksis.

De foreslåtte reglene vil i hovedsak styrke skyldnerens stilling i møte med inkassoforetaket. Arbeidsgruppen presiserer at de foreslåtte reglene ikke innebærer at skyldnerens plikt til å betale kravet begrenses, men at inndrivningen i enkelte tilfeller må være mindre pågående og mer pedagogisk, eller at inndrivningen i visse tilfeller skal rettes til en representant for skyldneren mv. Arbeidsgruppen foreslår imidlertid at fremmedinkassoforetak ikke skal kunne inndrive krav som personer som er fratatt rettslig handleevne på det økonomiske området, har pådratt seg, men det gjelder et meget begrenset antall krav, og forslaget berører ikke fordringshaverens rett til å inndrive kravet. Generelt mener arbeidsgruppen at det er viktig at interessene til skyldneren ivaretas i rimelig grad, selv om inkassoforetaket er fordringshaverens representant. Arbeidsgruppen har forsøkt å utforme reglene slik at de er oversiktlige og tilgjengelige, og slik at de sammen med merknadene gir god veiledning. Arbeidsgruppen antar at et lettere tilgjengelig regelverk legger til rette for gode saksbehandlingsrutiner, også ved delautomatisert saksbehandling.

Nedenfor omtales flere forslag som vil klargjøre god inkassoskikk. Andre forslag som også for en stor del gjelder god inkassoskikk, er omtalt andre steder i rapporten. Det gjelder særlig forslagene om forebygging av unødvendige rettslige skritt, om rutiner for å hindre inndrivning av urettmessige

krav, om innsigelsesbehandling og om gjeldsforhandlinger og gjeldsordninger, som er behandlet i punkt 5.2.5, 5.2.6 og 5.2.7. Lovforslaget § 24, som angir hvordan skriftlige klager på inndrivningen skal behandles, omtales bare i merknaden til bestemmelsen.

8.2.2 Kommunikasjon med skyldnere

Et stort antall klager fra skyldnere til Finansklagenemnda Inkasso og Finanstilsynet gjelder inkassoforetakenes kommunikasjon med skyldnere. Det klages både over inkassoforetakenes opptreden og over at inkassoforetakene er lite tilgjengelige og gir sene svar på henvendelser. Selv om utfallene av klagebehandlingen varierer, gir dette en indikasjon på at det er behov for et tydeligere regelverk.

Arbeidsgruppen foreslår i lovforslaget § 35 en egen lovbestemmelse som gjelder inkassoforetakenes kommunikasjon med skyldnere. Arbeidsgruppen foreslår å presisere at kommunikasjonen skal være høflig, etterrettelig, forståelig og i rimelig utstrekning tilpasset skyldneren. Det foreslås også at henvendelser skal besvares innen rimelig tid, og at inkassoforetakene skal være tilgjengelige på telefon. I forlengelsen av dette foreslås det også at informasjon om telefonnummer og telefontider skal gis i varslene som sendes til skyldneren og på inkassoforetakenes nettsider. Etter arbeidsgruppens syn kan disse forslagene bidra til å senke terskelen for at skyldnere tar kontakt med inkassoforetaket, og gjøre inkassoforetaket oppmerksom på hva som må kunne forventes i oppfølgingen av skyldnerhenvendelser. I bestemmelsen foreslås det også å oppstille en plikt for inkassoforetakene til å gi nærmere angitt informasjon på forespørsel, både generell informasjon om inkassosaksgangen og -kostnader mv., og spesifikk informasjon om den enkelte saken. Det er en vanlig påstand at skyldnerne ikke gis tilstrekkelig informasjon om kravene, herunder kravsspesifikasjon, gjenstående beløp, dekningsrekkefølge som er lagt til grunn mv. Dersom inkassoforetaket ikke gir slik informasjon, vil det være vanskelig for skyldneren å kontrollere hvordan innbetalinger er behandlet.

Ved flere anledninger har Finansklagenemnda Inkasso (tidligere Inkassoklagenemnda) fastslått innenfor hvilke tidsrom inkassoforetak har anledning til å ta kontakt med skyldnere, under henvisning til kravet til god inkassoskikk. Det vises blant annet til avgjørelse i sak 164-03 fra Inkassoklagenemnda. Finanstilsynet har innrettet sin tilsynsvirkosomhet etter disse avgjørelsene. Ifølge nemnds- og tilsynspraksis er det bare anledning til å ringe og oppsøke skyldnere mellom 08.00 og 21.00 mandag til fredag og 09.00 til 15.00 lørdag. På offentlige fridager er det ikke anledning til å ringe og oppsøke skyldnere. Arbeidsgruppen foreslår at dette lovfestes. Arbeidsgruppen foreslår samtidig at

begrensningene også skal gjelde for elektroniske henvendelser, slik at skyldneren ikke får SMS og e-poster mv. sent på kvelden og nattetid, lørdag kveld og offentlige fridager.

Arbeidsgruppen foreslår dessuten å lovfeste gjeldende krav til varsling forut for oppsøk. Samtidig foreslås det at det i varselet skal opplyses om hvordan skyldneren kan betale kravet for å hindre oppsøket. Det siste følger ikke av gjeldende rett.

Til slutt foreslås det en plikt til å veilede skyldneren om håndtering av betalingsvanskeligheter. Arbeidsgruppen antar veiledningsplikten vil kunne være praktisk nyttig for skyldnerne og bidra til en bedre dialog mellom skyldnerne og inkassoforetaket, selv om veiledningsplikten ikke kan være omfattende.

Arbeidsgruppen har også vurdert å foreslå regler for hvor hyppig og i hvilket omfang skyldnere skal kunne kontaktes per telefon. Bakgrunnen er at skyldnere og media i senere tid har påpekt at skyldnere i enkelte tilfeller er oppringt et svært stort antall ganger innenfor et relativt kort tidsrom. I stor grad skyldes dette at inkassoforetakene har begynt å bruke automatiske oppringingssystemer. Inkassoforetakenes saksbehandlingssystemer er innrettet på ulike måter. Enkelte saksbehandlingssystemer er skyldnerbasert, det vil si at alle opplysninger og inkassosaker for den enkelte skyldneren registreres under skyldneren. I skyldnerbaserte saksbehandlingssystemer vil automatiske oppringingssystemer kunne være innrettet slik at saksbehandleren kan ta opp alle skyldnerens saker hos inkassoforetaket. Andre saksbehandlingssystemer er saksbasert, slik at opplysningene bare er registrert under den enkelte saken. I saksbaserte saksbehandlingssystemer gjelder hver telefonsamtale enkeltsaker, og det automatiske oppringingssystemet vil ringe for hver enkelt sak, samtidig som saksbehandlerne heller ikke har kunnskap om skyldnerens øvrige saker. Automatiske oppringingssystemer kan derfor ringe én enkelt skyldner flere ganger etter hverandre i alle sakene hos inkassoforetaket. Spesielt vil dette være et problem dersom skyldneren ikke svarer og oppringingssystemet fortsetter å forsøke å oppnå kontakt. En annen sak er at inkassoforetaket – uavhengig av om inkassosystemet er skyldnerbasert eller saksbasert – kan ha opprettet tilgangssperrer av personvern hensyn. Tilgangssperrere vil kunne innebære at saksbehandlerne ikke har innsyn i andre av skyldnerens saker enn den som den aktuelle henvendelsen gjelder.

Arbeidsgruppen foreslår ikke å gi regler om øvre grenser for antall henvendelser i lov eller forskrift. Bakgrunnen er særlig at det synes vanskelig å fastsette grensene, og at arbeidsgruppen antar at problemet med uforholdsmessig mange automatiske oppring heller kan løses på andre

måter. Dersom det skulle vært gitt øvre grenser, måtte det trolig vært gitt for den enkelte skyldneren totalt sett uavhengig av antall saker. Samtidig måtte grensene ikke hindre at alle inkassoforetakets fordringshavere ble ivaretatt. Hvor mange oppring hver skyldner opplever som akseptabelt, vil dessuten være subjektivt, både ut fra holdninger og livssituasjon. En annen sak er at øvre grenser for antall oppring vil kunne føre til at fordringshavere krevde at inkassoforetaket ringte maksimalt antall tillatte ganger, og at grensene i så fall kunne virke mot sin hensikt. Slik arbeidsgruppen ser det, vil imidlertid god inkassoskikk og de foreslåtte reglene om skyldnere i en særlig vanskelig situasjon begrense antallet oppring, se lovforslaget §§ 32 og 33. Arbeidsgruppen viser særlig til at det etter inkassoloven § 8 er i strid med god inkassoskikk å bruke inkassometoder som utsetter noen for urimelig påtrykk eller urimelig ulempe, og dette er foreslått videreført i lovforslaget § 32 andre ledd. I lovforslaget § 35 foreslås det også som nevnt at kommunikasjon med skyldnere skal være høflig, og et svært stort antall oppring vil kunne være i strid med denne bestemmelsen. Videre antar arbeidsgruppen at skyldnere som opplever telefonkontakt med inkassoforetaket som særlig vanskelig, vil kunne la seg representere av en fullmektig, og arbeidsgruppen foreslår i forskriftsforslaget § 17 at inkassoforetakene skal henvende seg til fullmektigen i stedet for skyldneren. Det vil også være aktuelt å trekke opp nærmere retningslinjer gjennom nemnds- og tilsynspraksis framover, eller at det gis en bransjenorm. Slik regulering vil være mer dynamisk og tilpasset inkassoforetakenes tekniske løsninger.

Det er redegjort nærmere for lovforslaget § 35 i merknaden til bestemmelsen. Videre er det redegjort for personvernkonsekvensene av forslaget i punkt 11.9.

8.2.3 Skyldnere i en særlig vanskelig situasjon og skyldnere som unndrar seg forpliktelsene sine

Som nevnt i punkt 8.1 følger det av forarbeidene til inkassoloven at inndrivingen skal tilpasses skyldnere i en særlig vanskelig situasjon, og at den kan tilpasses skyldnere som unndrar seg forpliktelsene sine. Dette er også lagt til grunn i praksis. Arbeidsgruppen foreslår å kodifisere disse prinsippene i lovforslaget §§ 33 og 34. Det foreslås samtidig at bestemmelsene gir noe nærmere veiledning, blant annet ved at tilpasningene skal være «i rimelig utstrekning», og ved at det er gitt eksempler på særlig vanskelige situasjoner som tilsier varsomt inndriving. Arbeidsgruppen viser til merknadene til bestemmelsene for en nærmere redegjørelse.

Det er redegjort kort for personvernkonsekvensene av forslaget i punkt 11.9.

8.2.4 Inkasso mot mindreårige

Mindreåriges rettslige handleevne er begrenset ved vergemålsloven § 9. Etter bestemmelsen kan ikke en mindreårig selv foreta rettslige handlinger eller råde over sine midler, med mindre noe annet er særlig bestemt. Som hovedregel må derfor vergen samtykke ved inngåelse av avtaler som innebærer gjeldsforpliktelser. Vergen for en mindreårig er den som har foreldreansvar, så lenge denne er myndig, eventuelt en oppnevnt vergen, jf. vergemålsloven § 16. Vergemålsloven § 14 regulerer virkninger av at den mindreårige har handlet ut over sin rett. For disposisjoner som ikke er bindende for den mindreårige, følger det av § 15 at partene skal levere tilbake det de har mottatt. Kan ikke det skje, skal verdien av det mottatte erstattes. Den mindreårige plikter likevel ikke å erstatte det han eller hun har mottatt, utover det som er kommet ham eller henne til nytte.

Arbeidsgruppen foreslår i forskriftsforslaget § 18 at inkassoforetaket skal undersøke om vergen har samtykket til avtalen som er inngått, eller om kravet bygger på annet gyldig grunnlag, før inndriving av krav som skyldneren pådro seg som mindreårig. Hvis det verken foreligger samtykke fra vergen eller et annet gyldig grunnlag, skal kravet ikke inndrives. Bestemmelsen vil hindre inndriving av urettmessige krav overfor mindreårige. Det er redegjort nærmere for inndriving av urettmessige krav generelt i punkt 5.1 og 5.2.6.

Arbeidsgruppen foreslår at inndrivingen som hovedregel skal rettes mot vergen i stedet for den mindreårige skyldneren. Bakgrunnen for dette er for det første at den mindreårige ikke har rettslig handleevne, og at vergen som sådan er den mindreåriges representant. For det andre reiser inndriving mot mindreårige etiske betenkeligheter i lys av at mindreårige er særlig sårbare. Arbeidsgruppen foreslår unntak fra hovedregelen der vern av sensitive opplysninger eller andre hensyn til den mindreårige tilsier at inndrivingen bør rettes mot den mindreårige selv.

Ved vurderingen av «god inkassoskikk» må det som tidligere nevnt tas hensyn til skyldnerens situasjon og posisjon, herunder alder. Inndriving mot mindreårige må dermed skje særlig varsomt for ikke å være i strid med god inkassoskikk. I praksis er det lagt til grunn at inkassoforetak kan henvende seg til mindreårige i brev form, men ikke ved oppsøk og telefonoppringinger.

Arbeidsgruppen foreslår å forskriftsfeste det at kommunikasjon med mindreårige skyldnere må være særlig hen-

synsfull og lett forståelig. Derimot foreslår arbeidsgruppen ikke å forskriftsfeste det at mindreårige ikke kan kontaktes per telefon. I og med at det foreslås at inndrivningen bare skal rettes mot mindreårige der vergen/foreldrene ikke bør få kjennskap til inkassosaken, gir det liten mening å foreslå at inkassoforetakenes kommunikasjon må foregå ved brev som sendes til familiens postkasse. Det foreslås imidlertid forskriftsfestet at inkassoforetaket ikke skal oppsøke mindreårige skyldnere.

Forskriftsforslaget § 18 om mindreårige foreslås bare å gjelde for inkassoforetak. Det skyldes for det første at fordringshavere som driver ordinær egeninkasso, ikke bør pålegges flere krav enn høyest nødvendig, gitt at de ofte mangler grunnleggende kvalifikasjoner og at gebyrene som foreslås for ordinær egeninkasso, er svært lave, og for det andre at reglene om tilgang til taushetsbelagte opplysninger i folkeregisteret om foreldre, foreldres ansvar og vergemål foreslås begrenset til inkassoforetak. Arbeidsgruppen legger imidlertid til grunn at det fortsatt vil kunne være i strid med god inkassoskikk dersom fordringshavere som driver ordinær egeninkasso, ikke tar hensyn til at skyldneren er mindreårig, forutsatt at fordringshaveren er kjent med eller burde vært kjent med alderen.

Det er redegjort nærmere for forskriftsforslaget § 18 i merknaden til bestemmelsen. Personvernkonsekvensene av forslaget er vurdert i punkt 11.5.

Arbeidsgruppen foreslår i forskriftsforslaget § 16 at inndrivingskostnader ikke skal kunne kreves dekket av skyldneren ved inndrivningen av krav som mindreårige har pådratt seg. Denne bestemmelsen foreslås å gjelde ved all inndrivning, også ved ordinær egeninkasso. Det er redegjort for forslaget til gebyrbestemmelse i punkt 6.7.6 og i merknaden til forskriftsforslaget § 16.

8.2.5 Inkasso mot voksne som har verge

Arbeidsgruppen foreslår i forskriftsforslaget § 19 regler om hvem inkassoforetak skal henvende seg til der skyldneren er en voksen som har verge. Voksne med verge er en stor og sårbar gruppe som ofte vil ha vanskeligheter med å håndtere en inkassosak på egenhånd. Det er nå ca. 40 000 voksne som har verge. Reglene foreslås for å tilrettelegge for at vergen kan bistå med håndteringen av inkassosaken. Vergemål skal være angitt spesifikt og ikke mer omfattende enn nødvendig, men håndtering av inkassosaker vil ofte falle innenfor vergens oppgaver. Forutsatt at inkassoforetakene får opplysninger om vergemålet elektronisk fra folkeregisteret, antar arbeidsgruppen at det er gjennomførbart å innrette systemene slik at henvendelser rettes vergen.

Arbeidsgruppen foreslår i forskriftsforslaget § 19 første ledd at inkassoforetaket i utgangspunktet skal rette skriftlige henvendelser til både skyldneren og vergen. Bakgrunnen for at skriftlige henvendelser bør rettes vergen, er at betaling av regninger og annen økonomihåndtering ofte vil være i kjernen av vergens oppgaver, og at det i praksis ofte vil være en forutsetning for at vergen skal kunne ivareta oppdraget, at henvendelser rettes til denne. Skriftlige henvendelser bør også rettes til skyldneren, siden skyldneren har samme rettigheter til å ta hånd om saken som alle andre så lenge den rettslige handleevnen ikke er fratatt. Vergen kan heller ikke foreta noe i strid med vedkommandes ønske. Hensynet til skyldnerens integritet tilsier også at skyldneren får skriftlige henvendelser om egen økonomi. Faller oppfølging av inkassosaker utenfor vergens oppgaver, vil det dessuten være skyldneren alene som skal ta hånd om saken.

Når det gjelder muntlige henvendelser, foreslår arbeidsgruppen at inkassoforetaket i utgangspunktet kan vurdere om henvendelsene bør rettes til skyldneren eller vergen. Det kan imidlertid følge av god inkassoskikk at muntlige henvendelser ikke bør rettes skyldneren, jf. også lovforslaget § 33 om skyldnere i en særlig vanskelig situasjon og lovforslaget § 35 første ledd første punktum, der det bl.a. heter at kommunikasjonen med skyldnerne i rimelig utstrekning skal være tilpasset skyldneren.

Arbeidsgruppen foreslår i andre ledd å presisere at inkassoforetaket skal henvende seg til vergen og ikke til skyldneren dersom skyldneren har bedt om det. Bestemmelsen kan være aktuell f.eks. hvis skyldneren lider av en psykisk sykdom som forverres av inkassopågang, eller hvis skyldnerens fysiske helse tilsier at han uansett ikke evner å følge med på saken. Det foreslås også presisert at inkassoforetaket bare skal henvende seg til skyldneren og ikke til vergen dersom skyldneren har bedt om det. I tredje ledd foreslås det presisert at inkassoforetaket ikke skal henvende seg til vergen dersom det er kjent med at vergemålet ikke omfatter inkasso.

I fjerde ledd foreslås det at bestemmelsen skal gjelde tilsvarende for skyldnere som har avgitt en fremtidsfullmakt som senere er stadfestet. Fremtidsfullmakter er regulert i vergemålsloven kapittel 10.

Forslaget foreslås bare å gjelde for inkassoforetak. De samme grunnene gjelder her som ved inkasso mot mindreårige, og arbeidsgruppen viser til vurderingen i punkt 8.2.4. Og som for mindreårige antar arbeidsgruppen at fordringshavere som driver egeninkasso, må ta hensyn dersom de er eller bør være kjent med at skyldneren har verge. Arbeidsgruppen antar imidlertid at fordringshaverne oftere

vil være kjent med at skyldneren er mindreårig, enn at skyldneren har verge.

Personvernkonsekvensene av forslaget er vurdert i punkt 11.6. Arbeidsgruppen viser også til merknaden til lovforslaget § 31 når det gjelder tilgang til opplysninger om vergemål og stadfestet fremtidsfullmakt fra folkeregisteret. For øvrig er det redegjort nærmere for forslaget i merknaden til forskriftsforslaget § 19.

8.2.6 Skyldnere som er fratatt rettslig handleevne på det økonomiske området

I forskriftsforslaget § 20 foreslår arbeidsgruppen at et fremmedinkassoforetak ikke skal kunne inndrive krav som en skyldner har pådratt seg mens denne var fratatt rettslig handleevne på det økonomiske området. Arbeidsgruppen har vurdert om det bør lages egne regler om inndrivning av disse kravene, men har kommet til at det vil være mer hensiktsmessig med en regel om at inkassoforetak ikke skal inndrive dem. Per oktober 2019 var det 239 personer i landet som var fratatt rettslig handleevne. I tillegg til at adgangen til å pådra seg forpliktelser er begrenset etter vergemålsloven § 23, vil vergen kunne anføre avtalerettslig ugyldighet og dermed bestride kravet. Ut fra dette legger arbeidsgruppen til grunn at det er et meget begrenset antall krav som inkassoforetak etter gjeldende rett vil kunne inndrive mot personer som er fratatt rettslig handleevne på det økonomiske området. Arbeidsgruppen anser det lite hensiktsmessig å foreslå egne regler for inndrivning av så få krav, som igjen vil forutsette opplæring, utarbeidelse av rutiner og videre oppfølging i inkassoforetakene, samt tilsyn.

Fratagelse av rettslig handleevne på det økonomiske området vil ikke nødvendigvis omfatte den underliggende disposisjonen og inkassosaken. Etter arbeidsgruppens syn tilsier både den foreslåtte bestemmelsens innhold og hensynet til at den skal være mulig å praktisere, at bestemmelsen likevel gjelder for alle som er fratatt rettslig handleevne på det økonomiske området.

Bestemmelsen foreslås bare å gjelde for fremmedinkassoforetak. Arbeidsgruppen legger til grunn at man ikke kan forby at rettmessige krav blir inndrevet av fordringshaveren selv. Ved ordinær egeninkasso vil heller ikke den som driver inn pengekravet (fordringshaveren) ha tilgang til folkeregistrerte opplysninger om fratagelse av rettslig handleevne, forutsatt at unntak fra taushetsplikten i folkeregisteret begrenses til inkassoforetak. En annen sak er at fordringshaveren kan få tilgang til opplysningene etter andre regler, f.eks. der fordringshaveren er et finansforetak. Ved egeninkasso vil adgangen til å inndrive krav overfor personer

som er fratatt rettslig handleevne på det økonomiske området, etter dette avhenge av vergemålsrettslige og avtalerettslige regler. Det vil også kunne være nødvendig å tilpasse inndrivningen i lys av god inkassoskikk.

Personvernkonsekvensene av forslaget er vurdert i punkt 11.7. Arbeidsgruppen viser også til merknaden til forskriftsforslaget § 20.

8.2.7 Inkassoforetakets økonomiske uavhengighet

Arbeidsgruppen foreslår i lovforslaget § 26 en bestemmelse som gir fremmedinkassoforetak et forbud mot økonomisk involvering i inkassokrav. Forbudet vil langt på vei kodifisere gjeldende ulovfestet rett og bidra til å gjøre regelverket mer tilgjengelig.

I Ot.prp. nr. 2 (1987–1988) s. 109–110 er det uttalt at inkassoforetakets økonomiske involvering i en inkassosak lett kan gå på bekostning av tillitsforholdet som bør bestå mellom fordringshaveren og inkassoforetak. Dette innebærer at inkassoforetak ikke bør påta seg oppdrag dersom han allerede er økonomisk involvert i hovedkravet, og at han heller ikke bør stille seg i en slik situasjon under sakens gang. Videre fremholder departementet at det vil kunne være i strid med god inkassoskikk om inkassoforetak yter skyldneren et lån slik at han blir i stand til å dekke kravet. Også ved långivning stiller inkassoforetak seg i en posisjon som kan stride mot fordringshaverens interesser, fordi det kan være fare for at långivningen påvirker måten inkassoforetak utfører oppdraget på. På samme måte vil det være i strid med god inkassoskikk om inkassoforetak formidler lån til dekning av kravet, hvis inkassoforetak på noen måte har økonomisk interesse i formidlingen. Finanstilsynet har derfor lagt til grunn at inkassoforetak ikke kan inngå avtale med finansieringsforetak hvor inkassoforetak får kick-back ved formidling av lån til skyldneren. Videre er det lagt til grunn i tilsynspraksis at det ikke er anledning til å formidle lån til dekning av ett eller flere krav dersom skyldneren har andre inkassosaker – selv om disse er til inndrivning i andre inkassoforetak. En slik ordning vil kunne medføre forfordeling blant fordringshaverne og legge opp til rutiner hos inkassoforetak som strider med god inkassoskikk både overfor skyldneren og fordringshaveren.

Forbudet mot formidling av lån gjelder etter dette hvis inkassoforetak på noen måte har økonomisk interesse i formidlingen, eller hvis skyldneren har flere inkassosaker og det bare formidles lån til dekning av noen av dem. Slik arbeidsgruppen ser det, taler flere grunner for at forbudet mot formidling av lån bør gjelde uten disse forbeholdene. Uavhengig av om inkassoforetak har økonomisk interesse

i formidlingen og om skyldneren har flere inkassosaker, kan det stilles spørsmål ved inkassoforetakets uavhengighet overfor fordringshaverne dersom inkassoforetaget formidler lån. Videre er det vanskelig å se at inkassoforetaget vil ha noen grunn til å formidle lån hvis det ikke har noen slags økonomisk interesse i låneformidlingen. Inkassoforetaget vil heller ikke nødvendigvis ha kjennskap til inkassosaker som er til inndrivning i andre inkassoforetak, og det vil derfor være vanskelig å sikre at lånet dekker alle skyldnerens inkassosaker. Selv om det ikke er noe til hinder for at skyldneren finansierer nedbetaling av gjeld med lån, framstår det også som lite heldig om inkassoforetaget skal formidle forbrukslån til skyldnere med betalingsproblemer. Låneformidling krever dessuten agentavtale, jf. finansforetaksloven § 2-18 og finansavtaleloven § 86, samt Finanstilsynets rundskriv 6/2019 Rundskriv om finansagenter.

Det foreslås etter dette at forbudet omfatter både å yte og å formidle lån til skyldneren og dennes nærstående. Det foreslås også et forbud mot å kjøpe krav av fordringshavere.

Bestemmelsen vil bare gjelde for fremmedinkasso. Ved oppkjøps- og egeninkasso eier inkassoforetaget kravet, og det gir da liten mening å regulere økonomisk involvering.

Det foreslåtte forbudet vil gjelde for det enkelte inkassoforetaget. Dersom inkassoforetakets konsern er økonomisk involvert, for eksempel ved at inndrivningen skjer for et søsterselskap, vil ikke det medføre at inkassoforetaget skal anses som økonomisk involvert i kravet. Et flertall i arbeidsgruppen foreslår imidlertid at det i slike tilfeller bare skal kunne kreves gebyr som ved oppkjøps- og egeninkasso, se punkt 9.4.

Det er redegjort nærmere for forslaget i merknaden til lovforslaget § 26.

8.2.8 Oppdragsavtale

Det er ikke krav til skriftlig oppdragsavtale mellom inkassoforetaget og oppdragsgiveren (fordringshaveren). Ved utarbeidelsen av inkassoloven anbefalte inkassolovutvalget at inkassooppdrag burde ha et skriftlig grunnlag, se NOU 1983: 8 s. 61. Blant annet ble dette begrunnet med at skriftlighet ville være med på å sikre inkassatoren nødvendig bakgrunnsmateriale for å iverksette inndrivningen, samt at det ville være en fordel for inkassatoren å kunne vise til et skriftlig avtalegrunnlag dersom det senere skulle bli strid om oppdragets eksistens. Departementet kom imidlertid til at det ikke var behov for et kategorisk krav om skriftlig oppdragsinngåelse, se Ot.prp. nr. 2 (1987–1988) s. 60. Departementet uttalte:

«Departementet finner videre at det særlig bør være opp til inkassatoren å ha rutiner som sikrer klarhet i oppdragsforholdet. Dette vil langt på vei være en plikt som alt følger av generalklausulen om plikt til «god inkassoskikk».»

Ettersom inkassovirksomhet ikke er underlagt hvitvaskingslovgivningen, gjelder det heller ikke krav om skriftlig oppdragsavtale etter dette regelverket.

Det er likevel slik at det må være et avtalt fullmaktsforhold mellom inkassoforetaget og oppdragsgiveren, selv om fullmaktsforholdet ikke behøver å være skriftlig nedfelt. I forbindelse med inngåelse av fullmakten vil ofte oppdragsgiveren gi føringer og instruksjoner for hvordan oppdraget skal utføres. Inkassoforetaget kan på sin side råde og veilede fordringshaveren om hvilke muligheter som står åpne og som erfaringsmessig fører til målet på den mest hensiktsmessige måten. Inkassoforetaget må i utgangspunktet følge oppdragsgiverens instruksjoner, men inkassoforetaget har en selvstendig plikt til ikke å følge instruksjoner som bryter med god inkassoskikk eller andre rettsregler. Dersom oppdragsgiveren presser inkassoforetaget til å utføre oppdraget i strid med god inkassoskikk eller andre rettsregler, må inkassoforetaget vurdere å avslutte oppdraget.

Selv om det ikke er krav til skriftlig oppdragsavtale mellom oppdragsgiveren og inkassoforetaget, velger de fleste likevel å ha en oppdragsavtale som bl.a. regulerer krav til løsningsgrad, kompensasjon ved feilsending av saker, tvistehåndtering, hvilket steg i inndrivingsprosessen inkassoforetaget skal tre inn, no cure no pay, generelle samtykker til rettslig inndrivning og pay back.

Slik arbeidsgruppen ser det, er det helt avgjørende for forsvarlig riskostyring og internkontroll at inkassoforetakene og oppdragsgiverne har skriftlige oppdragsavtaler som regulerer sentrale deler av oppdragsutførelsen. Arbeidsgruppen foreslår derfor i lovforslaget § 25 at det stilles krav til at oppdragsavtaler inngås skriftlig. Det er imidlertid liten grunn til detaljregulering av krav til oppdragsavtalen, i og med at oppdragsavtalen inngås mellom to profesjonelle parter. Vesentlige deler av avtalen vil dessuten være utpreget kommersiell. Ettersom forholdet mellom fordringshaveren og inkassoforetaget reelt sett har stor betydning for om inndrivningen er i samsvar med, i strid med eller i gråsonen av god inkassoskikk, foreslås det likevel visse bestemmelser om oppdragsavtalens innhold. Press og instruksjoner fra fordringshavere om inndrivning i strid med god inkassoskikk eller regelverket for øvrig er et praktisk problem for inkassoforetakene og trolig en vesentlig årsak til brudd på gjeldende regler og inkassotiltak i gråsonen av grensene for god inkassoskikk. Det foreslås derfor flere regler som skal beskytte inkassoforetakene mot slikt press.

Videre foreslås det regler som skal bidra til å hindre inndriving av urettmessige krav. Disse reglene må ses i sammenheng med lovforslaget § 23 om inndriving av urettmessige krav og om innsigelsesbehandling, se også punkt 5.2.6. Finanstilsynet vil ha innsyn i oppdragsavtalen.

Det er redegjort nærmere for lovforslaget § 25 om oppdragsavtale i merknaden til bestemmelsen.

Inndriving av konserninterne krav

9.1 Gjeldende rett

Som nevnt i punkt 2.1 er inkassovirksomhet i inkassolovens forstand ervervsmessig eller stadig inndriving av forfalte pengekrav for andre (fremmedinkasso) eller oppkjøp av forfalte pengekrav og egen inndriving av disse (oppkjøps- og egeninkasso), jf. § 2. For å drive inkassovirksomhet er det krav til bevilling, og denne bevillingen er avgrenset til enten å gjelde fremmedinkasso eller oppkjøps- og egeninkasso, jf. inkassoloven § 4 andre ledd første punktum. Ut fra ordlyden er det uklart om et foretak kan gis både bevilling til å drive fremmedinkasso og oppkjøps- og egeninkasso, men det framkommer av Ot.prp. nr. 26 (2000–2001) s. 51 at det ikke kan gis bevilling til å drive begge typer virksomhet i ett og samme foretak. Departementet uttalte i Ot.prp. nr. 26 (2000–2001) s. 33 at bevilling til å drive alminnelig fremmedinkasso burde skilles fra retten til å drive inndriving av egne oppkjøpte fordringer. En aktør som hadde bevilling til å drive oppkjøp og inndriving av forfalte fordringer, burde ikke drive fremmedinkasso – og motsatt. En kombinasjon av konsesjonstypene kunne etter departementets syn være i strid med kravet til god inkassoskikk. Ved den nærmere begrunnelsen for dette ble det vist til uttalelser i Ot.prp. nr. 2 (1987–1988) s. 110 om fremmedinkassoforetakets økonomiske uavhengighet:

«Det tillitsforhold som bør bestå mellom en inkassator og hans oppdragsgiver vil lett komme i fare dersom inkassator selv er økonomisk engasjert i en sak som tas til behandling. Utvalget antar at denne regelen bør ha gyldighet for all inkassovirksomhet, uansett hvilket standpunkt som tas til hvem som skal få drive slik virksomhet. Dette innebærer for det første at inkassator ikke bør påta seg oppdrag dersom han allerede er

økonomisk engasjert på en måte som nevnt. Dernest innebærer det at inkassator under sakens gang ikke bør stille seg i en slik posisjon. ... Videre antar utvalget at det strider mot god inkassoskikk hvis inkassator kjøper kravet av fordringshaveren. Også hensynet til skyldneren taler for at de nevnte situasjoner ikke forekommer. Utvalget ser det som prinsipielt uheldig at inkassator engasjerer seg økonomisk i saker de mottar til inkasso.»

Bakgrunnen for at et inkassoforetak ikke kan drive både fremmedinkassovirksomhet og oppkjøps- og egeninkassovirksomhet, er etter dette å unngå at inkassoforetaget gis økonomisk interesse i porteføljene som kan gå på bekostning av kravet til god inkassoskikk overfor både skyldneren og fordringshaveren. Inkassoforetakets økonomiske uavhengighet er for øvrig behandlet nærmere i punkt 8.2.7.

Etter inkassoloven § 17 skal skyldneren erstatte fordringshaverens nødvendige kostnader ved inndriving av forfalte fordringer. Dekning av inndrivingskostnader er nærmere regulert i inkassoforskriften kapittel 1 og 2. Kapittel 1 inneholder bestemmelser om maksimalt gebyr for purring og inkassovarsel (førinkasso) og betalingsoppfordring som sendes som ledd i egeninkasso. Kapittel 2 gir anvisning på hvilke salær som kan avkreves i en fremmedinkassoprosess. Gebyrregimet innebærer at fordringshaveren maksimalt kan kreve 350 kroner ved egeninkasso. Eventuelt kan det tas 380 kroner i standardkompensasjon fra skyldnere som ikke er forbrukere, etter forsinkelsesrenteloven § 3 a, jf. inkassoforskriften § 1-5. Samtidig er 350 kroner det laveste maksimale salærbeløpet et inkassoforetak kan kreve i en fremmedinkassoprosess, og 21 000 kroner er det øverste maksimale salærbeløpet. Foretak som driver oppkjøps- og egeninkassovirksomhet, kan bare avkreve gebyrer etter kapittel 1, dvs. som ved ordinær egeninkasso, der for-

dringshaveren inndriver fordringer som ikke er kjøpt opp. Gjeldende regler om kostnadsdekning ved utenrettslig inndriving er behandlet nærmere i punkt 6.1.

Spørsmålet om et inkassoforetak kan kreve fremmedinkassosalær, eller om det bare kan kreve egeninkassogebyr, ved inndrivingen av konserninterne krav, er ikke regulert i lov eller forskrift. I en tolkningsuttalelse 31. mai 2010 har imidlertid Justisdepartementets lovavdeling oppstilt en gjennomskjæringslære:

«Utgangspunktet er at selskapskonstruksjonen må legges til grunn der inkassovirksomheten foretas av et eget selskap. Fordringshaveren vil dermed kunne kreve dekket det salær som inkassatoren krever, innen de rammer som inkassoloven og inkassoforskriften trekker opp. Utgangspunktet må imidlertid suppleres med en gjennomskjæringslære. Dersom selskapsforholdet mellom fordringshaveren og inkassatoren er meget nært og selskapskonstruksjonen framstår som i vesentlig utstrekning motivert av muligheten til å kunne kreve erstattet inkassosalæret, må det når det gjelder skyldnerens erstatningsplikt kunne ses bort fra selskapskonstruksjonen. Gjelder det inndriving av fordringer som konsernets selskaper har utestående, må det vurderes konkret om det er grunnlag for gjennomskjæring slik at salær ikke kan kreves. Dreier det seg derimot om fordringer som drives inn for andre enn konsernets selskaper, stiller det seg annerledes. Andelen av fordringer innenfor og utenfor konsernet kan ikke i seg selv antas å ha betydning for den vurderingen som må foretas. Departementet fastholder det syn som ble gjort gjeldende ved utarbeidelsen av inkassoloven og mener derfor at et inkassobyrå ikke bør kunne kjøpe opp fordringer som det senere inndriver.»

I praksis har Finanstilsynet håndhevet tolkningsuttalelsen slik at gjennomskjæring først og fremst blir vurdert i de tilfellene hvor mor- eller søsterselskapet er inkassoforetakets eneste oppdragsgiver. Der et inkassoforetak har flere oppdragsgivere og konserninterne fordringer er en del av den samlede mengden fordringer til inndriving, vil det være sterkere grunner for å anse konstallasjonen som ordinær fremmedinkasso. Dette gjelder spesielt om de konserninterne inkassoforetakene er opprettet for å ha en mer profesjonell enhet til inkassooppdrag enn en inkassoavdeling i det enkelte foretaket, og om de konserninterne inkassoforetakene konkurrerer om porteføljen på forretningsmessige vilkår. Det vil også være av betydning hvor nært samarbeid de aktuelle foretakene innad i konsernet har når det gjelder andre forhold enn oppdragsgiver-/inkassoforetaksposisjonen.

9.2 Svensk og dansk rett

Det følger av den svenske inkassolagen (1974:182) § 1 at loven gjelder både fremmed- og egeninkasso. Når det gjelder kravet til bevilling (tillstånd), følger det av § 2 andre ledd at man som regel ikke behøver det som tilsvarer fremmedinkassobevilling, for å drive inn konserninterne krav:

«Om inkassoverksamheten utgör ett underordnat led i en annan verksamhet och inte någon av verksamheterna utgör näringsverksamhet eller om inkassoverksamheten bedrivs av ett företag för ett annat företag inom samma koncern behövs tillstånd endast i fall då inkassoverksamheten avser fordringar som tillkommer eller har övertagits från någon som inte utan tillstånd enligt denna lag hade kunnat driva in fordringarna.»

Det er heller ikke forskjell på hvor høye inndrivingskostnader man kan avkreve av skyldneren når det gjelder egne eller andres krav, og det vil derfor ikke være nødvendig å trekke noen nærmere grense ved inndrivingen av konserninterne krav.

Den danske inkassoloven (Bekendtgørelse af lov om inkassovirksomhed nr. 1018 af 19/09/2014) kapittel 1 gjelder «ethvert led i erhvervsmæssig inddrivelse af fordringer for andre samt i erhvervsmæssig inddrivelse af fordringer, som er købt efter forfaldstid med henblik på inddrivelse på egne vegne». Den som utøver slik inkassovirksomhet, skal være autorisert av Justisministeren. Det sondres mellom inndrivingskostnadenes størrelse når det gjelder egen inndriving (egeninkasso) og inndriving forestått av andre (fremmedinkasso), slik som i Norge, jf. Bekendtgørelse om udenretlige inddrivelsesomkostninger i anledning av forsinket betaling nr. 601 af 12/07/2002 § 3 og § 4, jf. bilag 1 og 2 til loven. Loven regulerer ikke konserninterne krav spesielt. Grensen bestemmes ut fra formalitetene, det vil si at dersom det dreier seg om inndrivingsavtaler mellom egne juridiske subjekter i et konsern, anses det som fremmedinkasso. Denne grensedragningen er noe kritisert i dansk litteratur (Betænkning om inkassovirksomhed nr. 1321 s. 74, Renteloven med kommentarer, 4. udgave s. 257 og Inddrivelse – Inkasso i Teori og Praksis s. 190) ettersom det tilrettelegger for organisering motivert av høyere salærer. Det er heller ikke oppstilt noen habilitetskrav. Det følger imidlertid av Betænkning om Inkassovirksomhed nr. 1321 s. 88 at det vil være i strid med god inkassoskikk hvis bevillingshaveren påtar seg å drive inn et krav i en situasjon hvor hans personlige interesser kan stride med fordringshaverens. Det kan f.eks. være tilfellet hvis skyldneren er en forening og bevillingshaveren er styremedlem i foreningen. Dette innebærer at det må være en meget tett personlig interesse før det foreligger inhabilitet.

9.3 Behov for endringer

Mellom 15 og 20 inkassoforetak tilhører i dag et større konsern, hvor organiseringen som hovedregel er slik at et foretak kjøper opp porteføljer med forfalte og/eller uforfalte krav og setter bort inndringen til et søsterforetak som har fremmedinkassobevilling. Noen av inkassoforetakene inndriver også krav som er oppstått i søsterforetaket, dvs. at kravene ikke er kjøpt opp. Denne organiseringen tillater at inkassoforetaket tar fremmedinkassosalær i stedet for egeninkassogebyr. Organiseringen kan på mange måter ses som en omgåelse av regelverket med de to ulike konsesjonstypene, som innebærer en vesentlig inntekt i form av fremmedinkassosalær. Finanstilsynet har mottatt flere klager fra skyldnere som ikke ser begrunnelsen for at salæret øker bare fordi inndringen utskilles i et eget juridisk subjekt.

Samtidig kan en slik organisering være utfordrende sett i lys av kravet til god inkassokikk. Som det går fram av punkt 8.2.7, skal ikke inkassoforetakene ha noen økonomisk interesse i kravene som drives inn, og inndring av konserninterne krav kan ses som en omgåelse av dette. Regelen om at inkassoforetakene ikke skal ha noen økonomisk interesse i kravene, innebærer at inkassoforetaket ikke har anledning til å kjøpe et krav direkte fra fordringshaveren. Inkassoforetaket vil også være avskåret fra å yte lån til skyldneren for å dekke kravet, fordi det da i praksis ville oppstått et nytt krav eid av inkassoforetaket, tilsvarende det opprinnelige hovedkravet. At inkassoforetaket har økonomisk interesse i kravene som inndrives, vil prinsipielt kunne være uheldig både med tanke på tjenesten som ytes overfor oppdragsgiveren (fordringshaveren), men også med tanke på metodene som benyttes overfor skyldneren. Ved enkelte tilfeller har Finanstilsynet kommet over avtaler hvor inkassoforetakets søsterforetak kjøper krav som forgyeves er forsøkt inndrevet, og dagen etter oppkjøpet instruerer inkassoforetaket i direkte rettslig inndring. Det kan spørres om dette er i tråd med god inkassokikk overfor fordringshaveren. En annen utfordring er at det kan svekke tilliten til inkassoforetaket når skyldneren opplever å møte «samme» subjekt som både fordringshaver og inkassoforetak. Det er framsett flere klager overfor Finanstilsynet hvor skyldneren anfører at innsigelsen ikke behandles på en forsvarlig måte fordi inkassoforetaket i for stor grad forholder seg til søsterforetakets syn.

Videre kan foretak med konsesjon til å drive finansieringsvirksomhet drive inn egne krav som er kjøpt opp, jf. inkassoloven § 4 fjerde ledd, og i den forbindelse ta egeninkassogebyr. I enkelte konserner driver likevel inkassoforetak inn oppkjøpte krav for et søsterforetak som driver finansieringsvirksomhet. Porteføljen kan da prises høyere ettersom

foretaket kan innkalkulere forventet profitt i konsernet i form av fremmedinkassosalær. Dette kommer i tillegg til gevinst på selve porteføljen. En slik oppkjøpsmodell kan framstå konkurransevridende i disfavør av de finansieringsforetakene som ikke har fremmedinkassoforetak i konsernet, og som dermed ikke kan innkalkulere fortjeneste i form av inkassosalær i sin prising. Det har vært en økning i salg av misligholdte låneporteføljer til finansieringsforetak de siste årene. I perioden 30. september 2018 til 30. september 2019 solgte foretakene i Finanstilsynets kartlegging porteføljer for 9,0 mrd. kroner, hvorav 5,2 mrd. kroner var utlån i Norge. Til sammenligning ble det solgt porteføljer av misligholdte lån for totalt 5,2 mrd. kroner i 2017 og 7,7 mrd. kroner i 2018. I en periode var det sterk konkurranse om kjøp av forbrukslån, og opprinnelig fordringshaver (långiver) mottok betaling som var på 80–85 % av kravets opprinnelige hovedstol. Finansieringsforetak som kjøper misligholdte lån, er både norskeide foretak og foretak eid av større utenlandske konsern. Finansieringsforetakene finansieres i stor grad gjennom konserninterne lån. Noen av eierforetakene som yter lånene, finansierer dette hovedsakelig gjennom utstedelse av obligasjoner med høye rentepåslag. Eierforetakene har også lån/kredittlinjer i norske og utenlandske banker. Samlet utlånsvolum i Norge for norske finansieringsforetak som kjøper porteføljer, var i overkant av 10 mrd. kroner ved utgangen av tredje kvartal 2019.

Det har også vært sterk konkurranse om kjøp av andre typer av krav, og da gjerne krav med lav hovedstol, som kontrollavgifter (parkeringsgebyr). Bakgrunnen for at kjøp av krav med lav hovedstol er attraktivt, er at det utenrettslige salæret som hovedregel kan bli på samme størrelse med eller til og med overstige kravets opprinnelige hovedstol. Når det tas hensyn til muligheten for et slikt inntektselement i prisingen, kan den opprinnelige fordringshaveren motta en betaling på opp mot 90–95 % av kravets opprinnelige hovedstol. Finanstilsynet er også kjent med at en portefølje av kontrollavgifter ble kjøpt av et finansieringsforetak for 103 % av kravenes pålydende. I det aktuelle tilfellet benyttet finansieringsforetaket et foretak i samme konsern til å inndrive kontrollavgiftene som ledd i ordinær fremmedinkassovirksomhet.

Finanstilsynet har også sett tilfeller der den opprinnelige fordringshaveren inngår en avtale som involverer både finansieringsforetaket og inkassoforetaket. Mest praktisk er de avtalene hvor inkassoforetaket får oppdraget med å inndrive en gunstig del av porteføljen (høy sannsynlighet for løsning) mot at finansieringsforetaket (inkassoforetakets søsterselskap) kjøper opp en mindre gunstig del av porteføljen (eldre krav med mindre sannsynlighet for løsning, og som tidligere kan ha vært forsøkt inndrevet i det aktuelle eller andre inkassoforetak uten resultat). Inkasso-

foretaket får normalt den samlede porteføljen til inndrivning, men den opprinnelige fordringshaveren reduserer sitt tap. Slike avtaler kan virke konkurransevridende når det gjelder frittstående inkassoforetakets mulighet til å vinne anbud på (gunstige) oppdrag. Det kan også tenkes at det er en risiko for at de oppkjøpte ugunstige kravene underlegges en hardere inkassopågang for at det ikke skal tas et for stort tap innad i konsernet på dem. Normalt vil inndrivning av en eldre portefølje i tillegg innebære et større arbeid for inkassoforetaget fordi det stilles strenge krav til vurderingen av kravenes rettmessighet, herunder må inkassoforetaget undersøke hvorvidt det enkelte kravet er foreldet. En slik todelt avtale er derfor egnet til å sette inkassoforetaget under større press enn normalt.

9.4 Arbeidsgruppens vurderinger og forslag

Et flertall i arbeidsgruppen (*Bjønness, Riksheim, Stensrud og Christophersen*) foreslår i forskriftsforslaget § 7 a andre ledd at det bare skal være tillatt å ta gebyr som ved oppkjøps- og egeninkasso ved inndrivning av konserninterne krav. Disse gebyrene vil være vesentlig lavere enn ved fremmedinkasso, særlig for større krav, men høyere enn purregebyrene som det samme flertallet foreslår at fordringshavere skal kunne ta ved ordinær egeninkasso. Forslaget skiller seg fra lovavdelingens gjennomskjæringslære ved at regelen vil gjelde i alle saker der krav drives inn av et inkassoforetak på vegne av et søster- eller morselskap i konsernet. Det vil si at det ikke lenger vil være nødvendig å gjøre en konkret vurdering av om selskapsforholdet mellom fordringshaveren og inkassoforetaget er meget nært, og om selskapskonstruksjonen framstår som i vesentlig utstrekning motivert av muligheten til å kunne kreve erstattet inkassosalæret. Gjennomskjæringslæren er ikke enkel å forholde seg til, og klarere regler vil i seg selv innebære en fordel. Flertallet har også lagt vekt på at forslaget harmoniserer godt med reglene om oppkjøps- og egeninkasso. Ordningen vil for alle praktiske formål ligne oppkjøps- og egeninkasso, med unntak av at inndrivningen skjer i to forskjellige juridiske enheter.

Finanstilsynet har ved flere anledninger bedt inkassoforetak redegjøre for hvorfor foretaket bare, i vesentlig utstrekning eller som eneste inkassoforetak har morselskapets eller søsterselskapets portefølje til inndrivning. De fleste inkassoforetakene argumenterer nå for en stordriftsfordel, behovet for profesjonell inndrivning og at porteføljen oversendes det konserninterne inkassoforetaget på like konkurransevilkår som ved en ordinær anbudskonkurranse utenfor konsernet. Dette er alle gode grunner for å

skille ut inndrivningen til et inkassoforetak i konsernet. Dersom det derimot er slik at organiseringen i hovedsak er begrunnet med muligheten til å avkreve fremmedinkassosalær for å skape ekstra verdier i konsernet, er man midt i departementets gjennomskjæringslære.

En regel om oppkjøps- og egeninkassogebyr på disse porteføljene vil fortsatt gjøre det mulig å inndrive krav via et søsterforetak med fremmedinkassobevilling. Samtidig vil skyldneren avkrevs vesentlig lavere kostnader, og man vil unngå selskapskonstruksjoner som hovedsakelig er begrunnet med mulighet til å avkreve fremmedinkassosalær. Dersom det viser seg at et vilkår om oppkjøps- og egeninkassogebyr alene gjør at konsernet ikke lenger anser organiseringen som hensiktsmessig, kan de konserninterne kravene fremdeles drives inn utenfor konsernet. Eventuelt kan finansieringsforetak som har kjøpt opp krav, drive dem inn selv, jf. inkassoloven § 4 fjerde ledd/lovforslaget § 5 andre ledd første punktum. Man vil imidlertid ikke nødvendigvis løse problemene knyttet til inndrivning i gråsonen av god inkassoskikk ved denne løsningen. Løsningen vil heller ikke medføre et klarere skille utad mellom fordringshavere og inkassoforetak enn i dag. Det er likevel sannsynlig at færre vil organisere seg med den aktuelle konsernmodellen dersom gebyrene blir vesentlig lavere. En slik regel vil også innebære at motivasjonen for salg eller kjøp av en portefølje ikke blir påvirket av salærssystemet, og størrelsen på hovedstolene vil ha underordnet betydning. Prisfastsettelsen av porteføljen vil i stedet i større grad bli styrt av prognoser for om inndrivningen vil lykkes.

Flertallet foreslår et unntak for oppkjøpte krav som allerede forgjeves har vært forsøkt inndrevet av et fremmedinkassoforetak utenfor konsernet. I disse tilfellene må det være tillatt å inndrive fremmedinkassosalæret som er påført, selv om videre inndrivning skjer konserninternt. De påførte fremmedinkassosalærene skal være erstatning til fordringshaveren for inndrivingskostnader. Som erstatningskrav må disse kunne overdras til en ny fordringshaver som aksessorier til hovedkravet. I tillegg vil ofte utenrettslige inndrivingskostnader være fastsatt i dom eller utleggsforretning. Om det skulle være slik at porteføljekjøpet alene medførte en nedskalering av salæret til vesentlig lavere gebyr for inndrivning av konserninterne krav, ville dette ha medført en tilfeldig fordel for skyldneren. Dersom kravet erfaringsmessig ble kjøpt opp på et tidspunkt, kunne det i ytterste konsekvens også motivert skyldneren til å utsette betalingen i det lengste for potensielt sett å kunne betale et lavere gebyr.

Arbeidsgruppen finner det klart at et forbud mot å inndrive krav på vegne av andre enheter i konsernet ikke er ønskelig. Et forbud mot inndrivning av konserninterne krav vil ramme de foretakene som allerede har organisert seg etter dagens

regelverk, hardere enn en regel om at det bare kan kreves oppkjøps- og egeninkassogebyr. Ved et absolutt forbud vil ikke foretakene lenger ha muligheten til å skille ut inkasso-virksomheten i konsernet i et datterselskap. Dette er en sterk inngripen i foretakenes autonomi, og må kunne begrunnes med tungtveiende hensyn – som ikke kan løses på andre måter. Dersom foretakene går over til egeninkasso, vil dessuten skyldneren møte en mindre profesjonell innkrever enn om inndrivingen hadde vært overlatt til et foretak med konsesjon. Et forbud mot inndriving av konserninterne krav framstår også som en selvmotsigende løsning, da det enkelte foretaket fremdeles kan drive oppkjøps- og egeninkasso, på like markedsmessige vilkår som om det tas oppkjøps- og egeninkassogebyr ved inndriving av konserninterne krav.

Mindretallet (Flock) foreslår å videreføre gjeldende regulering av innfordring av konserninterne krav, som også samsvarer med reguleringen i Sverige og Danmark. Dette innebærer at fremmedinkassoforetak i konsern som inndriver søsterforetakets krav, kan kreve de samme salærene som ved inndriving for andre fordringshavere. Forutsetningen er at organiseringen har en selskapsrettslig realitet både utad og innad i konsernet, slik man gjennom lang og fast praksis har oppstilt krav om gjennom Justisdepartementets oppstilte gjennomskjæringslære.

Omfanget av det norske porteføljekjøpsmarkedet er betydelig. Det er i dag et registrert totalvolum av fordringer i inkassobransjen på ca. 100 milliarder NOK og det er antatt at porteføljeselektens andel utgjør minst 50 % av det totale inkassovolumet. Flertallet foreslår en vesentlig endring i rammebetingelsene for å tilby innfordringstjenester uten at konsekvensene av å gripe inn i dette markedet er utredet for verken tilbuds- eller etterspørselssiden. Arbeidsgruppen har ikke foretatt noen analyser av hvordan dette markedet fungerer, hvilke aktører som leverer tjenester i dette markedet, eller hvordan konkurransen fra utenlandske aktører utenfor det norske konsesjonssystemet vil påvirkes av forslaget. En slik inngripen i næringsens organisering må begrunnes i at inndrivingen av konserninterne krav i dag ikke oppfyller kravene til god inkassoskikk. Dette er imidlertid ikke dokumentert utover en henvisning til prinsipielle motforestillinger og et fåtall klager fra skyldnere, som ikke har medført tilsynsmessige reaksjoner. Det er heller ikke faglig belegg for at gjeldende regulering er konkurransevridende eller at konserninterne krav underlegges en annen innfordringspraksis enn andre krav til ulempe for skyldnerne.

Gjeldende praksis knyttet til innfordring av konserninterne krav gir stordriftsfordeler som kommer kundene til gode gjennom lavere priser og et utvidet tjenestetilbud. For skyldner innebærer organiseringen at inndrivingen foretas

gjennom et inkassoforetak med fremmedinkassobevilling og fulle konsesjonskrav under tilsyn av Finanstilsynet. De samme profesjonelle kravene til virksomhetsutøvelsen og god inkassoskikk gjelder for fremmedinkassoselskap i konsern som for frittstående inkassoselskaper – uavhengig av hvem som eier fordringen. Skyldnere som er forbrukere, vil kunne klage på innfordringen til inkassoklagenemnda. Dersom det kun skal kreves egeninkassosalær for konserninterne krav – slik flertallet foreslår – vil man bryte med den øvrige oppbyggingen i salærssystemet. Etablering og drift av et fremmedinkassoselskap har en betydelig kostnadsside relatert til regulatoriske krav i inkassoloven. De utfyllende kravene som stilles til organisering, kompetanse og internkontroll i et fremmedinkassoforetak har sin motsats i en rett til å kreve høyere salærer enn hvor kreditor driver inn kravene selv.

Dersom Finanstilsynet ved tilsyn avdekker at inkassoselskaper inndriver krav fra søsterforetak i konsern på en «hardere måte» enn andre krav, bør dette heller følges opp via tilsynsvirksomheten. Det vises bl.a. til at arbeidsgruppen foreslår sanksjonsregler som vil kunne benyttes ved slike brudd på regelverket. Et alternativ er også at man gir utfyllende forskrifter om habilitetskrav og uavhengighet mellom søsterforetakene for å sikre etterlevelsen av god inkassoskikk ved konserninterne krav. En slik regulering (tilsvarende verdipapirforetak) er langt mer fleksibel og fremtidsrettet enn flertallets forslag, som i utgangspunktet vil innebærer en fundamental endring av den forretningsmodell som i dag praktiseres i vesentlig deler av det norske inkassomarkedet.

Paradoksalt nok rammer forslaget hardest inkassoforetak i den del av næringen som allerede er underlagt de strenge kravene til tilsyn, kontroll og rapportering, nemlig finanskonsern. Konsekvensen av flertallets forslag er at det i praksis innføres en virksomhetsbegrensning for finanskonsern som har fremmedinkassoselskap som en del av konsernet, mens de store frittstående inkassokonsernene på grunn av den foreslåtte unntaksregelen kan videreføre sin forretningsmodell ved å rokkere om på tidspunkt for når fordringer overdras til porteføljeselektet i konsernet. For finanskonsern vil derimot effekten av forslaget være tilsvarende et forbud, som flertallet for øvrig forkaster med henvisning til at det i for sterk grad griper inn i foretakenes autonomi.

Finanskonserns adgang til å drive virksomhet er klart avgrenset. Flertallets forslag bryter med gjeldende systematikk i finansforetaksloven hvor det eksplisitt følger av § 17-7 (1) bokstav e) at finanskonsern kan omfatte inkassoforetak. Det er et grunnleggende prinsipp at virksomhetsområdene i finanskonsern skal kunne utøve sine tjenester på samme vilkår som frittstående, hensyntatt de begrens-

ninger som følger av finansforetakslovens konsernbestemmelser. Det eksisterer ingen tilsvarende begrensninger i andre deler av norsk finansregulering, f.eks. hva gjelder bankers adgang til å drive verdipapirforetak eller eiendomsmeglingsvirksomhet som en del av finanskonsernet. I finansforetaksloven er det for øvrig gitt utfyllende regulering for å sikre uavhengighet mellom konsernforetakene, herunder skal transaksjoner mellom inkassoforetaget og andre konsernforetak baseres på vanlige forretningsmessige vilkår og prinsipper mellom uavhengige parter, jf. finansforetaksloven § 18-3. I motsetning til andre foretak er videre finanskonsern underlagt forsterkede krav til tilsyn, kontroll og rapportering som omfatter alle deler av konsernets virksomhet. Motsatt vil de tilsynsmessige kravene til frittstående inkassokonsern, bl.a. egnetskrav for ansatte og styremedlemmer, kun gjelde på selskapsnivå og ikke for morselskapet og konsernet som sådan.

I praksis vil flertallets forslag innebære at finanskonsern som i dag har fremmedinkassoforetak som en del av konsernet, må avvikle eller avhende denne del av virksomheten. Det er ikke regningsvarlig å drive et inkassoforetak med fulle konsesjonskrav, dersom man for ikke uvesentlig deler av porteføljen vil motta lavere salærer enn konkurrentene. Dersom man skal innføre en begrensning slik flertallet foreslår, bør unntaksregelen utvides med et generelt unntak for finanskonsern. Et slikt generelt unntak for banker og forsikringskonsern som allerede er underlagt strenge krav til regulering, finnes i en rekke andre deler av finansregelverket og harmonerer godt med finansforetakslovens system.

Klientmiddelbehandling

10.1 Gjeldende rett

Krav til inkassoforetakets behandling av klientmidler følger av inkassoloven § 16. Det følger av første ledd at inkassoforetaget snarest skal utbetale innkasserte midler til fordringshaveren, men at inkassoforetaget kan holde tilbake et beløp som svarer til sitt krav på vederlag. Inkassoloven § 16 første ledd kan imidlertid fravikes ved avtale mellom fordringshaveren og inkassoforetaget, jf. inkassoloven § 3 andre punktum. Videre skal inkassoforetaget etter andre ledd holde klientmidler adskilt fra midler som ikke tilhører klienter. Det nærmere innholdet i kravet til klientmiddelbehandling følger av inkassoforskriften kapittel 4, og veiledning for avstemmingsrutiner er gitt i Finanstilsynets rundskriv 7/2013 Avstemming av klientmidler. Rundskrivet gjelder for forsikringsformidlere, forvaltningsselskap for verdipapirfond, verdipapirforetak, inkassoforetak, e-pengeforetak og betalingsforetak. I tillegg gjelder bokføringsloven §§ 5 og 6 om bokføring og reskontroføring.

Ved behandlinger av søknader om personlig inkassobevilging stiller Finanstilsynet krav om at søkeren har tilstrekkelig erfaring med regnskapsførsel og klientmiddelbehandling, og erfaringen dokumenteres ved attest gitt av den som har hatt den faglige ledelsen i foretaket. Det foretas ingen nærmere kontroll av søkerens kvalifikasjoner i form av praktisk prøve eller liknende, se mer om dette i punkt 3.1 og 3.3.2.

Fremmedinkassoforetak skal stille sikkerhet for virksomheten, jf. inkassoloven § 29 og inkassoforskriften kapittel 3. Sikkerheten dekker ansvar inkassoforetaget pådrar seg overfor fordringshavere og skyldnere ved utøvelsen av inkassovirksomhet. I inkassoforskriften § 3-4 første ledd er krav til sikkerhetens størrelse presisert: For ethvert tids-

punkt den fordringsmassen inkassoforetaget har til inndrivning, rapporteres til Finanstilsynet etter bestemmelse gitt i medhold av finanstilsynsloven, skal sikkerheten minst være lik 1/40 av fordringsmassen og minst lik det dobbelte av summen av klientmidlene. Sikkerheten skal likevel alltid minst være lik 2 500 000 kroner. Finanstilsynet kan i enkelttilfeller bestemme at det skal stilles høyere sikkerhet enn dette.

10.2 Arbeidsgruppens vurderinger og forslag

10.2.1 Bokføring og avstemming av klientmidler

Finanstilsynets erfaring viser at det spesielt i de små og mellomstore foretakene er mangler ved bokføring og avstemming av klientmidler. Tilsyn har blant annet avdekket følgende mangler:

- sammenblanding av klientmidler og inkassoforetakets egne midler
- kvartalsvis eller halvårlig avstemming av klientmidler, i stedet for månedlig, noe som kan medføre at feil/avvik ikke blir avdekket og rettet så snart som det burde
- manglende eller mangelfull forklaring av avvik mellom tallstørrelser i en avstemming

- helt eller delvis manglende dokumentasjon av tallstørrelser i en avstemming
- ikke rettvise bokføring av midler som inkassoforetaket har mottatt og oppbevarer, og klientansvar/klientmiddelforpliktelser

Arbeidsgruppen ser derfor et behov for å klargjøre kravene til bokføring og avstemming av klientmidler og foreslår en bestemmelse som gir konkret anvisning på hvordan bokføringen og avstemmingen skal skje, se forskriftsforslaget § 39. Bestemmelsen er utformet etter mønster av eiendomsmeglingsforskriften § 3-12. Arbeidsgruppen antar at en slik bestemmelse vil bidra til å øke bevisstheten rundt korrekt bokføring og avstemming og legge til rette for gode rutiner i foretakene. Bestemmelsen er i tråd med kravene til bokføring og avstemming av klientmidler som allerede gjelder for inkassoforetak i henhold til bokføringsloven og Virke Inkassos bransjestandard for avstemming av klientmidler, og innebærer derfor ikke nye krav.

10.2.2 Opphør og avvikling av inkassovirksomhet

Et inkassoforetaks virksomhet kan opphøre enten frivillig eller tvungent. Frivillig opphør skjer ved oppkjøp av foretaket (fusjon i et annet inkassoforetak), ved at hele porteføljen overdras til et annet foretak, eller ved at foretaket slettes i Enhetsregisteret. Tvungent opphør skjer ved tilbakekall av foretakets bevilling eller konkurs og innebærer umiddelbart opphør av inkassovirksomheten «as is». Ved tvungent opphør får ikke faktisk leder lenger disponere klientkontoen.

Ved oppkjøp av inkassoforetak er Finanstilsynets arbeid begrenset. Her overtar det overtakende foretaket forpliktelsene og rettighetene som tilhører foretaket som kjøpes opp, herunder klientkontoer, klientmiddelforpliktelser, avtaler med oppdragsgivere (fordringshavere) og fordringsmassen til inndrivning.

Ved overdragelse av inkassoporteføljen, sletting av foretaket i Enhetsregisteret og tvungent opphør av virksomheten er noe mer arbeid fra Finanstilsynet påkrevet. Krav som fortsatt er til inndrivning, må enten tilbakeføres respektive fordringshavere eller et nytt inkassoforetak. Videre må det sikres at klientkontoer med innestående midler fortsatt blir ivarettatt, og oppdragsgivere/fordringshavere og skyldnere må gjøres kjent med avviklingen.

Ved opphør og avvikling av inkassovirksomhet har Finanstilsynet noe begrensede hjemler til å gripe inn, sammenlignet med på eiendomsmeglingsområdet. Det er ikke direkte

hjemmel for å sperre klientkontoen, kreve revisorerklæring eller å oppnevne forvalter (avvikler av inkassovirksomheten), og sikkerheten dekker ikke revisorens og forvalterens rimelige kostnader. Normalt hjemles Finanstilsynets inngripen i finanstilsynsloven § 3 og inkassoforskriften § 4-1 femte ledd.

Arbeidsgruppen foreslår derfor at det nedfelles bestemmelser som styrker Finanstilsynets hjemler til å sikre at klientmidlene og fordringsmassen ivaretas ved opphør og avvikling av inkassovirksomhet. Endringene som foreslås, vil kodifisere dagens praksis og medfører derfor ikke noen realitetsendring.

I forskriftsforslaget § 36 femte ledd første punktum foreslås det å gi Finanstilsynet hjemmel til å sperre klientkontoen eller gi én eller flere personer disposisjonsrett over denne dersom ingen er berettiget til å disponere kontoen. Bestemmelsen tilsvarer eiendomsmeglingsforskriften § 3-11 femte ledd. I andre punktum foreslås det at personer som får disposisjonsrett etter første punktum, også skal få disposisjonsrett til inkassoforetakets saksbehandlingssystem og regnskapssystem. Dette for at de fullt ut skal kunne sikre en forsvarlig avvikling av virksomheten. For å sikre at Finanstilsynet faktisk får sperret kontoen, foreslår arbeidsgruppen i forskriftsforslaget § 36 første ledd at klientkontoen skal opprettes i en finansinstitusjon som har rett til å tilby slik tjeneste i Norge.

Når en inkassovirksomhet opphører, krever Finanstilsynet i dag at foretaket oversender en revisorerklæring hvor det skal framgå at det ikke er innestående klientmidler på klientkontoen, at det ikke er bokført midler innestående på klientkontoen i regnskapet, og at det ikke er bokført klientansvar/klientmiddelforpliktelser i regnskapet. Alternativt må revisoren bekrefte at klientmidlene og klientansvaret er overført til et inkassoforetak som skal videreføre virksomheten. Kravet skal sikre at alle saker er gjort opp og alle oppdrag er avviklet. Fram til revisorerklæringen foreligger, vil foretaket fremdeles være registrert med konsesjon og de forpliktelsene som medfølger – eksempelvis krav om halvårlig rapportering.

Ved de aller fleste meldinger om opphør er ikke inkassoforetaket kjent med kravet om revisorerklæring. Det at inkassoforetaket må engasjere en revisor som kan gå gjennom foretakets klientkontoer og regnskap for å avgi erklæringen, fører til at avviklingsprosessen tar lenger tid enn forventet.

Arbeidsgruppen foreslår på denne bakgrunnen en forskriftsbestemmelse som kodifiserer at inkassoforetak ved opphør av virksomheten skal oversende revisorbekreftelse om at det ikke finnes klientmidler eller regnskapsført klient-

ansvar, se forskriftsforslaget § 40. Ved overføring av klientmidler og klientansvar til et annet foretak, bortsett fra ved fusjon, foreslås det at det skal gis en bekreftelse fra revisor om hvordan klientmidlene og klientansvaret blir ivaretatt. Det siste er særlig aktuelt ved oppkjøp av foretaket eller porteføljen og ved konkurs.

I lovforslaget § 45 andre ledd foreslår arbeidsgruppen at Finanstilsynet skal kunne oppnevne en forvalter til å slutføre oppdrag etter loven dersom foretaksbevillingen tilbakekalles. Bestemmelsen tilsvarer eiendomsmeglingsloven § 8-2 tredje ledd.

I forskriftsforslaget § 33 andre ledd foreslås det at sikkerheten skal dekke rimelige kostnader som en forvalter har hatt i forbindelse med avvikling av de enkelte oppdrag der foretakets bevilling er tilbakekalt. Sikkerheten skal også dekke rimelige kostnader som en revisor har hatt til å utarbeide bekreftelse om klientmidler og klientansvar ved opphør av virksomheten.

10.2.3 Utvidelse av begrepet «klientmidler» til å omfatte skyldnerens midler

Det har tidligere vært et tolkningsspørsmål om reglene om klientmiddelbehandling også omfatter skyldnerens midler – typisk ved overbetalinger eller forskutterte rettsgebyr. Dette fordi det er fordringshaveren og ikke skyldneren som er inkassoforetakets klient. Spørsmålet kom på spissen i en sak hvor et inkassoforetak fortløpende hadde overført rettsgebyr som skyldneren hadde betalt, til driftskonto før det var avgjort at skyldneren hadde ansvaret for betaling av rettsgebyrene. Skyldneren ble påført risiko for tap fordi overføringen til driftskontoen innebar at foretaket ikke hadde oversikt over hvilke skyldnere som skulle ha tilbakebetalt rettsgebyrene der dette ble aktuelt. Lagmannsretten uttalte i 17-084573ASK-BORG/02 s. 27:

«Lagmannsretten er enig med byfogdembetet i at skyldneren neppe kan regnes som klient i lovens forstand. Samtidig er det, som påpekt av byfogdembetet, slik at rettsgebyret innkasseres også i kreditors interesse. Overfor staten er inkassator og kreditor solidarisk ansvarlig for rettsgebyret. Dersom det ikke er dekning hos skyldneren, vil oppdragsgiveren derfor kunne bli ansvarlig for rettsgebyret. Dette taler etter lagmannsrettens oppfatning for at rettsgebyr som forhåndsbetales av skyldneren, regnes som klientmidler etter § 16, og derfor skal holdes i egen kasse.

Lagmannsretten er derfor enig med departementet i at Norkreditt har gjort seg skyldig i brudd på inkassoloven

§ 16 ved ikke å holde rettsgebyr som skyldnere har forhåndsbetalt adskilt fra egne midler.»

I Finanstilsynets rundskriv 19/2016 Retningslinjer for inkasators innkrevjing og behandling av rettsleige saksomkostninger punkt 3 framkommer det:

«Innbetalte rettsgebyr frå skyldnaren som del av utanrettsleg forlik er klientmiddel, på lik linje med forskot-sinnbetalte rettsgebyr frå fordringshavaren. Midla skal stå på klientkonto inntil fakturaen frå Statens innkrevings-sentral er betalt. ... Gebyret skal i heile perioden bokførast som klientansvar, og inngå i inkassatoren sine løpande klientkontoavstemmingar.»

For å unngå ulik praksis blant foretakene og for å hindre sammenblanding av midler eller at skyldnerens midler går tapt ved konkurs, foreslår arbeidsgruppen at reglene om klientmidler også skal omfatte skyldnerens midler. Arbeidsgruppen viser til lovforslaget § 22 femte ledd andre punktum.

10.2.4 Behandling av skyldnerens overbetalinger

I enkelte tilsynssaker er det avdekket at inkassoforetaget ikke uoppfordret tilbakefører beløp skyldneren har betalt for mye, men avventer skyldnerens instruks om tilbakeføring. Enkelte inkassoforetak har hatt en praksis hvor skyldnerens overbetalinger overføres til driftskontoen og føres som inntekt når det har gått tre år, fordi inkassoforetaget da har ansett skyldnerens krav på tilbakebetaling som foreldet. En praksis som tillater at skyldneren selv må initiere tilbakeføringen, er ikke i samsvar med forsvarlig klientmiddelbehandling og god inkassoskikk. Arbeidsgruppen foreslår derfor i lovforslaget § 22 tredje ledd at inkassoforetaget snarest skal tilbakeføre beløp som skyldneren har betalt for mye. Arbeidsgruppen foreslår også at urettmessig inndrevet salær som skyldneren har betalt, skal tilbakeføres snarest feilen er oppdaget. I dag pålegger Finanstilsynet foretakene tilbakebetaling når feil avdekkes, men etter arbeidsgruppens syn bør det komme klart fram at foretakene har plikt til å tilbakebetale av eget tiltak, slik at ikke tilbakebetalingsplikten avhenger av overfor hvilke foretak, og når, Finanstilsynet har tilsyn. Plikten til tilbakeføring vil i begge tilfellene gjelde uavhengig av om skyldneren har bedt om tilbakeføring.

Arbeidsgruppen foreslår dessuten i forskriftsforslaget § 12 å regulere adgangen til å ta gebyr for tilbakeføringer der skyldneren har betalt for mye. Dette er nærmere omtalt i punkt 6.7.5.

10.2.5 Dekningsrekkefølge

Det forekommer at skyldneren ikke ønsker eller har mulighet til å innfri hele kravet og derfor bare betaler deler. I en inkassosak vil gjerne det totale utestående kravet bestå av forskjellige gjeldsposter; hovedstol, renter, inndrivingskostnader mv. Det kan være motstående interesser mellom fordringshaveren og skyldneren med hensyn til hvilken av disse postene som er mest gunstig å få dekket først. Mest praktisk er dette der rentevilkårene er forskjellige for gjeldspostene, for eksempel der den avtalte renten er høyere enn den ordinære forsinkelsesrenten. Det finnes mange oppdragsavtaler som går ut på at delbetalinger skal dekke renter og inndrivingskostnader før hovedstolen eller forfalte terminbeløp. Dersom det er avtalt høyere rente enn ordinær forsinkelsesrente på hovedstolen/forfalte terminbeløp, vil denne dekningsrekkefølgen innebære at totalbeløpet skyldneren må betale, blir høyere enn nødvendig, fordi skyldneren ikke betaler ned den delen av kravet som er rentebærende med høyest sats. Gjelder kravet egenandeler hos legen, vil dekningsrekkefølgen kunne ha betydning for mulighetene til å bruke frikort, i og med at legen må melde inn betalt egenandel til Helfo for at denne skal registreres.

I juridisk teori (Bergsåker, Pengekravsrett 2. utgave 2011 s. 301–302, Arnholm, Obligasjonsrett 2. utgave 1978 s. 126–128 og Augdahl, Obligasjonsrett 5. utgave 1978 s. 61–65) er det uttalt at enkelte rettslige prinsipper har utviklet seg når det gjelder dekningsrekkefølgen. Prinsippene innebærer først og fremst at skyldneren har en uinnskrenket valgrett når det gjelder hvilken gjeldspost som skal dekkes først ved frivillig delinnbetaling. Fordringshaveren har derfor en plikt til å følge skyldnerens instruks om dette. Dersom skyldneren ikke har gjort et valg, skal de eldste postene som utgangspunkt dekkes først dersom det er tale om et løpende mellomregnskap. Utover det som er nevnt, tilkommer valget fordringshaveren. Det vil si at dersom ikke skyldneren har gjort et valg om hvilken gjeldspost som skal dekkes først i en ordinær inkassosak, kan fordringshaveren og inkassoforetaket seg imellom avtale en bestemt dekningsrekkefølge. Prinsippet om skyldnerens valgrett er også nedfelt i finansavtaleloven § 54 a (1), hvor det framkommer at forbrukeren ikke ved avtale med kredittgiveren før betalingen kan gi avkall på rett til å velge hvilket krav eller del av krav en betaling skal avregnes på. Det følger av Prop. 65 L (2009–2010) s. 224 at bestemmelsen lovfester det alminnelige obligasjonsrettslige prinsippet om skyldnerens prinsipale valgrett med hensyn til hvilket krav som innfris ved en delbetaling, jf. NOU 2009: 11 s. 123, og at forbrukeren ikke gyldig kan fraskrive seg valgetten på forhånd.

Arbeidsgruppen foreslår i lovforslaget § 22 fjerde ledd å lovfeste prinsippet om at skyldneren kan bestemme hvilken del av kravet en delbetaling skal dekke. Videre foreslår arbeidsgruppen at delbetalinger først skal dekke hovedstolen eller forfalte terminbeløp hvis skyldneren ikke har bestemt noe annet. Når det gjelder andre gjeldsposter, som renter og inndrivingskostnader, ser ikke arbeidsgruppen grunn til å regulere dekningsrekkefølgen. Dvs. at inkassoforetaket og fordringshaveren fremdeles vil ha avtalefrihet, så lenge skyldneren ikke har instruert i dekningsrekkefølgen. I paragrafens andre ledd tredje punktum foreslås det at innbetalinger må utbetales til fordringshaveren minst hver 14. dag.

Arbeidsgruppen antar at forslaget om at delbetalinger først skal dekke hovedstolen eller forfalte terminbeløp, vil kunne ha stor økonomisk betydning for skyldnere med alvorlige gjeldsproblemer, og at forslaget vil bedre mulighetene deres til å komme seg ut av problemene. Skyldnerne har som nevnt anledning til å instruere i dekningsrekkefølgen, men arbeidsgruppen antar at de færreste skyldnere er klar over denne rettigheten og vet hvilke gjeldsposter som bør prioriteres.

10.2.6 Klientmiddelbehandling og sikkerhetsstillelse ved inndrivning av uforfalte pengekrav

Flere fremmedinkassoforetak driver fakturaadministrasjon, det vil si inndrivning av *uforfalte* pengekrav for andre, i tillegg til fremmedinkassovirksomhet, som innebærer inndrivning av *forfalte* pengekrav for andre. Dersom inkassoforetaket mottar midlene fra fakturaadministrasjonsvirksomheten og deretter utbetaler midlene til fordringshaveren, er det betalingstjenesten pengeoverføring, som i utgangspunktet utløser konsesjonskrav etter finansforetaksloven. Etter finansforetaksloven § 2-3 første ledd første punktum kan betalingstjenester som hovedregel bare utføres av banker, kredittforetak, betalingsforetak, e-pengeforetak og opplysningsfullmektiger, og av finansieringsforetak som har tilatelse etter finansforetaksloven.

Finanstilsynet har imidlertid ikke håndhevet konsesjonskravet der et inkassoforetak påtar seg å inndrive uforfalte pengekrav som en del av et oppdrag der foretaket samtidig skal stå for inndrivningen av forfalte pengekrav. I stedet er det fastsatt i rundskriv at inkassoreglene om klientmiddelbehandling og sikkerhetsstillelse gjelder. Etter Finanstilsynets rundskriv 7/2013 Avstemming av klientmidler og 8/2017 Innkrevjing av ikkje-forfalte krav gjelder inkassoregelverket om klientmiddelbehandling når inkassoforetak driver fakturaadministrasjon, og etter Finanstilsynets rundskriv 8/2017 Innkrevjing av ikkje-forfalte krav skal klient-

midler fra tilleggsvirksomheten sikres på samme måte som klientmidler fra inkassovirksomheten. Hensynene bak retningslinjene er å sikre tilliten til en sikker og forsvarlig virksomhetsutøvelse og å redusere risikoen for at fordringshaverne skal lide tap.

Etter arbeidsgruppen syn har Finanstilsynets praksis når det gjelder håndteringen av inkassoforetakenes fakturaadministrasjon, gode grunner for seg. Inndrivning av uforfalte krav har naturlig sammenheng med inkassovirksomheten, og det er hensiktsmessig at fordringshavere kan sette ut hele inndrivingsprosessen til ett foretak, uavhengig av om kravene er forfalte eller ikke. I og med at inkassoforetakene allerede overfører penger som ledd i den konsesjonsbelagte inkassovirksomheten og inndrivning av uforfalte pengekrav må anses som en naturlig og ukomplisert utvidelse, anses det unødvendig tungrodd å pålegge inkassoforetakene en ny konsesjon, etter finansforetaksloven. Arbeidsgruppen er også enig i at klientmidlene må sikres, ved at reglene i inkassoloven og inkassoforskriften om klientmiddelbehandling og sikkerhetsstillelse gis anvendelse. Reglene som følger av Finanstilsynets praksis, bør likevel komme tydeligere fram av lov/forskrift. På denne bakgrunnen foreslår arbeidsgruppen å presisere i finansforetaksloven § 2-3 første ledd andre punktum at pengeoverføringer som ledd i inndrivning av uforfalte pengekrav også kan utføres av foretak som kan drive fremmedinkassovirksomhet etter inkassoloven. Videre foreslår arbeidsgruppen å lovfeste at reglene om klientmiddelbehandling og sikkerhetsstillelse også skal gjelde ved inndrivning av uforfalte krav, se lovforslaget § 22 femte ledd tredje punktum og § 7 første ledd. Dersom inkassoforetaket ikke ønsker å anvende reglene om klientmiddelbehandling og sikkerhet for fakturaadministrasjon, vil et alternativ fremdeles kunne være å anmode om innbetaling direkte til fordringshaveren. Arbeidsgruppen foreslår dessuten å presisere i finansforetaksloven § 2-3 første ledd at fremmedinkassoforetak kan utføre pengeoverføringer som ledd i inndrivningen av uforfalte pengekrav.

En ulempe med forslaget er at regulering av uforfalte pengekrav i inkassoloven bryter med inkassolovens virkeområde ellers. Det er likevel vanskelig å se at reglene på noen måte blir utilgjengelige for de som skal bruke dem, dvs. inkassoforetakene. For å tydeliggjøre at enkelte av reglene gjelder ved inndrivning av uforfalte krav, foreslår arbeidsgruppen i lovforslaget § 2 første ledd andre punktum å presisere at bestemmelsene om sikkerhetsstillelse og klientmiddelbehandling også gjelder for uforfalte pengekrav som fremmedinkassoforetak inndriver på vegne av fordringshavere.

Personopplysninger

11.1 Gjeldende rett

Lov 15. juni 2018 nr. 38 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) trådte i kraft 20. juli 2018, og med dette ble EUs personvernforordning (GDPR) gjennomført i Norge. Forordningen medfører styrkede rettigheter for den enkelte, og dermed økte forpliktelser for bedrifter og organisasjoner, når det gjelder håndtering av personopplysninger.

Personopplysningsloven og personvernforordningen gjelder ved all helt eller delvis automatisert behandling av personopplysninger og ved ikke-automatisert behandling av personopplysninger som inngår i eller skal inngå i et register, med mindre annet er bestemt i lov eller med hjemmel i lov, jf. personopplysningsloven § 2. Begrepet «behandle» er bredt. Det omfatter blant annet registrering, lagring, bearbeiding, spredning og sletting, jf. personvernforordningen artikkel 4 (2). Alle bedrifter og organisasjoner som behandler personopplysninger i en eller annen form, berøres av personvernforordningen. Det kan være strukturert informasjon, for eksempel kunderegistre, eller ustrukturert informasjon, som personopplysninger i løpende tekst eller e-post.

Også begrepet «personopplysninger» er bredt. Det omfatter enhver opplysning som gjelder en identifisert eller identifiserbar fysisk person («den registrerte»), jf. personvernforordningen artikkel 4 (1).

Grunnprinsippene for behandling av personopplysninger framgår av personvernforordningen artikkel 5. Det framgår her at personopplysninger skal behandles på en lovlig, rettferdig og åpen måte med hensyn til den registrerte. Opplys-

ningene skal samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og de skal ikke viderebehandles på noen måte som er uforenelig med formålene. Opplysningene skal være adekvate, relevante og begrenset til det som er nødvendig for formålene de behandles for, samt være korrekte og om nødvendig oppdaterte. Det må treffes ethvert rimelig tiltak for å sikre at personopplysninger som er uriktige med hensyn til formålene de behandles for, uten opphold slettes eller rettes. Videre skal opplysningene lagres slik at det ikke er mulig å identifisere den registrerte i lengre perioder enn det som er nødvendig, og behandles på en måte som sikrer tilstrekkelig sikkerhet for personopplysningene. All behandlingsaktivitet skal skje i overensstemmelse med disse prinsippene, med mindre personvernforordningen selv hjemler unntak. Den behandlingsansvarlige er ansvarlig for og skal kunne påvise at disse prinsippene overholdes. Videre har den registrerte etter nærmere vilkår blant annet rett til å få personopplysninger om seg selv slettet av den behandlingsansvarlige uten ugrunnet opphold. Sletting skal uansett skje blant annet dersom personopplysningene ikke lenger er nødvendige for det formålet som de ble samlet inn eller behandlet for, jf. artikkel 17 (1).

Videre er det gitt egne bestemmelser om særlige kategorier av personopplysninger (tidligere kalt sensitive personopplysninger), jf. personvernforordningen artikkel 9.

Det er Datatilsynet som fører tilsyn med overholdelsen av personopplysningsloven og personvernforordningen, jf. personopplysningsloven § 20.

Inkassoforetakene har utarbeidet en egen bransjenorm for å ivareta sine plikter etter personopplysningsregelverket, jf. Bransjenorm for behandling av personopplysninger i den

norske inkassobranchen, godkjent av Datatilsynet 10. april 2008. Branchenormen er nå under revisjon for å tilpasses ny personopplysningslov og personvernforordningen.

Det er ingen generelle regler for behandling av personopplysninger i inkassoloven i dag, bortsett fra § 28, som regulerer taushetsplikt og utlevering av opplysninger fra folkeregisteret:

«§ 28 Taushetsplikt. Utlevering av opplysninger fra Folkeregisteret

En inkassator, dennes ansatte og andre hjelpere, og medlemmene av nemnd etter § 22 og andre som utfører arbeid for nemnda, har plikt til å bevare taushet overfor uvedkommende om det de i forbindelse med virksomheten får vite om noens personlige forhold eller drifts- og forretningsforhold. Dette gjelder ikke dersom ingen berettiget interesse tilsier taushet.

Første ledd hindrer ikke at opplysninger overlates til eller lovlig brukes i foretak som driver kredittopplysningsvirksomhet i samsvar med kredittopplysningsloven.

Første ledd er ikke til hinder for å gi opplysninger til Økokrim om forhold som gir mistanke om at det foreligger hvitvasking eller terrorfinansiering. En oversendelse i god tro av opplysninger som nevnt i første punktum medfører ikke brudd på taushetsplikten og gir ikke grunnlag for straffansvar eller erstatningsansvar, med mindre det foreligger grov uaktsomhet.

En inkassator kan begjære kontaktopplysninger for dødsbo utlevert fra Folkeregisteret. Folkeregistermyndigheten kan, uten hinder av taushetsplikt, utlevere opplysningen når det er nødvendig for utførelsen av inkassooppdrag etter denne loven.»

Andre ledd i bestemmelsen er nylig endret, mens fjerde ledd og den andre delen av paragrafoverskriften nylig er tilføyd, og disse lovendringene er ikke trådt i kraft enda. Dvs. at sitatet over angir hvordan § 28 vil lyde når endringene trer i kraft.

Som det framgår av bestemmelsen, kan inkassoforetaket i utgangspunktet ikke dele opplysninger om «noens personlige forhold» med «uvedkommende». Blant annet er det at skyldneren har en inkassosak, i seg selv ansett taushetsbelagt. Brudd på taushetsplikten kan straffes etter inkassoloven § 32 første ledd bokstav a). Finanstilsynet fører tilsyn med foretakenes rutiner for overholdelse av taushetsplikten.

Etter folkeregisterloven § 9-1 andre ledd er følgende folkeregistrerte opplysninger ikke taushetsbelagt: En persons fulle navn, fødselsdato, kjønn, fødsels- og d-nummer, grunnlaget for registrert identitet etter § 3-2, adresse, fødested, statsborgerskap, sivilstand, vergemål, stadfestet fremtidsfullmakt og dødsdato, med mindre slike opplysninger røper et klientforhold eller andre forhold som gjør at opplysningene må anses personlige. Det samme gjelder historiske opplysninger om navn og adresse.

Av vergemålsloven §§ 46 og 65 (om vergers og vergemålsmyndighetens taushetsplikt) framgår det at opplysningen om at en person har fått oppnevnt verge, kan gjøres kjent for andre i den utstrekning det er nødvendig av hensyn til personen selv eller for å sikre at vergen kan utføre sitt oppdrag på en god måte. Det samme gjelder opplysningen om hvem som er oppnevnt som verge, og opplysninger om rammene for vergeoppdraget. Det framgår av folkeregisterloven § 3-1 første ledd bokstav r) at opplysninger om vergemål skal registreres i folkeregisteret. Opplysningene er som nevnt over i utgangspunktet ikke omfattet av taushetsplikten etter folkeregisterloven. Justis- og beredskapsdepartementet har i et høringsnotat fra november 2018 foreslått at vergemål tas ut av folkeregisterloven § 9-1 andre ledd, slik at opplysninger om vergemål blir omfattet av taushetsplikten etter § 9-1 første ledd.

11.2 Generelt om behandling av personopplysninger i inkassoforetak

Inkassoforetak behandler svært mye personopplysninger av ulik karakter. Inkassoforetakene behandler personopplysninger særlig for tre formål 1) kontakte skyldneren 2) tilpasse inndringen slik at den blir mest mulig effektiv 3) tilpasse inndringen av hensyn til skyldneren. Inkassoforetaket trenger derfor kontaktopplysninger til skyldneren, opplysninger om skyldnerens økonomi og eventuelle opplysninger om forhold som gir grunn til tilpasninger av hensyn til skyldneren. Inkassoforetakene får personopplysninger både fra fordringshaveren, ulike registre og skyldneren selv.

Fra fordringshaveren vil inkassoforetaket gjerne motta svært enkel informasjon om skyldneren. Normalt er opplysningene begrenset til navn og adresse, men enkelte fordringshavere oppgir også telefonnummer og e-postadresse. Banker sender som regel også fødsels- og personnummer over. Siden det etter gjeldende rett ikke er anledning til å kreve kostnadsdekning fra mindreårige skyldnere,

se 6.7.6, må inkassoforetaket også motta informasjon om skyldnerens fødselsdato der fordringshaveren har en portefølje med høy risiko for mindreårige skyldnere (legekrav, kjøreskolekrav, bibliotekskrav mv.). Fordringshaveren vil også gi helt enkel informasjon om kravet, og kravet i seg selv kan etter omstendighetene være sensitivt, f.eks. fordi det viser at skyldneren har mottatt medisinsk eller psykologisk behandling.

Inkassoforetakene innhenter også opplysninger fra tilgjengelige offentlige registre og sin egen database, både for å identifisere skyldneren og sikre at kontaktinformasjonen er riktig, og for å få opplysninger om skyldnerens økonomi (inntekt, formue, utlegg, heftelser og kredittopplysninger). I hovedsak hentes det opplysninger fra folkeregisteret, Posten, kredittopplysningsforetak, teleoperatører, Skattdirektoratet, løsreregisteret, Statens kartverk og Brønnøysundregistrene. Foretakene undersøker også dødsdato for å vite om skyldneren har gått bort, og eventuelt kunne rette krav mot dødsboet. Opplysningene fra registrene sikrer også at inkassoforetakenes personopplysninger er oppdaterte og korrekte.

Inkassoforetakene får også personopplysninger fra skyldneren selv eller andre som tar kontakt på vegne av skyldneren. Dette kan være informasjon om skyldnerens livssituasjon, yrkesstatus, sivilstatus, helseopplysninger, soning av straff, mv.

11.3 Generelt om personvernkonsekvenser av arbeidsgruppens forslag

Som det framgår av punktene nedenfor, medfører flere av arbeidsgruppens forslag økt bruk av personopplysninger. Selv om forslagene innebærer økt bruk av personopplysninger, er personvernkonsekvensene etter arbeidsgruppens vurdering ikke vesentlige, og arbeidsgruppen mener at fordelene med forslagene klart overstiger de personvernmessige ulemperne.

Inkassoforetakene tilpasser allerede inndrivingen dersom de blir kjent med forholdene som arbeidsgruppens forslag gjelder. Endringene i behandlingen av personopplysninger gjelder derfor at inkassoforetakene i større grad blir forpliktet til å innhente opplysninger fra offentlige registre, at inkassoforetakene får innsyn i opplysninger om foreldre og foreldreansvar fra folkeregisteret, samt vergemål og stadfestet fremtidsfullmakt, som ikke er taushetsbelagt i dag, og at opplysningene vil bli brukt i et større antall saker.

Undersøkelsesplikten som følger av forslagene, innebærer også at inkassoforetakene må innhente opplysninger om at skyldneren ikke faller inn under de aktuelle bestemmelsene – eksempelvis at skyldneren er myndig, og at det ikke har vært forsøkt tatt utlegg tidligere. Arbeidsgruppen antar at denne behandlingen av personopplysninger er lite problematisk.

I og med at inkassoforetakene behandler opplysningene allerede, antar arbeidsgruppen at endringene ikke gir grunn til rutineendringer når det gjelder ivaretagelsen av personvernet.

Når det gjelder hvilken informasjon om skyldnere inkassoforetak kan dele med fordringshavere, reguleres dette som nevnt av taushetsplikten etter inkassoloven § 28, som foreslås videreført i lovforslaget § 30. Fordringshaveren vil anses å være uvedkommende når det gjelder en stor del personlige forhold, selv om fordringshaveren har rett til å holdes orientert om sakens utvikling etter inkassoloven § 15 første punktum, som foreslås videreført i lovforslaget § 29. En del personopplysninger kan deles med fordringshaveren uavhengig av taushetspliktbestemmelsen, men også personopplysningsloven og personvernforordningen kan hindre deling av personopplysninger, eller gi prinsipper for hvordan personopplysningene skal deles. Arbeidsgruppen kan ikke se at forslagene medfører noen endring i hvilke opplysninger som kan deles med fordringshavere. En annen sak er at visse opplysninger som kan deles med fordringshavere, oftere vil kunne bli delt, fordi opplysningene vil bli brukt i et større antall saker.

11.4 Forebygging av unødvendige begjæringer av tvangsfullbyrdelse

Arbeidsgruppen foreslår i lovforslaget § 21 første ledd plikt til å undersøke i løsreregisteret om det nylig er avholdt utleggsforretning uten at skyldneren hadde noe til utlegg, før inkassoforetak begjærer tvangsfullbyrdelse. Som hovedregel foreslås det også plikt til å la være å begjære tvangsfullbyrdelse dersom skyldneren nylig er registrert med intet til utlegg.

Inkassoforetak har allerede tilgang til opplysninger om intet til utlegg etter tinglysingsloven § 34 a tredje ledd, men det varierer med foretakenes risikostyring og størrelse om de undersøker opplysningene før de begjærer tvangsfullbyrdelse. Opplysninger om at det nylig er avholdt utleggsforretning, gis også ut til enhver som har saklig

behov for å få utlevert opplysninger i forbindelse med kredittsjekk, jf. Datatilsynets standardkonsesjon for kredittopplysningsvirksomhet punkt 4.1 og lov 20. desember 2019 nr. 109 om behandling av opplysninger i kredittopplysningsvirksomhet (kredittopplysningsloven) § 14 (ikke i kraft). Dersom inkassoforetaket begjærer tvangsfullbyrdelse og skyldneren ikke har noe til utlegg, vil det at skyldneren ikke har noe til utlegg, også framkomme av utleggsforretningen. Arbeidsgruppen legger etter dette til grunn at personvern hensyn ikke kan veie særlig tungt mot forslagene som nevnt over. For skyldnerne er det en stor fordel å unngå at det begjæres tvangsfullbyrdelser der det uansett ikke er noe å ta utlegg i, i og med at begjæringene koster mye og skyldneren nærmest per definisjon har lite midler. Hver utleggsbegjæring koster p.t. 3164 kroner (hvorav 1992 kroner går til staten og 1172 kroner går til fordringshaveren/inkassoforetaket), men arbeidsgruppen har foreslått at skrivesalæret som går til fordringshaveren/inkassoforetaket, halveres, se forslaget til endring i forskrift om saksøktes sakskostnadsansvar ved tvangsfullbyrdelse § 2. En del skyldnere kan også unngå flere eller mange forgesvev begjæring om tvangsfullbyrdelse.

11.5 Mindreårige skyldnere

Arbeidsgruppen foreslår i forskriftsforslaget § 18 at inkassoforetak får plikt til å undersøke om kravet bygger på et gyldig grunnlag, og til å rette inndringen mot vergen (oftest foreldrene) der skyldneren er mindreårig. Videre foreslås det i forskriftsforslaget § 16 at det ikke kan kreves dekket inndrivingskostnader der skyldneren pådro seg kravet som mindreårig. Den siste bestemmelsen foreslås å gjelde både ved egen- og fremmedinkasso. Begge forslagene innebærer i praksis også at inkassoforetakene får en plikt til å undersøke skyldnerens alder. Arbeidsgruppen legger til grunn at fordringshavere som driver egeninkasso, vanskelig kan pålegges å undersøke alderen så lenge de ikke har grunn til å tro at skyldneren er mindreårig.

Arbeidsgruppen kan ikke se at opplysninger om alder i seg selv er en personopplysning som er egnet til å krenke skyldnerens integritet. Inkassoforetakene behandler i stor utstrekning fødselsnumre allerede for å identifisere skyldneren og for å slå opp i registre. En annen sak er imidlertid at forskriftsforslaget § 18 innebærer at en annen person enn skyldneren selv gis informasjon om det misligholdte kravet, ved at inndringen skal rettes mot vergen. Arbeidsgruppen ser behov for i enkelte tilfeller å verne den mindreårige skyldneren mot at informasjon om kravet tilflyter vergen, og det er derfor foreslått at inndringen ikke skal rettes mot vergen dersom vern av sensitive opplysninger eller

andre hensyn til den mindreårige tilsier at inndringen bare rettes mot den mindreårige. Uttrykket sensitive opplysninger er ment å gi anvisning på en skjønsmessig vurdering, og det skal ikke bety det samme som særlige kategorier personopplysninger (tidligere sensitive personopplysninger) etter personopplysningsregelverket, selv om innholdet i begrepene vil være delvis overlappende. For øvrig antar arbeidsgruppen at hensynet til den mindreårige i de aller fleste tilfeller tilsier at inndringen rettes mot vergen, og at det ligger naturlig innenfor foreldrenes rolle som verge, og foreldreansvaret, at de involveres der barnet har en inkassosak. Arbeidsgruppen har redegjort nærmere for forslaget i merknaden til bestemmelsen.

I punkt 11.8 er konsekvensene av unntak fra taushetsplikt for folkeregistrerte opplysninger om foreldre og foreldreansvar vurdert.

11.6 Voksne skyldnere som har verge

I forskriftsforslaget § 19 foreslår arbeidsgruppen at inkassoforetak får plikt til å rette skriftlige henvendelser til vergen og adgang til å rette muntlige henvendelser til vergen der skyldneren er en voksen med verge – og tilsvarende plikt/adgang til å henvende seg til fullmektigen der skyldneren har avgitt en fremtidsfullmakt som senere er stadfestet. Forslaget innebærer i praksis også en plikt til å undersøke i folkeregisteret om skyldneren har verge eller er registrert med stadfestet fremtidsfullmakt. Arbeidsgruppen antar for øvrig at inkassoforetakene allerede forholder seg til vergen i mange tilfeller.

Som det går fram av punkt 11.1, er ikke vergemålslovens taushetspliktsbestemmelser til hinder for at opplysninger om at en person har verge, om hvem som er oppnevnt som verge, eller rammene for vergeoppdraget gjøres kjent for andre i den utstrekning det er nødvendig av hensyn til personen selv eller for å sikre at vergen kan utføre sitt oppdrag på en god måte. Etter arbeidsgruppens syn tilsier de samme forholdene som gir grunn til unntak fra taushetsplikt, at inkassoforetakene får utlevert opplysninger om vergemål fra folkeregisteret, og retter henvendelser til vergen. Etter det arbeidsgruppen er kjent med, vil det å betale regninger og å håndtere inkassosaker vanligvis være innenfor vergens kjerneoppgaver. Hvis ikke inkassokravet betales, påløper det høye gebyrer, og til slutt kan det bli aktuelt med tvangsfullbyrdelse og betalingsanmerkninger. Man kan ikke forvente at skyldneren selv opplyser om vergemålet, og i dag er det i all hovedsak verger og ikke skyldnere som opplyser inkassoforetakene om vergemålet.

Konsekvensene av unntak fra taushetsplikt for folkeregistrerte opplysninger om vergemål er vurdert nærmere i punkt 11.8.

Som for mindreårige er det foreslått at andre enn skyldneren selv gis informasjon om inkassosaken. Arbeidsgruppen foreslår imidlertid at skyldneren kan be om at henvendelser ikke skal rettes vergen, og at inkassoforetaket i så fall skal rette seg etter det. Når det gjelder voksne med verge, har ikke arbeidsgruppen foreslått et unntak for vern av sensitive opplysninger, slik det foreslås for mindreårige. Det skyldes for det første at voksne med verge for en stor del har svært høy alder og er demente. Arbeidsgruppen antar at en vesentlig del av kravene for denne gruppen gjelder medisinsk behandling, at skyldnerne pga. helse-tilstanden ikke har noen mulighet til å ta hånd om kravene selv, og at vergen er godt kjent med at skyldneren har dårlig helse. Tilsvarende vil kunne gjelde også for yngre voksne med verge. Kravet vil angi fordringshaverens navn, men arbeidsgruppen legger til grunn at opplysninger om sykdom mv. ikke angis. Det siste vil også følge av helsepersonellets/ fordringshaverens taushetsplikt. For det andre har oppnevnte verger taushetsplikt om det han eller hun får vite som ledd i vergeoppdraget om noens personlige forhold. Foreldre har ikke taushetsplikt om barnas personlige forhold.

Vurderingen ovenfor gjelder tilsvarende for skyldnere som har avgitt en fremtidsfullmakt som senere er stadfestet.

11.7 Skyldnere som er fratatt rettslig handleevne på det økonomiske området

I forskriftsforslaget § 20 foreslår arbeidsgruppen at fremmedinkassoforetak skal ha plikt til ikke å inndrive kravet der skyldneren er fratatt rettslig handleevne på det økonomiske området. Forslaget innebærer i praksis også en plikt til å undersøke i folkeregisteret om skyldneren er fratatt rettslig handleevne på det økonomiske området.

Arbeidsgruppen legger til grunn at forslaget innebærer en betydelig fordel for de aktuelle skyldnerne. I og med at saken må tilbakeføres til fordringshaveren, vil det ofte være behov for å forklare grunnen. Inkassoforetakene må imidlertid allerede håndtere saker der skyldneren er fratatt rettslig handleevne på det økonomiske området. Som regel er fratagelse av rettslig handleevne en sterk ugyldighetsgrunn, dvs. at fordringshaveren ikke kan gjøre gjeldende at avtalen skal gjelde selv om fordringshaveren var i god tro.

Dette vil kunne være en opplysning av stor betydning for fordringshaveren, og inkassoforetaket vil måtte vurdere om det er nødvendig å informere fordringshaveren for at inkassoforetaket skal oppfylle sin opplysningsplikt om inkassosakens utvikling etter inkassoloven § 15 første punktum (som foreslås videreført i lovforslaget § 29). Etter en slik konkret vurdering, vil inkassoforetaket kunne informere fordringshaveren om fratagelsen av den rettslige handleevnen uten at dette kommer i konflikt med taushetsplikten etter lovforslaget § 30. Arbeidsgruppen antar generelt at det er en forutsetning for at fratagelsen av handleevnen skal ha noen funksjon, at fordringshavere får kunnskap om fratagelsen. Ut fra dette antar arbeidsgruppen at personvernkonsekvensene av forslaget ikke er vesentlige. Arbeidsgruppen antar imidlertid at det ville innebære brudd på taushetsplikt å informere om grunnlaget for fratagelse av rettslig handleevne, dersom inkassoforetaket skulle ha fått kunnskap om det, f.eks. fra skyldneren selv eller pårørende.

11.8 Tilgang til folkeregistrerte opplysninger som er underlagt taushetsplikt

I lovforslaget § 31 foreslås det at inkassoforetakene skal ha tilgang til opplysninger om foreldre og foreldreansvar og opplysninger om vergemål og stadfestet fremtidsfullmakt fra folkeregisteret. Bestemmelsen vil gi et unntak fra taushetspliktbestemmelsen i folkeregisterloven § 9-1.

Der det er den som har foreldreansvaret, som er verge for en mindreårig, er opplysninger om foreldre og foreldreansvar en forutsetning for at inkassoforetaket kan undersøke om vergen har samtykket til avtalen, og rette inndrivingen mot vergen, se forskriftsforslaget § 18 og vergemålsloven § 16. Der en mindreårig har en annen verge, må inkassoforetaket ha opplysninger om vergemål. Tilsvarende gjelder for enslige mindreårige asylsøkere som har representant, jf. utlendingsloven § 98 a. Folkeregisterets opplysninger om vergemål omfatter i denne sammenhengen opplysninger både om verge og representant for enslig mindreårig asylsøker, se folkeregisterforskriften § 3-1-1 første ledd bokstav r).

For voksne med verge er opplysninger om vergemål en forutsetning for at inkassoforetakene kan henvende seg til vergen etter forskriftsforslaget § 19 og unngå å inndrive krav som voksne som er fratatt rettslig handleevne på det økonomiske området, har pådratt seg, se forskriftsfor-

slaget § 20. I forskriftsforslaget § 19 foreslår arbeidsgruppen at bestemmelsene om verge skal gjelde tilsvarende for voksne som har avgitt en fremtidsfullmakt som senere er stadfestet. For at bestemmelsen skal fungere i praksis, må inkassoforetakene også ha tilgang til registrerte opplysninger om stadfestet fremtidsfullmakt.

I Prop. 128 L (2018–2019) ble det vurdert å gi innsyn i folkeregistrerte opplysninger om foreldreansvar. Bakgrunnen var at Virke Inkasso i forbindelse med høring av et forslag om at inkassoforetakene skulle få tilgang til kontaktinformasjon om dødsbo, hadde understreket at tilgang til informasjon om foreldreansvar ville kunne effektivisere inndrivingsprosessen. Departementet uttalte:

«Departementet følger ikke opp forslaget fra Virke inkasso om at også inkassoforetak skal gis hjemmel for utlevering av opplysninger om foreldreansvar direkte fra Folkeregisteret. Departementet viser til at personvern hensyn taler mot utlevering av opplysninger om foreldreansvar, og kan heller ikke se at behovet er like stort som for finansforetak. Etter vergemålsloven § 9 kan en mindreårig ikke selv foreta rettslige handlinger eller råde over sine midler, med mindre noe annet er særlig bestemt. Dette innebærer at en mindreårig ikke kan pådra seg gjeld. I en tolkningsuttalelse fra Justis- og beredskapsdepartementet (sak 2006/01456) er det lagt til grunn at mindreårige ikke kan ilegges ansvar for inndrivingskostnader. Ut fra dette antar departementet at det er meget sjelden at skyldneren i en inkassosak er mindreårig. Den mindreårige har heller ikke kompetanse til å pådra foreldrene et gjeldsansvar ut over det som måtte følge av det objektive ansvaret etter skadeserstatningsloven. En inndriving f.eks. av egenandeler for helsetjenester overfor andre enn personen selv, vil i tillegg kunne innebære brudd på taushetsplikt.»

Arbeidsgruppen deler synspunktet om at personvern hensyn taler mot utlevering av opplysninger om foreldreansvar. For foreldre som har foreldreansvaret, vil det trolig ikke oppleves problematisk at andre får kjennskap til at de har foreldreansvaret. Det kan imidlertid stille seg annerledes for foreldre som ikke har foreldreansvaret. Tilgang til folkeregistrerte opplysninger om foreldreansvar er likevel en nødvendig forutsetning for at forslaget om mindreårige skyldnere skal kunne fungere. Arbeidsgruppen antar også at opplysninger om foreldreansvar er særlig viktig i de tilfellene der foreldre ikke har foreldreansvar, for at inndrivingen ikke skal rettes mot feil person, som dessuten ikke nødvendigvis har god kontakt med barnet og den andre av foreldrene. Arbeidsgruppen understreker at hensikten med forslaget ikke er å effektivisere inndrivingen, men å tilpasse inndrivingen av hensyn til den mindreårige. Ifølge Virke Inkasso og Finanstilsynet er det for øvrig ikke

riktig at skyldnere sjeldent er mindreårige. Arbeidsgruppen forutsetter her som ellers at inkassoforetakene overholder taushetsplikten og personopplysningsloven.

Etter folkeregisterloven § 9-1 er ikke folkeregistrerte opplysninger om vergemål og stadfestet fremtidsfullmakt taushetsbelagt, men opplysningene er foreslått gjort taushetsbelagt i et høringsnotat fra Justis- og beredskapsdepartementet fra november 2018. Bakgrunnen for forslaget er at opplysninger om vergemål som nevnt i punkt 11.1 i utgangspunktet er omfattet av taushetsplikt, etter en endring av vergemålsloven i 2018. I høringsnotatet ble det foreslått at finansforetak skal ha tilgang til opplysningene, ved endring i finansforetaksloven § 16-2 sjettede ledd. Skattdirektoratet påpekte i sin høringsuttalelse 11. februar 2019 at også inkassoforetakene hadde behov for innsyn i opplysninger om vergemål:

«I tillegg er det private aktører som vil ha behov for tilgang for at vergehaver skal bli godt ivaretatt. Dersom opplysninger om vergemål er taushetsbelagt, vil eksempelvis en inkassator kunne gjennomføre større deler av inkassoprosessen uten at vergen oppdager dette. Dette blir særlig et problem når en inkassoprosess foregår digitalt. Hvis opplysningene om vergemål er tilgjengelige som i dag, vil inkassoselskapene kunne lage rutiner som gjør at de innhenter opplysninger om verger ved enhver utsendelse. ...

...

Skatteetaten er svært opptatt av at vi skal kunne videreutvikle gode digitale løsninger som ivaretar vergehavers behov, som tilrettelegger for en god oppgaveløsning for vergen og for private og offentlige aktører vergen samhandler med. ...»

Etter folkeregisterforskriften § 3-1-1 første ledd bokstav r) kan det i tilknytning til vergemål registreres følgende opplysninger:

- omfang av oppdraget
- tidsrom
- verges navn
- representant for enslig mindreårig asylsøker

Arbeidsgruppen legger til grunn at inkassoforetakene vil kunne ha behov for alle disse opplysningene. Opplysninger om «omfang av oppdraget» er nødvendig for å kunne vurdere om vergemålet omfatter inkasso, se forskriftsforslaget § 19 tredje ledd. Dessuten kan fratagelse av rettslig

handleevne utledes av opplysninger under «omfang av oppdraget», jf. også vergemålsloven § 77 første ledd bokstav e), der det framgår at dom om fratagelse av rettslig handleevne skal registreres i folkeregisteret.

11.9 Forslag som bare i ubetydelig grad medfører økt bruk av personopplysninger

Følgende forslag innebærer etter arbeidsgruppens vurdering bare i ubetydelig grad økt bruk av personopplysninger:

- plikt til i rimelig utstrekning å tilpasse inndringen til skyldnere som er i en særlig vanskelig situasjon (lovforslaget § 33)
- plikt til i rimelig utstrekning å tilpasse kommunikasjonen til skyldneren (lovforslaget § 35 første ledd første punktum)
- adgang til i rimelig grad å tilpasse inndringen til skyldnere som søker å unndra seg forpliktelsene sine (lovforslaget §§ 20 og 34)
- plikt til å følge opp utenrettslige gjeldsforhandlinger og gjeldsordninger (lovforslaget § 19)

Når det gjelder skyldnere i en særlig vanskelig situasjon, har inkassoforetakene etter god inkassoskikk allerede plikt til å tilpasse inndringen, se punkt 8.1. Opplysningene om situasjonen vil som regel komme fra skyldneren selv, fordi skyldneren ønsker tilpasninger i inndringen. Det kan eksempelvis være forbigående betalingsvansker, helse-situasjon eller annet som ikke framkommer av offentlige registre. Ofte vil det være sensitiv informasjon. Når skyldnere tar kontakt med slik informasjon i dag, registreres informasjonen i inkassoforetakets saksbehandlingssystem. Selv om forslaget ikke innebærer ny bruk av personopplysninger, er det sannsynlig at forslaget om lovfesting av plikten til tilpasninger og forslaget om at det skal opplyses i betalingsoppfordringen om hvordan skyldneren kan ta opp betalingsvanskeligheter, vil føre til at skyldnere oftere tar kontakt. I så fall vil inkassoforetakene oftere behandle slike personopplysninger enn i dag. Arbeidsgruppen legger for øvrig til grunn her som ellers at inkassoforetakene følger taushetspliktsbestemmelsen og personopplysningsregelverket.

Plikten til å tilpasse kommunikasjonen til skyldneren henger for en stor del sammen med plikten til å tilpasse inndringen til skyldnere som er i en særlig vanskelig situasjon. Det er likevel mulig at plikten vil føre til større oppmerksomhet rundt kommunikasjonsvanskeligheter og behov for tilpasninger i den forbindelse. Behovet for tilpasset kommunikasjon trenger for øvrig ikke gjelde det at skyldneren er i en vanskelig situasjon. Det kan også være f.eks. at skyldneren ber om å få snakke med en saksbehandler på engelsk.

Som nevnt i punkt 8.1 er det etter gjeldende ulovfestet rett adgang til mer pågående inndring der det går klart fram at skyldneren søker å unndrar seg forpliktelsene sine, og dette foreslås lovfestet i lovforslaget § 34. Videre er det i inkassoloven § 12 oppstilt unntak fra varslingsreglene i §§ 9 til 11 for slike tilfeller. Arbeidsgruppen foreslår i lovforslaget § 20 å videreføre dette unntaket, men slik at det også omfatter unntak fra plikten til å sammenslå krav og å innstille inndringen under utenrettslige gjeldsforhandlinger. Det siste forslaget vil innebære at inkassoforetaket gis en utvidet adgang til å fravike lovens normale saksgang, og dermed at inkassoforetaket i større utstrekning kan behandle og vurdere personopplysninger. Forslaget innebærer imidlertid bare marginalt økt bruk av disse opplysningene, sammenlignet med i dag. Arbeidsgruppen kan ikke se at det vil dreie seg om andre personopplysninger eller flere tilfeller enn etter dagens unntaksbestemmelse. Det synes opplagt at skyldnere ikke ønsker at opplysningene om at han eller hun søker å unndra seg forpliktelsene sine, skal behandles. Likevel er det viktig både for den enkelte fordringshaveren og i siste instans også for kredittmarkedet og de som betaler forpliktelsene sine, at inkassoforetakene kan tilpasse inndringen til disse skyldnerne.

Når det gjelder plikt til å følge opp utenrettslige gjeldsforhandlinger og gjeldsordninger, vil lovforslaget § 19 innebære økt oppfølging av utenrettslige gjeldsforhandlinger og gjeldsordninger, og derved økt bruk av personopplysninger i den forbindelse. Det er varierende hvordan inkassoforetak følger opp utenrettslige gjeldsforhandlinger og gjeldsordninger i dag, så for en del foretak antas det at bestemmelsen vil innebære ny bruk av personopplysninger. Oppfølgingen vil bare gjelde henvendelser fra skyldneren eller dennes representant som skyldneren sterkt vil ønske at følges opp. Når det gjelder utenrettslige gjeldsforhandlinger og gjeldsordninger, framstår det derfor som lite tvilsomt at skyldnerens interesse i forslaget veier tyngre enn personverninteressene.

Sanksjoner

12.1 Gjeldende reaksjonshjemler

Flere bestemmelser i inkassoloven gir grunnlag for reaksjoner ved brudd på loven og kan bidra til å forebygge eller hindre brudd.

Etter inkassoloven § 17 fjerde ledd plikter ikke skyldneren å dekke utenrettslige inndrivingskostnader ved brudd på god inkassoskikk, brudd på reglene om inkassovarsel, betalingsoppfordring og plikter før rettslig inndrivning, eller unnlattelser av å følge pålegg fra Finanstilsynet:

«Skyldneren plikter heller ikke å erstatte kostnadene dersom fordringshaveren, en inkassator eller andre som har bistått fordringshaveren, har opptrådt i strid med god inkassoskikk overfor skyldneren, jf § 8, eller en inkassator har unnlatt å følge pålegg i forholdet til skyldnere etter § 30 tredje ledd. Erstatning for vederlag til en inkassator kan ikke kreves dersom reglene i §§ 9 til 11, jf § 12, er overtrådt.»

Videre gir § 30 tredje og fjerde ledd og § 31 Finanstilsynet inngrepshjemler. Etter § 30 tredje ledd første punktum kan Finanstilsynet gi pålegg om endring av praksis som medfører fare for overtredelser av loven eller finanstilsynsloven. Etter § 30 tredje ledd andre punktum kan Finanstilsynet gi en eier med betydelig eierandel (10 % eller mer) pålegg om retting dersom vedkommende ikke er egnet etter § 5. Og etter § 30 fjerde ledd kan Finanstilsynet nedlegge forbud mot inkassovirksomheten dersom ett eller flere av virksomhetsvilkårene ikke er oppfylt, eller gi inkassoforetaket en frist til å oppfylle vilkårene. Dersom et pålegg av tilsynet ikke blir etterkommet, kan departemen-

tet bestemme at den pålegget er rettet mot, skal betale en daglig løpende mulkt til forholdet er rettet, jf. Finanstilsynsloven § 10 andre ledd. Departementets kompetanse er delegert til Finanstilsynet. Den sterkeste inngrepshjemmelen er § 31 om inndragning av bevilling:

«§ 31 *Inndragning av bevilling*

En inkassobevilling etter § 5 kan inndras dersom det finnes utilrådelig å la inkassovirksomhet drives i medhold av bevillingen fordi

- a) bevillingshaveren ikke har overholdt sine plikter etter § 6,
- b) vilkårene for å tildele bevillingen ikke lenger er til stede,
- c) inkassoforetaket ikke innen den frist som er fastsatt av tilsynsmyndigheten, oppfylder vilkår om å tilslutte seg nemndsordning som nevnt i § 5, eller
- d) det foreligger andre særlige grunner.»

Videre kan brudd på nærmere angitte bestemmelser straffes etter inkassoloven § 32:

«§ 32 *Straff*

Med bøter eller fengsel inntil tre måneder, eller begge deler, straffes den som overtrer

- a) §§ 4, 5, 6, 28, forskrifter i medhold av §§ 6 eller 20, pålegg i medhold av § 30 tredje ledd eller forbud i medhold av § 30 fjerde ledd, eller

- b) §§ 8, 9, 10 eller 11, forutsatt at disse bestemmelsene er overtrådt gjentatte ganger eller at overtredelsen er grov.

Den som uaktsomt overtrer første ledd, straffes med bøter.»

Medvirkning til overtredelse som nevnt i § 32 er straffbart etter straffeloven § 15. Forsøk på overtredelse er ikke straffbart, jf. straffeloven § 16 første ledd. Etter straffeloven § 27 første ledd kan foretaket straffes når et straffebud er overtrådt av noen som har handlet på vegne av et foretak. Det gjelder selv om ingen enkeltperson har utvist skyld.

I forvaltningsloven § 43 andre ledd er administrativ sanksjon definert som «en negativ reaksjon som kan ilegges av et forvaltningsorgan, som retter seg mot en begått overtredelse av lov, forskrift eller individuell avgjørelse, og som utgjør straff etter den europeiske menneskerettskonvensjon». Administrative sanksjoner må derfor avgrenses mot forvaltningstiltak som ikke utgjør straff etter EMK, og mot straff. Ingen av reaksjonene i inkassoloven er administrative sanksjoner, slik administrative sanksjoner er definert i forvaltningsloven § 43 andre ledd. Reaksjonene Finanstilsynet kan gi ved brudd på inkassoregelverket, er å anse som forvaltningstiltak siden formålet ikke er pønalt, men å sikre framtidig etterlevelse av regelverket. I og med at det er domstolene som idømmer straff, er heller ikke straff en administrativ sanksjon.

Arbeidsgruppen foreslår å videreføre inkassoloven § 17 fjerde ledd i lovforslaget § 37 andre ledd, men med visse endringer. Bl.a. foreslås det et unntak for brudd på god inkassoskikk som ikke kunne hatt noen konsekvenser for skyldneren. Forslaget er nærmere omtalt i merknaden til bestemmelsen. Inkassoloven § 30 tredje og fjerde ledd og § 31 foreslås videreført i lovforslaget § 43 andre og tredje ledd og § 45.

12.2 Overtredelsesgebyr

12.2.1 Generelt om overtredelsesgebyr

Overtredelsesgebyr er en administrativ sanksjon med et framtreddende pønalt element. Rent praktisk er et overtredelsesgebyr et pålegg om å betale et visst pengebeløp til det offentlige for en lovovertrædelse. Lovovertrædelse skal i denne sammenhengen forstås vidt, slik at det kan omfatte overtredelse av lov og andre offentligrettslige plikter, av generell og individuell karakter (typisk forskrift og enkeltvedtak). Overtredelsesgebyret skiller seg fra bøtestraff blant annet ved at det er forvaltningen som ilegger det.

Den generelle reguleringen av adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr finnes i forvaltningsloven § 44. Bestemmelsen lyder slik:

«§ 44 (overtredelsesgebyr)

Forvaltningsorganer kan ilegge overtredelsesgebyr (lovbrottsgebyr) når det er fastsatt i lov.

Overtredelsesgebyr kan ilegges etter faste satser eller utmåles i det enkelte tilfelle (individuell utmåling) innenfor en øvre ramme som må fastsettes i eller i medhold av lov. Departementet kan gi forskrift om slike rammer.

Ved individuell utmåling av overtredelsesgebyr mot fysiske personer kan det blant annet legges vekt på overtredelsens omfang og virkninger, fordeler som er eller kunne vært oppnådd ved lovbruddet, samt overtrederens skyld og økonomiske evne. For foretak gjelder § 46 andre ledd.

Forhåndsvarsel kan unnlates når overtredelsesgebyr ilegges på stedet.

Oppfyllelsesfristen er fire uker fra vedtaket ble truffet. Lengre frist kan fastsettes i vedtaket eller senere.

Overtredelsesgebyret tilfaller statskassen.»

Det følger av første ledd at forvaltningsorganer kan ilegge overtredelsesgebyr når det er fastsatt i lov. Forvaltningsloven gir dermed ikke selvstendig hjemmel for ilegging av overtredelsesgebyr. Det følger av merknaden til § 44 første ledd i Prop. 62 L (2015–2016) at bestemmelsen er inntatt av pedagogiske grunner og ikke har selvstendig betydning for kravene til klarhet som følger av Grunnloven § 113, praksis og andre relevante kilder. Dersom en hjemmel for overtredelsesgebyr skal inntas i inkassolovgivningen, er det derfor spesielt viktig at hjemmelen er utformet på en klar måte. Også pliktene som sanksjoneres, må være tilstrekkelig klare. Blant annet må det være klart hvem som har pliktene.

12.2.2 Prinsipper for om det bør gis hjemler for administrative sanksjoner

Hjemmel for administrative sanksjoner bør bare innføres etter en grundig avveining av behovet opp mot betenkelighetene og med utgangspunkt i anbefalingene som gis i Prop. 62 L (2015–2016). I proposisjonen punkt 7.4 gis det anbefalinger om hvilke lovbrudd som bør kunne sanksjoneres administrativt. Anbefalingene oppsummeres slik:

- Et mer inngripende virkemiddel bør ikke brukes hvis det samme målet kan nås med mindre inngripende tilgjengelige virkemidler. Dette gjelder både ved valget mellom bruk av sanksjoner og andre tiltak (for eksempel pålegg eller tvangsmulkt), og ved valget mellom straff og administrative sanksjoner.
- Om en lovovertrødelse skal sanksjoneres, bør som utgangspunkt vurderes ut fra hver enkelt handlingsnorm.
- Det bør være en forutsetning for å gi hjemmel for å sanksjonere et lovbrudd at lovbruddene i praksis blir søkt avdekket og håndhevet.
- Bruk av administrative sanksjoner må være rettsikkerhetsmessig forsvarlig.

Effektivitetshensyn kan tale for å gi hjemmel for administrative sanksjoner. Med effektivitet menes her størst mulig grad av måloppnåelse med minst mulig bruk av ressurser, se Prop. 62 L (2015–2016) punkt 6.2. Måloppnåelse er særlig knyttet til etterlevelse av lovgivningen. Ressursbruk gjelder i denne sammenhengen håndheving av lovgivningen gjennom bruk av ulike sanksjoner, og både det offentlige og privates ressursbruk kan være av interesse. Begrenset bruk av straff og et mer helhetlig og fleksibelt sanksjonssystem kan langt på vei ses på som virkemidler for å bidra til tilstrekkelig grad av etterlevelse av lovgivningen med minst mulig bruk av ressurser.

12.2.3 Bør det innføres hjemmel for å ilegge overtredelsesgebyr?

Det er i hovedsak tre faktorer som påvirker etterlevelsen av regelverket som utøvere av konsesjonsbelagt virksomhet er underlagt. Dette er kunnskap om regelverket, kontroll med etterlevelsen av regelverket og reaksjoner ved brudd på regelverket. For at regelverket skal etterleves, er det viktig å ha hensiktsmessige og tilstrekkelige reaksjoner ved brudd.

Arbeidsgruppen antar at en hjemmel for å ilegge overtredelsesgebyr vil føre til bedre etterlevelse av regelverket. Dette skyldes i hovedsak at dagens reaksjonsmidler ikke anses tilstrekkelige til å sikre etterlevelse. Ved tilsyn avdekkes det så å si alltid feil – som kan være av større eller mindre betydning for skyldnerne. De typiske og alvorlige regelbruddene gjelder gjerne saksbehandlingsfeil i inndrivingsprosessen og at skyldnere har blitt avkrevd for høye renter, gebyrer eller salærer. Eksempler på slike feil kan være manglende sammenslåing av krav, feil i salær- eller renteberegning og feilaktig påføring av rettslige gebyrer. Et felles-

trekk ved disse feilene er at de skjer systematisk og dermed kan ramme et stort antall skyldnere, samtidig som vinningen for inkassoforetaket kan være betydelig. En årsak til at feilene skjer, er dessuten manglende eller mangelfulle internkontrollsystemer, som igjen innebærer kostnadsbesparelser for foretakene. Når slike feil skjer i et stort omfang, påvirker det tilliten til bransjen. Bransjen selv ved Virke Inkasso har derfor ytret ønske om at forvaltningen gis sterkere sanksjonsmidler, slik at mindre seriøse aktører rammes.

Et annet problem ved dagens sanksjonsmuligheter er at de ikke er så treffsikre som ønskelig. Eksempelvis vil en straffereaksjon kunne være for inngripende i forhold til regelbruddets alvor eller kreve mye av Politiets ressurser. Videre er tvangsmulkt – som er en reaksjon for å framtvinge etterlevelse – bare anvendelig så lenge det ulovlige forholdet fortsatt pågår. I enkelte tilfeller vil Finanstilsynet derfor være «tvunget» til å fatte vedtak om inndragning av bevilning, men ved mindre lovbrudd vil verken inndragning av bevilning eller straff være aktuelt. Det er problematisk både for virksomhetsutøverne og for tilsynsmyndigheten at flere typer lovbrudd faller mellom to stoler med tanke på sanksjoner.

Arbeidsgruppen kan ikke se at en hjemmel for å ilegge overtredelsesgebyr i seg selv er problematisk med tanke på rettsikkerhet. Hensynet til rettsikkerhet har likevel vært styrende for forslaget til utforming av reglene, ved at det ikke foreslås at fysiske personer skal kunne ilegges overtredelsesgebyr, ved hvilke pliktbrudd som foreslås omfattet, og ved utformingen av utmålingsregler og regler om foreldelse.

12.2.4 Bør fysiske personer kunne ilegges overtredelsesgebyr?

I Prop. 62 L (2015–2016) punkt 13.2.4 er det uttalt at et kjerneområde for overtredelsesgebyrene er mindre alvorlige overtredelser der det er relativt enkelt å kartlegge faktaene som er avgjørende for om overtredelse har skjedd. I slike tilfeller bør overtredelsesgebyr kunne ilegges både fysiske og juridiske personer, hvor det i utgangspunktet bør gjelde et krav om forsett eller uaktsomhet for fysiske personer. Rettsikkerhetshensyn veier imidlertid tyngre jo mer alvorlige overtredelser og sanksjoner det er tale om, og kan tale for at det reageres med strafferettslige i stedet for administrative reaksjoner overfor fysiske personer.

Arbeidsgruppen foreslår ikke at fysiske personer skal kunne ilegges overtredelsesgebyr etter inkassoloven. Lovovertrødelse som skjer i en inkassoprosess, kan bero på mange forhold, hvor eksempelvis faktisk leder (fagansvar-

lige etter arbeidsgruppens forslag) har det overordnede fagansvaret, men umulig kan avverge enhver feil som oppstår i den enorme mengde saker som inndrives hver dag i store foretak. Dersom det skulle vært en adgang til å ilegge fysiske personer høye økonomiske sanksjoner som de personlig heftet for, ville det i praksis vært svært utfordrende for inkassoforetakene å finne egnede personer som var villig til å påta seg denne risikoen. Rettssikkerhetshensyn taler også mot administrative sanksjoner i denne sammenhengen. Arbeidsgruppen har som et alternativ vurdert lavere øvre rammer for overtredelsesgebyr overfor fysiske personer, kombinert med strenge skyldkrav, men kommet til at heller ikke det framstår som noen god løsning. På denne bakgrunnen foreslår arbeidsgruppen at overtredelsesgebyr bare kan ilegges foretak. Arbeidsgruppen foreslår imidlertid at fysiske personer skal kunne ilegges straff.

12.2.5 Nærmere om hvilke pliktbrudd som bør kunne sanksjoneres med overtredelsesgebyr

Justis- og beredskapsdepartementet redegjør i Prop. 62 L (2015–2016) punkt 7.4.3.2 for utgangspunktet om at spørsmålet om en overtredelse skal sanksjoneres, bør vurderes ut fra hver enkelt handlingsnorm. Sanksjonshjemler som generelt rammer overtredelser av bestemmelser i loven eller forskrift gitt i medhold av loven, gjør det verken påkrevd å vurdere hvilke handlingsnormer det er behov for å knytte en sanksjon til, eller hva sanksjonen i tilfelle bør være. Videre er bruk av generelle straffetrusler som retter seg mot en rekke handlingsnormer, uheldig fordi det kan være uklart hvor langt de er ment å rekke. En vurdering av om hver enkelt handlingsnorm skal sanksjoneres, vil dessuten bidra til å redusere forekomsten av «tomme sanksjonstrusler». Avslutningsvis beskriver departementet mot-hensyn:

«Hvor langt en kan bevege seg i retning av i lov og forskrift å tilpasse reaksjonen til hvilken handlingsnorm som er overtrådt, vil bero på hvor tunge mothensynene er. Ved noen regelverk er det nødvendig med sanksjoner mot alle eller nesten alle overtredelser av regelverket fordi det ikke foreligger alternative reaksjoner for å sikre etterlevelse. Videre bør det ikke innføres et system som gir et uoverskuelig og finmasket regelverk, hvor enkelte handlinger er straffbare, mens andre er belagt med andre sanksjoner. Av den grunn bør det utvises forsiktighet med å splitte opp enkeltlover i for mange sanksjonsalternativer.»

Arbeidsgruppen foreslår i lovforslaget § 46 at overtredelse av følgende bestemmelser i lovforslaget skal kunne føre til overtredelsesgebyr:

- § 9 om bruk av kontraktsmedhjelpere
- kapittel 3 om saksgangen ved inkassoforetakenes inndriving
- § 26 om fremmedinkassoforetakets økonomiske uavhengighet
- § 30 om taushetsplikt
- kapittel 5 om god inkassoskikk, kommunikasjon med skyldnere og dekning av inndrivingskostnader
- § 43 andre og tredje ledd om plikt til å følge Finanstilsynets pålegg
- § 44 om opplysningsplikt overfor Finanstilsynet

Det samme gjelder overtredelse av forskrift, påbud, forbud eller vilkår fastsatt med hjemmel i de nevnte bestemmelsene.

I hovedsak gjelder bestemmelsene vesentlige plikter som inkassoforetakene har overfor skyldnere og fordringshavere. Pliktbruddene som foreslås sanksjonert med overtredelsesgebyr, regnes generelt for å være av stor betydning for de som rammes, og en adgang til å ilegge overtredelsesgebyr løfter fram viktigheten av at pliktene overholdes. Arbeidsgruppen har også lagt vekt på at inkassoforetakene kan ha økonomisk gevinst av å bryte de aktuelle bestemmelsene, og at slike økonomiske insentiver reduseres ved en økonomisk sanksjon.

Arbeidsgruppen foreslår også at brudd på regler om bruk av kontraktsmedhjelpere (utkontraktering) og plikter overfor Finanstilsynet omfattes. Når det gjelder plikter overfor Finanstilsynet, er brudd på opplysningsplikter og på pålegg i medhold av inkassoloven § 30 tredje ledd og forbud i medhold av § 30 fjerde ledd allerede straffbare etter § 32 første ledd bokstav a). Det å gi uriktige opplysninger til Finanstilsynet vil kunne være straffbart etter straffeloven § 221, og dersom foretakene har latt være å sende inn årlige rapporteringsskjemaer, vil Finanstilsynet kunne ilegge tvangsmulkt fram til skjemaene er sendt inn. Brudd på opplysningsplikter vil også kunne føre til tilbakekall av inkassobevillingen. Forslaget om at brudd på pliktene skal kunne føre til overtredelsesgebyr, er begrunnet i behovet for å understreke alvorret i pliktene, og det at andre sanksjoner i praksis vanskelig kan komme til anvendelse der foretakene har plikt til å gi opplysninger av eget tiltak, men unnlater å gjøre dette. Arbeidsgruppen antar også at overtredelsesgebyr ofte vil være en mer egnet sanksjon enn straff. Forslaget om at brudd på reglene om utkontraktering skal omfattes, er begrunnet i at slike brudd potensielt inne-

bærer en omgåelse av kravet til bevilling for å drive inkassovirksomhet. Til en viss grad vil spørsmålet om en oppgave kan utkontrakteres eller ikke, være vurderingspreget. Rettssikkerhetshensyn tilsier at det må være klart at oppgaven ikke kan utkontrakteres, dersom det skal kunne ilegges overtredelsesgebyr.

Det følger av forslaget at brudd på forskrift fastsatt med hjemmel i de nevnte bestemmelsene skal omfattes. Etter arbeidsgruppens forskriftsforslag vil det gjelde kapittel 3 Nærmere om inkassoforetakenes inndrivning, om fullmektig, mindreårige skyldnere, voksne som har verge, skyldnere som er fratatt rettslig handleevne på det økonomiske området og unntak fra plikt til sammenslåing av krav (Flocks og Riksheims forslag). Arbeidsgruppen mener at brudd på alle disse bestemmelsene bør kunne føre til ilegging av overtredelsesgebyr. Angivelsen av hvem inkassoforetaket skal henvende seg til, kan anses som formaliteter. Men det kan være svært viktig for skyldneren at henvendelser faktisk rettes til de angitte personene, både for at regningene skal kunne bli betalt og pga. psykisk helse mv. Dersom inkassoforetakene slår sammen krav selv om de kunne latt det være, vil det selvsagt ikke gi grunnlag for overtredelsesgebyr, men dersom brudd på plikt til sammenslåing av krav skal kunne føre til overtredelsesgebyr, antar arbeidsgruppen at det også bør vises til reglene som gir unntak fra plikten.

Slik arbeidsgruppen ser det, bør øvrige brudd på lovgivningen – som brudd på virksomhetsvilkårene – heller følges opp ved pålegg om endring, tvangsmulkt eller tilbakekall av bevilling enn ved overtredelsesgebyr.

12.2.6 Utmåling av overtredelsesgebyr

Etter forvaltningsloven § 44 andre ledd første punktum kan overtredelsesgebyret ilegges etter faste satser eller utmåles i det enkelte tilfellet (individuell utmåling) innenfor en øvre ramme som må fastsettes i eller i medhold av lov. Departementet legger i Prop. 62 L (2015–2016) punkt 13.3.4 og merknaden til § 44 opp til individuell utmåling som utgangspunkt, men viser til at det ikke kreves sterke holdepunkter i særlovgivningen for at det er hjemmel for utmåling etter faste satser. Ved mer alvorlige brudd på offentligrettslig reguleringslovgivning, og kanskje særlig regulering av næringsvirksomhet, antar departementet at det normalt er hensiktsmessig med individuell utmåling. En fordel ved å velge individuell utmåling er at det er best egnet for å gi en reaksjon som er tilpasset lovbruddet og den ansvarlige, slik at den ønskede preventive effekten oppnås uten at sanksjonen blir urimelig tyngende. Ved masseforvaltning og mindre alvorlige overtredelser vil faste satser egne seg spesielt godt – basert på likhets- og effektivitetshensyn.

Slik arbeidsgruppen ser det, er det ikke tvilsomt at det bør legges opp til individuell utmåling. Det vises særlig til at lovbruddene vil være ulike i art og omfang, at aktørene er svært ulike når det gjelder størrelse og økonomi, og at det relativt sjeldent vil være aktuelt å legge overtredelsesgebyr. Arbeidsgruppen foreslår ikke noe unntak fra forvaltningsloven § 46 andre ledd når det gjelder momenter som det skal tas hensyn til ved utmålingen. Det vil si at det blant annet skal tas hensyn til:

- sanksjonens preventive virkning
- overtredelsens grovhet, og om noen som handler på vegne av foretaket, har utvist skyld
- om foretaket ved retningslinjer, instruksjon, opplæring, kontroll eller andre tiltak kunne ha forebygget overtredelsen
- om overtredelsen er begått for å fremme foretakets interesser
- om foretaket har hatt eller kunne oppnådd noen fordel ved overtredelsen
- om det foreligger gjentakelse
- foretakets økonomiske evne
- om andre reaksjoner som følge av lovbruddet blir ilagt foretaket eller noen som har handlet på vegne av det, blant annet om noen enkeltperson blir ilagt administrativ sanksjon eller straff

Etter forvaltningsloven § 44 andre ledd første punktum må det fastsettes en øvre ramme for overtredelsesgebyret. Bakgrunnen for bestemmelsen er behovet for å sikre en viss forutberegnelighet for private, og at gebyrene størrelse skal være gjennomtenkt. Rammen kan også gi indikasjon på når et lovbrudd er så alvorlig at det heller bør straffeforfølges. I Prop. 62 L (2015–2016) punkt 13.3.4 er det uttalt at overtredelsesgebyr som utgangspunkt bør kunne settes så høyt at formålet med overtredelsesgebyret oppfylles. Overtredelsesgebyret bør derfor kunne settes så høyt at den individual- og allmennpreventive effekten oppnås. Dermed må det evneprinsippet som ligger til grunn for reglene i straffeloven § 53 andre ledd om utmåling av bot, også ha betydning ved utmålingen av overtredelsesgebyrer. I merknaden til § 44 er det uttalt at formålet med å innføre krav om en ramme tilsier at rammen ikke settes urealistisk høyt, eller at én og samme ramme dekker over for ulikeartede overtredelsestyper. Slike rammer kan vanskelig gi den private parten noen reell veiledning om

hva sanksjonen vil gå ut på. Dette gjør seg særlig gjeldende ved mindre alvorlige overtredelser.

Arbeidsgruppen foreslår i forskriftsforslaget § 41 at overtredelsesgebyret ikke kan overstige det høyeste beløpet av

- fem millioner kroner
- det dobbelte av vinningen, dersom det kan beregnes hvilken vinning som er oppnådd ved overtredelsen
- inntil 5 % av foretakets omsetning i siste godkjente årsregnskap

Arbeidsgruppen har vurdert om overtredelsesgebyret bør kunne beregnes ut fra den enkelte overtredelsen, men feil i datainnstillinger vil kunne ramme tusenvis av saker, og hensyn til rettssikkerhet, forutberegnelighet og forholdsmessighet tilsier at det ikke bør kunne ilegges overtredelsesgebyr på hundretalls millioner kroner eller milliardbeløp. Videre er inkassobransjen preget av foretak av særdeles varierende størrelse og økonomisk evne. Arbeidsgruppen antar at en samlet ramme som foreslått legger til rette for en god helhetlig vurdering, med utgangspunkt i momentene i forvaltningsloven § 46 andre ledd. Arbeidsgruppen legger til grunn at utmåling av overtredelsesgebyr opp mot maksimalbeløpene forbeholdes de aller mest alvorlige sakene, og at rammens størrelse derfor sjeldent blir satt på spissen.

Forslaget til utmålingsregel ligner den som er å finne i hvitvaskingsloven § 49. Arbeidsgruppen foreslår likevel lavere rammer enn rammene i hvitvaskingsloven. Det skyldes fire forhold: For det første gjennomfører hvitvaskingsloven EU-regler, og nivået på rammene er derfor høyere enn det norsk rettstradisjon skulle tilsi. For det andre må hvitvasking og terrorfinansiering anses som mer alvorlig enn brudd på inkassoloven. For det tredje tilsier rettssikkerhetshensyn at man velger straffespolet der det er aktuelt med svært høye reaksjoner. Og for det fjerde kan Finanstilsynet alternativt tilbakekalle bevillingen ved svært alvorlige lovbrudd.

Arbeidsgruppen foreslår at bestemmelsen om utmåling av overtredelsesgebyr gis i forskrift, slik at den enklere kan endres dersom det skulle være grunn til det.

12.2.7 Foreldelse av adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr

I Prop. 62 L (2015–2016) kapittel 29 er det uttalt at regler om foreldelse av straffansvar dels framstår som rettssikkerhetsgarantier, og at det kan tale for at det bør innføres

generelle regler om foreldelse av adgangen til å ilegge administrative sanksjoner. På den annen side var det vanskelig for departementet å finne generelle kriterier som burde være avgjørende for foreldelsesfristens lengde. Under tvil kom departementet til at regler om dette burde innføres i særlovgivningen. Slik regulering finnes for eksempel i konkurranseloven § 29 fjerde ledd, akvakulturloven § 30 sjette ledd, hvitvaskingsloven § 49 sjuende ledd og personopplysningsloven § 28.

Arbeidsgruppen foreslår at adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr skal foreldes fem år etter overtredelsen har opphørt. Dette for at flest mulige overtredelser som avdekkes i forbindelse med tilsyn omfattes, da en tilsynsprosess ved alvorlige lovbrudd kan være tidkrevende grunnet kravet til kontradiksjon og øvrige krav til forsvarlig saksbehandling. Videre kan det gå flere år mellom tilsynene for de ulike foretakene, og overtredelsesgebyret bør kunne ilegges for forhold som ligger noe tilbake i tid forut for tilsynet.

12.3 Straff

Arbeidsgruppen foreslår ut fra sammenhengen med andre forslag en endring i hvilke bestemmelser som skal være omfattet av straffebestemmelsen, se lovforslaget § 47 og merknaden til denne. Arbeidsgruppen foreslår at strafferammene beholdes, men at skyldkravet endres fra uaktksomhet til grov uaktksomhet. Generelt legger arbeidsgruppen til grunn at overtredelser av inkassoregelverket først og fremst bør følges opp av Finanstilsynet og Finansklagenemnda Inkasso, og at straff bør forbeholdes de særlig alvorlige lovbruddene. Arbeidsgruppen antar dessuten at hjemmel for å ilegge overtredelsesgebyr vil kunne redusere behovet for å straffe.

I lovforslaget § 47 første ledd foreslås inndelingen mellom bokstav a) og b) i inkassoloven § 32 første ledd videreført. Det vil si at overtredelsene som er omfattet av bokstav b), bare kan straffes ved gjentatte overtredelser eller dersom overtredelsen er grov. Overtredelsene som foreslås omfattet av bokstav b), gjelder vesentlige plikter overfor skyldnere og fordringshavere om saksgangen (herunder sammenstilling av krav og klientmiddelbehandling), god inkassoskikk og dekning av inndrivingskostnader. Bakgrunnen for forslaget om å videreføre kravet om at overtredelsen må være gjentatt eller grov, er at det ikke er til å unngå at det fra tid til annen skjer feil i inndrivningen, og at ikke enhver feil bør kunne føre til straff.

Brudd på god inkassoskikk er straffbart etter inkassoloven § 32 første ledd bokstav b) dersom det foreligger gjentatte

eller grove brudd. Den viktigste grunnen til forslaget om videreføring her er at tekniske løsninger vil gjøre det enklere for fordringshavere å inndrive kravene selv, og at det er uheldig hvis gjentatte eller grove brudd på god inkassoskikk i egeninkasso ikke kan bli møtt med noen reaksjoner. Straff for fysiske personer bør også kunne være aktuelt der det er en fysisk person som i egen interesse (f.eks. økonomisk vinning) begår straffbare handlinger i et inkassoforetak, selv om underslag, bedrageri mv. faller inn under straffeloven. For inkassoforetak vil brudd på god inkassoskikk håndheves av Finansklagenemnda Inkasso og Finanstilsynet, men de har ingen kompetanse i saker som gjelder ordinær egeninkasso. Etter arbeidsgruppens syn er det noe betenkelig i lys av legalitetsprinsippet at en så dynamisk norm som god inkassoskikk er straffesanksjonert. Dersom noen skal kunne straffes for brudd på god inkassoskikk, må i hvert fall det aktuelle innholdet i normen være klart etablert på forhånd, for eksempel i forskrift, offentliggjorte tilsynssaker, rundskriv eller praksis fra Finansklagenemnda Inkasso.

Økonomiske og administrative konsekvenser

13.1 Organisering og ansvar

Arbeidsgruppen foreslår i lovforslaget § 14 at styret skal ha plikt til å utarbeide rutiner for hvordan inkassovirksomheten skal utøves, og å oppdatere rutinene ved behov. Er det flere fagansvarlige i foretaket, skal styret fordele ansvaret for kontrollen med inkassovirksomheten mellom dem. Styret skal dessuten påse at fagansvarlige er til stede på hvert forretningssted i tilstrekkelig omfang til at den fagansvarliges plikter ivaretas på hvert sted.

Når det gjelder den fagansvarliges plikter og rettigheter, foreslår arbeidsgruppen i lovforslaget § 12 å videreføre ansvaret for å påse at inkassovirksomheten utøves i samsvar med gjeldende regler. For å styrke den fagansvarliges posisjon overfor den øvrige ledelsen foreslår arbeidsgruppen å gi den fagansvarlige rett til å kreve saker styrebehandlet, møte- og talerett i styret og rett til å få protokollført uenighet. Arbeidsgruppen foreslår dessuten å presisere den fagansvarliges plikter og forholdet til styret når det gjelder risikostyring og internkontroll nærmere, ved at den fagansvarlige overtar daglig leders ansvar for risikostyring og internkontroll etter risikostyringsforskriften § 4 når det gjelder den inkassofaglige utøvelsen, se forskriftsforslaget § 29 første ledd. I forskriftsforslaget § 29 andre ledd foreslås det at den fagansvarlige skal påse at ansattes utdanning, praksis og inkassofaglige prøver oppfyller kravene i lov og forskrift.

Forslagene er begrunnet i behov for tydeligere regler om styrets og faktisk leders ansvar, slik at ansvarsforholdene blir klarere og bedre tilpasset risikostyringsforskriften. Inkassovirksomhet består i dag i stor utstrekning av automatiserte prosesser. Det medfører at hvordan systemene

er innrettet, i stor grad avgjør hvordan inkassosakene behandles, og at systemfeil kan få konsekvenser for svært mange saker. Det er derfor viktig at den eller de som har ansvaret for forsvarlig virksomhetsutøvelse, har et velfungerende risikostyrings- og internkontrollregime, samt gode rutiner for avvikshåndtering. De gjeldende reglene om organisering av og ansvar for inkassovirksomheten synes å være lite tilpasset veksten i antallet inkassosaker, automatiseringen og reglene om risikostyring og internkontroll, og klarere ansvarsforhold trolig vil føre til bedre kvalitet i inndringen.

Forslagene innebærer krav til organiseringen og ansvarsforholdene i inkassoforetakene, og sånn sett gir de åpenbart administrative konsekvenser. Arbeidsgruppen antar likevel at forslagene er enkle regler å forholde seg til, og at de ikke innebærer kostnader av betydning. Klare ansvarsforhold som legger til rette for en forsvarlig virksomhetsutøvelse, er også i foretakenes egen interesse. Ansvarsfordelingen mellom styret og den fagansvarlige er også fleksibel for både små og store foretak. De største foretakene vil antagelig ha behov for større og eventuelt strukturerte fagavdelinger, som ledes av fagansvarlige. De minste foretakene vil kunne klare seg med én fagansvarlig, slik som i dag. Vesentlige deler av forslagene bygger på eiendomsmeglingsloven § 3-4 og eiendomsmeglingsforskriften § 2-8, og Finanstilsynet har erfaring med at disse bestemmelsene fungerer godt i praksis. For øvrig bygger ordningen med fagansvarlig med personlig bevilling på dagens doble konsesjonssystem, og plikten til tilstedeværelse er allerede etablert. Kravene til fysisk tilstedeværelse for fagansvarlige er mer fleksible enn kravene som følger av dagens forvaltningspraksis, og åpner for at foretaket selv avpasser omfanget av fysisk tilstedeværelse ut fra en helhetlig vurdering av behovet. Etter arbeidsgruppens forslag er det ikke

noe til hinder for at én fagansvarlig kan ha fagansvaret for flere avdelingskontorer, eller at én fagansvarlig kan ha fagansvaret for flere inkassoforetak, dersom det er forsvarlig.

Forslaget om utkontraktering/bruk av kontraktsmedhjelpere i lovforslaget § 9 viderefører gjeldende rett, men arbeidsgruppen antar at lettere tilgjengelige regler innebærer en administrativ fordel for inkassoforetakene og legger til rette for bedre etterlevelse.

13.2 Kompetansekrav

Arbeidsgruppen foreslår i lovforslaget § 12 å stille krav til styremedlemmers og daglig leders kompetanse, ved at de må ha relevante kvalifikasjoner og yrkeserfaring. I dag er det bare krav om egnethet. Forslaget vil bidra til å øke kvaliteten i utførelsen av inkassooppdragene. Arbeidsgruppen understreker at det ikke må være et generelt krav om at styremedlemmer og daglig leder har inkassofaglig bakgrunn, men de må ha kvalifikasjoner og yrkeserfaring som er relevant for den rollen de skal ha, eksempelvis kompetanse innen risikostyring og internkontroll, obligasjonsrett eller økonomi. Det bør imidlertid være enkelte personer i ledelsen utover den fagansvarlige som har formell- eller realkompetanse innen inkasso. Ordlyden i den foreslåtte bestemmelsen legger opp til at Finanstilsynet vil kunne foreta en bred vurdering av kvalifikasjoner og yrkeserfaring, og arbeidsgruppen antar at det vil legges vekt på inkassoforetakets størrelse. Arbeidsgruppens forslag er ikke i veien for at fagansvarlige kan være daglig leder og sitte i styret.

Arbeidsgruppen foreslår i lovforslaget § 11 første ledd at fagansvarlige fremdeles skal ha personlig inkassobevilling, noe som for fremmedinkassoforetakene innebærer en videreføring av inkassoloven § 5 første ledd bokstav a). Personlig inkassobevilling alene vil imidlertid ikke lenger gi adgang til å være fagansvarlig, uten at tilleggsvilkårene for dette er oppfylt, jf. under. Personlig inkassobevilling vil fortsatt få selvstendig betydning ved at innehaveren kan få prosessfullmakt etter tvisteloven § 6-7 (1) c, konkursloven § 149 andre ledd og tvangsfullbyrdsloven § 5-1 andre ledd andre punktum. Arbeidsgruppen legger til grunn at i hvert fall større foretak bør ha flere personlig inkassobevillingshavere enn fagansvarlige.

Arbeidsgruppen foreslår en kompetanseheving for innehavere av personlig inkassobevilling ved at de må ta en inkassofaglig prøve hvert femte år, jf. lovforslaget § 10 første ledd og forskriftsforslaget § 23. Den inkassofaglige prøven skal dokumentere god kunnskap om og forståelse for vurderinger av kravets rettmessighet, innsigelsesbehand-

ling, sammenslåing av krav, god inkassoskikk, rettslige prosesser og alternative løsninger. Den inkassofaglige prøven skal sikre at inkassobevillingshavere har god kunnskap og forståelse om inndrivingsprosessen. Kravet til gjentatt praktisk prøve skal sikre vedlikehold og oppdatering av kompetansen.

Arbeidsgruppen foreslår i lovforslaget § 11 første ledd at fagansvarlige i oppkjøps- og egeninkassoforetak skal ha personlig inkassobevilling, noe det ikke er krav om nå. For nåværende faktiske ledere i oppkjøps- og egeninkassoforetak innebærer forslaget først og fremst at de må bestå inkassofaglig prøve for inkassobevillingshavere. Arbeidsgruppen mener den praktiske prøven innebærer en ønsket kompetanseheving, og at kravet om å bestå denne prøven ikke er urimelig tyngende. For nye fagansvarlige i oppkjøps- og egeninkassoforetak vil det også bli stilt høyere krav til erfaring enn i dag.

I lovforslaget § 11, jf. forskriftsforslaget §§ 24 og 25, foreslår arbeidsgruppen krav om at fagansvarlige i fremmedinkassoforetak skal ha personlig inkassobevilling, en særskilt inkassofaglig prøve for fagansvarlige i fremmedinkassoforetak og en ettårig høyere utdanning i rettsvitenskap og/eller økonomi. Den inkassofaglige prøven for fagansvarlige i fremmedinkassoforetak skal dokumentere god kunnskap om og forståelse for klientmiddelbehandling, regnskap, juridiske fag, risikostyring og internkontroll og etikk som er relevant for fagansvarlige i fremmedinkassoforetak. Arbeidsgruppen foreslår at prøven må tas hvert tredje år. Hensikten med en inkassofaglig prøve for fagansvarlige i fremmedinkassoforetak er å sikre at fagansvarlige har nødvendig kompetanse til å ivareta sitt spesifikke ansvar. Det er svært viktig at fagansvarlige i fremmedinkassoforetak kan sørge for god internkontroll og risikostyring, utarbeide gode opplærings- og saksbehandlingsrutiner og behandle klientmidler etter gjeldende regelverk.

Arbeidsgruppen antar at økt kompetanse hos nøkkelpersoner i inkassoforetakene vil kunne gi gevinster i form av effektivisering og kvalitetsheving (herunder færre feil i inndrivningen), samt et bedre omdømme.

Forslaget om at kompetansen i hovedsak skal styrkes ved krav om inkassofaglige prøver, er etter arbeidsgruppens syn fleksibelt og lite tyngende. Det vil være nødvendig å etablere et opplæringsløp og en praktisk prøve. Virke Inkasso tilbyr allerede kurs i inkassofaglige temaer (juridiske emner, økonomiske emner, juridisk metode, etikk og inkassovirksomhet, med blant annet caseløsning og dilemmatrening) som en del av sin autorisasjonsordning. Arbeidsgruppen antar derfor at Virke Inkasso vil kunne avholde de praktiske prøvene og tilby et opplæringsløp i forkant. Utgiftene vil bli belastet kursdeltagere fra de

respektive inkassoforetakene, og det antas at kostnadene vil bli noe høyere enn i dagens autorisasjonsordning.

Kravet om et års høyere utdanning innen rettsvitenskap og/eller økonomi vil kunne være krevende å oppfylle for små foretak der faktisk leder ikke allerede har denne utdanning. Inkassoforetakene må enten påse at den kommende fagansvarlige tar utdanningen, eller hente inn nye personer som oppfyller kravene. Selv om kostnaden ved utdanningen i utgangspunktet må bæres av den enkelte, legger arbeidsgruppen til grunn at enkelte inkassoforetak er villige til å ta kostnaden for faktiske ledere som vurderes som egnede til å fortsette som fagansvarlige.

Det er mulig at økte kompetansekrav kommer til å medføre økte lønnskostnader, men arbeidsgruppen har ingen forutsetninger for å vurdere dette.

Det er vanskelig å gi noe presist anslag for hvor mange personer forslagene gjelder. I dag er det 1740 personer som har personlig inkassobevilling. Av disse er 223 over 70 år og trolig ikke lenger yrkesaktive. En del bevillingshavere kan også ha andre stillinger der de ikke bruker inkassobevillingen. Det er derfor vanskelig å si hvor mange av dagens bevillingshavere som vil opprettholde sin bevilling, og hvor mange som heller velger å deponere denne. Bevillingshavere som har deponert bevillingen sin, behøver ikke følge oppdateringsløpet.

I dag er det 133 faktiske ledere. Forslagene vil antagelig innebære at det vil registreres færre fagansvarlige enn det er faktiske ledere i dag. Dersom dagens antall inkassoforetak opprettholdes, antar arbeidsgruppen imidlertid at det vil være minst 100 fagansvarlige.

Arbeidsgruppen foreslår ikke å videreføre advokaters adgang til å drive fremmedinkassovirksomhet. Arbeidsgruppen antar at dette forslaget har små økonomiske konsekvenser. I egenerklæringen til Tilsynsrådet for advokativirksomhet for regnskapsåret 2018, var det bare 42 advokater som rapporterte å ha utført inkassooppdrag etter inkassoloven i rapporteringsperioden. Av disse var det 18 advokater som rapporterte ikke å ha noen fordringsmasse til inndrivning på vegne av andre ved årsslutt 2018. Omfanget av advokaters utførelse av inkassooppdrag etter inkassoloven er dermed meget begrenset. Arbeidsgruppen foreslår i lovforslaget § 5 andre ledd andre og tredje punktum at advokater fortsatt skal kunne inndrive krav på vegne av klienter dersom de har bistått klienten med retts hjelp i tilknytning til det samme kravet, men at egeninkassoregelverket da skal komme til anvendelse. Dette forslaget innebærer enklere plikter, men også betydelig lavere gebyrer enn dagens regler.

13.3 Saksgang

En samlet arbeidsgruppe foreslår i lovforslaget § 15 at inkassovarsler skal gi tydeligere informasjon, særlig om hva kravet gjelder, og hva det vil koste dersom inkassoforetaket må sende en betalingsoppfordring i saken. Lettere tilgjengelig angivelse av hva kravet gjelder, vil gjøre det lettere for skyldneren å ta stilling til kravet på et førinkassostadium. En lettere tilgjengelig angivelse av hva kravet gjelder, krever imidlertid systemtilpasninger, siden inkassoforetaket nå vanligvis bare får fakturanummer eller liknende fra fordringshaveren.

Et flertall i arbeidsgruppen bestående av *Bjønness, Riksheim, Stensrud og Christophersen* foreslår at bare inkassoforetak skal kunne sende inkassovarsler. I praksis betyr det at fordringshaveren som skal få et krav inndrevet gjennom et inkassoforetak, må overlate til inkassoforetaket å sende inkassovarslet. Forslaget innebærer en forenkling ved at fordringshaverne ikke behøver å forholde seg til formkravene for inkassovarsel, og arbeidsgruppen foreslår at de får anledning til å ta gebyr for en ekstra purring. Pga. mye feil i inkassovarslene fordringshaverne sender selv, krever inkassoforetakenes kontroll med disse inkassovarslene mye ressurser. *Flock* foreslår at fordringshaverne fortsatt skal kunne ta inkassovarsler, og har særlig vist til at inkassovarsler er godt egnet til å få skyldnerne til å betale. De fleste fordringshaverne overlater oversendelser av inkassovarsler til inkassoforetak, så det er bare for fordringshaverne som sender inkassovarsler selv, at forslaget har konsekvenser. De negative konsekvensene av forslaget som *Flock* har vist til, vil trolig for en stor del avhenge av i hvilken grad fordringshaverne tydeliggjør i purringene at kravet blir sendt til inkasso.

I lovforslaget § 16 foreslår arbeidsgruppen å tydeliggjøre plikten til å betale og konsekvensene av unnlatt betaling gjennom innholdet i betalingsoppfordringen. Som for inkassovarsel skal det gå tydeligere fram hva kravet gjelder. Videre skal betalingsoppfordringen gi informasjon om anslåtte kostnader som påløper dersom inkassoforetaket må sende betalingspåminnelser og en ny betalingsoppfordring i saken. Arbeidsgruppen foreslår også at betalingsoppfordringen skal gi informasjon om hvordan skyldneren kan fremme innsigelser mot kravet, klage på inndrivningen eller ta opp betalingsvanskeligheter. Et formål er å senke terskelen for å ta opp betalingsvanskeligheter. Normalt vil ikke et inkassoforetak ha utfyllende oversikt over skyldnerens økonomi, og kunnskap om betalingsvanskeligheter er nødvendig for at inkassoforetaket skal kunne tilpasse inndrivningen eller bistå i å finne alternative løsninger til den ordinære inkassoprosessen. Det er sannsynlig at informasjonen vil føre til at flere skyldnere henvender seg til

inkassoforetakene, og at det vil innebære et større behov for ansatte som arbeider med kundeservice og saksbehandling. Arbeidsgruppen antar imidlertid at god skyldnerkontakt er avgjørende for å lykkes med inndrivningen, enten kravet blir betalt fullt ut raskt eller man finner andre løsninger.

I lovforslaget § 17 foreslår arbeidsgruppen at varsel om rettslig inndrivning skal gi et anslag over de samlede kostnader som påløper ved den aktuelle rettslige inndrivningen.

Forslagene om at det skal opplyses om framtidige inndrivingskostnader i både inkassoavslene, betalingsoppfordringene og varsler om rettslig inndrivning vil medføre systemtilpasninger, men bør være egnet til å føre til raskere betaling. Det er likevel ikke mulig å anslå hvor mye raskere skyldnerne vil betale. I lys av fordringshavernes behov for å få inn kravene sine og at hovedformålet med inkasso er effektiv inndrivning, har raskere betaling svært positive økonomiske konsekvenser. Fordelen oppveier klart ulempen av at inkassoforetakene mister gebyrinntekter ved rask betaling.

I lovforslaget § 18 foreslår arbeidsgruppen å utvide plikten til sammenslåing av krav og å gi klarere regler om unntak fra plikten til sammenslåing og om saksgangen. Et mindretall bestående av *Flock og Riksheim* foreslår imidlertid at plikten til sammenslåing bare skal gjelde for krav som springer ut av den samme avtalen eller det samme rettsforholdet, og det innebærer en betydelig innsnevring av plikten som gjelder i dag. Trolig vil bare krav fra det samme abonnementet eller krav om delbetalinger i det samme avtaleforholdet bli omfattet. Mindretallets forslag er særlig begrunnet i systemtekniske utfordringer ved kommunikasjon med fordringshavere og ved remittering i forbindelse med delbetalinger der kravene kommer fra ulike avdelinger hos fordringshaveren. Mindretallet foreslår unntak fra plikt til sammenslåing i forskriftsforslaget § 21.

Utvidelsen av plikten til sammenslåing vil være av stor betydning for skyldnerne i løpende avtaleforhold, f.eks. abonnementer, hvor inkassoforetakene nå vanligvis kan sende separate kravbrev og salærkrav for hver enkelt forfalt faktura. Skyldnerne vil bli spart for inkassokostnader, og håndteringen av inkassosakene vil bli mer ryddig, særlig for skyldnere som har så mange saker at saksmengden blir uoversiktlig. Utvidelsen av plikten til sammenslåing av krav vil dessuten føre til sparte kostnader til rettslig inndrivning og lette namsmyndighetens vurdering av om rettslige kostnader ved oversendelse av flere krav mellom de samme partene er nødvendig. Utvidelsen av plikten til sammenslåing vil imidlertid føre til tapte inntekter for inkassoforetakene. Det er svært vanskelig å anslå de økonomiske konsekvensene av forslaget, men et usikkert anslag er at

flertallets forslag innebærer et tap på inkassoforetakenes totale inntekter på rundt 10 %. For det enkelte foretaket vil konsekvensene avhenge av sammensetningen av porteføljen.

En annen sak er at forslaget legger til rette for at fordringshaveren i større utstrekning enn nå sier opp eller hever avtalen med skyldneren på grunn av misligholdet, og slik forhindrer at kravet stadig vokser. Nå er inkassosalærene knyttet til den enkelte hovedstolen så høye at fordringshaveren kan være lite tjent med å si opp eller heve avtalen ved gjentatt mislighold.

Ved at kravene skal slås sammen selv om de ikke er på det samme stadiet, bortfaller vurderingen av om det er indikasjoner på at misligholdene skyldes manglende betalingsevne som ikke er forbigående. Denne vurderingen er utpreget skjønnsmessig og vanskelig for foretakene å ta. Bortfallet av denne vurderingen innebærer derfor spart tid og færre feil. For de av skyldnerne som ikke skulle betalt inkassogebyr pga. manglende betalingsevne som ikke er forbigående, innebærer forslaget økte gebyrer. Arbeidsgruppen antar imidlertid at mange av disse skyldnerne ikke betaler inkassoomkostningene uansett.

Når det gjelder utgifter for inkassoforetakene, vil det være mindre arbeid med oppfølgingen av én sak som består av flere krav som er slått sammen, enn av flere enkeltsaker. Forslaget til regler om sammenslåing av krav antas imidlertid å måtte føre til betydelige kostnader til systemutvikling.

Regler som ikke krever skjønnsmessige vurderinger, vil også føre til enklere etterlevelse og likere praksis i de forskjellige foretakene. Når det gjelder sammenslåing av krav, finner Finanstilsynet i de aller fleste tilsynssaker ulike typer feil som innebærer at skyldneren er avkrevd for høye salærer.

Arbeidsgruppen foreslår at reglene om sammenslåing av krav foruten for fremmedinkassoforetak skal gjelde for oppkjøps- og egeninkassoforetak. Reglene gjelder ikke for oppkjøps- og egeninkassoforetak i dag. I oppkjøps- og egeninkassoforetak drives det bare inn egne fordringer, og fordringshaveren vil derfor alltid være den samme. I den grad disse foretakene har flere krav mot den samme skyldneren, vil forslaget medføre en plikt til sammenslåing av alle aktuelle saker forutsatt at det er sendt inkassoavsel. Formodentlig innebærer forslaget betydelige økonomiske og administrative konsekvenser for foretakene.

Arbeidsgruppen foreslår i lovforslaget § 19 første ledd at inndrivningen skal stilles i bero under utenrettslige gjeldsforhandlinger i en periode på inntil fire måneder, dersom skyldneren eller skyldnerens representant har bedt om

det. Videre foreslår arbeidsgruppen at inkassoforetaket skal svare på henvendelser om gjeldsforhandlingene innen angitte frister, så lenge fristene er rimelige. I stedet for å svare på henvendelsene kan inkassoforetaket oversende henvendelsene til fordringshaveren og orientere skyldneren eller skyldnerens representant om oversendelsen. Inkassoforetaket trenger derfor ikke delta i gjeldsforhandlingene selv. Arbeidsgruppen foreslår i lovforslaget § 19 andre ledd at forslag til utenrettslige gjeldsordninger skal godtas med mindre det er saklig grunn til å avslå, der fremmedinkassoforetak har fullmakt til å ta stilling til forslag til utenrettslige gjeldsordninger. Der inkassoforetaket ikke har fullmakt til å ta stilling til forslag til utenrettslige gjeldsordninger, foreslår arbeidsgruppen at inkassoforetaket skal forelegge forslaget for fordringshaveren så snart som mulig.

En såkalt fredsplikt på inntil fire måneder er allerede anbefalt i Standard for utarbeidelse av utenrettslig gjeldsordning i NAV revidert versjon fra desember 2017 punkt 4.3.1, men inkassoforetakene har ikke plikt til å stanse inndringen, og arbeidsgruppen antar at mange da ikke gjør det. Slik arbeidsgruppen ser det, har fredsplikten konsekvenser for inndringen, men den vil gjelde i et begrenset antall saker, så i det store bildet antas det at de økonomiske og administrative konsekvensene ikke er betydelige. Fredsplikten er dessuten svært viktig for at en utenrettslig gjeldsforhandling skal kunne komme i stand. Plikten til å forholde seg til henvendelser fra skyldneren eller skyldnerens representant i forbindelse med utenrettslige gjeldsforhandlinger og forslag til utenrettslige gjeldsordninger går ikke ut over hva man uansett må kunne forvente av oppfølging fra et profesjonelt foretak. Arbeidsgruppen foreslår i forskriftsforslaget § 11 at inkassoforetak som svarer skriftlig på forslag til utenrettslig gjeldsordning kan ta et gebyr på 140 kroner for arbeidet.

Når det gjelder inndring av urettmessige krav, foreslår arbeidsgruppen ikke å videreføre plikten etter inkassoloven § 10 første ledd tredje punktum og § 11 første ledd annet punktum til å vurdere rettmessigheten av det enkelte kravet i forbindelse med utsendelser av betalingsoppfordring og rettslig inndring. Etter gjeldende praksis holder det i utgangspunktet at inkassoforetakene hindrer inndring av urettmessige krav på et rutinenivå, med mindre det foreligger innsigelser eller andre opplysninger som gir grunn til tvil om det enkelte kravet er rettmessig. Arbeidsgruppen foreslår i stedet krav til rutiner i lovforslaget § 23 og bestemmelser som skal forebygge at fordringshaveren oversender urettmessige krav, i lovforslaget § 25 om oppdragsavtale. Rutinene i lovforslaget § 23 bygger i all hovedsak på retningslinjene som framkommer av Finanstilsynets rundskriv 20/2016 Inkassators undersøkelsesplikt ved utenrettslig inndrivelse. Det foreslås imidlertid at kravet skal tilbakeføres til fordringshaveren dersom inkasso-

foretaket ikke får bistand fra fordringshaveren i å vurdere tvisten. Slik arbeidsgruppen ser det, må det kunne forventes et minimum av aktivitet fra fordringshaverens side når kravets rettmessighet skal vurderes, fordi dette ofte beror på forhold som er utenfor inkassoforetakets kunnskap og kontroll. Reelt sett må fordringshaveren også nå svare på spørsmål fra inkassoforetaket om kravets rettmessighet.

I § 25 om oppdragsavtale foreslår arbeidsgruppen at oppdragsavtalen mellom inkassoforetaket og fordringshaveren skal angi rutiner for å hindre inndring av urettmessige krav, og at inkassoforetaket skal kunne si opp avtalen dersom fordringshaveren i ikke ubetydelig utstrekning oversender urettmessige krav, eller dersom fordringshaveren vesentlig bryter rutiner som skal hindre inndring av urettmessige krav. Etter arbeidsgruppens vurdering vil forslaget føre til ryddigere forhold mellom inkassoforetak og fordringshavere. Arbeidsgruppen kan ikke se negative økonomiske eller administrative konsekvenser av forslaget.

I lovforslaget § 24 foreslår arbeidsgruppen regler om behandling av skriftlige klager på inndringen. Det foreslås plikt til å besvare klagen skriftlig etter en grundig og helhetlig vurdering, og plikt til å registrere klagen. Inkassoforetaket skal særlig undersøke om klagen gjelder systematiske eller grunnleggende feil under inndringen. Forslaget medfører administrativt arbeid for inkassoforetakene og kostnader i form av tidsbruk. Forslaget vil imidlertid også kunne føre til bedre kvalitet i inndringen og et bedre omdømme.

13.4 Utenrettslige kostnader

Arbeidsgruppen foreslår et gebyrsystem som i større grad enn dagens sakskostnadsregler skal dekke kostnadene knyttet til inndring av det enkelte kravet. De foreslåtte reglene innebærer ikke konsumering av gebyrene, slik lett salær konsumerer tidligere ilagte gebyrer og tungt salær konsumerer lett salær nå. Gebyrsystemet vil nødvendigvis måtte innebære at skyldnere med saker som medfører relativt små kostnader, til en viss grad er med på å dekke kostnadene til skyldnere i mer kostnadskrevenne saker. Gjennomgående vil det være mer arbeid og høyere kostnader forbundet med de sakene hvor skyldneren ikke kan betale, enn hvor skyldneren kan betale, men av andre grunner ikke har betalt i tide. Gebyrene skal foruten å dekke kostnader knyttet til den enkelte saken dekke generelle kostnader i foretaket som IT, internkontroll, kompetanseutvikling og husleie. Arbeidsgruppen foreslår imidlertid å videreføre adgangen etter inkassoforskriften

§ 2-5 til i særlige tilfeller å kreve faktiske kostnader dekket i den enkelte saken, på nærmere angitte vilkår.

Når det gjelder fordringshaverens egen inndrivning av forfalte pengekrav, foreslår arbeidsgruppen i forskriftsforslaget § 5 å halvere purregebyret som kan avkreves, fra 70 til 35 kroner, og å utvide adgangen til antall gebyrdrivende purringer fra to til tre. Et flertall bestående av *Bjønness, Riksheim, Stensrud og Christophersen* foreslår at fordringshavere som driver ordinær egeninkasso, ikke lenger skal kunne sende inkassovarsel selv og ta gebyr for det. En samlet arbeidsgruppe foreslår at fordringshavere som driver ordinær egeninkasso, heller ikke kan ta gebyr for betalingsoppfordringer. Forslagene er bl.a. begrunnet i at ordinær egeninkasso bør skje etter enkle regler som de aller fleste fordringshavere kan klare å følge, og at skyldnerne ikke bør betale mer i gebyr enn det inndrivningen koster.

Forslaget om halvering av purregebyret har svært store økonomiske konsekvenser, fordi purringer sammen med inkassovarsler er den vanligste betalingspåminnelsen. For skyldnerne innebærer forslaget sparte kostnader på 35 kroner per purring, og for fordringshavere er de tapte inntektene tilsvarende. Forslaget er begrunnet i at purregebyret nå langt overstiger de faktiske kostnadene til purringer.

Arbeidsgruppen foreslår ikke å videreføre adgangen etter inkassoforskriften § 1-3 annet ledd til å ta gebyr ved nye varsler som sendes seks måneder etter de første. Arbeidsgruppen antar at bestemmelsen er lite brukt, og at de økonomiske konsekvensene av manglende videreføring vil være ubetydelige.

Arbeidsgruppen foreslår en noe snevrere adgang til å kreve faktiske kostnader dekket ved egeninkasso, ved at tilsvarende regler skal gjelde som for fremmedinkasso. Arbeidsgruppen antar at adgangen til å kreve faktiske kostnader sjeldent blir brukt nå, men at det kan være mer aktuelt dersom gebyrene blir satt ned vesentlig. På denne bakgrunnen antar arbeidsgruppen at forslaget har visse, men ikke betydelige økonomiske konsekvenser.

Både forslaget om halvering av purregebyret, forslaget om at fordringshavere ikke lenger kan sende inkassovarsler eller betalingsoppfordringer med gebyr og noe reduserte muligheter til å kreve faktiske kostnader dekket, setter fordringshavere som driver inn egne krav gjennom ordinær egeninkasso, i en dårligere stilling enn i dag. De foreslåtte reglene om gebyr ved betalingsutsettelse og avdragsbetaling innebærer at de av fordringshavere som er tilgjengelig for å finne løsninger for skyldnerne, kan få dekket noen av sine utgifter til det. Arbeidsgruppen antar imidlertid at enkelte fordringshavere har inndrivingskostnader som ikke vil dekkes av de foreslåtte gebyrene. For en stor del er

det en naturlig konsekvens av det at reglene skal gjelde generelt, og at skyldnerne gjennomgående ville betalt for mye dersom gebyrene var så høye at de skulle dekke alle fordringshavernes potensielle kostnader. Reglene innebærer imidlertid også en forenkling for fordringshavere som driver ordinær egeninkasso, ved at de ikke behøver å forholde seg til formkrav for inkassovarsler (etter flertallets forslag) og betalingsoppfordringer. Forslaget om adgangen til å ta inntil tre purregebyr og forslaget om at gebyrene ikke skal konsumeres, innebærer økt fleksibilitet.

Forslagene til reduksjon i gebyr ved egeninkasso vil kunne ha konsekvenser for fordringshavernes inndrivning. For det første er det nærliggende å peke på at inndrivningen oftere og tidligere kan overlates til et fremmedinkassoforetak. For det andre kan det være at fordringshavere raskere begjærer tvangsfullbyrdelse i stedet for å overlate inndrivningen til et fremmedinkassoforetak eller å inndrive kravet selv. Det siste er i så fall en lite ønskelig konsekvens. Forslaget om halvering av skrivesalæret for begjæring om utlegg, tvangs salg av løsøre og tilbakelevering av løsøre vil imidlertid gjøre det mindre attraktivt enn i dag å begjære tvangsfullbyrdelse.

I forskriftsforslaget § 5 andre ledd foreslår arbeidsgruppen at gebyret for inkassovarsler fortsatt skal være på 70 kroner.

Arbeidsgruppen foreslår i forskriftsforslaget § 7 at oppkjøps- og egeninkassoforetak kan ta gebyr på inntil 140 kroner for en betalingsoppfordring, men likevel bare 70 kroner for krav t.o.m. 500 kroner. Dette kommer i tillegg til gebyr for purringer og inkassovarsler. Gebyret for betalingsoppfordringer innebærer en reduksjon fra 210 kroner i dag. Forslaget innebærer tapte inntekter for oppkjøps- og egeninkassoforetakene, og tilsvarende sparte utgifter for skyldnerne.

Arbeidsgruppen foreslår i forskriftsforslaget § 6 å endre lett/tungt salær ved fremmedinkasso til gebyr for inntil to betalingsoppfordringer og to betalingspåminnelser. Arbeidsgruppen foreslår at inkassoforetakene først skal kunne sende en betalingsoppfordring, deretter to betalingspåminnelser og til slutt en siste betalingsoppfordring. En betalingsfrist på minst 14 dager i betalingsoppfordringen/betalingspåminnelsen må være oversittet før en ny betalingspåminnelse/betalingsoppfordring sendes ut. Det vil si at det må gå minst 45 dager mellom utsendelsen av de to betalingsoppfordringene. Arbeidsgruppen foreslår høyere krav til innholdet i betalingsoppfordringene enn i betalingspåminnelsene, og at det skal være høyere gebyr for betalingsoppfordringer enn betalingspåminnelser. Arbeidsgruppen foreslår små krav til innholdet i betalingspåminnelsene, og inkassoforetakene står fritt til å velge en

hensiktsmessig forsendelse, eksempelvis ved SMS, Digipost, e-post, Vipps eller andre trygge kanaler som kan utvikles framover. Lovforslaget § 36 (inkassoloven § 3 a) om at meddelelser må være sendt på en betryggende måte, og personvern hensyn kan likevel medføre at f.eks. ikke SMS og e-post kan sendes i alle saker.

Arbeidsgruppen antar at forslaget vil effektivisere inndrivningen og føre til redusert kredittid, både ved at skyldnerne får flere påminnelser og anledninger til å gjøre opp kravet, og ved at inkassoforetaket i både inkassovarselet, betalingsoppfordringene og betalingspåminnelserne opplyser om gebyrkostnadene som påløper framover. Arbeidsgruppen mener det er rimelig at gebyrbelastningen øker med antall tiltak, slik at de som betaler sent, betaler mer enn de som betaler tidlig. Det er særlig begrunnet i at inkassoforetakene bruker mer ressurser på å inndrive kravene som betales sent eller ikke betales, enn på kravene som inndrives tidlig, og at hensikten med gebyrene er å erstatte inndrivingskostnadene.

Arbeidsgruppen foreslår en betydelig reduksjon i gebyrene, særlig for småkrav som betales etter den første betalingsoppfordringen. Volumet av inkassosaker som er til inndrivning i inkassoforetakene, samt automatiseringen og effektiviseringen som har skjedd i bransjen, medfører at kostnads- og inntektssituasjonen er en helt annen enn ved opprettelsen av salærsystemet i 1989. Ettersom inkassosatsen har økt i tråd med konsumprisindeksen mens stadig flere prosesser er optimalisert og automatisert, har inkassoforetakene fått en betydelig høyere fortjeneste enn det de var tiltenkt. Særlig for småkrav som oversendes inkassoforetak i store volumer (for eksempel bompenger, parkeringsgebyr, telefonregninger og legereregninger), synes salærene p.t. å være uforholdsmessige høye, både i forhold til kravenes størrelse og kostnadene ved inndrivningen. På den andre siden innebærer arbeidsgruppens forslag større ressurser og kostnader for inkassoforetakene, blant annet til kompetanseutvikling, internkontroll og IT-systemer.

Arbeidsgruppen foreslår gebyrtabeller for betalingsoppfordringer og betalingspåminnelser som i grove trekk vil dekke inkassoforetakenes kostnader, men uten å gi noen stor fortjenestemargin som i dag. Det er tatt utgangspunkt i store foretak som har automatisert og optimalisert prosessene. En del mindre foretak går med underskudd i dag, og det er klart at gebyrforslagene ikke vil bedre den økonomiske situasjonen i disse foretakene. Virke Inkasso har anslått at forslaget innebærer en reduksjon i inkassoforetakenes inntekter på ca. 30–35 % (men reduksjon i inntekter pga. halvering av skrivesalæret ved utlegg mv. og sammenslåing av krav kommer i tillegg). Anslagene er forbundet med usikkerhet, fordi man ikke vet hvordan skyldnerne kommer til å tilpasse seg gebyrmodellen med tanke

på når de betaler. Reduksjonene i inkassoforetakenes inntekter vil dessuten variere med porteføljesammensetningen. For foretak med stor overvekt av småkrav kan inntektene bli redusert med opp mot 50 %. For foretak som nesten bare driver inn småkrav som bompenger og legereregninger, kan inntektsreduksjonen bli enda høyere. For skyldnerne samlet sett vil besparelsene være like store, men for den enkelte skyldneren vil besparelsene variere etter kravenes størrelse og når de betaler. De som betaler småkrav tidlig, kommer særlig godt ut, mens de som betaler store krav sent, kommer omtrent ut som i dag.

For enkelte kravstyper er det mulig at gebyrene ikke vil dekke kostnadene fullt ut. Det vil særlig gjelde småkrav som ikke oversendes inkassoforetak i store volumer. Forutsatt at fordringshaverne fortsatt ønsker å inndrive kravet, vil det kunne være nødvendig at de i noe større grad må betale selv for inkassotjenester, f.eks. ved at inkassoforetaket får en andel av den inndrevne hovedstolen eller renter. Kostnadene vil da kunne bli veltet over på andre kunder. En annen mulighet er at fordringshaverne vil anse kravene som tapt, eller at de fordringshaverne som har mulighet, vil være mer varsomme med å yte kreditt til personer med dårlig betalingssevne eller en dårlig betalingshistorikk.

En sannsynlig konsekvens av både forslaget om halvering av purregebyret og forslaget om nye salærtabeller, er at standardkompensasjon for inndrivingskostnader overfor næringsskyldnere etter forsinkelsesrenteloven § 3 a vil bli mer utbredt. Standardkompensasjonen er på 40 euro, for tiden 400 kroner, jf. forskrift 19. desember 2019 nr. 2027 om renter ved forsinket betaling og kompensasjon for inndrivelseskostnader § 2. Arbeidsgruppen foreslår å videreføre samordningsreglene i inkassoforskriften §§ 1-5 og 2-6 slik at ikke skyldnerne både avkreves standardkompensasjon og inkassogebyrer, se forskriftsforslaget § 14.

Arbeidsgruppen foreslår dessuten enkelte mindre gebyrer for betalingsutsettelse og avdrag, gjeldsbrev eller en annen skriftlig erklæring som avbryter foreldelse, svar på forslag til utenrettslige gjeldsordninger og tilbakeføringer. Arbeidsgruppen legger til grunn at disse forslagene er gunstige både for fordringshaverne, inkassoforetakene og skyldnerne. For det første vil inkassoforetaket eller fordringshaveren få dekket kostnader til arbeidet ved saken, for det andre er det en fordel for skyldnerne om inkassoforetakene og fordringshaverne får større økonomiske insentiver til å tilpasse inndrivningen og finne minnelige løsninger enn i dag, og for det tredje begrenser reglene mulighetene til å kreve høyere beløp fra skyldnerne. De foreslåtte nye gebyrene for betalingsutsettelse og avdrag, gjeldsbrev eller en annen skriftlig erklæring som avbryter foreldelse, svar på forslag til utenrettslige gjeldsordninger og tilbakeføringer er små og gjelder et relativt lite antall saker, og antas samlet

å medføre en økning i inkassoforetakenes inntekter på ca. 1 %.

Arbeidsgruppen foreslår i forskriftsforslaget § 9 at inkassoforetak og fordringshavere skal kunne ta et gebyr på 105 kroner for inngåelse av avtaler om betalingsutsettelse og avdragsbetaling og deretter 35 kroner for hver skriftlige henvendelse som sendes skyldneren i henhold til avtalen. Avtaler om betalingsutsettelse og avdragsbetaling medfører kostnader i form av kontakt med skyldneren i forbindelse med inngåelse av avtalen, påminnelser om forfall og føring av innbetalinger. Dersom avdragsordningen brytes eller skyldneren ønsker å reforhandle avtalen, vil også dette medføre kostnader. Bestemmelsen innebærer lavere gebyrer enn etter den gjeldende inkassoforskriften § 24, hvor fremmedinkassoforetak kan kreve 1050 kroner når det avtales en avdragsordning med mer enn fire avdrag og saken ikke har vært til eller undergår rettslig inndrivning, men den antas å være langt mer fleksibel og anvendelig. Arbeidsgruppen foreslår at bestemmelsen skal gjelde ved all inndrivning, dvs. ved både egen- og fremmedinkasso. Dette særlig for å stimulere til økt fleksibilitet innen egeninkasso når det gjelder det å finne en løsning der skyldneren har betalingsvanskeligheter.

Arbeidsgruppen foreslår i forskriftsforslaget § 10 at inkassoforetak kan ta et gebyr på 140 kroner for arbeidet med å utarbeide gjeldsbrev eller en annen skriftlig erklæring som hindrer foreldelse, forutsatt at skyldneren undertegner. Gjeldsbrev eller en annen skriftlig erklæring er langt rimeligere for skyldneren enn rettslige skritt, også med et gebyr på 140 kroner. Etter arbeidsgruppens syn vil utarbeidelse av gjeldsbrev eller en annen skriftlig erklæring medføre kostnader for inkassoforetaket som det er rimelig å kreve dekket. Inkassoforetaket kan imidlertid ikke påføre dette gebyret med mindre skyldneren undertegner og foreldelsen avbrytes, jf. foreldelsesloven § 14, jf. § 5. Gebyrbestemmelsen vil også synliggjøre plikten etter lovforslaget § 21 andre ledd til å tilby skyldneren å undertegne et gjeldsbrev eller en annen skriftlig erklæring som hindrer foreldelse.

Arbeidsgruppen foreslår i forskriftsforslaget § 11 at fremmedinkassoforetak kan ta et gebyr på 140 kroner for å behandle forslag til utenrettslige gjeldsordninger. Gebyret vil langt fra dekke kostnadene til arbeidet med å vurdere forslag til utenrettslige gjeldsordninger, men arbeidsgruppen mener det er rimelig om inkassoforetakene får dekket noen av kostnadene, også for å hindre useriøse forslag. Hensyn til skyldneren, som forutsetningsvis er i en svært vanskelig økonomisk situasjon, tilsier at gebyret ikke settes høyere. Dersom forslaget til gjeldsordning går gjennom, vil gebyret inngå i gjeldsordningen, og i så fall vil inkassoforetaket bare motta en liten del av gebyret.

Arbeidsgruppen foreslår i forskriftsforslaget § 12 et gebyr på 35 kroner for tilbakeføringer hvor skyldneren selv er skyld i overbetalingen, eksempelvis der skyldneren har betalt et høyere beløp enn angitt eller har betalt flere kravbrev som gjelder det samme kravet. Arbeidsgruppen foreslår at bestemmelsen skal gjelde både for egen- og fremmedinkasso. Arbeidsgruppen er kjent med at en del fordringshavere og inkassoforetak krever langt mer enn 35 kroner for tilbakeføringer (opptil 150 kroner), og arbeidsgruppen antar at de dermed tar langt mer enn de faktiske kostnadene til tilbakeføringene. Forslaget vil i de tilfellene innebære tapte inntekter for fordringshaverne/inkassoforetakene – som det etter arbeidsgruppens syn er liten grunn til å forsvare.

Riksheim foreslår i lovforslaget § 27 og forskriftsforslaget § 30 regler om pay back som i stor grad viderefører dagens ulovfestede regler. En vesentlig forskjell er likevel at det bare skal være adgang til å tilbakeføre gebyr for purringer som fordringshaveren selv har sendt. I dag er det adgang til å tilbakeføre gebyr for purringer, inkassovarsel og betalingsoppfordring etter inkassoforskriften kapittel 1, uavhengig av hvem som har sendt varslene. Riksheims forslag er begrunnet i at pay back vil kunne føre til lavere kvalitet i inndrivningen. *Bjønness, Flock, Stensrud og Christophersen* foreslår ikke å videreføre noen regulering av pay back. Flertallets forslag innebærer adgang til fri pay back, det vil si at det ikke oppstilles noen grenser for hvilke pengeytelser eller tjenester inkassoforetak kan gi fordringshavere for å få oppdrag. Flertallets forslag om ikke å videreføre regulering av pay back er for en stor del begrunnet i det at regulering av pay back krever mye ressurser fra Finanstilsynet. Flertallets forslag vil i prinsippet innebære at fordringshaverne med de mest attraktive porteføljene i større grad enn i dag vil kunne presse inkassoforetakene til å gi motytelser for å få oppdrag. Arbeidsgruppen antar imidlertid at avtaler om pay back generelt vil reduseres på bakgrunn av reduksjonen i inkassoforetakenes inntjening på småkravporteføljer. Dette vil i så fall bety at fordringshavere får mindre utbetalt i pay back enn i dag.

Det er vanskelig å anslå de økonomiske konsekvensene av flertallets og mindretallets forslag om pay back. Arbeidsgruppen antar at nivået på tilbakeføringene som har vært, er lite relevante for å vurdere konsekvensene av flertallets og mindretallets forslag. Det skyldes både at mindretallet foreslår at det bare skal være anledning til å tilbakeføre beløp for purringer fordringshaveren selv har sendt, og at forslagene til endrete sakskostnadsregler vil innebære langt mindre overskudd på småkravporteføljer enn i dag. Konsekvensene for offentlige fordringshavere er omtalt i punkt 13.11.

I forskriftsforslaget § 16 foreslår arbeidsgruppen at det ikke kan kreves dekket inndrivingskostnader av skyldneren ved inndrivning av krav som en mindreårig har pådratt seg. Bestemmelsen innebærer at det ikke kan kreves inndrivingskostnader for krav pådratt før 18-årsdagen, heller ikke når inndrivningen skjer etter fylte 18 år. Det siste innebærer en endring fra gjeldende rett og kan medføre visse økonomiske konsekvenser for de inkassoforetakene som inndriver krav pådratt før skyldneren fylte 18 år, etter 18-årsdagen. I den store sammenhengen antar arbeidsgruppen at forslaget er av begrenset økonomisk betydning for inkassoforetakene. For den enkelte skyldneren kan forslaget være av stor betydning, særlig i lys av at ungdommer som nettopp har fylt 18 år, ofte er i en vanskelig økonomisk situasjon hvis foreldrene av ulike grunner ikke stiller opp. Arbeidsgruppen antar at inkassoforetakene kan innrette systemene sine slik at de får avklart automatisk om skyldneren var under 18 år da kravet ble pådratt. For fordringshaveren antar arbeidsgruppen at bestemmelsen først kan komme til anvendelse der fordringshaveren var eller burde vært kjent med skyldnerens alder.

13.5 Rettslig inndrivning

De senere årene har det vært en stor vekst i antall utleggsbegjæringer, særlig for småkrav. I 2017 ble det begjært utlegg 332 930 ganger, hvorav 92 751 saker gjaldt krav med hovedstol under 2500 kroner. Veksten medfører betydelige kostnader for skyldnerne. For hver utleggsbegjæring må skyldneren betale 1992 kroner i kostnader til staten og 1172 kroner i skrivesalær til fordringshaveren/inkassoforetaket, jf. rettsgebyrloven § 14 og forskrift om saksøktes sakskostnadsansvar ved tvangsfullbyrdelse § 2. Veksten innebærer dessuten en stor belastning for namsmyndighetene, selv om arbeidet med utleggsbegjæringene skal finansieres av gebyrene.

For å forebygge unødvendige begjæringer av tvangsfullbyrdelse foreslår arbeidsgruppen i lovforslaget § 21 en plikt til å undersøke i løssøregisteret om det nylig er registrert «intet til utlegg» på skyldneren før et inkassoforetak begjærer tvangsfullbyrdelse på vegne av fordringshaveren. Dersom det nylig er avholdt utleggsforretning uten at skyldneren har hatt noe til utlegg, foreslås det at inkassoforetaket bare kan begjære tvangsfullbyrdelse dersom det er holdepunkter for at det nå kan tas utlegg, rettslige skritt er nødvendig for å hindre at kravet går tapt ved foreldelse (jf. foreldelsesloven § 15), det går klart fram at skyldneren søker å unndra seg betalingen, eller det foreligger andre særlige grunner. Der det er aktuelt å ta rettslige skritt for å hindre foreldelse, foreslår arbeidsgruppen at inkassoforetaket først skal for-

søke å tilby skyldneren å undertegne et gjeldsbrev eller en annen skriftlig erklæring som avbryter foreldelse, jf. foreldelsesloven § 14. Om skyldneren ikke undertegner gjeldsbrevet, vil inkassoforetaket ofte være tvunget til å ta ut rettslige skritt for at ikke kravet skal gå tapt. Dersom foreldelse av krav skyldes manglende oppfølging fra inkassoforetaket, kan det medføre erstatningsansvar overfor fordringshaveren. Arbeidsgruppen foreslår imidlertid at rettslige skritt for å hindre foreldelse ikke skal kunne tas tidligere enn nødvendig. Plikten til å tilby skyldneren å undertegne et gjeldsbrev eller en annen skriftlig erklæring før rettslige skritt for å hindre foreldelse er ikke begrenset til å gjelde situasjoner der det er aktuelt å begjære tvangsfullbyrdelse. Rettslige skritt omfatter f.eks. også forliksklager.

Arbeidsgruppen antar at tiltakene vil være godt egnet til å redusere omfanget av unødvendige begjæringer av tvangsfullbyrdelse, og at de vil være praktisk gjennomførbare med tanke på det store antallet saker og behovet for automatiserte prosesser. Forslaget forutsetter at inkassoforetakene får elektronisk tilgang til opplysninger om «intet til utlegg» fra løssøregisteret. Forslagene innebærer først og fremst reduserte kostnader for skyldnerne, men i den utstrekningen det ikke er noe til utlegg og skyldneren heller ikke dekker kostnadene senere, innebærer de også reduserte tap for fordringshaveren/inkassoforetaket. For namsmyndighetene vil det være en stor fordel om antallet utleggsbegjæringer ble redusert, selv om arbeidet som nevnt skal dekkes av gebyrene.

Når det gjelder kostnadsdekning, foreslår arbeidsgruppen en halvering av skrivesalæret som kan kreves for saker om utlegg, tvangssalg av løsøre og tilbakelevering av løsøre til salgspanthaver etter forskrift om saksøktes sakskostnadsansvar ved tvangsfullbyrdelse § 2, fra ett rettsgebyr til et halvt rettsgebyr (dvs. fra 1172 kroner til 586 kroner). Forslaget gjelder for alle som inndriver pengekrav, ikke bare inkassoforetak. Forslaget om halvering av skrivesalæret innebærer at adgangen til kostnadsdekning i større grad enn i dag tilsvare de faktiske kostnadene. Virke Inkasso har anslått at forslaget innebærer et tap på inkassoforetakenes samlede inntekter på 7 %. Arbeidsgruppen antar at forslaget vil kunne stimulere til at flere inkassoforetak og større fordringshavere tar i bruk namsmannens elektroniske saksbehandlingssystem ELSA, for de sakstypene hvor dette er mulig. Foruten at forslaget innebærer en halvering av fordringshaverens/inkassoforetakets inntekter og skyldnerens utgifter per sak, antar arbeidsgruppen at forslaget vil kunne bidra til å redusere omfanget av unødvendige begjæringer av tvangsfullbyrdelse.

Bjønness, Riksheim, Stensrud og Christophersen foreslår i lovforslaget § 21 a tredje ledd at fremmedinkassoforetak ikke

skal kunne dekke rettslige kostnader for fordringshaveren, dvs. et forbud mot å avtale no cure no pay for rettslige kostnader. Forslaget vil innebære at det er fordringshaveren selv som må ta den økonomiske risikoen for rettslige kostnader til det offentlige ved begjæringer om tvangsfullbyrdelse og forliksklager mv. I de sakene hvor fordringshaveren ikke vinner fram med kravet eller skyldneren ikke har økonomisk evne til å betale de rettslige kostnadene, vil fordringshaveren måtte dekke de rettslige kostnadene selv. Formålet med bestemmelsen er å gjøre fordringshaveren mer involvert ved vurderinger av om saker skal oversendes til rettslig inndrivning. Bestemmelsen tar sikte på å redusere omfanget av rettslig inndrivning av småkrav og tvangsfullbyrdelse der skyldneren ikke har noe til utlegg, men den vil også kunne forebygge oversendelse av urettmessige krav til forliksrådet i den grad det er et problem at inkassoforetak oversender urettmessige krav dit. Den kan også føre til at utenrettslig inndrivning forsøkes i en lenger periode før man sender saken til rettslig inndrivning. Når kostnadsrisikoen for rettslig inndrivning overføres til fordringshaveren, vil det for noen kravstyper ikke være regningsvarende å ta saken rettslig, og kravet vil kunne avskrives som tapt for fordringshaverne. For enkelte varer og tjenester vil dette kunne medføre at prisene øker noe, men arbeidsgruppen antar at forslaget normalt ikke vil ha noen effekt på prisene. Det er ikke mulig å forskuttere i hvilken grad fordringshaverne ønsker å ta kostnadsrisikoen ved å ta ut rettslige skritt eller ikke.

13.6 God inkassoskikk

Arbeidsgruppen legger til grunn at reglene om god inkassoskikk med visse unntak viderefører gjeldende rett og derfor ikke medfører økonomiske eller administrative konsekvenser for fordringshavere og inkassoforetak.

Arbeidsgruppen foreslår imidlertid i forskriftsforslaget § 18 at inkassoforetak før inndrivning av krav som skyldneren pådro seg som mindreårig, skal undersøke om vergen har samtykket til avtalen som er inngått, eller om kravet bygger på et annet gyldig grunnlag. Hvis det verken foreligger samtykke fra vergen eller et annet gyldig grunnlag, skal kravet ikke inndrives. Kan kravet inndrives, foreslår arbeidsgruppen at inndrivningen som hovedregel skal rettes mot vergen i stedet for den mindreårige skyldneren. Forslaget om inkasso mot mindreårige pålegger inkassoforetakene undersøkelsesplikter og medfører slik sett en utgift i form av tidsbruk. Arbeidsgruppen antar at identifisering av mindreårige skyldnere og vergen deres kan gå automatisk, men vurderingen av kravets rettmessighet vil ofte kreve manuell saksbehandling. Selv om formålet med bestemmelsen er å

hensynta mindreårige skyldnere, antar arbeidsgruppen at inndrivningen vil være mer effektiv når den rettes mot foreldre eller ev. annen verge, og det er i så fall en positiv konsekvens for inkassoforetakene og fordringshaverne.

Arbeidsgruppen foreslår i forskriftsforslaget § 19 regler om hvem inkassoforetak skal henvende seg til der skyldneren er en voksen som har verge. Voksne med verge er en stor og sårbar gruppe som ofte vil ha vanskeligheter med å håndtere en inkassosak på egenhånd. Det er nå ca. 40 000 voksne som har verge. Reglene foreslås for å tilrettelegge for at vergen kan bistå med håndteringen av inkassosaken, i og med at håndtering av inkassosaker ofte vil falle innenfor vergens oppgaver. Forutsatt at inkassoforetakene får opplysninger om vergemålet elektronisk fra folkeregisteret, antar arbeidsgruppen at det er gjennomførbart å innrette systemene slik at henvendelser automatisk rettes vergen. Arbeidsgruppen antar derfor at bestemmelsen ikke medfører kostnader ut over systemutvikling. Som for mindreårige er formålet med bestemmelsen å hensynta den voksne med verge, men arbeidsgruppen antar at inndrivningen vil være mer effektiv når den rettes mot vergen, og det er i så fall en positiv konsekvens for inkassoforetakene og fordringshaverne.

I forskriftsforslaget § 20 foreslår arbeidsgruppen at et fremmedinkassoforetak ikke skal kunne inndrive krav som en skyldner har pådratt seg mens denne var fratatt rettslig handleevne på det økonomiske området. Forutsatt at denne skyldnergruppen er enkel å identifisere gjennom elektroniske løsninger, som oppslag i folkeregisteret, antar arbeidsgruppen at forslaget ikke vil medføre negative konsekvenser for inkassoforetakene og fordringshaverne. Forslaget gjelder svært få saker, og en ev. inndrivning av sakene antas å være vanskelig.

Arbeidsgruppen antar at forslaget om at inkassoforetaket og fordringshaveren skal ha en oppdragsavtale, reelt sett ikke innebærer økonomiske eller administrative konsekvenser, fordi de aller fleste uansett vil ha en oppdragsavtale. Forslagene til innholdet i oppdragsavtalen legger til rette for ryddigere forhold mellom inkassoforetaket og fordringshaveren når det gjelder inndrivning i gråsonen av god inkassoskikk og inndrivning av urettmessige krav, og arbeidsgruppen kan ikke se at forslagene har negative økonomiske eller administrative konsekvenser.

Forslagene om inkasso mot mindreårige og voksne med verge foreslås bare å gjelde for inkassoforetak, og forslaget om inndrivning av krav der skyldneren mangler rettslig handleevne foreslås bare å gjelde for fremmedinkassoforetak. Ved ordinær egeninkasso kommer derfor ingen av forslagene til anvendelse. Arbeidsgruppen antar likevel at god inkassoskikk tilsier at flere av reglene vil bli brukt for for-

dringshavere som driver ordinær egeninkasso, forutsatt at fordringshaveren er eller burde være kjent med at skyldneren enten er mindreårig eller er en voksen som har verge.

13.7 Konserninterne krav

Et flertall i arbeidsgruppen bestående av *Bjønness, Riksheim, Stensrud og Christophersen* foreslår i lovforslaget § 7 a andre ledd at fremmedinkassoforetak som inndriver konserninterne krav, bare kan kreve gebyr som ved oppkjøps- og egeninkasso. Forslaget medfører en vesentlig reduksjon i gebyrene som kan kreves der inkassoforetaket er i samme konsern som fordringshaveren. Dersom kravene er kjøpt opp av inkassoforetakets mor- eller søsterselskap etter at det er påført ordinære fremmedinkassogebyr, foreslås det imidlertid at disse (høyere) gebyrene følge med kravene. I disse tilfellene vil derfor ikke det nye gebyrforslaget medføre noen inntektsreduksjon for verken konsernet eller inkassoforetaket.

Der kravene har oppstått i konsernet eller er kjøpt opp før de har vært til lengre inndrivning i et fremmedinkassoforetak utenfor konsernet, vil inkassoforetakenes inntekt bli redusert. Dersom ikke de faktiske inndrivingskostnadene dekkes av gebyrene, antas det at denne inntektsreduksjonen vil måtte dekkes opp av fordringshaveren dersom konsernforetakene ønsker å opprettholde konstruksjonen, f.eks. ved at inkassoforetaket får en del av den inndrevne hovedstolen eller renter.

Forslaget om reduserte gebyr i konserninterne forhold vil kunne medføre lavere prising på porteføljer som selges av foretak utenfor konsernet til inkassoforetakets søster- eller morselskap. Dette er en konsekvens som bare gjør seg gjeldende dersom det ikke allerede er påført fremmedinkassogebyr, dvs. for de kravene som ikke har vært underlagt en lengre inndrivingsprosess i fremmedinkassoforetak mens de fremdeles var eid av konserneksterne fordringshavere.

Forslaget innebærer at inkassoforetakene/konsernene og Finanstilsynet ikke lenger behøver å gjøre en konkret vurdering av om selskapsforholdet mellom fordringshaveren og inkassoforetaket er meget nært, og om selskapskonstruksjonen framstår som i vesentlig utstrekning motivert av muligheten til å kunne kreve erstattet inkassosalæret. Gjennomskjæringslæren er ikke enkel å forholde seg til, og klarere regler vil i seg selv innebære en administrativ fordel.

13.8 Klientmiddelbehandling

De foreslåtte reglene om bokføring og avstemming av klientmidler i forskriftsforslaget § 39 og de foreslåtte reglene om opphør og avvikling av inkassovirksomhet i forskriftsforslaget 36 femte ledd og § 40 og lovforslaget § 45 andre ledd viderefører gjeldende rett og medfører derfor ikke økonomiske og administrative konsekvenser, ut over fordelene av et lettere tilgjengelig regelverk. Forskriftsforslaget § 33 andre ledd om at sikkerheten skal dekke kostnader til forvalter og revisor i forbindelse med tilbakekall av bevilling/opphør av virksomheten, antas bare å medføre helt ubetydelige kostnader, hvis noen.

Lovforslaget § 22 andre ledd tredje punktum om at innbetalinger av hovedstol og forfalte terminbeløp uavhengig av avtale må utbetales til fordringshaveren innen 14 dager, innebærer administrative konsekvenser i den forstand at inkassoforetakene må ha rutiner for å remittere hovedstoler og forfalte terminbeløp minst hver 14. dag. Men forslaget antas ikke å medføre særlige ulemper for foretakene. Forslaget vil føre til at enkelte skyldnere raskere vil kunne få frikort fra Helfo.

Lovforslaget § 22 femte ledd om at klientmidler også omfatter skyldnerens midler, innebærer først og fremst en presisering, fordi det ikke er klart etter gjeldende ordlyd at klientmiddelreglene også omfatter skyldnerens midler. Det framgår av Finanstilsynets rundskriv 19/2016 retningslinjer for inkassators innkreving og behandling av rettslege saksomkostninger at rettsgebyr skyldneren har betalt, anses som klientmidler, så lovforslaget medfører først og fremst en endring når det gjelder overbetalinger. Arbeidsgruppen antar at forslaget ikke innebærer nevneverdige økonomiske eller administrative konsekvenser, ut over fordelene av et klarere regelverk og ev. bedre beskyttelse av midlene. Sammenlignet med midlene som tilhører fordringshaverne, utgjør midlene som tilhører skyldnerne, små beløp. En konsekvens er det imidlertid at oppkjøps- og egeninkassoforetak må begynne å følge reglene om klientmidler, i den grad de ikke gjør det nå. I og med at oppkjøps- og egeninkassoforetak inndriver egne pengekrav, har de ikke noen fordringshavere som klienter, og de trenger bare å følge reglene om klientmiddelbehandling for skyldnerens midler.

Plikten til å betale tilbake beløp skyldneren har betalt for mye, jf. lovforslaget § 22 tredje ledd første punktum, følger allerede av god inkassoskikk. Forslaget om å lovfeste plikten antas likevel å føre til bedre etterlevelse. I lovforslaget § 22 tredje ledd andre punktum foreslås det presisert at urettmessig inndrevne inkassokostnader som skyldneren har betalt, skal tilbakeføres snarest feilen er oppdaget. Dette forslaget innebærer en endring i og med at Finanstilsynet

nå i stor grad må pålegge foretakene tilbakebetaling når feilene avdekkes. For skyldneren innebærer forslaget den positive økonomiske konsekvensen av at de får penger som tilhører dem, tilbake. Forslaget medfører økonomiske og administrative ulemper for foretakene i form av at foretakene oftere må tilbakebetale for mye innkrevd inkassokostnader. I og med at forslaget gjelder korrigerende av feil, slik at penger overføres til rett person, er det vanskelig å tillegge ulempene for foretakene noen vekt. Arbeidsgruppen antar også at inkassoforetakene har gode systemtekniske forutsetninger for å foreta tilbakebetalinger på en effektiv måte.

I de tilfellene der den avtalte renten er høyere enn forsinkelsesrenten og inkassoforetaket etter avtale med fordringshaveren dekker renter og gebyrer før hovedstol og terminbeløp, innebærer forslaget om dekningsrekkefølge ved delbetalinger lavere renteutgifter for skyldnerne. Forslaget gjør det enklere for skyldnerne å få nedbetalt krav der rentene medfører en betydelig kostnad, og det vil spesielt være av betydning der skyldneren inngår en avdragsavtale som innebærer delbetalinger over tid. Arbeidsgruppen antar at forslaget vil kunne ha stor økonomisk betydning for skyldnere med alvorlige gjeldsproblemer, og at det vil bedre mulighetene deres til å komme ut av problemene. Skyldnere har anledning til å instruere i dekningsrekkefølgen nå, men arbeidsgruppen antar at de færreste skyldnere er klar over denne rettigheten og vet hvilke gjeldsposter som bør prioriteres. For inkassoforetaket og fordringshaverne innebærer forslaget tilsynelatende en tilsvarende ulempe. Imidlertid antar arbeidsgruppen at de reelle tapene ved forslaget vil være lavere fordi skyldnerne i mange av de aktuelle tilfellene uansett ikke klarer å betale kravene inkludert renter fullt ut. Det antas uansett å være ryddigere for alle parter å forsøke å få i stand en nedbetalingsavtale der skyldneren betaler ned på hovedstolen, enn å la gjelden vokse pga. høye renter og etter flere eller mange år anse kravet eller deler av kravet som tapt. Forslaget vil også kunne føre til at enkelte skyldnere raskere får frikort fra Helfo enn nå, se også ovenfor om remitteringsintervaller.

Forslaget om at reglene om klientmiddelbehandling og sikkerhetsstillelse også skal gjelde ved inndrivning av uforfalte krav (fakturaadministrasjon), følger allerede av tilsynspraksis og medfører derfor ikke økonomiske eller administrative konsekvenser.

13.9 Reaksjoner ved brudd på regelverket

Forslaget om godkjenning av fagansvarlige og tilbakekall av godkjenningen (jf. lovforslaget § 45 fjerde ledd) innebærer mer nyanserte reaksjoner der den fagansvarlige ikke bør fortsette som fagansvarlig, men fortsatt kan ha personlig inkassobevilling. Det innebærer en positiv konsekvens for vedkommende selv, foretaket og Finanstilsynet.

I lovforslaget § 37 andre ledd om bortfall av sakskostnadskrav ved brudd på god inkassoskikk mv., foreslår arbeidsgruppen et unntak for brudd på god inkassoskikk som ikke kunne hatt noen konsekvenser for skyldneren. Også dette forslaget legger til rette for mer nyanserte reaksjoner, og det vil trolig være en fordel for Finansklagenemnda Inkasso og inkassoforetakene. I den grad unntaket er uklart og man må bruke ressurser på å avklare hvilke tilfeller unntaket omfatter, innebærer det en administrativ ulempe.

Plikten etter lovforslaget § 22 tredje ledd andre punktum til å betale tilbake for mye innkrevde gebyrer av eget tiltak antas å være godt egnet til å hindre og reparere brudd på reglene.

Arbeidsgruppen antar at forslaget om overtredelsesgebyr kan bidra til lavere risikovillighet og derved føre til færre feil i inkassoforetakenes inndrivning. Arbeidsgruppen antar at forslaget om overtredelsesgebyr vil medføre kostnader i form av styrket risikostyring og internkontroll i foretakene. Forslaget om overtredelsesgebyr antas også å bidra til at det blir enklere å utøve et effektivt tilsyn. Vedtak om overtredelsesgebyr vil imidlertid medføre administrative kostnader til saksbehandling, også i forbindelse med klagebehandling. Vedtak om overtredelsesgebyr vil medføre en kostnad for foretaket, både til overtredelsesgebyret i seg selv og til rettslig bistand.

13.10 Oppsummering om konsekvenser for inkassobransjen

Ved utgangen av november 2019 var det 97 inkassoforetak som drev inkassovirksomhet i medhold av bevilling. 93 foretak inndrev forfalte pengekrav for andre (fremmedinkasso), og fire inndrev egne oppkjøpte pengekrav (oppkjøps- og egeninkasso). Inkassobransjen har i lang tid bestått av noen få store og mange små og mellomstore

foretak. De 15 største inkassoforetakene har samlet sett over 80 % av markedet målt ut fra både størrelsen på kravene som er til inndrivning, og antallet inkassosaker. Ved utgangen av juni 2019 var det 2 116 årsverk i inkassobransjen. 53,7 % av årsverkene (1 137 årsverk) var i de fem største foretakene. På den andre siden hadde hele 60,0 % av foretakene på det tidspunktet (57 foretak) under seks årsverk.

Ved utgangen av juni 2019 hadde inkassoforetakene nærmere 5,8 millioner krav til inndrivning. I løpet av første halvår 2019 inndrev inkassoforetakene 19,6 milliarder kroner. Fremmedinkassoforetakene hadde ved utgangen av juni 2019 en samlet fordringsmasse til inndrivning på 100,4 milliarder kroner. Mye av fordringsmassen til inndrivning er gamle krav som det er vanskelig å få inndrevet. I 2018 var rene inkassoinntekter (ikke fakturaadministrasjon, regnskapstjenester mv.) på 3,7 milliarder kroner. I første halvdel av 2019 var inntektene på 1,9 milliarder kroner.

De vesentligste økonomiske konsekvensene av forslaget vil rette seg mot inkassobransjen, ved et inntektsbortfall som følge av endringer i sakskostnadsreglene og utgifter som følge av økte krav til virksomheten. Det knytter seg stor usikkerhet til tallfesting av disse konsekvensene, og dette har bare i noen grad vært mulig.

Forslagene medfører samlet sett store negative økonomiske konsekvenser i form av:

- tap av inntekter
- kompetanseutvikling
- internkontroll
- utvikling av IT-systemer
- tidsbruk til skyldnerkontakt og manuell saksbehandling

Forslaget antas imidlertid også å kunne medføre positive konsekvenser i form av:

- lettere tilgjengelig regelverk
- bedre kvalitet i inndrivningen
- høyere løsningsgrad
- mer treffende reaksjoner ved brudd på regelverket
- bedre omdømme

Som det går fram av punkt 13.4 og 13.5, foreslår arbeidsgruppen betydelige reduksjoner i salærene som tilfaller fremmedinkassoforetakene. Samlet foreslås det en reduksjon i salærinntektene på nærmere 50 %. Grovt sett er gebyrene og inkassoforetakenes inntekter ved inndrivningen sammenfallende, selv om inkassoforetakene i noen avtaleforhold gir pay back til fordringshaveren og i andre avtaleforhold mottar renter eller en del av hovedstolen i tillegg til inndrivingskostnadene skyldneren betaler. Forslaget om at lett/tungt salær skal erstattes med gebyr for betalingsoppfordringer og betalingspåminnelser er anslått å medføre en reduksjon i inkassoforetakenes samlede inntekter på 30 til 35 %. For det enkelte foretaket vil konsekvensene variere mye avhengig av porteføljesammensetningen når det gjelder størrelsen på kravene. Det er vanskelig å anslå kostnadene av forslaget om utvidet plikt til sammenslåing av krav, men et usikkert anslag er 10 % for Bjønness, Stensrud og Christophersens forslag. Kostnadene ved Flocks og Riksheims forslag vil bli betydelig lavere, hvis forslaget samlet sett medfører kostnader i det hele tatt. Videre vil forslaget om halvering av skrivesalæret som kan kreves for saker om utlegg, tvangssalg av løsøre og tilbakelevering av løsøre til salgspanthaver, medføre en reduksjon i inkassoforetakenes totale inntekter på 7 %. I tillegg vil en reduksjon i omfanget av begjæringer av tvangsfullbyrdelser medføre tapte inntekter. De foreslåtte nye gebyrene for betalingsutsettelse og avdrag, gjeldsbrev eller annen skriftlig erklæring som hindrer foreldelse, svar på forslag til utenrettslige gjeldsordninger og tilbakeføringer er små og gjelder et relativt lite antall saker, og antas samlet å medføre en økning i inkassoforetakenes inntekter på ca. 1 %. Arbeidsgruppen har utarbeidet gebyrforslaget med sikte på at gebyrene skal dekke kostnadene i vanlige saker. Det er likevel mulig at ikke gebyrene vil dekke alle saks typer. Det gjelder særlig mindre krav som ikke oversendes i større porteføljer. I slike tilfeller er det mulig at fordringshaverne vil måtte kunne betale noe for inndrivningen.

Forslaget om at bare inkassoforetak skal kunne sende inkassovarsler, innebærer betydelige økonomiske fordeler for inkassoforetakene, særlig med Riksheims forslag til regulering av pay back, pga. det store antallet inkassovarsler som sendes. Flertallet har ikke lagt vekt på dette ved spørsmålet om fordringshavere skal kunne sende inkassovarsler. Men det er hensyntatt ved utformingen av gebyrmodellen, og dersom fordringshavere fortsatt skal kunne sende inkassovarsler, må man vurdere å øke gebyrnivået noe. Tilsvarende gjelder for flertallets forslag om forbud mot å avtale no cure no pay for rettslige kostnader.

Forslagene om kompetansekrav for personlig inkassobevillingshavere og fagansvarlige vil medføre kostnader til kompetanseheving, både i form av fravær fra ordinære arbeidsoppgaver og i form av kostnader til opplæring og

inkassofaglig prøve. Der inkassoforetakets faktiske leder ikke har ettårig høyere utdanning i rettsvitenskap og/eller økonomi, vil enkelte foretak kunne se seg tjent med å gi denne fri med lønn for å ta utdanningen, og ev. bistå med å betale utgifter til utdanningen. Nytt regelverk vil også medføre behov for at alle ansatte som arbeider med inndrivning, læres opp i regelverket. På sikt antas det at et lettere tilgjengelig regelverk gjør opplæring av ansatte enklere.

Særlig forslagene til regler om organisering og ansvar og forslagene om hjemmel for å ilegge overtredelsesgebyr antas å ville kunne føre til høyere kostnader til internkontroll. Arbeidsgruppen antar imidlertid at et lettere tilgjengelig regelverk og klarere ansvarsfordeling vil kunne gjøre internkontrollen enklere å tilrettelegge og utføre.

Arbeidsgruppen antar at forslagene vil medføre store kostnader til systemutvikling. Det gjelder både det at det foreslås en helt ny lov og en helt ny forskrift og mange av enkeltforslagene som foreslås for inndrivningen. Særlig antar arbeidsgruppen at forslaget om gebyr for betalingsoppfordringer og betalingspåminnelser og forslaget om sammenslåing av krav vil medføre betydelige kostnader. Selv om en ny lov og en ny forskrift vil kunne medføre betydelige kostnader til systemutvikling, har arbeidsgruppen et klart inntrykk av at inkassobransjen anser at fordelene med et lettere tilgjengelig regelverk klart overstiger ulempene med kostnader til systemutvikling. Arbeidsgruppen har forsøkt å ta hensyn til behovet for automatisering av rutineprosesser ved utformingen av reglene, bortsett fra regler som må være skjønnsmessige.

Forslagene til regler om saksgang, gebyr, god inkassoskikk og kommunikasjon mv. er tilsiktet både å føre til raskere betalinger og bedre skyldnerrettigheter, skyldnerkontakt og skyldnertilpasninger. Arbeidsgruppen antar at det å opplyse om videre inkassokostnader i inkassovarselet, betalingsoppfordringen og varselet om rettslig inndrivning, og det å gi skyldnerne flere betalingspåminnelser og anledninger til å gjøre opp for seg gjennom to betalingspåminnelser og en ny betalingsoppfordring vil føre til raskere betalinger. Det er likevel ikke mulig å forskuttere i hvilken grad forslagene påvirker løsningsgrad og kredittid. Arbeidsgruppen legger til grunn at en gjennomgående mer skyldnervennlig inndrivning i inkassobransjen er egnet til å bidra til at tilliten til bransjen øker. Selv om skyldnerkontakt og skyldnertilpasninger medfører kostnader i form av arbeid, spiller inkassoforetakene en vesentlig rolle når det gjelder det å finne løsninger. Tar skyldneren kontakt om manglende betalingsevne, kan f.eks. en avdragsordning kombinert med rentefrys være en god løsning for alle parter. Forslagene om tilpasninger til skyldnere i en svært vanskelig økonomisk situasjon må ses i sammenheng med det at

inkassoforetakene og fordringshaverne vanligvis ikke får inn hele kravet uansett.

Et lettere tilgjengelig regelverk innebærer en svært stor fordel siden det gjeldende regelverket er så vanskelig tilgjengelig, inkassobransjen består av mange til dels små aktører og Finanstilsynet og Finansklagenemnda stiller høye krav til at reglene følges. Arbeidsgruppen antar at et lettere tilgjengelig regelverk legger til rette både for større grad av overholdelse og for automatisering av rutineoppgaver.

Forslagene vil ramme inkassoforetakene svært ulikt, bl.a. avhengig av størrelsen på foretaket, porteføljer/kravstyper mv. I hvilken grad det enkelte inkassoforetak klarer å omstille seg, beror i stor grad på soliditeten. Basert på halvårsrapporteringen pr. 30. juni 2019 hadde 26 foretak negativt driftsresultat og ytterligere 17 hadde et driftsresultat på under 150 000 kroner. På den andre siden viste halvårsrapporteringen pr. 30. juni 2019 at 26 inkassoforetak hadde resultatgrad på mellom 10 og 30 %, 17 foretak hadde resultatgrad på mellom 30 og 50 %, mens fem foretak hadde resultatgrad på mellom 50 og 70 %. Resultatgraden gir uttrykk for hvor stor andel av omsetningen som tilfaller foretaket, og er dermed et uttrykk for foretakets lønnsomhet.

Med de foreslåtte endringene er det grunn til å tro at flere inkassoselskap ikke vil kunne opprettholde sin virksomhet slik den utøves i dag. Det er sannsynlig at flere foretak vil bli sammenslått, og at enkelte foretak vil avvikle driften. Arbeidsgruppen antar imidlertid at en viss konsolidering av bransjen vil kunne skje uavhengig av forslaget.

Arbeidsgruppen antar at inkassoforetakene vil vurdere å kutte kostnader til bemanning. Flere av arbeidsgruppens forslag legger imidlertid opp til manuell skyldnerkontakt og saksbehandling. Det gjelder f.eks.:

- lovforslaget § 16 første ledd bokstav h) om at betalingsoppfordringen skal angi hvordan skyldneren kan fremme innsigelser mot kravet, klage på inndrivningen eller ta opp betalingsvanskeligheter
- lovforslaget § 19 om oppfølging av utenrettslige gjeldsforhandlinger og gjeldsordninger
- lovforslaget § 23 om innsigelsesbehandling
- lovforslaget § 24 om behandling av skriftlige klager på inndrivningen
- lovforslaget § 33 om tilpasning til skyldnere i en særlig vanskelig situasjon

- lovforslaget § 35 om plikt til å svare på henvendelser fra skyldneren, om at inkassoforetaket skal være tilgjengelig på telefon, og om veiledning i håndtering av betalingsvanskeligheter
- forskriftsforslaget § 9 om gebyr ved betalingsutsettelse og avdragsbetaling
- forskriftsforslaget § 18 om plikt til å undersøke kravets rettmessighet der skyldneren pådro seg kravet som mindreårig

I hvilken grad det kommer oppsigelser, vil også avhenge av i hvilken grad fordringshaverne etterspør god skyldnerkontakt eller høy løsningsgrad, eller om de er mer opptatt av pay back. Arbeidsgruppen antar at det her vil være forskjell på kravstypene, og at det vil stilles høyere krav til bemanning for store krav. Differensieringen i forslaget til gebyrtabell for betalingsoppfordringer og betalingspåminnelser bygger på at større krav i langt større grad enn mindre krav behandles manuelt. Dersom inkassoforetakene kutter bemanningskostnader slik at heller ikke større krav behandles manuelt, antar arbeidsgruppen at gebyrene for de store kravene vil kunne bli satt ned senere. En sak for seg er at yngre personer trolig i større grad vil bruke selvbetjeningsløsninger på nettet enn eldre, og at behovet for ansatte på telefon av den grunn vil kunne gå ned over tid. Dette gjelder imidlertid uavhengig av arbeidsgruppens forslag.

13.11 Konsekvenser for det offentlige

Forslaget antas å medføre økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige særlig i tre egenskaper:

- Finanstilsynet tildeler bevillinger, fører tilsyn og gir reaksjoner ved brudd på regelverket
- inkassoregelverket og forslaget til halvering av skrivesalæret for saker om utlegg, tvangssalg av løsøre og tilbakelevering av løsøre til salgspanthaver vil kunne påvirke antall saker som går til namsmyndighetene og forliksrådet (først og fremst namsmyndighetene)
- staten og kommunene er betydelige fordringshavere

Et enklere tilgjengelig regelverk innebærer en svært stor fordel for Finanstilsynet, både ved at bedre etterlevelse vil forenkle tilsynsvirksomheten, og ved at det vil bli mindre behov for veiledning. Det gjelder generelt, men kanskje

særlig for klientmiddelbehandling, utkontraktering/bruk av kontraktsmedhjelpere, pay back og sammenslåing av krav.

Noen enkeltforslag innebærer også forenklinger for Finanstilsynet. Flertallets forslag om inndriving av konserninterne krav innebærer at man ikke lenger behøver å gjøre en konkret vurdering av om selskapsforholdet mellom fordringshaveren og inkassoforetaket er meget nært, og om selskapskonstruksjonen framstår som i vesentlig utstrekning motivert av muligheten til å kunne kreve erstattet inkassosalæret. Gjennomskjæringslæren som gjelder nå, er ikke enkel å forholde seg til, og klarere regler innebære derfor en fordel både for foretakene og Finanstilsynet. Forslaget om sammenslåing av krav innebærer også at man ikke behøver å vurdere om det er på det rene at skyldneren mangler betalingsevne, og at den manglende betalings-evnen ikke er forbigående. Denne regelen er svært skjønnsmessig, og det er vanskelig å gi veiledning om den og å kontrollere foretakenes anvendelse.

Lovforslaget § 13 om at styremedlemmer og daglig leder skal ha relevante kvalifikasjoner og yrkeserfaring, innebærer merarbeid for Finanstilsynet.

Arbeidsgruppen foreslår i lovforslaget § 11 at Finanstilsynet skal godkjenne fagansvarlige. I lys av det begrensede antallet fagansvarlige og at godkjenningen innebærer kontroll med at visse formelle vilkår er oppfylt, antar arbeidsgruppen at forslaget ikke vil medføre særlig mye arbeid, bortsett fra i en overgangsperiode (se rett nedenfor).

Muligheten for å godkjenne og eventuelt tilbakekalle godkjenning som fagansvarlige gir rom for mer presise vedtak enn i dag, når det bare er personlig inkassobevilling som innvilges og inndras. Det er likevel tvilsomt om denne fordelene kan sies å innebære noen økonomisk eller administrativ konsekvens for Finanstilsynet.

I forskriftsforslaget § 24 foreslår arbeidsgruppen at Finanstilsynet skal godkjenne utdanningsinstitusjonen for fagansvarliges høyere utdanning i rettsvitenskap og/eller økonomi, og i forskriftsforslaget § 23 tredje ledd og § 25 tredje ledd foreslår arbeidsgruppen at Finanstilsynet skal godkjenne prøvearrangøren for inkassofaglige prøver for personlig inkassobevilling og fagansvarlige. Arbeidsgruppen antar at disse godkjenningene vil medføre svært lite arbeid. Et krav om å godkjenne innholdet i prøven ville imidlertid ha ført til mye arbeid.

Forslaget om overtredelsesgebyr antas å bidra til at det blir enklere å utøve et effektivt tilsyn gjennom styrket etterlevelse i foretakene. Vedtak om overtredelsesgebyr antas imidlertid å kunne medføre administrative kostnader til saksbehandling, også i forbindelse med klagebehandling. I

den grad foretaksbevillingen ville blitt inndratt etter gjeldende regler, er det likevel lite sannsynlig at vedtak om overtredelsesgebyr vil føre til merarbeid.

Flertallets forslag om ikke å videreføre regulering av pay back er for en stor del begrunnet i det at oppfølgingen reglene om pay back krever mye ressurser fra Finanstilsynet. Det er usikkert om mindretallets forslag vil innebære økt oppfølging av regelverket om pay back enn i dag. Mindretallets forslag bygger for en stor del på gjeldende regler. Dersom innsnevringen i adgang til å gi tilbakeføringer fører til forsøk på å omgå regelen om at varer og tjenester i utgangspunktet skal ytes på vanlige forretningsmessige vilkår, vil Finanstilsynets kontroll bli mer omfattende enn i dag.

Selv om forslagene etter dette for en stor del har positive eller mindre vesentlige administrative konsekvenser for Finanstilsynet, antas det at forslagene i en overgangsperiode vil medføre mye arbeid for Finanstilsynet. Ved innføring av nytt regelverk må det forventes behov for at Finanstilsynet veileder om hvordan det skal forstås og praktiseres. På enkelte områder vil det også erfaringsmessig være behov for å utarbeide nye rundskriv og å gi konkrete tolkningsuttalelser. Videre vil de foreslåtte kravene til økt kompetanse i foretakets ledelse og krav til godkjenning av fagansvarlige innebære at Finanstilsynet må bruke mye ressurser til søknadsbehandling og egnethetsvurderinger. Det må derfor påregnes at forslagene vil legge beslag på en del kapasitet i Finanstilsynet i en overgangsperiode. I den grad flere søknader avslås, vil dette også medføre økt mengde klager til behandling hos Justis- og beredskapsdepartementet, som er klageorgan for Finanstilsynets vedtak på inkassoområdet.

Flere av forslagene har som formål å redusere antall saker som sendes til rettslig inndrivning hos namsmannen. Det gjelder særlig lovforslaget § 18 om sammenslåing av krav, lovforslaget § 21 om forebygging av unødvendige rettslige skritt og forslaget om halvering av skrivesalæret som fordringshaver/inkassoforetak kan kreve for saker om utlegg, tvangssalg av løsøre og tilbakelevering av løsøre til salgs-panthaver etter forskrift om saksøktes sakskostnadsansvar ved tvangsfullbyrdelse § 2. Arbeidsgruppen antar at forslagene vil kunne føre til en betydelig reduksjon i oversendelser av sakene til namsmyndighetene, men det er vanskelig å anslå virkningen. Virkningen vil bl.a. bero på hvordan inkassoforetakene og fordringshaverne tilpasser seg endringene. Arbeidsgruppen har forstått at det er sterkt ønskelig fra namsmyndighetene å få redusert presset som følger av den store økningen i antallet begjæringer om tvangsfullbyrdelse.

Dersom reduksjonen i kostnadsdekningen ved utenrettslig inndrivning gjør at utenrettslig inkasso anses mindre attraktivt, kan det imidlertid føre til en merbelastning for namsmyndighetene.

Det er mulig at forslaget om forbud mot no cure no pay etter lovforslaget § 21 a tredje ledd og de foreslåtte reglene om urettmessige krav, innsigelsesbehandling og oppdragsavtale i lovforslaget § 25 vil føre til at færre ugrunnete saker går til forlikrådene, men arbeidsgruppen er ikke kjent med om inkassoforetak i særlig utstrekning oversender saker til forlikrådet uten god grunn nå.

En reduksjon i antall begjæringer av tvangsfullbyrdelse og forliksklager vil kunne føre til reduserte inntekter for det offentlige i form av gebyrer. Statlige gebyrer skal imidlertid ikke overstige kostnadene av å produsere og levere tjenesten (jf. Finansdepartementets rundskriv R-112/15 Bestemmelser om statlig gebyr- og avgiftsfinansiering), og de fleste gebyrene som tilfaller staten i forbindelse med rettslig inndrivning, er justert i de siste årene for at de skal tilsvare selvkost. På denne bakgrunnen antar arbeidsgruppen at bortfall av gebyrer ikke innebærer noen økonomisk konsekvens av betydning.

En mindre vidtrekkende konsekvens er at forslaget om utvidelse av plikten til sammenslåing av krav letter namsmyndighetens vurdering av om rettslige kostnader ved oversendelse av flere krav mellom de samme partene er nødvendig.

Når det offentlige opptrer som fordringshaver, skjer det oftest etter egne regler både for saksgangen og gebyrer. På noen måter vil likevel endringsforslagene påvirke det offentlige stilling som fordringshaver.

For det første vil endringsforslagene påvirke kommuner som fordringshaver i inkassosaker. Mange kommuner driver inn inkassokrav selv etter reglene i inkassoloven. Andre kommuner setter bort inndrivningen til et fremmed-inkassoforetak. Kommuner som driver egeninkasso, vil trolig best merke forslaget om halvering av purregebyrene og forslaget om at de ikke kan ta gebyr for betalingsoppfordringer. Flertallets forslag om at de ikke kan ta gebyr for inkassovarsler foreslås kompensert ved et ekstra purregebyr. Arbeidsgruppen antar at de nåværende egeninkasso-gebyrene langt overstiger kostnadene til utsendelser av kravbrev. Reduksjonen i gebyrene har til hensikt å bringe gebyrene mer på linje med kostnadene, men det er mulig de ikke vil dekke alle kostnader til inndrivningen fullt ut. Uansett innebærer reduksjonen en betydelig økonomisk konsekvens. Arbeidsgruppen har foreslått enkle regler for egeninkasso, men det er grunn til å tro at en ny lov og forskrift i seg selv vil medføre visse kostnader til systemopp-

dateringer og visse administrative konsekvenser i form av opplæring i det nye regelverket. Forslaget om at fordringshavere ikke skal kunne sende inkassovarsler og betalingsoppfordringer med gebyr, innebærer en forenkling. I den grad formen på kravbrevene påvirker betalingsadferden, vil forslaget kunne føre til senere betalinger, men arbeidsgruppen legger til grunn at purringer kan utformes på en tydelig måte slik at skyldnerne blir godt kjent med konsekvensene av unnlatt betaling, innenfor rammene av god inkassoskikk. For kommuner som setter ut inndrivningen til fremmedinkasso, antar arbeidsgruppen at forslagene ikke vil få konsekvenser. Arbeidsgruppen er ikke kjent med at kommunene mottar pay back nå, og arbeidsgruppen antar heller ikke at kommunene vil måtte betale for inkassotjenester framover. Arbeidsgruppen antar at det er mindre fordringshavere med mindre krav som eventuelt vil måtte betale noen av inndrivingskostnadene.

For det andre vil endringsforslagene påvirke pay back der offentlige krav settes ut til fremmedinkassoforetak. Arbeidsgruppen er kjent med at særlig bompengeselskaper får utbetalt store beløp i pay back. Et vesentlig redusert gebyrnivå for småkrav vil innebære langt lavere tilbakeføringer i pay back til fordringshaverne for småkrav, uansett om regulering av pay back videreføres eller ikke. Forslagene kan derfor gå ut over offentlige formål som finansiering av veiutbygginger. Arbeidsgruppen har ikke lagt vekt på fordringshavernes tapte inntekter ved vurderingen av gebyrnivået og om reguleringen av pay back bør videreføres. Inkassoloven skal legge til rette for effektiv inndrivning, og skyldneren skal erstatte kostnadene til inndrivningen. Det å gi fordringshaverne rene inntekter pga. skyldnerens mislighold faller utenfor lovens formål.

Selv om gebyrnivået for småkrav foreslås betydelig redusert, forutsetter arbeidsgruppen at inndrivningen av småkrav for fordringshavere med store porteføljer fortsatt vil være lønnsom slik at fordringshaveren ikke behøver å betale for inndrivningen. Arbeidsgruppen viser særlig til at inndrivningen av de minste kravene i svært stor utstrekning foregår automatisk.

Med forbehold om at færre rettslige skritt kan innebære tapte inntekter dersom enkelte gebyrer for rettslig inndrivning overstiger kostnadene, og at det offentlige som fordringshaver vil bli rammet av forslagene til gebyrkutt i den utstrekningen inkassoloven og inkassoforskriftens saks-kostnadsregler kommer til anvendelse, legger arbeidsgruppen til grunn at utgiftene og de tapte inntektene for det offentlige vil bli dekket innenfor gjeldende budsjett-rammer.

Merknader til de enkelte bestemmelsene i loven

Til § 1

Det er ingen formålsbestemmelse i den gjeldende inkassoloven.

En formålsparagraf angir for allmenheten hva loven regulerer, og hvorfor. Samtidig gir den veiledning ved tolkningen av loven og ved skjønnsutøvelse. Eksempelvis benyttes formålsparagrafen i eiendomsmeglingsloven § 1 om at loven skal legge til rette for en sikker, ordnet og effektiv omsetning av fast eiendom ved bruk av mellommann, ofte ved tolkningen av skjønsmessige bestemmelser og som et grunnleggende prinsipp ved vurderinger i tilbakekallsaker. Arbeidsgruppen antar at den foreslåtte formålsbestemmelsen særlig kan benyttes ved tolkningen av kravet til god inkassoskikk.

I forslaget til formålsbestemmelse er det angitt at inndrivningen skal være forsvarlig og effektiv av hensyn til *skyldnere, fordringshavere, inkassobransjen og kredittmarkedet*. Etter arbeidsgruppens syn er det særlig viktig at inkassobransjens rolle i et godt fungerende kredittmarked synliggjøres i formålsbestemmelsen. Kredittmarkedet inngår ikke i loven ellers, i og med at loven stiller krav til inkassoforetakene og regulerer hvordan inndrivningen av den enkelte saken skal foregå.

Arbeidsgruppen antar at tilrettelegging for *forsvarlig og effektiv inndrivning* oppsummerer formålene med inkassoloven på en god måte. Effektiv inndrivning vil i første omgang tilgodese fordringshaverne og kredittmarkedet generelt. Det er særlig viktig for skyldneren at inndrivningen er forsvarlig. Formålet om en forsvarlig inndrivning gjelder imidlertid i stor grad også fordringshaverne. Det kan være direkte, f.eks. når det gjelder klientmiddelbehandlingen, eller mer

indirekte i form av at fordringshaveren kan miste tillit og omdømme dersom inndrivningen av kravene er uforsvarlig. Også for den generelle tilliten til inkassobransjen er det avgjørende at inndrivningen er forsvarlig.

Til § 2

§ 2 om lovens virkeområde *første, tredje og fjerde ledd* viderefører inkassoloven § 1. I *første ledd andre punktum* foreslås det imidlertid presisert et unntak fra utgangspunktet om at loven bare gjelder inndrivning av forfalte pengekrav, nemlig at §§ 7 og 22 om sikkerhetsstillelse og klientmiddelbehandling også skal gjelde for uforfalte pengekrav som inkassoforetak inndriver på vegne av en fordringshaver. Spørsmålet om reglene om sikkerhetsstillelse og klientmiddelbehandling burde gjelde for uforfalte pengekrav som fremmedinkassoforetak inndriver på vegne av en fordringshaver (dvs. fakturaadministrasjon), er nærmere behandlet i punkt 10.2.6. Se også §§ 7 og 22.

Arbeidsgruppen har vurdert om det burde presiseres at loven gjelder *utenrettslig* inndrivning. I hovedsak gjelder inkassoloven utenrettslig inndrivning, mens rettslig inndrivning som tvangsfullbyrdelse, arrest, konkurs og forliksrådsbehandling hører under annet regelverk, som tvangsfullbyrdelsesloven, konkursloven, tvisteloven og domstolloven. Arbeidsgruppen har imidlertid kommet til at det blir for unyansert å si at inkassoloven bare gjelder utenrettslig inndrivning. For det første gjelder god inkassoskikk-normen i inkassoloven både utenrettslig og rettslig inndrivning. For det andre gir inkassoregelverket begrensninger for når inkassosaker kan inndrives rettslig, se særlig lovforslaget §§ 17, 20, 21 og 23. For det tredje gir tvisteloven § 6-7 (1) bokstav c, konkursloven § 149 andre ledd andre punktum

og tvangfullbyrdsloven § 5-1 andre ledd andre punktum inkassobevillingshavere prosessfullmakt ved rettslig inn-driving, og inkassobevillinger gis etter inkassoloven.

Det følger av kravet til god inkassoskikk og inkassoloven §§ 10 og 11 at det bare er rettmessige krav som kan inndrives etter inkassoloven, men denne begrensningen foreslås presisert i lovforslaget § 23 i stedet for i bestemmelsen om lovens virkeområde.

I *andre ledd* foreslås det presisert hvilke deler av loven det er som gjelder for all inndrivning av forfalte pengekrav, dvs. også for ordinær egeninkasso, og hvilke som bare gjelder for inkassoforetak. Hensikten med dette leddet er å gjøre det lettere for fordringshavere som inndriver kravene selv, å sette seg inn i hvilke bestemmelser det er som gjelder for dem.

Inkassolovens geografiske virkeområde har ikke vært omfattet av arbeidsgruppens mandat, og arbeidsgruppen har derfor ikke vurdert om loven burde gjelde for Svalbard og Jan Mayen, se *fjerde ledd*.

Til § 3

§ 3 om lovens fravikelighet viderefører inkassoloven § 3. Når det gjelder nye lovforslag, foreslår arbeidsgruppen at reglene om sammenslåing av krav og reglene om forebygging av unødvendige rettslige skritt som gjelder direkte overfor skyldneren, skal kunne fravikes ved avtale mellom fordringshavere og skyldneren, men ikke til skade for en skyldner som har pådratt seg forpliktelsen i egenskap av forbruker.

Til § 4

Definisjonsbestemmelsen i § 4 viderefører inkassoloven § 2, men med visse språklige endringer.

Arbeidsgruppen foreslår at «inkassator» endres til «inkasso-foretak». Fram til inkassoloven ble endret ved lov 16. mars 2001 nr. 8 om endringer i inkassoloven, omfattet «inkassator» både fysiske personer og foretak som drev inkasso-virksomhet. Etter lovendringen omfatter begrepet bare foretak med inkassobevilling. Arbeidsgruppen går ut fra at det i en ny lov er hensiktsmessig å bruke ordet «inkasso-foretak», siden det synes å være et lettere tilgjengelig begrep enn «inkassator».

Arbeidsgruppen foreslår dessuten å forklare begrepene fremmedinkasso, fremmedinkassoforetak, oppkjøps- og egeninkasso og oppkjøps- og egeninkassoforetak og å

bruke disse begrepene gjennom loven. Arbeidsgruppen antar at det vil forenkle lovteksten.

Til § 5

Kravet om foretaksbevilling for å drive inkassovirksomhet i *første ledd første punktum* viderefører deler av inkassoloven § 4 første ledd første punktum. Det følger av inkassoloven § 30 andre ledd at Finanstilsynet tildeler inkassobevillinger. Avgrensningen av bevillingen til enten å gjelde fremmed-inkasso eller oppkjøps- og egeninkasso, jf. *første ledd andre punktum*, viderefører inkassoloven § 4 andre ledd første punktum og Ot.prp. nr. 26 (2000–2001) s. 51.

Inkassovirksomhet er definert i inkassoloven § 2 første ledd, som foreslås videreført i lovforslaget § 4 bokstav a). Definisjonen avgrensner kravet til bevilling på flere måter. For det første følger det av definisjonen at inndrivning av egne pengekrav som ikke er kjøpt opp, men har oppstått hos fordringshavere selv (ordinær egeninkasso), ikke regnes som inkassovirksomhet, og slik inndrivning krever da heller ikke inkassobevilling. For det andre følger det av defini-sjonen av inkassovirksomhet at inndrivning av pengekrav for andre ikke krever bevilling når inndrivningen verken er ervervsmessig eller stadig. For det tredje følger det av defi-nisjonen at inndrivning av uforfalte pengekrav ikke krever bevilling etter denne loven. Inndrivning av uforfalte pengekrav kan imidlertid kreve konsesjon som betalingsforetak, jf. finansforetaksloven § 2-3. Inndrivning av uforfalte pengekrav faller for øvrig også utenfor lovens virkeområde, bortsett fra reglene om sikkerhetsstillelse og klientmiddel-behandling, jf. lovforslaget § 2 første ledd.

Andre ledd første punktum, som gir finansforetak adgang til å kjøpe opp og inndrive forfalte pengekrav uten inkasso-bevilling, viderefører inkassoloven § 4 fjerde ledd.

I *andre ledd andre punktum* foreslås det at advokater og rettshjelpere i enkelttilfeller kan inndrive forfalte pengekrav for andre, dersom de har bistått fordringshavere med rettshjelp i tilknytning til det samme kravet. Som det framgår av punkt 3.4, foreslår arbeidsgruppen ikke å videre-føre inkassoloven § 4 tredje ledd, som gir advokater adgang til å drive fremmedinkassovirksomhet. Men dersom en advokat har bistått i en sak som er avgjort ved forlik, dom e.l., bør advokaten kunne purre dersom motparten ikke betaler innen forfall. I *andre ledd tredje punktum* foreslås det at reglene som gjelder for egeninkasso, gjelder for advokater og rettshjelpere som inndriver pengekrav for andre.

Tredje ledd, som gir personer som oppfyller kravene i yrkes-kvalifikasjonsloven kapittel 2 adgang til å drive fremmedin-

kassovirksomhet midlertidig, viderefører inkassoloven § 4 femte ledd.

Arbeidsgruppen foreslår ikke å videreføre inkassoloven § 7, som gir Kongen hjemmel til å fastsette at krav om bevilling også skal gjelde for fordringshavere som stadig driver inn egne pengekrav av en angitt type. I og med at en slik forskrift aldri har vært vedtatt, antas bestemmelsen å være unødvendig, og forenklingshensyn tilsier da at den utgår.

Til § 6

Første og andre ledd viderefører inkassoloven § 5 første og tredje ledd med visse endringer. I den gjeldende loven framgår vilkårene for bevilling til å drive fremmeinkassovirksomhet av inkassoloven § 5 første ledd, mens vilkårene for bevilling til å drive oppkjøps- og egeninkassovirksomhet framgår av inkassoloven § 5 tredje ledd. Arbeidsgruppen foreslår en annen struktur, med felles vilkår for bevilling til å drive fremmedinkassovirksomhet og oppkjøps- og egeninkassovirksomhet i § 6 første ledd, og tilleggsvilkår for bevilling til å drive fremmedinkassovirksomhet i § 6 andre ledd.

Krav om at foretaket er registrert i Foretaksregisteret, se *første ledd bokstav a)*, viderefører inkassoloven § 4 første ledd.

I *første ledd bokstav b)* reguleres krav til fagansvarlige. En endring fra gjeldende rett er at faktisk leder foreslås endret til fagansvarlig, se nærmere om dette i punkt 2.3.2. Arbeidsgruppen foreslår i første ledd bokstav b) at foretaket skal ha et tilstrekkelig antall fagansvarlige, og at de skal være ansatt i foretaket, godkjent av Finanstilsynet og fylle nærmere vilkår etter § 11, hvor blant annet krav om personlig inkassobevilling inngår. Etter inkassoloven § 5 første ledd bokstav a), jf. andre ledd, kreves det for faktiske ledere i fremmedinkassoforetak bare personlig inkassobevilling. For faktiske ledere i oppkjøps- og egeninkassoforetak kreves det ikke personlig inkassobevilling, men de må være ansett egnet, og de må framlegge politiattest, jf. inkassoloven § 5 tredje ledd bokstav a) og b). Arbeidsgruppen foreslår at også fagansvarlige i oppkjøps- og egeninkassoforetak skal ha personlig inkassobevilling, se punkt 3.3.2. Siden egnethet og framleggelse av politiattest inngår i vilkårene for godkjenning av fagansvarlige etter § 11, er det ikke nødvendig å presisere i § 6 første ledd bokstav b) at den fagansvarlige er egnet og har framlagt politiattest.

I større foretak bør det være flere fagansvarlige for at de fagansvarlige skal ha tid til å ivareta ansvaret sitt på en forsvarlig måte. Det siste er i tråd med gjeldende rett for faktiske ledere, jf. Ot.prp. nr. 2 (1987–1988) s. 42 til 43, hvor

det er uttalt at det er grenser for hvor mange hjelpere en og samme bevillingshaver kan ha den faglige ledelsen for, og at det må kreves at det finnes flere bevillingshavere med faglig ansvar som er til stede og leder inkassovirksomheten, dersom inkassovirksomheten drives med mange hjelpere og eventuelt fra flere forretningssteder. Fordeling av ansvar mellom ulike fagansvarlige og fagansvarliges tilstedeværelse foreslås regulert i lovforslaget § 14. Fagansvarliges plikter foreslås regulert i lovforslaget § 12 og forskriftsforslaget § 29.

Første ledd bokstav c) og d) viderefører inkassoloven § 2 første ledd bokstav b) og c) og tredje ledd bokstav a) og b) bortsett fra reglene om egnethet og politiattest for faktiske ledere i oppkjøps- og egeninkassoforetak, se merknaden til første ledd bokstav b) rett over. I første ledd bokstav d) foreslås det dessuten at krav til styremedlemmer og daglig leder etter § 13 skal inngå som et av vilkårene for foretaksbevilling.

Første ledd bokstav e), der det heter at inkassovirksomheten må drives fra et fast forretningssted innenfor EØS, viderefører inkassoloven § 5 første ledd bokstav d) og tredje ledd bokstav c).

Det følger av inkassoloven § 5 fjerde ledd at Finanstilsynet kan sette vilkår i bevillingen, herunder om at foretaket skal være tilsluttet en nemndsordning som nevnt i § 22. Krav om tilslutning til Finansklagenemnda Inkasso er et fast vilkår for å få bevilling, og arbeidsgruppen foreslår at vilkåret inntas i loven, se *første ledd bokstav f)*. Foretaket vil ikke være tilsluttet tvisteløsningsordningen før bevillingen er gitt, og det er årsaken til formuleringen om at foretaket «slutter seg til» en godkjent utenrettslig tvisteløsningsordning, i stedet for at foretaket «er tilsluttet» tvisteløsningsordningen. Foretaket må være tilsluttet tvisteløsningsordningen så lenge foretaket har bevilling, men arbeidsgruppen antar det går tilstrekkelig klart fram av tredje ledd første punktum.

I *første ledd bokstav g)* foreslås det at foretaket skal begynne inkassovirksomheten innen tolv måneder etter at tillatelsen ble gitt. Finanstilsynet har stilt det som vilkår for foretaksbevillinger i de senere årene, og arbeidsgruppen antar at informasjonshensyn tilsier at vilkåret står i loven. Hensikten med vilkåret er å unngå sovende hylleselskap som formelt kan overta virksomheten fra foretak som har mistet bevillingen.

I inkassoloven § 5 første ledd bokstav e) vises det til krav om sikkerhet for fremmedinkassoforetak som nevnt i lovens § 29. Arbeidsgruppen foreslår at det i *andre ledd* både vises til krav om sikkerhet for fremmedinkassoforetak og krav om suffisiens og likviditet. Kravet om suffisiens og likviditet gjelder for fremmedinkassoforetak med begrenset ansvar

og fremmedinkassoforetak som er eid av selskaper med begrenset ansvar, se nærmere om dette i inkassoloven § 4 andre ledd andre og tredje punktum og lovforslaget § 8.

I *tredje ledd første punktum* foreslås det å presisere at foretaket til enhver tid skal oppfylle vilkårene i første og andre ledd. Denne regelen følger forutsetningsvis av inkassoloven § 6 første ledd første punktum og § 31 bokstav b), men arbeidsgruppen antar at regelen blir lettere tilgjengelig med en eksplisitt bestemmelse i § 6.

Bestemmelsen i *tredje ledd andre punktum* om at Finanstilsynet kan sette ytterligere vilkår i bevillingen, viderefører inkassoloven § 5 fjerde ledd. Bestemmelsen har særlig praktisk betydning for vilkår om at inkassoforetaket må kunne kommunisere med forbrukere på norsk, jf. også Ot.prp. nr. 63 (2004–2005) punkt 7.4.

Forskriftshjemlene i *fjerde ledd* viderefører sammen med forskriftshjemlene i § 10 fjerde ledd inkassoloven § 5 sjuende ledd. Bestemmelsene om politiattest i inkassoloven § 5 sjetten og sjuende ledd foreslås videreført i forskriftsforslaget § 26, gitt i medhold av bl.a. forskriftshjemmelen i fjerde ledd første punktum.

Reglene om opplysningsplikt overfor Finanstilsynet ved skifte av fagansvarlige, daglig leder, styremedlemmer mv. i inkassoloven § 5 femte ledd foreslås inntatt i lovforslaget §§ 44 andre ledd.

Til § 7

Forslaget om krav til sikkerhetsstillelse ved fremmedinkassovirksomhet viderefører inkassoloven § 29, men det foreslås at sikkerheten skal dekke ansvar både ved utøvelse av inkassovirksomheten og ved eventuell inndriving av uforfalte krav på vegne av en fordringshaver (fakturaadministrasjon). Arbeidsgruppen har redegjort for forslaget i punkt 10.2.6.

Til § 8

Kravet til suffisiens, dvs. at verdien av foretakets eiendeler skal overstige foretakets samlede forpliktelser, i *første ledd bokstav c)* viderefører inkassoloven § 4 andre ledd andre og tredje punktum. Arbeidsgruppen foreslår dessuten krav om likviditet. Krav om likviditet kan bidra til å redusere risikoen for økonomiske misligheter, i første omgang underslag av klientmidler. Bestemmelsen er utformet etter mønster av eiendomsmeglingsloven § 2-6 første ledd nr. 1.

Kravene om suffisiens og likviditet foreslås å gjelde for fremmedinkassoforetak med begrenset ansvar og fremmedinkassoforetak som er eid av selskaper med begrenset ansvar. Når det gjelder suffisiens, er det i tråd med gjeldende rett.

Brudd på kravene om suffisiens og likviditet vil kunne føre til tilbakekall av foretaksbevillingen dersom det anses utilrådelig å la inkassovirksomheten drives i medhold av bevillingen, jf. lovforslaget § 45 første ledd bokstav a), jf. § 6 andre ledd og tredje ledd første punktum, og § 45 første ledd bokstav c).

Til § 9

Hovedregelen om utkontraktering av inkassofaglige oppgaver/bruk av kontraktsmedhjelpere i *første ledd første punktum* og forskriftshjemmelen i *andre ledd* er utformet etter mønster av eiendomsmeglingsloven § 3-5. Etter gjeldende praksis kan ikke inkassoforetakenes kjerneoppgaver utkontrakteres til andre enn foretak som selv har inkassobevilling. Dette er et utslag av hovedregelen i inkassoloven § 4 første ledd om at inkassovirksomhet bare kan utøves av foretak som har bevilling. Arbeidsgruppen foreslår i *første ledd første punktum* at dette prinsippet lovfestes ved at inkassoforetakene til inkassofaglige oppgaver bare kan bruke kontraktsmedhjelpere som selv har inkassobevilling. Hvilke oppgaver som skal anses som inkassofaglige og ikke, vil til en viss grad være vurderingspreget. I kjerneområdet ligger vurderingspregete avgjørelser og avgjørelser som krever særlige kunnskaper om inkasso, og klientmiddelbehandling. Bokføring og avstemming kan imidlertid ikke utføres av eksterne som ikke har autorisasjon som regnskapsfører, se rett nedenfor. Kjøp av administrative tjenester og tjenester til drift av inkassoforetaket er klart ikke inkassofaglige. Etter arbeidsgruppens syn bør også rutineoppgaver i tilknytning til inkassovirksomheten som ikke er vurderingspregete, som ikke krever noen kvalifikasjoner og som ikke innebærer kontakt med skyldnere eller fordringshavere, kunne utkontrakteres. Sentralbord- og resepsjonstjenester kan utkontrakteres, men etter gjeldende tilsynspraksis kan ikke kontakten med skyldnere og fordringshavere om kravene utkontrakteres, og arbeidsgruppen foreslår ikke noen endring i dette. I og med at vurderings-temaet vil være skjønnsmessig og kunne utvikles over tid, foreslår arbeidsgruppen i *andre ledd* en forskriftshjemmel, slik at det ved behov kan gis en forskrift som klargjør grensene. Arbeidsgruppen ser ikke behov for en slik forskrift nå, siden det foreligger klar tilsynspraksis på hvilke oppgaver som kan utkontrakteres og ikke. Finanstilsynet veileder dessuten foretakene forut for utkontraktering om hvor grensene går.

Begrensningen i *første ledd andre punktum* om at regnskapsføreroppgaver ikke kan utkontrakteres til andre enn autoriserte regnskapsførere, er en naturlig konsekvens av regnskapsførerloven § 1 første ledd, der det heter at enhver som i næring påtar seg å føre regnskap for andre etter lovens § 2 første ledd, skal være autorisert av Finanstilsynet. Begrensningen bør lovfestes i inkassoloven siden det hender at foretak gjør feil her ved å overlate regnskapsføringen til andre inkassoforetak. Oppgaver som bare kan utkontrakteres til autoriserte regnskapsførere, omfatter bl.a. bokføring og avstemming av klientmidler.

Foretakets ansvar for utkontraktert virksomhet og Finanstilsynets tilgang til opplysninger fra utkontraktert virksomhet mv. er regulert i forskrift 22. september 2008 nr. 1080 om risikostyring og internkontroll § 5. I bestemmelsen heter det bl.a. at foretaket har ansvar for risikostyring og internkontroll også der deler av virksomheten er utkontraktert, og at foretaket skal sørge for at organisasjonen besitter tilstrekkelig kompetanse til å håndtere utkontrakteringsavtalen. Etter finanstilsynsloven § 4 c andre ledd kan Finanstilsynet sette vilkår for utkontraktering av virksomhet eller gi pålegg om ikke å iverksette eller om å avslutte oppdraget dersom tilsynet finner at utkontraktering skjer i et omfang eller på en måte som ikke kan anses forsvarlig, som vanskeliggjør tilsynet med den utkontrakterte virksomheten eller med foretakets samlede virksomhet eller som er i strid med bestemmelser gitt i medhold av lov. Forskrift 21. mai 2003 nr. 630 om bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) har egne bestemmelser om utkontraktering av IKT-virksomhet i §§ 2 og 12. Det er ellers redegjort nærmere for risikostyring og internkontroll i punkt 2.1.

Det er redegjort nærmere for utkontraktering i punkt 4.

Til § 10

Første ledd første og andre punktum viderefører med visse endringer kravet om egnethet, politiattest og tre års praktisk erfaring for å få personlig inkassobevilling etter inkassoloven § 5 andre ledd første og andre punktum. Etter inkassoloven § 5 andre ledd første punktum gjelder egnethetskravet for personlig inkassobevillingshaver det å være faktisk leder for fremmedinkassoforetak. I *første ledd første punktum* foreslås det imidlertid at egnethetskravet skal gjelde det å utføre alle slags inkassooppgaver i samsvar med lov, forskrifter og god inkassoskikk. Endringsforslaget skyldes det at personlig inkassobevilling kan gis til personer som ikke skal ha fagansvar, og at det etter arbeidsgruppens syn bør være særlige krav til egnethet for personer med fagansvar (se merknaden til § 11), samt at arbeidsgruppen foreslår at også oppkjøps- og egeninkassoforetak skal ha

en fagansvarlig med personlig inkassobevilling. Arbeidsgruppen har redegjort nærmere for det foreslåtte skillet mellom personlig inkassobevillingshaver og fagansvarlige i punkt 2.3.2 og for forslaget om at fagansvarlige i oppkjøps- og egeninkassoforetak skal ha personlig inkassobevilling, i punkt 3.3.2.

I *første ledd tredje punktum* foreslås det at bevillingen skal kunne begrenses til å gjelde oppkjøps- og egeninkasso. Hensikten med forslaget er at Finanstilsynet skal kunne gi personer som mangler erfaring fra fremmedinkasso, en bevilling som gjelder oppkjøps- og egeninkasso. For faktiske ledere i oppkjøps- og egeninkassoforetak er det ikke krav om inkassobevilling etter gjeldende regler, og det antas derfor at mange faktiske ledere i oppkjøps- og egeninkassoforetak ikke har erfaring fra fremmedinkassovirksomhet. Krav om erfaring fra fremmedinkassovirksomhet vil derfor kunne være tyngende og framstår dessuten som lite relevant for oppkjøps- og egeninkassovirksomhet. For personlig inkassobevillingshaver i fremmedinkassoforetak må det imidlertid stilles krav om erfaring fra fremmedinkasso. Arbeidsgruppen foreslår å regulere krav til arbeidserfaring for personlig inkassobevilling i forskriftsforslaget § 22, se også merknaden til denne og punkt 3.3.1.

En endring fra gjeldende rett er krav om inkassofaglig prøve som skal tas før innvilgelse av personlig inkassobevilling og deretter hvert femte år, jf. forslagens *første ledd andre og fjerde punktum* og forskriftsforslaget § 23. Det er redegjort nærmere for forslaget om inkassofaglig prøve i punkt 3.3.1.

Andre ledd, om godkjenning av personer med yrkeskvalifikasjoner fra andre EØS-stater og Sveits etter reglene i yrkeskvalifikasjonsloven, viderefører inkassoloven § 5 andre ledd tredje punktum.

Tredje ledd er delvis foreslått etter mønster av forslaget til ny revisorlov § 3-8 i Prop. 37 LS (2019–2020). Det kan være ønskelig med en ordning med deponering av personlig inkassobevilling, fordi det gir større fleksibilitet for bevillingshaverne, samtidig som Finanstilsynet ikke behøver å følge opp de som har deponert bevillingen. Kravet til praktisk prøve suspenderes så lenge bevillingen er deponert, men det er en forutsetning for å få bevillingen tilbake at bevillingshaveren tar en ny praktisk prøve hvis det er lenger enn fem år siden sist prøven ble tatt. Når det er ønskelig å få tilbake bevillingen, vil det ikke være nødvendig å gå gjennom en fullstendig søknadsprosess – det vil holde å dokumentere egnethet og at kravet til praktisk prøve er oppfylt. Arbeidsgruppen viser ellers til punkt 3.3.1.

I *fjerde ledd* foreslås det forskriftshjemler som sammen med forskriftshjemlene i § 6 fjerde ledd viderefører forskriftshjemlene i inkassoloven § 5 sjuende ledd. I *fjerde ledd*

første punktum foreslås det presisert at forskriftene kan omfatte regler om krav til arbeidserfaring og inkassofaglig prøve.

Til § 11

Etter gjeldende rett er det bare krav om at faktiske ledere i fremmedinkassoforetak skal ha personlig inkassobevilling, se inkassoloven § 5 første og tredje ledd. Arbeidsgruppen foreslår i *første ledd bokstav a)* at alle fagansvarlige, også fagansvarlige i oppkjøps- og egeninkassoforetak, skal ha personlig inkassobevilling. Etter arbeidsgruppens syn er det et generelt behov for kompetanseøkning i inkassobransjen, og det gjelder også for oppkjøps- og egeninkasso, se punkt 3.3.2. Det foreslås likevel tilpassete krav til arbeidserfaring for personlig inkassobevilling for oppkjøps- og egeninkasso, se § 10 første ledd tredje punktum og forskriftsforslaget § 22.

Arbeidsgruppen foreslår i *første ledd bokstav b)* et eget egnethetskrav for fagansvarlige, i tillegg til egnethetskravet som gjelder for personlig inkassobevilling. Hensikten med et eget egnethetskrav for fagansvarlige er særlig å åpne for mer nyanserte sanksjoner, ved at en person som ikke har vist seg egnet til å ha fagansvar, likevel kan beholde den personlige inkassobevillingen, dersom vedkommende er egnet til å ha denne. Det vil også kunne være aktuelt å avslå søknader om fagansvar fordi søkeren er uegnet som fagansvarlig, samtidig som vedkommende beholder den personlige inkassobevillingen.

I *første ledd bokstav c)* foreslår arbeidsgruppen krav om framleggelse av politiattest.

Arbeidsgruppen foreslår i *andre ledd* at fagansvarlige i fremmedinkassoforetak må ha fullført en godkjent ettårig høyere utdanning og ha bestått en inkassofaglig prøve for fagansvarlige i fremmedinkassoforetak. I forskriftsforslaget § 24 foreslår arbeidsgruppen krav om et års utdanning i økonomi og/eller rettsvitenskap fra utdanningsinstitusjon som Finanstilsynet har godkjent. Begrunnelsen for forslagene – og for at det ikke foreslås krav om utdanning og egen inkassofaglig prøve for fagansvarlige i oppkjøps- og egeninkassoforetak – framgår av punkt 3.3.2.

I *tredje ledd første punktum* foreslås det en forskriftshjemmel som skal dekke forskriftsforslaget § 24 om krav til utdanning for fagansvarlige i fremmedinkassoforetak, § 25 om krav til inkassofaglig prøve for fagansvarlige i fremmedinkassoforetak og § 26 om politiattest, så langt bestemmelsen gjelder politiattest for fagansvarlige.

I *tredje ledd andre og tredje punktum* foreslås det en hjemmel til å gi forskrift om behandling av søknader om godkjenning av fagansvarlige. Bestemmelsen tilsvarer inkassoloven § 5 sjuende ledd tredje punktum, som gjelder inkassobevillinger og foreslås videreført i lovforslaget § 6 fjerde ledd andre og tredje punktum og § 10 fjerde ledd andre og tredje punktum. Bestemmelsen vil gi hjemmel for forskriftsforslaget § 28 så langt bestemmelsen gjelder søknader om godkjenning av fagansvarlige.

Det er redegjort nærmere for fagansvarliges kompetanse i punkt 3.3.2.

Til § 12

Arbeidsgruppen foreslår i *første ledd* å presisere at fagansvarlige har et særlig ansvar for å påse at inkassovirksomheten utøves i samsvar med gjeldende regler. Bestemmelsen innebærer en videreføring av inkassoloven § 6 første ledd, men ordlyden er forenklet. Etter ordlyden i inkassoloven § 6 første ledd er det bevillingshaveren som skal påse at virksomheten skjer på lovlig måte, og dette foreslås i tråd med praksis endret til fagansvarlig (nå: faktisk leder). Finanstilsynets rundskriv 9/2012 Retningslinjer for faktisk leiar i inkassoforetak gir konkret veiledning om innholdet i den fagansvarliges ansvar etter bestemmelsen.

Andre ledd om fagansvarliges forslags-, møte- og talerett i styret er utformet etter mønster av eiendomsmeglingsloven § 3-4. Hensikten med bestemmelsen er å gi den fagansvarlige større reell mulighet til å ivareta sitt ansvar for å påse at inkassovirksomheten utøves i tråd med gjeldende regler.

I *tredje ledd* foreslås det en hjemmel til å gi forskriftsbestemmelser om den fagansvarliges plikter og rettigheter, se forskriftsforslaget § 29.

Forskriftshjemmel om plikt for innehavere av inkassobevillinger til å holde tilsynsmyndigheten orientert om inkassovirksomheten er i dag gitt i inkassoloven § 6 andre ledd. Arbeidsgruppen foreslår en tilsvarende forskriftshjemmel, bortsett fra at den gjelder inkassoforetakets og den fagansvarliges plikt, i lovforslaget § 44 tredje ledd.

Det er redegjort nærmere for fagansvarliges rolle i punkt 2.3.2.

Til § 13

Forslaget til krav til styremedlemmer og daglig leder er utformet etter mønster av eiendomsmeglingsloven § 2-9

første ledd. Arbeidsgruppen har redegjort nærmere for bakgrunnen for bestemmelsen og hvordan den er tenkt praktisert, i punkt 2.3.1.

Til § 14

Første ledd om styrets ansvar for inkassorutinene er utformet etter mønster av eiendomsmeglingsloven § 3-3. Styrebekreftelsen kan utformes som en erklæring som foretaket oppbevarer.

Andre ledd gjelder styrets fordeling av ansvaret for kontroll med inkassovirksomheten der foretaket har flere fagansvarlige. De fagansvarlige skal ha klart definerte ansvarsområder, men det er ikke til hinder for at flere fagansvarlige kan ha felles ansvarsområde, eller at en person kan være fagansvarlig for flere avdelingskontorer eller flere foretak, så lenge fagansvaret ivaretas. Der flere fagansvarlige har et felles ansvarsområde, er de fagansvarlige etter gjeldende tilsynspraksis solidarisk ansvarlige for feil.

Etter *tredje ledd* skal styret påse at fagansvarlige er til stede på hvert forretningssted i tilstrekkelig omfang til at pliktene etter lovforslaget § 12 med forskrifter (se forskriftsforslaget § 29) kan ivaretas på hvert sted. Bestemmelsen vil ikke være til hinder for at en fagansvarlig har ansvaret for tilstedeværelsen på flere forretningssteder eller eventuelt flere foretak, så lenge vedkommende er så mye til stede på hvert forretningssted at pliktene etter § 12 med forskrifter ivaretas på hvert sted.

Det er redegjort nærmere for styrets ansvar i punkt 2.3.1.

Til § 15

Bestemmelsen viderefører i hovedsak inkassoloven § 9, men med visse endringer.

Et flertall i arbeidsgruppen bestående av *Bjønness, Riksheim, Stensrud og Christophersen* foreslår at bare inkassoforetak skal kunne sende inkassovarsler etter bestemmelsen. *Flock* går mot forslaget. Det er redegjort nærmere for flertallets forslag og mindretallets syn i punkt 5.2.1. *Flocks* forslag til bestemmelse om inkassovarsel er etter dette likt flertallets forslag, bortsett fra at det står «fordringshaveren eller inkassoforetaket» i stedet for «inkassoforetaket» innledningsvis.

Arbeidsgruppen foreslår i *andre ledd* at inkassovarsler skal angi at det er et inkassovarsel, fordringshaverens navn, fakturanummer, fakturadato, hva kravet gjelder, kravets størrelse, påløpte renter og kostnader, ny betalingsfrist, at

inkassotiltak vil bli iverksatt ved manglende betaling, og anslåtte kostnader som påløper dersom inkassoforetaket må sende ut betalingsoppfordring i saken. Forslaget innebærer en betydelig utvidelse av kravene til innhold i inkassovarslet sammenlignet med kravene til inkassovarsel etter inkassoloven § 9, ved at det må angis på en lettere forståelig måte hva kravet gjelder, og ved at det må angis hvilke inndrivingskostnader som påløper dersom inkassoforetaket må sende ut betalingsoppfordring i saken. Med påløpte kostnader menes både fakturagebyr og inndrivingskostnader. Begrunnelsen for forslaget framgår av punkt 5.2.1.

Etter arbeidsgruppens syn bør angivelsen av «hva kravet gjelder» være lett forståelig for skyldneren, for eksempel «internett», slik at det er lettere for forbrukere å forholde seg til kravet. Etter gjeldende rett holder det om inkassoforetaket i *betalingsoppfordringen* opplyser *saks- eller fakturanummer* slik at skyldneren selv har mulighet til å finne ut av hva kravet gjelder, jf. NOU 1983:8 punkt 7.3.2.3, Inkassoklagenemnda sak 168-2003 og Moe m.fl. Inkassoloven Kommentartutgave, kommentar til inkassoloven § 10 første ledd bokstav b). Der fordringen gjelder sensitive opplysninger, må det oppgis relativt generelt hva kravet gjelder. En lettere forståelig angivelse av hva kravet gjelder, krever systemtilpasninger, siden inkassoforetaket nå vanligvis bare får fakturanummer eller liknende fra fordringshaveren. Arbeidsgruppen foreslår i lovforslaget § 35 tredje ledd første punktum at inkassoforetaket på forespørsel skal angi når ytelsen som ikke er betalt, ble levert. Årsaken til at det ikke foreslås angitt i inkassovarslet og betalingsoppfordringen, er at det vil komplisere inkassovarslet og betalingsoppfordringen. Ofte vil det være enkelt å angi tidsperioden, men der misligholdet strekker seg over en lenger periode og noen fakturaer er betalt, men ikke andre, vil tidspunktene kunne framstå som uoversiktlige. Samtidig antar arbeidsgruppen at det ikke er vanskelig for skyldneren å identifisere når ytelsen ble levert, når både fordringshaverens navn, fakturanummer, fakturadato og hva kravet gjelder, er angitt.

Det er heller ikke noe krav etter gjeldende rett å spesifisere i inkassovarslet hvilke inndrivingskostnader som påløper dersom inkassoforetaket må sende ut betalingsoppfordring i saken, og påløpte renter, men arbeidsgruppen foreslår dette for at konsekvensene ved unnlatt betaling skal komme klarere fram for skyldneren. Etter arbeidsgruppens syn holder det om kostnader som påløper dersom inkassoforetaket må sende ut en betalingsoppfordring i saken, beregnes ut fra den til enhver tid gjeldende inkassosatsen, selv om en endring av inkassosatsen vil føre til at angivelsen av kostnadene blir unøyaktige, se også merknadene til § 17 første ledd andre punktum. Med påløpte renter menes bare beløpet skyldneren skylder i renter. Arbeidsgruppen

antar at det ikke er hensiktsmessig å angi renteberegningen før i betalingsoppfordringen, men arbeidsgruppen foreslår at inkassoforetaket må angi renteberegningen dersom skyldneren etterspør den, se lovforslaget § 35 tredje ledd første punktum.

I *tredje ledd andre punktum* foreslås det at domstolloven § 148 første ledd gjelder tilsvarende ved beregningen av fristen, dvs. at fristen løper fra og med dagen etter at inkassovarselet sendes. Dette er i tråd med gjeldende rett.

Arbeidsgruppen foreslår ikke å henvise til domstolloven § 149 første ledd. Av domstolloven § 149 første ledd følger det at fristen forlenges til den nærmest følgende virkedagen dersom en frist ender på en lørdag, helgedag eller dag som etter lovgivningen er likestilt med en helgedag. En henvisning til denne bestemmelsen ville gitt en upraktisk regel for de automatiserte prosessene i inkassoforetakene, og internkontrollen knyttet til prosessene, og det ville vært vanskelig å ført tilsyn med at bestemmelsen ble praktisert riktig. Arbeidsgruppens forslag innebærer etter dette f.eks. at når et inkassovarsel sendes ut 12. desember med 14 dagers frist, vil fristen løpe ut 26. desember, andre juledag. Også dette er i tråd med gjeldende rett, se Ot.prp. nr. 2 (1987–1988) s. 114, der det er uttalt: «Fristens siste dag blir på samme ukedag som varselet ble sendt, selv om dette f.eks er en helligdag.»

I *tredje ledd tredje punktum* foreslås det at betalingen skal anses å ha skjedd innen fristen dersom betalingsoppdraget ble innlevert til banken innen fristens utløp. Etter inkassoloven § 9 andre ledd andre punktum skal betalingen anses å ha skjedd innen fristen dersom betalingsoppdraget er mottatt av bank innen fristens utløp, men i flere bestemmelser om kostnadsdekning i inkassoforskriften er det tidspunktet for innlevering til banken som gjelder. Dersom betalingsfristen f.eks. utløper andre juledag, holder det om betalingen legges inn i nettbanken da, selv om overføringen ikke skjer før tredje juledag.

Til § 16

Bestemmelsen viderefører inkassoloven § 10, med enkelte endringer. Siktemålet er særlig å gjøre betalingsoppfordringene enklere å forstå for skyldnerne og å tydeliggjøre plikten til å betale og konsekvensene av unnlatt betaling. Arbeidsgruppen foreslår at bestemmelsen først og fremst skal gjelde innholdet i betalingsoppfordringen og betalingsfrist.

Det er redegjort nærmere for arbeidsgruppens vurderinger i punkt 5.2.2.

Arbeidsgruppen antar at inndrivning av urettmessige krav heller bør forebygges på et rutinenivå enn i den enkelte saken i forbindelse med utsendelser av betalingsoppfordringer. Arbeidsgruppen foreslår i tråd med dette en særlig bestemmelse om urettmessige krav og innsigelsesbehandling i lovforslaget § 23, samt bestemmelser som skal forebygge at fordringshaveren oversender urettmessige krav i lovforslaget § 25. På dette grunnlaget foreslår arbeidsgruppen å ta ut bestemmelsen i inkassoloven § 10 første ledd tredje punktum om plikt til å vurdere forhold som gir grunn til tvil om kravet er rettmessig, før betalingsoppfordringen sendes. Arbeidsgruppen antar at det med de nevnte bestemmelsene som foreslås, vil bli inndrevet færre urettmessige krav, og at betalingsoppfordringen særlig bør gi skyldneren en oppfordring om å betale. I *første ledd første punktum* foreslås det etter dette at oppfordringen skal gjelde det å betale, og at «eller å komme med innsigelser mot kravet» i inkassoloven § 10 første ledd første punktum ikke videreføres. I *andre ledd bokstav h)* foreslås det imidlertid at betalingsoppfordringen skal angi hvordan skyldneren kan fremme innsigelser mot kravet.

Når det gjelder forståelsen av «hva kravet gjelder» i *andre ledd bokstav c)*, vises det til merknaden i § 15.

I *bokstav d) og e)* foreslås «forsinkelsesrenter» i inkassoloven § 10 andre ledd bokstav c) og d) endret til «renter», uten at det er tilsiktet endring i realitetene. Renter omfatter både forsinkelsesrenter etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd og avtalt løpende rente etter forsinkelsesloven § 3 andre ledd. Alle rentene som er påløpt kravet etter forfall, skal angis. Arbeidsgruppen legger til grunn at eventuelle renter som er påløpt før forfall, vil inngå i «kravets størrelse». Det vil for eksempel være i terminvise krav hvor avtalt rente inngår i terminbeløpene.

I *bokstav g)* foreslås «at unnlatt betaling kan føre til ytterligere kostnader for skyldneren og til rettslig inndrivning» i inkassoloven § 10 andre ledd bokstav e) endret til «anslåtte kostnader som skyldneren må betale for betalingspåminnelser og en ny betalingsoppfordring ved videre utenrettslig inndrivning». Arbeidsgruppen legger til grunn at tydelig informasjon om inndrivingskostnader som påløper, er viktig informasjon for skyldneren og kan bidra til raskere betaling. Etter gjeldende praksis er det ansett i strid med god inkassoskikk å opplyse om kostnader som vil påløpe. Arbeidsgruppen foreslår at det skal opplyses om kostnader «som skyldneren må betale ... ved videre utenrettslig inndrivning», selv om kostnadene kan bortfalle ved brudd på god inkassoskikk mv. eller dersom skyldneren er i en særlig vanskelig situasjon, se lovforslaget § 37 andre ledd første og andre punktum, inkassoloven § 17 fjerde ledd og lovforslaget § 33. I normaltilfellene vil det påløpe inndrivingskostnader dersom inkassoforetaket må sende betalingspåmin-

nelser eller en ny betalingsoppfordring, og etter arbeidsgruppens syn bør skyldnerne gjøres tydelig oppmerksom på dette. Arbeidsgruppen foreslår at det ikke behøver å opplyses om kostnader ved rettslig inndrivning før i et formelt varsel om rettslig inndrivning, for å gjøre det tydeligere hva hvert varselbrev innebærer. I den siste betalingsoppfordringen det kan tas gebyr for (betalingsoppfordring nr. 2 etter arbeidsgruppens forslag), skal det ikke opplyses om videre utenrettslige inndrivingskostnader.

I *bokstav h*) foreslås det som nevnt at betalingsoppfordringen skal angi hvordan skyldneren kan fremme innsigelser mot kravet. Inkassoforetaket kan gi skyldneren en frist til å komme med innsigelser mot kravet. Fristen vil ikke avskjære skyldneren fra å komme med innsigelser senere, men skyldneren vil kunne bli ansvarlig for kostnader som er påløpt før innsigelsene ble framsatt, jf. inkassoloven § 17 andre ledd andre punktum og lovforslaget § 37 andre ledd tredje punktum. I bokstav h) foreslås det også at betalingsoppfordringen skal angi hvordan skyldneren kan klage på inndrivningen eller ta opp betalingsvanskeligheter. Klage på inndrivningen gjelder både klage til inkassoforetaket og til Finansklagenemnda Inkasso, se lovforslaget §§ 24 og 38. Det følger ikke av gjeldende regler at det skal angis hvordan skyldneren kan ta opp betalingsvanskeligheter. Det er svært viktig at skyldneren tar kontakt med inkassoforetaket ved betalingsvanskeligheter, siden kunnskap om dette er en forutsetning for at inkassoforetaket skal kunne vurdere betalingsutsettelse eller avdrag, eller om inndrivningen skal tilpasses etter reglene som foreslås for skyldnere i en særlig vanskelig situasjon i lovforslaget § 33. Erfaringsvis er det få skyldnere som tar kontakt med inkassoforetaket ved betalingsvanskeligheter. Selv om skyldnere allerede har kontaktinformasjon til foretaket, antas det at terskelen kan senkes noe hvis skyldnerne får eksplisitt informasjon i betalingsoppfordringen om hvordan de kan ta kontakt ved betalingsvanskeligheter.

Tredje ledd viderefører inkassoloven § 10 andre ledd.

Fjerde ledd viderefører inkassoloven § 10 første ledd andre punktum.

Arbeidsgruppen legger til grunn at inkassoloven § 10 fjerde ledd i praksis videreføres i lovforslaget § 17.

Til § 17

Bestemmelsen viderefører inkassoloven § 11 om plikter før rettslig inndrivning, med visse endringer. Se mer om bakgrunnen for forslagene i punkt 5.2.3.

Plikten til å vurdere om kravet er rettmessig, jf. inkassoloven § 11 første ledd andre punktum, foreslås ikke videreført. I merknaden til § 16 er det forklart kort hvordan arbeidsgruppen foreslår at inndrivning av urettmessige krav bør forebygges på et rutinenivå i stedet for i den enkelte saken, se også punkt 5.2.6 og lovforslaget §§ 23 og 25.

I *første ledd andre punktum* foreslås det at varselet skal angi hva slags rettslig inndrivning som vil bli iverksatt, og et anslag over de samlede kostnadene som påløper ved den rettslige inndrivningen. De samlede kostnadene omfatter både kostnader til inkassoforetaket og til det offentlige. Det bør etter arbeidsgruppens syn holde om inkassoforetaket beregner kostnadene ut fra gjeldende rettsgebyr, selv om en endring i rettsgebyret vil føre til at angivelsen av de samlede kostnadene da blir unøyaktige. Det vises særlig til at endringer rettsgebyret kan vedtas kort tid før årsskiftet, og at det ville være lite hensiktsmessig å oppstille krav om at inkassoforetaket av den grunn må sende nye og oppdaterte varsler.

I *tredje ledd* foreslås det at inkassoforetaket ikke kan iverksette rettslig inndrivning før et nytt varsel om rettslig inndrivning er sendt og betalingsfristen i dette varselet er løpt ut uten at betaling har skjedd, dersom det har gått mer enn seks måneder siden siste varsel er sendt. Dette er en endring fra inkassoloven § 11 andre ledd, hvor det heter at betalingsfristen i en ny betalingsoppfordring etter § 10 må være løpt ut.

Varsel om rettslig inndrivning skal sendes i en betalingsoppfordring, og reglene i § 16 gjelder som ellers. Varsel om rettslig inndrivning kan også kombineres med varsler etter prosesslovgivningen, som tvangsfullbyrdsloven §§ 4-18 og 4-19, tvisteloven § 5-2 og konkursloven § 63.

Til § 18

Reglene om hvilke krav som skal slås sammen, innebærer i hovedsak en videreføring av gjeldende rett, jf. særlig Finanstilsynets rundskriv 1/2018 Retningslinjer for sammenslåing og varsling av krav, men et mindretall i arbeidsgruppen foreslår en betydelig innsnevring ved at bare krav som springer ut av det samme avtaleforholdet eller rettsforholdet, skal slås sammen. Etter rundskrivet skal krav mellom den samme skyldneren og den samme fordringshaveren slås sammen hvis de er på det samme stadiet i inndrivningen. *Første ledd* innebærer en utvidelse av plikten til sammenslåing av krav, ved at kravene skal slås sammen selv om de er på ulike stadier i inndrivningen. Utvidelsen av plikten til sammenslåing av krav vil spare skyldnere for inkassokostnader og gjøre håndteringen av inkassosakene mer ryddig, særlig for skyldnere som har så mange saker at saksmengden blir uoversiktlig. For inkassoforetaket vil det være mindre

arbeid med oppfølgingen av én sak som består av flere krav som er slått sammen, enn av flere enkeltsaker, men reduksjonen i salærene vil innebære en betydelig ulempe, og forslaget vil kreve systemutvikling. Etter gjeldende rett skal krav slås sammen selv om de er på ulike stadier i inndrivningen dersom det er indikasjon på manglende betalingsevne som ikke er forbigående. Denne regelen blir unødvendig med utvidelsen som følger av første ledd, og det er en fordel for inkassoforetaket å slippe å vurdere om det er indikasjon på manglende betalingsevne som ikke er forbigående. Utvidelsen av plikten til sammenslåing av krav vil dessuten lette namsmyndighetens vurdering av om rettslige kostnader ved oversendelse av flere krav mellom de samme partene er nødvendig, og redusere risikoen for at ulike namsdistrikter vurderer dette spørsmålet ulikt.

Forslaget om plikt til å slå sammen krav selv om de er på ulikt stadium i inndrivningen, må ses med det forbeholdet om at det må være sendt inkassovarsel for hvert av kravene.

«Fordringshaver» skal forstås som ett juridisk subjekt, og kravene skal slås sammen selv om de er fra forskjellige filialer/kostnadssteder av samme foretak. Det har ingen betydning for plikten til sammenslåing at fordringshaveren er registrert i inkassosystemet med ulike kunde-/kreditornumre. *Flock og Riksheim* foreslår imidlertid at plikten til sammenslåing bare skal gjelde der kravet springer ut av samme avtale eller rettsforhold, se nærmere begrunnelse i punkt 5.2.4.

Arbeidsgruppen har forsøkt å legge opp til en god prosess for sammenslåing av krav. Forslaget om at det skal sendes inkassovarsel for nye krav som mottas til inndrivning (dersom det ikke er sendt inkassovarsel fra før), før kravene slås sammen, er begrunnet i at skyldneren skal ha mulighet til å betale det nye kravet og eventuelt komme med innsigelser.

I *andre ledd* foreslås det at inkassoforetakene skal sende en oppdatert betalingsoppfordring etter at kravene er slått sammen. Vanlige regler om betalingsoppfordringer gjelder, men det foreslås visse tilleggskrav til innholdet; at det skal gå klart fram av den oppdaterte betalingsoppfordringen at kravene er slått sammen, at det er denne betalingsoppfordringen som nå gjelder, og at skyldneren skal se bort fra tidligere kravbrev som gjelder den aktuelle fordringshaveren.

Tredje ledd gjelder unntak fra plikten til å slå sammen krav. *Bjønness, Stensrud og Christophersen* foreslår i *tredje ledd bokstav a)* at kravene ikke trenger å slås sammen dersom de vil ha ulik prosess for rettslig inndrivning. Dette forslaget viderefører gjeldende rett. Dersom et eller flere av kravene har tvangsgrunnlag, mens andre ikke har det, og/eller kravene har ulike tvangsgrunnlag, vil prosessen ved en senere

tvangsfullbyrdelse av kravene være ulik. Praktiske eksempler på slike krav er krav fra bank for boliglån med pant i bolig og krav fra den samme banken for billån med pant i bil, krav fra borettslag på felleskostnader med legalpant og krav fra borettslaget på leie av parkeringsplass uten pant, og krav med grunnlag i et eksigibelt gjeldsbrev og krav fra den samme fordringshaveren med grunnlag i et ikke eksigibelt gjeldsbrev. Bestemmelsen gjelder generelt der rettslig inndrivning vil ha ulik prosess, og ikke bare der prosessen for tvangsfullbyrdelse er ulik. Dersom det er flere krav på billån og flere krav på boliglån, skal billånkravene slås sammen med hverandre og boliglånkravene slås sammen med hverandre, jf. innledningen, der det heter at kravene kan inndrives hver for seg «i den utstrekning». *Flock og Riksheim* foreslår det samme unntaket i forskriftsforslaget § 21 bokstav a).

I *tredje ledd bokstav b)* foreslår *Bjønness, Stensrud og Christophersen* at krav som er omtvistet, også kan inndrives separat. Det må være en tvist om kravets rettmessighet. Dvs. at det ikke holder at skyldneren har kontaktet inkassoforetaket og spurt om hva kravet gjelder, beklaget seg eller lignende. Der kravet er omtvistet, løper det uansett ikke utenrettslige inndrivingskostnader. *Flock og Riksheim* foreslår det samme unntaket i forskriftsforslaget § 21 bokstav b).

I *tredje ledd bokstav c)* foreslår *Bjønness, Stensrud og Christophersen* at krav som er rettet mot skyldneren som forbruker, og krav som er rettet mot skyldneren som næringsdrivende, kan inndrives hver for seg. Det er flere grunner til dette. Inndrivingsprosessen er i praksis ulik når krav er rettet mot forbrukere og krav er rettet mot næringsdrivende. Det kan blant annet registreres betalingsanmerking på forskjellig tidspunkt, jf. Datatilsynets konsesjonsvilkår for kredittopplysningsvirksomhet punkt 1.3.1 og kredittopplysningsloven § 10 (ikke i kraft). Videre begjærer inkassoforetakene normalt ikke forbrukere konkurs, og næringsgjeld kan bare i begrenset utstrekning inngå i gjeldsordninger. Også hensynet til næringsdrivendes regnskaper taler for at krav mot skyldneren som forbruker og krav mot skyldneren som næringsdrivende inndrives hver for seg. Etter gjeldende regler kan det dessuten kreves høyere salærer der skyldneren er næringsdrivende enn der skyldneren er forbruker, og arbeidsgruppen foreslår å videreføre dette i forskriftsforslaget § 6 femte ledd. Er det flere krav som er rettet mot skyldneren som forbruker, skal imidlertid de slås sammen med hverandre så lenge ingen av unntaksbestemmelsene kommer til anvendelse. Tilsvarende gjelder der flere krav er rettet mot skyldneren som næringsdrivende. *Flock og Riksheim* foreslår det samme unntaket i forskriftsforslaget § 21 bokstav c).

Bjønness, Stensrud og Christophersen foreslår i sitt forslag til lovbestemmelse *tredje ledd andre punktum* at kravene skal inndrives hver for seg dersom skyldneren motsetter seg sammenslåing. *Flock og Riksheim* foreslår det samme i sitt forslag til lovbestemmelse *tredje ledd første punktum*. Skyldnerens rett til å motsette seg sammenslåing er generell, men i forslaget er det tatt med to praktiske eksempler for å gi veiledning til skyldnere om tilfeller der det kan være hensiktsmessig å motsette seg sammenslåing. Eksemplene gjelder ønske om å betale et eller flere av kravene fullt ut og innsigelser mot et eller flere av kravene. Etter Finanstilsynets rundskriv 1/2018 Retningslinjer for sammenslåing og varsling av krav gjelder det et unntak fra plikten til å slå sammen krav der det ikke vil være mulig å delbetale seg å jour når kravene er slått sammen:

«Med mindre den enkelte avtale er sagt opp, er det anledning til separat inndrivelse for krav hvor det ikke vil være mulig å delbetale seg å jour for en bestemt ytelse når kravene er slått sammen. Eksempler på dette kan være der skyldner er ansvarlig for flere strømmålere og strømmen leveres av samme kraftselskap, ved leasing av to eller flere biler eller der skyldner har misligholdt to eller flere kredittavtaler hos samme kredittyster.»

Av tekniske årsaker bør kravene inndrives hver for seg dersom skyldneren ønsker å betale et av kravene fullt ut, selv om skyldneren har adgang til å instruere i dekningsrekkefølgen. Etter arbeidsgruppens syn bør det være opp til skyldneren å motsette seg sammenslåing i slike tilfeller. Behovet for å betale bestemte krav fullt ut beror på skyldnerens eget forhold som inkassoforetaket gjerne ikke vil være kjent med. Som det framgår av sitatet fra rundskrivet, er strøm, leasing av biler og kredittavtaler nevnt som eksempler på ytelse der skyldneren kan ha behov for å delbetale seg å jour. Andre eksempler kan være telefoni, internett, tv-signaler og husleie.

Skyldnere kan også ønske at krav skal inndrives hver for seg på grunn av innsigelser, selv om inkassoforetaket som hovedregel skal stanse inndrivingen av krav som bestrides, se også lovforslaget § 23.

Etter arbeidsgruppens syn bør inkassoforetaket ikke ha noen plikt til å opplyse skyldneren om retten til å kreve at krav skal inndrives hver for seg, med mindre skyldneren spør om dette. Denne informasjonen vil sjeldent være nyttig for skyldneren, og den vil gjerne kunne være forvirrende.

Flock og Riksheim foreslår i forskriftsforslaget § 21 bokstav c) også et unntak fra plikten til sammenslåing av krav der kravene gjelder utlån fra finansforetak og hovedstolene har ulik rente. Dette unntaket innebærer en endring fra gjel-

dende rett, i og med at det framgår av Finanstilsynets rundskriv 1/2018 Retningslinjer for sammenslåing og varsling av krav at krav skal slås sammen selv om det er forskjellig rentesats på hovedstolene. Bakgrunnen for forslaget er at det er vanskelig systemteknisk å beregne renter riktig når krav med ulike hovedstoler er slått sammen. Selv om forslaget innebærer en endring sammenlignet med rundskrivet, vil imidlertid krav med ulik rente ofte inndrives separat uansett etter *Flocks* og *Riksheim*s forslag om at plikten til sammenslåing bare skal gjelde ved krav som springer ut av samme avtale eller rettsforhold. Kravene vil vanligvis kunne inndrives separat også etter flertallets forslag siden de ofte vil ha ulik prosess for rettslig inndrivning og banker gjerne er organisert slik at lånene vil være gitt fra ulike foretak, slik at fordringshaveren ikke er den samme.

I *fjerde ledd* foreslår arbeidsgruppen at det skal sendes oppdaterte betalingsoppfordringer for hvert av kravene dersom krav som er slått sammen, senere blir inndrevet hver for seg. Som ved sammenslåing vil vanlige regler om betalingsoppfordringer gjelde, men med visse tilleggskrav til innholdet: Oppdaterte betalingsoppfordringer ved splitting av tidligere sammenslåtte krav skal angi at det sammenslåtte kravet er splittet, og årsaken til splittingen, at det er disse betalingsoppfordringene som nå gjelder, og at skyldneren skal se bort fra tidligere kravbrev som gjelder den aktuelle fordringshaveren. Fjerde ledd vil komme til anvendelse i tilfeller der krav først slås sammen etter første ledd og inkassoforetaket eller skyldneren senere kommer til at kravene skal inndrives hver for seg etter tredje ledd eller mindretallets forslag i forskriftsforslaget § 21.

Lovforslaget § 20 gir på nærmere vilkår inkassoforetak anledning til å fravike reglene om sammenslåing av krav i den utstrekningen det er fare for at dekningsmulighetene helt eller delvis vil bli forspilt. Adgangen til å gjøre unntak fra reglene om sammenslåing av krav er nærmere kommentert i merknaden til bestemmelsen.

Behovet for egne overgangsregler for reglene om sammenslåing av krav er kommentert i merknaden til lovforslaget § 49.

De gjeldende reglene om sammenslåing av krav gjelder bare for fremmedinkasso, men arbeidsgruppen foreslår at de også skal gjelde for oppkjøps- og egeninkasso, se mer om dette i punkt 5.2.4.

I forskriftsforslaget § 8 foreslås det regler om gebyr ved sammenslåing av krav.

Til § 19

Lovforslaget § 19 gjelder oppgaver som inkassoforetak vil ha i forbindelse med utenrettslige gjeldsforhandlinger og gjeldsordninger. Det er redegjort nærmere for bakgrunnen for forslaget i punkt 5.2.7.

I *første ledd første punktum* foreslås det at inndrivningen skal stilles i bero under utenrettslige gjeldsforhandlinger i en periode på inntil fire måneder, dersom skyldneren eller skyldnerens representant har bedt om det. Fredsplikten bidrar til arbeidsro og likebehandling under gjeldsforhandlingene. Et hensyn bak fredsplikten er dessuten å skape lojalitet mellom fordringshaverne. Det vil være lite lojalt hvis en eller flere fordringshavere utnytter fredsplikten til å skaffe seg dekning. En annen sak er at skyldneren vil kunne betale visse fordringer i gjeldsforhandlingsperioden uten at det er illojalt. Plikten til å stille inndrivningen i bero vil gjelde selv om ikke alle fordringshaverne skulle stille inndrivningen i bero. Det er redegjort nærmere for fredsplikten i Standard for utarbeidelse av utenrettslig gjeldsordning i NAV revidert versjon fra desember 2017 punkt 4.3.1 og Til 4.3.1.

Gjeldsforhandlingene må være reelle. Forsøker skyldneren å unndra seg forpliktelsene sine, kan fredsplikten brytes etter lovforslaget § 20, og inndrivningen kan være mer pågående etter lovforslaget § 34. Brytes fredsplikten, bør inkassoforetaket gjøre gjeldende at skyldneren unndrar seg forpliktelsene sine, og begrunne det. Inkassoforetaket kan imidlertid foreta inkassotiltak som haster svært først, fortrinnsvis etter en vurdering av om det vil være illojalt mot andre av skyldnerens fordringshavere (ikke bare fordringshavere som har krav til inndrivning hos dette inkassoforetaket).

Er inkassoforetaket kjent med at det pågår gjeldsforhandlinger der det aktuelle kravet inngår, som håndteres av fordringshaveren selv, må inkassoforetaket følge opp overfor fordringshaveren om inndrivningen skal stilles i bero, og hva som blir utfallet av forhandlingene.

I *første ledd andre punktum* foreslås det lovfestet at inkassoforetaket skal svare på henvendelser om gjeldsforhandlinger innen angitte frister, så lenge fristene er rimelige. I *tredje og fjerde punktum* foreslås det presisert at inkassoforetaket i stedet kan oversende henvendelsene til fordringshaveren og orientere skyldneren eller skyldnerens representant om oversendelsen, og at slik oversendelse skal skje snarest. Det vil si at det ikke foreslås en plikt for inkassoforetakene til selv å delta i gjeldsforhandlingene.

I *andre ledd* foreslås det at fremmedinkassoforetak som har fullmakt til å ta stilling til forslag til utenrettslige gjeldsordninger, skal måtte godta forslaget hvis ikke det er saklig

grunn til å avslå. Saklig grunn kan f.eks. være at gjelden er ny, at forslaget innebærer utilbørlig begunstigelse av enkelte fordringshavere, eller at skyldneren unndrar seg forpliktelsene sine. Dersom inkassoforetaket ikke har gitt noen saklig begrunnelse, kan skyldneren klage til Finansklagenemnda Inkasso eller henvende seg til Finanstilsynet. Foreligger det saklig grunn, er det ikke noe i veien for å avslå forslaget. Men avslag på bakgrunn av uvitenhet eller generell skepsis til utenrettslige gjeldsordninger vil ikke være saklige. Det at avslag skal ha saklig grunn, er allerede anbefalt i Standard for utarbeidelse av utenrettslig gjeldsordning i NAV revidert versjon fra desember 2017 punkt 4.3.9. En slik regel vil også innebære et dokumentasjonskrav som forenkler foretakets og Finanstilsynets kontroll med overholdelse av saksbehandlingsrutiner og kompetansen hos saksbehandlerne. For å sikre korrekt etterlevelse av bestemmelsen er det viktig at inkassoforetaket identifiserer feilbehandling som en risiko og oppretter tydelige saksbehandlingsrutiner, som gir saksbehandlerne god veiledning i vurderingene som skal foretas.

Etter *tredje ledd* skal fremmedinkassoforetak som ikke har fullmakt til å ta stilling til forslag til utenrettslige gjeldsordninger, forelegge forslaget for fordringshaveren. Har inkassoforetaket god kompetanse innen gjeldsordninger, vil det være en fordel for både skyldneren og fordringshaveren om inkassoforetaket gir en anbefaling av om forslaget bør godtas eller ikke.

Til § 20

Lovforslaget § 20 viderefører inkassoloven § 12 andre ledd, men arbeidsgruppen foreslår at den også skal gi unntak fra plikten til å slå sammen krav og fredsplikten ved utenrettslige gjeldsforhandlinger. Videre foreslås det presisert at inkassoforetaket kan gjøre unntak fra varslingsplikten dersom en begjæring om tvangsfullbyrdelse er nødvendig for å unngå foreldelse. Det siste følger allerede av gjeldende rett, i og med at det vil være en særlig grunn etter inkassoloven § 12 andre ledd dersom begjæring om tvangsfullbyrdelse er nødvendig for å unngå foreldelse. Arbeidsgruppen antar at det sjeldent vil være grunn til å unnlate sammenslåing av krav etter denne bestemmelsen. Men det kan være aktuelt dersom enten skyldneren unndrar seg betaling av et av kravene eller foreldelsesfristen nærmer seg for et av kravene og sammenslåingen gjør det praktisk vanskelig å drive inn kravet. I så fall kan inkassoforetaket f.eks. sende dette ene kravet til rettslig inndrivning. Unntak fra fredsplikten ved utenrettslige gjeldsforhandlinger er kommentert kort i merknaden til lovforslaget § 19.

Arbeidsgruppen antar for øvrig at det vil være «særlige grunner» dersom varsel kan unnlates etter tvangsfullbyr-

delsesloven § 4-18 andre ledd første og tredje punktum (kort sagt der saksøkte verken har kjent oppholdssted eller kjent kontaklinformasjon for elektronisk varsling).

I Finanstilsynets rundskriv 1/2018 Retningslinjer for sammenslåing og varsling av krav er det uttalt at inkassoloven § 12 kan komme til anvendelse der det anses unødvendig å pålegge fordringshaveren/inkassoforetaket å sende varsel:

«Et eksempel er terminvise ytelser, hvor ett eller flere av disse kravene allerede har gått til inkassooppfølging. I slike tilfeller kan det unnlates å sende skyldner varsel for den enkelte forfalte termin. I stedet kan det nye kravet legges til eksisterende inkassosak. Fordringshaver/inkassator kan imidlertid ikke beregne nytt inkassosalær ut fra ny akkumulert hovedstol dersom slik varsling unnlates.

Selv om det gjøres unntak fra de særskilte varslingsreglene, gjelder det generelle kravet til god inkassoskikk. Dette innebærer at skyldneren må holdes skriftlig orientert om fordringens størrelse og utviklingen i inndrivingskostnadene etter hvert som flere terminvise krav misligholdes. Hvis det totale utestående kravet i eksempelvis et løpende kredittforhold eller boliglån blir bragt til forfall, skal dette imidlertid varsles på vanlig måte, selv om det foreligger tidligere forfalte enkeltterminer i avtaleforholdet.»

Arbeidsgruppen legger til grunn at disse utgangspunktene også kan gjelde etter forslaget til § 20. Arbeidsgruppen viser særlig til at det vil føre til lavere gebyrer for skyldnerne.

Arbeidsgruppen foreslår at inkassoloven § 12 første og tredje ledd ikke videreføres.

Etter inkassoloven § 12 første ledd gjelder ikke §§ 9 til 11 ved inndriving av pengekrav som er knyttet til veksel eller sjekk. I NOU 1983:8 punkt 7.3.2.3 A ble det uttalt at krav knyttet til veksel eller sjekk var av en slik art at det ikke ville være naturlig å legge varslingsregelen til grunn. Det ble vist til at det i lovverket var lagt opp til en særlig behandlingsmåte i tilfelle mislighold, og det ble vist til tvistemålsloven § 274 nr. 5 (forliksmekling ikke nødvendig) og kapittel 31 (forenklet rettergang), og at man da vanskelig kunne kreve at skyldneren skulle varsles særskilt før rettslige skritt ble tatt. Nå er vekslar og sjekker særlige tvangsgrunnlag etter tvangsfullbyrdsloven § 7-2 første ledd bokstav b) og c), og arbeidsgruppen ser ikke noe juridisk eller praktisk behov for å gi særregler for vekslar og sjekker i inkassoloven.

Inkassoloven § 12 tredje ledd gjør unntak fra §§ 9 til 11 der spørsmål om et krav er rettmessig, bringes inn til rettslig

avgjørelse dersom et pengekrav bestrides. Arbeidsgruppen legger til grunn at denne bestemmelsen er unødvendig ved siden av § 23 første ledd andre punktum, der det er foreslått at inndrivingen skal stanses mens forholdene undersøkes nærmere der innsigelser eller andre forhold gir grunn til tvil om kravets rettmessighet, og fjerde punktum om at saken skal bringes inn for forliksrådet ved uenighet om kravets rettmessighet.

Til § 21

Hensikten med bestemmelsen er å forebygge at skyldneren pådras unødvendige kostnader i forbindelse med rettslige skritt, gjennom konkrete plikter som pålegges inkassoforetakene. Det er i utgangspunktet legitimt at krav innføres rettslig, men inkassoforetakene bør ikke gå til rettslige skritt uten at det har noen hensikt, og ved det påføre skyldneren betydelige kostnader. Pliktene som foreslås her, følger ikke av gjeldende rett, men kan ses i sammenheng med nødvendighetskravet for saksøktes kostnadsansvar ved tvangsfullbyrdelse etter tvangsfullbyrdsloven § 3-1 første ledd første punktum og god inkassoskikk. God inkassoskikk-normen vil fortsatt kunne ramme unødvendige rettslige skritt, ut over det denne bestemmelsen regulerer, særlig ved at lempeligere skritt må forsøkes før tyngre. God inkassoskikk er dessuten ikke bare bindende for inkassoforetak, men også for fordringshavere.

I første ledd foreslås det plikt til å undersøke i løssøreregisteret om det nylig er avholdt utleggsforretning med intet til utlegg, før inkassoforetaket begjærer tvangsfullbyrdelse. Er det nylig avholdt utleggsforretning med intet til utlegg, kan inkassoforetaket bare begjære tvangsfullbyrdelse hvis det er holdepunkter for at det nå kan tas utlegg, hvis rettslige skritt er nødvendig for å hindre foreldelse (jf. foreldelsesloven § 15), hvis det går klart fram at skyldneren søker å unndra seg betalingen, eller hvis det foreligger andre særlige grunner. Med holdepunkter menes det at det må foreligge opplysninger som gir grunn til å tro at det kan tas utlegg. Det er ikke nok å spekulere i at det kan tas utlegg, men det kreves heller ikke at inkassoforetaket er sikker på at det kan tas utlegg. Holdepunktene bør i utgangspunktet gjelde nye forhold, f.eks. at et tidligere lønnstrekk er opphørt, eller at inkassoforetaket kan overta et løpende trekk. Dersom holdepunktene gjelder eldre forhold, fra da det tidligere ble forsøkt tatt utlegg, bør det foreligge sterke holdepunkter for at det likevel kunne vært tatt utlegg den gangen. «Særlige grunner» kan blant annet være bankers plikt til å konstatere et tap etter andre regler, som tapsforskrifter. Inkassoforetak har tilgang til opplysninger om intet til utlegg etter tinglysingsloven § 34 a tredje ledd. Inkassoforetakene må også ha elektronisk tilgang til opp-

lysningene dersom bestemmelsen skal kunne fungere i praksis.

I *andre ledd* foreslås det at inkassoforetaket ikke skal ta rettslige skritt for å hindre foreldelse tidligere enn nødvendig, og at skyldneren først må ha fått tilbud om å undertegne et gjeldsbrev eller en annen skriftlig erklæring. Undertegning av gjeldsbrev eller en annen skriftlig erklæring vil avbryte foreldelsen, jf. foreldelsesloven § 14, og er i denne sammenhengen et rimelig alternativ til rettslige skritt. Forslaget vil ha særlig praktisk betydning for renter som er påløpt etter tvangsforretning eller dom, da disse rentene vil foreldes fortløpende etter tre år, jf. foreldelsesloven § 2. Krav på hovedstol og renter mv. som er medtatt i tvangsforretningen eller dommen, vil derimot foreldes etter lenger tid, jf. §§ 15 og 21. For at fordringshaveren ikke skal lide økonomisk tap på grunn av foreldelse av de nye rentene, må det være adgang til å begjære rettslige skritt så foreldelsen avbrytes. Det kan også være at hovedstolens grunnlag fører til lenger foreldelsesfrist enn tre år, jf. §§ 4 til 9. Også i disse tilfellene vil det være aktuelt å avbryte foreldelsen for rentene selv om det ikke er umiddelbar fare for foreldelse av kravet for øvrig. Uttrykket «tidligere enn nødvendig» er ikke ment å være absolutt, og inkassoforetaket må i hvert fall ha flere måneders slingringsmonn. Det er ikke noe formkrav for tilbud om å undertegne et gjeldsbrev eller en annen skriftlig erklæring. Tilbud om å undertegne et gjeldsbrev eller en annen skriftlig erklæring kan f.eks. være gitt muntlig eller i en standardformulering i varsel om rettslig inndrivning etter lovforslaget § 17. Inkassoforetaket må sikre dokumentasjon for at tilbudet er gitt. I forskriftsforslaget § 10 foreslås det at inkassoforetak kan ta et gebyr på to ganger inkassosatsen (dvs. 140 kroner) for arbeid med å utarbeide et gjeldsbrev eller en annen skriftlig erklæring, dersom skyldneren undertegner.

Det er redegjort nærmere for forslagene til første og andre ledd i punkt 5.2.5.

Bjønness, Riksheim, Stensrud og Christophersens forslag til *tredje ledd* gjelder ansvarsforholdet fremmedinkassoforetaket og fordringshaveren seg imellom for kostnader til det offentlige for rettslig inndrivning. Dette flertallet foreslår i *tredje ledd første punktum* at fremmedinkassoforetak ikke kan dekke rettslige kostnader for fordringshaveren. Bestemmelsen innebærer i første rekke et forbud mot å avtale no cure no pay for disse kostnadene, men den vil også ramme faktisk betaling som ikke følger av noen avtale, eller der det ikke kan dokumenteres at det foreligger noen avtale. Bestemmelsen innebærer en overføring av den økonomiske risikoen for at rettslig inndrivning ikke lykkes, fra inkassoforetaket til fordringshaveren. Hensikten med forslaget er å redusere omfanget av rettslig inndrivning ved å gjøre fordringshaveren mer involvert. Forslaget tar særlig

sikte på å redusere omfanget av rettslig inndrivning av småkrav og tvangsfullbyrdelse der skyldneren ikke har noe til utlegg, men den vil også kunne forebygge oversendelser av urettmessige krav til forlikrådet i den grad det er et problem at inkassoforetak oversender urettmessige krav dit. Bestemmelsen vil også kunne medføre at saken holdes på et utenrettslig stadium i lenger tid før den ev. oversendes til namsmyndighetene. Bestemmelsen skal ikke føre til forsinket oversendelse til forlikrådene, se lovforslaget § 23. Rettslig inndrivning medfører betydelige kostnader i form av gebyrer, og omfanget av rettslig inndrivning for småkrav innebærer en unødvendig belastning for namsmyndighetene. I forholdet til staten vil inkassoforetaket kunne holdes ansvarlig, jf. solidaransvaret etter rettsgebyrloven § 2 tredje ledd. I praksis vil inkassoforetaket kunne legge ut for kostnadene, men fordringshaveren må da belastes når gebyrfakturaen kommer, hvis ikke skyldneren allerede har betalt. Kostnadene videreføres da i inkassoforetakets saksreskontro i fordringshaverens regning.

I *tredje ledd andre punktum* foreslår det samme flertallet at inkassoforetaket likevel kan dekke kostnadene der kravet som inndrives, bare gjelder inkassogebyr. Innebærer den avtalte dekningsrekkefølgen mellom fordringshaveren og inkassoforetaket at inkassogebyrer dekkes sist, og betaler ikke skyldneren kravet fullt ut, vil det i praksis kunne være avgjørende for at inkassoforetaket skal få betalt for sitt arbeid, at foretaket kan inndrive gebyrkravet rettslig og dekke rettslige kostnader. Bestemmelsen vil også kunne komme til anvendelse der fordringshaveren frafaller kravet eller velger ikke å inndrive det. Pliktene etter første og andre ledd og plikten til å forsøke lempeligere tiltak først etter god inkassoskikk gjelder her som ellers og vil kunne gjøre at det sjeldent er aktuelt å inndrive gebyrkrav rettslig. Se ellers lovforslaget § 22 fjerde ledd og merknaden til denne om dekningsrekkefølge.

Flock støtter ikke forslaget til tredje ledd. Etter *Flocks* syn griper flertallets forslag inn i avtaleforholdet mellom profesjonelle parter som man av konkurransehensyn bør være varsom med å regulere. Det er ikke dokumentert at den praksis man foreslår å forby, har påvirket innkrevingen slik at denne er i strid med «god inkassoskikk». Hensynet bak forslaget ivaretas uansett gjennom forslaget til forbud mot inndrivning av urettmessige krav og unødvendige rettslige skritt, jf. lovforslaget § 23 og § 21 første og andre ledd.

Forslaget til tredje ledd er behandlet nærmere i punkt 7.3.

Til § 22

Bestemmelsen viderefører inkassoloven § 16, men med visse endringer. *Andre ledd tredje punktum* om remitteringsintervall for hovedstol og forfalte terminbeløp, *tredje ledd* om tilbakebetaling der skyldneren har betalt for mye, og *fjerde ledd* om dekningsrekkefølge ved delbetalinger er nye.

Hovedregelen i inkassoloven § 16 første ledd første punktum om at innkasserte midler snarest skal utbetales til fordringshaveren, som foreslås videreført i *andre ledd første punktum*, gjelder hvis ikke annet er avtalt mellom fordringshaveren og inkassoforetaket, jf. inkassoloven § 3 andre punktum. Hensikten med lovforslaget § 22 *andre ledd tredje punktum* om at innbetalinger av hovedstol og forfalte terminbeløp uavhengig av avtale må utbetales til fordringshaveren innen 14 dager, er at fordringshaveren innen rimelig tid skal registrere innbetalt beløp. Ved at inkassoforetaket senest innen 14 dager etter mottak på klientkonto skal utbetale innbetalinger i form av hovedstol eller terminbeløp til fordringshaveren, forebygges det at inkassoforetakets avtale med fordringshaveren om frekvens på utbetaling av midler medfører en urimelig forsinket overføring av innbetalt hovedstol eller forfalt terminbeløp. Fordringshaverens registrering av innbetalte beløp er for enkelte kravstyper en forutsetning for at fordringshaveren kan gi melding om betalingen til en tredjepart. Et eksempel er egenandel etter legebesøk, hvor legen gir Helfo opplysninger om betalt egenandel som grunnlag for tildeling av frikort til pasienten. Forslaget må ses i sammenheng med forslaget om delbetaling i fjerde ledd, men vil gjelde både ved delbetalinger og når skyldneren betaler kravet i sin helhet.

I *tredje ledd første punktum* foreslås det at det overskytende beløpet snarest skal tilbakeføres dersom skyldneren har betalt for mye. Plikten til tilbakeføring vil gjelde tilsvarende hvis andre betaler på skyldneres vegne. Midlene skal da tilbakeføres den som har betalt. Mulighetene til å ta gebyr ved tilbakeføring foreslås regulert i forskriftsforslaget § 12. Er det overbetalte beløpet lavere enn gebyret som kan tas for tilbakeføring, kan det overbetalte beløpet beholdes av inkassoforetaket og overføres til driftskontoen.

I *tredje ledd andre punktum* foreslås det presisert at urettmessig inndrevne inkassokostnader som skyldneren har betalt, skal tilbakeføres snarest feilen er oppdaget. Finanstilsynet pålegger foretakene tilbakebetaling når feil avdekkes, men etter arbeidsgruppens syn bør foretakene ha plikt til å tilbakebetale av eget tiltak, slik at ikke tilbakebetalingsplikten avhenger av overfor hvilke foretak, og når, Finanstilsynet har tilsyn. Dersom det i ettertid avdekkes at foretaket ikke av eget tiltak har tilbakeført urettmessig inndrevne inkassokostnader, vil Finanstilsynet som nå kunne pålegge

tilbakebetaling i medhold av finanstilsynsloven § 4 nr. 7. Manglende overholdelse av dette kravet er et vesentlig brudd på inkassoforetakets plikter og vil kunne ha betydning for foretakets og den fagansvarliges bevilling.

Dersom skyldneren samtykker, må inkassoforetaket kunne overføre beløpet skyldneren har betalt for mye, til betaling på andre krav som inkassoforetaket har til inndrivning mot skyldneren, i stedet for å betale tilbake. Arbeidsgruppen foreslår å presisere dette i *tredje ledd tredje punktum*.

Bakgrunnen for forslaget til tredje ledd framgår av punkt 10.2.4.

I og med at reglene om klientmiddelbehandling bare gjelder for inkassoforetak, vil ikke tredje ledd gjelde direkte for fordringshavere som driver ordinær egeninkasso. Arbeidsgruppen legger imidlertid til grunn at de foreslåtte reglene om behandlingen av skyldnerens overbetalinger vil gjelde også ved ordinær egeninkasso gjennom plikten til å følge god inkassoskikk.

I *fjerde ledd første punktum* foreslår arbeidsgruppen å lovfeste prinsippet om at skyldneren kan bestemme hvilken gjeldspost en delbetaling skal dekke. Instruksjon i dekningsrekkefølgen vil f.eks. kunne være aktuelt der kravet gjelder flere strømmålere, og skyldneren ønsker å dekke kravet for den ene strømmåleren slik at ikke strømmen blir stengt av der. Flere eksempler er nevnt i merknaden til lovforslaget § 18. I *fjerde ledd andre punktum* foreslår arbeidsgruppen at delbetalingen skal dekke hovedstolen og forfalte terminbeløp hvis ikke skyldneren har bestemt annet. Begrunnelsen for forslaget er først og fremst at hovedstolen ofte har høyere avtalt rente enn renter og inndrivingskostnader, se også punkt 10.2.5. Hovedstolen viser til det opprinnelige gjeldsbeløpet, uten renter og kostnader. Hovedstolen vil kunne være et lavere beløp enn kravet som maksimalsatsene/gebyr for betalingsoppfordringer og betalingspåminnelser beregnes etter, se inkassoforskriften § 2-2 andre ledd første punktum og § 2-3 tredje ledd og forskriftsforslaget § 6 sjuende ledd, fordi renter og kostnader som er påløpt før forfall, ikke omfattes. Forfalte terminbeløp viser til summen av avdrag, gebyrer og renter som har forfalt i en lånetid. For andre deler av kravet enn hovedstol og forfalte terminbeløp gjelder alminnelige regler om dekningsrekkefølge, se punkt 10.2.5. Det innebærer at inkassoforetaket og fordringshaveren kan avgjøre i hvilken rekkefølge renter og gebyrer skal dekkes, hvis ikke skyldneren har anvist en spesiell dekningsrekkefølge. Denne hovedregelen følger også av PECL art. 7: 109 (1) og finansavtaleloven § 54 a første ledd. I praksis inngår dekningsrekkefølgen i oppdragsavtalene mellom fordringshaverne og inkassoforetakene. Reglene om klientmidler vil bare gjelde direkte for foretak som har bevilling til å utøve

inkassovirksomhet, jf. definisjonen av inkassoforetaket i lovforslaget § 4 bokstav d). Overfor andre som inndriver pengekrav, må skyldneren eventuelt bruke sin rett til å bestemme dekningsrekkefølgen.

Det foreslås presisert i *femte ledd andre punktum* at klientmidler både omfatter midler som tilhører klientene (fordringshaverne), og midler som tilhører skyldneren, se punkt 10.2.3. Det kan f.eks. være beløp skyldneren har betalt for mye, og forskutterte rettsgebyr. Det følger allerede av Finanstilsynets rundskriv 19/2016 Retningslinjer for inkassators innkrevjing og behandling av rettslege saksomkostninger at rettsgebyr skyldneren har betalt, er klientmidler inntil fakturaen fra Statens innkrevingsentral er betalt. I *femte ledd tredje punktum* foreslås det presisert at reglene om klientmiddelbehandling også gjelder når inkassoforetak inndriver uforfalte krav på vegne av en annen fordringshaver (dvs. fakturaadministrasjon), dersom pengene innbetales til inkassoforetaket, se punkt 10.2.6. Også dette er i tråd med gjeldende tilsynspraksis, jf. Finanstilsynets rundskriv 7/2013 Avstemming av klientmidler og 8/2017 Innkrevjing av ikke-forfalte krav. Reglene om klientmiddelbehandling vil gjelde uansett om midlene fra fakturaadministrasjonen går inn på klientkontoen for inkassovirksomheten eller en egen klientkonto.

Til § 23

Forsøk på inndrivning av urettmessige krav kan være i strid med god inkassoskikk, og kontroll med kravenes rettmessighet er en av inkassoforetakets kjerneoppgaver. Med urettmessige krav menes krav som aldri har bestått, krav som er bortfalt ved foreldelse, oppgjør, frafall eller andre grunner, eller krav som er rettet mot feil person.

I Finanstilsynets rundskriv 20/2016 Inkassators undersøkelsesplikt ved utenrettslig inndrivelse er det angitt krav til rutiner som inkassoforetaket må ha for å hindre inndrivning av urettmessige krav. Der fordringshaveren er kjent for inkassoforetaket og inkassoforetaket har gjennomgått fordringshaverens rutiner og funnet dem betryggende, kreves det ingen individuell vurdering av det enkelte kravet før inndrivningen igangsettes. Inkassoforetaket og fordringshaveren må imidlertid ha rutiner som sikrer inkassoforetaket informasjon fra fordringshaveren om innsigelser mot kravet og andre forhold som kan skape tvil om kravets rettmessighet. Inkassoforetaket må også ha systemer som sikrer at krav som er foreldet, gjort opp, frafalt eller bortfalt av andre grunner etter oversendelsen, ikke inndrives. I lovforslaget § 14 er det foreslått at styret i inkassoforetaket skal påse at det utarbeides rutiner for hvordan inkassovirksomheten skal utøves, og at rutinene oppdateres ved behov.

I *første ledd* foreslår arbeidsgruppen å lovfeste det at urettmessige krav ikke skal inndrives, og regler om saksgangen ved behandling av innsigelser og andre forhold som gir grunn til tvil om kravets rettmessighet. Alle reglene, bortsett fra plikten til å tilbakeføre kravet til fordringshaveren der denne ikke svarer på spørsmål om kravets rettmessighet, følger i dag av ulovfestet rett, se Finanstilsynets rundskriv 20/2016 Inkassators undersøkelsesplikt ved utenrettslig inndrivelse.

I *andre ledd* foreslås det å lovfeste en plikt til å registrere innsigelser i et register. Også denne plikten følger av ulovfestet rett i dag, jf. Finanstilsynets rundskriv 20/2016 Inkassators undersøkelsesplikt ved utenrettslig inndrivelse.

Dersom skyldneren framsetter åpenbart uholdbare innsigelser, vil det kunne anses som forsøk på å unndra seg forpliktelsene sine og gi grunn til mer pågående inndrivning, se lovforslaget §§ 20 og 34.

Forslaget er også omtalt i punkt 5.2.6. Gjeldende rett som forslaget bygger på, er omtalt i punkt 5.1.

Til § 24

Hensikten med klageordningen er primært å gi skyldnerne anledning til å ta opp feil ved inndrivningen. For inkassoforetakenes del vil en klageordning gi mulighet til å rette opp feil både i den enkelte saken og systematiske feil. Der det ikke har skjedd feil, er det mulig at en skriftlig begrunnelse i svaret til skyldneren vil kunne føre til at skyldneren slår seg til ro.

Bestemmelsen er skrevet med utgangspunkt i Finanstilsynets rundskriv 4/2019 Retningslinjer for klagebehandling i bank-, finans-, forsikrings- og verdipapirverksmed, men er tilpasset inkasso.

Bestemmelsen gjelder skriftlige klager på inndrivningen. Det anses ikke hensiktsmessig at de relativt omfattende pliktene som følger av denne bestemmelsen, skal utløses av muntlige klager, men det vil ikke være noe i veien for at inkassoforetakene velger å behandle muntlige klager på samme måte som skriftlige. Muntlige henvendelser skal imidlertid følges opp etter lovforslaget § 35. Videre vil det av hensynet til notoritet være hensiktsmessig å legge opp til en bestemmelse som oppfordrer skyldnerne til å framsette klagen skriftlig. Det er ikke foreslått andre formkrav til klagen enn at den er skriftlig. Klager kan framsettes elektronisk eller på papir. Innholdsmessig må det være rimelig å tolke henvendelsen som en klage, ut fra innvendingene mot inndrivningen og ut fra hva skyldneren synes å ønske med henvendelsen. F.eks. kan verken innsigelser mot kravet,

redegjørelser for betalingsvanskeligheter eller utskjelling uten saklig innhold anses som klage på inndrivningen.

I *tredje ledd* foreslås det at klagen skal registreres. Finanstilsynet vil ha innsyn i registeret og i den enkelte klagen og svaret på denne, jf. finansstilsynsloven § 3 andre ledd andre punktum.

Plikt til å informere skyldnere om muligheten til å klage på inndrivningen inngår i lovforslaget § 35 andre ledd andre og tredje punktum.

Til § 25

I dag er det ikke krav til at fordringshaveren og inkassoforetaket skal ha noen oppdragsavtale. I *første ledd* foreslås det at de skal ha en skriftlig oppdragsavtale. Det er liten grunn til detaljregulering av krav til oppdragsavtalen, i og med at oppdragsavtalen inngås mellom to profesjonelle parter. Vesentlige deler av avtalen vil dessuten være utpreget kommersiell. Det foreslås likevel visse innholdsmessige krav til oppdragsavtalen, særlig for å legge forholdene bedre til rette for at inkassoforetakene overholder god inkassoskikk overfor skyldnerne. Det er redegjort nærmere for bakgrunnen for forslaget i punkt 8.2.8.

Inkassoforetaket er fordringshaverens representant, og fordringshaveren må kunne stå inne for inkassotiltakene. Det kan derfor være grunn til å angi i oppdragsavtalen hvilke inkassotiltak inkassoforetaket skal kunne bruke, innenfor rammene av god inkassoskikk og regelverket for øvrig. Dette gjelder generelt, men er særlig viktig for rettslige skritt og andre tunge tiltak, som oppsøk. For visse fordringshavere antas rettslige skritt og andre tunge tiltak etter omstendighetene å kunne være i strid med etiske regler, men også andre fordringshavere vil kunne ha grunn til å motsette seg tunge tiltak. Fordringshaveren kan bl.a. ønske å beskytte skyldneren, f.eks. ved at skyldneren ikke slås konkurs, ved at krav under en viss sum ikke inndrives, ved at krav må være av en viss størrelse for at de skal inndrives rettslig, eller ved at skyldneren skal betale lavere gebyrer enn satsene tilsier. I slike tilfeller må fordringshaveren selv, som en profesjonell part i avtaleforholdet, sørge for at slike bestemmelser blir inntatt i oppdragsavtalen eller på annen måte blir en del av avtalen med inkassoforetaket. Tilsvarende må inkassoforetaket selv ta ansvar for å avtale tilleggskompensasjon fra fordringshaveren dersom disse avtalevilkårene medfører vesentlig redusert kostnadsdekning.

Press og instruksjoner fra fordringshavere om inndrivning i strid med god inkassoskikk eller regelverket for øvrig er et praktisk problem for inkassoforetakene og trolig en vesentlig

årsak til brudd på gjeldende regler og inkassotiltak i gråsonen av grensene for god inkassoskikk. I *tredje og fjerde ledd* er det foreslått bestemmelser med sikte på å avhjelpe dette. Etter *tredje ledd* skal fordringshaveren ikke kunne gi instruksjoner om mer pågående tiltak enn det som er angitt i oppdragsavtalen. Slike instruksjoner vil ikke være bindende for inkassoforetaket. Bestemmelsen innebærer at inkassoforetaket selv som profesjonell virksomhetsutøver – basert på en risikovurdering og opp mot egen inndrivingsprofil – kan forhåndsvurdere og -definere hvilke tiltak som er akseptable å utføre. Dersom inkassoforetaket og fordringshaveren er enige, kan imidlertid avtalen endres eller suppleres med mer pågående tiltak, så lenge tiltakene er innenfor lov og forskrift, herunder god inkassoskikk. En annen sak er at fordringshaveren, som eier av kravet, vil kunne instruere inkassoforetaket om at visse krav ikke skal følges opp, eller at visse krav skal inndrives særlig varsomt. Det må være opp til inkassoforetaket å sørge for bestemmelser i oppdragsavtalen som sikrer vederlag fra fordringshaveren der fordringshaverens instruksjoner fører til at inkassogebyrene ikke blir dekket av skyldneren. Etter *fjerde ledd* skal inkassoforetaket kunne si opp avtalen dersom fordringshaveren oppfordrer til inndrivning i strid med god inkassoskikk eller regelverket for øvrig. Begrepet «regelverket for øvrig» omfatter både inkassoloven, inkassoforskriften og annet regelverk, som foreldelsesloven og tvangsfullbyrdelsesloven.

Plikten etter *andre ledd* til å angi hvor lenge oppdraget består, skal sikre at inkassoforetaket ikke inndriver kravet lenge etter at avtalen er inngått, uten dokumentasjon på at oppdraget fortsatt består.

I andre ledd er det også foreslått at oppdragsavtalen skal angi rutiner for å hindre inndrivning av urettmessige krav. Det foreslås ikke noen nærmere angivelse av hvordan rutinene skal være. Rutinene vil dermed kunne tilpasses oppdragsgiveren og inkassoforetaket. Det vil også kunne gis anbefalinger i rundskriv eller bransjenormer. I *fjerde ledd* er det foreslått at inkassoforetaket skal kunne si opp avtalen dersom fordringshaveren i ikke ubetydelig utstrekning oversender urettmessige krav eller vesentlig bryter rutiner for å hindre inndrivning av urettmessige krav. Arbeidsgruppen har for øvrig foreslått visse rutiner for å hindre inndrivning av urettmessige krav og for innsigelsesbehandling i lovforslaget § 23. I § 23 første ledd fjerde punktum er det foreslått at kravet skal tilbakeføres til fordringshaveren dersom inkassoforetaket ikke får svar fra fordringshaveren på spørsmål om kravets rettmessighet.

I lovforslaget § 22 fjerde ledd er det foreslått at hovedstolen eller forfalte terminbeløp skal dekkes først ved delbetalinger, hvis ikke skyldneren har bedt om annet. I en oppdragsavtale kan det avtales i hvilken rekkefølge renter og

inkassogebyrer skal dekkes, hvis ikke skyldneren har bedt om en spesiell dekningsrekkefølge. Det kan også avtales hvordan gebyrene skal inndrives, dersom de etter dekningsrekkefølgen skal dekkes sist. Det vil være av avgjørende økonomisk betydning for inkassoforetakene å sikre at de får betalt for arbeidet de utfører. I lovforslaget § 21 tredje ledd foreslår et flertall at fremmedinkassoforetak ikke kan dekke rettslige kostnader for fordringshaveren, men at det ikke gjelder når kravet som inndrives rettslig, bare gjelder inkassogebyr. Regelen innebærer et forbud mot å avtale no cure no pay for rettslige kostnader, bortsett fra hvis kravet bare gjelder inkassogebyr. Inkassoforetak vil derfor kunne inndrive inkassogebyr rettslig uten økonomiske konsekvenser for fordringshaveren.

Inkassoforetaket og fordringshaveren kan også avtale hvem som skal betale for inndrivingskostnadene der skyldneren ikke betaler gebyr, f.eks. fordi inndringen ikke lykkes eller skyldneren var mindrerårig da kravet ble pådratt, se forskriftsforslaget § 16.

I lovforslaget § 3 andre ledd har arbeidsgruppen foreslått at bestemmelsene i § 22 andre ledd første og andre punktum, § 28 første ledd og § 29 kan fravikes ved avtale mellom fordringshaveren og inkassoforetaket. For øvrig vil ikke loven kunne fravikes i oppdragsavtalen.

Finanstilsynet vil ha innsyn i oppdragsavtalen, jf. finansstilsynsloven § 3 andre ledd andre punktum, og vil føre tilsyn med at bestemmelsen etterleves. Arbeidsgruppen har kommet til at brudd på bestemmelsen ikke bør kunne sanksjoneres med overtredelsesgebyr og straff. Bestemmelsen er ment å gi veiledning for hvordan en forsvarlig oppdragsavtale skal utformes, og må suppleres med de alminnelige avtalerettslige reglene. Bestemmelsen har ingen direkte virkning overfor skyldneren, men innholdet i avtalen vil gi Finanstilsynet en sterk indikasjon på hvordan inndrivingsprosessene utføres overfor skyldneren, og foretakets forståelse av inkassoregelverket for øvrig. Avtalebetingelsene vil dermed kunne inngå i en tilbakekalls-vurdering av foretakets eller den fagansvarliges bevilling.

Til § 26

Hensynene bak forbudet mot økonomisk involvering i inkassokrav er at inkassoforetakets økonomiske interesser verken skal påvirke valget mellom inkassotiltak eller prioriteringene mellom ulike krav som foretaket har til inndrivning, og at skyldnerne skal kunne ha tillit til innsigelsesbehandling og andre vurderinger av kravets rettmessighet. Forbudet følger i all hovedsak av gjeldende rett, se punkt 8.2.7. Den foreslåtte bestemmelsen gjelder bare for fremmedinkasso. Ved oppkjøps- og egeninkasso eier inkasso-

foretaket kravet, og det gir da liten mening å regulere foretakets økonomiske involvering.

Den foreslåtte bestemmelsen gjelder for det enkelte inkassoforetaket. Det vil ikke være i strid med bestemmelsen om konsernet er økonomisk involvert, f.eks. dersom et foretak i samme konsern som inkassoforetaket eier kravet. Et flertall i arbeidsgruppen foreslår imidlertid at det i slike tilfeller bare skal kunne kreves oppkjøps- og egeninkassogebyr, se forskriftsforslaget § 7 a andre ledd og punkt 9.4.

I *første punktum* foreslås det å slå fast at fremmedinkassoforetak ikke skal være økonomisk involvert i et inkassokrav. Forbudet gjelder både det å ta på seg eksterne inkassoppdrag når inkassoforetaket allerede er involvert i kravet, og det å involvere seg økonomisk i et eksternt krav som inkassoforetaket allerede har til inndrivning. Avtaler om at inkassoforetaket skal få rimelig provisjon beregnet ut fra inndrevet beløp, skal ikke anses som økonomisk involvering etter bestemmelsen. Det vil heller ikke være i strid med bestemmelsen om det avtales at deler av hovedstolen tilfaller inkassoforetaket som vederlagsbetaling når denne betales av skyldneren (motregning). Bestemmelsen er heller ikke til hinder for at fordringshavere bruker løsningsgrad og løsningsstid som kriterier i konkurranse om oppdrag, og at inkassoforetaket slik har økonomiske interesser i at kravet inndrives raskt. Bestemmelsen omfatter heller ikke betalingsutsettelse eller avdragsordninger, eller refinansiering som fordringshaveren selv gir.

I *andre punktum* foreslås det presisert to viktige regler som uansett ville fulgt av første punktum; at fremmedinkassoforetak verken skal yte eller formidle lån til skyldnere eller skyldneres nærstående eller kjøpe krav av fordringshavere. I dag gjelder forbudet mot formidling av lån hvis inkassoforetaket på noen måte har økonomisk interesse i formidlingen, eller hvis skyldneren har flere inkassosaker og det bare formidles lån til dekning av noen av dem. Som det er redegjort for i punkt 8.2.7, foreslår arbeidsgruppen at forbudet mot formidling av lån skal gjelde uten disse forbeholdene.

Til § 27

*Riksheim*s forslag til § 27 gjelder regulering av pay back. Pay back er drøftet bredt i punkt 6.9, og det framgår der at Bjønness, Flock, Stensrud og Christophersen ikke foreslår noen regulering av pay back.

Etter inkassoforskriften § 2-1 kan en fordringshaver aldri kreve høyere samlet erstatning for kostnader ved å engasjere en inkassator og for andre kostnader ved utenrettslig inndrivning enn det som følger av §§ 2-2 til 2-6. Normal

praksis er at inkassoforetaket belaster skyldneren det fulle inkassosalæret. Det betyr at når saken oversendes til inkasso, så vil normalt sett fordringshaverens påløpte purregebyr strykes, slik at det inngår i (konsumeres av) inkassogebyret. En andel av inkassosalæret består således av konsumerte purrekostnader som i teorien kan tilbakeføres fordringshaveren. Avtalemessig kan fordringshaveren og inkassoforetaket fordele erstatningen fra skyldneren seg imellom innenfor grensen for maksimalsatsene. Etter gjeldende regelverk kan det derfor lovlig inngås avtale mellom fordringshaveren og inkassoforetaket om tilbakeføring av purrekostnader som er avkrevd skyldner før oversendelse til inkasso (pay back).

Etter forskriftsforslaget § 6 skal ikke lenger fordringshaverens purregebyr konsumeres ved oversendelse til inkasso, men komme i tillegg til gebyret for betalingsoppfordring som inkassoforetaket avkrever skyldneren. Med denne løsningen bortfaller i realiteten pay back slik vi kjenner det i dag, fordi fordringshaverens purrekostnader ikke lenger inngår i samlet maksimalt salærkrav, men kommer i tillegg (akkumuleres) til gebyret for betalingsoppfordringen. Dermed skyldneren betaler kravet inkludert gebyr for purringer, inkassovarsel og betalingsoppfordring, får fordringshaveren dekket sine kostnader til purringen.

Bestemmelsen innebærer i praksis at inkassoforetaket skal beholde gebyrer for purringer som foretaket selv har sendt, og gebyrer for inkassovarsler, betalingsoppfordringer og andre gebyrer som er foreslått i forslaget til inkassoforskriften kapittel 2.

Det gir bare mening å forby pay back ved fremmedinkasso, siden fordringshaveren og inkassoforetaket er samme juridiske subjekt ved oppkjøps- og egeninkasso.

Forbudet gjelder overføring av kontanter, varer og tjenester til fordringshaveren selv, fordringshaverens nærstående og administrative foretak som utfører oppdrag for en fordringshaver. Med «nærstående» menes nærstående som er omfattet av definisjonen av nærstående i aksjeloven § 1-5, likevel slik at det i konsernforhold ikke er nødvendig at morselskapet er et norsk aksjeselskap. Forbudet mot pay back gjelder allerede administrative foretak som utfører oppdrag for fordringshavere, se Finanstilsynets rundskriv 5/2014 Retningslinjer for inkassators adgang til å inngå avtaler om tilleggsytelser i forbindelse med inkassooppdrag – «pay back» punkt 5.

Med «inndrevne krav» i *tredje ledd første punktum* menes både hovedstol, renter og inndrivingskostnader som er avtalt mellom skyldneren og fordringshaveren, og forsinkelsesrenter etter forsinkelsesrenteloven.

Med «betalte gebyr for purringer som fordringshaveren selv har sendt» presiseres det at forslaget ikke er til hinder for overføring av betalte gebyrer for purringer som fordringshaver selv har sendt uten involvering av et inkassoforetak. Kriteriet «selv har sendt» innebærer med andre ord at fordringshaveren ikke kan kreve tilbakeføring av gebyr dersom inkassoforetaket har sendt purringene på vegne av fordringshaveren. Overføring av gebyr for purringer som fordringshaveren selv har sendt, forutsetter at skyldneren faktisk har betalt gebyret.

«[T]jenester som gjør inndringen mer effektiv eller kvalitativt bedre» viderefører gjeldende avgrensning i hvilke tjenester inkassoforetak kan yte til fordringshaveren, jf. tolkningsuttalelse 21. januar 2011 fra Justisdepartementets lovavdeling (referanse 2010/10915).

Det er foreslått en forskriftsbestemmelse som nærmere regulerer hvilke tjenester inkassoforetaket vederlagsfritt kan yte, se forskriftsforslaget § 30. Listen er uttømmende. Tjenester som inkassoforetaket gir oppdragsgiver utover de som er nevnt, kan ikke gis uten vederlag. Det er anledning for at inkassoforetaket motregner sitt vederlag for disse tjenestene i eventuelle purregebyr fordringshaver har til gode å få tilbakeført. For at det skal være noen realitet i begrensningen av tillatte vederlagsfrie tilleggsytelser, må foretakene foreta en konkret og begrunnet vederlagsberegning av øvrige tjenester, hvor både indirekte og direkte kostnader inngår.

Til § 28

§ 28 om fremmedinkassoforetaks rett og legitimasjon til å representere fordringshaveren viderefører inkassoloven §§ 13 og 14.

Til § 29

§ 29 om fremmedinkassoforetaks opplysningsplikt overfor fordringshaveren viderefører inkassoloven § 15.

Til § 30

Taushetspliktbestemmelsen viderefører inkassoloven § 28 første til tredje ledd, likevel slik at «hjelpere» foreslås erstattet med «andre som utfører oppgaver på vegne av inkassoforetaket». «[A]ndre som utfører oppgaver på vegne av inkassoforetaket», omfatter særlig kontraktsmedhjelpere, se lovforslaget § 9 og punkt 4. Forslaget bygger på endringer i inkassoloven § 28 andre ledd som ikke ennå er trådt i kraft.

Til § 31

Bestemmelsen om innhenting av taushetsbelagte opplysninger fra folkeregisteret tilsvarer til dels inkassoloven § 28 fjerde ledd om utlevering av kontaktopplysninger for dødsbo. Dette leddet er ikke trådt i kraft. Arbeidsgruppen foreslår imidlertid at inkassoforetaket også kan begjære opplysninger om foreldre og foreldreansvar og opplysninger om vergemål og stadfestet fremtidsfullmakt utlevert.

Bestemmelsen vil gi et unntak fra taushetspliktbestemmelsen i folkeregisterloven § 9-1. Etter denne er ikke folkeregistrerte opplysninger om vergemål og stadfestet fremtidsfullmakt taushetsbelagt, men opplysningene er foreslått gjort taushetsbelagt i høringsnotat fra Justis- og beredskapsdepartementet fra november 2018.

Bestemmelsen er behandlet nærmere i punkt 11.8.

Til § 32

Bestemmelsen viderefører inkassoloven § 8, men med visse endringer.

I *første ledd første punktum* foreslås plikten til å følge god inkassoskikk inntatt. Bestemmelsen viderefører inkassoloven § 8 første ledd, men er forenklet språklig. Som etter gjeldende rett plikter både inkassoforetak og fordringshavere å følge god inkassoskikk.

I *første ledd andre punktum* foreslås det en presisering av kravet til god inkassoskikk, ved at inndrivningen skal være forsvarlig og hensynsfull overfor både fordringshaveren og skyldneren, og at både fordringshaverens og skyldnerens interesser i rimelig utstrekning skal ivaretas. Dette følger allerede av gjeldende rett, men etter arbeidsgruppens syn er det ønskelig om lovteksten gir noe mer veiledning om hva god inkassoskikk-normen innebærer. I forsvarlig ligger det bl.a. krav til sannferdig og etterrettelig opptreden, at skyldnerens svake posisjon ikke skal utnyttes ved manipulasjon eller på andre måter, jf. Ot.prp. nr. 2 (1987–1988) s. 110, og at inkassoforetak skal følge opp alle fordringshaveres krav hvis ikke saklige grunner tilsier annet. Det vil kunne være i strid med god inkassoskikk dersom et inkassoforetak følger opp konserninterne krav tettere enn krav eid av andre fordringshavere. Inndrivning av konserninterne krav er nærmere omtalt i punkt 9, og Bjønness, Riksheim, Stensrud og Christophersen foreslår at det ved inndrivning av konserninterne krav bare skal kunne tas gebyr som ved oppkjøps- og egeninkasso, se forskriftsforslaget § 7 a andre ledd. For øvrig foreslår arbeidsgruppen en egen bestemmelse om fremmedinkassoforetaks økonomiske involvering i lovforslaget § 26.

Formålet med inkasso er å inndrive pengekravet og slik sett å ivareta fordringshaverens interesser. Men skyldnerens interesser skal også ivaretas i rimelig utstrekning. For eksempel vil avtaler mellom et inkassoforetak og en fordringshaver som setter skyldneren i en dårligere økonomisk posisjon enn nødvendig, kunne anses å være i strid med bestemmelsen ved at skyldnerens interesser ikke ivaretas. Det samme gjelder bruk av tyngre inkassotiltak før lettere tiltak er forsøkt.

Andre ledd første punktum, om at det er i strid med god inkassoskikk å bruke inkassometoder som utsetter noen for urimelig påtrykk, skade eller ulempe, viderefører inkassoloven § 8 andre ledd. I *andre ledd andre punktum* foreslås det presisert at det også er i strid med god inkassoskikk å bryte bestemmelse gitt i eller i medhold av inkassoloven under inndrivning av forfalte pengekrav. Det siste følger allerede av gjeldende rett, se eksempelvis kjennelse fra Borgarting lagmannsrett 17-084573 s. 27, men arbeidsgruppen mener at det av pedagogiske grunner bør inntas i loven.

I *tredje ledd* foreslås det en forskriftshjemmel. Forskriftshjemmelen skal dekke de foreslåtte bestemmelsene i forskriftsforslaget kapittel 3.

Når det gjelder konsekvenser for foretakene ved brudd på god inkassoskikk, vises det til forslaget om bortfall av krav på kostnadsdekning i § 37 andre ledd første og andre punktum og forslaget til bestemmelser om tilbakekall av foretaksbevilling, personlig inkassobevilling og godkjenning av fagansvarlig, overtredelsesgebyr og straff i §§ 45, 46 og 47, se også merknadene til disse paragrafene og punkt 12.

Kravet til god inkassoskikk gjelder både for utenrettslig og rettslig inndrivning. Det anses ikke i strid med god inkassoskikk å inndrive småkrav rettslig, men det kan være betenkelig ikke å forsøke lempeligere tiltak først. Når det gjelder forebygging av unødvendig rettslig inndrivning, foreslår arbeidsgruppen flere tiltak i lovforslaget § 21, se også punkt 5.2.5.

Det er redegjort for gjeldende rett om god inkassoskikk og behov for presisering i punkt 8.1 og 8.2.1.

Til § 33

Etter gjeldende rett vil god inkassoskikk-normen i inkassoloven § 8 tilsi at det etter omstendighetene skal tas hensyn til skyldnere som er i en særlig vanskelig situasjon, se punkt 8.1, men en lettere tilgjengelig bestemmelse vil trolig gi større oppmerksomhet rundt behovet for å tilpasse inndri-

vingen og slik også større etterlevelse. Lovforslaget § 33 foreslås å gjelde både ved egen- og fremmedinkasso.

Mulige tilpasninger i inndringen ut fra en vanskelig situasjon vil bl.a. kunne være midlertidig berostillelse i inndringen, utsatt begjæring av tvangsfullbyrdelse, stans i telefoner og oppsøk til skyldneren, tilbakeføring av saken fra inkassoforetaket til fordringshaveren og frafall av gebyrer. Forhold som etter omstendighetene kan innebære en «særlig vanskelig situasjon av andre årsaker», omfatter bl.a. nærståendes død, alvorlige sykdom, alvorlige ulykke eller institusjonsopphold, nylig tap av bolig eller arbeid (slik at skyldneren er bostedsløs eller arbeidsledig), og nylig samlivsbrudd dersom samlivsbruddet medfører en midlertidig svært vanskelig økonomisk situasjon. Også andre omstendigheter vil kunne innebære en særlig vanskelig situasjon etter bestemmelsen. Tilpasninger til en særlig vanskelig situasjon forutsetter at inkassoforetaket eller fordringshaveren er kjent med forholdene, og i praksis vil det ofte være opp til skyldneren å opplyse om og ev. dokumentere forholdene. Hvor strenge dokumentasjonskrav som kan stilles, vil særlig bero på hvilke tilpasninger i inndringen skyldneren ber om, og hvor kurant de er å etterkomme, om det er grunn til å tvile på skyldnerens anførsler, den praktiske muligheten for å framskaffe dokumentasjon og hvor kritisk skyldnerens situasjon er. Rigide dokumentasjonskrav dersom det ikke er grunn til å tvile på at skyldneren er i en svært vanskelig situasjon og skyldneren bare ber om små tilpasninger, kan ses som en omgåelse av bestemmelsen og kan dessuten være i strid med god inkassoskikk.

Formuleringen «i rimelig utstrekning» innebærer at det må tas en helhetsvurdering av om inndringen bør tilpasses, og hvilke tilpasninger som vil være rimelige og hensiktsmessige, forholdene tatt i betraktning. Bestemmelsen vil kunne ses i sammenheng med lovforslaget § 34 om skyldnere som unndrar seg forpliktelsene sine. For eksempel vil en skyldner med en mindre alvorlig sykdom som forsøker å unndra seg forpliktelsene sine, kunne følges opp på ordinær måte. Er skyldneren i fengsel og kravet gjelder erstatning for det samme forholdet som skyldneren er straffet for, vil fengselsoppholdet neppe gi grunn til tilbakeføring av saken til fordringshaveren. En annen sak er at inndrivning overfor skyldnere som er i fengsel, vil kunne være uhenksiktsmessig dersom inndringen ikke kan gi resultater og saken derfor påføres unødvendige kostnader. I disse tilfellene vil det kunne være mest hensiktsmessig om inkassoforetaket, eventuelt i samråd med fordringshaveren, berostiller inndringen av kravet inntil videre. Dersom det er fare for foreldelse av kravet, foreslås det egne regler om dette i lovforslaget § 21.

Til § 34

I bestemmelsen foreslås det at inndringen i rimelig utstrekning kan tilpasses dersom det går klart fram at skyldneren søker å unndra seg forpliktelsene sine. Blant annet kan inndringen være mer pågående enn ellers. Bestemmelsen innebærer at god inkassoskikk-normen er mindre streng når det gjelder denne gruppen av skyldnere. Det skal en del til for at bestemmelsen kommer til anvendelse, og også overfor denne gruppen skyldnere vil god inkassoskikk-normen sette grenser for inndringen, selv om normen som nevnt er mindre streng. For eksempel kan ikke inkassoforetaket eller fordringshaveren opptre uredelig ved å for eksempel ta i verk hardhendte inkassotiltak for å framtinge betaling eller true med å gjøre kravet kjent overfor skyldnerens nærstående.

Skyldnerens forsøk på å unndra seg forpliktelsene sine omfatter bl.a. unndragelse av midler, forfordeling mellom fordringshavere, trenering, framsettelse av åpenbart uholdbare innsigelser og det at skyldneren gjør seg utilgjengelig. Forsøk på å unndra seg forpliktelsene kan bl.a. tilsi tettere oppfølging, som hyppigere henvendelser og oppsøk, og raskere begjæring av tvangsfullbyrdelse. Bestemmelsen gir ikke grunnlag for å fravike bestemmelsene i forskriftsforslaget §§ 18 eller 19. Vilkårene om forsøk på å unndra seg forpliktelsene tilsvarer delvis vilkårene i inkassoloven § 12 andre ledd. Etter inkassoloven § 12 andre ledd kan bestemmelsene i §§ 9 til 11 om inkassovarsel og betalingsfrist, betalingsoppfordring og plikter før rettslig inndrivning fravikes i den utstrekning det er fare for at dekningsmulighetene ellers helt eller delvis vil bli forspilt, dersom det går klart fram at skyldneren søker å unndra seg betalingen, eller det foreligger andre særlige forhold. Inkassoloven § 12 andre ledd foreslås videreført i lovforslaget § 20.

Lovforslaget § 34 viderefører i store trekk gjeldende rett, selv om forslaget gir mer konkret veiledning til foretakene, se punkt 8.1.

Til § 35

Første ledd første og andre punktum og andre til femte ledd gjelder for alle som inndriver forfalte pengekrav, mens *første ledd tredje og fjerde punktum og sjette ledd* bare gjelder for inkassoforetak.

I *første ledd første punktum* foreslås det at kommunikasjonen med skyldnerne skal være høflig, etterrettelig, forståelig og i rimelig utstrekning tilpasset skyldneren. Kravet om at kommunikasjonen skal være forståelig, gjelder generelt, men kommunikasjonen med den enkelte skyldneren bør i rimelig utstrekning tilpasses, f.eks. hvis skyldneren har

kognitive vanskeligheter eller ikke forstår norsk. Arbeidsgruppen viser i denne sammenheng til Ot.prp. nr. 63 (2004–2005) punkt 7.4, hvor departementet framhever betydningen av at inkassoforetakene benytter et språk som skyldnerne forstår. Bruk av fremmedspråk vil etter omstendighetene kunne være i strid med god inkassoskikk. Mange av skyldnerne har lite ressurser, og kommunikasjonssvikt vil kunne få direkte økonomiske følger for dem. Finanstilsynet stiller etter dette som vilkår at inkassoforetaket kan kommunisere på norsk, og det er lagt til grunn at dette vilkåret ikke er i strid med EØS-retten. Unntaksvis kan inkassoforetakene også kommunisere på svensk og dansk hvis skyldneren forstår disse språkene. Arbeidsgruppen foreslår ikke et krav til oversetting og tolking, men enkle budskap bør kunne formidles på engelsk dersom skyldneren ikke forstår norsk. Kravet om forståelig kommunikasjon vil gjelde både generell informasjon og henvendelser om konkrete saker. Kommunikasjon med den enkelte skyldneren om konkrete saker bør i utgangspunktet være konkret, særlig når det gjelder hva skyldneren skal foreta seg, og svar på spørsmål. Intetsigende svar på saklige spørsmål fra skyldneren vil verken være høflig eller forståelig.

Unødvendig pågående inndrivning vil kunne være «urimelig påtrykk», og dermed i strid med god inkassoskikk. Subjektive forhold hos skyldnere kan tilsa varsomhet eller mer pågående inndrivning, jf. lovforslaget §§ 33 og 34.

Plikten til å besvare henvendelser innen rimelig tid i *første ledd andre punktum* må avgrenses der skyldneren gjentatte ganger henvender seg om det samme spørsmålet. I slike tilfeller må det kunne vises til tidligere svar, og at ytterligere henvendelser om dette spørsmålet ikke vil bli besvart.

I *første ledd tredje og fjerde punktum* foreslås det presisert at inkassoforetak skal være tilgjengelig for skyldnere på telefon, og at informasjon om telefonnummer og telefontider skal gis i varsler til skyldneren og på inkassoforetakets nettsider. Arbeidsgruppen foreslår ikke å stille detaljerte krav til tilgjengelighet. Behovet for tilgjengelighet vil kunne variere med inkassovirkosomhetens omfang, og det er mulig at teknologisk utvikling og endringer i skyldneres preferanser over tid vil føre til redusert behov for å kontakte inkassoforetakene på telefon. I kravet om at inkassoforetakene skal være tilgjengelig, ligger det imidlertid et krav om at foretaket reelt sett skal være tilgjengelig, og at foretaket skal være tilgjengelig innen angitte tidspunkter. Det innebærer krav til tidspunktene skyldneren kan nå foretaket på telefon, og at foretaket ikke kan underbemanne kundebehandlingen slik at telefonkøene blir uforholdsmessige. Arbeidsgruppen legger til grunn at Finanstilsynet vil føre tilsyn med at bestemmelsen overholdes, samt gi nærmere retningslinjer i rundskriv ved behov.

Andre ledd gjelder plikt til å gi generell informasjon om inkassoregelverket og renter i den grad det kan komme til anvendelse i saken. Privatpersoner og foreninger som inndriver egne fordringer uten å ta renter og inkassogebyrer, vil f.eks. ikke ha plikt til å orientere om renter og gebyrer.

Tredje ledd gjelder plikt til å gi opplysninger om det enkelte kravet på forespørsel. Plikten vil gjelde under hele inndrivingsprosessen. Etter gjeldende rett har inkassoforetak plikt til å gi utfyllende opplysninger om kravet i betalingsoppfordringen, jf. inkassoloven § 10, men arbeidsgruppen foreslår at det skal gis nærmere opplysninger om hva kravet gjelder, i inkassovarselet og betalingsoppfordringen. Når det gjelder «hva kravet gjelder», vises det til merkna-den til § 15. I § 35 tredje ledd foreslås det imidlertid at skyldneren på forespørsel både skal opplyses om hva kravet gjelder, og tidspunkt for når en ubetalt ytelse ble levert. Arbeidsgruppen legger til grunn at «ytelse» er vidt og omfatter både varer, tjenester og lån. Der fordringen ikke er oppstått i kontraktsforhold, kommer imidlertid ikke dette alternativet til anvendelse. Arbeidsgruppen antar at det først og fremst er i kontraktsforhold det kan være behov for å angi tidspunkt nærmere. Arbeidsgruppen legger til grunn at inkassoforetaket også i dag må kunne forklare nærmere hva kravet gjelder, dersom skyldneren spør om det, slik at forslaget ikke innebærer utvidete plikter for inkassoforetaket.

Forslaget til *andre og tredje ledd* er teknologinøytralt. Opplysningene bør likevel gis i en form som er tilpasset skyldnerens forespørsel og behov. Ringer skyldneren og spør om hva kravet gjelder, bør svar gis muntlig. Ber skyldneren i et brev om alle opplysningene, bør svar gis skriftlig.

Fjerde ledd gjelder tidspunkt for når inkassoforetakene kan rette elektroniske og muntlige henvendelser (både telefonoppringninger og oppsøk) til skyldneren. Tidspunktene viderefører gjeldende praksis om telefonoppringninger og oppsøk, men arbeidsgruppen foreslår å utvide regelen til å gjelde elektroniske henvendelser, ut fra at skyldnere bør være i fred også for SMS og e-post-henvendelser mv. fra inkassoforetak sent på kvelden, om nettene, lørdag kveld og på offentlige fridager.

I *femte ledd første punktum* foreslås det at skyldneren skal varsles skriftlig i rimelig tid før oppsøk. Det følger allerede av Finanstilsynets rundskriv 19/2010 Retningslinjer for inkassoverksemder for å oppsøke skyldner at inkassoforetak skal varsle skyldneren skriftlig på forhånd om oppsøk kan bli aktuelt. I *femte ledd andre punktum* foreslår arbeidsgruppen at det i varselet skal opplyses om hvordan skyldneren kan betale kravet for å hindre oppsøket. Det siste følger ikke av gjeldende regler eller praksis. For øvrig må oppsøk selvsagt skje i henhold til ellers gjeldende regler. Det vil

blant annet si at oppsøk må skje innen tidspunktene som framgår av fjerde ledd, at god inkassoskikk og de generelle kravene til kommunikasjon i første ledd første punktum må følges, og at inkassoforetak må overholde taushetsplikten og reglene om inkassoforetaks forhold til skyldnere i forskriftsforslaget kapittel 3.

I *sjette ledd* foreslår arbeidsgruppen at inkassoforetak på forespørsel skal veilede skyldneren om håndtering av betalingsvanskeligheter. Veiledningsplikten kan ikke være omfattende. Først og fremst må inkassoforetaket veilede om hvordan skyldneren kan håndtere gjeld som inkassoforetaket har til inndrivning, og henvise til andre instanser hvor skyldneren kan få mer bistand.

Nærmere bestemmelser om kommunikasjon kan gis i bransjenorm eller rundskriv.

Det er redegjort nærmere for kommunikasjon med skyldnerne i punkt 8.2.2.

Til § 36

§ 36 om elektronisk kommunikasjon viderefører inkassoloven § 3 a.

Til § 37

Første ledd første punktum gir hovedregelen om plikt til å dekke kostnader og viderefører med visse endringer inkassoloven § 17. Hovedregelen om skyldnerens kostnadsansvar i inkassoloven § 17 gir skyldneren plikt til å erstatte fordringshaverens nødvendige kostnader ved utenrettslig inndrivning. Arbeidsgruppen foreslår at nødvendighetskravet skal utgå, og at dette erstattes med en plikt til å dekke rimelige kostnader. Rimelighetsbegrensningen gjelder først og fremst gebyrene som foreslås i forskriftsforslaget kapittel 2. Arbeidsgruppen foreslår at gebyrene vanligvis dekker kostnadene, men at det ikke legges til noen ekstra margin for eventuelle ekstrakostnader. For ordens skyld understreker arbeidsgruppen at rimelighetsbegrensningen ikke innebærer at inkassoforetaket skal foreta en skjønnsmessig vurdering av hvilke kostnader som skal kreves dekket innen de fastsatte gebyrene. Rimelighetsbegrensningen kan også ses i sammenheng med forslaget om adgang til å kreve dekning for faktiske kostnader i særtilfeller, jf. forskriftsforslaget § 3 andre ledd. I punkt 6 er det redegjort nærmere for arbeidsgruppens gebyrforslag, se også forskriftsforslaget kapittel 2 om skyldnerens ansvar for kostnader til utenrettslig inndrivning mv. med merknader.

I *første ledd andre punktum* foreslås det en hjemmel til å gi forskrifter med nærmere regler om plikten til å dekke kostnader og til å fastsette standardiserte gebyrer. Forskriftshjemmelen erstatter forskriftshjemplene i inkassoloven § 19 første og tredje ledd og § 20. Bestemmelsen er forenklet med sikte på å gi mer fleksibilitet i hvordan forskriftsbestemmelsene skal kunne utformes, og med sikte på at det skal kunne fastsettes standardiserte gebyrer. I *første ledd tredje punktum* foreslås det at det i særlige angitte tilfeller kan gis unntak fra plikten til å dekke inndrivingskostnader dersom tungtveiende hensyn til skyldneren taler for det. Denne bestemmelsen vil kunne gi hjemmel for forskriftsforslaget § 16 om at det ikke kan kreves inndrivingskostnader for krav som skyldneren har pådratt seg som mindreårig. Bestemmelsen vil også kunne gi hjemmel for forslaget om at det ikke kan kreves dekket inndrivingskostnader ved inndrivning av krav på under en krone, se forskriftsforslaget § 15.

Arbeidsgruppen foreslår at inkassoloven § 19 andre ledd og inkassoforskriften § 1-4 om forhøyelse av gebyrene ved egeninkasso når en advokat har den faglige ledelsen av inndrivningen, ikke videreføres. I punkt 3.4 er det redegjort for arbeidsgruppens syn om at advokater ikke har nødvendige kvalifikasjoner for å drive inkassovirksomhet.

Andre ledd første punktum om bortfall av gebyrer ved brudd på reglene om saksgangen og god inkassoskikk mv. viderefører inkassoloven § 17 andre og fjerde ledd, men bestemmelsene foreslås endret på enkelte punkter. En endring er at bestemmelsen foreslås å gjelde bortfall av alle inkassogebyrer. Etter ordlyden gjelder inkassoloven § 17 andre ledd og fjerde ledd første punktum inndrivingskostnader generelt, mens inkassoloven § 17 fjerde ledd andre punktum bare gjelder vederlag til en inkassator. En annen endring er at arbeidsgruppen foreslår at kostnadene ikke skal kunne kreves dekket, det vil si at skyldneren ikke skal måtte påberope seg retten til å slippe å betale. Etter ordlyden i inkassoloven § 17 fjerde ledd første punktum er det uklart om dette er regelen ved brudd på god inkassoskikk eller der et inkassoforetak har unnlatt å følge pålegg i forholdet til skyldnere etter § 30 tredje ledd. Har en skyldner betalt kostnader som et inkassoforetak har krevd dekket i strid med lovforslaget § 37 andre ledd, må det innbetalte tilbakebetales etter reglene i lovforslaget § 22 tredje ledd. Denne bestemmelsen vil bare gjelde for inkassoforetak, men arbeidsgruppen legger til grunn at det vil være i strid med god inkassoskikk dersom fordringshaverer som driver ordi- nær egeninkasso, beholder pengene.

Inkassoloven § 17 fjerde ledd er tolket slik at inkassosalæret skal frafalles i alle saker som skulle ha vært slått sammen, dersom inkassoforetaket har brutt kravet til sammenslåing. Dersom inkassoforetaket senere skal beregne salær for

disse sakene, må inkassoprosessen startes på nytt. Dette følger av Finansklagenemnda Inkassos uttalelse 2017-802 og Finanstilsynets rundskriv 1/2018 Retningslinjer for sammenslåing og varsling av krav. Arbeidsgruppen legger til grunn at det også vil følge av § 37 andre ledd første punktum.

I *andre ledd andre punktum* foreslås det at kravet på kostnadsdekning skal være i behold ved brudd på god inkassoskikk som ikke har kunnet ha noen konsekvenser for skyldneren. Etter praksis omfatter god inkassoskikk alle slags større og mindre feil i inndrivningen, og det oppfattes lite rimelig og lite treffende at rene bagateller som ikke har hatt noen konsekvenser for skyldneren, automatisk skal medføre at kravet på kostnadsdekning går tapt. Eksempler på bagateller er at det er opplyst feil rentesats når utregningen er riktig, at det er gitt feilaktige opplysninger som straks rettes, og at det er gitt enkeltstående upresise formuleringer når det som skal formidles, uansett går klart fram. Grensene for bagatellmessige feil må fastsettes nærmere i tilsyns- og nemndspraksis. Foruten ved rene bagateller vil bestemmelsen kunne komme til anvendelse der inkassoforetak av eget tiltak har rettet opp feilen før den har kunnet få noen konsekvenser for skyldneren. Unntaksregelen bør etter arbeidsgruppens syn være snever og så klar som mulig, slik at regelen ikke fører til usikkerhet i et stort antall saker.

Arbeidsgruppen antar at det ikke behøver å sendes nye varselbrev dersom det er gjort feil som er omfattet av regelen i andre ledd andre punktum, og at det ikke kan kreves gebyr for eventuelle slike brev.

Etter inkassoloven § 17 andre ledd kan ikke kostnadene kreves erstattet dersom skyldneren hadde innsigelser som det var rimelig grunn til å få vurdert før inndrivningen ble satt i verk. Dette gjelder selv om kostnadene påløp før innsigelsene ble satt fram, dersom ikke skyldneren burde satt dem fram tidligere. Arbeidsgruppen foreslår imidlertid i *andre ledd første punktum* at kostnadsdekning ikke skal kunne kreves dersom lovforslaget § 23 er overtrådt. Det innebærer for det første at det ikke kan kreves dekket kostnader dersom kravet er urettmessig, jf. § 23 første ledd første punktum, f.eks. fordi kravet aldri har eksistert, det er foreldet eller det er rettet mot feil person, og for det andre at det ikke kan kreves dekket kostnader dersom inndrivningen skulle vært stanset eller brakt inn for forliksrådet fordi innsigelser eller andre forhold har gitt grunn til tvil om kravets rettmessighet, jf. § 23 første ledd andre og fjerde punktum. Når det gjelder kostnader som er påløpt før innsigelsene ble framsatt, foreslås inkassoloven § 17 andre ledd andre punktum videreført i *andre ledd tredje punktum*, men med en endret formulering.

Tredje ledd viderefører med visse språklige endringer inkassoloven § 18 om kostnader ved regningsutstedelse.

Fjerde ledd om at rettergangslovgivningens regler om sakskostnader gjelder for kostnader ved rettslig inndrivning, viderefører inkassoloven § 21.

Etter inkassoloven § 17 tredje ledd kan ikke fordringshaveren kreve erstatning for vederlag til en inkassator dersom skyldneren har betalt innen betalingsfristen i et inkassovarsel etter § 9. Arbeidsgruppen foreslår at denne utgår, siden den antas å være unødvendig. Det følger innledningsvis av forslaget til § 15 første ledd at inkassoforetaket ikke kan sette i verk inkassotiltak dersom kravet er betalt innen betalingsfristen i inkassovarslet, og det følger av § 37 andre ledd første punktum at dekning av inndrivingskostnader ikke kan kreves dersom reglene i kapittel 3 – som omfatter § 15 om inkassovarsel – er overtrådt.

Arbeidsgruppen foreslår å bruke ordet «gebyr» om både gebyrmessig erstatning til fordringshaveren (den gjeldende inkassoforskriften kapittel 1) og om erstatning for vederlag/salær til inkassoforetak (den gjeldende inkassoforskriften kapittel 2). Arbeidsgruppens forslag til gebyrsystem går fram av forskriftsforslaget kapittel 2 med merknader, og det er nærmere redegjort for forslaget i punkt 6.

Til Kapittel 6 Nemndsbehandling av tvister i inkassosaker (§§ 38–42):

Kapitlet viderefører inkassoloven kapittel VII om nemndsbehandling av tvister i inkassosaker. Nemndsbehandling av tvister i inkassosaker har ikke inngått i arbeidsgruppens mandat, så det er stort sett bare foretatt tilpasninger til forslaget for øvrig. Arbeidsgruppen har ikke tatt med forskriftshjemmelen i inkassoloven § 27 i lovforslaget. Det er ikke gitt noen forskrift i medhold av forskriftshjemmelen til nå, og arbeidsgruppen antar da at forskriftshjemmelen er overflødig, og at forenklingshensyn tilsier at den utgår. Dersom den skal videreføres, må henvisningene tilpasses endringer i loven.

Til § 43:

Første ledd, der det slås fast at Finanstilsynet fører tilsyn med inkassovirksomheten etter finanstilsynsloven, viderefører inkassoloven § 30 første ledd.

Andre og tredje ledd, som på nærmere vilkår blant annet gir Finanstilsynet hjemmel til å pålegge foretakene å endre praksis og å forby inkassovirksomheten, viderefører inkassoloven § 30 tredje og fjerde ledd.

Til § 44

Forslaget om inkassoforetakets og fagansvarliges opplysningsplikt til Finanstilsynet i *første ledd* er nytt. Hensikten med bestemmelsen er særlig å presisere opplysningsplikten i forbindelse med opphør av virksomheten. Foretakene har ellers opplysningsplikt etter finanstilsynsloven § 3 andre og tredje ledd.

Andre ledd om opplysningsplikt overfor Finanstilsynet ved skifte av fagansvarlige, daglig leder, styremedlemmer mv. viderefører inkassoloven § 5 femte ledd.

I *tredje ledd* foreslås det en hjemmel til å gi forskrift om plikt for fagansvarlige og inkassoforetak til å holde tilsynsmyndigheten orientert om inkassovirksomheten. Bestemmelsen viderefører forskriftshjemmelen i inkassoloven § 6 andre ledd, bortsett fra at inkassobevillingshavere foreslås endret til fagansvarlige og inkassoforetak.

Til § 45

Første ledd viderefører inkassoloven § 31, men er tilpasset forslaget til § 6, og det at inkassoloven § 6 første ledd ikke foreslås videreført i nåværende form. Videre er det foreslått enkelte endringer etter mønster fra eiendomsmeglingsloven § 8-2. Ordet «inndragning» foreslås endret til «tilbakekall», ettersom «inndragning» nå ofte brukes om andre typer reaksjoner (inndragning av utbytte mv.).

Andre ledd gir Finanstilsynet mulighet til å oppnevne en forvalter til å slutføre oppdrag etter loven dersom en foretaksbevilling tilbakekalles. Bestemmelsen er utformet etter mønster av eiendomsmeglingsloven § 8-2 tredje ledd, likevel slik at det foreslås at Finanstilsynet og ikke departementet kan treffe enkeltvedtak etter tredje punktum. Bestemmelsen er nærmere omtalt i punkt 10.2.2.

Tredje ledd gjelder tilbakekall av personlig inkassobevilling, mens *fjerde ledd* gjelder tilbakekall av godkjenning som fagansvarlig. En fagansvarlig som ikke anses egnet og kvalifisert til å ivareta fagansvaret, skal beholde den personlige inkassobevillingen dersom vedkommende anses egnet og kvalifisert til å utføre alle slags inkassooppgaver i samsvar med lov, forskrifter og god inkassoskikk. Skillet mellom egnethetsvurderingen for personlige bevillingshavere og fagansvarlige og behov for ulike tilbakekallsregler for disse er nærmere behandlet i punkt 2.3.2.

Til § 46

Det er redegjort for overtredelsesgebyr i punkt 12.2. Innledningsvis i § 46 går det fram at det er Finanstilsynet som skal kunne ilegge overtredelsesgebyr, og at overtredelsesgebyr bare skal kunne ilegges overfor inkassoforetak. Arbeidsgruppen legger til grunn at det er naturlig at det er Finanstilsynet som skal kunne ilegge overtredelsesgebyr, når det er Finanstilsynet som har tilsyn med inkassoforetakene. Finanstilsynet har også adgang til å ilegge overtredelsesgebyr på flere andre virksomhetsområder.

Handlingsnormene som foreslås omfattet av *første ledd*, gjelder for en stor del vesentlige plikter inkassoforetaket har i forhold til skyldnerne og fordringshaverne. Det foreslås dessuten at brudd på brudd på bestemmelsen om bruk av kontraktsmedhjelpere og brudd på plikter overfor Finanstilsynet skal kunne føre til ileggelse av overtredelsesgebyr.

Det foreslås ikke noe krav om at overtredelsene skal være grove. Overtredelsesgebyr bør beholdes alvorlige saker, men alvoret vil kunne skyldes at det er systematiske feil eller mange saker, spesielt om inkassoforetaket ikke selv har avdekket og rettet feilene og tilbakebetalt eventuelt for høye inndrevne gebyr til skyldnerne. God inkassoskikk er til en viss grad en dynamisk norm, se lovforslaget § 32, merknaden til denne og punkt 8.1, og overtredelsesgebyr bør ikke ilegges for brudd på god inkassoskikk i tilfeller hvor det aktuelle innholdet i normen ikke er etablert på forhånd, for eksempel i lov, forskrift, offentliggjorte tilsynssaker, rundskriv eller praksis fra Finansklagenemnda Inkasso.

Påbud, forbud eller vilkår som nevnt i *andre ledd* vil typisk være gitt i enkeltvedtak. Men påbud, forbud eller vilkår som ikke er gitt i enkeltvedtak, vil også være omfattet av bestemmelsen.

Med konserner menes i *tredje ledd andre punktum* konserner som er omfattet av konserndefinisjonen i aksjeloven § 1-3, likevel slik at morselskapet ikke behøver å være et norsk aksjeselskap.

Arbeidsgruppen foreslår i *fjerde ledd* at overtredelsesgebyr skal kunne ilegges inntil fem år etter at overtredelsen er opphørt. Det er redegjort kort for forslaget i punkt 12.2.7.

Arbeidsgruppen foreslår ikke at fysiske personer skal kunne ilegges overtredelsesgebyr. Dette er nærmere begrunnet i punkt 12.2.4.

Til § 47

Straffebestemmelsen etter den gjeldende inkassoloven er i lovens § 32. Arbeidsgruppen foreslår ut fra sammenhengen med andre forslag – særlig oppdelingen av inkassoloven §§ 4, 5 og 6, de nye pliktene og forslaget om overtredelsesgebyr – en endring i hvilke bestemmelser som skal være omfattet av straffebestemmelsen.

I *første ledd* foreslås inndelingen mellom bokstav a) og b) videreført. Overtredelsene som er omfattet av bokstav b), kan bare straffes ved gjentatte overtredelser eller dersom overtredelsen er grov. Overtredelsene i bokstav a) gjelder taushetsplikt og plikter overfor Finanstilsynet. Overtredelsene i bokstav b) gjelder vesentlige plikter overfor skyldnere og fordringshavere om saksgangen (herunder klientmiddelbehandling), god inkassoskikk og dekning av inndrivingskostnader.

Utøvelse av inkassovirksomhet uten nødvendig bevilling er straffbart etter straffeloven § 167. Her er strafferammen bot eller seks måneders fengsel. Arbeidsgruppen foreslår derfor ikke at utøvelse av inkassovirksomhet uten nødvendig bevilling også skal være straffbart etter inkassoloven. Brudd på virksomhetsvilkårene kan heller følges opp ved pålegg om endring, tvangsmulkt eller tilbakekall av bevilling enn ved straff. Når det gjelder avtaleforholdet mellom fordringshaveren og inkassoforetaket, legger arbeidsgruppen til grunn at brudd må følges opp sivilrettslig. Det gjelder også brudd på bestemmelsen om oppdragsavtale i lovforlaget § 25.

Strafferammene foreslås beholdt, men det foreslås i *tredje ledd* at skyldkravet endres fra uaktsomhet til grov uaktsomhet. Etter straffeloven § 27 første ledd kan foretaket straffes når et straffebud er overtrådt av noen som har handlet på vegne av et foretak. Det gjelder selv om ingen enkeltperson har utvist skyld.

For øvrig vises det til nærmere drøftelse i punkt 12.3.

Til § 48

I *første ledd* foreslås det at loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer, og at Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

I *andre ledd* foreslås det at den gjeldende inkassoloven oppheves fra samme tid.

Til § 49

I *første ledd* foreslås det en tilsvarende overgangsregel som den som ble gitt da den gjeldende inkassoloven ble vedtatt, jf. inkassoloven § 28 første ledd.

Andre og tredje ledd gir overgangsordninger for nåværende innehavere av personlig inkassobevilling og faktiske ledere, i lys av at det foreslås strengere vilkår for å få personlig inkassobevilling og godkjenning som fagansvarlig. Innehavere av personlig inkassobevilling bør kunne praktisere i medhold av bevillingen i en overgangsperiode mens det etableres en ordning med inkassofaglig prøve og forutgående kurs og bevillingshaverne får tid til å forberede seg til og gjennomføre prøven. Arbeidsgruppen foreslår at overgangsperioden for innehavere av personlig inkassobevilling skal være på tre år fra loven trer i kraft. Nåværende faktiske ledere i fremmedinkassoforetak bør i en overgangsperiode anses å oppfylle vilkårene for fagansvarlige, selv om de ikke oppfyller kravet om ettårig høyere utdanning og inkassofaglig prøve for fagansvarlige i fremmedinkassoforetak. Dette fordi inkassoforetakene fortsatt må kunne utøve virksomheten samtidig som det etableres en prøve med forutgående opplæring for fagansvarlige og de fagansvarlige får rimelig tid til å oppfylle kravene. Arbeidsgruppen foreslår at overgangsperioden for faktiske ledere i fremmedinkassoforetak skal være på fire år fra loven trer i kraft, forutsatt at de fyller vilkårene om personlig inkassobevilling. Tilsvarende bør nåværende faktiske ledere i oppkjøps- og egeninkassoforetak i en overgangsperiode anses å oppfylle vilkårene før de får inkassobevilling. Arbeidsgruppen foreslår at overgangsperioden for faktiske ledere i oppkjøps- og egeninkassoforetak skal være på tre år fra loven trer i kraft. Årsaken til at det foreslås et år lenger overgangsperiode for faktiske ledere i fremmedinkassoforetak enn for faktiske ledere i oppkjøps- og egeninkassoforetak, er særlig det foreslåtte kravet om ettårig høyere utdanning for faktiske ledere i fremmedinkassoforetak.

Det synes lite hensiktsmessig at Finanstilsynet skal foreta en ny egnethetsvurdering av alle som allerede er innehavere av personlig inkassobevilling, og faktiske ledere. Derksom det viser seg at personen er uegnet, vil den personlige inkassobevillingen eller godkjenningen av den fagansvarlige kunne tilbakekalles etter lovforlaget § 45 tredje og fjerde ledd.

Arbeidsgruppen antar det ikke er nødvendig å presisere i overgangsbestemmelsen at de som har inkassobevilling når loven trer i kraft, må ta inkassofaglig prøve hvert femte år, og at de som er faktiske ledere i fremmedinkassoforetak når loven trer i kraft, må ta inkassofaglig prøve for fagansvarlige i fremmedinkassoforetak hvert tredje år.

I forslaget er det vist til bevilling etter den gjeldende inkassoloven. Arbeidsgruppen legger til grunn at de som har bevilling fra før den gjeldende inkassoloven, også omfattes – så lenge de har bevilling når loven trer i kraft.

Arbeidsgruppen har ikke foreslått noen særskilt overgangsregel for reglene om sammenslåing av krav, selv om Virke Inkasso og Finans Norge har gitt uttrykk for at inkassoforetakenes kontakt med fordringshaverne og remitteringer ved delbetalinger er komplisert ved sammenslåing av ulikeartede krav som kommer fra ulike avdelinger i større foretak. Dette er ikke noen ny problemstilling, i og med at det allerede gjelder regler om sammenslåing av krav, men plikten til sammenslåing foreslås utvidet betydelig. Saksgangen er også vesentlig endret. Skal nye regler om sammenslåing av krav gjelde fra et senere tidspunkt enn andre deler av en ny lov, bør i hvert fall de gjeldende reglene, som følger av en tolkning av nødvendighetskravet etter inkassoloven § 17 første ledd, gjelde i mellomtiden.

Til § 50

Arbeidsgruppen foreslår at det skal gå fram av finansforetaksloven § 2-3 at inkassoforetak kan utføre pengeoverføringer som ledd i fakturaadministrasjon. Det følger allerede av tilsynspraksis at inkassoforetak kan drive fakturaadministrasjon, forutsatt at foretakene stiller sikkerhet og følger reglene om klientmiddelbehandling etter inkassoloven, se nærmere om dette i punkt 10.2.6.

Merknader til de enkelte bestemmelsene i forskriften

Til § 1

Arbeidsgruppen foreslår en bestemmelse om forskriftens virkeområde, selv om det ikke er noen tilsvarende bestemmelse i inkassoforskriften. Bestemmelsen er i stor grad sammenfallende med lovforslagets § 2 om lovens virkeområde, men arbeidsgruppen antar at bestemmelsen vil være informativ for brukerne av forskriften, særlig ved at det i *andre ledd første punktum*, jf. *andre punktum* er angitt hvilke bestemmelser som gjelder for ordinær egeninkasso, og at det i *andre ledd tredje punktum* er angitt hvilke bestemmelser som ikke gjelder for oppkjøps- og egeninkasso.

Til § 2

Arbeidsgruppen foreslår en bestemmelse om fravikelighet for å gjøre forskriften mer tilgjengelig. Reglene om fravikelighet for kostnadsreglene, jf. *første punktum*, ville ellers fulgt av lovforslaget § 3 første ledd, der det heter at bestemmelser i medhold av lovforslaget § 37 første ledd kan fravikes ved avtale mellom fordringshaveren og skyldneren, men ikke til skade for en skyldner som har pådratt seg forpliktelsen i egenskap av forbruker. Og reglene om fravikelighet for reglene om renter av klientmidler, jf. *andre punktum*, ville ellers fulgt av ordlyden i forskriftsforslaget § 38.

Til § 3

Første ledd, der det heter at fordringshaveren kan kreve gebyr uten hensyn til faktiske kostnader, viderefører inkassoforskriften § 1-1 første ledd når det gjelder egeninkasso. Arbeidsgruppen foreslår at den samme regelen skal gjelde

også ved fremmedinkasso. For fremmedinkasso foreslås derfor første ledd å endre regelen i inkassoforskriften § 2-1 første ledd første punktum, der det heter at en fordringshaver aldri kan kreve høyere samlet erstatning for kostnader ved å ha engasjert en inkassator og for andre kostnader ved utenrettslig inndrivning enn det som følger av §§ 2-2 til 2-6. Endringen er en konsekvens av at det foreslås en gebyrordning uten hensyn til faktiske kostnader, også for fremmedinkasso, se lovforslaget § 37, merknaden til denne og punkt 6.4, der det redegjøres for hvorfor nødvendighetskravet i inkassoloven § 17 ikke foreslås videreført. Ordlyden er for øvrig tilpasset ordlyden i lovforslaget § 37 første ledd, se merknaden til denne. Arbeidsgruppen foreslår også at «gebyrmessig erstatning» endres til «gebyr».

I *andre ledd* foreslås det at begrensningene i retten til å kreve dekket faktiske kostnader ved fremmedinkasso som følger av inkassoforskriften § 2-5, også skal gjelde ved egeninkasso. Ved egeninkasso gir inkassoforskriften § 1-1 andre ledd nå fordringshaveren rett til å kreve faktiske kostnader dekket opp til fremmedinkassosalærene etter inkassoforskriften kapittel 2. Eventuelle faktiske kostnader som er høyere enn dette, kan bare kreves dekket dersom vilkårene for dette i inkassoforskriften § 2-5 er oppfylt. Arbeidsgruppen legger til grunn at den klare hovedregelen bør være at det er gebyrene som gjelder, og viser særlig til at hensikten med gebyrene er å gjøre beregningen enklere, og dersom fordringshaveren samlet sett skal få dekket kostnadene sine ved gebyr uten å få et vesentlig overskudd, vil gebyrene i noen saker overstige de faktiske kostnadene og i andre saker være lavere enn de faktiske kostnadene. Skyldneren bør heller ikke ha plikt til å dekke kostnader som skyldes fordringshaverens eget forhold, som manglende bruk av vanlige dataprogrammer for inndrivning.

Som nevnt i merknaden til lovforslaget § 37 foreslår arbeidsgruppen å bruke ordet gebyr om både gebyrmessig erstatning til fordringshaveren (den gjeldende inkassoforskriften kapittel 1) og om erstatning for vederlag/salær til inkassoforetak (den gjeldende inkassoforskriften kapittel 2).

Til § 4

Første ledd om inkassosatsens beløp viderefører inkassoforskriften § 1-1 tredje ledd og § 2-1 første ledd andre punktum, men for å gjøre utregningene lettere foreslås inkassosatsen redusert fra 700 kroner til 70 kroner, samtidig som satsene blir ti ganger høyere. Arbeidsgruppen antar f.eks. at det er enklere for mange intuitivt å regne ut hva 0,5 ganger 70 er, enn hva 0,05 ganger 700 er.

Andre ledd om endring i inkassosatsen etter konsumprisindeksen viderefører inkassoforskriften § 1-1 tredje ledd andre punktum, slik den lød fram til inkassosatsen ble fryst ved forskrift 20. desember 2018 nr. 2050 om endring i inkassoforskriften m.m., jf. også daværende inkassoforskriften § 2-1 første ledd andre punktum. Bestemmelsen er kommentert i punkt 6.7.8.

Tredje ledd første punktum erstatter inkassoforskriften § 1-2 fjerde ledd for egeninkasso og inkassoforskriften § 2-2 tredje ledd, jf. § 2-3 tredje ledd, for fremmedinkasso. Etter inkassoforskriften § 1-2 fjerde ledd er det inkassosatsen «på det tidspunktet varselet sendes», som skal anvendes ved egeninkasso, og etter inkassoforskriften § 2-2 tredje ledd, jf. § 2-3 tredje ledd, er det inkassosatsen «på det tidspunktet hovedkravet dekkes», som skal anvendes ved beregningen av maksimalsatsene for fremmedinkasso. Bestemmelsen viderefører derfor regelen som gjelder for egeninkasso, men «varsel» foreslås endret til «kravbrev», som er mer generelt.

I *tredje ledd andre punktum* foreslås det presisert at gebyrer skal avrundes til nærmeste krone.

Til § 5 a

Første og andre ledd om gebyret for purringer og inkassovarsler og nærmere krav til purringene og inkassovarslene viderefører inkassoforskriften § 1-2 første og andre ledd med visse endringer.

I *første ledd første punktum* foreslås purregebyret halvert fra 1/10 til 1/20 av den gjeldende inkassosatsen (en halv gang forslaget til ny inkassosats, dvs. 35 kroner). Bakgrunnen for dette er at purringer er automatisert og kostnadene vesentlig redusert, se punkt 6.5.

I *første ledd andre punktum* foreslås det presisert at betalingsfristen for purringer skal være minst 14 dager regnet fra tidspunktet da purringen ble sendt. Dette antas allerede å være den praktiske hovedregelen, siden det er en forutsetning for å få gebyr for flere varsler etter inkassoforskriften § 1-3. I *første ledd tredje punktum* foreslås det at domstolloven § 148 første ledd gjelder tilsvarende ved beregningen av fristen. En tilsvarende bestemmelse er foreslått i lovforslaget § 15 tredje ledd andre punktum om inkassovarsel, se merknaden til denne.

I *andre ledd* foreslår Bjønness, Riksheim, Stensrud og Christophersen at det bare kan kreves gebyr for inkassovarsler som inkassoforetak har sendt, se nærmere begrunnelse i lovforslaget § 15, merknaden til denne og punktene 6.5 og 5.2.1.

Tredje ledd om gebyr for flere purringer og inkassovarsel viderefører inkassoforskriften § 1-3 første ledd, men er foresøkt forenklet. Etter inkassoforskriften § 1-3 kan det kreves gebyr enten for to purringer og en etterfølgende betalingsoppfordring eller for en purring, et etterfølgende inkassovarsel og en etterfølgende betalingsoppfordring. Dette foreslås endret til tre purringer eller to purringer og et inkassovarsel. Endringsforslaget henger sammen med forslaget om at bare inkassoforetak skal kunne sende inkassovarsler og betalingsoppfordringer. Der fordringshaveren ikke bruker inkassoforetak, bør fordringshaveren få kompensasjon for flere purringer, særlig fordi flere purringer innebærer at skyldneren får flere muligheter til å betale før kravet eventuelt går til rettslig innndring. Også i Danmark kan fordringshaveren få gebyr for tre purringer («rykkere»). I praksis vil fordringshaveren hvis ønskelig kunne sende tre purringer. Dersom det i så fall senere sendes inkassovarsel, kan det ikke tas betalt for inkassovarslet. Arbeidsgruppen foreslår ikke at det skal kunne kreves betalt for færre purringer hvis det senere sendes betalingsoppfordring. Årsaken til dette er at man i så fall måtte hatt egne beregningsregler der det ble gjort fradrag i purregebyret ved utsendelse av betalingsoppfordring. Alternativt ville fordringshaveren på et tidligere stadium måttet velge mellom å forsøke å purre på nytt eller å oversende saken til fremmedinkasso.

Fristregelen i *tredje ledd andre punktum* må ses i sammenheng med fristreglene som foreslås i første ledd andre punktum for purringer og lovforslaget § 15 andre ledd første punktum for inkassovarsler. Skyldneren må ha oversittet en frist på minst 14 dager før et nytt kravbrev ble sendt. Dersom det er satt en lenger frist enn 14 dager, er det denne som gjelder. *Tredje ledd tredje og fjerde punktum* tilsvarer lovforslaget § 15 tredje ledd andre og tredje punktum.

Arbeidsgruppen foreslår ikke å videreføre inkassoforskriften § 1-3 andre ledd, som gir fordringshaveren rett til gebyrmessig erstatning for nye varsler når det er gått mer enn seks måneder siden avsendelsen av det siste varselet det kan kreves gebyrmessig erstatning for. Arbeidsgruppen antar at bestemmelsen ikke er mye brukt, i og med at næringsdrivende normalt ikke lar sakene ligge i seks måneder uten oppfølging etter at de har sendt purringer, inkassovarsel og betalingsoppfordring. Forslaget er nærmere omtalt i punkt 6.5.

Arbeidsgruppen foreslår at inkassoforskriften § 1-2 tredje ledd, om gebyr der fordringshaveren har sendt betalingsoppfordring, bare videreføres for oppkjøps- og egeninkasso, se forskriftsforslaget § 7. Bakgrunnen for dette framgår av punkt 6.5.

Inkassoforskriften § 1-2 fjerde ledd, der det heter at det er inkassosatsen på det tidspunktet varselet sendes, som skal anvendes, foreslås videreført med endret ordlyd i forskriftsforslaget § 4 tredje ledd.

Til § 5 b

Flock foreslår at det fortsatt skal kunne kreves gebyr for inkassovarsler som fordringshaveren selv har sendt. I merknaden til lovforslaget § 15 og punkt 5.2.1 er det nærmere begrunnet hvorfor fordringshaveren fortsatt bør kunne sende inkassovarsler. For øvrig er bestemmelsen lik som Bjønnes, Riksheim, Stensrud og Christophersens forslag, og det vises til merknaden til forskriftsforslaget § 5 a.

Til § 6

Som det er redegjort for i punkt 6.6, foreslår arbeidsgruppen at fremmedinkassoforetakene skal kunne ta gebyr for betalingsoppfordringer og betalingspåminnelser i stedet for lett og tungt salær. Arbeidsgruppen foreslår at gebyr for purringer og inkassovarsler ikke skal gå til fradrag i gebyret for betalingsoppfordringer og betalingspåminnelser, slik gebyr for purringer og inkassovarsler nå konsumeres av lett salær.

Forslaget til *første ledd* legger opp til at det kan tas gebyr for inntil to betalingsoppfordringer og to betalingspåminnelser. I og med at en fjorten dagers frist må oversettes før det kan sendes en ny betalingsoppfordring eller betalingspåminnelse, må det gå 15 dager mellom hver betalingsoppfordring/betalingspåminnelse. Det skal først sendes en betalingsoppfordring, deretter to betalingspåminnelser og til sist en betalingsoppfordring til. Mellom betalingsoppfordringene vil det etter forslaget ha gått minst 45 dager. I

grove trekk tilsvarer det avstanden mellom lett og tungt salær, som er på 42 dager. *Første ledd tredje og fjerde punktum* om betalingsfrister tilsvarer deler av inkassoforskriften § 2-3 andre ledd og flere tilsvarende bestemmelser i inkassoforskriften.

Betalingspåminnelser skal etter *andre ledd* være skriftlige og angi kravets størrelse, hva kravet gjelder, betalingsinformasjon, frist og hvilket gebyr som vil påløpe til neste skritt. For øvrig stilles det ingen andre krav til innholdet i betalingspåminnelser, og inkassoforetaket står fritt til å ta stilling til hvilken annen informasjon betalingspåminnelsen bør inneholde – innenfor grensene av god inkassoskikk. Når det gjelder kravet om skriftlighet, vises det til lovforslaget § 36 om elektronisk kommunikasjon. Etter denne er ikke skriftlighetskravet til hinder for bruk av elektronisk kommunikasjon dersom meddelelsen er sendt på en betryggende måte. Arbeidsgruppen antar at betalingspåminnelser ofte kan sendes i en SMS. Personvernregelverket kan likevel føre til at ikke SMS kan brukes i alle tilfeller. Lovforslaget § 35 fjerde ledd begrenser også på hvilke tidspunkt SMS-er kan sendes.

Arbeidsgruppen foreslår i *tredje og fjerde ledd* høyere gebyrer for betalingsoppfordringer enn for betalingspåminnelser. Skillet begrunnes med de ekstra kostnadene som påløper ved oppstart av den utenrettslige inkassoprosessen, vurderingene som bør foretas for fortsatt prosess etter at muligheten til å ta gebyr etter bestemmelsen har utløpt, og de strenge formkravene som stilles til utformingen av betalingsoppfordringen etter lovforslaget § 16.

I og med at mange betaler etter betalingsoppfordring nr. 1, at gebyret for denne betalingsoppfordringen er lavere enn lett salær, at en del skyldnere vil betale etter en av betalingspåminnelser i stedet for å vente til betalingsoppfordring nr. 2 (nå tungt salær), og at det foreslås reduksjon i satsene for småkrav, er beregnet effekt av forslaget til satser en reduksjon i inkassoforetakenes samlede inntekter på 30 til 35 %. Det er skyldnerne som betaler tidligst, og skyldnere med småkrav som kommer best ut av forslaget. For de av skyldnerne som ikke betaler før betalingsoppfordring nr. 2, innebærer forslaget bare reduksjon for de minste kravene, forutsatt at det sendes to purringer før inkassovarsel. Arbeidsgruppen antar likevel at det vanligste vil være å sende én purring i saker som senere oversendes til fremmedinkasso, og i så fall innebærer forslaget en reduksjon for alle kravstørrelser, også en mindre for skyldnere som ikke betaler større krav før betalingsoppfordring nr. 2. For skyldnere som betaler etter *betalingspåminnelse* nr. 2, innebærer forslaget en ubetydelig økning sammenlignet med om skyldneren betaler rett før tungt salær påløper nå. Det er imidlertid få skyldnere som betaler på dette tidspunktet nå, og skyldneren kommer bedre ut ved å betale

etter betalingspåminnelse nr. 2 enn ved å vente med å betale til betalingsoppfordring nr. 2 (nå tungt salær).

Det er ikke nødvendig å gjennomføre alle tiltakene som angitt i § 6 i en utenrettslig prosess før saken kan tas til rettslig innføring. Dersom inkassoforetaket ser det som hensiktsmessig, kan sakene sendes til rettslig innføring på et tidligere tidspunkt. For øvrig vises det til lovforslaget §§ 21 og 32, som vil være styrende for inkassoforetakets rutiner ved oversendelse av saker til rettslig innføring.

Femte ledd viderefører inkassoforskriften § 2-1 andre ledd.

Sjette ledd viderefører inkassoforskriften § 2-2 første ledd andre punktum og § 2-3 første ledd andre punktum.

Beregningsgrunnlaget for kravet etter *sjunde ledd* viderefører inkassoforskriften § 2-2 andre ledd.

Inkassoforskriften § 2-2 tredje ledd om anvendelse av inkassosatsen foreslås for øvrig endret, se forskriftsforslaget § 4 tredje ledd og merknaden til denne.

Til § 7 a

Etter inkassoforskriften § 1-2 tredje ledd kan fordringshaveren på nærmere vilkår kreve 3/10 av inkassosatsen for betalingsoppfordringer denne selv har sendt. Arbeidsgruppen foreslår at bare inkassoforetak skal kunne kreve gebyr for utsendelser av betalingsoppfordringer, se punkt 6.5. For oppkjøps- og egeninkasso foreslås det i *første ledd* en videreføring av inkassoforskriften § 1-2 tredje ledd, likevel slik at gebyret foreslås redusert fra 3/10 til 2/10 av den gjeldende inkassosatsen (dvs. to ganger forslaget til ny inkassosats/140 kroner), ettersom automatisering har medført betydelig reduserte kostnader. For krav t.o.m. kr 500 foreslås det at det bare kan kreves et gebyr på 1/10 av den gjeldende inkassosatsen (dvs. én gang forslaget til ny inkassosats/70 kroner). Det siste skyldes både at gebyr for småkrav bør bli mer proporsjonale med kravets størrelse, og forholdet til forslaget om gebyr for betalingsoppfordringer ved fremmedinkasso.

Bjønness, Riksheim, Stensrud og Christophersen foreslår i *andre ledd* at reglene i første ledd også skal gjelde ved innføring av konserninterne krav, det vil si at slik innføring likestilles med oppkjøps- og egeninkasso når det gjelder gebyrer, se punkt 9.4. Dersom et søsterforetak av et inkassoforetak kjøper opp et krav som inkassoforetaket allerede har til innføring, foreslås det i *andre ledd fjerde punktum* at reglene om begrensning i gebyr for konserninterne krav ikke skal gjelde for gebyrer som ble påført saken før oppkjøpet. Tilsvarende gjelder for krav som har vært inn-

drevet i et annet inkassoforetak før oppkjøpet. Dersom det er påført gebyr for betalingsoppfordringer ved fremmedinkasso, er det ikke anledning til å kreve gebyr for betalingsoppfordring ved innføring av konserninterne krav i tillegg.

Til § 7 b

Flock foreslår, som det framgår av punkt 9.4, at vanlige regler om gebyr for fremmedinkasso også skal gjelde ved innføring av konserninterne krav.

Forslaget til bestemmelse om gebyr for betalingsoppfordringer ved oppkjøps- og egeninkasso er likt som flertallets forslag til § 7 a første ledd.

Til § 8

I *første ledd* foreslås det at det kan tas gebyr for oppdaterte betalingsoppfordringer som sendes etter reglene i lovforslaget § 18 andre ledd etter at krav er slått sammen. Gebyret skal beregnes ut fra kravenes samlede hovedstol, likevel slik at hovedstolen til krav som det allerede er sendt betalingsoppfordring for, ikke omfattes.

Etter gjeldende regler gjelder plikten til sammenslåing av krav først og fremst der kravene er på det samme stadiet i innføringsprosessen, dvs. der det ikke er sendt betalingsoppfordring i noen av sakene enda. Inkassoforetaket skal da sende en felles betalingsoppfordring, og lett og tungt salær skal beregnes etter ellers gjeldende regler, ut fra det sammenslåtte kravet. Plikten til sammenslåing av krav gjelder også der det er på det rene at innførings tiltakene ikke vil lykkes pga. manglende betalingsevne som ikke er forbigående. I de siste tilfellene vil lett og eventuelt tungt salær allerede kunne være påført de eldste kravene når kravene slås sammen. Verken ved sammenslåingen eller etter at kravene er sammenslått, er det anledning til å ta nye salærer når sammenslåingen skyldes manglende betalingsevne. Forslaget om gebyr for oppdatert betalingsoppfordring innebærer dermed en videreføring av gebyrreglene som gjelder der krav skulle vært slått sammen etter hovedregelen om sammenslåing der kravene er på det samme stadiet i innføringsprosessen. For krav som skulle vært slått sammen pga. manglende betalingsevne, innebærer forslaget at det pålegges nye gebyrer. For krav som ikke skulle vært slått sammen etter gjeldende regler, gir regelen om at gebyret skal beregnes etter samlet hovedstol for krav det ikke tidligere er sendt betalingsoppfordringer for, god sammenheng med gjeldende regler om salær ved sammenslåing av krav der det ikke er sendt betalingsoppfordring i noen av sakene enda.

En endring fra gjeldende rett er at gebyr for betalingsoppfordringer ikke konsumerer gebyr for purringer og inkassovarsler. Det kan ha særlig betydning ved sammenslåing av krav, fordi det da vil løpe purregebyrer og inkassovarselgebyrer for hvert av kravene.

Arbeidsgruppen foreslår i *andre ledd* at fremmedinkassoforetak etter utsendelsen av en oppdatert betalingsoppfordring skal kunne sende inntil to betalingspåminnelser og én betalingsoppfordring til etter reglene i forskriftsforslaget § 6. Når nye krav sammenslås med krav som allerede er til inndrivning, vil derfor antallet gebyrdrivende betalingsoppfordringer og betalingspåminnelser som kan sendes, øke. De nye gebyrene legges da til de tidligere avkrevde gebyrene. Dersom den samlede hovedstolen etter sammenslåing medfører at saken kommer over i et annet gebyrtrinn enn tidligere, er det de nye satsene som skal benyttes ved beregningen av gebyrer for senere betalingspåminnelser og betalingsoppfordring etter andre ledd. For at et fremmedinkassoforetak skal kunne kreve gebyr for en ny betalingsoppfordring etter forskriftsforslaget § 16, må det ha gått minst 45 dager siden den siste utsendte oppdaterte betalingsoppfordringen etter lovforslaget § 18 andre ledd.

I *tredje ledd* foreslås det at det kan tas gebyr som om sammenslåingen ikke hadde funnet sted, der tidligere sammenslåtte krav er splittet etter ønske fra skyldneren, se lovforslaget § 18 a tredje ledd andre punktum og fjerde ledd og § 18 b tredje og fjerde ledd. Det kan ikke kreves gebyr dersom krav blir splittet etter ønske fra inkassoforetaket eller fordringshaveren.

Reglene om gebyr ved sammenslåing av krav og splitting av tidligere sammenslåtte krav vil bare gjelde ved inndrivning gjennom inkassoforetak, siden det bare er inkassoforetak som vil ha plikt til å slå sammen krav etter lovforslaget § 18.

Forskjellen mellom §§ 8 a og 8 b skyldes at *Flock* foreslår at fremmedinkassoforetak som inndriver konserninterne krav, skal kunne ta vanlige fremmedinkassogebyrer etter § 6 ved betalingsoppfordringer og betalingspåminnelser. Se forskriftsforslaget § 7 og punkt 9.4.

Til § 9

Etter inkassoforskriften § 2-4 første ledd forhøyes maksimalsatsene etter §§ 2-2 og 2-3 med en og en halv ganger inkassosatsen (det vil si 1050 kroner) når det avtales en avdragsordning med mer enn fire avdrag. Dette gjelder likevel ikke dersom fordringshaveren bringer saken inn for forliksråd, tingrett eller namsmyndighet, eller dersom avdragsordningen avtales etter at en av disse instansene har behandlet saken. Arbeidsgruppen foreslår en mer

fleksibel ordning som er mer tilpasset utgiftene med saken og som i de aller fleste tilfellene innebærer en betydelig kostnadsreduksjon for skyldneren, se punkt 6.7.2. Arbeidsgruppen antar at muligheter til å ta gebyr fører til at inkassoforetakene og fordringshaverne er mer fleksible når det gjelder det å inngå avtaler om betalingsutsettelse og avdrag. Inkassoforskriften § 2-4 gjelder for fremmedinkasso, men arbeidsgruppen foreslår at forskriftsforslaget § 9 også skal gjelde for egeninkasso, for å stimulere til økt fleksibilitet overfor skyldnerne.

Arbeidsgruppen foreslår at det kan kreves et gebyr på en og en halv ganger forslaget til ny inkassosats (dvs. 105 kroner) for inngåelse av avtalen og deretter et gebyr på en halv gang forslaget til ny inkassosats (dvs. 35 kroner) for hver skriftlige henvendelse som sendes skyldneren i henhold til avtalen. De vesentligste kostnadene vil påløpe i forbindelse med inngåelsen av avtalen, men også utsendelser av skriftlige henvendelser og oppfølgingen av disse medfører visse kostnader. Skyldneren skal få skriftlige opplysninger om nytt/nye forfallstidspunkt og hvor mye skyldneren skal betale ved hvert forfall, se lovforslaget § 35 tredje ledd andre punktum. De skriftlige henvendelsene trenger ikke sendes i brev, men kan for eksempel sendes i en SMS, forutsatt at personvernreglene og lovforslaget § 36 ikke er til hinder for det.

Det skal ikke påløpe andre gebyrer så lenge avtalen om betalingsutsettelse/avdragsbetaling løper. Inndrivingskostnader som er påløpt før avtalen om betalingsutsettelse/avdragsbetaling ble inngått, vil imidlertid skyldneren fortsatt være pliktig til å betale, hvis ikke annet er avtalt eller følger av god inkassoskikk eller lovforslaget § 33. Misligholder skyldneren betalingsplikten etter avtalen om betalingsutsettelse/avdragsbetaling, vil skyldneren dessuten både måtte betale gebyr etter forskriftsforslaget § 9 og inndrivingskostnader som påløper etter misligholdet. I hvilken grad det kan kreves dekket inndrivingskostnader etter mislighold av en avtale om betalingsutsettelse eller avdragsbetaling, vil avhenge av hvor saken sto da avtalen om betalingsutsettelse eller avdragsbetaling ble inngått. Er det f. eks. krevet gebyr for én betalingsoppfordring, vil et fremmedinkassoforetak kunne kreve gebyr for to betalingspåminnelser og en betalingsoppfordring til etter forskriftsforslaget § 6.

Det er ikke noe i veien for at det kan tas gebyr etter forskriftsforslaget § 9 flere ganger i samme sak, dersom det inngås flere avtaler om betalingsutsettelse eller avdrag.

Til § 10

Arbeidsgruppen foreslår at inkassoforetak kan ta et gebyr på to ganger forslaget til ny inkassosats (dvs. 140 kroner) dersom inkassoforetaket utarbeider et gjeldsbrev eller en annen skriftlig erklæring som hindrer foreldelse. Skyldneren må undertegne gjeldsbrevet eller erklæringen dersom inkassoforetaket skal kunne ta gebyr.

Arbeidsgruppen foreslår at anledningen til å ta gebyr bare skal gjelde for inkassoforetak. Det skyldes både at plikten til å tilby skyldneren å undertegne et gjeldsbrev eller en annen skriftlig erklæring etter lovforslaget § 21 andre ledd bare foreslås å gjelde for inkassoforetak, det at fordringshavere har mulighet til å be skyldneren om å undertegne et gjeldsbrev eller en annen skriftlig erklæring allerede når avtalene inngås, og det at fordringshaverens arbeid med å utarbeide et gjeldsbrev eller en annen skriftlig erklæring vil være arbeid med egen sak som det ikke er naturlig å kreve dekket.

Arbeidsgruppen antar at det er unødvendig å presisere i forskriftsteksten at inkassoforetakene ikke kan ta gebyr både etter forskriftsforslaget §§ 9 og 10 dersom det utstedes et eksigibelt gjeldsbrev i forbindelse med inngåelse av avdragsordninger. Inkassoforetakene må i slike tilfeller velge om de skal ta gebyr etter forskriftsforslaget § 9 eller § 10.

Til § 11

Bestemmelsen gjelder gebyr for endelige svar på forslag til utenrettslige gjeldsordninger, jf. lovforslaget § 19 andre ledd første og andre punktum. For foreløpig svar etter lovforslaget § 19 andre ledd femte punktum kan det ikke tas gebyr. Arbeidsgruppen foreslår at anledningen til å ta gebyr bare skal gjelde der fremmedinkassoforetak har svart på forslag til utenrettslige gjeldsordninger, ikke der fordringshaveren har svart selv.

Når det gjelder bakgrunnen for forslaget, vises det til punkt 6.7.4.

Til § 12

Arbeidsgruppen foreslår i lovforslaget § 22 tredje ledd første punktum å presisere at det overskytende beløpet snarest skal tilbakeføres til skyldneren hvis denne har betalt for mye. Muligheten til å ta gebyr på en halv gang inkassosatsen (dvs. 35 kroner) etter forskriftsforslaget § 12 skal gjelde der skyldneren er skyld i overbetalingen, f.eks. hvis skyldneren har tastet feil i nettpanken og derved har overført et for høyt beløp, hvis skyldneren har betalt samme

faktura flere ganger, eller hvis skyldneren har betalt hovedkravet flere ganger ved å betale ulike fakturaer. Sendes det ut en faktura for et krav som allerede er oppgjort, og skyldneren betaler fakturaen, skal ikke skyldneren belastes gebyr for tilbakeføringen. Hvis skyldneren har betalt urettmessig inndrevne inkassokostnader, se lovforslaget § 22 tredje ledd andre punktum, skal heller ikke skyldneren belastes gebyr for tilbakeføringen.

Har skyldneren overbetalt flere ganger, kan inkassoforetaket ta en halv gang inkassosatsen i gebyr for hver tilbakeføring. Har skyldneren betalt flere ganger før tilbakeføringen skjer, skal det imidlertid foretas en samlet tilbakeføring, der det påløper ett gebyr.

Bestemmelsen gjelder tilsvarende hvis andre har betalt for mye på skyldneres vegne. Det kan da trekkes fra gebyr ved tilbakeføringen til den som har betalt.

Lovforslaget § 22 tredje ledd første punktum vil bare gjelde direkte for inkassoforetak, men arbeidsgruppen legger til grunn at den samme plikten også gjelder for fordringshavere som ikke bruker inkassoforetak, etter god inkassoskikk. Ut fra at forskriftsforslaget § 12 om gebyr for tilbakeføringer både har et erstatningsrettslig preg og begrenser adgangen til å ta gebyr, foreslås det at bestemmelsen også skal gjelde ved ordinær egeninkasso.

For fremmedinkassoforetak gjelder plikten til tilbakeføringer etter lovforslaget § 22 tredje ledd første punktum også ved fakturaadministrasjon. Arbeidsgruppen foreslår ikke at gebyrreglene, herunder forskriftsforslaget § 12, skal gjelde for fakturaadministrasjon. Forskriftsforslaget § 12 bør likevel ha overføringsverdi for beregningen av gebyrer for tilbakeføringer ved fakturaadministrasjon.

I punkt 6.7.5 er bakgrunnen for forskriftsforslaget § 12 omtalt.

Til § 13

§ 13 om gebyr ved forkynnelse av konkursvarsel viderefører inkassoforskriften § 2-4 andre ledd. Inkassoforskriften § 2-4 gjelder bare ved fremmedinkasso, men arbeidsgruppen foreslår at § 13 skal gjelde både ved egen- og fremmedinkasso.

Til § 14

§ 14 om fradrag for kompensasjon etter forsinkelsesrenteloven viderefører inkassoforskriften §§ 2-6, jf. 1-5, men bestemmelsen er språklig tilpasset lov- og forskriftsfor-

slaget ellers. Bestemmelsen gjelder både ved egen- og fremmedinkasso.

Til § 15

Arbeidsgruppen foreslår i bestemmelsen at det ikke skal kunne kreves dekket inndrivingskostnader ved inndrivning av krav på under en krone. Med krav menes i denne sammenhengen totale forfalte krav, dvs. krav inkludert renter og inndrivingskostnader. Etter arbeidsgruppens syn er inndrivning av småkrav legitimt, men dersom en skyldner har glemt å betale noen øre, framstår det som urimelig å pådra skyldneren inndrivingskostnader. Det er også vanskelig å tenke seg at det er vesentlig for fordringshavere å få dekket så små krav. Inndrivning av krav på under en krone er dessuten lite tillitvekkende for både fordringshaveren og inkassoforetaket. Årsaken til at det ikke foreslås en høyere beløpsgrense, er både at inndrivning av småkrav som nevnt anses legitimt, og å unngå at skyldnere tilpasser seg en høyere beløpsgrense ved å unnlate å betale skyldige beløp fullt ut. I en oppdragsavtale kan det likevel avtales en høyere nedre beløpsgrense, se lovforslaget § 25 og merkningen til denne.

Bestemmelsen foreslås gitt med hjemmel i lovforslaget § 37 første ledd andre og tredje punktum, og den foreslås å gjelde både ved egen- og fremmedinkasso.

Arbeidsgruppen antar at det i en høring vil komme fram om det er et praktisk behov for denne bestemmelsen.

Til § 16

I *første punktum* foreslås det at det ikke kan kreves dekket inndrivingskostnader av skyldneren ved inndrivning av krav som en mindreårig har pådratt seg. Bestemmelsen innebærer at det ikke kan kreves inndrivingskostnader for krav pådratt før 18-årsdagen, heller ikke når inndrivningen skjer etter fylte 18 år. Det siste innebærer en endring i gjeldende rett. Ifølge en tolkningsuttalelse fra Justisdepartementets lovavdeling 22. august 2017 (sak 17/1495) kan fordringshaveren kreve dekket inndrivingskostnader så lenge inndrivingsprosessen er påbegynt etter at skyldneren ble myndig. Det kan ikke kreves inndrivingskostnader fra foreldre eller annen verge på grunnlag av at inndrivningen rettes denne. Skal det kreves inndrivingskostnader fra foreldre eller annen verge, må vergen være medskyldner, og det forutsetter et gyldig rettslig grunnlag. Det er redegjort nærmere for bakgrunnen for forslaget i punkt 6.7.6.

Arbeidsgruppen foreslår i *andre punktum* at paragrafen skal gjelde både ved egen- og fremmedinkasso.

§ 16 foreslås gitt med hjemmel i lovforslaget § 37 første ledd andre og tredje punktum.

Arbeidsgruppen legger til grunn at inkassoforetakene kan innhente fødselsnumre fra folkeregisteret, og antar at inkassoforetakene på den måten vil kunne undersøke om skyldneren var mindreårig da kravet ble pådratt. Ved ordinær egeninkasso kan det etter arbeidsgruppens syn ikke kreves at fordringshavere uten noen foranledning undersøker om skyldneren er mindreårig. Dvs. at § 16 i praksis bare vil komme til anvendelse der fordringshaveren er eller burde være kjent med skyldnerens alder, f.eks. fordi skyldneren eller en representant for skyldneren har gjort fordringshaveren kjent med alderen.

Ved fremmedinkasso må inkassoforetaket og fordringshaveren bli enige om hvem av dem det er som skal dekke inndrivingskostnadene. Det kan f.eks. gjøres i oppdragsavtalen eller i den enkelte saken.

Til § 17

§ 17 viderefører i hovedsak gjeldende rett, men arbeidsgruppen foreslår en forskriftsbestemmelse, særlig for å tilrettelegge for bistand av fullmektig. Bistand av en fullmektig kan gjøre at kommunikasjonen går lettere f.eks. hvis skyldneren ikke forstår norsk, har nedsatte kognitive funksjoner eller har alvorlig angst, og vil slik være fordelaktig for både inkassoforetaket, fordringshaveren og skyldneren.

Det er ofte uklart for inkassoforetakene hvilke formkrav som stilles til en fullmakt nå, og det fører gjerne til at fullmakter ikke godkjennes, særlig på grunn av taushetsplikten. I *første ledd andre punktum* foreslås det at fullmakten skal være skriftlig og undertegnet. Dette for å sikre at fullmakten er reell. Statens innkrevingsentral har et fullmaktsskjema som tilrettelegger for gode valg når det gjelder fullmaktens omfang. Her kan skyldneren velge mellom å gi fullmakt til 1) å få og gi opplysninger om skyldnerens økonomiske situasjon, 2) å inngå avtaler på vegne av skyldneren eller 3) å representere skyldneren rettslig. Videre er det lagt opp til at skyldneren skal angi tidsbegrensning på fullmakten. Etter arbeidsgruppens syn vil det være en fordel hvis inkassoforetakene utarbeider tilsvarende fullmaktsskjemaer, men det bør ikke være et krav. Det bør heller ikke være et krav at skyldnerne bruker skjemaene.

Bestemmelsen vil bare gjelde ved inndrivning med inkassoforetak. Ved ordinær egeninkasso vil alminnelige fullmaktsregler gjelde.

Til § 18

Første ledd innebærer en særlig kontroll med fordringens rettmessighet der skyldneren er mindreårig. Det er særlig grunn til å kontrollere om det foreligger et gyldig krav der skyldneren er mindreårig, ettersom mindreårige ikke selv kan råde over sine midler eller binde seg ved rettshandel med mindre noe annet er særlig bestemt, jf. vergemålsloven § 9. Vergemålsloven angir visse tilfeller som den mindreårige har disposisjonsrett. Krav kan også være gyldig etter annet regelverk. Det gjelder f.eks. erstatningskrav, straff og gebyrer for manglende billett. Et annet gyldig krav vil være krav om tilbakelevering av mottatt ytelse etter vergemålsloven § 15. Som hovedregel må likevel vergen samtykke ved inngåelse av avtaler som innebærer gjeldsforpliktelser, og arbeidsgruppen foreslår derfor at det skal undersøkes om vergen har samtykket til avtalen som er inngått, eller om kravet bygger på et annet gyldig grunnlag. Hvis det verken foreligger samtykke fra vergen eller et annet rettslig grunnlag, skal kravet ikke innføres. Reglene i første ledd skal gjelde også ved inndrivning som finner sted etter fylte 18 år, så lenge fordringen ble pådratt mens skyldneren var mindreårig.

I *andre ledd første punktum* foreslås det at den utenrettslige inndrivningen som hovedregel skal rettes mot vergen i stedet for en mindreårig skyldner. Bakgrunnen for dette er for det første at den mindreårige ikke har rettslig handleevne, og at vergen som sådan er den mindreåriges representant. For det andre reiser inndrivning mot mindreårige etiske betenkeligheter i lys av at mindreårige er særlig sårbare. Arbeidsgruppen vil presisere at vergen med dette ikke overtar den mindreåriges forpliktelse, og det vil heller ikke være anledning til å ta gebyrer fra vergen med mindre vergen er medskyldner, noe som i så fall forutsetter et rettslig grunnlag.

Arbeidsgruppen foreslår unntak fra hovedregelen der vern av sensitive opplysninger eller andre hensyn til den mindreårige tilsier at inndrivningen bør rettes mot den mindreårige selv. Uttrykket sensitive opplysninger er ment å gi anvisning på en skjønsmessig vurdering. Det skal ikke bety det samme som særlige kategorier personopplysninger eller (etter tidligere lov) sensitive personopplysninger etter personopplysningsregelverket, selv om innholdet i begrepene vil være delvis overlappende. Blant annet vil lege- og psykologbesøk og kjøp av legemidler være sensitive opplysninger som tilsier at henvendelser ikke rettes mot vergen, så lenge ikke vergen har vært med til legen/psykologen eller den mindreårige på annen måte har gjort vergen kjent med saken, og inkassoforetaket har informasjon om at vergen er kjent med saken. Unntaket for sensitive opplysninger legger opp til en risikovurdering av kravets natur. En slik vurdering bør i utgangspunktet gjøres for hele porteføljen,

slik at denne typen krav som hovedregel rettes mot den mindreårige selv. Har den mindreårige selv eller andre gjort inkassoforetaket eller fordringshaveren kjent med forhold som gir grunn til å tro at vergen vil straffe den mindreårige pga. inkassosaken eller det underliggende kravet, bør heller ikke inndrivningen rettes mot vergen. Slike omstendigheter vil være «andre hensyn til den mindreårige [som] tilsier at inndrivningen bør rettes mot den mindreårige selv». For at plikten etter dette alternativet skal inntre, må inkassoforetaket eller fordringshaveren være kjent med forholdene som tilsier at inndrivningen skal rettes mot den mindreårige selv, f. eks. gjennom henvendelser i den aktuelle inkassosaken eller andre inkassosaker eller gjennom fordringshaverens kjennskap til skyldneren.

I *andre ledd andre punktum* foreslås det å forskriftsfeste at kommunikasjon med mindreårige skyldnere må være særlig hensynsfull og lett forståelig. Dette følger allerede av gjeldende rett.

Etter gjeldende rett skal ikke inkassoforetaket henvende seg direkte til mindreårige ved f.eks. oppsøk og telefon. I praksis innebærer det at inkassoforetaket må henvende seg til den mindreårige per brev, eller direkte til dennes foresatte. Der vergen/foreldrene ikke bør få kjennskap til inkassosaken, er det trolig lettere å ivareta diskresjon ved oppring eller elektronisk kommunikasjon enn ved oversending av brev som legges i familiens postkasse. Med forslaget om at inndrivningen skal rettes mot den mindreårige i stedet for vergen hvis vern av sensitive opplysninger eller andre hensyn til den mindreårige tilsier det, antar arbeidsgruppen at ikke bestemmelsen om kommunikasjon med mindreårige bør hindre at inkassoforetaket kontakter den mindreårige ved telefon eller annen elektronisk kommunikasjon. Andre regler kan imidlertid være til hinder for at sensitive opplysninger sendes elektronisk, og de må selvsagt følges også overfor mindreårige. Arbeidsgruppen foreslår i *andre ledd tredje punktum* at inkassoforetaket ikke skal oppsøke mindreårige skyldnere.

Reglene i andre ledd vil bare gjelde så lenge skyldneren fortsatt er mindreårig.

Etter utlendingsloven § 98 a gjelder vergemålsloven med tilhørende forskrifter, og bestemmelser om verger i annen lovgivning, så langt de passer der det er oppnevnt representant for enslige, mindreårige asylsøkere. Arbeidsgruppen legger derfor til grunn at bestemmelsen vil gjelde tilsvarende for enslige, mindreårige asylsøkere som har oppnevnt representant.

Inkassoforetakene må ha gode rutiner for å sikre at inndrivning overfor mindreårige skjer etter bestemmelsene som gjelder for denne gruppen. Arbeidsgruppen legger til

grunn at inkassoforetakene kan få fødselsnummer utlevert fra folkeregisteret, og antar at inkassoforetakene på den måten vil kunne undersøke om skyldneren var mindreårig da kravet ble pådratt. I lovforslaget § 31 foreslår arbeidsgruppen at inkassoforetak kan begjære opplysninger om foreldre og foreldreansvar og opplysninger om vergemål utlevert fra folkeregisteret. Inkassoforetaket vil slik både få opplysninger om verge for mindreårige barn (foreldre som har foreldreansvar, eller annen oppnevnt verge, jf. vergemålsloven § 16), og opplysninger om representant for enslig, mindreårig asylsøker, se folkeregisterforskriften § 3-1-1 bokstav m) og r).

Forskriftsforslaget § 18 foreslås bare å gjelde for inkassoforetak, se punkt 8.2.4. Arbeidsgruppen legger likevel til grunn at det vil kunne være i strid med god inkassoskikk dersom fordringshavere som driver ordinær egeninkasso, ikke tar hensyn til at skyldneren er mindreårig, forutsatt at fordringshaveren er kjent eller burde være kjent med med alderen. Arbeidsgruppen foreslår i § 16 at inndrivingskostnader ikke skal kunne kreves dekket av skyldneren ved inndrivingen av krav som en mindreårig har pådratt seg. Denne bestemmelsen foreslås å gjelde ved all inndriving, også ved ordinær egeninkasso.

Det er redegjort for personvernkonsekvensene av forslaget i punkt 11.5.

Til § 19

Arbeidsgruppen foreslår særlige regler om hvem inkassoforetakene skal henvende seg til der skyldneren er en voksen som har verge. Det er redegjort nærmere for bakgrunnen for bestemmelsen i punkt 8.2.5. I punkt 11.6 er det redegjort for personvernkonsekvensene av forslaget.

I *første ledd første punktum* foreslår arbeidsgruppen at skriftlige henvendelser som hovedregel skal rettes til både skyldneren og vergen. Skriftlige henvendelser omfatter både henvendelser på papir og skriftlige henvendelser på elektroniske medier. I *første ledd andre punktum* foreslår arbeidsgruppen at inkassoforetaket kan velge om muntlige henvendelser skal rettes til skyldneren eller vergen. Opplysninger i saken kan gi informasjon om hvor muntlige henvendelser bør rettes. Arbeidsgruppen antar at det i mange tilfeller vil være mest hensynsfullt og formålstjenlig å rette muntlige henvendelser til vergen. I en del tilfeller antar arbeidsgruppen at det dessuten kan være i strid med god inkassoskikk å ringe til voksne skyldnere med verge, jf. også lovforslaget § 33 om skyldnere i en særlig vanskelig situasjon og lovforslaget § 35 første ledd første punktum, der det bl.a. heter at kommunikasjonen med skyldnerne i rimelig utstrekning skal være tilpasset skyldneren. Unntak

fra utgangspunktene i første ledd følger av andre og tredje ledd, som gjelder både skriftlige og muntlige henvendelser.

I *andre ledd* foreslås det presisert at skyldnere kan be om at inkassoforetaket bare skal henvende seg til vergen, eller at inkassoforetaket bare skal henvende seg til skyldneren selv, og at inkassoforetaket i så fall skal rette seg etter denne anmodningen. Arbeidsgruppen foreslår for øvrig i forskriftsforslaget § 17 en delvis tilsvarende regel, om at voksne som ikke har verge, kan representeres av en fullmektig.

Tredje ledd gir et unntak for vergemål som ikke omfatter inkasso, og der inkassoforetaket er kjent med begrensningene i vergemålet. Vergemål skal være angitt spesifikt og ikke mer omfattende enn nødvendig, og inkasso vil ikke nødvendigvis være omfattet av vergemålet. Omfanget av vergeoppdraget framgår av folkeregisteret, se folkeregisterforskriften § 3-1-1 første ledd bokstav r). Framgår det ikke av folkeregisteret eller andre opplysninger inkassoforetaket har, om vergemålet omfatter inkasso, må inkassoforetaket kunne legge til grunn at det er tilfellet så lenge vergemålet omfatter det økonomiske området, bistand med håndtering av økonomi e.l. Inkassoforetakene kan ikke pålegges omfattende undersøkelsesplikt når det gjelder vergemålenes omfang. Tredje ledd er selvsagt ikke til hinder for at vergen kan være fullmektig etter reglene i forskriftsforslaget § 17.

I *fjerde ledd* foreslås det at første til tredje ledd skal gjelde tilsvarende for skyldnere som har avgitt en fremtidsfullmakt som senere er stadfestet. Fremtidsfullmakter er regulert i vergemålsloven kapittel 10.

Inkassoforetaket må ha gode rutiner for å kontrollere om skyldnerne har verge eller om skyldneren har avgitt en fremtidsfullmakt som senere er stadfestet. Arbeidsgruppen foreslår i lovforslaget § 31 at inkassoforetakene fortsatt skal kunne få opplysninger om vergemål og stadfestet fremtidsfullmakt fra folkeregisteret dersom folkeregistrerte opplysninger om vergemål og stadfestet fremtidsfullmakt skulle bli taushetsbelagt, slik Justis- og beredskapsdepartementet har foreslått i høringsnotat fra november 2018.

Selv om ikke paragrafen foreslås å gjelde for ordinær egeninkasso, antar arbeidsgruppen at det kan være i strid med god inkassoskikk dersom fordringshavere som driver ordinær egeninkasso, ikke tar hensyn til at skyldneren har verge eller har avgitt en fremtidsfullmakt som senere er stadfestet, når fordringshaveren er kjent med dette. Det at en skyldner har verge eller har avgitt en fremtidsfullmakt som senere er stadfestet, vil kunne tilsi at skyldneren har behov for tilpasset inndriving etter lovforslaget § 33 og til-

passet kommunikasjon etter lovforslaget § 35 første ledd første punktum.

I forskriftsforslaget § 20 er det foreslått at inkassoforetak ikke kan inndrive krav som en skyldner har pådratt seg mens denne var fratatt rettslig handleevne på det økonomiske området. Der inndringen gjelder krav som skyldneren pådro seg før den rettslige handleevnen ble fratatt, vil § 19 komme til anvendelse for skyldnere som er fratatt rettslig handleevne.

Til § 20

I § 20 foreslår arbeidsgruppen at fremmedinkassoforetak ikke skal kunne inndrive krav som en skyldner har pådratt seg mens denne var fratatt rettslig handleevne på det økonomiske området. Det er redegjort nærmere for bakgrunnen for forslaget i punkt 8.2.6.

Arbeidsgruppen foreslår at bestemmelsen skal gjelde for krav som skyldneren har pådratt seg mens denne har vært fratatt rettslig handleevne på det økonomiske området. Det vil si at bestemmelsen ikke er til hinder for at inkassoforetak kan inndrive krav skyldneren pådro seg før den rettslig handleevnen ble fratatt. Personer som er fratatt rettslig handleevne, vil alltid ha verge, så i slike tilfeller innebærer forslaget at forskriftsforslaget § 19 vil komme til anvendelse.

Bestemmelsen foreslås bare å gjelde for fremmedinkassoforetak. Ved egeninkasso vil adgangen til å inndrive krav overfor personer som er fratatt rettslig handleevne på det økonomiske området, avhenge av vergemålsrettslige og avtalerettslige regler.

Fremmedinkassoforetakene må ha gode rutiner for å sikre at ikke krav inndrives i strid med bestemmelsen. Gjennom lovforslaget § 31 foreslår arbeidsgruppen at inkassoforetakene skal kunne få opplysninger om vergemål (som bl.a. omfatter opplysninger om fratagelse av rettslig handleevne) dersom folkeregistrerte opplysninger om vergemål skulle bli taushetsbelagt, slik Justis- og beredskapsdepartementet har foreslått i høringsnotat fra november 2018. For øvrig er det redegjort for personvernkonsekvensene av forslaget i punkt 11.7.

Til § 21

Flock og Riksheim foreslår i § 21 unntak fra plikt til sammenlåing av krav etter lovforslaget § 18. Forslaget er kommentert i merknaden til lovforslaget § 18 og i punkt 5.2.4.

Til § 22

Første ledd viderefører stort sett gjeldende krav fra Finanstilsynet om praksis for å få inkassobevilling. Etter gjeldende praksis foretas det en mer skjønnspreget vurdering av om søkeren har tilstrekkelig med erfaring fra fremmedinkasso, men søkeren må i hvert fall ha tre måneders arbeidserfaring fra fremmedinkassoforetak. Arbeidsgruppen foreslår at det forskriftsfestes krav om tre måneders erfaring fra fremmedinkassovirksomhet. Dette antas å være tilstrekkelig, sett i sammenheng med kravet til totalt tre års erfaring med inndrivning av pengekrav og kravet til inkassofaglig prøve, samt egne krav til høyere utdanning og inkassofaglig prøve for fagansvarlige i fremmedinkassoforetak. Det foreslås også presisert hvilke sider av inkassoprosessen som bekreftelsen fra den fagansvarlige må gjelde. Med alternative løsninger menes løp som er tilrettelagt fordi skyldneren mangler betalingsevne, for eksempel betalingsutsettelse, avdragsordninger, ettergivelse av gjeld og gjeldsordninger. De som søker om personlig inkassobevilling, må kunne vurdere hvilke løsninger som egner seg i ulike situasjoner, og de må kjenne godt til regelverket som kommer til anvendelse i denne sammenheng, bl.a. gjeldsordningsloven og dekningsloven.

I *andre ledd* foreslås det egne regler for personlig inkassobevilling som er begrenset til å gjelde oppkjøps- og egeninkasso. Etter gjeldende regler er det ikke noe krav om personlig inkassobevilling for faktiske ledere i oppkjøps- og egeninkassoforetak. Ettersom den som søker om personlig inkassobevilling, kan være faktisk leder og eneste ansatt, anses det ikke hensiktsmessig å kreve bekreftelse fra fagansvarlig eller en annen person i foretaket. Finanstilsynet må i stedet foreta en mer helhetlig vurdering av om erfaringen er dokumentert. Årsaken til at det ikke kreves erfaring fra fremmedinkassovirksomhet, er at et slikt krav vil være tyngende og mindre relevant for oppkjøps- og egeninkasso.

Kravet til timeantall i *tredje ledd første punktum* tilsvarer kravet til 1600 timer for å få godkjent ett års praksis for regnskapsførere, jf. forskrift om autorisasjon av regnskapsførere § 1-2 femte ledd første punktum. Har søkeren arbeidet deltid, kan praksis tas over flere år/måneder enn angitt i første og andre ledd, forutsatt at timeantallet er oppfylt i løpet av de siste ti årene.

I *tredje ledd andre punktum* foreslås det presisert at et års praksis heller ikke kan utgjøre mer enn 1600 timer. Det er behov for lang praksis for at kunnskapen skal modnes, og etter arbeidsgruppen syn bør ikke praksiskravet kunne oppfylles ved å arbeide deltid i en periode og svært intenst i en annen periode.

Bestemmelsen foreslås gitt med hjemmel i lovforslaget § 10 fjerde ledd første punktum. Det er redegjort nærmere for arbeidsgruppens vurderinger i punkt 3.3.1.

Til § 23

Hva som menes med alternative løsninger i *første ledd*, er forklart i merknaden til § 22.

Hensikten med kravet i *andre ledd første punktum* om to års arbeidserfaring forut for avleggelse av prøven er at prøven skal vise kunnskaper og forståelse som kandidaten har fått gjennom arbeidet, og at arbeidet skal kunne legges opp med sikte på å bestå prøven. Grunnen til at det ikke foreslås tre års erfaring før bestått prøve, selv om det kreves tre år for å få bevilling, er at det i betydelig grad vil kunne forsinke tiden det tar å få personlig inkassobevilling, dersom prøven arrangeres en gang i året og det f.eks. er elleve måneder før neste prøve når kandidaten har arbeidet tre år.

To års arbeidserfaring tilsvarer etter reglene i forskriftsforslaget § 22 tredje ledd 3200 timer, men arbeidsgruppen foreslår ikke å angi krav om timeantall i § 23. Arbeidsgruppen antar at det først og fremst er for innvilgelse av personlig inkassobevilling at det er viktig å stille krav om antall timer. Skulle noen bestå den inkassofaglige prøven etter færre timers arbeidserfaring, er det neppe noe problem av betydning. Det er dessuten vanskelig å se hvorfor noen skal forsøke å ta inkassofaglig prøve med vesentlig færre timers arbeidserfaring når man uansett ikke får personlig inkassobevilling før etter 4800 timer, og med vesentlig færre timers arbeidserfaring vil det være vanskeligere å bestå prøven.

Når det gjelder kravet om at prøven må tas minst hvert femte år, regnes tidsperioden fra siste beståtte prøve til prøven avholdes fem år etter. Bestemmelsen skal ikke forstås slik at prøven må være tatt på dagen fem år siden sist. F.eks. hvis prøven arrangeres i juni hvert år og en person tar prøven 1. juni 2021, holder det om prøven tas på nytt 10. juni i 2026. Forut for denne prøven bør kandidaten vanligvis ta forberedelseskurs, f.eks. i regi av en bransjeorganisasjon. Dersom en bevillingshaver er sensor på den faglige prøven, antar arbeidsgruppen at det vil likestilles med å ha gjennomført prøven.

Dersom bevillingshaveren er ute av bransjen grunnet fødselspermisjon på mer enn seks måneder i løpet av femårsperioden, utsettes kravet til tidspunkt for gjennomføring av prøven med ett år, jf. *andre ledd andre punktum*. Det er imidlertid krav om at minst seks måneder ligger innenfor femårsperioden. Dette innebærer at dersom bevillingshaveren avvikler mindre enn seks måneder innenfor femårsperioden – eksempelvis ved at permisjonen begynner tre

måneder før femårsfristen løper ut, må vedkommende deponere bevillingen etter reglene i lovforslaget § 10 tredje ledd for ikke å havne i brudd med kravet til faglig oppdatering der det ikke er mulig å avlegge prøven innenfor det ordinære oppdateringsløpet.

Andre ledd tredje punktum gir Finanstilsynet adgang til å dispensere fra kravet etter søknad. Dispensasjonsadgangen skal være snever og er forbeholdt de særlige tilfellene. Dispensasjonsadgangen er ment å være en praktisk og hensiktsmessig sikkerhetsventil der bevillingshavere befinner seg i en akutt eller uforutsett situasjon, og inkassoforetaket risikerer å måtte avvikle driften fordi nøkkelpersoner ikke oppfyller kravene til faglig oppdatering. Slike særlige tilfeller vil typisk være sykdom og andre kritiske personlige hendelser. Finanstilsynet kan i disse tilfellene og etter en konkret vurdering av søknaden gi utsatt frist for gjennomføring av prøven. Søknaden bør være godt begrunnet og årsaken til søknaden bør være dokumentert, for eksempel ved legeattest. Dersom et inkassoforetak ikke er avhengig av at den aktuelle personen har bevilling, må vedkommende deponere bevillingen inntil kravet er oppfylt, i stedet for å søke om dispensasjon.

Forskriftsforslaget § 23 foreslås gitt med hjemmel i lovforslaget § 10 fjerde ledd første punktum. Det er redegjort nærmere for arbeidsgruppens vurderinger i punkt 3.3.1.

Til § 24

Arbeidsgruppen foreslår at fagansvarlige må ha bestått en eksamen på til sammen 60 studiepoeng i rettsvitenskap og/eller økonomi. Bestemmelsen er kommentert nærmere i 3.3.2. Kravet er ikke å forstå slik at det skal gjennomføres enten 60 studiepoeng i rettsvitenskap eller 60 studiepoeng innen økonomi. Søkeren kan kombinere studiepoeng fra flere av disse områdene. Den foreslåtte hjemmelen er lovforslaget § 11 tredje ledd første punktum.

Til § 25

I *første ledd* foreslås det at inkassofaglig prøve for fagansvarlige skal dokumentere god kunnskap om og forståelse for klientmiddelbehandling, regnskap, juridiske fag, risikostyring og internkontroll, og etikk som er relevant for fagansvarlige i fremmedinkassoforetak. Prøven må være på et tilstrekkelig høyt nivå til at fagansvarlige faktisk kan ivareta sitt ansvar. For eksempel vil feil med klientmiddelbehandlingen lett innebære uforsvarlig virksomhetsutøvelse overfor skyldnere og fordringshavere, og prøven må derfor sikre at fagansvarlige har svært gode kunnskaper om og forståelse for klientmiddelbehandling.

Prøven vil normalt forutsette at fagansvarlige tar kurs som er spesielt rettet mot denne prøven.

Arbeidsgruppen foreslår i *andre ledd* at inkassofaglig prøve for fagansvarlige i fremmedinkassoforetak må tas minst hvert tredje år. Dette fordi det er svært viktig å sikre at den fagansvarliges kompetanse er oppdatert. Det må holde om man tar prøven tre års tid etter forrige gang, se også merknaden til forskriftsforslaget § 23. Den praktiske prøven for fagansvarlige vil komme i tillegg til den praktiske prøven som skal avholdes hvert femte år for å beholde personlig inkassobevilling.

Når det gjelder utsatt frist grunnet fødselspermisjon og søknad om dispensasjon, vises det til merknaden til forskriftsforslaget § 23.

I punkt 3.3.2 er det redegjort nærmere for bakgrunnen for forslaget. Den foreslåtte hjemmelen er lovforslaget § 11 tredje ledd første punktum.

Til § 26

§ 26 om politiattest viderefører inkassoloven § 5 sjette ledd og deler av § 5 sjuende ledd første punktum.

Den foreslåtte hjemmelen for forskriftsbestemmelsen er § 6 fjerde ledd første punktum, § 10 fjerde ledd første punktum og § 11 tredje ledd første punktum.

Til § 27

§ 27 om bevillingsgebyr viderefører inkassoforskriften § 5-1.

Til § 28

§ 28 om saksbehandlingsfrist viderefører inkassoforskriften § 5-2, men foreslås også å gjelde for søknader om godkjenning av fagansvarlige.

Til § 29

Bestemmelsen presiserer den fagansvarliges ansvar for risikostyring og internkontroll og for kontroll med utdanning. Bestemmelsen er utformet etter mønster av eiendomsmeglingsforskriften § 2-8 første og andre ledd. Innen sitt område (dvs. den inkassofaglige utøvelsen) begrenser *første ledd* daglig leders ansvar for risikostyring og intern-

kontroll etter risikostyringsforskriften § 4. Bestemmelsen er nærmere omtalt i punkt 2.3.2.

Til § 30

Bestemmelsen angir hvilke tjenester som fremmedinkassoforetak kan yte uten vanlig vederlag, dersom de effektiviserer inndringen eller gjør inndringen kvalitativt bedre. Bestemmelsen presiserer dermed lovforslaget § 27 tredje ledd. Pay back er nærmere omtalt i punkt 6.9 og i merknaden til lovforslaget § 27.

Til § 31

§ 31 om tidsrom for sikkerhetsstillelse viderefører inkassoforskriften § 3-1, men er noe endret språklig.

Til § 32

§ 32 om sikkerhetens form viderefører inkassoforskriften § 3-2. Inkassoforskriften § 3-2 angir at sikkerhet bl.a. kan stilles av et norsk skadeforsikringsselskap eller et annet norsk foretak som nevnt i finansieringsvirksomhetsloven § 1-4 første ledd nr. 1 til 3. Finansieringsvirksomhetsloven er opphevet, og arbeidsgruppen foreslår derfor i stedet å angi at sikkerheten kan stilles av norsk bank, forsikringsforetak eller finansieringsforetak.

Til § 33

Første ledd viderefører inkassoforskriften § 3-3, men det foreslås presisert at sikkerheten skal dekke inkassoforetakets ansvar både ved inndring av forfalte krav (inkasso) og ved inndring av uforfalte krav på vegne av en annen fordringshaver (fakturaadministrasjon). Se mer om dette i punkt 10.2.6.

I *andre ledd* foreslås det at sikkerheten skal dekke rimelige kostnader som en forvalter har hatt i forbindelse med avviklingen av de enkelte oppdrag der foretakets bevilling er tilbakekalt, og rimelige kostnader som en revisor har hatt til å utarbeide bekreftelse om klientmidler og klientansvar ved opphør av virksomhet. Det framgår av lovforslaget § 45 andre ledd at Finanstilsynet ved tilbakekall av foretaksbevilling kan oppnevne en forvalter til å slutføre oppdrag etter loven, og reglene om revisorbekreftelse om klientmidler og klientansvar ved opphør av inkassovirksomhet framgår av forskriftsforslaget § 40. Andre ledd er delvis gitt etter mønster av eiendomsmeglingsforskriften § 2-3 femte ledd. Bakgrunnen for forslaget framgår av punkt 10.2.2.

Til § 34

§ 34 om sikkerhetens størrelse viderefører inkassoforskriften § 3-4. For å gjøre bestemmelsen lettere tilgjengelig, foreslås 1/40 endret til 2,5 %. Der inkassoforetak både innriver forfalte krav (inkasso) og innriver uforfalte krav på vegne av en annen fordringshaver (fakturaadministrasjon), skal sikkerhetens størrelse beregnes ut fra fordringsmassen til inndrivning og klientmidlene for begge typer krav.

Til § 35

§ 35 om skadelidtes adgang til å rette krav direkte mot sikkerhetsstilleren viderefører inkassoforskriften § 3-5.

Til § 36

§ 36 om opprettelse av og disposisjonsrett over klientkonto viderefører inkassoforskriften § 4-1 tredje, fjerde og femte ledd, men med visse språklige og materielle endringer. Bakgrunnen for flere av forslagene framgår av punkt 10.2.2.

I *første ledd* foreslås det å presisere at klientkontoen skal opprettes i en finansinstitusjon som har rett til å tilby slik tjeneste i Norge. Presiseringen er tatt inn etter mønster av eiendomsmeglingsforskriften § 3-10. Bakgrunnen for forslaget er at Finanstilsynet må kunne få sperret klientkontoen dersom inkassoforetaket ikke lenger oppfyller kravene til foretaksbevilling (f.eks. fordi sikkerhetsstillelsen har opphørt eller den fagansvarlige har fratrudd), foretaksbevillingen er tilbakekalt eller det er mistanke om mislige forhold rundt klientmiddelbehandlingen. Finanstilsynet har ikke myndighet til å få sperret klientkonti i finansinstitusjoner med utenlandsk konsesjon.

Etter *tredje ledd* kan godkjente fagansvarlige gi andre fullmakt til å disponere klientkontoen. Reglene om utkontraktering innebærer imidlertid at fullmakten bare kan gis til ansatte i inkassoforetaket eller andre inkassoforetak, siden klientmiddelbehandlingen inngår i inkassoforetakets kjerneoppgaver, se lovforslaget § 9 og merknadene til denne.

I *fjerde ledd* foreslås det å presisere at disposisjonsretten skal opphøre både for den fagansvarlige selv og de som den fagansvarlige har gitt fullmakt, dersom den fagansvarlige slutter som fagansvarlig eller mister godkjenningen som fagansvarlig. Det samme gjelder dersom foretaksbevillingen faller bort eller blir tilbakekalt.

I *femte ledd* foreslås det at Finanstilsynet skal kunne sperre kontoen eller gi en eller flere personer disposisjonsrett over kontoen dersom ingen har disposisjonsrett. Personer

som får disposisjonsrett over klientkontoen, skal også få disposisjonsrett til inkassoforetakets saksbehandlings-system (saksreskontri) og regnskapssystem for fullt ut å kunne sikre en forsvarlig avvikling av virksomheten.

Til § 37

§ 37 om innskudd til og uttak fra klientkonto viderefører inkassoforskriften § 4-1 andre, sjettede og sjuende ledd, men med visse endringer.

Arbeidsgruppen foreslår at inkassoforskriften § 4-1 første ledd ikke videreføres i forskrift, siden plikten til å holde klientmidler atskilt fra andre midler følger av lovforslaget § 22 første ledd.

I *andre ledd* foreslås det presisert at uttak fra klientkonto kan foretas for beløp som utbetales til skyldneren i tilfeller som nevnt i lovforslaget § 22 tredje ledd første og andre punktum, og for beløp som utbetales til andre fordringshavere i tilfeller som nevnt i lovforslaget § 22 tredje ledd tredje punktum.

Til § 38

§ 38 om renter av klientmidler viderefører inkassoforskriften § 4-2 første ledd.

Til § 39

§ 39 om bokføring av klientansvar og klientmidler er utformet med utgangspunkt i eiendomsmeglingsforskriften § 3-12, men tilpasset inkassoforetak. Forslaget sammenfaller med Virke Inkassos bransjestandard for avstemming av klientmidler, som er utarbeidet i samråd med Finanstilsynet og baserer seg på hvordan inkassoforetakene innrapporterer avstemming av klientmidler i den halvårslige rapporteringsoppgaven til Finanstilsynet. Bestemmelsen innebærer dermed ikke nye krav. Bestemmelsen gir konkret veiledning om hvordan bokføring og avstemming skal skje, og vil formodentlig legge til rette for gode rutiner i foretakene.

Det skal være en egen hovedbokskonto for hver bankkonto, og det skal foretas en særskilt avstemming for den enkelte bankkontoen opp mot den respektive hovedbokskontoen.

For øvrig vises det til nærmere omtale i punkt 10.2.1.

Til § 40

Reglene om revisorbekreftelse ved opphør av inkassovirksomhet følger allerede av gjeldende tilsynspraksis, se punkt 10.2.2.

Første og andre punktum foreslås etter mønster av eendomsmeglingsforskriften § 2-10 første og andre punktum. Etter første punktum skal foretaket gi melding til Finanstilsynet ved opphør av inkassovirksomhet. Etter andre punktum skal meldingen inneholde en revisorbekreftelse om at det ikke finnes klientmidler eller regnskapsført klientansvar.

Opphør kan, særlig ved oppkjøp av foretaket eller porteføljen og konkurs, skje ved at porteføljen med klientmidler og klientansvar overføres til et annet inkassoforetak. I slike tilfeller skal det etter *tredje punktum* gis en revisorbekreftelse om hvordan klientmidlene og klientansvaret blir ivare tatt. I bekreftelsen bør det opplyses om det samlede beløpet på klientmidlene og klientansvaret som overføres, at det ikke finnes andre klientmidler eller annet klientansvar i virksomheten som er opphørt, når overføringen finner sted, og hvilket inkassoforetak som har overtatt ansvaret. Det er ikke nødvendig med revisorbekreftelse ved fusjon.

Til § 41

Arbeidsgruppen foreslår én samlet ramme for overtredelsesgebyr i stedet for at overtredelsesgebyret utmåles for hver overtredelse. Det er redegjort nærmere for dette i punkt 12.2.6.

Til § 42

Overgangsregelen i § 42 *andre ledd* tilsvarer overgangsregelen i lovforslaget § 49 første ledd.

Til § 43

Etter forskrift 4. desember 1992 nr. 898 om saksøktes sakskostnadsansvar ved tvangsfullbyrdelse § 2 første ledd nr. 1 er skrivesalæret for utlegg, tvangssalg av løsøre og tilbakelevering av løsøre til salgspanthaver nå ett rettsgebyr (1172 kroner). Arbeidsgruppen foreslår å redusere dette til en halv gang rettsgebyret (586 kroner). Forslaget er behandlet i punkt 7.2.

Lovforslag

Forslag til lov om inndrivning av forfalte pengekrav (inkassoloven)

Kapittel 1 Innledende bestemmelser

§ 1 Lovens formål

Inkassoloven skal legge til rette for forsvarlig og effektiv inndrivning av forfalte pengekrav, av hensyn til skyldnere, fordringshavere, inkassobransjen og kredittmarkedet.

§ 2 Lovens virkeområde

Loven gjelder inndrivning av forfalte pengekrav. §§ 7 og 22 gjelder også for uforfalte pengekrav som fremmedinkassoforetak inndriver på vegne av fordringshavere. Rettshjelp ved omtvistede pengekrav regnes ikke som inndrivning.

Kapittel 1, § 5, kapittel 5, § 47 og kapittel 8 gjelder for alle som inndriver forfalte pengekrav. Ut over det gjelder loven bare for inkassoforetak.

Loven viker for bestemmelser gitt i eller med hjemmel i andre lover.

Kongen kan fastsette at loven skal gjelde for Svalbard og Jan Mayen.

§ 3 Fravikelighet

Reglene gitt i eller med hjemmel i §§ 15–18, § 21 første og andre ledd og § 37 første ledd kan fravikes ved avtale mellom fordringshaveren og skyldneren, men ikke til skade for en skyldner som har pådratt seg forpliktelsen i egen-skap av forbruker.

Reglene i § 22 andre ledd første og andre punktum, § 28 første ledd og § 29 kan fravikes ved avtale mellom fordringshaveren og inkassoforetaket.

For øvrig kan loven ikke fravikes ved avtale.

§ 4 Definisjoner

I loven menes med:

- a) *inkassovirksomhet*: fremmedinkassovirksomhet og oppkjøps- og egeninkassovirksomhet
- b) *fremmedinkassovirksomhet*: ervervsmessig eller stadig inndrivning av forfalte pengekrav for andre
- c) *oppkjøps- og egeninkassovirksomhet*: fordringshaverens egen inndrivning av pengekrav som er kjøpt opp etter forfall
- d) *inkassoforetak*: foretak som har bevilling å drive inkassovirksomhet
- e) *fremmedinkassoforetak*: foretak som har bevilling til å drive fremmedinkassovirksomhet

f) *oppkjøps- og egeninkassoforetak*: foretak som har bevilling til å drive oppkjøps- og egeninkassovirksomhet

Kapittel 2 Bevilling, kvalifikasjoner og ansvar for inkassovirksomheten

§ 5 Krav om foretaksbevilling for å drive inkassovirksomhet

Inkassovirksomhet kan bare drives av foretak som har bevilling fra Finanstilsynet. Bevillingen skal avgrenses til enten å gjelde fremmedinkassovirksomhet eller oppkjøps- og egeninkassovirksomhet.

Institusjoner som har rett til å drive finansieringsvirksomhet etter finansforetaksloven, kan likevel drive oppkjøps- og egeninkassovirksomhet uten inkassobevilling. Advokater og rettshjelpere kan i enkelttilfeller inndrive forfalte pengekrav for andre, dersom de har bistått fordringshaveren med rettshjelp i tilknytning til det samme kravet. Ved advokaters og rettshjelpers inndrivning av forfalte pengekrav for andre gjelder reglene som gjelder for fordringshaverens egen inndrivning av pengekrav som ikke er kjøpt opp etter forfall.

Den som oppfyller kravene i yrkeskvalifikasjonsloven kapittel 2, kan uten hinder av første ledd drive fremmedinkassovirksomhet midlertidig.

§ 6 Vilkår for foretaksbevilling

Finanstilsynet gir inkassobevilling etter søknad til et foretak når

- a) foretaket er registrert i Foretaksregisteret
- b) foretaket har et tilstrekkelig antall ansatte fagansvarlige, som Finanstilsynet har godkjent og som fyller vilkårene etter § 11
- c) styremedlemmer, daglig leder og eier med betydelig eierandel anses egnet til å drive foretaket i samsvar med lover, forskrifter og god inkassoskikk
- d) styremedlemmer og daglig leder har lagt fram politiattest og fyller kravene etter § 13
- e) inkassovirksomheten drives fra et fast forretningssted innenfor EØS
- f) foretaket slutter seg til en godkjent utenrettslig tvisteløsningsordning

g) foretaket begynner inkassovirksomheten innen tolv måneder etter at tillatelsen ble gitt

For å få inkassobevilling til fremmedinkassovirksomhet må foretaket dessuten ha stilt sikkerhet etter § 7 og oppfylle eventuelle krav om suffisiens og likviditet etter § 8.

Foretaket skal til enhver tid oppfylle vilkårene i første og andre ledd. Finanstilsynet kan sette ytterligere vilkår for bevillingen.

Kongen kan gi forskrifter om vilkårene for tildeling av foretaksbevilling, herunder regler om hvilke straffbare forhold som skal avmerkes på politiattesten, og om behandlingen av attesten. Til utfylling av reglene i tjenesteloven kan Kongen gi forskrift om behandlingen av søknader om inkassobevillinger, herunder om frister og rettsvirkninger ved fristoverskridelse. Unntak fra tjenesteloven § 11 andre ledd kan bare gjøres når det er begrunnet ut fra tvingende allmenne hensyn, herunder hensynet til privatpersoners beskyttelsesverdige interesser.

§ 7 Krav om sikkerhetsstillelse for fremmedinkassoforetak

Fremmedinkassoforetak skal stille sikkerhet for ansvaret det pådrar seg overfor fordringshavere og skyldnere. Sikkerheten skal gjelde både ved inndrivning av forfalte krav og ved inndrivning av uforfalte krav på vegne av en fordringshaver.

Kongen gir forskrift om sikkerhetsstillelsen.

§ 8 Krav om suffisiens og likviditet for fremmedinkassoforetak med begrenset ansvar mv.

Et fremmedinkassoforetak med begrenset ansvar skal:

- a) være i stand til å oppfylle forpliktelsene sine etter hvert som de forfaller
- b) ha en egenkapital som er forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten i foretaket
- c) ha eiendeler som har en verdi som overstiger foretakets samlede forpliktelser
- d) ha fullt innbetalt aksjekapital på søknadstidspunktet, dersom virksomheten er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap

Første ledd gjelder også når fremmedinkassovirksomhet drives av et ansvarlig selskap der en eller flere av deltakerne er et selskap med begrenset ansvar, eller av et kommandittselskap der en eller flere av komplementarene er et selskap med begrenset ansvar.

§ 9 Bruk av kontraktsmedhjelpere

Til inkassofaglige oppgaver kan et inkassoforetak bare bruke kontraktsmedhjelpere som selv har inkassobevilling etter § 5. Oppgaver som krever autorisasjon etter regnskapsførerloven, kan bare settes bort til autoriserte regnskapsførere.

Departementet kan gi forskrift om bruk av kontraktsmedhjelpere.

§ 10 Vilkår for personlig inkassobevilling

Finanstilsynet gir personlig inkassobevilling etter søknad til personer som anses egnet og kvalifisert til å utføre alle slags inkassooppgaver i samsvar med lov, forskrifter og god inkassoskikk. Søkeren må framlegge en tilfredsstillende politiattest, godtgjøre å ha minst tre års arbeidserfaring med inndrivning av pengekrav i løpet av de siste ti årene og ha bestått en inkassofaglig prøve for innehavere av personlig inkassobevilling. En bevilling kan begrenses til å gjelde oppkjøps- og egeninkassovirksomhet. Den som har en personlig inkassobevilling, skal bestå en inkassofaglig prøve hvert femte år.

For godkjenning av personer med statsborgerskap fra en EØS-stat eller Sveits som har ervervet sine yrkeskvalifikasjoner eller fått disse godkjent i en annen EØS-stat eller Sveits, samt personer fra tredjeland som omfattes av direktiv 2004/38/EF, gjelder reglene i yrkeskvalifikasjonsloven.

Den som har personlig inkassobevilling, kan si fra seg bevillingen ved melding til Finanstilsynet. Finanstilsynet skal gi den personlige inkassobevillingen tilbake til den som frivillig har sagt fra seg bevillingen, dersom vedkommende oppfyller kravene til egnethet og inkassofaglig prøve.

Kongen kan gi forskrift om vilkårene for tildeling av personlig inkassobevilling, herunder regler om krav til arbeidserfaring, inkassofaglig prøve, hvilke straffbare forhold som skal avmerkes på politiattesten, og om behandlingen av attesten. Til utfylling av reglene i tjenesteloven kan Kongen gi forskrift om behandlingen av søknader om inkassobevillinger, herunder om frister og rettsvirkninger ved fristoverskridelse. Unntak fra tjenesteloven § 11 andre ledd kan bare gjøres når det er begrunnet ut fra tvingende allmenne

hensyn, herunder hensynet til privatpersoners beskyttelsesverdige interesser.

§ 11 Vilkår for godkjenning av fagansvarlige i inkassoforetak

Finanstilsynet godkjenner etter søknad fagansvarlige i inkassoforetak dersom vedkommende:

- a) har personlig inkassobevilling
- b) er egnet til å ivareta fagansvaret
- c) har lagt fram en tilfredsstillende politiattest

Fagansvarlige i fremmedinkassoforetak skal dessuten ha fullført en godkjent ettårig høyere utdanning og ha bestått en inkassofaglig prøve for fagansvarlige i fremmedinkassoforetak.

Kongen kan gi forskrift om hvilke straffbare forhold som skal avmerkes på politiattesten, om behandlingen av attesten og om kravene til utdanning og inkassofaglig prøve for fagansvarlige i fremmedinkassoforetak. Til utfylling av reglene i tjenesteloven kan Kongen gi forskrift om behandlingen av søknader om godkjenning av fagansvarlige, herunder om frister og rettsvirkninger ved fristoverskridelse. Unntak fra tjenesteloven § 11 andre ledd kan bare gjøres når det er begrunnet ut fra tvingende allmenne hensyn, herunder hensynet til privatpersoners beskyttelsesverdige interesser.

§ 12 Fagansvarliges plikter og rettigheter

En fagansvarlig har et særlig ansvar for å påse at inkassovirksomheten på sitt ansvarsområde utøves i samsvar med gjeldende regler.

En fagansvarlig har rett til å foreslå styrebehandling i saker som gjelder inkassovirksomheten. I slike saker har den fagansvarlige møte- og talerett i styret. En fagansvarlig som ikke er enig i en styrebeslutning, kan kreve sin oppfatning protokollert.

Kongen kan gi forskrift om fagansvarliges plikter og rettigheter.

§ 13 Krav til styremedlemmer og daglig leder

Styremedlemmer og daglig leder i inkassoforetak skal ha relevante kvalifikasjoner og yrkeserfaring, ha ført en hederlig vandel og for øvrig ikke ha utvist utilbørlig atferd som gir

grunn til å anta at stillingen eller vervet ikke vil kunne ivaretas på forsvarlig måte.

§ 14 Styrets ansvar for inkassorutinene og for fagansvarliges ansvarsområder og tilstedeværelse

Styret i inkassoforetaket skal påse at det utarbeides rutiner for hvordan inkassovirksomheten skal utøves, og at rutinene oppdateres ved behov. Styret skal skriftlig bekrefte at dette er gjort.

Er det flere fagansvarlige i foretaket, skal styret fordele ansvaret for kontrollen med inkassovirksomheten mellom dem.

Utøver inkassoforetaket virksomhet fra ulike forretningssteder, skal styret påse at fagansvarlige er til stede på hvert forretningssted i tilstrekkelig omfang til at pliktene etter § 12 og forskrift fastsatt med hjemmel i den kan ivaretas på hvert sted.

Kapittel 3 Saksgangen når inkassoforetak inndriver forfalte pengekrav

§ 15 a Inkassovarsel (Bjønness, Riksheim, Stensrud og Christophersens forslag)

Før et inkassoforetak kan sette i verk inkassotiltak, skal inkassoforetaket etter kravets forfall ha sendt skyldneren et skriftlig inkassovarsel, og betalingsfristen i inkassovarselet skal ha løpt ut uten at kravet er betalt.

Inkassovarselet skal angi

- a) at det er et inkassovarsel
- b) fordringshaverens navn
- c) fakturanummer, fakturadato og hva kravet gjelder
- d) kravets størrelse
- e) påløpte renter og kostnader
- f) ny betalingsfrist
- g) at inkassotiltak vil bli iverksatt ved manglende betaling
- h) anslåtte kostnader som skyldneren må betale dersom inkassoforetaket må sende en betalingsoppfordring i saken

Betalingsfristen skal være minst 14 dager regnet fra inkassovarselet ble sendt. Ved beregningen av fristen gjelder domstolloven § 148 første ledd tilsvarende. En betaling skal anses å ha skjedd innen fristen dersom betalingsoppdraget ble innlevert til banken innen fristens utløp.

§ 15 b Inkassovarsel (Flocks forslag)

Før et inkassoforetak kan sette i verk inkassotiltak, skal fordringshaveren eller inkassoforetaket etter kravets forfall ha sendt skyldneren et skriftlig inkassovarsel, og betalingsfristen i inkassovarselet skal ha løpt ut uten at kravet er betalt.

Inkassovarselet skal angi:

- a) at det er et inkassovarsel
- b) fordringshaverens navn
- c) fakturanummer, fakturadato og hva kravet gjelder
- d) kravets størrelse
- e) påløpte renter og kostnader
- f) ny betalingsfrist
- g) at inkassotiltak vil bli iverksatt ved manglende betaling
- h) anslåtte kostnader som skyldneren må betale dersom inkassoforetaket må sende betalingsoppfordring i saken

Betalingsfristen skal være minst 14 dager regnet fra inkassovarselet ble sendt. Ved beregningen av fristen gjelder domstolloven § 148 første ledd tilsvarende. En betaling skal anses å ha skjedd innen fristen dersom betalingsoppdraget ble innlevert til banken innen fristens utløp.

§ 16 Betalingsoppfordring

Når et krav er mottatt til inkasso og betalingsfristen i inkassovarselet er løpt ut uten at kravet er betalt, skal inkassoforetaket sende skyldneren en skriftlig oppfordring om å betale.

Betalingsoppfordringen skal angi

- a) at det er en betalingsoppfordring
- b) fordringshaverens navn

- c) fakturanummer, fakturadato og hva kravet gjelder
- d) kravets størrelse med særskilt angivelse av hovedkrav og tilleggskrav, som krav på renter og inndrivingskostnader
- e) hvilken rentesats som er brukt, og dato det er beregnet rente fra
- f) ny betalingsfrist
- g) anslåtte kostnader som skyldneren må betale for betalingspåminnelser og en ny betalingsoppfordring ved videre utenrettslig inndrivning
- h) hvordan skyldneren kan fremme innsigelser mot kravet, klage på inndrivningen til inkassoforetaket og nemnda eller ta opp betalingsvanskeligheter

Fullstendige opplysninger som angitt i andre ledd bokstavene d) og e) er det ikke nødvendig å gi dersom beregningen av kravet er særdeles omfattende. Samlet krav skal likevel oppgis, og det skal opplyses om at en fullstendig oppstilling vil bli gitt om skyldneren ber om det.

§ 15 tredje ledd om betalingsfrist mv. gjelder også for betalingsoppfordringer.

§ 17 Varsel om rettslig inndrivning

Før et inkassoforetak iverksetter rettslig inndrivning, skal inkassoforetaket sende skyldneren en betalingsoppfordring etter § 16 der det varsles særskilt om at kravet vil bli inndrevet rettslig, og betalingsfristen i varselet om rettslig inndrivning skal ha løpt ut uten at kravet er betalt. Varselet skal angi hva slags rettslig inndrivning som vil bli iverksatt, og det skal gis et anslag over de samlede kostnadene som skyldneren må betale for den rettslige inndrivningen. Varselet kan sendes enten i en første betalingsoppfordring eller i en senere betalingsoppfordring.

Varsel om rettslig inndrivning kan ikke sendes før betalingsfristene skyldneren har fått, har løpt ut uten at kravet er betalt.

Har det gått mer enn seks måneder siden varsel om rettslig inndrivning ble sendt, kan inkassoforetaket likevel ikke iverksette rettslig inndrivning før et nytt varsel om rettslig inndrivning er sendt, og betalingsfristen i varselet har løpt ut uten at kravet er betalt.

§ 18 a Sammenslåing av krav (Bjønness, Stensrud og Christophersens forslag)

Mottar et inkassoforetak et inkassokrav med samme skyldner og samme fordringshaver som et krav som inkassoforetaket allerede har til inndrivning, skal inkassoforetaket sende skyldneren et inkassovarsel etter reglene i § 15 for det sist mottatte kravet, dersom det ikke er sendt inkassovarsel for kravet fra før. Betaler ikke skyldneren innen betalingsfristen i inkassovarselet, skal kravene slås sammen.

Etter at kravene er slått sammen, skal det sendes en felles, oppdatert betalingsoppfordring etter § 16. Det skal gå klart fram av den oppdaterte betalingsoppfordringen at kravene er slått sammen, at det er denne betalingsoppfordringen som nå gjelder, og at skyldneren skal se bort fra tidligere kravbrev som gjelder den samme fordringshaveren.

Kravene kan inndrives hver for seg i den utstrekning:

- a) en rettslig inndrivning av kravene vil være ulik
- b) kravene er omtvistet
- c) det går klart fram at noen krav er rettet mot skyldneren som forbruker mens andre er rettet mot skyldneren som næringsdrivende

Kravene skal inndrives hver for seg dersom skyldneren motsetter seg sammenslåing for å kunne betale et eller flere av kravene fullt ut, på grunn av innsigelser mot et eller flere av kravene eller av andre grunner. Første og andre ledd gjelder ikke for krav som ikke slås sammen med andre krav.

Blir krav som er slått sammen, senere inndrevet hver for seg, skal det sendes nye oppdaterte betalingsoppfordringer for hvert av kravene. Oppdaterte betalingsoppfordringer ved splitting av tidligere sammenslåtte krav skal angi at det sammenslåtte kravet er splittet, og årsaken til splittingen, at det er disse betalingsoppfordringene som nå gjelder, og at skyldneren skal se bort fra tidligere kravbrev som gjelder den samme fordringshaveren.

§ 18 b Sammenslåing av krav (Flock og Riksheims forslag)

Mottar et inkassoforetak et inkassokrav med samme skyldner og samme fordringshaver som et krav som inkassoforetaket allerede har til inndrivning, og kravet springer ut av samme avtale eller rettsforhold, skal inkassoforetaket sende skyldneren et inkassovarsel etter reglene i

§ 15 for det sist mottatte kravet, dersom det ikke er sendt inkassovarsel for kravet fra før. Betaler ikke skyldneren innen betalingsfristen i inkassovarselet, skal kravene slå sammen.

Etter at kravene er slått sammen, skal det sendes en felles, oppdatert betalingsoppfordring etter § 16. Det skal gå klart fram av den oppdaterte betalingsoppfordringen at kravene er slått sammen, at det er denne betalingsoppfordringen som nå gjelder, og at skyldneren skal se bort fra tidligere kravbrev som gjelder den samme fordringshaveren.

Kravene skal inndrives hver for seg dersom skyldneren motsetter seg sammenslåing for å kunne betale et eller flere av kravene fullt ut, på grunn av innsigelser mot et eller flere av kravene eller av andre grunner. Første og andre ledd gjelder ikke for krav som ikke slås sammen med andre krav.

Blir krav som er slått sammen, senere inndrevet hver for seg, skal det sendes nye oppdaterte betalingsoppfordringer for hvert av kravene. Oppdaterte betalingsoppfordringer ved splitting av tidligere sammenslåtte krav skal angi at det sammenslåtte kravet er splittet, og årsaken til splittingen, at det er disse betalingsoppfordringene som nå gjelder, og at skyldneren skal se bort fra tidligere kravbrev som gjelder den samme fordringshaveren.

Kongen kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om sammenslåing av krav og om unntak fra plikt til sammenslåing etter bestemmelsen her.

§ 19 Utenrettslige gjeldsforhandlinger og gjeldsordninger

Under utenrettslige gjeldsforhandlinger skal inndrivningen stanses i en periode på inntil fire måneder dersom skyldneren eller skyldnerens representant har bedt om det. Inkassoforetaket skal svare på henvendelser fra skyldneren eller skyldnerens representant om gjeldsforhandlingene innen rimelige frister som de har angitt. Fremmedinkassoforetak kan i stedet oversende henvendelsene til fordringshaveren og orientere skyldneren eller skyldnerens representant om oversendelsen. Slik oversendelse skal skje snarest.

Har et fremmedinkassoforetak fullmakt fra fordringshaveren til å ta stilling til forslag til utenrettslige gjeldsordninger, skal inkassoforetaket godta forslaget dersom det ikke er saklig grunn til å avslå. Avslag skal begrunnes. Stans etter første ledd første punktum oppheves når inkassoforetaket avslår forslag til utenrettslig gjeldsordning. Et forslag til utenrettslig gjeldsordning bør besvares

innen fire uker. Er ikke det mulig, skal det gis et foreløpig svar med opplysning om årsaken til svartiden og når svar kan ventes.

Har ikke fremmedinkassoforetaket fullmakt som nevnt i andre ledd, skal inkassoforetaket så snart som mulig forelegge forslaget til utenrettslig gjeldsordning for fordringshaveren. Stans etter første ledd første punktum oppheves når fordringshaveren avslår forslag til utenrettslig gjeldsordning.

§ 20 Unntak fra pliktene til å varsle og slå sammen krav mv.

Går det klart fram at skyldneren søker å unndra seg betalingen, er rettslige skritt nødvendig for å unngå foreldelse, eller foreligger det andre særlige grunner, kan §§ 15–18 og § 19 første ledd første punktum fravikes i den utstrekning det er fare for at dekningsmulighetene helt eller delvis vil bli forspilt.

§ 21 a Forebygging av unødvendige rettslige skritt (Bjønness, Riksheim, Stensrud og Christophersens forslag)

Før inkassoforetaket begjærer tvangsfullbyrdelse, skal inkassoforetaket undersøke i Løsøreregisteret om det er registrert nylig avholdt utleggsforretning uten at skyldneren hadde noe til utlegg. Dersom det nylig er avholdt utleggsforretning uten at skyldneren hadde noe til utlegg, kan inkassoforetaket bare begjære tvangsfullbyrdelse dersom det er holdepunkter for at det nå kan tas utlegg, rettslige skritt er nødvendig for å hindre foreldelse, det går klart fram at skyldneren søker å unndra seg betalingen, eller det foreligger andre særlige grunner.

Inkassoforetaket skal ikke ta rettslige skritt for å hindre foreldelse tidligere enn nødvendig. Før inkassoforetaket tar rettslige skritt for å hindre foreldelse, skal skyldneren ha fått tilbud om å undertegne et gjeldsbrev eller en annen skriftlig erklæring i stedet.

Fremmedinkassoforetak kan ikke dekke rettslige kostnader for fordringshaveren. Dette gjelder likevel ikke når kravet som inndrives rettslig, bare gjelder inkassogebyr.

§ 21 b Forebygging av unødvendige rettslige skritt (Flocks forslag)

Før inkassoforetaket begjærer tvangsfullbyrdelse, skal inkassoforetaket undersøke i Løsøreregisteret om det er registrert nylig avholdt utleggsforretning uten at skyld-

neren hadde noe til utlegg. Dersom det nylig er avholdt utleggsforretning uten at skyldneren hadde noe til utlegg, kan inkassoforetaket bare begjære tvangsfullbyrdelse dersom det er holdepunkter for at det nå kan tas utlegg, rettslige skritt er nødvendig for å hindre foreldelse, det går klart fram at skyldneren søker å unndra seg betalingen, eller det foreligger andre særlige grunner.

Inkassoforetaket skal ikke ta rettslige skritt for å hindre foreldelse tidligere enn nødvendig. Før inkassoforetaket tar rettslige skritt for å hindre foreldelse, skal skyldneren ha fått tilbud om å undertegne et gjeldsbrev eller en annen skriftlig erklæring i stedet.

§ 22 Klientmiddelbehandling

Inkassoforetaket skal holde klientmidler adskilt fra andre midler.

Inkassoforetaket skal snarest utbetale innkasserte midler til fordringshaveren dersom ikke det er avtalt noe annet. Inkassoforetaket kan holde tilbake et beløp tilsvarende sitt vederlag. Uansett avtale kan midler som er innbetalt på hovedstol og forfalte terminbeløp, ikke utbetales senere enn 14 dager etter at midlene ble mottatt på klientkontoen.

Har skyldneren betalt for mye, skal det overskytende beløpet tilbakeføres snarest. Urettmessig inndrevne inkassokostnader som skyldneren har betalt, skal tilbakeføres snarest feilen er oppdaget. I stedet for å tilbakeføre beløp som skyldneren har betalt for mye, kan inkassoforetaket overføre beløpet til betaling på andre krav som inkassoforetaket har til inndriving mot skyldneren, dersom skyldneren samtykker.

Skyldneren kan bestemme hvilken del av kravet en delbetaling skal dekke. Har ikke skyldneren bestemt noe annet, skal delbetalinger først dekke hovedstolen eller forfalte terminbeløp.

Kongen kan gi forskrift om behandlingen av klientmidler og om rett til renter av slike midler. Med klientmidler menes midler som tilhører fordringshavere og skyldnere. Reglene om klientmidler i loven her og forskrift gitt med hjemmel i loven her gjelder både der inkassoforetak inndriver forfalte pengekrav, og der fremmedinkassoforetak inndriver uforfalte pengekrav på vegne av en fordringshaver og skyldneren betaler til inkassoforetaket.

§ 23 Urettmessige krav. Innsigelsesbehandling

Urettmessige krav skal ikke inndrives. Gir innsigelser eller andre forhold grunn til tvil om kravets rettmessighet, skal inndrivingen stanses mens forholdene undersøkes nærmere. Innsigelser skal besvares innen rimelig tid. Får ikke inkassoforetaket svar fra fordringshaveren på spørsmål om kravets rettmessighet, skal kravet tilbakeføres til fordringshaveren. Ved uenighet om kravets rettmessighet skal saken bringes inn for forliksrådet.

Inkassoforetaket skal registrere innsigelser i et eget register med opplysninger om fordringshaveren, kravets art, eventuelt avtalegrunnlag, hva innsigelsen gjelder, og utfallet av innsigelsesbehandlingen.

§ 24 Skriftlige klager på inndrivingen

Inkassoforetaket skal besvare skriftlige klager på inndrivingen skriftlig. Ved behandlingen av klagen skal inkassoforetaket innhente all relevant informasjon og vurdere klagen grundig og helhetlig. Inkassoforetaket skal særlig undersøke om klagen gjelder systematiske eller grunnleggende feil under inndrivingen. Får ikke skyldneren fullt ut medhold, skal skyldneren informeres om adgangen til å bringe saken inn for nemnd som nevnt i § 38 første ledd.

Klagen skal besvares uten unødig opphold. Kan ikke klagen besvares innen fire uker, skal inkassoforetaket gi et foreløpig svar med angivelse av årsaken til svartiden og når svar kan ventes.

Inkassoforetaket skal registrere klagene, hva slags feil klagen gjelder, fordringshaveren, typen krav og utfallet av klagebehandlingen i et eget register.

Kapittel 4 Inkassoforetaks forhold til skyldnere og fordringshavere

§ 25 Oppdragsavtale

Fremmedinkassoforetak skal ha skriftlige oppdragsavtaler med fordringshaverne.

Oppdragsavtalen skal angi hvor lenge oppdraget består, og angi rutiner for å hindre inndriving av urettmessige krav.

Fordringshaveren kan ikke gi instruksjoner om mer pågående tiltak enn det som er angitt i oppdragsavtalen. Slike instruksjoner er ikke bindende for inkassoforetaket.

Inkassoforetaket kan si opp avtalen dersom fordringshaveren i ikke ubetydelig utstrekning oversender urettmessige krav, vesentlig bryter rutiner som skal hindre inndrivning av urettmessige krav, eller oppfordrer til inndrivning i strid med god inkassoskikk eller regelverket for øvrig.

§ 26 Fremmedinkassoforetaks økonomiske uavhengighet. Ytelse og formidling av lån til skyldnere og kjøp av krav

Fremmedinkassoforetak skal ikke være økonomisk involvert i et inkassokrav. Fremmedinkassoforetak skal ikke yte eller formidle lån til skyldnere eller skyldneres nærstående eller kjøpe krav av fordringshavere.

§ 27 Forbud mot at fremmedinkassoforetak yter vederlag eller tilleggsytelser til fordringshavere for å få oppdrag (Riksheims forslag)

Fremmedinkassoforetak skal ikke gi fordringshavere vederlag eller tilleggsytelser for å få oppdrag.

Overføringer av kontanter fra et fremmedinkassoforetak eller et fremmedinkassoforetaks nærstående til en fordringshaver, en fordringshavers nærstående eller et administrativt foretak som utfører oppdrag for en fordringshaver, skal anses som vederlag for å få oppdrag. Det samme gjelder ytelser av varer eller tjenester som ikke skjer på vanlige forretningsmessige vilkår.

Denne paragrafen er ikke til hinder for at fremmedinkassoforetak inndriver forfalte pengekrav etter denne loven, for at fremmedinkassoforetak overfører inndrevne krav, betalte gebyr for purringer som fordringshaveren selv har sendt, eller renter fra klientkontoen, eller for at fremmedinkassoforetak yter tjenester som gjør inndrivningen mer effektiv eller kvalitativt bedre. Departementet kan gi forskrift med nærmere angivelse av tjenester som gjør inndrivningen mer effektiv eller kvalitativt bedre og som fremmedinkassoforetak kan yte etter første punktum.

§ 28 Fremmedinkassoforetaks rett og legitimasjon til å representere fordringshavere

Et fremmedinkassoforetak har i forhold til fordringshaveren rett til på dennes vegne å iverksette de tiltakene som har en naturlig sammenheng med inkassooppdraget. Uten fordringshaverens uttrykkelige samtykke kan inkassoforetaket likevel bare i påtrengende tilfelle sette i verk annen rettslig inndrivning enn å ta ut forliksklage eller å begjære utlegg.

Skyldneren kan med frigjørende virkning betale til et inkassoforetak som har fått i oppdrag å inndrive kravet. Innsigelser som er satt fram overfor inkassoforetaket, har samme virkning som om innsigelsene var satt fram overfor fordringshaveren. Fordringshaveren er bundet av nedbetalingsordningene som inkassoforetaket avtaler med skyldneren.

Skyldnerens rett etter denne paragrafen er uavhengig av kunnskap om inkassoforetakets rett til å representere i forholdet til fordringshaveren.

§ 29 Fremmedinkassoforetaks opplysningsplikt overfor fordringshavere

Et fremmedinkassoforetak skal holde fordringshaveren orientert om inkassosakens utvikling. Når oppdraget er avsluttet, skal inkassoforetaket gi fordringshaveren en skriftlig oppgave som viser hva skyldneren er krevd for, hva skyldneren har betalt, og hvilket vederlag inkassoforetaket krever for arbeid og kostnader.

§ 30 Taushetsplikt

Et inkassoforetak, foretakets ansatte, andre som utfører oppgaver på vegne av inkassoforetaket, medlemmene av nemnd etter § 38 første ledd og andre som utfører arbeid for nemnda, har plikt til å bevare taushet overfor uvedkommende om det de i forbindelse med virksomheten får vite om noens personlige forhold eller drifts- og forretningsforhold. Dette gjelder ikke dersom ingen berettiget interesse tilsier taushet.

Første ledd hindrer ikke at opplysninger overlates til eller lovlig brukes i foretak som driver kredittopplysningsvirksomhet i samsvar med kredittopplysningsloven.

Første ledd er ikke til hinder for å gi opplysninger til Økokrim om forhold som gir mistanke om at det foreligger hvitvasking eller terrorfinansiering. En oversendelse i god tro av opplysninger som nevnt i første punktum medfører ikke brudd på taushetsplikten og gir ikke grunnlag for straffansvar eller erstatningsansvar, med mindre det foreligger grov uaktsomhet.

§ 31 Innhenting av taushetsbelagte opplysninger fra Folkeregisteret

Et inkassoforetak kan fra Folkeregisteret begjære utlevert

- a) kontaktopplysninger for dødsbo

- b) opplysninger om foreldre og foreldreansvar
- c) opplysninger om vergemål og stadfestet fremtidsfullmakt

Folkeregistermyndigheten kan, uten hinder av taushetsplikt, utlevere opplysningene når det er nødvendig for å utføre et inkassooppdrag etter loven her.

Kapittel 5 God inkassoskikk, kommunikasjon med skyldnere, dekning av inndrivingskostnader

§ 32 God inkassoskikk

Forfalte pengekrav skal inndrives i samsvar med god inkassoskikk. Inndrivingen skal være forsvarlig og hensynsfull overfor både fordringshaveren og skyldneren, og både fordringshaverens og skyldnerens interesser skal i rimelig utstrekning ivaretas.

Det er i strid med god inkassoskikk å bruke inkassometoder som utsetter noen for urimelig påtrykk, skade eller ulempe. Det er også i strid med god inkassoskikk å bryte bestemmelse fastsatt i eller med hjemmel i loven her under inndriving av forfalte pengekrav.

Departementet gi forskrift om god inkassoskikk, blant annet om tilpasninger i inndrivingen overfor ulike skyldnere.

§ 33 Skyldnere i en særlig vanskelig situasjon

Inndrivingen skal i rimelig utstrekning tilpasses skyldnere som er i en særlig vanskelig situasjon. Alvorlig sykdom og ulykke, institusjonsopphold, særskilte betalingsvansker eller en særlig vanskelig situasjon av andre årsaker tilsier varsom inndriving.

§ 34 Skyldnere som unndrar seg forpliktelsene sine

Går det klart fram at skyldneren søker å unndra seg forpliktelsene sine, kan inndrivingen i rimelig utstrekning tilpasses dette, blant annet ved mer pågående inndriving enn ellers.

§ 35 Kommunikasjon med skyldnerne

Kommunikasjonen med skyldnerne skal være høflig, etterrettelig, forståelig og i rimelig utstrekning tilpasset skyldneren. Henvendelser fra skyldneren skal besvares innen

rimelig tid, under hensyn til skyldnerens behov for snarlig svar og spørsmålets omfang. Inkassoforetak skal være tilgjengelig for skyldnere på telefon. Informasjon om telefonnummer og telefontider skal gis i varslene som sendes til skyldneren, og på inkassoforetakets nettsider.

Skyldneren skal på forespørsel gis generell informasjon om gangen i inkassosaken, renter, inkassogebyrer og rettslige gebyrer som vil kunne påløpe, og adgangen til å fremme innsigelser mot kravet. Inkassoforetak skal dessuten gi informasjon om adgangen til å klage på inndrivingen til foretaket og nemnda. Inkassoforetak skal ha informasjon som angitt i første og andre punktum lett tilgjengelig på sine nettsider.

I den enkelte saken skal skyldneren på forespørsel opplyses om fordringshaverens navn, fordringshaverens saks- eller fakturanummer, fakturadato, hva kravet gjelder, tidspunkt for når en ubetalt ytelse ble levert, opprinnelig hovedstol, renteberegning, påløpte inkassogebyrer og eventuelle nedbetalinger på kravet. Ved inngåelse av avtale om betalingsutsettelse eller avdragsbetaling skal inkassoforetaket gi skyldneren skriftlige opplysninger om nye forfallstidspunkt og hvor mye skyldneren skal betale ved det enkelte forfallet.

Elektroniske og muntlige henvendelser til skyldneren skal bare skje mellom kl. 08.00 og 21.00 mandag til fredag og kl. 09.00 til 15.00 lørdag. Elektroniske og muntlige henvendelser skal ikke skje på offentlige fridager.

Skyldneren skal varsles skriftlig i rimelig tid før oppsøk i hjemmet, på arbeidsplassen eller på andre steder der skyldneren oppholder seg. I varselet skal det opplyses om hvordan skyldneren kan betale kravet for å hindre oppsøket.

Dersom skyldneren ber om det, skal inkassoforetaket veilede skyldneren om håndtering av betalingsvanskeligheter.

§ 36 Elektronisk kommunikasjon

Krav i eller med hjemmel i loven her om at meddelelser til skyldneren skal gis skriftlig, er ikke til hinder for bruk av elektronisk kommunikasjon dersom meddelelsen er sendt på en betryggende måte. Kongen kan gi forskrift om hva som kan anses for en betryggende måte.

§ 37 Skyldnerens ansvar for kostnader til utenrettslig inn-driving

Skyldneren plikter å dekke rimelige kostnader til utenrettslig inn-driving. Kongen kan ved forskrift gi regler om plikten til å dekke kostnader og fastsette standardiserte gebyrer. I forskriften kan det for særlige angitte tilfeller gis unntak fra plikten til å dekke inndrivingskostnader dersom tungtveiende hensyn til skyldneren tilsier det.

Kostnadene kan ikke kreves dekket dersom kapittel 3, § 32, § 33 eller forskrift gitt med hjemmel i § 32 tredje ledd er brutt overfor skyldneren i saken, eller dersom inkassoforetaket har unnlat å følge pålegg av hensyn til skyldneren etter § 43 andre ledd første punktum. Dette gjelder likevel ikke ved brudd på god inkassoskikk som ikke kunne hatt noen konsekvenser for skyldneren. Stanses inndrivningen etter § 23 første ledd på grunn av innsigelser fra skyldneren, kan kostnader som har påløpt før skyldneren framsatte innsigelsene, kreves dekket dersom skyldneren burde ha framsatt innsigelsene tidligere.

I forbrukerforhold kan gebyr eller annen godtgjørelse for første gangs faktura bare kreves i den utstrekning slik godtgjørelse lovlig kunne vært krevd før forfall. Det kan ikke kreves mer for fakturaer som utstedes etter forfall, enn det som følger av reglene i paragrafen her og forskrift fastsatt med hjemmel i første ledd andre og tredje punktum.

For kostnader ved rettslig inn-driving gjelder rettergangslovgivningens regler om sakskostnader.

Kapittel 6 Nemndsbehandling av tvister i inkassosaker

§ 38 Adgang til nemndsbehandling mv.

Gjennom avtale mellom organisasjoner som representerer inkassoforetak, og Forbrukerrådet eller en annen organisasjon eller institusjon som representerer skyldnere, kan det opprettes en eller flere nemnder som behandler tvister om forpliktelser etter denne loven mellom skyldnere og inkassoforetak.

Partene kan forelegge avtalen for Kongen til godkjenning. Dersom Kongen har godkjent nemndas vedtekter, gjelder reglene i tredje og fjerde ledd og §§ 39–42.

En skyldner kan kreve nemndsbehandling av enhver tvist hvor nemnda er kompetent, dersom skyldneren har saklig interesse i å få nemndas uttalelse i saken.

Dersom skyldneren har pådratt seg forpliktelsen i egen-skap av å være forbruker, kan skyldneren ikke fraskrive seg adgangen til å kreve nemndsbehandling.

§ 39 Forholdet til domstolene

Så lenge en tvist er til behandling i nemnda, kan den ikke bringes inn til behandling for de alminnelige domstolene. Gjelder tvisten fordringshaverens krav på å få dekket kostnadene ved inndrivningen, kan den likevel bringes inn etter tvistelovens regler til behandling for de alminnelige domstolene sammen med hovedkravet. En tvist anses for å være til behandling fra det tidspunktet begjæringen om klagebehandling er kommet inn til nemnda.

En sak som nemnda har realitetsbehandlet, kan bringes direkte inn for tingretten.

§ 40 Nemndenes rapportering til Finanstilsynet

Nemndene skal oversende uttalelser om brudd på inkassoloven til Finanstilsynet.

§ 41 Ansvar for nemndas kostnader

Ved overtredelser av kravet til god inkassoskikk i § 32 og forskrift gitt med hjemmel i § 32 tredje ledd kan nemnda pålegge inkassoforetaket å betale nemndas kostnader i den aktuelle saken.

§ 42 Avbrudd av foreldelse

Foreldelse avbrytes etter foreldelsesloven § 16 nr. 2 bokstav a) når tvist om krav som nemnda har myndighet til å behandle etter § 38, bringes inn til avgjørelse for nemnda. Foreldelsen av hovedkravet blir ikke avbrutt ved at en tvist bringes inn for nemnda.

Kapittel 7 Tilsynsmyndighet, opplysningsplikt og sanksjoner

§ 43 Tilsynsmyndighet

Tilsyn med inkassovirksomhet føres av Finanstilsynet etter finanstillensloven.

Finanstilsynet kan pålegge inkassoforetak å endre praksis som medfører fare for overtredelser av loven her eller

av finanstilsynsloven. Finanstilsynet kan gi en eier med betydelig eierandel i foretak som har bevilling etter § 6, pålegg om retting dersom han ikke er egnet etter § 6 første ledd bokstav c).

Dersom et inkassoforetak bryter ett eller flere av vilkårene i § 5 eller § 6 første, andre eller tredje ledd, kan Finanstilsynet gi inkassoforetakets en frist for å oppfylle vilkårene eller nedlegge forbud mot inkassovirksomheten.

§ 44 Inkassoforetakets og fagansvarliges opplysningsplikt overfor Finanstilsynet

Inkassoforetak og fagansvarlige i inkassoforetak skal gi de opplysningene som Finanstilsynet krever om virksomheten. De skal også framvise og utlevere til kontroll forretningsbøker, øvrige dokumenter og utskrifter av elektronisk lagret informasjon som angår inkassovirksomheten dersom tilsynet ber om det. Plikten gjelder også for foretak som har opphørt eller mistet bevillingen, og for personer som har sluttet som fagansvarlig eller mistet godkjenningen som fagansvarlig.

Inkassoforetak skal opplyse Finanstilsynet om skifte av fagansvarlige, daglig leder og styremedlemmer. Inkassoforetak skal også opplyse om erverv av en betydelig eierandel i foretaket og om økning av en slik eierandel på samme måte som etter eiendomsmeglingsloven § 2-8 første ledd andre til fjerde punktum og tredje ledd. Opplysningsplikten etter dette leddet gjennomføres som en del av øvrige rapporteringsrutiner etter nærmere regler fastsatt av Finanstilsynet. Skifte av fagansvarlige skal likevel meldes før skiftet finner sted.

Kongen kan i forskrift gi regler om inkassoforetakets og den fagansvarliges plikt til å holde Finanstilsynet orientert om inkassovirksomheten.

§ 45 Tilbakekall av foretaksbevilling, personlig inkassobe- villing og godkjenning av fagansvarlig

En foretaksbevilling etter § 6 kan tilbakekalles dersom det finnes utilrådelig å la inkassovirksomhet drives i medhold av bevillingen fordi

- a) vilkårene for å tildele bevillingen ikke lenger er til stede
- b) foretaket ikke oppfylder vilkår gitt i bevillingen
- c) foretaket har brutt gjeldende regler for inkassovirksomheten

- d) foretaket har unnlatt å etterkomme pålegg fra Finanstilsynet eller
- e) det foreligger andre særlige grunner

Når en foretaksbevilling tilbakekalles, kan Finanstilsynet oppnevne en forvalter til å slutføre oppdrag etter loven. Departementet kan i forskrift fastsette bestemmelser om forvalterens rettigheter og plikter. Dersom det er nødvendig for en forsvarlig avvikling av løpende oppdrag, kan Finanstilsynet i enkeltvedtak gjøre unntak fra bestemmelser gitt i eller med hjemmel i loven her.

En personlig inkassobevingelse etter § 10 kan tilbakekalles dersom bevillingshaveren ikke lenger anses egnet og kvalifisert til å utføre alle slags inkassooppgaver i samsvar med lov, forskrifter og god inkassoskikk. Ved vurderingen skal det legges vekt på om vilkårene for å tildele bevillingen etter § 10 ikke lenger er til stede.

En godkjenning som fagansvarlig etter § 11 kan tilbakekalles dersom den fagansvarlige ikke lenger anses egnet og kvalifisert til å ivareta fagansvaret. Ved vurderingen skal det legges vekt på om vilkårene for godkjenningen etter § 11 ikke lenger er til stede.

§ 46 Overtredelsesgebyr

Finanstilsynet kan ilegge et inkassoforetak overtredelsesgebyr ved overtredelse av

- a) § 9
- b) kapittel 3
- c) § 26
- d) § 30
- e) kapittel 5
- f) § 43 andre eller tredje ledd
- g) § 44

Det samme gjelder overtredelse av forskrift, påbud, forbud eller vilkår fastsatt med hjemmel i de nevnte bestemmelsene.

Inkassoforetak kan ilegges overtredelsesgebyr når overtredelsen er begått av noen som har handlet på vegne av virksomheten. Dersom foretaket inngår i et konsern,

hefter både foretakets morselskap og morselskapet i konsernet foretaket er en del av, subsidiært for beløpet.

Adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr foreldes fem år etter at overtredelsen er opphørt. Fristen avbrytes når tilsynsorganet varsler en virksomhet om at virksomheten er mistenkt for overtredelse som angitt i første ledd.

Departementet kan gi forskrift om utmåling av overtredelsesgebyr.

§ 47 Straff

Med bøter eller fengsel inntil tre måneder, eller begge deler, straffes den som forsettlig overtrer

- a) § 30, § 43 andre eller tredje ledd eller § 44, eller
- b) kapittel 3, § 32, § 33 eller § 37, dersom disse bestemmelsene er overtrådt gjentatte ganger eller overtredelsen er grov.

Det samme gjelder overtredelse av forskrift, påbud, forbud eller vilkår gitt i medhold av de nevnte bestemmelsene.

Grov uaktsomme overtredelser straffes med bøter.

Kapittel 8 Avsluttende bestemmelser

§ 48 Ikrafttreden

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelsene kan settes i kraft til forskjellig tid.

Fra den tid loven trer i kraft, oppheves lov 13. mai 1988 nr. 26 om inkassovirksomhet og annen inndriving av forfalte pengekrav (inkassoloven).

§ 49 Overgangsregler

Loven gjelder inndriving av pengekrav som forfaller etter lovens ikrafttreden. Loven gjelder også inndriving av pengekrav som et inkassoforetak etter lovens ikrafttreden får i oppdrag å inndrive.

Innehavere av personlig inkassobevilling etter lov 13. mai 1988 nr. 26 om inkassovirksomhet og annen inndriving av forfalte pengekrav § 5 andre ledd skal anses å oppfylle vilkårene for personlig inkassobevilling i § 10 med forskrifter forutsatt at de består inkassofaglig prøve innen tre år etter lovens ikrafttreden.

Personer som arbeider som faktiske ledere i fremmedinkassoforetak når loven trer i kraft, og har inkassobevilling etter lov 13. mai 1988 nr. 26 om inkassovirksomhet og annen inndriving av forfalte pengekrav § 5 andre ledd, skal anses å oppfylle vilkårene for fagansvarlige i fremmedinkassoforetak etter § 11 forutsatt at de fortsatt fyller vilkårene for personlig inkassobevilling, og at de fullfører godkjent ettårig høyere utdanning og består en inkassofaglig prøve for fagansvarlige i fremmedinkassoforetak innen fire år etter lovens ikrafttreden. Personer som arbeider som faktiske ledere i oppkjøps- og egeninkassoforetak når loven trer i kraft, og oppfyller vilkårene i lov 13. mai 1988 nr. 26 om inkassovirksomhet og annen inndriving av forfalte pengekrav § 5 tredje ledd bokstav a) og b), skal anses å oppfylle vilkårene for fagansvarlige i oppkjøps- og egeninkassoforetak etter § 11 forutsatt at de får personlig inkassobevilling innen tre år.

Departementet kan gi forskrift om ytterligere overgangsregler.

§ 50 Endring i finansforetaksloven

Fra den tid loven trer i kraft, skal lov 10. april 2015 nr. 17 om finansforetak og finanskonsern § 2-3 første ledd nytt tredje punktum lyde:

Foretak som har bevilling til å drive fremmedinkassovirksomhet etter inkassoloven, kan utføre pengeoverføringer som ledd i inndrivingen av uforfalte pengekrav.

Forskriftsforslag

Forslag til forskrift om inndrivning av forfalte pengekrav (inkassoforskriften)

Kapittel 1 Innledende bestemmelser

§ 1 Forskriftens virkeområde

Forskriften gjelder inndrivning av forfalte pengekrav. Kapittel 5 og 6 gjelder også for uforfalte pengekrav som fremmedinkassoforetak inndriver på vegne av fordringshaver. Rettshjelp ved omtvistede pengekrav regnes ikke som inndrivning.

Kapittel 1, §§ 3, 4, 5 a første og tredje ledd/5 b, 9, 12, 13, 14, 15, 16, 42 og 43 gjelder for alle som inndriver forfalte pengekrav. Ut over det gjelder loven bare for inkassoforetak. For oppkjøps- og egeninkassoforetak gjelder ikke §§ 6, 11, 24, 25, 30 og kapittel 5.

§ 2 Fravikelighet

Bestemmelsene i kapittel 2 kan fravikes ved avtale mellom fordringshaveren og skyldneren, men ikke til skade for en skyldner som har pådratt seg forpliktelsen i egenskap av forbruker. § 38 kan fravikes ved avtale mellom fordringshaveren og inkassoforetaket. For øvrig kan forskriften ikke fravikes ved avtale.

Kapittel 2 Skyldnerens ansvar for kostnader til utenrettslig inndrivning mv.

§ 3 Gebyr og faktiske kostnader

En fordringshaver som etter inkassoloven § 37 har krav på dekning av rimelige kostnader til utenrettslig inndrivning, kan kreve gebyr fra skyldneren etter reglene i dette kapitlet uten hensyn til de faktiske kostnadene ved inndrivningen.

Overstiger de faktiske kostnadene ved den utenrettslige inndrivningen gebyrene som kan kreves etter reglene i dette kapitlet, kan de faktiske kostnadene i særlige tilfeller og i rimelig utstrekning i stedet kreves dekket. Ved vurderingen av om faktiske kostnader skal kunne kreves dekket, skal det legges vekt på hvor påkrevde og høye kostnadene var, om skyldneren kan klandres for at kostnadene påløp og ble så høye, og om skyldneren ved den framgangsmåten fordringshaveren har valgt, er blitt spart for andre kostnader. Krav om dekning av faktiske kostnader skal begrunnes skriftlig overfor skyldneren.

§ 4 Inkassosatsen

Inkassosatsen er 70 kroner.

Departementet justerer inkassosatsen årlig i henhold til utviklingen i konsumprisindeksen fra Statistisk sentralbyrå. Beløpet avrundes til nærmeste krone.

Ved beregningen av gebyrer anvendes inkassosatsen på det tidspunktet da kravbrevet ble sendt. Gebyrene avrundes til nærmeste krone.

§ 5 a Gebyr for purringer og inkassovarsler (Bjønness, Riksheim, Stensrud og Christophersens forslag)

For skriftlig purring som er sendt minst 14 dager etter kravets forfall og som angir kravets størrelse og hva kravet gjelder, kan det kreves et beløp lik en halv gang inkassosatsen. Betalingsfristen skal være minst 14 dager regnet fra purringen ble sendt. Ved beregningen av fristen gjelder domstolloven § 148 første ledd tilsvarende.

For inkassovarsel etter inkassoloven § 15 som et inkassoforetak har sendt minst 14 dager etter kravets forfall, kan det kreves et beløp lik én gang inkassosatsen.

Det kan kreves gebyr for inntil tre purringer eller to purringer og et inkassovarsel ved inndringen av et pengekrav. Skyldneren må ha oversittet en betalingsfrist på minst 14 dager før et nytt kravbrev ble sendt. Ved beregningen av fristen gjelder domstolloven § 148 første ledd tilsvarende. En betaling skal anses å ha skjedd innen fristen dersom betalingsoppdraget ble innlevert til banken innen fristens utløp.

§ 5 b Gebyr for purringer og inkassovarsler (Flocks forslag)

For skriftlig purring som er sendt minst 14 dager etter kravets forfall og som angir kravets størrelse og hva kravet gjelder, kan det kreves et beløp lik en halv gang inkassosatsen. Betalingsfristen skal være minst 14 dager regnet fra purringen ble sendt. Ved beregningen av fristen gjelder domstolloven § 148 første ledd tilsvarende.

For inkassovarsel etter inkassoloven § 15 som er sendt minst 14 dager etter kravets forfall, kan det kreves et beløp lik én gang inkassosatsen.

Det kan kreves gebyr for inntil tre purringer eller to purringer og et inkassovarsel ved inndringen av et pengekrav. Skyldneren må ha oversittet en betalingsfrist på minst 14 dager før et nytt kravbrev ble sendt. Ved beregningen av fristen gjelder domstolloven § 148 første ledd tilsvarende. En betaling skal anses å ha skjedd innen fristen dersom betalingsoppdraget ble innlevert til banken innen fristens utløp.

§ 6 Gebyr for betalingsoppfordringer og betalingspåminnelser ved fremmedinkasso

Et fremmedinkassoforetak kan ta gebyr for inntil to betalingsoppfordringer etter inkassoloven § 16 og to betalingspåminnelser i en inkassosak. Først kan fremmedinkassoforetaket ta gebyr for én betalingsoppfordring, deretter

for to betalingspåminnelser og til sist for én betalingsoppfordring. Betalingsfristene skyldneren har fått, må være oversittet før det sendes en betalingsoppfordring eller betalingspåminnelse som det kreves gebyr for. En betaling skal anses å ha skjedd innen fristen dersom betalingsoppdraget ble innlevert til banken innen fristens utløp.

En betalingspåminnelse skal være skriftlig og angi kravets størrelse, hva kravet gjelder, betalingsinformasjon, frist og hvilket gebyr som vil påløpe i neste skritt. Betalingsfristen skal være minst 14 dager regnet fra betalingspåminnelsen ble sendt. Ved beregningen av fristen gjelder domstolloven § 148 første ledd tilsvarende.

For en betalingsoppfordring etter inkassoloven § 16 som et fremmedinkassoforetak har sendt, kan det kreves:

- for krav t.o.m. kr 500 1 gang inkassosatsen
- for krav t.o.m. kr 1000 2 ganger inkassosatsen
- for krav t.o.m. kr 2500 3 ganger inkassosatsen
- for krav t.o.m. kr 10 000 8 ganger inkassosatsen
- for krav t.o.m. kr 50 000 17 ganger inkassosatsen
- for krav t.o.m. kr 250 000 36 ganger inkassosatsen
- for krav over kr 250 000 72 ganger inkassosatsen

For en betalingspåminnelse etter andre ledd som et fremmedinkassoforetak har sendt, kan det kreves:

- for krav t.o.m. kr 10 000 1 gang inkassosatsen
- for krav t.o.m. kr 50 000 2 ganger inkassosatsen
- for krav t.o.m. kr 250 000 3 ganger inkassosatsen
- for krav over kr 250 000 7 ganger inkassosatsen

Beløpssatsene gjelder der skyldneren har pådratt seg en forpliktelse i egenskap av å være forbruker. I andre tilfeller er satsene en og en halv ganger satsene i forbrukerforhold.

Dersom hele eller mer enn halvparten av et krav skriver seg fra virksomhet som ikke er merverdiavgiftspliktig, skal det ved beregningen av beløpssatsene legges til et beløp som tilsvarende den generelle satsen for merverdiavgift.

Med krav menes i tredje og fjerde ledd hovedkravet med tillegg av renter påløpt før forfall, men uten tillegg av

renter påløpt etter forfall og inndrivingskostnader. Avtales det et nytt og senere forfallstidspunkt, legges det nye forfallstidspunktet til grunn. Det skal likevel aldri tas hensyn til renter som er påløpt etter at fordringshaveren har engasjert et inkassoforetak til å drive inn kravet.

§ 7 a Gebyr for betalingsoppfordringer ved oppkjøps- og egeninkasso og ved inkassoforetaks inndrivning av konserninterne krav (Bjønness, Riksheim, Stensrud og Christophersens forslag)

Et oppkjøps- og egeninkassoforetak kan kreve et beløp lik to ganger inkassosatsen for en betalingsoppfordring foretaket har sendt som tilfredsstillende kravene i inkassoloven § 16. For krav t.o.m. 500 kroner kan foretaket likevel bare kreve et beløp lik én gang inkassosatsen.

Reglene i første ledd gjelder tilsvarende der et fremmedinkassoforetak inndriver krav eid av et foretak i samme konsern. Ved inndrivning av slike krav kan det ikke kreves gebyr for betalingsoppfordringer og betalingspåminnelser etter § 6. Med konserner menes konserner som er omfattet av definisjonen i aksjeloven § 1-3, likevel slik at morselskapet ikke behøver å være et norsk aksjeselskap. For krav som er kjøpt opp av et foretak i samme konsern som inkassoforetaket, gjelder første og andre punktum ikke for gebyrer som ble påført saken før oppkjøpet.

§ 7 b Gebyr for betalingsoppfordringer ved oppkjøps- og egeninkasso (Flocks forslag)

Et oppkjøps- og egeninkassoforetak kan kreve et beløp lik to ganger inkassosatsen for en betalingsoppfordring foretaket har sendt som tilfredsstillende kravene i inkassoloven § 16. For krav t.o.m. 500 kroner kan foretaket likevel bare kreve et beløp lik én gang inkassosatsen.

§ 8 a Gebyr ved inkassoforetaks sammenslåing av krav (Bjønness, Riksheim, Stensrud og Christophersens forslag)

Når to eller flere krav er slått sammen etter reglene i inkassoloven § 18, kan et fremmedinkassoforetak kreve gebyr for en oppdatert betalingsoppfordring etter reglene i § 6. Oppkjøps- og egeninkassoforetak og fremmedinkassoforetak som inndriver konserninterne krav, kan kreve gebyr for en oppdatert betalingsoppfordring etter reglene i § 7. Er det ikke tidligere sendt betalingsoppfordring for noen av kravene, kan gebyret beregnes etter den samlede hovedstolen. Er det derimot sendt betalingsoppfordring for et eller flere av kravene, skal gebyret beregnes etter den sam-

lete hovedstolen for kravene det ikke er sendt betalingsoppfordring for.

Dersom betalingsfristen i den oppdaterte betalingsoppfordringen oversittes, kan et fremmedinkassoforetak som ikke inndriver konserninterne krav, kreve gebyr for inntil to betalingspåminnelser og én betalingsoppfordring til etter reglene i § 6. Gebyrene skal beregnes etter den samlede hovedstolen.

Dersom de sammenslåtte kravene splittes etter ønske fra skyldneren, kan et fremmedinkassoforetak som ikke inndriver konserninterne krav, fra tidspunktet for splittingen kreve gebyr for betalingsoppfordringer og betalingspåminnelser etter reglene i § 6 som om kravene ikke hadde vært slått sammen. Oppkjøps- og egeninkassoforetak og fremmedinkassoforetak som inndriver konserninterne krav, kan tilsvarende kreve gebyr for en betalingsoppfordring etter reglene i § 7.

§ 8 b Gebyr ved inkassoforetaks sammenslåing av krav (Flocks forslag)

Når to eller flere krav er slått sammen etter reglene i inkassoloven § 18, kan et fremmedinkassoforetak kreve gebyr for en oppdatert betalingsoppfordring etter reglene i § 6. Oppkjøps- og egeninkassoforetak kan kreve gebyr for en oppdatert betalingsoppfordring etter reglene i § 7. Er det ikke tidligere sendt betalingsoppfordring for noen av kravene, kan gebyret beregnes etter den samlede hovedstolen. Er det derimot sendt betalingsoppfordring for et eller flere av kravene, skal gebyret beregnes etter den samlede hovedstolen for kravene det ikke er sendt betalingsoppfordring for.

Dersom betalingsfristen i den oppdaterte betalingsoppfordringen oversittes, kan et fremmedinkassoforetak kreve gebyr for inntil to betalingspåminnelser og én betalingsoppfordring til etter reglene i § 6. Gebyrene skal beregnes etter den samlede hovedstolen.

Dersom de sammenslåtte kravene splittes etter ønske fra skyldneren, kan et fremmedinkassoforetak fra tidspunktet for splittingen kreve gebyr for betalingsoppfordringer og betalingspåminnelser etter reglene i § 6 som om kravene ikke hadde vært slått sammen. Oppkjøps- og egeninkassoforetak kan tilsvarende kreve gebyr for en betalingsoppfordring etter reglene i § 7.

§ 9 Gebyr ved betalingsutsettelse og avdragsbetaling

Ved betalingsutsettelse, herunder avtale om betaling i avdrag, kan det kreves et gebyr på en og en halv ganger inkassosatsen for avtaleinngåelsen og en halv gang inkassosatsen for hver skriftlige betalingspåminnelse som sendes skyldneren i henhold til avtalen. Adgangen til å kreve gebyr gjelder både ved egen- og fremmedinkasso.

§ 10 Gebyr for utarbeidelse av gjeldsbrev eller annen skriftlig erklæring

Dersom et inkassoforetak utarbeider et gjeldsbrev eller en annen skriftlig erklæring i stedet for å ta rettslig skritt for å hindre foreldelse, jf. inkassoloven § 21 andre ledd, og skyldneren undertegner gjeldsbrevet eller erklæringen, kan det kreves et gebyr på to ganger inkassosatsen for inkassoforetakets arbeid.

§ 11 Gebyr for fremmedinkassoforetaks svar på forslag til utenrettslige gjeldsordninger

For endelige svar på forslag til utenrettslige gjeldsordninger, jf. inkassoloven § 19 andre ledd, kan det kreves et gebyr på to ganger inkassosatsen.

§ 12 Gebyr for tilbakeføringer der skyldneren har betalt for mye

Dersom skyldneren har betalt for mye og selv er skyld i dette, kan det kreves et gebyr på en halv gang inkassosatsen for tilbakeføringen av det overskytende. Adgangen til å kreve gebyr gjelder både ved egen- og fremmedinkasso.

§ 13 Gebyr ved forkynnelse av konkursvarsel

Ved forkynnelse av konkursvarsel etter konkursloven § 63 kan gebyret til det offentlige kreves dekket av skyldneren. Dette gjelder både ved egen- og fremmedinkasso.

§ 14 Fradrag for kompensasjon etter forsinkelsesrenteloven

Krever fordringshaveren kompensasjon fra skyldneren etter forsinkelsesrenteloven § 3 a, kommer kompensasjonen til fradrag i skyldnerens plikt til å dekke fordringshaverens utenrettslige inndrivingskostnader.

Krever fordringshaveren først utenrettslige inndrivingskostnader dekket, kommer inndrivingskostnadene som dekkes, til fradrag i kompensasjonen etter forsinkelsesrenteloven § 3 a.

Bestemmelsen gjelder både ved egen- og fremmedinkasso.

§ 15 Kostnadsdekning ved inndrivning av krav på under én krone

Ved inndrivning av krav på under én krone kan det ikke kreves dekket inndrivingskostnader. Bestemmelsen gjelder både ved egen- og fremmedinkasso.

§ 16 Kostnadsdekning ved inndrivning av krav som en mindreårig har pådratt seg

Ved inndrivning av krav som skyldneren pådro seg som mindreårig, kan det ikke kreves dekket inndrivingskostnader av denne skyldneren. Bestemmelsen gjelder både ved egen- og fremmedinkasso.

Kapittel 3 Nærmere om inkassoforetakenes inndrivning**§ 17 Fullmektig**

En skyldner har rett til å la seg bistå av en fullmektig under inndrivningen. En fullmektig som ikke er advokat, skal legge fram skriftlig, undertegnet fullmakt.

Alle henvendelser til inkassoforetaket kan gjøres ved fullmektig. Alle kravbrev og andre henvendelser fra inkassoforetaket skal skje til skyldnerens fullmektig dersom ikke annet følger av fullmakten.

§ 18 Mindreårige skyldnere

Før inndrivning av krav som skyldneren pådro seg som mindreårig, skal inkassoforetaket undersøke om vergen har samtykket til avtalen som er inngått, eller om kravet bygger på et annet gyldig grunnlag. Hvis det verken foreligger samtykke fra vergen eller et annet gyldig grunnlag, skal kravet ikke inndrives.

Den utenrettslige inndrivningen skal rettes mot vergen i stedet for mindreårige skyldnere dersom ikke vern av sensitive opplysninger eller andre hensyn til den mindreårige tilsier at inndrivningen bør rettes mot den mindreårige

selv. Kommunikasjon med mindreårige skyldnere skal være særlig hensynsfull og lett forståelig. Inkassoforetaket skal ikke oppsøke mindreårige skyldnere.

§ 19 Voksne skyldnere som har verge. Stadfestet fremtidsfullmakt

Inkassoforetaket skal rette skriftlige henvendelser til både skyldneren og vergen der skyldneren er en voksen som har verge. Inkassoforetaket kan velge om muntlige henvendelser skal rettes til skyldneren eller vergen, dersom ikke annet følger av inkassoloven § 32, § 33 eller § 35 første ledd første punktum.

Skyldneren kan likevel be om at inkassoforetaket bare skal henvende seg til vergen, eller at inkassoforetaket bare skal henvende seg til skyldneren selv. Inkassoforetaket skal i så fall rette seg etter denne anmodningen.

Er inkassoforetaket kjent med at vergemålet ikke omfatter inkasso, skal inkassoforetaket ikke henvende seg til vergen.

Første til tredje ledd gjelder tilsvarende for skyldnere som har avgitt en fremtidsfullmakt som senere er stadfestet.

§ 20 Skyldnere som er fratatt rettslig handleevne på det økonomiske området

Fremmedinkassoforetak skal ikke inndrive krav som en skyldner har pådratt seg mens denne har vært fratatt rettslig handleevne på det økonomiske området.

§ 21 Unntak fra plikt til sammenslåing av krav (Flock og Riksheims forslag)

Kravene kan inndrives hver for seg i den utstrekning:

- a) en rettslig inndriving av kravene vil være ulik
- b) kravene er omtvistet
- c) det går klart fram at noen krav er rettet mot skyldneren som forbruker mens andre er rettet mot skyldneren som næringsdrivende
- d) kravene gjelder utlån fra foretak som har rett til å drive finansieringsvirksomhet etter finansforetaksloven og hovedstolene har ulik rente

Kapittel 4 Bevilingsøknader, kvalifikasjoner og fagansvarliges plikter

§ 22 Krav til arbeidserfaring for personlig inkassobevilling

For å oppfylle kravet om arbeidserfaring etter inkassoloven § 10 første ledd skal søkeren godtgjøre å ha tre års erfaring fra namsmyndigheter eller inkassoforetak med inndriving av pengekrav i løpet av de siste ti årene, hvorav minst tre måneders erfaring fra fremmedinkassovirksomhet. Den fagansvarlige i inkassoforetaket der søkeren har arbeidet, skal bekrefte at søkeren har god erfaring fra vurderinger av kravs rettmessighet, innsigelsesbehandling, sammenslåing av krav, god inkassoskikk, rettslige prosesser og alternative løsninger.

Gjelder søknaden personlig inkassobevilling som etter inkassoloven § 10 første ledd tredje punktum er begrenset til å gjelde oppkjøps- og egeninkassovirksomhet, kan søkeren ha erfaring fra oppkjøps- og egeninkassovirksomhet i stedet for erfaring fra fremmedinkassovirksomhet. I stedet for å innhente bekreftelse fra fagansvarlig som nevnt i første ledd andre punktum kan søkeren selv dokumentere erfaring fra de nevnte områdene.

Tre års praksis kan ikke utgjøre mindre enn 4800 timer, og tre måneders praksis kan ikke utgjøre mindre enn 400 timer. Et års praksis kan ikke utgjøre mer enn 1600 timer.

§ 23 Krav til inkassofaglig prøve for personlig inkassobevilling

Inkassofaglig prøve etter inkassoloven § 10 første ledd andre punktum skal dokumentere god kunnskap om og forståelse for vurderinger av kravs rettmessighet, innsigelsesbehandling, sammenslåing av krav, god inkassoskikk, rettslige prosesser og alternative løsninger. Prøven skal teste kandidatens evne til å løse praktiske inkassofaglige problemstillinger etter gjeldende regler.

Prøven skal avlegges etter minst to års arbeidserfaring med inndriving av pengekrav og deretter minst hvert femte år. Ved avvikling av foreldrepermisjon ut over seks måneder utsettes kravet om prøve med et år. I andre særlige tilfeller kan Finanstilsynet etter søknad gi dispensasjon fra kravet. Så lenge bevillingen er deponert etter inkassoloven § 10 tredje ledd, gjelder heller ikke kravet om praktisk prøve.

Prøvearrangøren skal avholde prøven som hjemmeeksamen og minst en gang i året. Finanstilsynet skal godkjenne prøvearrangøren.

§ 24 Krav til høyere utdanning for fagansvarlige i fremmedinkassoforetak

Som godkjent utdanning for fagansvarlige i fremmedinkassoforetak etter inkassoloven § 11 andre ledd regnes bestått eksamen på til sammen 60 studiepoeng i rettsvitenskap og/eller økonomi fra en høyere utdanningsinstitusjon som Finanstilsynet har godkjent.

§ 25 Krav til inkassofaglig prøve for fagansvarlige i fremmedinkassoforetak

Inkassofaglig prøve etter inkassoloven § 11 andre ledd skal dokumentere god kunnskap om og forståelse for klientmiddelbehandling, regnskap, juridiske fag, risikostyring og internkontroll og etikk som er relevant for fagansvarlige i fremmedinkassoforetak. Prøven skal teste kandidatens evne til å løse praktiske problemstillinger for fagansvarlige etter gjeldende regler.

Prøven skal være bestått før vedkommende blir fagansvarlig, og den skal deretter bestås minst hvert tredje år så lenge vedkommende er fagansvarlig. Ved avvikling av foreldrepermisjon ut over seks måneder utsettes kravet om prøve med ett år. I andre særlige tilfeller kan Finanstilsynet etter søknad gi dispensasjon fra kravet.

Prøvearrangøren skal avholde prøven som hjemmeeksamen og minst en gang i året. Finanstilsynet skal godkjenne prøvearrangøren.

§ 26 Politiattest

Politiattest etter inkassoloven § 6 første ledd bokstav d), § 10 første ledd andre punktum og § 11 første ledd bokstav c) skal bare vise merknader om strafferettslige reaksjoner for overtredelse av lov 22. mai 1902 nr. 10 Almindelig borgerlig Straffelov kapittel 15, 18, 22, 24 til 28 og 31 og straffeloven §§ 202, 203, 206, 207, 221, 271 til 281, 288, 321, 322, 324, 325, 327 til 333, 335 til 338, 340 til 342, 344, 351, 352, 354, 361 til 365, 370 til 372, 374 til 376, 378 til 380, 382 til 394 og kapittel 31, inkassoloven, konkurranselovgivningen, konkurslovgivningen, regnskapslovgivningen, selskapslovgivningen, skatte- og avgiftslovgivningen og verdipapirlovgivningen. Overtredelsene skal anmerkes i samsvar med politiregisterloven § 41 nr. 1.

Fornytt vandelskontroll kan foretas i samsvar med politiregisterloven § 43.

§ 27 Bevillingsgebyr

Den som får inkassobevilling etter inkassoloven §§ 6 eller 10, skal betale Finanstilsynet et saksbehandlingsgebyr på fire ganger rettsgebyret, jf. rettsgebyrloven § 1.

§ 28 Saksbehandlingsfrist

Søknader om inkassobevilling og godkjenning av fagansvarlig etter inkassoloven §§ 6, 10 og 11 skal behandles innen tre måneder fra saken er tilstrekkelig opplyst, se tjenesteloven § 11 første ledd.

Tjenesteloven § 11 andre ledd om at en tillatelse anses gitt når saksbehandlingsfristen er utløpt, gjelder ikke for søknader om inkassobevilling eller godkjenning av fagansvarlig i et inkassoforetak.

§ 29 Fagansvarliges plikter

For den inkassofaglige utøvelsen skal den fagansvarlige på grunnlag av en vurdering av aktuelle risikoer sørge for å etablere forsvarlig risikostyring og internkontroll etter retningslinjer fastsatt av styret, jf. forskrift 22. september 2008 nr. 1080 om risikostyring og internkontroll. Den fagansvarlige skal løpende følge opp endringer i foretakets risikoer og påse at foretakets risikoer er forsvarlig ivaretatt i samsvar med styrets retningslinjer. Den fagansvarlige skal gi styret relevant og tidsriktig informasjon som er av betydning for foretakets risikostyring og internkontroll, herunder informasjon om nye risikoer. Den fagansvarlige skal sørge for at risikostyringen og internkontrollen blir dokumentert, gjennomført og overvåket på en forsvarlig måte. Avvik skal rapporteres til foretakets styre.

Den fagansvarlige skal påse at foretaket har en skriftlig oversikt over utdanning, praksis og inkassofaglige prøver for alle ansatte og personer med tilsvarende tilknytning som utfører arbeid som ledd i inkassovirksomheten. Oversikten skal vurderes og oppdateres løpende. Den fagansvarlige skal påse at utdanningen, praksisen og de inkassofaglige prøvene oppfyller kravene i lov og forskrift.

§ 30 Effektivitets- eller kvalitetsfremmende tjenester som fremmedinkassoforetak kan yte til fordringshavere uten vederlag (Riksheims forslag)

Fremmedinkassoforetak kan yte følgende tjenester til en fordringshaver, en fordringshavers nærstående eller et administrativt foretak som utfører oppdrag for en for-

dringshaver, uten vanlig vederlag dersom de effektiviserer inndrivningen eller gjør inndrivningen kvalitativt bedre:

- a) kurs om innfordringsrelaterte og misligholdsforebyggende tema
- b) utarbeidelse av statusopplysninger og statistikk for fordringshaverens saker og porteføljer
- c) datatekniske løsninger for informasjonsutveksling mellom fordringshaveren og inkassoforetaket, herunder oppgradering og videreutvikling av slike datatekniske løsninger

Kapittel 5 Sikkerhetsstillelse ved fremmedinkassovirksomhet

§ 31 Tidsrom for sikkerhetsstillelse

Fremmedinkassoforetak skal ha stilt sikkerhet etter inkassoloven § 7 før virksomheten settes i gang, og så lenge virksomheten pågår.

§ 32 Sikkerhetens form

Sikkerheten stilles ved at det hos Finanstilsynet deponeres en erklæring fra norsk bank, forsikringsforetak eller finansieringsforetak, eller fra et tilsvarende foretak som har hovedsete i, er gitt tillatelse til å utøve virksomhet i og er underlagt myndighetstilsyn i en annen EØS-stat (sikkerhetsstilleren). I erklæringen skal sikkerhetsstilleren påta seg å innestå for oppfyllelse av inkassoforetakets ansvar etter § 33 innenfor rammen av et nærmere angitt beløp som oppfyller kravene i § 34, på vilkårene i § 35. I stedet for et nærmere beløp kan det i erklæringen angis at sikkerhetsstilleren innestår for ansvaret innenfor rammen som til enhver tid følger av § 34, eventuelt begrenset oppad til et nærmere angitt beløp.

Finanstilsynet kan nekte å godta erklæringen dersom det er tvil om den oppfyller kravene i første ledd.

§ 33 Hva sikkerheten dekker

Sikkerheten dekker ansvaret inkassoforetaket pådrar seg overfor fordringshavere og skyldnere i den perioden sikkerheten gjelder for, både ved inndrivning av forfalte krav og ved inndrivning av uforfalte krav på vegne av en fordringshaver.

Sikkerheten dekker også rimelige kostnader som en forvalter har hatt i forbindelse med avvikling av de enkelte oppdragene der foretakets bevilling er tilbakekalt etter inkassoloven § 45 første ledd, og rimelige kostnader som en revisor har hatt til å en utarbeide bekreftelse etter § 40 om klientmidler og klientansvar ved opphør av inkassovirksomhet.

§ 34 Sikkerhetens størrelse

Når fordringsmassen inkassoforetaket har til inndrivning, rapporteres til Finanstilsynet etter bestemmelse gitt i medhold av finanstilsynsloven, skal sikkerheten minst være lik 2,5 % av fordringsmassen inkassoforetaket har til inndrivning, og minst lik det dobbelte av summen av klientmidlene. Sikkerheten skal likevel alltid minst være lik 2 500 000 kroner. Finanstilsynet kan i enkelttilfeller bestemme at det skal stilles høyere sikkerhet.

Dersom sikkerheten for et rapporteringstidspunkt ikke oppfyller kravene i første ledd, skal sikkerheten bringes i samsvar med kravene innen to måneder regnet fra rapporteringstidspunktet. Finanstilsynet kan i enkelttilfeller fastsette kortere frist.

Andre ledd gjelder tilsvarende dersom utbetaling fra sikkerhetsstilleren medfører at sikkerheten ikke lenger oppfyller kravene i første ledd.

§ 35 Skadelidtes adgang til å rette krav direkte mot sikkerhetsstilleren

Skadelidte fordringshavere og skyldnere kan kreve dekning direkte fra sikkerhetsstilleren uten først å rette krav mot inkassoforetaket.

Sikkerhetsstilleren kan ikke gjøre gjeldende andre innsigelser mot krav fra skadelidte enn de innsigelsene inkassoforetaket selv har i forholdet til skadelidte.

Oppsigelse av sikkerheten eller bortfall av sikkerheten på annen måte er ikke virksom overfor skadelidte før to måneder etter at Finanstilsynet har mottatt en melding om bortfallet.

Sikkerhetsstilleren kan overfor skadelidte ikke påberope at det er foretatt utbetalinger under sikkerheten med mindre Finanstilsynet er varslet om utbetalingen senest samtidig med at utbetalingen fant sted.

Påberoper sikkerhetsstilleren sikkerhetens størrelse overfor flere skadelidte, gjelder det høyeste sikkerhetsbeløpet overfor alle skadelidte.

Kapittel 6 Nærmere om inkassoforetakenes klientmiddelbehandling

§ 36 Opprettelse av og disposisjonsrett over klientkonto

Konto for klientmidler skal opprettes i en finansinstitusjon som har rett til å tilby slik tjeneste i Norge, og som i kontoavtalen har forpliktet seg til ikke å motregne i kontoen med krav som finansinstitusjonen måtte ha mot inkassoforetaket.

Felles konto for klienter skal opprettes i inkassoforetakets navn og betegnes «klientkonto». Opprettes det særskilt konto for en enkelt klient, skal kontoens betegnelse i tillegg inneholde klientens navn.

En klientkonto kan bare disponeres av godkjente fagansvarlige for inkassovirksomheten etter inkassoloven § 6 første ledd bokstav b), jf. § 11, eller etter skriftlig fullmakt fra godkjente fagansvarlige.

Den fagansvarlige kan ikke disponere klientkontoen dersom denne slutter som fagansvarlig eller godkjenningen som fagansvarlig faller bort. Når en fagansvarlig mister retten til å disponere klientkontoen, bortfaller også fullmaktene til å disponere klientkontoen som den fagansvarlige har gitt. Fagansvarlige og fullmektiger mister også disposisjonsretten dersom foretaksbevillingen faller bort eller blir tilbakekalt.

Dersom ingen er berettiget til å disponere klientkontoen, kan Finanstilsynet sperre klientkontoen, gi en eller flere personer disposisjonsrett over klientkontoen eller samtykke i at foretaket gir en eller flere bestemte personer fullmakt til å disponere klientkontoen. Personer som får disposisjonsrett over klientkontoen etter første punktum, skal også få disposisjonsrett til inkassoforetakets saksbehandlingssystem og regnskapssystem.

§ 37 Innskudd til og uttak fra klientkonto

Klientmidler som ikke utbetales snarest, skal settes inn på en konto for klientmidler som er opprettet etter § 36.

Uttak fra klientkonto kan bare foretas for

- a) beløp som utbetales til en klient eller for en klients regning

- b) beløp som utbetales til skyldneren i tilfeller som nevnt i inkassoloven § 22 tredje ledd første og andre punktum
- c) beløp som utbetales til andre fordringshavere i tilfeller som nevnt i inkassoloven § 22 tredje ledd tredje punktum
- d) inkassoforetakets krav på vederlag fra klienten der det er adgang til motregning
- e) beløp som er satt inn på kontoen som følge av en feil

Beløp som tas ut fra en klientkonto for utbetaling til en klient eller for en klients regning, skal ikke overstige klientens innestående på kontoen.

§ 38 Renter av klientmidler

Dersom ikke noe annet er avtalt, skal renter som er opptjent på klientkontoen, tilfalle klientene. Inkassoforetaket plikter likevel ikke å utbetale rentebeløp som for den enkelte klienten i den samme saken ikke overstiger rettsgebyret, jf. rettsgebyrloven § 1.

§ 39 Bokføring av klientansvar og klientmidler

Det skal opprettes egne hovedbokskonti for klientansvar (klientgjeld) og klientmidler som til enhver tid viser behandlingen av klientmidlene.

Bokføringen skal vise det samlede klientansvaret.

Saldoen på klientkontoen skal hver måned avstemmes mot den bokførte saldoen for klientmidler i regnskapet. Innestående midler på klientkontoen ifølge regnskapet skal hver måned avstemmes mot det samlede klientansvaret ifølge regnskapet. Avvik mellom regnskapsstørrelsene skal forklares. Likeledes skal klientansvaret ifølge reskontro avstemmes mot det samlede klientansvaret hver måned. Avvik mellom beløpsstørrelsene og negative saldoer i reskontro skal forklares.

Avstemmingene skal dokumenteres og oppbevares som regnskapsmateriale.

§ 40 Revisorbekreftelse om klientmidler og klientansvar ved opphør av inkassovirksomhet

Ved opphør av inkassovirksomheten skal foretaket gi melding til Finanstilsynet om opphøret. Meldingen skal inneholde bekreftelse fra revisor om at det ikke finnes klientmidler eller regnskapsført klientansvar. Ved overføring av klientmidlene og klientansvaret til et annet foretak, bortsett fra ved fusjon, skal det gis en bekreftelse fra revisor om hvordan klientmidlene og klientansvaret blir ivare tatt.

Kapittel 7 Overtredelsesgebyr og avsluttende bestemmelser

§ 41 Utmåling av overtredelsesgebyr

Overtredelsesgebyr etter inkassoloven § 46 kan ikke overstige det høyeste beløpet av:

- a) fem millioner kroner
- b) det dobbelte av vinningen, dersom det kan beregnes hvilken vinning som er oppnådd ved overtredelsen
- c) inntil 5 % av foretakets omsetning i siste godkjente årsregnskap

§ 42 Ikrafttreden og overgangsregler

Forskriften trer i kraft [...]. Fra samme tid oppheves forskrift 14. juli 1989 nr. 562 til inkassoloven m.m. (inkasso-forskriften).

Forskriften gjelder inndrivning av pengekrav som forfaller etter forskriftens ikrafttreden. Forskriften gjelder også inndrivning av pengekrav som et inkassoforetak etter forskriftens ikrafttreden får i oppdrag å inndrive.

§ 43 Endringer i forskrift om saksøktes sakskostnadsansvar ved tvangsfullbyrdelse § 2

Fra den tid forskriften trer i kraft, skal forskrift 4. desember 1992 nr. 898 om saksøktes sakskostnadsansvar ved tvangsfullbyrdelse § 2 lyde:

§ 2 Hovedregel

Når en saksøker skal tilkjennes erstatning for nødvendige sakskostnader ved tvangsfullbyrdelse som nevnt i § 1, kan saksøkeren ikke tilkjennes mer enn:

1. gebyret for tvangsfullbyrdelsen etter rettsgebyrloven § 14 og
2. et beløp lik *en halv gang* rettsgebyret for kostnader ved skriving av begjæringen og andre alminnelige sakskostnader. Dersom hele eller mer enn halvparten av saksøkerens krav ikke skriver seg fra virksomhet som er merverdiavgiftspliktig, forhøyes satsen etter nr. 2 første punktum med et beløp tilsvarende den generelle satsen for merverdiavgift.

Med rettsgebyr menes i første ledd nr. 2 rettsgebyret slik det til enhver tid er fastsatt i rettsgebyrloven § 1. Rettsgebyret på tidspunktet begjæringen om tvangsfullbyrdelse inngis, anvendes. Domstolloven § 146 annet ledd gjelder tilsvarende.

**På vegne av arbeidsgruppen bistår
Justis- og beredskapsdepartementet med utgivelse
av rapporten.**

Bestilling av publikasjoner:
Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
www.publikasjoner.dep.no
Telefon: 22 24 00 00
Publikasjoner er også tilgjengelige på:
www.regjeringen.no
Publikasjonskode: D-0081
Layout: Konsis
Trykk: Departementenes sikkerhets- og
serviceorganisasjon 01/2020 – opplag 300

